

**TEXT PROBLEM
WITHIN THE
BOOK ONLY**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204335

UNIVERSAL
LIBRARY

U. P. No. 9372 (1000)

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. **T81** Accession No. **T3806**

Author **R16D**
రామమూర్తి ధగదీశ్వరం

Title **దశావతార చరిత్రము 1926**

Book should be returned earlier before the date last marked below

శ్రీ రస్తు.

దశావతారచరిత్రము,

ధరణిదేవుల రామయమంత్రికృతము

చిన్న పురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము

All Rights Reserved.

గ్రీక స్త్రీ.

పశావతారచరిత్రము.

ఇది పశావతారచరిత్రము.

పాపిష్టి రామకృష్ణమూర్తిలు అండ్ సన్స్ బాంబే.

All Rights Reserved.

Printed at
The Victoria Press
LONDON: E. & S. NAYLOR

ఈ గ్రంథమును రచించిన కవి ధరణిదేవులు రామయమంత్రి. నియోగిబ్రాహ్మణుడు. ఈతనితాత తిమ్మయమంత్రి. తండ్రి నాగయమంత్రి. తల్లి ఫణియమ్మ. ఈ గ్రంథమునందు శ్రీమహావిష్ణుని దశావతారములును, గూర్చినకథ చెప్పబడినది. పదియవతారముల కథను బదియాశ్వాసములలో నిమిడ్చినాడు. రామావతారకథ రెండు డాశ్వాసములక్రిందను, బుద్ధశత్రువులతారముల రెండుకథను నొక్క డాశ్వాసముక్రిందను జెప్పినాడు. రామావతారకథవంటి పెద్దదియైనను బలరామావతారకథను రెండు డాశ్వాసములక్రింద రచియింపలేదు గాని, కృష్ణచరిత్రమును రెండువభాగముగా విభజించినట్లున్నది. ఈ గ్రంథము మగదల కృష్ణమంత్రి కంఠము చేసినాడు. ఈకృష్ణమంత్రి నెల్లూరిమండలములోని ప్రళయకావేరిపట్టణములో గతశతాబ్దాంతము దొలాందావారికి ద్విభాషిగా నుండెనని నూంధ్రకృష్ణ చరిత్రమున చెలియవచ్చుచున్నది. గత శతాబ్దాంతమునగా, నాంధ్రకవులచరిత్రమే 19-వ శతాబ్దాంతమందు గలియుంపబడి యుండుటచేత 18-వ శతాబ్దాంత మనుకొనవలయును. మఱియుఁ బుష్పగిరి తిమ్మన్న, కంకంటి పాపరాజులు రామయమంత్రికి సమకాలికులైనట్లు తెల్పుచు వారివిషయము 1790 ప్రాంతమునని కవులచరిత్రము వ్రాయుటకూడ దీని కాధారము.

ఈరామమంత్రి సంస్కృతప్రాకృతాశ్శుష్టభాషలు నేర్చినవాడు. అట్టివానికిఁ చెనుఁగుకవిత్యము చక్కలోనిదిగాదు. పూర్వకవులు సంస్కృతముతోపాటు స్వభాషను గూడఁ గ్రహించియుండువారు. పెద్దపెద్ద పండితులయొద్దఁ గాళి మొలగుతావుల. నడువుకొనివచ్చి (సంస్కృతమును) యింటికడ మాతృభాషను బరిశ్రమచేయువారు కావచ్చును. కవులుచేయు గురుస్తుతి సంస్కృతవిద్యాభ్యాసము చేయించిన గురువులస్తుతియనియే తలఁపవచ్చును. ఈవిషయ మింతకంటె నిక్కడ నప్రస్తుతము. ఈవి సంస్కృతమును దెనుఁగును చక్కగా గ్రంథముం దంటును వాడినాడు. సంస్కృతవాక్యములను దెనుఁగుపద్యములనడుమ “అద్యభవే త్తవ సర్వమంగళావాప్తిః” అటంచు నీరీతిగాను జేర్చును. పాఠాకృతి, నాభాసరోజుడు, సంభూతవామాంగుడు. మొలగుపదములు బ్రయోగించెను. తెనుఁగునను గూడ నపూర్వపదప్రయోగము గావించినాడు కాని యందందు, “అదేమీ వైరిసెన్నేవు, నవ్వేరెవరైన, ఇంట్లోవారికి దుఃఖించు” ఇట్టి వ్యాకరణవిరుద్ధపదములు కలవు. లోకో

క్తులు జాతీయములు చక్కగా వాడినాడు. “ముక్కునగన్వగుట్టినిను ముందుగ నీడిచి. అబలము మూడుమాటల నాట్టతప్పలు.” ఇట్టిసహజములును, “ఆయం భోవమ్మలఁ జూచి చెరువలహాన్యంబు జల్లింతునే” ఇట్టి స్వతంత్రములు నగు లోకోక్తులను బ్రయోగించినాడు. పాఠకులకు వింతము కాఁగలది యిటు విస్తరింపలేదు. సంస్కృతాంశముల గెంట నీతని కవిత్యము, వర్ణనలు, కల్పనలు, పుదుమధురములు రసానుగుణములునుగా నుండును. స్వభావవర్ణముల సీతఁడు పెట్టినది నేరు. యమకములు, సంక్రనియమములు, గర్భకవిత్యము, బంధకవిత్యముల చక్కని నభ్యసించినవాఁడు. స్తుతిసమయములలోఁ బలువురచే బలువిధముల నాయాతీతి గర్భబంధకవిత్యముం జెప్పించినాడు. పాఠకులు చిత్త గింతురు గాక! అదిచేఁ బ్రాకృత సీసవద్యమునో విష్ణుస్తుతి చేయించి, స్త్రీకావున నేమో ఇట్లుప్రాకృతగుణాతీతయగు నదితి ప్రాకృతగుణాతీతుని (ప్రాకృతమున) వర్ణించినట్లు నుడివినాడు. అంజనేయునిచే శ్రీరాముని పుష్ప మాలికలో మంజుషా పీఠి యను వృత్తముంగూర్చి స్తుతిచేయించి రామునిచే నాశనికవిత్యమునకు మెప్పించి సీతచే ముత్యాలహారము నిప్పించినాడు. ఇతఁడే పక్షపాతము నసూయయులేని కవి. తానొక ప్రభునొద్దఁ గవిత్యము పు జాంబూనదాంబుమణి భూషణాదులం గొనుచు వి తనవంక కఫలకును ప్రసంస్థానములలోఁ జెప్పి యిప్పించిననేగదా కీర్తికలుగును. చక్కని తెనుగుప్రాకృతము సంస్కృతమువగ ములే కాక అన్నగళు (అటవము) పిరియపట్టుము (కన్నడము), సాంబూ (హిందుస్తానీ) పదములనును వాడినాడు.

శృంగారవర్ణనములకుఁ గడఁగెనా యీతని కొడలు తెలియవనుట సాహసము కాఁగూడదు. బాలురగు రామక్షణులయొద్దఁ బశ్చాత్తునిచేసే నవ్యాచరిత్రమును బచ్చిపచ్చిగా వర్ణించినాఁడు. ఇంద్రునిచేష్టలు మనససామాన్యముగా నున్న పనించినాడు. కృష్ణుడు, గోకలు, నీరలవిషయము చెప్ప నక్కఱి యేలేదు. ఏవిషయముననుగూడ శృంగారిని చెప్పఁజూచును. అదితి స్త్రీ, యామే చేసిన విష్ణుస్తుతిలోఁ గూడ “శచ్చిత్థణాహేయలిలహర్థమౌల” (లక్ష్మీప్రసాదేయ లీలత హస్తపయోజ) అనించినాడు. కొన్ని కావుల జెప్పవలసినవిషయము తగ్గించి వర్ణనలు విస్తరించినాడు. కఫలవంకా వర్ణించువారేకాని న్ధలము, సమయము, తదుచితముగూడ నాలోచించుచుండవలయును. ఇందేకాదు, ఈ విషయము సర్వసామాన్యముగా గ్రథనుమాత్రమే తెల్పవలసిన పురాణములలోఁ

గూడఁ బూర్వలిట్లే నమయోచితముచూడకుండ వర్ణించియున్నారు. రామవరకు రాముల సంభాషణము చాలఁ దగ్గించినాఁడు. బుద్ధినిబోధలు క్రొత్తవి యంతగా లేవు. ఇట్లులే పాఠకులు చదివిన నాయనాసముఖము కలదు.

ఈ గ్రంథమును బ్రకటింపఁటకు ఒహూప్రశ్నలలో సరిచూడవలసి వచ్చినది.

1. ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తులోని వీరచిత్రాగిణిములప్రతి - ఇది నలనామ సం॥ మాఖ బంధం జయవారమున దుగ్గిరాఁ జేసనుబ్బయ్యగారి కుమారుఁడు నరసింహముగారు బందరు భోజ్జిల్లావీధిలో సొనించు భూమకగు నీనయ్యగారను 'శ్రీనివాసరావుగారి ప్రతిని'గాఁచి వ్రాసినది. (2) పరిషత్తులోని 'శాఖపత్రప్రతి-అక్షరదేశ'పుది. కోరవృత్తి వేంకటం వయ్యగా రిచ్చినది. ఈరెంటిలో నక్కడక్కడఁ గొన్ని భాగములు లేవు.

2. దొరతనమువారి ఓరియంటల్ లైబ్రరీలోఁ గొన్ని టీకలు గొన్ని మూల మాత్రములును గలవు. అందును సంసకాశపత్రప్రతులు పూర్తిగానున్నవి. తక్కినవి యసంపూర్ణప్రతులు. వీటిలో మాఁడునాలుగాళ్వాసములకు టీకలు లేవు. పంచమాళ్వాసములోఁ ప్రాకృతభాషము వ్రాయకుండ విడిచి వట్టబడియెను. ఒక కాగితము మూలములో నే చూపకమువిడిచి స్థానముమాత్రము వదలినారు. పూర్ణ గ్రంథములలోఁ బాఠభేదములు ననర్థములు వ్రాతతప్పులు మెండుగానున్నవి.

ఈ దశావతారచరిత్రమును బుష్పగిరితిమ్మన్న కవియించెననువాడుక గలదు గాని కచనసుబ్బయ్యిని తిమ్మన్న కవిత్వముగాఁ దోచవనియు నట్లు వనంతిపుట్టుటకుఁ గారణము కనబడవనియు 51 & 52 పేరేశలింగము పంతులుగారు వ్రాసినారు.

ఈ పుస్తకమునఁ జాలఁభాగము చక్కజేసి ముద్రించినారము. అయినను లోపము లింక నుండవచ్చును. ఆలోపములను బాఠకులుచెల్పిన రెండవసారి ముద్రించునపుడు తప్పక సరించెదము. పాఠకబృందము మేము కీమ్రకాలములో ద్వితీయముద్రణము గావించునట్లాశీర్వదించునుగాక!

తండయార్యేట, }
చెన్నపురి. 6-2-1926. }

ఇట్లు,
వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రిలు ఆండ్ సన్స్.

వి ష య సూ చి క.

	పుట.
ప్రీతిక	1
కథాప్రారంభము	14
1. మత్స్యవతార కథ	18
2. కూర్మావతార కథ	41
3. వరాహవతార కథ	94
4. నరసింహవతార కథ	121
5. వామనావతార కథ	154
6. భృగురామావతార కథ	175
7. శ్రీరామావతార కథ	196
8. { బలరామావతార కథ	261
{ కృష్ణావతార కథ	279
9. షోడావతార కథ	818
10. కల్కవతార కథ	828

శ్రీ రస్తు.
దళావతారచరిత్రము.

పీఠిక.

కరమత్యహూర్వక్తిటిసింహపటూత్తమరామబుద్ధక
ల్యాకృతుల న్వచోమరథరాధ్యకవాసవసంశ్రవార్కకా
మాకుముదాత్తభృజ్జయకృతావనుఁడై తగువేంకటేశుఁడె
తే గృహ బద్ధనాభసచివేశ్వరుకృష్ణసుధీంద్రుఁ బ్రోవుతన్.

1

ఉ. పాణితవాణి వంకరుహపాణి గమాఘనవేణి నిత్యక

ల్యాణము పచ్చతోరణములం దగి తామరతంపరై కవి
ప్రాణపదంబు తా మగదలాన్వయకృష్ణ సుధీంద్రచంద్రక
ల్యాణమణిగృహంబున నిరంతరము న్నసియించుఁగావుతన్.

2

శా. అంతర్యామిని రీణు లంచను నపభ్రాతీ న్నివారింఁచె గా
సంతోషంబున నస్తువాహనము శ్రాంతంబుఁ దా నిచ్చి మా
కింజేచాలు నటించు సంతసముతో నింపొందు నాభారతీ
కాంతం డేవుతఁ గృష్ణమంత్రిమణి కాకల్పంబు దీర్ఘాయువున్.

3

మ. తతయుక్తిఁ స నశబ్దము ల్వైలయ నర్థవ్యంజకప్రక్రియల్
తతి నానధతఁగించె నత్తదుచితాలంకారము వ్రీట శ్రీ
పతిచారిత్రము సర్వగోచరతచే భాసిల్లఁగా భారతీ
సతి యస్మద్రసనాగ్రంగమున లాస్యప్రేక్షి బాటించుతన్.

4

ఉ. సత్తబ్దుఁడంద్రు లెల్ల బుధజాలము మెచ్చుంగఁ బార్వతీచకో
రాప్తముఖివివాహమున 'నద్య భవే త్తర సర్వమంగళా
వాప్తి' యటంచు బల్క వరహాసము పూను శివుండు సత్కృతై
కాత్తతఁ బద్మనాభసచివగ్రాణికృష్ణసుధీంద్రుఁ బ్రోవుతన్.

5

- మ. తనగంభీరతచేత నిర్జలతఁ జెందఁ జేసి వారాశి డాఁ
గినమైనాకుని బైటవైవక జగద్రేయప్రదానంబు వా
హినుల స్థించె నటంచు సమ్మదముతో నింపొందు కై లేంద్రనం
దన యిచ్చుకా దయఁ బద్మనాభుని కృష్ణస్వామి కైశ్వర్యముల్ 6
- మ. తభుకుంబంగరుమేను వజ్రమయమా దంతంబు హస్తంబునం
దభుకున్దులైపుమోదకంబు దగ శృంగారంబుగాఁ జేసి ని
చ్చులుఁ బూజించుటచేఁ బ్రసన్నుడయి నిష్ప్రేక్ష్యహాసనిధిచే
వెలయించు నృతి నేకదంతుడు గృహవేశంబుతో నెప్పుడున్. 7
- మ. భవతేజంబునఁ బుట్టి రామభజనాపారణిఁ బై పద్మసం
భవసామ్రాజ్యరమాధురంధరతకై భాసిల్లియు స్థిత్యన
త్యవిశేషస్థితి సర్విరోధివిషయధ్వంతార్కబింబౌకృతికా
భవిలో మంతునక్కన్ నట్టి హనుమంతుం గొల్తు నిష్టాప్తిన్. 8
- మ. ఘనశబ్దభ ముదీర్గచర్మమణిప్రేంభధాటఁఘోటంబు చం
కనదర్శం బతిహృద్యపద్యభటనంఘాళంబు లోకైకరం
జనశృంగారవధూక మైనకవితాసామ్రాజ్య మేలంగ నే
ర్చినవిద్యత్కవిరాజరాజుల పచశ్రీసంచి ప్రార్థి చెదన్. 9
- మ. పదలాలిత్యము లేమి ఖంజాలును శబ్దజానవిజ్ఞానసం
పద లేమికా బధిరు లృదార్థములఁ గాన్పకలేమి జాత్యంధులు
స్మృదుత నేవ్వడిన నుత్తరంబొనంగలేమి మూలంబొ వారి దు
ర్మద మేమాత్ర మదేల తాత్పర్యవిమృశ్య ల్పివాదార్హు లే. 10
- సీ. క్లేషాదిపదములు చెలుపునూపంగఁ బదవాక్యార్థదోషము ల్వర్జములుగ
విమలకైశిక్యాదివృత్తులు దనర వైదర్యాగ్నిగిరితులు నభుకుంజుప
సరసరత్యాదికస్థాయిభావములు శృంగారాదిగసములక్రమము మెఱయ
భావవిభావానుభావసాత్త్వికభావసంచారిభావము ల్పించుగులుక
తే. విలసదుపకూద్యలంక్రియ ల్వింతఁదెలుప
లలితముగఁ బాకములుసేయ లత్యశయ్యఁ
గవిత రచియింపనేర్పు సత్కవికి గాకఁ
గాకవుల కేది లోకవిఖ్యాతకీర్తి. 11
- ప. అనిక్రమంబున విశిష్టేష్టదేవతానమస్కృతియు సుకృతిజనపురస్కృతియు దుష్కృ
తితిరస్కృతియుం గావించి చమత్కృతి మత్కృతి నిర్మిమిషాయత్తచిత్తం
బుతో నున్న యవసరంబున. 12
- సీ. తనదుకీర్తి సరోజభామకు భువనజాతములు భువనజాతములు గాఁగఁ
దనప్రతాపాన్ని కుద్ధతపృపాలపతంగమండలంబు పతంగమండలముగఁ

ధనదయాశరధిరత్నమునకు మార్గశౌఘంబులు మార్గశౌఘములు గాఁగఁ
దనదుయాశనవసంతవిజృంభణమునకుఁ గలకంఠికలు గలకంఠికలుగఁ

తే. బ్రలుమగదలపద్మనాభప్రధాన, పూర్వజన్మసహస్రసంపూర్ణరచిత
పుణ్యపరిపాకఫలరూపబుద్ధికాలి, మహితగుణపాలి కృష్ణయామాత్యమాలి. 18

వ. వెండియు నఖండనవఖండధగణీమండలభరణప్రచండమనీషాదండితపుండరీకకుండ
లీంద్రుండును నిజకటాక్షవీక్షాయత్తచిత్తనిర్వర్తితప్రతివసంతయాగకుండలీంద్రుం
డును, మహాదారధీరతాచధీరతనుధారతాధారతాపాత్రగోత్రుండును గాశ్య
పగోత్రుండును, సగణితరమణీయగుణమణిస్వాతిక్రియానుగుణాయతానవపద్యవి
ద్యానిషద్యాతవిద్యత్తవికల్పితహృద్యవేద్యగద్యపద్యసూత్రుండును నాప్తస్తం
బసూత్రుండును, నప్రతిమానప్రతీకబలవిజితసార్యభాముండును మగదలసార్య
భాముండును, నిర్వేలవిభవవిజితపక్షిత్తుండును నార్వేలకులపవిత్రుండును, సక
లజనస్తుత్యపాతేన్రత్యనిత్యాంతరంగమాంబూప్రతిబింబరంగమాంబూ మనఃపద్మ
పద్మబాంధవపద్మనాభప్రధానవతంసనందనుండును దద్ధానవరతవినుతజ్ఞానసనం
దనుండును, సతతసత్కీర్తిపరాయణాదినారాయణాదిసోదరుండును కృపాతా
మరసోదరుండును సగుకృష్ణమంత్రిచంద్రుండు కానోకనాండు కొలుపుశృంగా
రంబై యతిశీతలక్షమాతలోదరిహృదయతలనిదర్శనాయమానమానితయామిసీ
కాంతాకాంతకాంతకాంతవేదికాంతరంబును, నక్షీణయశోహర్యక్షనముత్పాటి
తానీతహరిదంతరంతావళదంతక్షణ్ణేజపవంతపాంచాలికానమంచితకాంచనస్తంభ
సహస్రసంఖావితంబును, జామర కళాచికాకనకభృంగాలతాలవృంతహాటకపీ
టికాపేటికాదిధారితఘోరికాకోటికాప్రతిబింబాడంబర సచిత్రవిచిత్రసీరంధ్రమ
ణిప్రభాసీరంధ్రకుడ్యభాగంబును, నన్యరాజన్యకన్యకాహస్తకన్తుతరసామ్రాణిధూ
పధూవస్తోమశ్యామధూమాభిగామభ్రమరలలామప్రకామకామప్రదామోద
మేదుఁజలజాతకేతకీసాగంధికబంధురీవిశానప్రతానంబును, జటులతరస్పటికప
టలప్రకటితసోపానమచితరంగితాభంగురంగంతరంగిణీతరంగంతరంగరంగజ్జల
సారంగశృంగారపారంగత మాక్షిమత్రైభప్రభానమానోభయపార్శ్వంబును,
నూతనతానమానగాయనీగానస్త్రసమాణవలభీవలభిదుపలజలబిందుసందోహసం
దేహదోహళతదంతదంతరంతస్యమానచంచ చ్చంచలచంచలచామికరచల
దళాంచలసమంచితముక్తావణితోరణంబును, రణాంగణభయానక జయూనకాగ
ణ్యధాణంధణ్యాకర్ణనోషిర్ణకర్ణవిత్రస్తలీనమత్సమస్తదేహాధినాథమక్షఘ్నలీవిస్యస్త
నిస్తులకస్తూరికాలేపనానురూపముక్తారంగవల్లికాటోపప్రదీపితప్రతిబింబితరూపా
జీవికాంభోజనయనాతానంభకుంభకుంచకుంభికుంభవిజృంభమాణతారావతార
తారతారహరిమనోహరస్రాగంబును, బద్ధాస్తరుచిపద్మాచ్ఛద్ధస్తపద్మరాగనరా
గవిటంకానురాగపారావారాపారద్యౌహరపారావతారావకూటంబు సగుణో

లుపుకూటంబునంబోడపు కెంపుసొంపునింపువిను కెంపునుడికింపువిడి కెంపురవచెక్క
డంపుకడవన్నె పసిడిగడ్డియనధిపసింది, కరివేల్పుముద్దియచెలంగుముద్దియ యూట
పట్టువిరిగడ్డియవైఁ బెద్దగొలుపుండు తెఱగంటిపెద్దతో నుద్దియై, ప్రచండతరమా
ర్తుండమండలంబున నిండుకొలుపుండు పుండరికనయనుని గండుమిగిలి చింతామ
ణిభద్రపీఠంబున సుఖాశీనుం డగునాఖండలు మొండు కొల్లలాడి ధాతుపుంజంబు
కెంజిగి రంజిల్లు నుదయగిరినువయుంచుపరిపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రబింబంబుడంబరం
బు విడంబించుచు నోగింగంటై పాడగనుపాండ్యతుంజీరవోళనేపాళగోళనర్ణాట
కరహంటభోటాదిదేశాధిపాథులప్రధానులయడ బహుమానంబును, బైగోపర
క్కంగుపారసిమెక్కామలాకాదినానాంతర్దీప్తధరణీపతు లంపినపట్టుపుటేనుం
గులు, పట్టుచుట్టులు, బచ్చకప్పురంబు మొదలగుపరిమళంబులు, బడమటిపన్నీ
రుచెంబులు, బంచపర్ణపుణ్యకలు, బోరతరుఖండంబులు, స్ఫటికపుగిండ్లు,
పగడపుఁగోళ్ళపట్టెమంచంబులు, పఱపుగలకుంకుమపువ్వులు, పసిడిప్రతి
మలంబోలు పరిచారికాజనంబులు మొదలుగాఁగలుగుకానుకలు గన్ద్రానువట్టం
బరాకును, వందిమాగధపత్రిమానబిరుదగద్యపద్యాకర్ణనంబున సలజ్జాపలోకినం
బును, బాంధవజనంబులయడ వినయంబును మిత్రులవై ననురాగంబును, భేదా
భేదంబులు వాదించువిదవ్విజనంబులకల్ల ననుకూలంబుగా నేతోత్తరంబొసంగు
నెడఁ బొండిత్యంబును, బ్రకృతిపురుషవివేకంబు ప్రసంగించుసాంఖ్యసంఖ్యవత్ప్ర
సంగంబున నంగీకారంబును, యోగశాస్త్రంబుల ననుభవంబును, దర్శకర్క
శోక్తుల దరస్థితంబును, గణాదేశ్వర ప్రతిష్ఠాపనంబున నమాదగంబును, నిరీ
శ్వరకర్తవాదుల మంగళాచరణాదిప్రసంగంబున సర్వేశ్వరత్వంబు సాధించు
మేధావిశేషంబును, నానాదిగితాగితకవీశ్వరులతో నజనామాంతరివిరుదా
వలీచక్రవాళభోగావలీత్యాగఘోషణాయక్షగానోదాహరణతాలావలీశిత
కాదికవితారచనావిశేషంబుల రసజ్ఞతయుం, బ్రసీదవైణికవీణాశ్రవణానురాగ
రాగమేళలయస్ఫురితశిరఃకంపనానువాదంబున నానందంబును, మానికపుఁగం
బంబుల దండనుండు చిలిదంతంపుబొమ్మలూడిగంపుఁజెక్కరబొమ్మ లని యో
సరిలు ద్వీపాంతరజనంబుల ముగుదతనంబునకు నగుతమచక్కసినగవుచొక్కపుఁ
డినిచక్కెరని సొక్కిమెక్కనుంకించుచు తెక్కలార్పుకేలికాశుకంబుల కుత్సుకం
బుగ నుథామధురంధరబింబంబులఁ గూడికొను వారవిలాసినులవిలాసంబు లవ
లోకించునెడ నుల్లాసంబునుం జెల్వొందం గొల్వన్నయవసరంబున.

14

- క. నను సంస్కృతాండ్రభాషావినుతు నినైకప్రబంధవరచనదక్షుం
గనుఁగొని యిట్లని పలికె, స్వినయంబు నయంబు హెచ్చు విబుధులు మెచ్చున్.
- సీ. శ్రీరామకరుణారసారూఢనంస్కృతప్రాకృతాద్యష్టభాషాకవిత్వ
తత్త్వసంవేదివి ధరణిదేవుల తిమ్మయామాత్యపౌత్రుండ వన్న దాన

ముఖ్యనానాదానముదిత భూసురచంద్ర నాగవ్రథానేంద్రనందనుడవు
పణియమ్మాబాగర్పపాథోధిచంద్రుడ వాత్సవిద్రఘనాయకాద్యనుజుడ

తే. వాత్సుడవు గాన వేడెడ నందముగను

గృష్ణునిదశావతారము ల్లృతి యొనర్చి

యంకితముసేయు మాకుఁ బ్రఖ్యాతి సీకు

మహితగుణసాంద్ర రామయమాత్యచంద్ర.

16

వ. అని కనకాంబరాభరణగ్రామబహుగ్రామసమేతంబుగాఁ గర్పూరతాంబూంబు
నమర్పించినం శైవోని కౌతుకతరంగితాంతరంగంబుతోఁ గృతినాయకుని వంశా
వతారం బభివర్ణించెద.

17.

సీ. శ్రీకరవేదాంతసిద్ధాంతవైఖరిపారదృశ్యలు పరబ్రహ్మ మనయు

సృష్టివ్రథానప్రకృతితత్త్వవిజ్ఞానపరు డైనసాంఖ్యులు పురుషుఁ డనియుఁ

గ్రతుముఖ్యనిర్వలకర్తప్రపర్తనహితులు మీమాంసకు లీశుఁ డనీయుఁ

బంచనంస్కారవృక్షప్రపత్త్యనంచితపాంచరాత్రులు శేషియనియు

ఁ. మఱియు ధన్యులయిన మాధ్వ్యులంతర్యామి, యనీయు నెట్టిదేవు నాశ్రయింతు
రట్టిదేవదేవుఁ డాదివారాయణుఁ, డఖిలజనముఁ బ్రోచు నాదరమున.

18

తే. భువనజాతాశ్రయం శౌట భోగిశియను, నుదరతలమున నీరజ మొదచె దానఁ
గలిగెబ్రహ్మరజోయుక్తిఁగారణాను, గుణముకార్యం బగుట యెట్లొకో గణింప.

తే. బ్రహ్మకు జనించును మరీచి బ్రహ్మవర్చ, సకృతఘర్తమరీచిలోచనమరీచి
యతసకుదయించెఁ గశ్యపుడనభివిదిత, గోత్రదాయకుఁ డయికులగోత్రధృతిని.

శా. శ్రీమత్కాశ్యపగోత్రవారిధి జనించెం బూర్ణసోమాకృతిఁ

సోమామాత్యుఁడు సత్కళావిలసనాస్తోకావలోకంబు శ్వా

మామోదంబుఁ గలప్రసక్తకమలోదారప్రచారంబు ని

త్యామందప్రమదాశ్రయద్భుధకుమారానక్తియు స్త్రీఁకగన్.

21

సీ. రసమంటె ననుచు నీరసముతోడఁ బుటంబు వేయ మేరువుఁ జేరె విశ్వకర్మ

రాయంచఁ దేసేమిరా యంచమర్చియై సాదితో వాదించె పట్టుఖండ

నారదకలను గన్నార చర్చింతురే యని తుంబురునివేడె నమరవిభుఁడు

నలువననంబులనలువొందుశివుఁ డెందుఁ గలిగె నంచు విరించెఁ గనిరి మునులు

తే. మహితమగదలసోమనామాత్యసోమ

రామణీయకయుతక్తిఁగ్తిరామరుచిర

రుచినిచయ మెల్లదిక్కులఁ బ్రచుర మయిన

బ్రమసి తెలియంగఁజాలక ప్రాధు లయ్యు.

22

- క. సోముఁడుగావున గౌరి, భామిని జేకొనియె ననుచుఁ బ్రజ లెన్నఁగ నా ,
సోమామాత్యశిఖామణి, ప్రేమంబున గౌరమాంబుఁ బెండిలి యయ్యెన్. 23
- క. గౌరమ సుగుణావళి బా, గౌరమ మహిమహిళ నగుక్షమాన్విత యయ్యున్
గౌరమనోహరకీర్తులు, గౌరమ హసనింపఁగా జగన్ను తలీలన్. 24
- తే. గౌరియందుఁ గుమారునిఁ గసియి సోముఁడౌర యచ్చెరు వని జనులనఁగ సోమ
మంత్రి గౌరమయందుఁ గుమారుఁగనియెఁ,దివ్యనామాత్యచంద్ర సుధీఘణేంద్రు.
- శా. ఏమే జాన్తవి యెలు రాఘవ యదేమే వైరి నెన్నేవు నీ
వేమీ నానవతిం ¹గణించెద ఏదేమీ నీవు కాళిందివా
యా మే నేటికిఁ జెల్లనాయ జలధీంద్రా తివ్యమంత్రిశ్వర
శ్రీమత్కీర్తులు గ్రమ్మఁగా నసన నాక్లేషించు హర్షంబునన్. 26
- క. తివ్యనమంత్రింద్రుడు ²త్వమ్మును వరియించి కసియ నాశ్రితజలరు
ట్టమైదానచాతుర్యర,వివ్వాన్యదయాప్రచారు వేంకటధీరున్. 27
- చ. మగదలతివృధీరునికుమారునివేంకటమంత్రి నెన్నఁ బ
న్నగవతి శక్తుఁ డౌనె తననారతకల్పితదానవాహినీ
లగనసమృద్ధసన్యఫలలాభములకా సకలప్రజాప్రజం
బగణితభోగమొంద ³విప్రకాం జెఱువు ట్టొరువు ల్పవర్షముల్. 28
- సీ. అగ్రహారంబుల నలరించె ధారుణీరమణీకుచాగ్రహారములు గాఁగ
దానము లొనరించె ధరణి నిర్దరఘోరిదారిద్ర్యహరణ ⁴సిదానములుగ
నర్థులఁ బోషించె నసమానచిచ్ఛినాంబరదానస్యతాథ్యులుగను
ఁంధుల రక్షించె సింధుబంధుసంతాపగంతబంధురక్తపాబంధులుగను
- తే. మంత్రిమాత్రుండమానిసీమానమథన, మదనసమమూర్తి హరినంతమధురకీర్తి
⁵వినతనృపపాలి మర్దితమితపాలి,మహితమచిహేళి వేంకటమాత్యమాళి. 29
- క. పద్మాధరణులనేలిన, పద్మాక్షునిలీల ⁶చేలసె భాసురతేజ
సన్నద్ధము వేంకటధీమణి, పద్మాంబిక వేంకటాంబ భార్యలుగాఁగన్. 30
- తే. కౌర వేంకటవిభుద్వితీయద్వితీయ, యద్వితీయగుణస్ఫూర్తి నతిశయించి
యద్వితీయేందుహసించు నళికరేఖ, వశమె యావేంకటాంబచెల్వించుబొగడ.
- సీ. విబుధేంద్రమాతయై ప్రబలె నాయంతి దాఁ గశ్యపుసంగతి ⁶గాంచుటెట్లు
లతినువర్ణాధ్యత నందె నాభారతీవతి హయంబులఁ బట్టు బనువుటెట్లు
న్నేహంబు గలిగె నాక్షితిభృష్కూమారి యీశ్వరులల బడగట్టు నరయుటెట్లు
విభవంబుఁ జెందె నాఋఘరాజగోపిని గనుమూయ నెడలేక మనుటయెట్లు

1 గణించిరి యేమి. 2 వితతా. 3 విధాన. 4 విజిత. 5 మొఱసె. 6 'గాంచుటెట్లు';
చదువుటెట్లు' అనియు కలదు.

తే. ఘటము గాదిది విబుధేంద్రమాత యనిన
నతిసువర్ణాధ్య యనిన స్నేహవతి యనిన
విభవవతి యన్న మగదలవేంకటాంబ
గాక యితరల కెవ్వి యిగౌరవములు.

82

క. ఆవేంకటాంబగర్భను, థావార్థి జనించి రమరధరణీరుహను
శ్రీచెలయగ నేగురుసుతు, లావిర్భవాదివితరణాన్వితులగుచున్.

83

ఉ. తిమ్మన వీరరాఘవసుధీమణి కేశవమంత్రి దాతృతా
హస్తుతి పద్మనాభసచివాగ్రణి నాకణశౌరి వారిలోఁ
దిమ్మన పాండితీగతి నుతింపగ శక్యమె భోగివల్లభుం
గిమ్మననీడు వాగములకే చనుదెంచిన యుక్తిశక్తులన్.

84

సీ. సంగీతపుంభావశారద సాహిత్యతత్త్వాద్యతవకాలిదాసుఁ డతుఁ
వితరణై దంయుగీనతవనతనయుండు ¹భూతవయాద్యతభూతలుండు
భక్తిప్రహృష్టనానౌసరోజుండు శాశ్వతైశ్వర్యసాక్షాత్కృతాద్రిసుతుండు
దిక్కులముద్రుడదేదివద్ద నక గిజాగ్ర్యపంతవశౌర్యశాలి

తే. వీరవేంకటసతిరాయవిభవతంస, భావితోభయచామరభద్రదంతి
దంతపల్కంకికాచినన్దానఘనుండు, ధీమరున్మంత్రి మగదలతిమ్మమంత్రి.

85

ఉ. తిమ్మనమట్ల తేనియలు తేరగఁ బల్కుగ నేర్పు బంధుజా
తిమ్మనజూచుఁ బ్రోచు నతిథిప్రకరములఁ జైటభాభియా
తిమ్మనసారఁ గొల్పునతిగీరత వేంకటమంత్రిపుత్రుఁడౌ
తిమ్మనమంత్రి సాటిజగత్స్థిలిలోపల మంత్రి గల్గునే.

86

తే. అట్టితిమ్మనమంత్రి వెంగంబయందుఁ, గనియెఁ దిరువేంగళాంబనాఁ గన్యత్వీ
చెలుపునను శ్రీనివాసార్యుఁడట్టపట్టి, ²కినియె నాదెప్ప రంగప్ప ననఘమతుల.

తే. వీరరాఘవమంత్రికి వీరంఘ్రపుండె సరిగాక ధర మానవుండు సరియె
శౌర్యగాంధీర్యసౌందర్యసౌమూర్య, కార్యచాతుర్యధుర్యతౌదార్యములను.

మ. తరమే వేంకటమంత్రి కేశవుమహాదారత్య మెన్న స్మిరం
తరముం దానజలైకవర్షకఘనానంసం ఒతం డొండఁగాఁ
బరమంత్రిశ్వరకీర్తిహంసికలు విభ్రాంతంబులై యెడఁగో
యరిగె న్దానసవాసముం గనక యత్యాశ్చర్య మానేకదా.

89

సీ. మాననీయసరేంద్రమంత్రాచరణ వేళ ఫణినాయకుండు తడఁబడకయున్న
విబుధశల్లభసభావిద్యాప్రసంగతి గురుండు చారావ్రాంబు గోరకున్న
నతిశయాళుతఁ గాంచునససరంబున బ్రహ్మ యాగమపాలిఁ బోనాడకున్నఁ
దత్త్యవివేకచింతనవేళఁ బురవైరి సర్వజ్ఞగతిసఁ గాంచకయె యున్న

1 భూసురశ్రాకృతభూమితలుండు. 2 గనియె రంగప్ప నాదెప్ప.

తే. సాటి యనవచ్చు మగదలశాసనాంక, వేంకటామాత్యమకరాంకవంకరహిత
వంకజగృహజనకనిష్కలంకపూర్ణ, చంద్రునకు బద్ధనాభనుకీంద్రునకును. 40

సీ. ప్రతిఘటించిన నెంతబలవంతులను బటాపంచగాఁ దఱిమించుప్రేధిమంబు
నన్నిటి మన్న నెంతటివరిద్రుల నైన శ్రీలచే జెల్వొండఁజేయుకరుణ
మతభేద మన్నచో మతిమంతు లొనన నైకమత్యము సేయునలఘుబుద్ధి
వలయునటన్న భూవరుల మెంగటఁ గార్య మెంతయైనను నిర్వహించునేర్పు

తే. విద్య వినయంబు తాదృశవిభవమునను, శాంతి యేవల్ల ధైర్యంబు సరసమృదుల
భాషణంబులు గల్గి వైభవముమీఱఁ, బ్రబలు మగదలపద్మనాభప్రభుండు. 41

సీ. మంత్రిశ్రేయఁడు గాన మాళిపై వలగొన్న భాగీరథి యనంగఁ బాగ దనర
కామకథానుధారసము బుగ్గలబోలి కట్టాణిగొప్పచాకట్లు మెఱయఁ
గనకంబుఁ గెలుచునంగంబు తేజమునీల నేకరంగికబాయి యింపుగులుకఁ
బైకొన్న యాదిమప్రభులకీర్తలరీతి వలిపెనై నాణిదుర్వలువ వెలయ

ల. గుణములనుబోలి వృత్తానుగుణము లయిన, కంఠమాలికముత్యాలకడియములును
మొదలుగాఁగల భూషణంబులు వెలుంగఁ, బ్రబలు మగదలపద్మనాభప్రభుండు.

సీ. అపరిహాస్యంబుగా నన్యమతంబులయందు శింకఘోషించునొగుళంబు
నలరామకళిల సాయనవిభాగింబుల నేకరీతిగ నిర్వహించువటిమ
నివకర్తానాదిభావ మీశ్వరసమత్వము గ్రమంబునఁ దెల్పు తత్త్వసరణి
ఘనభక్త్యపారితోకత్రయంబునఁ బ్రతిష్ఠాకంబునను వింతఁజూపు సొబగు

తే. మఱియుఁ జాటువులందు రామాయణాది
బహువిధ గ్రంథములయందుఁ బ్రజ్ఞాలెన్నఁ
బూర్వసిద్ధాంతపక్షము ల్వాసనఁగఁ జేయు
భళిర మగదలపద్మనాభప్రభుండు. 48

సీ. దరముతోఁ దుహినకందరముతోఁ గిరిశనూపురముతోఁ బచ్చకప్పురముతోడ
రసముతో ధవళసారసముతో శివమహాననముతో నుషితమాననముతోడ
శరముతో మరుజాజిశరముతో ముత్తేలనరముతో దేవతానరముతోడ
భవునితో నజతనూభవునితో రేవతీధవునితోఁ గుముదబాంధవునితోడ

తే. దోడునీడయి క్రీడించు వేడుకలరఁ, ప్రాధగావున మగదలపద్మనాభ
సచివమూర్ధన్యబహుదానజాయమాన, శ్రీకాంతాలలామ దిగ్విజయధామ.

చ. మగదలపద్మనాభునిసమ స్తగుఃప్రజముం గణింపఁ గా
నగణితహట నూరకగుణాకరుఁ డంటిని దొంటివారలుకా
సగుణుండు పద్మనాభుఁ డని సన్నతిసేయుటె కాని తద్భవంబు
ప్రగుణగుణంబులు స్వరుసఁ బాయక యన్నియు నెన్ననేర్చిరే.

తే. జలధిమధ్యస్థుఁ డాతఁడు జలధితీర, వాసీయితఁ డనునొకమాటవాసి గాక
పద్మనాభుండు మగదలపద్మనాభుఁ, డఖిలలోకానమున ననోన్యస్యసములు. 46

ఉ. 1 కోసలరాజనన్యకయే కుంభినిలోపల వేంకటాంబయై
భాసీలఁ బద్మనాభుఁడయి ప్రాగ్రఘువీరుఁడు పుట్టెఁ గానిచో
చూసము తార లగ్నము సమస్తశుభగ్రహవీక్షణంబు లొం
డై సరించుచువేళ నుచయంబగునో విబుధాళిఁ బ్రోచునో. 47

మ. ధనదోదారుఁడు పద్మనాభ సచివాధ్యక్షుండు పక్షంబుతో
ననఘాత్యుత్తమదోష్టప్రతికులజం డైనట్టిధర్మప్రథా
నునికాచూడమకుం జనించి బుధరాజ్యశ్యమ్మరల్లక్షణా
ననియా రంగమఁ బెండ్లియాడె మహిలైశ్వర్యం బవార్యంబుగన్. 48

నీ. పతిభక్తిచే నరుంధతి యుద్ధి యనవచ్చు దను న్రేలఁజూపించికొనకయున్న
దాక్షిణ్యమున శైలతనయ బోడనవచ్చు నీశువిగ్రహమున ననయకున్న
తుంచితే థారుచి సరి యనవచ్చు థాతనుజేరి మొఱివెట్టుకొనకయున్న
మతిమహత్త్వమున భారతి సాటి యనవచ్చు బ్రజలనోళ్లకు నెల్ల రాకయున్నఁ
దే. గాక యితరధరాతలకాంత లెనయ, యంచు జనులెంచ నంచితోదారముగూ
మణిగణంబుల కెల్లయై మనుముఖాబ్జరచితశశిబింబ మగదల రంగమాంబ. 49

నీ. ఏసాధ్వీ 2 సంగతిలో కెలదోటఁగని వజ్రినందనవని నిందనం బొనర్చు
నేయంబు పెండ్లిండ్ల కిప్పింపఁగా బ్రహ్మచారులు కఱవైరి జగతిలోన
నేతల్లి డ్డింప నింపుతో భజియించు జనులకు మాతృవిస్తరణ మొదపు
నేయమ్మ నయఁ బాలువోయింపఁబుర బాల రాయరారోగ్యభాగ్యములు గాంతు
దే. గట్టిలోకైకపావని యఖ విమల, గుణకలాపావని తటాకకోటిభాగ
సుప్రతిష్ఠితపావని షోణి వెలయు, రక్షితమహీసురకుటుంబ రంగమాంబ. 50

ఉ. శ్రీయలమేలుమంగవలె జెన్నగురంగమగర్భవార్ధిచం
ద్రాయితవేంకటేశసచివాగ్రణికృష్ణమగీవరుండు నా
రాయణమంత్రి శేఖరుండు రామవిభుండును వేంకటేశుఁ డ
ణ్ణాయతీర్థిశాలు లుచయంబయి రాశ్రితకల్పశాఖలై. 51

నీ. శ్రీనరేశ్వరులకుఁ గోవెల లూరూరఁ గట్టించె నేమంత్రి ఘనతమెఱయ
నాకాశిసేతుమధ్యస్థపూర్ణులల్ సేవించె నేమంత్రి తీరివెలయ
ఖ్యాతికెక్కఁగ వీర్రికాతటాకంబులు త్రవ్వించె నేమంత్రి తలుచుగాఁగ
సకలమార్గంబుల జల్లుగా ననములు వేయించె నేమంత్రి వేష్కమిఱు
దే. నతఁడు నలువొందు నన్న దానాదిసకల, దానవిద్యాపరాధూతధనవిభుండు

- నూత్న దేవీవ్యమానభానుప్రభుండు, నవ్యవిభవండు నారాయణప్రభుండు. 52
- సీ. అతరుండు మొదల హస్తాస్వాకారుడౌచే జెలుంబునను సాటి నేయరాదు
గురుండును సర్వలభుత్వ మొందుజేసి యాయతమతి సాటి నేయరాదు
రవిగడపట వివర్ణంబుగాంచుచేడి స్థితిమున సాటి నేయరాదు
శరదాబ్జం బపశబ్దం బగుటజేసి చిక్కిరితో సాటి నేయరాదు
తే. సాటియే నేటి యొకపాటినచివ్విడి, వైరివిధతోడి వచనవిభవ
భవతులానోడి విశిర్ణిపాంపిశీని, వస్తచింతానితోడి నా నాగ్యచుణికి. 53
- మృ. అగధీరుం గగునారనార్యుం డప్రరాచుసానబూనురిలో
వగవిశ్వేశ్వరు నన్నపూర్ణ నటచంతండు తిరిగివేర్చివేర్చు
స్నిగమస్తుత్యుని డేత్రపాలు మణిక్యంబులుగా జేసి విం
తగ సాధుస్థులదాత్రి భావనయకాదా యంచు గీర్తింపగన్. 54
- సీ. వనిలోన స్త్రీమాట నిని యన్న కొకంత జెచ్చినాక్షణదేవుఁ డెగడి
తనవిజ్ఞప్తిబద్ధ దిట్టనటంచు నగ్రజామాషించినట్టి పార్థుని హరించి
యన్న పక్షమువారి నటుజించి తానొక పక్షమా పుండరికాతు నవ్వ
మునుదా గురుద్రోహమునకు లోనై నగ్రభవునకు జేర్చిన లవునెడగడి
తే. హర్ష మొనఁగుచు మాటుమాట డ వెలచి
యన్న పక్షము దనపక్ష మై చెలంగి
బహుళసుకృతంబు లొనఁగూర్చి ప్రబలుం బడ్డ
నాధుననుజుండు నారాయణప్రభుండు. 55
- శా. ఆనారాయణమంత్రిశేఖరుం గనుత్రాంభోకపాశీజగ
త్ప్రాణుండౌ కురుగోటిమాక పయకు న్నామక్కరం బుత్తియై
తోసం దివ్యయనీర రామవముఖుల్ దోచుట్టులై వర్తిలక
శ్రీనారిమణిలు వెంఁచు రింజు న్నేకకల్పిండుగన్. 56
- తే. ఆసము వొనగంగ మటియొ గాయసము చెల్ల
యార్యమాళికి నారాయణవృత్తి
జాతయైనట్టి నరనమ్మ నమతయించు
మమతవరియించె నారనామాత్య విభుండు. 57
- సీ. తనమూర్తి తుల నంపడఁజూచి ధనధర్త ధనవాంఛ తనమునెయ
ననవిలాసము గనుంగొని నీటువెట్టెడు మానాస్థుఁ తినును చుక్కరనగం
ననదానజలవార్ధి గనియొక్కనచు న్నయ్య గల పాపము కేరళములాగఁ
ననవైభవమునుజూచినవారలొంద్రుండు మారులతోడి డన్నికం బూసికొనగఁ
తే. బ్రబలు దేశాధినాథనబాబుసాహి, బూవిశ్లేష మువర్తకాంబూనదాంబ
రాసమగ్రామబహుమానభాసమాన, నవ్యవిభుండు నారాయణప్రభుండు. 58

- నీ. నీరాకరములెల్ల ఊరాకరము లయ్యె దలనులు గీర్వాణతతిను లయ్యె
ధనులెల్లను గామధనువు లయ్యెను మ్రాకులు దెలుగంట మ్రాకు లయ్యె
నగములెల్ల దుషారనగము లయ్యెను ఒన్నగంటలు దొలిపన్నగంటు లయ్యె
మునులెల్ల నారదమును వైరి గగనహారులు భజగేంద్రహారు వైరి
తే. యార మగదలవంశరత్నాకరాధి, నాశచంద్రాదినారాయణప్రధాన
చంద్రని నంద్రతరగర్భిసాంద్రయచులు, చించి లోకత్రయంబాక్రమించుకతన.
తే. ఆనఘుండయాదినారాయణార్యమాళి, నుండరాదూరి వేంకటేంద్రనకుంగన
మకును సుతయైన తిమ్మాజమను వరించి, చించి భాస్కరదాసాతనుజమణుల.
ఉ. హాటకదాతయా మగదలాధిపకృష్ణనిదానవాహినీ
యాటముచేత నుబ్బుచును సర్వజనస్తవనీయత స్మిరా
ఘాటగర్భరతాగుణము గాంచిన స్తుక్కుచునుండగాఁ జూచి
హాటును బాటునంచు జనము ల్లెనియించును హరిరాకీర్తి. 61
- తే. గరిమ నలువదిాలుగుకళలబొసఁగి, చునుగు మగదలకృష్ణమంద్రీంద్రవదన
మునకుఁ బదియాలుకళలచే దనరునబ్బ, మండలముజోడె పాదాభ నుండుఁగాకి.
నీ. ఆమరంగం దా నంబరము గప్పకొనుటెట్లు కవులకీయఁడు మేఘుననత యంత
తాను రత్నోర్వికల్లాల్పు నవ్వకీయఁడు పాథోధి నాథుని ప్రభుత యంత
గంధంబు గను నొనంగదు ద్విజ శ్రేణికీ గల్పయ్యము కల్పకత్వ మెంత
నుమనోఽతంసనూచును బుణ్యజనుల కీ దక్షిణమేంద్రమణిరాతన మదెంత
తే. భువిఁ జతుర్విధశృంగారములు సమిత్ర, బంధకవిధీరజనముగాఁజొగ్గిషిఱుఁ
బూను మగదల కృష్ణప్రధానభాను, నిరుపమాదావ్య లీల పర్ణించువేళ. 63
- మ. తెలపం గర్ణం నపార్థదాతయె యపాత్ర త్యాగిమూర్ధన్యుఁ డా
బలి వ్యర్థంబగు గల్పకంబులయింప న్నేఘుండం దారవో
తలమాత్రంబు ధనంబొసంగఁడు గదా తద్దానము లైత్తునే
యలఘు ప్రాక్షిదుఁ బద్మనాభఘను కృష్ణామాత్యుఁ గీర్తింపుచోన్. 64
- నీ. రాజరాజనుహృద్ధరాజరాజముఖిరాజరాజన్ముఖ ప్రభల నేలి
పారిజాతకపాచపారిజాతరిపుద్విపారిజాత¹శ్రీలంబ్రతిఘటించి
హరికాండగంగాలహరికాండబకులేంద్రహరికాండపుల నతకరించి
ఘనసారశారదఘనసారసజవాహఘనసారకాంతులఁ గడకుండఱిమి
తే. కలశజలనిధిహలధరజలమిత్రహిస, విమలమలయజనురగజవిశదకమల
కుముదసముదయధవలిమరమణదాల్చి, యసంగె మగదలకృష్ణమంద్రీంద్రకీర్తి.
నీ. తల్లి నంద్రులు ముకుందద్రోహు లంచును బాథోధిలోపలఁ బ్రభవమొంది
పాథోధిలోపలఁ బ్రభవింపఁ బంకజాతావాసయై ఊరి నవతరించి

- క్షీతిజయై పతివివాసితయాట వలన వైదర్భభూవిభున కావిగ్భవించి
వైదర్భియై మహీవరుల నన్నిధిని గోపాలకబాలకాపహృత యగుదు
తే. మెనుకఁ దవములచేఁ గొండ్లపీట సిద్ధిరాజునుకనకాంబగర్భమునఁ బొడమి
కృష్ణవిభుఁడైన మగదలకృష్ణవిభునిఁ జేరి కొదలేక తనరు లక్ష్మీమృగాక్షి. 66
- తే. గుణనముద్రుండు గణుతింపఁ గొండ్లపీట, సిద్ధిరాజేంద్రుఁ డెల్ల నశీతకరుండు
లక్ష్మీ లక్ష్మమ్మ సౌభాగ్యలక్షణములఁ గృష్ణదేవుండు మగదల కృష్ణవిభుండు. 67
- ఉ. నారదమహాస యేమిసురనాథ విశేషములేమి వింటిరో
సారసగర్భచెంగటను శారద లేవఁడు మందు నిల్వెనో
యారసిచూడుండు మగదలాన్వయదుగ్ధపయోధిరాజవం
దారము కృష్ణముత్తరనాథుని నిల్వెను యుక్తమే కిదా. 68
- సీ. శ్రీవిరాజతుండైన సిద్ధిరాజేంద్రుండు శ్రీకృష్ణదేవునిచెలుపు గుల్క
ననిశంబు రుక్మిణియై మించుకనకాంబ భోజమహీరాజుపుత్రిఁ బోల
గులరూపసౌభాగ్యగుణములఁ బెద్దయా నాంబ రతిదేవికోపుచూప
నాశ్రితదోషపహరుఁ డైనయెల్ల నయనిరుద్ధవిఖ్యాతి ననుసరింప
తే. భామినిజనమోహనాంబకవిలాస, వైఖరుఁ గాంచి వన్నభులఁ జేలంగు
గొండ్లపీటకులాంభోధికువలహితుండు, మత్స్యపీశ్వరుఁ డెల్లనామార్జ్యుండు.
- సీ. శ్రీరామచరణరాజుకైంకర్యతత్పరరంజనుండు రామదాస ఘనుండు
దాక్షిణ్యనైపుణ్యరక్షితానేకసత్కవితంత్రి శింసదంసుమంత్రి
యనవద్యహృదయవిద్యాప్రాప్తిఁ బన్నగర్భసింహుండు బద్ధనాథప్రధిండు
నలకూబరజయంతనలసంతలతాంతసాయకాకృతి రంగిళాయిసుకృతి
తే. వివిధరాజధ్ధణకదంబ వేంకటాంబ, నుత్యనయకాలి రఘుపత్యమాత్యహేళి
ధన్యజనమాన్య సీతాభిధానకన్యజననమొందిరి కృష్ణధీసచివమణికి. 70
- సీ. దేవిదేవరఁ బోలీ నీవిమై వర్ణిల్లి తల్లిదండ్రీయు సంసారంబుఁబ్రోవ
శ్రీరాముననుసరించిన లక్ష్మీబునిభక్తి సహజుండు సౌభాత్ర నరణి నెఱవ
హరినిఁ జెంగినలక్ష్మీ కరణి సద్ధర్మిణి చిత్రానుగుణిలఁ జెలుపుచూప
జలధిసంతానంబునలుపున నాదార్యకలితమైపుత్రవిర్గంబు మెలగ
తే. నల్లసౌభరినడవడి యెనఁసి, కెనయెయందు జగజ్జనంబెల్లఁ బొగడ
సిద్ధసంకల్పుడై ముగ్ధశ్రీలవెలయు, శిష్టవిభవుండు మగదలకృష్ణవిభుండు. 71
- సీ. చంద్రికపూసన్న జలుగురుమాలువై జాతివిన్నుల తురా చౌకిళింప
నగుముద్దుమోమున మృగనాభి తిలకంబుగులుకుడ ల్పిరులుముంగురులనెరయఁ
దళుకుఁగిరిటివచ్చులకు బోడై తేట నునుపాలకాయయెంటులు పొసంగఁ
గమికెడుముత్యాలకంతమాకికఁగూడి నీలంపుడు మైదతాలి మెఱయు

లే. గుండనవుడభక్తు నెఱువూతగంప మమరం
దగటుఁ చెఱుగులు: జెంగావి సొగసుంజూపఁ
జల్మసామ్రాణి. లేజివడిరుఁ గేరు
కృష్ణమంత్రింద్రుఁచెలుపు వర్ణింపఁదరమె.

72

— శ్లోకములు. —

క. ఈశ్వరగుణహారునకును, దాదృశనయమూర్ధనంతత విహారునకుఁ
స్త్రీదృష్టపమారునకుఁ, సౌదృష్టనవినుతభక్తజకుమారునకున్.

73

క. ధీరునకుఁ గీర్తిఘటజల, ధీరునకుభుజప్రతాప ధృతసర్వవిరో
ధీరునకుఁ బాలితాళి, ధీరునకు సుధారసోన్నతీధీరునకున్.

74

క. సకలకలాపాః సునికు, సుకివికలాపావనునకు శ్రుతిచాతుర్య
ప్రకటితధీరక్షణునకు¹, బ్రకటితధీరక్షణునకుఁ బద్మాక్షునకున్.

75

క. ధృతిబంధిక్పతనానా, ష్టితిధరశంకాఽధాయిశ్శృంగీతమదో
న్నతగజపూర్ణాంగణునకు, రతిరాజ సమానయాప రమ్యగుణునకున్.

76

క. చరణానంతరణాగత, భరణాతతిత్సైత్యపాత్రునకు సదా
భరణాయితకరుణాయత, తరుణాయత విమలమల దళనేత్రునకున్.

77

క. మగదలకులధన్యునకుఁ, జగదేవదాన్యునకు ద్విషద్ధరణీభృ
ద్విగధిపమూర్ధన్యునకుఁ, జగతీమాన్యునకు వినుతసౌజన్యునకున్.

78

క. భద్రశ్రీమిహికావిమ, భద్రశ్రీనరకరాజ్ఞఫణిప బిజాజో
భద్రశ్రీకంధగబః, భద్రశ్రీనిధియశోవిభవభద్రునకున్.

79

క. ఇంద్రశిలాతంద్రకళా, సాంద్రవిలాసాఢ్యకనకసౌధోన్నతికిం
జంద్రమణిదుంద్రఘణి, చంద్రశృణ్ణికిరణచంద్రశాలాతతికిన్.

80

క. మంత్రిముగంధరునకుఁ బర, మంత్రికృతాంతునకు దివిజమంత్రినిభనకుఁ
మంత్రిశరచ్చంద్రునకు, నంద్రమృగేంద్రునకుఁ గృష్ణమంత్రింద్రునకున్.

81

ప. ఆభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నేరచియింపంబూనిన రసికజనకంతాభరణశ్రీకృష్ణ
నశావతార చరిత్రమహాప్రబంధపవిత్రముక్తాదామంబునకు విచిత్రకథా
మాత్రం చెట్టిననిన.

82

ద శా వ తా ర చ రి త్ర ము;

— క థా ప్రా రం భ ము. —

గమనాంగుష్ఠశిఖరింద్రమథితావళిపయోధిజనుధారస మనంగ
భువనరక్షణసదాశాసిద్ధయోగీంద్రసంభృతసిద్ధరసం బనంగ
ధూరిమేఘాలివిస్ఫుటవత్రప్రస్కరాభిందపూరితమృంద మనంగ
ధరణీః ధూమహీశరపయోధరభాగలక్షితశౌమచేం బనంగ

తే. దనరు గంగాతరంగిణీతటమునందు, వెలయుచు ద్రిభుః నవిఖ్యాతివిభవవిజిత
చేతాపురభోగవిలపురక్ష, మాపనానాపురము హస్తినాపురంబు. 83

శా. త్సారామామణిహారవల్లులన గంగాకుల్య లేపాగ ము
క్కిరుండుండు బ్రహ్మసస్యములు రంగిద్భిష్టసూక్తిరచా
నాహూఢోత్తమసత్త్వహస్తహయముఖ్యంబు ల్లిగు న్నాహ్వనీ
తిరావాసపవిత్రులై ప్రజలు సంతే మంతు నహ్వలినన్. 84

ఉ. అప్పరిగొప్పయుప్పరిగలుదు పసింపిన ముగ్ధకాంత 1)
యొప్పెడిచందమామ కిది యొప్పున తప్పని పైఁడకొంగులం
సప్పక రాచిమీచి తమునవ్వెడి ప్రౌలహాసకాంతులే
యప్పడుంగప్ప గప్పిన గృతార్థమంచు హాసంతు రెంతయున్. 85

చ. ఎలమ విమానమెక్కి చరించుచు నంబర వీధిఁ దెచ్చు
లలుఁను రంభఁచ్చు పురమంబులీ మేవలపైఁడిబొమ్మలం
1) గలసియటురకున్న గలక న్నలకొడరుఁ డేమి నేరమే
వలుకవె యంచు బొమ్మచెయింట్టిన చంభనగుం గిలాకిలన్. 86

చ. శతమఖివారదేంద్ర మతిశక్తి నిజాకృతిఁజూచి కొమ్మలకా
రతనపుఁగోటగ్రుచ్చినను రాలెడుకెంపు లగడ్డలొక బడం
జతనముమీఱ సెత్తి కడుసంతస మొప్పుగ సెత్తి బన్నగ
ప్రతతులు దాల్చుఁగాక మఱి పాములచేఁ జవి జాతిరత్నముల్. 87

ఉ. పట్టణమధ్యభాగపరభాగమణిమయమందిరంబులం
గట్టినటెక్కెపుందు నలు గాడఁగ బెజ్జముపుట్టెఁ దప్పిపూఁ

జట్టుములోను గానియెడ కూరులు నాకముః జేరఁ బోవఁగా
బుట్టుటయట్లు తోవ పరిపూర్ణ నేశ్వరమంకలబునన్.

88

చ. శుకముఖ్యస్వీకర్త శత్రువనఁజేసఁపాల్చి ల
ప్రకరస్యంరసైఁతుందితమై పాఠోవబ్ధింబుధా
ప్రీతి వర్షించును గాక యున్న లవణాబ్ధి స్త్రీరముగ గ్రోలివా
క్షుకము బియ్యనిసీగముగ గురియునే చోద్యంబుగా కెల్లెగన్.

89

నీ. బకనటుండేపాలు నకలంపేదశాస్త్రనిరూప బ్రహ్మ పథగఃరింప
నాకరానుతుండే పాలు నుద్యేలశక్తి దిక్పాలున గదిరి కప్పములుగొనఁ
నాకవైశ్యనుతుండే పాలునంపకలధనానిపునాదిగిమ్మమైత్రీగిని బానుప
నాకకూద్రనుతుండే పాలుత్వీకంబెల్ల బహుసప్తమయముగాఁ బయరనేయ
తే. నాకరథముసాలు గవకాద్రి కొడ్డు సూప
నాకగిజము చాలు ద్వికరిప్రకర మెదుర
నాకహయముసాలు పవిత్రాచూత్యుత్థతిఁ గన
నాకభటుండే పాలు రుద్రుతో నొగయ నచట.

90

చ. ఎక్కుడు మోహవృక్షి గతినిచ్చుఁ నలంపకి వచ్చి వేడినం
జక్కనివాడు గాఁ గనుచుఁ జక్కెఁగిల్లుని మెచ్చు నన్నచో
నక్కడి వారకానినులు యంగము వారి విటాళిచంగము
న్నిక్కము నన్నుతింప నా నీకజగిచ్చున కై నశంకమే.

91

గీ. అవ్వరంబున నిధిపతి యై ధరిత్రి, పాదన మొకర్చునేఁతపత్రముగను
భామినిజనమోహనపాత్రవృత్తి, మృదు జనుమేజయుండు జనమేజయుండు.

92

చ. ప్రతిదినముం బ్రభాసమునఁ బాఁకగీతు నిశనిద్రుడై
క్షీతిసుఁపాళితో నరిగి కంతః పాసంబెడి నం లో నవం

చితమతి సిత్యైత్యము లశేషముఁగీరిచి గాఁగపంకజ

ప్రశతులఁ బూజనయు నరసాలుండు కృష్ణ నీక్షదైవమున్.

93

తే. ఆమహిపతి యొకనాఁ డహర్భుఖంబు, నందు సెప్పకగని జాహ్నువిసి సిత్య
కృత్యములుగిది నగరికి నేగునెంచి, కొలువునింగారమై కంతుఁడెలుపు మెఱిసి.

నీ. నిండుగొలువను గూర్చుండ ధర్మజునోడఁ గార్యము చెల్లెనెడిగౌరవంబు
దుర్యోధనాదు లాందోఁ మొందగి వివ్వరూపంబు నూఁడుప్రోక్షణము
సంగరంబున ధనంజయరశ్మియై ధనభాశ్వముఁ బట్టుకంటి శనము
వైరాటిసూతికాద్వారంబునను జక్రహస్తుడై గాఁన నట్టి పహిమ

తే. తెలియ శ్రీకృష్ణమూర్తిఁ జింతించినట్టి, కొలువుగొంటుంబులోపల నలుపుమీఱ
భద్రవీరికఁ గొలువండఁ బాంశవాన్య, యుండు జనమేజయక్షమాంకలుండు.

వ. అయ్యవసరంబున.

96

శా. శ్రీశంపాయతలోచనారమణచారిత్రాపగాసంభవ

శ్రీశైలంబగుధాతురాగజటలుకా శృంగారనివ్యంకసి

కాశప్రక్రియ జన్మదంబు లతివక్షస్సూర్తిశోభిల్లగా

వైశంపాయను డెగుడేగ భవనద్వాంబునం జూచుచున్.

97

౬. దౌవారిక వసుదాంకకంఠ, వేవేగ నృచ్చి విన్నవించిన గురునిం

దేవేంద్రుఁ డెదురుకొనుగతి, భూవరశాసనుఁడు వినయమున నత్వరుడై.

98

౭. సౌవిదల్లులు చేరినముగ్ధాయనంగగడ్డెడిగునంతలోన దుండుండిడిన

నెఱుంగుచుచంఢనన్నియ చెక్కఁపు యిచ్చి చికితోకంశంపు పాదులు దొడిగి

సాంధ్యంక పద్మముట్టు సావన వఱుంగున లాటభూగర్త గాలాంజ్ఞాన

సంహూష నెగునెంచి కర్ణాటపతిచేతి సావడం నడియొత్తి పసిడిసరిగె

తే. చలువచుప్పర తెవాటు వెలయ రాజునమున నెదురేగి యల్లంతంఁచుమీంద్రుఁ

గాంచి కైకంఠయును బాదుకలుచు నల్లి, హర్షభయభక్తి నయంబులతిశయిల్ల.

౮. గోత్రప్రసంగలు నొడువుచు, గోత్రేంద్రుఁ డుగోవిశిష్టకుంకుమకంఠా

చిత్రితఘాత్రీతలుఁ డై, తత్రభవన్దాని ట్పనంబులకెడ గెన్.

100

౯. గాజితాష్టాంగవజ్రచ్చూచకచకల్ గంగాప్రయోగ నాంబువులు గాంగ

గమనీయతామ్రాక్షికశ్రేణీధగధవల్ నవకుండసుమపూసంబు గాంగ

నిర్దోషసీమాశిఖ్యలినినిగిల్చుంబుధూపహూమములు గాంగ

సమనీయతరపద్మరాగ భగధగ్నలువొందు సీరాగనంబు గాంగ

తే. భ్రమరగంగానామవ్యతి ప్రసదామ, సుమరంగంబుపహారమై సాంప్రసంగ

మనుజపతికిన్న మున్ను న్నాల్గినూలి, కూనికూళిక బూజావిధాన మొసంగ.

చ. “శ్రీరస్తుక్షితిన్యాశే” యని ముశ్రేష్ఠుండు వింపగా

నారాన్యుండు నేచి సంభ్రమముతో నవ్వాసమాదామశి

న్యాశాజన్మతీసీతిపై నునిచి యర్ఘ్యం బాదియా పూజచే

నారాధించి ప్రహృష్టహృదిని ధన్యం మనస్యిత్రంబునన్.

102

మ. వ్రతితిగికా భవత్పరపరాగము పోకిరి బివ్రిత్రమయ్యె నా

మననము పండుగొల్వంగఁ గృతార్థుడనైతి న్నిలించి నింక నా

మతనము వెల్ల నాంతరతమోపహాసాదులుగానె మీరు నం

తతశుభదాయకంబులు నీ దా నుహదామనంబు వెయ్యెన్.

103

మ. తవదంబు లగోగిదివ్యతనులై సామ్రాజ్యసంపన్నులై

సుతుంజాత్రుల మిత్రులం నీ కడుకా శుద్ధాశ్శులై యంగనా

హాశకా మోక్షము గాంచనేది సులభోపాయంబు నాకానతి

చ్చి తగకా ధన్యుని జేయు మీ చరణము లేనివింతు మాసీక్విరా.

104

తే. అనినఁ జిలువవ్వు నవి యమ్మనినందు, త్కారము యైహికాముష్మికంబు లింత
సులభములె యైన వినిపింతుఁ దెలివిగాఁగ, నప్రమత్తుడవై విను మానరమున.

ఆ. మేదినిత వినుము “నాద త్తముపతిష్ఠ, తే” యనంగఁ గర్తవ్యఫల లేక
యిహసుఖంబు గట్లునెట్లు “జ్ఞానాన్తోక్ష”, మనఁగనజ్ఞుఁ డెట్లులందు ముక్తి. 106

క. గుణజలనిధిగహనా “క, ర్మణోగతి” యనంగ సులభమాకర్మము దా
రుణము “శుకో ముక్తో” యని, గణుతింపఁగ నెలులు ముక్తిగల దన్యులకున్.

తే. కానఁ గర్తంబు లాత్మవిజ్ఞాన సరణి

దుర్లభములు విశేషించి దుష్టమైన

ఃలియుగమువేళ నెటువలె గలుగు వైన

నొకయుపాయంబు దెల్పెన యుక్తముగను.

108

ఉ. కృష్ణదశావతారములు కేవలభక్తిని విన్న సజ్జనుల్

జిహ్వసమానవైభవము జెంది యిహంబున సంతమిఁగట

వైష్ణవభామ మొందుదు రవశ్యముచశ్యము సుమ్ము రెంటికిఁ

గృష్ణకులీన యన్న నృపకేసరి యంతయు సంతసంబునన్.

109

తే. వద్దనాభిండు పాంగవక్షపాతి, యందు నిక్కిలి విజయునకనుగు గానఁ
దత్తగత విందుఁ గృష్ణావతారపూర్వకముగ వినిపింపు మవతారకథల ననిన.

కా. శ్రీకల్యాణగుణంబుల న్నమతచే జెన్నొంయు స్ఫుక్తర

తాకౌశల్యముఁ దెల్పి ధర్మసుతురాజ్యశ్రీయుతుం జేసి యెం

తే కుంఠిసుతపక్షపాతి యనుకర్తినూర్తివ ర్తిల్లు నా

శ్రీకృష్ణుండు కృపాకరూక్షమున రక్షించు స్పృహత్రాతమున్.

111

శి. ధరణీత కృష్ణావతారంబు మున్నుగా వినిపింపు మని దన్ను వేడినాడ

నవతారములలోన నాకృష్ణచరితంబు గణియింతు యందు నొక్కటి బుధులు

బలభద్రచరితంబు తెలివినవిష్ణుట నుపివెనఁ దదనుజన్మనిచరితము

మానసం బలరార మత్స్యహార్తవరాహనాగసింహావ్యవతారకథలు

తే. నినుము క్రమమున నీసులవిందుగాఁగ, నీసమంచితభక్తిచర్చింప వశమె

తపముఫలియింపఁ జన్మంబు ధన్యమయ్యె, గలిగె భాగ్యంబుశ్రీవిష్ణుకథలు దెలుప.

క. అని పులకాంకురములు మై, దనరంగ మోదాశ్రులొలుకఁ దన్మయచిత్తం

బున నలరుచు వైశంపాయనముని దెలువంగఁ దొడఁగె నధిపతి వినఁగన్. 118

౧. మ త్స్య వ తా ర క థ.

గీ. పంటవార్లంటి గట్టిగుట్టుల జెలంగు, తక్కుజిగిచిల్లవచ్చతాతాళి బోలి
పచ్చగంటన వైరుల నిచ్చమెచ్చు, చెచ్చుపొచ్చుగద్రావిడదేశ మధిప. 114

క. ఆదేశము సుగపురవిధ, వాదేశము నృపతివితరణై స్వైత
శ్రీదేశము కలుషానిల, కాదేశము నెగడు బొగడి నలవియె మందున్. 115

సీ. సతతంబు నభ్రంకషంబులై కనుపట్టు ధాన్యరాసుల జూచి తలకియేమొ
జవతపస్వాధ్యాయ చతురులై తగుమహీసురుల ధైర్యముఁజూచి స్తుతియేమొ
వైడుచా టెఱుంగక ప్రబలుద్రావిడపథాకుచకుంభముల జూచి కొంకియేమొ
యథవునియాజ్ఞ వింధ్యాద్రి మెట్టిన కుంభసంభవునాగతి జడిసియేమొ
తే. కాక భూపాలు చేవాలు కలుకువాలు, కఠినశిథోటిశతపోటిఁగాఁ దలంచె
నేమొ లేనున్న నచట మహీధరములు, పోక లులైనఁ గాడనూపఁబోకయున్నె.

ఉ. సాలములో యనంగురసాలములం బరిపాకలీలచే
రాలు మెఱుగుముత్తియపురాలు ఖగంబులగుంపు దోలఁగా
యేలుగంగ వానిఁగని యేలువాడుదు రందు నధ్యగు
ల్పాలిగొనంగ శాలివపపాలికహలీకబాలికామణుల్. 117

ఉ. బాలరొ పుష్పమంజరులపై భీమరంబులు వ్రాలె నధ్యగా
వ్రాలినచో నుపద్రవకరంబులు గానవి వాని మాన్యగా
నేలని నేర్చుమీఱ వచియింతురు పల్కుల దేనె లొల్కుఁగా
హళిక బాలికామణు లుదంచితశాలివనాంతరంబున్. 118

కా. శ్రీమత్తాద్యశదేశవల్లభుడు లక్ష్మీనాథపాదాబ్జనే
వామాద్యస్థ్రీమరంబరాతినృపదీప్యస్థుర్కోటిరకో
టీముక్తాయిత వామపాదనఖకోటిబోధిసత్యవ్రత
త్వామానిన్యధినాథుఁ డొప్పు ష్రితిరత్నావళికొత్తేయుఁ డై. 119

సీ. తనవ్రతాపము సముద్గండశాస్త్రవోటి గడిసిమఁ దోరణకట్టికొనఁగఁ
దనకీర్తి బహుసముద్రద్వీపములుదాటి చక్రవాళాద్రివైఁ జౌకలింపఁ

- దనకటాక్షము దిగంతరయాచక శ్రేణి రూఢికెక్కగఁ గుజేరులనుజేయఁ
దనచీటి యష్టదిక్షలులేలు వేల్పు ¹రాజులపాగలు దురాచెల్పుచూప
తే. నతఁడు చెల్వొందు బరకిరీటాగ్రాచిత, పాకభిన్నీలమాక్తిఃపద్మరాగ
పట్పురణచక్రచక్రాంగచక్రవాక, యుగపదాశ్రితపాదాబ్జయుగభుం డగుచు.
- క. ఆసత్సృతతథూవర, శాసనుఁ డొకనాఁడు వేఁగుజామున ఘనగ
ర్జాసమనమధికవంది, శ్రీసూక్తుల మేలుకాంచి చిత్త మెలర్పన్. 121
- క. హరి మదిఁదలఁచుచుఁ బ్రాతః, కరణీయ చక్ర విబుధగణసంయుతుఁడై
స్వరధివసిభ వైభవభా, స్వరత స్థనవాహమెక్కి చను జన నెదుటన్. 122
- క. హేలికులాగ్రణి యగుస్థుప, మాళి గనుంగొనియె ధరణిమహిళాసుమనో
మాలిక పాలిక పగుకృత, మాలిక యనునదిని మడిబ్రమద ముదయింపన్.
- క. కనుగొని హరి పిగి విబుధుల, రని కొనియాడుచును వింటిరా యీతటిని
గనుగొను పుణ్యుఁడు మిక్కిలి, కనుగొను నెన్నుదుట నెన్నఁగాఁ దరమగునే.
- క. కృతమాచరించు భూరిను, కృతమానిన భాగ్యశాలికిం గలుగుం దు
మృతమాలిక నడంపంగఁ, కృతమాలిక మునుగ దొరకునే యన్యలకున్.
- తే. అనుచు ననుచు ముదంబున నంబుజాప్త, నిభవిభుఁడు మేదిసీవిభుఁ డభిమతార్థ
దాయి తటిసికిడ్డి హృత్తటని భక్తి, పూర్ణతరముగ సంకల్పపూర్వకముగ. 126
- క. మజ్జన మొనరించెను ధి, మజ్జననుతు తనగ నృపతిమహి మహితముగా
మజ్జనము గావింపు న, మజ్జననీ తటని యని సమంజసభక్తిన్. 127
- తే. మజ్జన మొనర్చి యిటులన మృనుజవిభుఁడు, కాల్యకరణీయములు దిర్చి గంధశింధు
రజునైంధఃపృథు హేమరథుయోధు, లెలమి నెలచంక వలవంక బలసికొలువ.
- తే. నగరకేతించ నిట్లు లవ్యహము తటనిఁ
గాల్వకరణీయములు తిర్పుకతన నతని
మదిసి వైరాగ్యమొప్పవ సామ్రాజ్యతంత్ర
ముఁకుఁ దనమంత్రులనె స్వతంత్రులనుజేసి. 128
- క. కృతమాలికాతటంబున, క్షితివతి సలిలాశియగుచుఁ జేసె న్ద్రవమా
శీతమృణముఖబర్హిర్ముఖ, లతివిస్తయమంద మాఘవార్హిత్యబద్ధిన్. 180
- క. ఒకనాఁ డుదయత్కృత, న్నకుటస్ఫుటపద్మ రాగమణినా దిననా
యకుఁ డలరస్థవతి మురభం, జకునకు నర్ఘ్యంబొసంగు సమయమునందున్.
- క. సునుగరులు దళికుమీసలు, మినుమినుకను కన్నుదోయి విహింగంసపుం
సనుపుంగలయొకమీనము, దనయంజలిఁ దవుల నృపుఁ డుదకము న్విడిచెన్.
- క. తనునటుల సీటఁద్రొచినఁ, గసీ మీనం బనియె రాజు కారుఁకుడ వం
చును సన్ను నవ్విచేరిలి, జనునే నట్టేట దోయ శరణాగతులన్. 188

సీ. శ్రీ రామచంద్రుడు చేపట్టడాడైనా శరణుజొచ్చిన విశ్వామనిదొల్లి
శిలీచక్రవర్తి రక్షింపడే మునుకన్ను జేరినపక్షి దాక్షిణ్యగిరిను
నచ్చభల్లముః బ్రావడా తొల్లి బెబ్బలిపాలుగాకుండ నృపాలనుతుడుం
దనశరీర మొసంగి పనచరునొక్కని వయగావదే కపోతంబు దొల్లఁ

తే. గాన శరణాగతుల బ్రాచుకండో బుణ్య, మేదిమేదినిలోన నన్నేది యింక
నాదిరాజన్యకర్తుల బ్రది సేయు, భర్తగుణసాంద్ర సత్యనిత్యతీతంద్ర. 184

క. సకలం బెఱిగినయాదిమ, శకులం బటులసన రాజ చంద్రునిచిత్తం
బకలంకవయ్య నిందుక, వికలముగా నిట్టులను సవిస్తయుఁ డగుచున్, 185

మ. శరణన్న నిన్విడ నిన్ను నేను శఫరీ సామాన్యబుద్ధి న్నిరా
దరతం ద్రోహితి వేళగాది నిదియే తప్పంచు నీవెంచి ని
ష్కరతం బల్కితి పాడియే దెలుపుమిచ్చో నేభయంబయ్యెన
స్మరణొందం బనియేమి నావలన రక్షాసిద్ధి నీకెల్లగున్. 186

తే. అనుచుఁ బలికిన జనపతి మనుచువేళ్ళు
బెనుచువాలుగ మేలుగాఁగనుచు ననియె
నుదకమునఁ చత్తరింపుచు నున్న నన్ను
జూచి భయమేమి యనుటగా చోద్య మయ్యె. 187

సీ. కూర్మి కై కూర్మి చేకులునె నోరికింజక్క నెగడుమున్నెగడుపై నెగడుచుండ
మొసలికి మొసలియే దెసలఁ జేరఁగంటు సాములబాములఁ బడుట కడిది
కర్కటమర్కటగాదె పట్టినచోట గప్పలుగొప్పలులపు మ్రింగ
బకము లంబకములెప్పటికి మాపైసిల్పు మీలముచ్చలు ముచ్చులేల విడుచుఁ

ఆ. గన్నతల్లికిన్నఁ గరుణలే దొకవేళ, బట్టిపట్టి తివియుఁ బార్థివేంద్ర
గండకముల కిట్టిగండము ల్లలవింకే, మనఁగవచ్చు నెట్లు మనఁగవచ్చు. 188

తే. అటులుగాన నిరంతర ప్రాప్తకైత్య, తరతరహరిధార సాదనలసేయు
మీనుపల్లజన్తంబు మే లనంగఁబడు న పరికింప విషములో బ్రతుకు గాదె.

క. కాన నిరుపద్రవంబగు, చో ననువిడిపించి తేని నులభముగాఁ జే
కొనగు నాచంద్రార్కం, బై ననుకృత మనన నృపతి యతివత్సలుఁ డై. 140

తే. అధికవైష్ణికివృత్తి వస్త్రధుని గెలిచి, డల్గుకొన్న జోశమండలవిభండు
డాని యన్నది యునకమండలములోనఁ, గలకు మీసంబుం దనకమండలము సేర్పి.

సీ. తనయాశ్రమమున కల్లన దెచ్చి రాజర్షివల్లభుం డాశ్రమమెల్లఁగట్ట
సతతపయోధాగనమహార్పి భూమిలో నేటలఁ బెంచినవారి బూట పెంచె
ననుమాట నిజముగా నెనరుతోఁ గొప్పింప శిశుకమారాత్రిలోఁ జిత్రముగను
మెండుగా బలిసిభూమండలాఖండల కొండిక కుండికనుండఁగూడ

- తే. దింతనిర్బంధమైనచో నెటులనోర్తు, నిక నొండొకవిరివియా నెడవనింపఁ
జేయు మెండైన నండైన చింతదీప్తి, విశ్రమించెద నన్ను బృఖ్యవరుండు. 142
- ఆ. గండకంబు వేటుకడ వసింపఁగఁజేయు, మన్నమాట గడవ కాక్షణంబు
కడువశంపడుండు గావున నొకగొప్ప, కడవలో వసింపఁగా నొనర్చె. 143
- క. ఘటిఘటియించిన రెండవ, ఘటినే యండజము ఘటనిఁ గలయ బలిసియా
ఘటమున నుండుటకుండు, ఘటమై యున్నది యటంచుఁ గడుదీనంబై. 144
- ఆ. మీన మడుగుటయును మేదినింద్ర తంస, మడుగులకును శ్రేమ మడుగులీడుచు
నఖిలధీవరజన మడుగు గానఁగలేని, మడుగులోన నించ మహిమమించ 145
- మ. మడుగు న్నిండఁగనిండి గండకమనుక త్తృమండలాధీశ యి
క్కడ నుండం దరమే జడాశయము యోగ్యంబౌన నావంటి యె
క్కుడురూపంబున వించువాని కిటు వైకౌయ్య విస్తారమా
కడ సెల్పొ గడవయ్య యార్జనరత్నాదక్షదీప్తినిధి. 146
- క. నావుడుఁ గడువెన్నయమున, భూవరుండొండొకప్రదేశము మదిఁదలంచుచు
నేవ్విధముల నియేతగు, నీవేళకటంచు నిశ్చయించి రయమునన్. 147
- మ. అలరించె న్నటణాంబుధి న్నొదట, నే యారారశుద్ధోపకం
బులవార్ధి న్నడవైచె థాత జడజోద్భూతుండురా యంచలో
కులు నిందింపఁ గలంగి యన్నలువదిష్కాలంకపోర్కిచ్చటల్
గలయం దిజ్జలరశిముందిమీనాఁగా నొప్పు గాసారమున్. 148
- తే. చేర్చి ముఖముండు మనిన రాజీవమనియె, సదయు రాజవలంబునిక నన్నులింప
నల్ల రాజీవగర్భున కైన దరమే, శ్రితనరాజవ ద్రవిడధాత్రీకళత్ర. 149
- క. అని పొగడుచు నొకదినమున, ననిమిషకలచక్రచక్రి యాకాసారం
బును నాక్రమించి వేటా, క్కనివాసముఁ జేర్చు నైర్వరగతివిహరింపన్. 150
- మ. అనిన నూపుష్పి యిండుచో టగునె మీనావాస మింకిం దగు
న్మనరుండునిలసంఘసంఘటతసంఘర్షాఖిలాశాఖిలం
ఘనజంఘాలతరంగరంగతలరంగత్పాండుడిండునచం
దనసందీప్తివిలాసముద్రము సముద్రంచె యటంచు న్దన్. 151
- క. జడరాశిం బడవైచిన, మిడుకుచు నప్పడవి తేని మీనంబనియె
న్దడనేటికి నేటికి దిగ, విడిచెదు నవ్వితిని గావవే దయమీఱన్. 152
- ఆ. బాళి జలకఁ జెంచి బాపురుగాసికి, నొప్పగించుకతి నుచిత మగునె
యన్ని నల్లఁబ్రాచి యిప్పుడు జలరాశి, మొసలివాతఁ దోయి ననుమతీశ. 153
- క. జలరాశిఁ దిమితిమింగిల, ములు నాఁదగుమీననత్వములు విసలేచే
కలశైలనుతుండు జలచగ, ములతో రావెడల నుమియు. బునుకలతోడన్.
- క. తాదృశమీనంబులు న, న్నే దెసవనియింపనిచ్చు నిటదిగవిడువం

- గాదెసఁగినకారుణ్యము, నాదెసనుంపంగదయ్యనరనాథమణి. 155
- మ. అనిన న్నివ్వెఁగఁది భూవిభుఁడు నాహా యిట్టిమీనంబులం
గనినామో వినినామో యుండయిన లోకత్రాణపారిణం డ
వ్యవహాతుం డిటువంటిరూపమున సేవల్లా బ్రసాదింపఁగాఁ
జనుదేఁ బోలు నటంచు నించుక మది న్నందేహముం జెందుచున్. 156
- మ. పలరాఁతుక్కుపుమీనవిశే సురలఁ బోవన్మించు మీనంబవో
తేలియ న్వానికి వైన సీఁలిమి నందేహంబు నేఁగొల్పున న
జ్జలహాతుండవో సాలచతుండవో సాక్షాద్బ్రహ్మవో తేల్పు మీ
పలవంతి ల్పచరింపనేల కుహనావైసారిణగ్రామణీ. 157
- క. అన నేనేమీనముగా, ననఘాత్త స్వభావమీన మని యెన్నుము నీ
పనుమానము మానుము నను, బనుమానముతోడఁ బోవు జా గేమిటికిన్.
తే విషధిలోపలఁ జాలరి వేటకాండ్ర, పలకుఁ జిక్కిన గాలంబు వంచుకొనిన
గారవెట్టిన నేరితఁ గడవనేర్తు, నాకు గతియిందుగలదె నా వరవరుండు. 158
- తే. అనియి సీపు స్వభావమత్యేయంబ వైన, చాలరులు నిన్నుఁ బట్టంగఁజాల రెండు
నీయధీనంబు గాలంబు సీకు భయము, సేయనోవునె పరులకుఁ జేయునట్లు. 159
- క. నీపలకుఁ జిక్కిలోకము, లీపల సీపలకుఁబక్కుదేజలంబ
న్నీపలకుం జిక్కుదుగా, కేవలనం గేలంబె యీ సీమహిమల్.
తే. పృథివి సంసారమన గారఁ బెట్టఁజాలు, నీదుమాయావిలాసంబు నిఖిలజనుల
నందఱకు సీవగతిగాక యన్యుఁడొకఁడు, సీకుగతియానె నకలలోకైకనాథ. 160
- క. యోజనలేఁకి సీప వ, యోజనయనమూర్తివే ప్రయోజనమున కీ
యోజ నటించెడు దినశత, యోజనమాత్రంబు వెరుగ నోవుదు చెపుమా.
శా. శ్రీ నారీకుఁడుకుంభికుంభియుగళాక్షేపంబో బ్రహ్మాదినా
నానాకేశనమస్మియావరమొ విణాహానిలోకాగ్రస
గానాకర్ణనమో వధూనటనస్సంగారాచలోకంబో యీ
మీనాకారము చాల్పనేమిపని స్వామి నా కెఱింగింపవే. 161
- సీ. కలిమిగు బైతమిన్న గబ్బినిబ్బరపుబ్బుగుబ్బులో జక్కవగిబ్బిబోడు
తేలిదప్పివిరియింటి తేలిగంటకంపువాతెఱిసాంపా పవడంపుతిపగుంపు
తెడఁదకాఁపురపు పుత్తడిబొమ్మనిడువాలు గన్నులో యీవాలుఁ గన్నులరయ
నననింటిదంటఁగన్న విటారినుఁగారు తిరులో యీనాచుతీగుమురు
తే. పల బ్రహ్మసీతి వీవార్థి నేమిగంటి, కేలేయాడెడు మీనంబు తెఱగుపూని
యార తెలియకయంటిగా కయ్య నీమహాత్మ్యమెఱుంగఁ శక్తమేయజనకైన.
క. నే నొక నెవమున వైనను, మానక పనుఁగొల్పినాడ మక్కువ నాపై
నూనుము “పృథ్వీ సాత్తవ, దీనం” బని మున్ను విందు వీనశరణ్యా. 162

క. మునుపటిభవమున నేడే, సినపుణ్యమువలన విష్ణు సేవింపఁగఁ గం
టిని మాయలేటి కింకిట, వినిపించు గదయ్య నీదుష్కృతాంతంబున్. 167

మ. అనినం గైతమమత్స్యమూర్తి కరుణాయత్తైకచిత్తంబుమీ
ఱ ననున్భవర యాత్మతత్త్వము పరబ్రహ్మంబుగా నెచ్చునం
బునఁ జింతింపుము సంశయింప కిక్కనేమో యంచు నీచర్యకే
ననుమోదించి యనుగ్రహించితి నశ్రీష్టార్థంబు నీకయ్యెడున్. 168

నీ. వినుము సత్యవ్రత వినయగుణాన్విత భావికార్యము తేటపలుకు నీవు
కనుఁగొనుచుండు మింకను నేడు మొదలుగా నేడుడినంబుల కిప్పయోధి
భవనముల్ త్రిభువనంబులను లోఁగొను నేలనన్న నానాఁడీ నబ్జభవుని
రేయైన నతఁడు నిద్రించుఁ గొవున దాని కెడఁద భయంపక కెను నవ్వు
తే. డోషధీబీజరాసుల యోడనీకు, నంపుచున్నాఁడ నోడక యందుసప్త
ఋషులతోఁగూడి వసియింపు మెపుడునాదుఁభ క్తజనమున కెందునావనలులేవు.

తే. అనుచు నానతియిచ్చి మాయావిసార
మూర్తి యంతర్నిత్యుండైన మ్రొక్కి నృపతి
యెంత నయగలవాఁడు సర్వేశ్వరుండా
హౌ యటంచును నిష్ఠతో నుండు నంత. 170

నీ. ప్రధితమేధుడై పరగుమేధుండు విరజాడై శాంతిచే వెలయు విరజా
డాభాహవిష్ణుతుండగుహవిష్టంతుండు సుత్రము డై నట్టి యుత్తముండు
సనజాతుపరభ క్తవనమధుండగు మధుం డఘపారరమహాగ్ని యైనయగ్ని
ద్యంద్యసహిష్ణుండై తగిన సహిష్ణుండు ననందగు సక్షర్థులమితహర్ష
తే. లగుచు వచ్చిరి లహణమహంబురాశి, వేల దర్శశయానుండై విభుఖగేశ
యాను నతివేలభక్తిభాగనఘజనక, పాలు హరిఁగొల్పు ద్రవిడనృపాలుకడకు

ఆ. అట్లు లరుగుదెంచి నట్టియయ్యతులకు, నతులగతుఁమతులునతులు చేసి
యతివిసీతి నున్న ఓతితఁ పతిధృతి, మతిని మెచ్చికొనుచు మాను లనిరి. 172

క. శతపర్షణంబుల నుండియు, ఓతి వర్షములేని కతన శిధిలంబగు చో
నతివృష్టిమించె జలనిధి, గతి వృష్టింపితివె ముజ్జగంబులు ముంచున్. 173

తే. ఇందు నెవ్వరిఁ గనుఁగొన విజ్జగంబు, నందు నాశ్చర్యమయ్యెనో యవలనాథ
యేకతంబున వారాశి సైకతమున, నేకతంబున నున్నాఁడ వెలుంగఁ జెప్పుమ.

ఉ. నానిని తావిసీతి జననాయకుం డిట్లును మానులార రా
జీవమొకండు మొన్న ననుఁ జిత్రముగా బ్రమియించి యంతటక
భావికథ ల్పవిష్టరతఁ బిల్లి పయోధి మునుంగకుండ నే
నావఘటించు నీకు మునినాథులతో వసియింపు మత్తరిన్. 175

తే. అంచు ననుమించు వేడుక నానతిచ్చి, గోచర మగోచరంబైన గొంతదైర్య
శాలినై యుంటి దన్యుదర్శనముఁ గోరి, నేడుమీదర్శనమున సందియముదీతె.

మ. అసిన స్వంతనమూని మానిజను లాహా యింక నెట్లో కదా
ననధు ల్తుంపంగఁ జాగె ముజ్జగము లేవంక న్వసింపంగవ
చ్చునటంచుం గడుండ త్తెఱించినతఱిం బోవ్యంబుగా నీడకుం
జనుడెంచుం దరియంచుం బల్కితఱి కటంపన్యచ్చు నిచ్చోన్మపా. 177

క. అనిపలుకుచు నుండంగ న, వ్యననిధిసనఘోషమగర వలమానతరం
గనికాయంబులఁ బొదువంగఁ, గనికాయంబదర లేచి గ్రక్కునవారల్. 178

సీ. పటుశీర్ష తరజటాపటలంబు ముడినీడి కన్నులకడ్డమై గప్పికొనంగ
భయనెగసంచలత్పాణిపరిస్ఫుటస్ఫుటికాక్షమాలిక జ్ఞాపిపడంగ
గామాయపటములు గటితటంబుల నూడి త్రొక్కుడుపాటుచే దునియుచుండఁ
జాలినొందుచు నెత్తెజాలక వచ్చుచో ఘనకమండలువు లక్కనె చిక్క

తే. జడిమి నడుగులు దడఁబడ నుడుగ గూర్పు
లడగ బడిబడి బడలిక లొడలఁ బొగమఁ
గడలికడనుండిమిడిక్రేగంటి నృష్టి
యిడుచుఁ బొలుచు జడదారియొడయ లపుడు. 179

శా. “అస్తాక్ సాహి భయాతురాం స్త్రి జి తీమాస్థావయద్వారిక్
ర్విస్తార్యా నఖిలు త్వయానయ నితో విష్టో భవాక్ కక్షః
తస్మా త్త్వాం శరణంగతా అగతికా ధావంతే ఏతేభ్యశం
కస్తాదేవ ముపేక్షసే” యని మును ల్లార్పణ్య మేపారంగన్. 180

తే. మొలులు వెట్టుచు శరనిధి మఱిమఱి
కాంచుచో నిద్రె యోగని కదియఁ జనుచు
దెలియ నీక్షించి యదిగాదు జలముగ్రోలు
జలద మీది యని మదిలోన జలగరింప. 181

మహాప్రగ్ధర. కనియి మూపాలుఁ డంత వైసతరసముదగ్రస్వకాయాగ్రభిద్య
వ్యనరుడ్లకాండభాండావరణపరిపతద్వారిధారాళి శంకా
జనకాసంఖ్యాతసూతోజ్జ్వలవృక్షగుణవృక్షచ్చటాకించిదాకం
పనలీలాకృన్న భస్మత్పటకటపటప్రస్యదం బైన నావన్. 182

క. కని యిట్లును మునులారా, కనుగొంటిరె దివ్యరత్న కమనీయంబై
కనకన వెలుగుచు నిదిగో, గననయ్యెంగనకతరణి గరుడధ్వజమున్. 183

క. అనునంతలోన పరికిం, అనుడెంచిన య త్తటికా ససంప్రమముగ న
మ్మనినాథు లెక్కి రొండొరు, అనువడి జేయుతగా హాహాళిమిఱన్. 184

తే. ఎక్కి ఘనలనుకరిసేర్ప సీశ్వసునికె, భారమవుగాన దరిసేర్చె నావ యనుచు
విడిచి కాషాయనస్త్రము తైట్టవిసరు, గాలి నెండించుకొనుచు నాకలమునందు.

సీ. కలధాతసర్పి తోజ్వలలిరోగృహములు దీపితమాణిక్యదీపతలు
రమణీయవై డూర్భరచితపర్యంకముల్ సౌవర్ణమణిమయజాలకములు
వృథులగోమేధికపీఠికాహేళిక లకలంకనవజ్రముకురసమితి
మానితముక్తావితానవితాన మాయాపుష్పరాగభద్రాసనములు

తే. విద్రుమస్తంభములు సీలవేదు లమర
గాంగజలపూర్ణ ఘనకాచఘటచయంబు
విత్తనము లోషధులు దక్కవివిధసన్ను
జాలములు సూచిసూచి యాశ్చర్యమునను.

185

శా. ఓహా కంటిరె వారిరాశిసలిలం బుద్వేల్మమై కైలసం
దోహాగంబులు చక్క దక్కిన పురాదు ల్లుంచె నందు న్నుప
ర్యాహార్యాగ్రమె కాని కాన మితరం బాహా విమారస్వయం
గ్రాహగ్రాహము లెచ్చరించెనుభువక్రొంతిక విజృంభించుచున్.

187

తే. తరణి మెఱుంగారు గారుషభృజము గాంచి
కలగి పరువిడుచిలువగ్గములు సలలి
వఱచుహయములసారథి పట్టలేమి
దత్తరించుచునున్నది తరణిగళము.

188

తే. బెర సకలంశమైనట్టి యబ్జమండ, లమునస్సంగబ్జమండలభ్రమ గడంగి
జలధిలకరితుండంబు సాచి తివియు, నేమనగవచ్చు మత్స్య కెఱుక గలదె.

క. మహిజనుల బీడ బెట్టెను, గ్రహములు నీచింపదొడగె గ్రాహము లివిగో
సహజ మగునత్త్యసంపద, నహహ యాకారవృద్ధి నధిము లగుటన్.

190

తే. నూయురే తోయనిధిలోన మకరమీన, కర్కటకరాసులొండొండగగనమకర
మీనకర్కటకరాసుల మించువేళ్ళ, కౌగిలింపె నజాతీయగౌరవమున.

191

తే. అదరిపాటున వారాశియుదుటు సూచి
నిగులభయమునం నమతమ మెఱుగుబోండ్లు
చేరి తముదామె కౌగిటం జెప్ప సౌఖ్య
వార్ధిదేలే మహర్లోకివాసి జనము.

192

తే. ఇనియు గనుగొంటి రే చిత్ర మిట్టివేళ, భైరవభజాగ్రహాలాగ్రభాసికాశి
కానం గానయ్యెమోక్షలక్షీనివాసి, నాశనమై శతారవిందమురీతి.

198

శా. అకాలంఘనజంఘిరోజ్వలతరంగాభంగనానాపయో
రాశివ్యాపృతవిష్టపత్రయచత్వక్రీయన క్తంబున

న్నాశంబాంధక తేజరిల్లె సకలౌన్నత్యంబు సూచించుచుకా

గావీపట్టణవై భవంబు బొగడంగా శిశ్యమే యేరికిన్.

194

క. అని యొండొరులువచించుచు, గనంగ మహర్షికిమహధిగా నీచందం

బున ముజ్జగములు దనలోఁ, గొనుచు స్వారిఁ బాలు నయ్యకూపారమునన్.

సీ. వడి నీరుచడిఁజిక్కువడి చక్రవాళాద్రి ఊచూత్రమునఁ బ్రదక్షిణము సేయు

నతిరయస్ఫూర్తిచే నరుగుచో నాడాడ నగశృంగములు ఘణిల్లినఁగఁ దాఁకు

ఘనవర్తూం రగర్తభాగముల దిర్గిఁను గుమ్మకపారెరితిఁ దిగుగు

శతయోజనాయతోన్నతమహాపాతీనసంఘ సంఘటితఘర్ష మున నదరు

శ్లో. జలధి యుల్లోలకల్లోలములను దగిలి, యట్టె యెగయుచు డిగుచును బొట్టిపిట్టి

వగిదిమెలఁ గెడునావలోపల వసింప, భయపడుచునుండునంతలోపల నెయెదుట.

సీ. తనభయంకరవాల వినిపాత మమరేంద్రకరవాలహతి యంచుగిరులు వడఁకఁ

దనమస్తకోర్ధ్వరంధ్రవినిస్రతాంబువు ల్పునరుత్పన్నంధ్రంబాలువు తెలువఁ

దననక్త్రీవిలము సొచ్చిననుహతిమితిమింగిఁజెడ్డిలంబు లంగిటను వెడలఁ

దనపార్శ్వభాగసంధర్షణంబున ద్వీపకోటులు నుగ్గులై నీటఁ గలయఁ

తే. దనమహేంద్రంకనానీకాదండమునను, ఖంఖంబులై యహిగ్రాహకమఠ

కర్కటే నక్రముఖజంతు కాండ మగల, జలధివిహరించునొక్కమత్స్యంబుఁగనిరి.

చ. కని యిదియేని యద్భుత మొకానొకనాఁడును జాగ మట్టి

వనచక్ర మింక దీనిఘనవాలము పోఁకినయంతఁ దున్నలై

చను గిరులైన నీతరణిచందము నెన్నఁగనేల యంచు నె

మ్మనము గలంగి చూచుతఱి మానననాథుఁడు వారి కిట్లనున్.

198

క. ఓహో భయపడ నేటికి, నూహించితి నాఁటియందఱోత్తమ మిది నం

దేహింపకుండి మనకుకా, సాహాయ్య మొనగ్నవచ్చె జలనిధి ననినన్.

199

తే. మానివరు టిట్టులనిరి యోనూనవేంద్ర, నీవు నేనినభక్తి కెంలేని మెచ్చి

సకలవేదాంతములకు. గోచరముగాని, యాశిత త్వంబుగోచరమ మెస్వినివుడు.

క. ననఁగూడి తుంగ నలక, స్థిరనిధిమున నిచ్చుఁగూడి కేశవమూర్తి

స్థనుఁగొంటి మింక నీహరి, వినుతింపుమటన్న భగణివిఘ్న డుత్సృకుడై.

201

క. చూచితిరే శ్రీహరిమా, నూహాతురి హేమమీనమై జలధిచల

ద్వీపిడోలాకేభీ, నైచిత్రింజెలఁగుప్రాభుఁము ముఖలాం.

202

. అంభోధివరుడు వియన్న దీకన్యక వైనించుముత్తైప్రా లనంగ

వైమానికాంగనా మంతములఁబొల్పు సోఁజ్రుఁపుఁజేరుకుక్క. లనంగ

గగనలక్ష్మీవేణికాభాగమును వింపనిగ్గు క్రొవ్విరిజాడమొగ్గ లనంగ

నభిమతవిజయయాత్రారంభమున దిశాలనామణులు జల్లులాజ లనంగ

తే. గంధమృద్యాంబుచక్రచంద్రమణిపుణ, కపటపాతీనరాజజాగ్రన్తహోగ్ర
దీర్ఘవాలాగ్రనిహతోత్థి పృమాణ, లోలఃఖ్లాంబజలబిందుజాల మమకే. 208

సీ. అనిమిమేంద్రం జౌటన సురరోషరసాత్తరక్తసహస్రనేత్రము లనంగ
ఎనగృహంబునకు వచ్చెనటంచు చరుణుండు పూజసేసిన వైడిపున్వ లనంగ
రత్నాకరాంతరభ్రమణవిస్ఫురణచే మైనంటి కనుపట్టు మణులనంగ
రాజనామవిభ్రాంతితో మైప్రాలి కదలనిచక్రవాకము లనంగ

తే. బృథులశతకోటిశతకోటిశృంగసహతి, నెనయు జగడంబువగడంపుతునుకలనంగ
శాంబరీమత్స్యమూర్తిదేహంబునందు, బొలుచురంగారుబంగారుపాడలబెడంగు.

క. అని యనితరమతి బొగడుచు, జనవతి వందనమొనర్ప జలజాక్షుండు మె
ల్లనఁ గ్రిందికి జని నామ, ఎనమై ధరియించె భక్తతత్పరుఁ డగుచున్. 209

సీ. తనకేనఁ గనుపట్టు ధరణీధ్రములఁ గిట్టు నెలసికొమ్మనఁ గొట్టు, కలంగఁబెట్టు
బొడువఁగా నడతెంచుజడ దరంబులఁగాంచు నిడుకకోటలఁజంచుగడుపువెంచు
వెనకబారులుదీర్చు బెనుగ్రాహములనోర్చు ఘనవాలమల్లార్చు గడఁకఁ బెర్చు
బ్రక్కలయం వబ్బరంబుగాఁ బెల్లుబ్బుచురంగలఁ బడగెబ్బు గరులవ్రొబ్బు

తే. గాయకాంతులఁ దివిరనికాయములను, బగలు గావించుచునుబట్టవగలు సేయు
సారమున మించుమామూ వినారమూర్తి, యించు వేడుకదరి ధరియించునపుడు.

సీ. భోగభాగాభోగభాగిన్ద్యుచరత్నరత్నదీపులు తమిన్రంబునడియఁ
దారతారస్సారదారుణాసారభూత్కారము స్వీపములు గ్రక్కుచుండ
నీలజాలవిశాలనీలశోభావాల మృదునేత్రములు మిటుమిట్లు గొల్ప
దండభృద్దోర్దంఁమండనా మతగదాగండచండోద్దంఁకంఠస్త్రిలమర

తే. జగతిభారంబు వైరింపఁజాలు టుడిగి, యంబుసిధిఁ దేలియాడు శేషాహియనంగ
ధవళతరదేహధగధగిద్ధగలు మెఱయఁ, గరియ నేతెంచు నొకభుజంగంబుఁగనిరి.

తే. కాంచి యింక నేమిసేయవ మంచు గరున్
మంత్రము జపించుచు జలించు చూనివరుల

వెఱువనేటికి నిదియును విష్ణుదేవు

ననుమతంబునఁ జనుకెంచె ననుచులేచి.

208

తే. ఆనరేంద్రుడు ధీమణాత్మంతదీర్ఘ, కాఁ నర్పంబు రజ్జుపు గా ఘటించి
మీనశృంగంబునను నాన మెదలకంఠ, గట్టిగాఁ గట్టివైచి యుత్కంఠ మెఱయ.

చ. కరములు మోప్పి ఫలఫలకంబునఁ జేర్చి విశాలోచనాం
బురుహముల న్నరందములఁ బాలి ముదశ్రులు జాలువార ను
స్థితరథక్తి భూపతినుతించి తినాంతనటన్యగాంకశే

ఖరమకుటితటిరతితగాంగ *కృపీటఘమంఘమార్భటిన్.

210

సీ. జయవియన్మణిఘృణస్థగితగాఢతమిస్త్ర జయచంద్రకిరణవంష్ట్రాసహస్ర
జయచంచలాతిచంచలదీర్ఘలాంగుల జయభయంకరముఖశ్రుజాల
జయమస్తోత్పతేనలిసి క్తవిమాన జయస్పృష్టితప్తప్రజావితాన
జయనిర్జరేంద్రవజ్రకీరతరశృంగ జయలక్ష్యయోజనోచ్ఛ్రియశుభాంగ
తే. బయమహాచక్రచంక్రమాచరణపక్ష, జయతరంగవిలంఘనచటులపక్ష
జయవిగాహస్థవోద్ధామసత్త్వభూమ, జయహిరణ్యయవృథురోమసార్వభౌమ.

మ. తథాకుంజాయకడానిమైపాడలు నిద్దామీసలు నేయికో
ఱులుగాటంపుగరు భగధగితనేత్రంబు ల్లహేంద్రాయుధో
జ్వలశృంగంబును దీర్ఘపుచ్ఛము మహాసత్త్వంబు హేమాద్రికిం
దులయా దేహము గల్లునిన్ను భజియింతు స్థంభమీనాధిపా. 212

తే. చంద్రునైదోడు పూజోడి జభకుండభువ
వాలుగన్నులబెళుకుల వైపుమాపు
వాలుగన్నుల నలపింపవలయు నినియు
దేవమాయపుమీనవైతివి పయోధి. 213

—ॐ నాగబంధము. ॐ—

మ. సమఘక మైనప్రేమం దగ సాగరమధ్యములోన నాగబం
ధమున నటించు మజునానానత్యనకాంగధామవి
భ్రమఘనమీనమై మునులపాలన సల్పుచు వీరకబూనవా
యమరంగ నేము సాధునిగమాగమగవ్య నదీనజాసఖా. 214

మ. న్యవిధం బంతయుఁ గాననీక బహుభాజ్ఞానాంధకారంబు కి
న్గవఁ బైకొన్న బదాధితత్త్వ మెఱుంగంగలేని మా క్షిప్తిచో
రవికోటిప్రతిభావిశేషముల నశ్రాంతంబు విశ్రాంతమా
భవదీయోక్తి చూపొస్త్ర కుహనాపాతీనచూడమణి. 215

క. మీనావతారమున స్వా, మీ నావదరింపఁజేసి ప్రజలరాశి
న్నే సిన్నుఁ బొగడఁ గలనే, మీనమ ననుజేప్రోవుమీ నలినాక్ష. 216

మ. జడుఁ డజ్ఞానమున న్ముఖంబునుచు సంసారాంధకారంబునం
బడిదుఃఖింబుల వెంబడింబడి సుఖంపన్నేక వేసారి సీ
యడుగు ల్చిత్రములోఁ దలంచి నుతిసేయ న్వానికారూఢ్యపుం
గడగంటం దిలంచి ప్రోతువు జగత్కల్యాణసంధాయకా. 217

క. నే నెవ్వఁడ నాకీయ, జ్ఞానం పేమిటిక వచ్చెసంస్మృతిదుఃఖం
జేనాడు వాయు మోక్షం, జేనెన్నడు గాంతుఁ దలవే కగుణాబ్ధి. 218

క. నావిని సత్యవ్రతధా, శ్రీవిధుఁ గరుణాకటాక్షకృష్టి గని రా
బివాయితపాండరరా, బివాయితలోచనుడు వచించె మృదూక్షిన్. 219

క. నేను నీవునుటయే య, జ్ఞానం బందున నె గలిగె సంస్కృతియూ య
జ్ఞానము దెగ నదియుం దెగు, జ్ఞానము సమకూరు మోక్షసౌఖ్యముదోరకున్.

క. విను మిది రజ్జువు ఫణిగా, దని తెలిసిన భయము నుడుగు నటువలె జీవుం
డనుగాను బ్రహ్మ మని తెలి, నిన సిద్ధియుం డగుచు ముక్తి జెందు నరేంద్రా.

క. విను బ్రహ్మసంకము తెలి, నినవా డెందులను భయముం జెందఁ డనంగా
వినవే శ్రుతివాక్యంబుల, ననఘ తప్ప్రితి జెందనర్హముగాదే. 222

సీ. బహుజన్మముల సాధుపరిచర్యచేసిన బుణ్యపురాణార్థముల నెఱుంగు
బుణ్యపురాణార్థముల నెఱింగినయంత సత్కర్మ మెప్పుడు సలుపుచుండు
సత్కర్మ మెప్పుడు సలుపుచునుండిన మత్స్యసభక్తి యాత్మను జనించు
మత్స్యసభక్తి యాత్మను జనించినమాత్రం గొనసాగి జ్ఞానంబు కుదురువడును

తే. జ్ఞానమునఁ బూర్వకర్త సంచయము లెల్లఁ
దీటు నప్పటకర్తము ద్వేషహితుల
కగును ప్రారబ్ధ మనుభూతమగుచుం దెగిన
జనుండు ధైర్యసామ్రాజ్య సౌఖ్య మొందు. 223

తే. అని మఱియు సాంఖ్యయోగక్రియాబోధ
సాధకం బైన సపురాణసంహితాక్ర
మము సవిస్తరముగ నంశయములు దీఱ
యముల కెఱిగించుచున్న యయ్యవసరమున. 224

కా. అబ్రంబైన భజాచలద్రుఘ వాహగ్రీవుం డత్యంతను
ప్రబ్రహ్మస్య సమీరనిస్సృము తమ్ముం బ్రహ్మపించి య
య్యబ్రాహ్మ జూటబారుచో శ్రుతులు హాహాకారము ల్మీఱఁగా
నబ్రహ్మణ్యము వెట్టినం గవటమత్స్యంజేగె దద్రుకున్. 225

సీ. కమలజాతభవాంజకర్పరం బొగయంగ మెటు గుబంగురుచాయమేనిం బెంచు
చిరుదువజ్రపుగండవెండ్రుమై మీఱుకొమ్మున శేషహి గ్రుచ్చియెత్తు
దిక్కుంధి కుంభము ల్వ్రీకల్పలై ముక్తాఫలములు వైకెగయ వాలమునఁగొట్టు
బడబాసలము దడిపంగ జేయు రూక్షపీక్షణముల విస్ఫులింగములు చాల్చు

తే. భావిమంథమహీధరభ్రమణిలిం, బెలుపుబాలుపున గిరగిరొరుపుగట్టు
నబ్ధి నేకంతలింపిహారలోలు, డైనహాటకకపటపాతీన విభుండు. 226

క. అని తెలిసిన వైశంపా, యన శమధనలోక సిద్ధరాధిపుతోడక
జనమేజయవిభు డనియె, స్వినయము కెట్టించ మిగుల విస్మితుం డగుచున్. 227

కా. ఓవాచయమచంద్ర సంద్రములు నేఁ డుండైనవేళక హయ
గ్రీవుం డెక్కడనుండె నేకరణి జేరె న్నత్యలోకంబు రా

- జీహోత్పన్నుఁ డెఱుంగకుండ నిగమస్తేయంబు గావించి వాఁ
డేలంక న్యోయించెఁ దెల్పంగదపే యేతత్పురావృత్తమున్. 228
- క. అన వైశంపాయనముని, విన విన నిం పొంద నిట్లు వినిపించె ఘనా
ఘనఘన సుగంధవలం, ఘనజాంఘికనవరసార్థగంభిరోక్తిన్. 229
- క. మును చిత్తుపమన్వంగర, మునసు హయగ్రీవనామమునఁ దగుదనుసం
దనుఁ డతిఘోరతపస్వి, ర్యను హరు సంతుష్టుఁడేసి యాహరుకరుణన్. 230
- క. వనరాశి భువనమోహన, మను నగరం బొకట దానవాధ్యక్షత్వం
బును నిర్జరవరజిత్సర, ఘనబాహుబలంబుఁ గాంచి కదనోన్ముఖుఁ డై. 231
- క. రుషితుఁడుగా గిరి గుహలం, దుషితత్త్వము గన్నసురల కుచితంబయ్యె
న్దుషితత్త్వము పరు విడు నని, మిషపతయు మనోజవాఖ్య మించువహించెన్. 232
- చ. ఇట్లు దురతిక్రమ నిర్వక్రదోర్విక్రమంబున శక్రాది సకలలోకపాలకులంబు
వికలంబుగావించి తడియవదంబు లాక్రమించి వారలు దనవదంబులాశ్రయింప
భువనత్రయం జెకాతపత్రంబుగాఁ బాలించుచుండి యొక్కనాఁడు. 233
- చ. హరిహయవహ్ని సౌరిదనుజాప్తతి వాయు కుచర శంకరుల్
నరసతగిల్వ మొక్కడ స్వామి పరా కపధారు దేవ సౌ
చ్యుతిక యటంచుఁ గంచుకులు సారెకు సూరెల నుగ్గడింపఁగా
నురుమణిజీతి నిండుకొలుపుండి నిశాచరనాథుఁ డిట్లనున్. 234
- క. ధీరహితులఁ దనమంత్రుల, జేరంగఁ బిలిచి యతివిజృంభితవర్షా
ప్రారంభాంభోధరగం, భీరవచోగుంభనంబు మించు పించెన్. 235
- తే. అఖిలవికృతకాధిపత్యంబు వనకుఁ, జెల్లుచుండఁగ నిదియేమి షీతినివిజులు
యాగభాగంబు లర్పింప రంచు నొకని, శాచరునిఁ బంపవాఁడు యాజకులఁడకు.
- క. చని “యంద్రాయస్వాహ”, యనుచుఁ బుగోడాశమిచ్చు నమనరమున పాహా
తను జెయివట్టి యపాహా సిలు, మని గడ్డించుచును బలికె నందఱువినఁగన్.
- శా. సావణ్ణాచలధైర్యకన్పితతపశ్చర్యాసహర్షీభవ
జ్జీవంజీవసుహృత్ శాధరపరశ్రీదర్శభీతామనా
కేసవాసాంజలితానమధ్ధరిహయగ్రీవుం డనాఁగా హయ
గ్రీవుండేలెడు ముజ్జగంబులు గనతీర్క్రిప్రతాపంబులన్. 238
- సీ. జేజే యనుచు మ్రొక్కు జేజేలరాయఁడు వేడికోనని చూచు వేడివేల్పు
దండంబు ధరియించు దండిపాణి తదాజ్ఞ దా నపువలదాల్పు దానవుండు
చేతులు మొగిచి ప్రచేతుండు భజయించు గతి నీవె యని నదాగతి చరించు
ధర్మగంధు మనుష్యధర్మండు ప్రార్థించు శంకచే శరణొందు శంకరుండు
తే. జలధిసారబారు హరియును జడధియగుచు, గట్టుమెట్టును బులితోలు గట్టుదంట
దెసలవారలకెయిటువంటి దెసలువారలఁగలరె పరు లింకనతనితోఁగలనికెదుర.

- క. ఓవిశ్రులార వినుడీ, నావచనము నేటినుండి నన్నేలు హయ
గ్రీవునకు యాగభాగము, లీవలయు న్వప్పి ముఖుల కీనల దనినన్. 240
- సీ. ఏమేమి తాఁగాక యింక నెవ్వరున్నారు యాగభాగంబుల కనెడువారు
దనకేలవచ్చె నింతమదాంధకారంబు తనువొల్లఁ డేమొగో యనెడివారు
నలుకక దుర్భాషలాడెడి దూతజిహ్వ మెచ్చిల్పవలయుఁగో యనెడివార
లెంతవీలలు పుట్టె నిదియేమి హేతువో యంచు జిత్రమున జింతించువారు
తే. నొడిగి యేమనకారక యుండువార, లేనియుత్తర మంచు నూపించువారు
నగునదన్యులలోఁ గొంద తార్క లిట్లు, నిరి సమయోచితంబుగాదనుజుఁజూచి.
తే. నీవు నెప్పినబుద్ధి యుండెని లెస్స, కాదనగ రాదు మాకు లోకముల కెల్ల
నేత గాఁడహయగ్రీవనిశిచరేంద్ర, డైన నొకమాటగల డెట్టులనిన వినుము.
- క. వేషోక్తవిధిని మేమా, యాదివిజాల కొఱకెయిత్తు మధ్వభాగం
పెదిక్కున స్వాతంత్ర్యం, బేసి మాకనిన దనుజుఁ డేగి రయమునన్. 243
- శా. ఆవార్త ల్వినింప దైత్యవతి రోషావేశముహ్సంగ నా
హ వేదంబుల యాగభాగము లమ ర్థశ్రేణికేకాని మా
కేమింక బనిలేక యుండునటుగా నేర్పాటు గావించె గా
నీ వేగంబ హరించి తచ్చు శ్రులుభగ్ని భూతము లేనెదన్. 244
- తే. అరయఁగాఁ గశ్యపబ్రహ్మ కగ్రమహిషి, యైన దితిపుత్రులము గాన నాదిదేవ
తలము మే మట్టిమాకు సభ్యగములందు, భాగములు లేనిదేమిపాపంబుగాడె.
- తే. అహహ సత్రంపుఁగూటికి నమరవరులె, కాసిమేమర్హులము గామెకాయటంచు
1 బరిహసించుచునత్యంతపరుషగోష, గనకమాయితేనేత్రుఁ డై యనుగవిభుఁడు.
- ఆ. ఇంక నేడుమొదలు నెవ్వరు వేదముల్, 2 దగలెతు కట్టివారు దంశ్య లగుదు
చనుచుఁ జాటఁబంచె నఖిలలోకంబున, దానవులకుఁ గలదె ధర్మచింత, 247
- వ. అంతి. 248
- క. ఆవార్త లెల్ల నారదు, చే విని వీఁడంత దుమకు చేసె నటంచు
భాగంబు గలగ శుక్రుఁడు, 3 వేవేగవ్యచ్చై దైత్యవిభుసంధ జేసన్. 249
- క. వచ్చిన మునివతితోఁ దన, ముచ్చట గనుజుండు నెల్ల మునివతిదనలో
నచ్చెరువందుచు నిదియే, మిచ్చరలఁచితిని దానవేశ్వర చెపుమా. 250
- తే. అక్కటా స్వయంవ్యక్తము లైనశ్రుతుల
నానుగాదనఁ దగు నె యయ్యజనకైన
సురలయందును ధర్మ వసురులయందు
గలుపమునుగల్గ మీకు భాగములు గలవె 251

క. కలకాలము పరకాంతల, గలయంపలచుటలు హింసగలగుణ మధ్యైం

గలవే ధర్మంబులు మీ, కలకలహములందెకాక యనురాధీశా. 252

తే. అనిన నాగ్రహమొకవ లోనడచి నెలవి, వారుగానవ్విడై లేచువీరు జనియె
నెంతమా టానలిచ్చితి లేనెలుగ, నేసుథాంధులధర్మంబు లింతయేల. 253

సీ. అమరనాయకుడ హాల్యాకముకుడు గాఁడె శిఖి ఋషిస్త్రీల కాశింపలేదె
సతంబుయముండు హింసకుఁబాలుపడఁడెరాక్షసులలోపలివాడుగాఁడెనిర్మలి
నిర్మలంబు ఘటములో విడువఁడె వరుణుండు పనుండు గన్నెల బట్టలేదె
శివ కపరాధంబు నేయఁడె ధనదుండు భర్తంబు నొనర్పఁడె బ్రహ్మహత్య

తే. హరియు బృగుపత్ని నొంపఁడె యజుడు గూతుఁ
గలయఁడె శశి గురుకాంతఁ గలసిగొనఁడె
యింక శుద్ధాత్మ గువేల్పు లేరి వేలు
మఁచి యుడిఁగింపుఁ డెఱిగిన మానివర్య. 254

తే. తాము చేసినయవి యల్ల ధర్మములఁట, మేము చేసిన నశమఁట మేలుగాదె
యేకరజివచ్చు వారల కింతయగ్ర, గణ్యతయు మాకు సంత లాశ్రవము జగతి.

ఉ. ఎక్కిడిధర్మ మెటిశ్రుతు లింకననేటికి నేను రాజనై
వెక్కువ ముజ్జగంబులు నభ్యేపరాక్రమలీల నేలన
న్నెక్కుడుభక్తితోఁ గొలువ నిచ్చుఁగ గొరినవారికోరిక
ల్లక్కిన నోర్తుఁగాన పరదైవముల స్థజియింప నోర్తునే. 256

తే. మీరు విచ్చేయుఁ జనుచు సమృద్ధిలోప
మెసంగ డిగ్గనలేచి యన్యుసురవిభండు
నగరిలోనికీబోఁ చానఁగురుండు
నన్యుఁడె చక్కఁబెట్టెను ననుచు జనియె. 257

సీ. మున్నిత్తి “నో” మని ముక్కుపట్టి జవంబు చేయఁజొక్కిరుఁ డేనిజిత్తెశుద్ధి
“నన్ను యేస్వాహ” యటంకువేలి మియందునొకఁడైనమాహుతి నొసంగఁబోడు
“హరిహరి” యటంకు నాయాయిపుణ్యతీర్థంబుల నొక డైనఁ దానమాడఁ
డుపదేళ మొనరింప రొగి “దత్తమసి” యంచు సామవేంబుల సరవినొడివి

తే. భూసురులోన సంగేఁ భక్తివి, నైన “జత్రాయనమ” యని యన్న మిడర
దేవి దెలుపుదు నింక శ్రీరామ రామ,తలచ దోసంబు నాటిదుర్దశల తెఱఁగు.

తే. లేశమాత్రంబు ధర్మంబు లేనికతన, జను లనాపృష్టి నతిపృష్టి సమయ విలయ
సమయమగుటయుజలధులై కృమును జెంప, భవమోహనమ మరపుంగవుడు చేరి.

మత్తకోకిల. ఇంక నా కిది వేళయంచు ననేకసంగరంగని

శృంకబాహుమహస్సనాథుల నైన్యనాథుల బుత్తులం

బంకజాతులఁ గార్యదక్షుల బంధులం దగువారలం
గొంక కప్పరి నిల్పి దానఁకుంజరుండు మదాంధుఁడై.

260

సీ. మందులముడితాట మలుచివేసినసిగఁ బొల్పుగానఁగనని బొమిడికంబు
పరుఁకుఁ దాను గన్నడకుండు ఫాలభాగమునఁ బెట్టినయట్టి కావిబొట్టు
నెడవంకఁ బచ్చరాపిడిఁకింకి ఘంకించి చారికట్టిన నీలిచాయఁట్టి
వలకేలఁ బిడెము దాపలికేలఁ గేడెంబు నంగంబునందు పట్టంగిబోడు

తే. మీఱ మఱియును దై తేయవోరభటుఁడు
కుటుచకన్నపుఁగత్తి సొక్కుదొడిబరణి
మూలిక ల్మణుల్యాకట్టు మొకలుగాఁగి
బోరసంగ్రహణియ వస్తువులు గొనుచు.

261

వ. ఇత్రైయంగున నత్తుఁగంగిస్త్రుం డుత్తరంగితోత్సాహసాహసంబులు మనంబునం
బెనంగిన నభంగితిమిరభంగిచంగిన్వజ్రస్థిగోపురం బగుపురంబు వెలుగడి
నలుగడలం గడలి విలోకించుచు నొకించుక గొంచక రసాతలశ్రూయమాణ
విరించి చంచలలోచనాకిరాంచల సవంచితవిపంచికారవచనాచుంచు
చంచత్తరంగాయమాన నాగకన్యకానన్యసాధారణామాన గానతానమానం
బులకుం జొక్కుచు మయమాయాసియింతోపరిహరితృప్తదవితానాయి
తతోయధిం జొచ్చి ఘనాఘనఘనాపఘనఘనజాయమానవచమానదోధూయ
మాన జలచరఁగ్గం బగుబాహున్వయన్వయసమార్దంబు పట్టిపోవుచు నాడా
డ నభ్యవహారంబులకై విహారంబులు సలుపు విహారంబుల కగతలప్రహారం
బులం జమున కుపహారంబులు సలుచు వక్రంబు లగునక్రంబుల చక్రంబుల
నాక్రమించి చక్కు సేయుచుఁ గులాచలచక్రక్రమవక్రచక్రమనిక్రమాభితిః
శ్చుభితసన్వతోముఖత్వరిత సన్వతోముఖపరిహజ్జలచరగ్రసన్వసన్వగ్రపరి
వృతాయమాన నానామహామీనాననంబులు సొచ్చి యుదరంబులు ప్రచ్చి
యు గాఢతరకందుకవృన్ధోరుస్తోమిచ్చి న మైనాకాదికులపర్వతంబులం
దాఁకుచు నిజానలోకనభయపలాయమానమానుషవిశాసంబు నననరపదవి
లగ్నవిద్రుమలతావలయపతితలమాణవకుం గనుంగొని హసించుచు నృంశ
గండతలమాణవకుంచండిలమనప్రచంఘ సముద్గంఘంబు లై యొండ్
భండనంబులు సల్పుచుఁ గాండవేండ్కాంప్రకాండంబుల నడుమఁదూటి హ
రిదంతనంతిదంతుతకాంతిదంతంబులుగ నొండుదంతిదంతంబులం బెట్టి నరు
ణాంభోజనయనా కుచకుంభవిస్మృభమాణావప్తంభ సంగంభంబు లగుకుంభం
బుల మాక్తికంబు బెడల ప్రేయసెడల బడసి పరువిక బెడిపమగు ఘీంకారం
బుల నంకురించిన శంకాతంబుల నడంకుచుఁ దమతమయంగనామణు లొసం
గుహాకాలింగంబుల నుప్పొంగు జలమానుషకుమారవర్గంబుల మొక్కులు

గ్రహించు నెడ నెడం ద్రోవకద్దంబై మెలంగు జలక్షజంగంబులం గనుంగొని
 దుశ్శకునంబని తలంచుచు జేసొడిసి జిరజిరం ద్రిప్పివైచు నెడ ఘాతములులు చె
 దరి విస్ఫులింగంబులగములవలె జూపట్టి యేవట్టున నిలువంజాలక మూలమూల
 లకరుగు ముకరకర్కటకాదిజతునంతానంబుల కగుబడబానలసంతాపంబునకు
 గొంత చింతించుచు భవిష్యత్కమతధృతమందరవసుంధరధరసూచకంబుల
 గుచు గిరులక్రింద నందంద గ్రంధుకొనుసూర్యంబులు గ్రుంగ శృంగంబుల
 మెట్టి లంఘించుచు శ్మశ్రుతపరిశ్రుతసముజ్జ్వలదౌగ్వజ్వలసజ్వలికా సంతాపశర్క
 రాయి తేజురసవ్యంజనసమంజసంబు లగుదుగ్ధంబులు గ్రోలుచుం దనినసాలక
 లహరసంసృతంబు లగునధిఖండంబుల మెనంగుచు శుద్ధోదకంబుల గండూ
 పించుచు హేలావధారిత హేలాగసపానవేలావేలొయితే లాలనలకీలాకుల
 సమాకులా కలారుణశోభాలవాం విశాలలోచనగోళంబులు ద్రిప్పుచు సోలు
 చు జంబూష్ణతొదిదీప్తివృక్ష ద్విత్రిమాత్రాశిష్టశాఖావలంబనంబునం గొంతవి
 శ్రాంతుండగుచు దివ్యారమార్గంబు నిర్వహించి సుధాకిరవధంబంటి తారాపక్షం
 బున కెగసి బుధాదిగ్రహంబుల నతిక్రమించి ధ్రువమండలంబు చండకుం జేరి
 మహర్లోకపథంబునం బయలుదేటి * ప్రాప్తనయుగవిలయ సమయసముత్తిష్ఠ
 సప్తసప్తదీప్తితల్పలగుచు నుపరిలోకంబులు వలసలుచేసి మరలి తమతమ
 యగారంబులం జేరువారి నాలోకించుచు దానాదిసర్వీతులై విరాజలు వైరాజ
 లోకంబగు జనర్లోకంబుల బ్రవేశించి యవ్వల శతానందనందన నకనందనాది
 మునిబృందారక మునిబృందానహస్తారవిందబంధుబంధుప్రభాదులలోకం బగు
 తపోలోకం బస్తోత్రయతర్క బునం గడచి యాకాశంజనించు.

262

సీ. కడవన్నె తళుకుబంగరుకోట కెంజాయ సంజ కెంజిగిరంగు సవదరింపఁ
 దోరంపు ముత్యాలతోరణంబులకాంతి చొక్కనూ చుక్కలచెక్కనూ
 జేజేలరాతాల చెలువంపుగృహపాలి కటికిచీకటిగుంపు గరిమసింప
 రాణించు జాతివల్లల మేడలడాలు పండువెన్నెలచెన్ను పరిధవిల్ల

తే. వివిధ మాణిక్యదీపము ద్వేలుగుచుండు
 స్తరగణశ్రాంత మిథునలోచనసరోరు
 హములు ముకుళింప సైశధర్మముల నొందు
 సత్యలోకంబు గనుంగొనె దైత్యవిభాడు.

263

చ. కనుగొని విశ్వకర్తకరకాశలిమెచ్చుచు రాజవీధులం
 జనిచని మందల నైవలీ హజారము వెల్వడి వచ్చుచున్న యా
 సనకసనందనప్రముఖసయములం గనిపెద్దకొల్వనీ
 తెనలవయంచునెంచినడురేయి నిశాంతము సొచ్చియచ్చుటన్.

264

* ప్రాప్తనయుగవిలయ,

సీ. ఉపసృష్టి శ్రమమెల్ల నొప్పించి బహుమానమంది వచ్చిన కర్ణమాదియుషుల
జనులకర్త శరీరసంఖ్యలెల్ల దినాంతము వేసి లిఖించు కరణికులను
దమతమసాధిపత్యములు దీరహాళారషందుఁగాపున్న యింద్రాదిసురుల
వినికి వేళయటంచు వీణల తంత్రులు సారించుతుండునారదులను

తే. దానవదుసల వెంచు గంధర్వగాయ, కులను జతగూడునట్లుఁజూలమువారిఁ
గానెగట్టు వియచ్చరకంబుకంధ, రలను జూచుచుఁ గత్యంతరములు గడచి.

సీ. తోరంపుసాంబ్రాణిభూపధూమముగట్టు పగదాయబాబాలబారువీర్వు
బంధురమురజధింధింధిమిథ్యానంబు బహుళగర్జావిజృంభణము నెఱప
వేలుపుమిన్నల వివిధభూషణకాంతి శక్తచాపస్ఫూర్తి సవధరింపఁ
దిరువులగట్టు చిత్తరులమైఁదేఁగెలు గ్రొక్కారుమెఱుంగులకోపుఁ జూపఁ

తే. బుష్పనర్దంబు వడగండ్లఁబాలుపు చెలువ
సారమృదుగీతికామృతాసార మెసంగ
వర్ష వేళను జూలు నవ్వనజభవుని
నాట్యశాలను నడనె దానవవిభుండు.

266

౩. అజుడు గొలుపునీరి యంతిపురంబున, కరుగుచునుక నొక్కయరుంగుగవ్వు
రాలత్రోసిఁ గానరాకుండ డాఁగియా, వెనుక మెల్లన వలఁజనుచు నెడుట. 267

తే. భానువరిపూర్ణనీహారభానుచిత్ర, భానుభానుమహాజనిస్థానదృశ్య
మానమాణిక్యదేవీపవనమాన మైన, కేళికాగేహపాలి వీక్షించి కొనుచు. 268

సీ. శారీకాకలకంః సగుణనిర్గుణవాదనిర్ణయప్రవణవాణీశుకంబు
రథనియోజితమనోరథమనోజ్ఞ విహారహారివాహనరాజహంసకులము
నశ్రాంతవికచహేమాంభోజవిహారమాణాజ్ఞాతవిరహిరథాంగయుగము
భారతీగళరవాధ్యననలీలాలోలకవళవళరవళరంబు

తే. గురుకువాహనపుషితచకోరకంబు, గానవిద్రవమాణశృంగారసౌభ
చంద్రకాంతాంబుకపాయిచాతకంబు, నగుచుఁ జెల్వొందు కేళీగృహంబునందు.

మ. తళుకుంజపురకోళ్ల మంచమున నిద్దాజాడిపూసెజ్జవైఁ
ఎలుకుం జిల్కలకొల్కి ఁచిలుక బాబాసాహిబూసెయ్యపుం
గలనక సౌఖ్యముగాంచి మైబడలఁగా గాంపునిట్టూరుపు
ల్వాలయ న్నిద్రితుడైన పద్మభవు నాలోకించి యాలోపల్.

270

తే. అతుల మాణిక్యదీపము లార్పరొండ,
ననదు నెఱ్ఱెనియన త్రణి శయించి
యున్న యుడిగెపువూఁగండ్ల యెడలిమీఁదఁ
బాణనియ్యక యొకయోరఁ జేరవచ్చి.

271

మ. అతులంబై తగు బ్రహ్మవర్ష సము డాయన్రామిఁ బొంచున్నచో
 సతివేలాయితనాసికానుషిరయాతాయాతనిశ్వాసమా
 రుతసంక్షుబ్ధచతుర్ముఖంబులను మూర్తుల్లాల్పి వేదాధిని
 స్రుతయైన్గ హరియించె వక్షణమరక్షోభర్త విభాగితుడై.

272

సీ. హీరకుట్టిమధుము లిసుక నేలలటంచు గట్టిగానడుగులు పెట్ట వెఱచుఁ
 బచ్చంకట్నంబు పచ్చికపట్ల పడవెడ మునివేళ్ల నడచిపోవు
 నిలువుటద్దంబుల నీడలు పరికించి పరులందు జేకత్తిపవనలుచుఁ
 దానుసచ్చినతోప గానకతలబొప్పిగట్టిగాఁ గుడ్డభాగముల దాఁకుఁ
 తే. దడబడుచు నిద్రపోయెడి తలరుజోండ్ల
 పాదములమెట్లు గాని మున్నంటిదై న్య
 మూనలేడయ్య విను మెంతవానికైన
 దొంగతన మున్నయప్పు డెదోడుభయము.

273

మత్తకోకిల. అంత నొక్కక్రమంబునందనుజాధినాథుఁడు భారతీ
 కాంతుకేళిగృహంబు వెల్వడి కంధిగర్భముఁ జేరబో
 సంతయు న్నొటవెట్ట వేదము లీశ్వరా మముదేతా
 హంతచే బడకుండఁబ్రోవవె యంచు పెట్టుగా భూవరా.

274

శ్రీ. అప్పు డచ్చెరువందుచు నంబురాశి, పరిసనుండెడి సప్తరి పరు లీదేవి
 యార్తనాపంబొ కపటమీనావతార, తేటతెల్లమిగా మాకుఁ దెల్పవలయు.

ఉ. నావుడు శాంబరీశ్వరనాయకుఁ డట్లును మౌనులారవా
 జీవిభుఁ డిప్పు మైమఱచి నిద్దురవోవంగఁ జూచి యాహాయ
 స్త్రీవుఁడు చోరవృత్తిని వారించి తముంగొసపోవుచుండఁగాఁ
 గావంగ దిక్కులేమిఁ గడక న్నొటవెట్టదొడంగ వేదములే.

276

ఉ. కావున మ్రుచ్చు రక్కసున గ్రక్కున నొక్కటనుక్కడంచి వే
 దావలి నుద్ధరించి క్షణదాంతవిసిదిత్తుఁడైనబ్రహ్మ క
 బోవలెనంచు మించుజలమున్ బలముం గలముం బయోధి సెం
 తెవడిమీఱడించి దురతిక్రమపేగపరాక్రమంబునన్.

277

మ. సమయాంభోనిధిఁజొచ్చి చండతిరచంచదాల్వ మల్లార్పుచున్
 సమరోజ్జ్వలభీతజంభశాసన భుజాస్తంభాగ్రదంభోలిదు
 ర్దమశ్మంగంబున వేదచోరపురవప్రశ్రేణికలే నుగ్గునూ
 చముగాఁ దాఁకె సుధాశనాసహనయోషాగర్భనిర్భేది యై.

278

మ. అతులం దాఁకిన యంత దంతికరలు నాబ్జంబు చందంబున్
 స్ఫుటితం బైనపురంబు వేవెడలి రక్షోపిరు లీక్షించి యె
 చ్చొటలే దిట్టికడానిచోట యిదిగొంచుంబోయి చేకాన్కగా

ఘటియింపవగు దైత్యనేత కని దోర్లర్వం బఖర్వంబుగన్.

279

తే. గాలములు వైచువా రదికానటంచు, బెనువలలు వేయువారవి పసికిరావ
టంచు నిడిగా రచెక్కజై యరుగువారు, నైన యనురులకని నెను నమ్మిసమూర్తి

ఉ. భీమరులార గాలము తురింబొలంబుగ నెఱుగ్రచ్చి మీ
రీవగవైచినంపగులనేటకి నేటికి వింతమాంసమున్
గావలెనంచు వచ్చితిని గావుననేవలెనన్న మీహయ
గీవునిగ్రచ్చి వైవుడు హరింపుదు నంతటమిమ్ము జేరుదున్.

281

ఉ. ఇంతప్రయాస మేల చనుడిప్పుడ యంచును వారుసూడఁ దా
సంతయి యంతయై వెనుక నేనుఁగయంతయు కొండయంతయై
యంతయుఁ బెద్దయై కడలియైల్లెడ నిండి సహస్రయోజనా
క్రాంతతనూవిహసమునఁ గన్నడఁ జూచి సితాటపైనికుల్.

282

క. నరభక్ష్య మైనమీనము, నరభోజనభక్ష్య మాననఁగఁజెత్తంబు
పరికించెద మిట నేఁడా, సురపతి నినుదినుట నీవసురపతిఁ దినుటల్.

283

మ. పదరం గారణమేమి యంచు దనుజల్పహామల ప్రాధిచే
గదల న్నోదుచు సీతలం బాదుచుచున్ ఖడ్గంబులం జించుచుం
గదియ న్నొని మత్స్య మొక్కపరిశ్రాంగం బట్టిటుం ద్రిప్పగా
నుదరంబుల్ శిరముల్ దెగంబడిరి దైత్య త్వనవే లొక్కటన్.

284

శా. ఆవార్తల్ హతశేషనైనికులచే నాలించి సేనాని దా
సీవేళంజని దానిఁ దెత్తునని వే మేతేరఁ ద ద్వాలలీ
లావిక్షిప్తమహానగాళిపము వ్రాలం గూల సైన్యంబుతో
దేవారాతివరూఢసీవిభుఁడు మధ్యేఁజమార్గంబునన్.

285

వ. అంత.

286

శా. వాలోత్తి పగిరు ల్సురారిపురిపై వ్రాల నిర్విర్రంబులై
రాలె న్నోపురముల్ గృహంబు లురిలెం బ్రాసాదముల్ నుగ్గులై
తూట న్నోటలుమ్రగ్గె సాధములు దోడ్తో ఛిన్న ఛిన్నంబులై
వ్రీలె న్నంజపపంక్తు లొడ్డగిలె నావిరూఢత ఘోషంబునన్.

287

తే. వాని లోపల నొక్క-పర్వతము వచ్చి, తానుగొలుపున్న కేళిసాధమునఁ బడినఁ
బగిలి వైఁ బడఁ జేతులఁబట్టి యవల, వైచివెల్వడివచ్చి నిశాచరుండు,

288

తే. అగమురాఁ గారణంబేమి యనుచు మంత్రి
జనుల నడిగినవారలు వినయమునను
దేవ మొక పైడిచోట యిదివిచేరి
విస్తయము నేయుచున్నది వివిధగతుల.

289

- సీ. తిమితిమింగిలముఖ్య దీర్ఘమత్యంబులఁ గొమ్మనఁ గుదులుగాఁ గ్రుచ్చియెత్తు
దనసంతతికి మేతఁగొనివచ్చురీతి దిక్కరిశరీరంబుల గదలనాను
దృఢవాలమున గట్టులగయంగఁ గొట్టుచుఁ గేళిమైఁ గందుక శ్రీడ సలుపు
నుగ్రసత్వాహర ముపశమించుటకు నా బడబానలముగోరి పాఱవిడుచు
తే. నాశరచ్చేదనముఁ ద్యూప్తాయముగనుజలుపు టేవిత యదియకావలె నటన్న
గుటుకుమనకుండ బ్రహ్మాండకోటి మ్రింగి, నప్తజలధులుద్రావదే త్తూములోన.
- క. అని మంత్రులు వినిఁబించిన, విని నవ్వుచు లేచి దైత్య విఘ్నఁ డదియేదీ
కనుగొందముగా కని తను, చనుజులు గొలువంగ వార్ధితటగతుఁ డగుచున్.
- మ. కనియ వ్రాసంసార్వశౌముఁ డెదుటం గల్పాంతపాథోధిరా
డనుగామీనము సాధులోఁబివదాయాసచ్చిదావ్యాజసం
జనితోద్యక్తురుణాధృతాయతతరీసప్తర్షిభూమీనము
స్థనదంష్ట్రాంగవిభాజితాయుతతమికామీనము స్తీనమున్. 292
- చ. కని యిదిమీనుగాదు లయకాలమహాబలసీయమానకాం
చనకుధరంబ యంచు మృసంఘమందుచుఁ గాలరుద్రహ
లనిభసహస్రదంష్ట్రులు జ్వలన్బడబానలకల లోఁలో
చనములు ధూమకేతుసవృశంబగు వాలముమాచి సెవ్వెఱన్. 293
- మ. ఇది మీనంబగునైన నేమి యనిచే నింతింతగాఁ ద్రుంతునో
కుదియంగొట్టుదునో గద ప్తీశితమా కుంతంబునం గ్రుచ్చియ
త్తుదునో మీఁదికి నిప్పుడంచు మిగుల స్థుర్వారగర్వాంధుఁడై
కదియంజూచి మృషార్థుపాధిపుండు జాగ్రద్వాంఠులైపుచున్. 294
- తే. శార్ఙ్గలీలావినిర్దుక్తశరముల రిపు, సేనగీలాలసి క్తంబు సేయుశౌరి
శార్ఙ్గలీలా వినుర్దుక్త శరముల రిపు, సేనగీలాలసి క్తంబు సేసె నపుడు 295
- ఉ. ఓరినిశాచరాధమ పయోరుహగర్భుండు సిద్రవోవఁగా
నూరక యేల తెచ్చితిని యుత్తమవేదము లందు నేమిచే
నూరం నేడు నీకకట క్రోతికి మానికమేల గూలుగాఁ
గారణముంటఁ జేసి చెడుకార్యముచేసితి ఁంతె యియ్యెయిన్. 296
- క. అనవిని నీవా ముహూర్త, యనియుంటసే మంచికార్యమాయను నేఁ జే
సినపుణ్యంబున గా నిను, గనుఁగొనఁగాఁ గలిగె నింతకాలంబునకున్. 297
- శా. సే నేదిక్కునఁజూతునో యనుచు నెంతేభితి వారాశిలో
మీనంబై మిడుకంగఁ జొచ్చితి వయో మేలే హరి దీనికం
కే నేమందును డాఁగఁబోయిన దలారిల్లయ్యె నేఁ డేడకుం
బోనొఁ జిక్కితి వంటయింటిశశమై బోనంపుఁ బెన్మాటికిన్. 298

చ. ఇదె కనుగొమ్మటంచు నిటలేక్షణరూక్షకటాక్షసీక్షలక్
గుడిగొని నిష్ప లుప్పతిల ఘోరతరభ్రు కుటికరాశమై
వదనము భానుమండలము వైఖరి జేగులుచాయ మించగ
గడగొని త్రిప్పివై చెలయకాలమహోద్ధతి ¹తీరుమీఱగన్. 299

తే. ఆగదావండ ముద్దండమగుచు దాకి, తోడి మెద్దు యైనను దలువరయ్య
నేమి చెప్పదు బృథురోమనామధేయ, మపుడు సార్థకమయ్య మత్స్యంబునందు.

వ. అంత. 301

మ. ఘనరోపంబున మీనమూర్తి నిజశృంగంచెత్తి తీరస్థుడై
మనుజాశివ్రస్థు నేయంగాఁ చెగియె రంభాస్తంభముంబొలి తి
త్తను నచోప్ప నరుణోదయం బయినచంకంబొప్ప రక్తాఘము
ల్యవధిం దేలె వినిద్రతం దగఁ జతుర్వక్తాబ్జము ల్బ్రహ్మకున్. 302

తే. నిదురమేల్కొని వేరము ల్మేవకి కానఁ, బాల కంభోజభవుఁ డబ్బిదేలియాడు
మీనమూర్తిగనుంగొని మేనువొంగఁ, జేరి ప్రణయిల్లి సన్నుతిచేసె నిట్లు.

శా. శ్రీమీనాకృతయే నమోభగవతే సృష్ట్యాదిసంధాయినే
హైమావార్యరుచే హృతానతశుచే సారాంపాథోముచే
సాముద్రాంబువిహరిణే దితిజనుస్సంహరిణే హరిణే
స్వామి న్వాహి కృపాహి ణే హితరా సర్వేషుదేహి శ్రుతీః. 304

మ. అని వర్ణించు మువ్వగర్భునకు వేదాఁగి బ్రసాదించి గ్ర
క్కనఁ దైలోక్యము సృష్టిసేయుమనీ శ్రీకాతుండు పంప వ్నసా
దని వాణీశ్వరుఁ డాగమోక్తముగ సూర్యాచంద్రతారల్లిపం
బునుభూమిన్నభము స్పృశించెను యథాపూర్వంబుగా నంతటన్. 305

క. అనఘుండగు సత్యవ్రతు, మనుపట్టముగట్టె శౌరి మన్ననఁ జతురా
ననుఁ డాతఁ డె వైవస్వతుఁ, డను వీరంగలిగి యప్పుల గన్దిగులన్. 306

మ. మనుజాభీశ్వర యిందిరారమణు శ్రీమత్స్యవతారంబు భ
క్తిని విన్నట్టి కృతార్థు లుత్తమరమాదీర్ఘాయురారోగ్యము
ల్లని సత్యవ్రతసార్వభౌముని గతిం గల్పాంతరస్థాయి
ర్ని జెన్నొందుదు రబ్జనాభకరుణాన్యప్తైకపాత్రంబు లై. 307

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యుడు చెల్పు విని ప్రమోదాన్వితుఁ డై
జనమేజయుఁ డుత్పలికథ, యనఘా వినవలతుఁ చెలుపు మని యడుగుటయున్.

మ. తనయాగ్రేసర రామదాసవిలసత్సాహిత్య హృదయన్
వనజాశంకరదాస గానకలనా వైయాత్యవీణానువా

- దన సమ్మోదన పద్మనాభపరితోదారాధ్యక్షంగారభే
 నపద్యాచరంగశాయి మధుర లాప్తప్రియంభావుకా. 809
- క. లక్ష్మ్యంబికావనోహర, లక్ష్మీకరుణాకటాక్ష లక్ష్మణలీలా
 లక్ష్మణవాణీదైభవ, లక్ష్మణపూర్వాతార లలీతాకారా. 810

కవిరాజవిరాజితము. ధనపతితారణ దుర్దనతారణ దానయుతారణరంగహరా
 ఘనగిరివారణ గర్జితవారణ గంధిలవారణ మధ్యపురా
 యనఘవిచారణ హర్షితచారణ యంబుజచారణ కాంతిర్ధురా
 వినమితకారణ వీరసకారణ విక్రమకారణ ధైర్యధరా. 811

గద్య. ఇతి శ్రీరామభద్రనయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీతాపరిస్తాప్తదీప్తతరాష్ట
 భాషాకవితస్సామ్రాజ్యధోరేయ సకలవిశ్వోత్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవల నాగ
 నామాత్యసుధాసముద్రసమున్నద్రపూర్వమాచంద్ర రామపంత్రింద్రప్రణీతం
 బై నవనావతారచరిత్రం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

౧. మత్స్యవతారకథ సమాప్తము.

౨. కూర్తావతారకథ.

ద్వితీయాశ్వాసము.

నారీమణికిరుణాం
భోసిధిసంభవచిత్రభోగానంద
స్థానవిచక్షణ చంచ
న్నానాగుణకృష్ణ పద్మనాభసిక్తస్తా.

1

తే. అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ
శేఖరున కిట్టు లను వ్యాసశిష్యమాని
ధారుణీనాథ కూర్తావతార మింకను
చెలియఁ జెప్పిన విను మని తెలుపఁ దొణఁగె.

2

తే. జగములు సృజింపఁ బోషింప సంహరింపఁ
జాలుమూర్తులఁ గని వెంపఁబాలినట్టి
యత్రి కననూయకును సాటియైన మాని
దంపతులు గల్గుదురు జగత్ప్రయమునందు.

3

క. ఆదంపతులకు గిరిక, న్యాదయితాంశమున బుత్తుఁ డనఁ బొడమి స్వతః
ప్రాదుర్భూతజ్ఞానం, డై దుర్వాసస్తపాధనాగ్రణి వెలయున్.

4

క. కోమలపల్లవనిభవా, సోమునిఁ బరిశీతవసనసోముని సుషుమా
సోమునిఁ బాలిన దుర్వా, సోముని సుతయింపఁ దరమె సోమునికైనన్.

5

క. ఆలీలాశివుఁ డానం, దాలోలపయోధి మగ్నుఁ డై యెల్లపుడు
బాలునివలె నున్నట్లుని, పోలికఁ జరియించు సుండు భవనములందున్.

6

క. అతఁ డొకనాఁడు సుర్ల, షితిభృత్తు విహరణంబు సేయుగ నత్య
ద్భుతమై యొకవాసన రా, మతి నెంతయుఁ జెలఁగి భృంగమార్గోన్ముఖుఁ డై.

సీ. గంధర్వభామినీగానశ్రుతీభవత్ప్రీతకనికషణోద్గీర్ణరవము
కపిధూతశాఖశాఖాపతజ్జాంబవగ్రహమాభుమునికన్యకాజనంబు
లగ్నకామాయకాలస్కంధమిషతటిత్యద్విలోకననటద్భర్తాణంబు
శుకదప్తమాకందమకరంగవాహినీతీరణాలీలాలోలహరిణకులము

తే. సతతమునిదత్తహవిరన్నజనితతుండ, భారసుత్రామనహనదుర్బలఘనత్ర
కామబలవర్ధనోద్దామపెహామధూమ, పావనం బగు నొక్కతపోవనంబు. 8

తే. కాంచి తత్రత్యమాను లాకస్తికముగఁ
దనునిరీక్షించి యయ్యుష్టతనునిఁ గన్న
కరణి భక్తియొనర్పఁ గ్రేంగంటఁ గనుచు
వాసనాహేతు పరయుచు వచ్చి యెదుర. 9

సీ. చిన్నిప్రాయముదానిఁ జిన్నారిపొన్నారి యంచరానవలసోయగముదానిఁ
గొదమగుబ్బలదానిఁ గ్రొమ్మించుగ్రమ్మించు నెమ్మేనిగనిగన్ని గలదాని
ముద్దుఁబల్కులదాని నిద్దంపుటద్దంపుమురిపంపుసోము నెమ్మోముదాని
రవలపావలదాని రంగారుబంగారుతమ్ములఁ గేరుహస్తములదాని

తే. జెలుపుగలదాని నెఱసిటు గులుకుదాని
సొగసుగలదాని బెళుకుకందొగలదాని
సొంపుగలదాని నొయ్యారమొలుకుదాని
నొక్కవిద్యాధరిని గాంచె యోగివరుడు. 10

తే. అప్పు యొకయించుకేని యయ్యతివతంస
మాత్మఁ జలియింపఁ జిశ్వరాంశావతారుఁ
జిమహామహుఁ డంచు మోహింపఁజేయ
వెఱచెఁ గాఁబాలు నమృడవింటిబోదు. 11

సీ. అలేనుజపావృత్తి నలరారుచెలికేలు దొరసినప్పటికాక్షసర మనంగఁ
బాణిపంకజమునఁ బ్రభవించి యుండుండ దిగజాతుతభకుముత్రైపునరి యన
హస్తాభిధానమోహమునశయంబున వ్రాలిననక్షత్రమాలిక యనఁ
గమనీయనవ్యశృంగారకరోర్తి కాపరిపతజ్జలబిందుపాలి యనఁగ

తే. నఖరనిష్క్రాంతకాంతినంతాన మనఁగ, మధుకరాకర్షి ఘటికాసమాజ మనఁగ
హస్తగతకంతుభాగ్యచర్ణాలి యనఁగ, నలరునంతానమానమూల్యంబు గాంచి.

తే. మేలుగానలె బాల నీకేలివూల, పండ్లకనిచేరు నూనిమార్తాండుఁ జూచి
చండనుండు వధూటి కైదండ వరలి, దండ మని కేలుమోడ్చి వేదండగమన. 12

క. కులుకువలిగబ్బిగుబ్బలఁ, జిలుగుంబయ్యెంటఁ ఒక్కఁ జేర్చుచుఁ బలికె
స్థలకంఠి బెళుకుకన్ద, తళుకులు వేటొక్క కనుమదాముగూర్చున్. 14

- ఉ. ఓమునిసార్వభౌమ తపసోపమథామ గుణాభిరామ ను
త్రామముఖామరు ల్భవదుదంచితకీర్తలు సన్నతించగా
నేమును విందు మీపదము లెన్నఁడు నేఁ గనువిందుసేయ నేఁ
డేమియు సంభవించె ఫలియించెను గోరిక లెల్లఁ గొల్లగన్. 15
- క. కావలసిన కైకొనుమా, పావన మగుఁగాక నాదుభవమదవీయం
బీవన మంచు ముసీంద్రున, కావనిత ప్రసూనదామ మామోదమునన్. 16
- క. ఇచ్చిన మచ్చిక బుచ్చుక, యచ్చెలి మెచ్చుచు ముసీంద్రుఁ డాడలఁ దాల్చెన్
జిచ్చుటకనుదేవర వై, యచ్చరనది దాల్చుచెలువ మచ్చుపడంగన్. 17
- తే. ఇటుల దాలించి సంతృప్తహృదయుఁ డగుచు
మరలి కరమునఁ కైకొని మమతమీఱఁ
గన్నఁగవ నొత్తికొనుచు వక్షంబుఁజేర్చి
కంతమున వైచి యవల నుత్కంఠఁ జనుచు. 18
- సీ. గంధర్వలగ్రభాగమున జోడనమించు ఘోటలు దుమికించుకొనుచు నడువ
వెనుదండ నద్దండవేదండకాండము ల్మమదమంధరయానసరణి నడువ
నిరువంగ నకలంకపరరత్న నిర్మితహాకరభకోటు లరుగుదేర
వెలిఁదాలు గ్రమ్మించు విచ్చుకత్తుల వేల్పుమూఁక లెల్లెడలఁ గ్రమ్ముకొని నడువ
తే. గంధనాట్యంబు మిగుల సంరంభ మెసఁగ, వెల్ల యేనుఁగునెక్కి తీవెల్ల మెఱయ
వెలయువేడుక వాహ్యలి వెడలివచ్చు, నమరనాయకుఁ గాంచి సంయమివరుండు.
తే. చేలి పూదండ పైని వైచిన నురేంద్రుఁ, డది కరంబునఁ కైకొని మదకరింద్ర
కుంభమున నిల్పు జెలువయ్య శంధుశైల, శృంగనంగతగంగాతరంగిణి యన. 20
- తే. అంతఁ జంచలకుంభికుంభాగ్రసిహిత, పుష్పదామంబు దిగజాతీ భూమిఁ బడియ
దేవవిభురాజ్యగర్వతమోవినాశ, సూచకంబయి పడు తోఁకచుక్క యనఁగ. 21
- వ. అంత. 22
- క. శీకరమనథా రాజుల, శీకరభీకరము పోల్లసితమధుపాబీ
శ్రీకర మౌ కరమున గం, థాకిరమాల్యంబు దిగిచి యత్తఱిఁ గడికన్. 23
- తే. చరణములవ్రాలి కర్ణ దేశముల సోలి
యాశ్రితాశులు మొఱవెట్ట నాలకింప
కలరుసరి రాచె మదకరి యంతెకాదె
యాశ్రితులయుక్త లేల మదాంధులకును. 24
- క. ఈమెయిఁ దా నిచ్చిననుము, దామము సామజము దిగిచి ధరఁ బొరలీంపం
గా ముని గనుఁగొని తొలుతం, గాముని హరియించుహరునిగతి నుగ్రుండె. 25
- చ. కటతటముల్ చలించ గడకన్నుల నివ్వక లుప్పతిల్ల భ్రు
కుటి నటియింప నెమ్మొగము కోటిరవిప్రతికోటిగాఁగ వి

- స్ఫుటపటుదీర్ఘనిశ్చలము ల్బలితంపునెకల్విదిర్వంగఁ
గిటగిటఁబండ్లుగీటి వలికెం జటిధూర్జటి హుంకరించుచున్. 26
- ఉ. కన్నులు బ్రహ్మ రెండొసంగఁ గానంగలేడని గౌతముండు దా-
గన్నులు వేయుసంగె నధికంబుగ నపు మదాంధకారసం-
ఛన్నము లొటచేఁ దెలియఁజాలవు తన్నదకాఁకంబు నిం-
క నినుఁగూడనీయ కుపకారముచేసెదఁ జూడు వానవా. 27
- ఉ. ఏమనవచ్చు నిన్నిఁక సురేశ్వర! నే నుమదామ మిచ్చినఁ
సావ్వి! మహాప్రసాదమని చయ్యన నంది ప్రమోదలక్ష్మీ సె-
ఘ్నామువికాసమొడ నిజమూర్ధమునం ధరియింప కీకజ-
గ్రామణి చేరికిచ్చి కనుగంద నొనర్చితి ధౌర్ధ్వ మెన్నఁగన్. 28
- ఉ. ఇందునఁగాని మేమెఱుంగమే భవదీయమహాత్మ్య మొరిసం
క్రందన నన్ను నెవ్వనిఁగఁ గాంచితి విప్పుడు విప్రమాత్రుఁగా
దెందమునం దలంచితివా డెప్పర మప్పని నన్ను విన్న గో-
విందధృతాబ్జరోచిరరసిందభవాదులు దల్లడింపరే. 29
- చ. ఎఱిగెడుగాక మాట లిఁకనేటికి నేటికి మాటిమాటికి
స్త్రుతిచితే నామహాత్మ్యము సమస్తజగజ్జనగీయమాన మై
మెఱయ వసిష్ఠముఖ్యు లగు మిక్కిలిశాంతులరీతిఁ జూచితో-
యటిముఱివజ్రశుంఠపుగదా యవిదారణకారణాయథా. 30
- చ. అలకపు బ్రహ్మహత్యకుఁ బరాంగససంగతి కోటలేదు జ్ఞా-
తులపగ నీకవశ్యకము దోసముసూడవు యజ్ఞవిఘ్నముల్
సలుపుటకై పరోన్నతికి సైఁవపు నీకు సురేంద్రవట్టముఁ
నిలిసినధాత దూఱవలె ని న్నననేటికి గోత్రభేదనా. 31
- సీ. అవిపక్షవిచ్ఛేదనాయ త్రతరుండవి వపిపక్షరక్షణోదారుఁ డతఁడు
పాకశిక్షణదక్షువని వీవు సర్వతోముఖపాకపోషణోన్ముఖుఁ డతఁడు
ఘనశృంఖలాబంధకరణాలౌలుఁడ వీవు బహుఘనజీవనవ్రదుఁ డతఁడు
పుణ్యజనద్యేషపూరితాత్ముఁడ వీవు పుణ్యజనావాసగణ్యుఁ డతఁడు
తే. సతతన త్త్వవిభాసి రాజసగుణాతి, దూరుఁ డబ్భువననిధినిస్తుల్యుఁ డెందు-
దలఁపఁ దైరిలోక్యలక్ష్మీ యాధిన్యుఁ జేరు, నీకు నెయ్యెది యటమీఁద సిద్ధరేంద్ర.
- క. భూమరులకు నవమానము, నేసిన నెటువంటివానిశ్రీయు వెఱయునే
వాసఁ మముఁబోటులకుం, జేసిన నందేసి చింతచేయఁగ నింకన్. 32
- చ. అన విని గుండె జల్లన మరాధిపుఁ డభ్రమునల్లభంబు చ-
య్యనడిగి వల్లెవాటుగ భుజాగ్రమునందగు మేలిజాభువా

జనుంగు మెలుంగుబంగరువు చేలచెలుంగు కటితటంబునం

బెనచి ముసీంద్రపాదములమీఁదట వ్రాలి విసిరిమీఁటంగన్. 84

క. స్వామీ నే మీదామండ, నామీదం గోప ముంప నాయమె కరుణా
కోమలకటాక్షపీఠా, శ్రీ మేఱయంగ బ్రావు నతులు చేసెద మీకున్. 85

క. భవనిభ మీ రిపు డెన్ని న, యవగుణపుంజముల కెల్ల నాస్పద మగు నే
నవివేకి నాదు నైనక, భవంఘ్నులు చేరినాడె బాలింప నయన్. 86

క. నేరిచిన నేరకున్న ను, గూరుచుకొని రాః మీరె కోపించిన నె
వ్వారిక మాకు శరణ్యులు, కారుణ్యం బయవయ్య కరుణావార్ధి. 87

క. వెక్కువగల హరి యిటువలె, బెక్కువగల వేడ మాని పృథుహంకార
మృక్కు వగలజేయంగ లో, మక్కువ గలయట్లు లనియె మఘవునితోడన్.

తే. విబుధనాయక నీవెంతవేడికొసన, నాకు దయరాదు శాంతి యెన్నఁడు నెలుంగ
నట్టిమానులు వేతె మమ్ములు గనకు, కఠినచిత్తుని దుర్వాసుఁగా నెలుంగు. 88

తే. గౌతమాదులు ని న్నొకఁగునుని జేసి, వినుతి సేసిన నీవును విజ్ఞప్తి
యిటులు నవమతి చేసితి వింతె కాని, యెఱుంగలేవైతి మమ్ముల నిండు కైన.

సీ. తనకు బ్రత్యుత్థాన మొనరింపకుండిన త్సమియించుకొన బృహస్పతిని గాను
దనభార్య బలిమి బట్టిన జూచుకొని తాళుకొన నే నలయుతధ్యముసనిగాను
దానంపిన త్రిశంకు ధరణి ద్రౌబ్యంగఁ గాంచియును సైరింపఁ గౌశికుఁడఁగాను
దనయాగమున నాయుధమును వైచిన తప్పఁ బాటించుమికి గురుభ్రాతఁగాను

తే. దనకళత్రంబు లోఁజేసికొనుట యెఱింగి
యమితనేత్రము లొసంగ గౌతముఁడఁ గాను
వగుధ సతాంతిసారసర్వస్వ మగుచు
వెలయుదుర్వాసుఁగా నన్నుఁ డెలియు మింద్ర. 41

తే. ఊర్వశీనందనుఁడు మేనకోపభర్త వేగ నీయిల్లు గాచి దీవించి యత్
తంబు లొసఁగెడివారు నీతప్పునైఁప, వలయుఁగా కేల సైరింపవలయు మాకు.

మ. కుంభధూకుటికంబుఁ గ్రోధదహనకూరజ్వలజ్ఞానికా
చటులాక్షంబు రవచ్చూటికటస్వానంబు శేషాహివి
స్ఫుటగూర్కారకరాశిశ్వసనసంపూర్ణంబు భూయోనట
త్కటమా మద్వదనంబు గన్దోనగ శక్యంబే పురారాతిన్. 48

క. త్రైలోక్యరాజ్యసంపద, చాలా వశమయ్య ననుచుఁ జర్చింపంగా
నేలా యిక ఊరాంబుధి, పాశౌ నని చనియ మాసిపాలకుఁ డధిపా. 44

తే. శాంతినిధితండ్రి యనసూయ జనని యనుజుఁ
డమృతదీధితి యట్లయ్య నాగ్రపుత్రి

విడువలేడయ్యె దుర్వాసుఁ డడుగనేల
యంశఫలమే ప్రధానమా నఖిలమునకు.

45

క. దుర్వాసుఁ డీటులు శాపము, దుర్వారముగా నొసంగి లోలఁగిన నెంతే
నిర్వేదన మది బర్హగ, నుర్విధరవైరి నిజపురోన్ముఖుఁ డగుచున్.

46

తే. అకట యొకతప్పు నైఁపక యతి శపించె
ముక్కుననె యుండుఁ గోపంబు మూర్ఖమునికి
నెఱింగి పూజింపలేనైతి నేను మున్నె
యింకఁ జింతింప నవ్వరే యెవ్వరేని.

47

సీ. ఊరకెయుండక యుబుసుపోకలకునై యేనేలవచ్చితి నిట్టిపనికి
వచ్చిననేరమే పలసివచోటికి నేను రా మాన రానేల యిటకు
వచ్చినవాడు దోషవనపోక పూవండ నేటకి నామీయ నెగురవైచె
వైచిన నదిగొని వరభక్తిముడువక కరి కేలయిచ్చితిఁ గండ్రొవ్వి

తే. యంతమాత్రంబునకె మాని యలుగనేల, యింతలేసులు రానేల యేమి సేయ
నింక నెవ్వరి వేడుదు నేది దిక్కు, హవిధి యంతచేసితి ఁనుచు వగచి.

48

సీ. విరావతారోహమై రాదు తెలితేజి తెప్పన్నఁ గానక తిరుగు సాది
సంగీతమేళ మచ్చరలఁ బిల్వఁడటన్న వెనకి లేరని వచ్చు వేత్రధరుని
సంవనసనిఁ గల్పనగములు లేవని పలుకరించిన వనపాఠకులను
గామధేనువు దొడ్డి గాన మెందేగెనో యని విన్నవించు గోష్ఠాధిపతిని

తే. బృథులచింతామణిభద్రపీఠిఁ గొల్వ
చావడిని లేమిఁ దెల్పు నంచారికులను
బొక్కినము శూన్య మగుటకుఁ బొగులువారిఁ
గాంచి దేవేంద్రుడు విచారకలితుఁ డగుచు.

49

తే. చిన్నవోయినమోమునఁ జేరవచ్చి
దివిజపురి యెల్ల నేనుఁగుదిన్న వెలఁగ
పంటివలె రి త్రయగుచు ¹ నప్పటికి నున్నఁ
గాంచి యతఁ డుండ నిలుపేదకరణి నంత.

50

సీ. పనిగల్గి పిలువసంపదఁ జేరరానైరి దినముఁ గొల్వఁగ వచ్చుదిగధిపతులు
నెన్నఁటివలె సప్తయుషులు వేగినవచ్చి “విజయోస్త” టంచు దీవింపరైరి
సంబళంబులొసంగి సంతరింపఁగలేమి విడిచి పోఁదొణంగె విబుధబలము
భయభక్తియుక్తి నెప్పటి ² మేరఁ దనయాజ్ఞఁ బాఠింపదయ్యెను పౌరజనము

తే. మించి మెం డొడ్డసాగెను మిత్రకులము, గడలకీరి తగునూడిగములవారు
బయలుదేరిన కుతుండు లోపలను సతియు, గాని యన్యులు లేరైరి ఖచరపతికి.

తే. మానిశాపనిదానుజ్ఞంభణమువలన, ¹ శ్రీకృపామృతపీఠానిస్థితేక

భువనములు టామ మొందిన నవనిజనులు, సత్వహీనతఁ గర్తము ల్బలువరైరి.
వ. అది యెట్లుంటేని యక్కాలంబున సవనప్రచారంబు శాద్వాలంబుల దానంబు
దంతావళంబుల ధర్తంబు ధానుష్కకరంబులఁ దపోనిరూఢి కాలంబున వ్రతం
బు మధువ్రతంబుల సదాచారంబు సదాగతి నధ్యయనపాటవంబు కురంగంబుల
ధారాశుద్ధి తురంగంబుల నష్టాంగయోగంబులు నజ్రంబులు గాని జనులందు
నెందుఁ జెందమిఁ గ్రముకమాత్రపురోడాశంబు నెఱుంగక యాసాసల నాఁక
టం గుంది కంది పురందర ప్రముఖ బృన్దాగకబృందంబులు వెన్నంటికొనిన
యువరంబులు గుంటలుచడినకన్నులు దివ్యుడుచుకర్ణంబులుం గలిగి యెల్లెడలం
బరిభ్రమించుచుండి రయ్యవసరంబున.

58

తే. మయవిరోచనమాలినుమాలిపాక, జంభతారకశుంభనిశుంభమహిష
నముచిముఖులగుదైత్యదానవులఁ గూడి, బలి సువర్వులవై దండువెడలె నన్నడు.

సీ. లిచ్చి నిబ్బరపుబ్బుగబ్బిగుబ్బెతమిన్న కలఁగి గొబ్బున నాథుఁ గొఁగిలింఁచె
బిట్టుల్ని గట్టురావట్టి దొట్టికభీతిఁ జెవులఁ బట్టినవ్రేళ్లు చెఱివికొనియె
నుడుపులనఁబోఁజి జడియకుమని వెన్నుసఱచు ప్రాణేశు టిచ్చువడిచూచె
దిగులాండి మూర్ఖునొందినశశిదేవికి నైత్యోపచారము ల్బలిపె వత్తి

తే. కడమ కిన్నరంగధర్మశుచరసిద్ధ, సాధ్యవిద్యాధరాంగన ల్పక్షిత లగుచు
నేమి యైరొకొ తెలియ దుద్దామగ్గీమ, రణరణధ్వేరిధణధణంధణల నపుడు.

సీ. ప్రతిసాగరంబు లై భద్రేభకర్ణస్రవస్తదాంబువులు భువనములాన
ధాటీనిరాఘటఘోటీఖురాగ్రభగ్ను పరాగములు పరాగములఁబోల
జక్రపదావక్రచక్రమార్గంబుల భోగనత్యావగాంబువులు వెడల
నై నికాసాన్యోన్యసంఘర్షణస్ఫులింగంబు లంగారవర్షంబుగురియ

తే. భూరిజయభేరిభాంకారఘోర రావ, పూరితాపారగవ్యారోదారమేరు
ధారుణీధ్రంబు మొఱవెట్ట దారుణముగ, దండువిడిసె బలీంద్రుఁడకొండదండ.

తే. అంతఁ దననైసికుల దుర్గ మాక్రమింపఁ
బంపుటయు వారు చటులదోర్బలము మెఱయఁ
గొండ ప్రక్కల నుక్కళ ముండువేల్పు
తండములఁ జెండి నుక్కి యక్కొండయందు.

57

క. తెంపలు గలయడవులఁ దగి, లింప నిలింపాపితుల్ స్ఫులింగము లెగయం
బెంపెసఁగెఁ బావకుడు బలి, సంపూరితతేజమనఁ బ్రచండస్ఫుర్తిన్.

58

తే. ఇంతపాడ వెక్కిరని బలి కెఱుకవడక, వనుల దగిలించినట్టి యవ్వపిన్నీల
దెలియరాదయ్యె గనకాద్రిదీప్తివలన, ధూమ మెసఁగెను దానవస్తోమరుచుల.

సీ. వెలవెలబాటుమోములులావులునలింపఁ గదలెడిక్కులకు నై గరుడకులము
నిరవలంబంబునఁ దిరుగుచు వెఱ నోరు వెఱచుచుఁ జనియెఁ గిన్నరకులంబు
బోడనవీడి యచ్చొనిబ్బఁపుఁబర్వుననె దాఁటదొడఁగె గంధర్వుకులము
వెఱచి వతానాకులవృత్తిఁగణము ద్రిప్పి పాతాళమంటె నవ్వున్న గతతి
తే. కాశికాదులు పగలైనఁ గానలేక, కన్నుఁగవలందుఁ దిమిరంబు గప్పికొనినఁ
బఱచె నెల్లెడ బలిదుష్టబలము మించి, కాంచనక్షోణిధర మాక్రమించినపుడు.

ప. ఇవ్వధంబున బలి ప్రతాపతపనతప్తం బగుచు విగళితపౌరుషరసాసారం బగు
నర్హకాసారంబున నిలువం జాలక నిఖలానిమిషజాలకంబు సంచలించుచు జీవన
వ్రదుం డగుసరస్వతీరమణుం జేరంగోరి మేరూపరిభాగభాగనితరసాధారణా
మణిగణిలోకచ్చన్న విలోకిలోకావలోకిం బగుకమలభవులోకంబునకుఁ జని. 61

సీ. వెలిదమ్మరేకుపాత్రుల చిన్ని పాపఁడు నలుమోముదమ్ముల వెలయుసామి
తళుకుబంగారుతెక్కులవారువముజోదు బ్రతుకుప్రాద్ధులతెక్కువారితకాఁడు
కడుపుబంగారుబొక్కనము సేసినదొర జీవనూత్రమున నృప్తించుజాణ
కెందమ్మిగడ్డె యెక్కినవేలుపులపెద్ద పలుకుఁబూజాణిఁ బ్రాణపదము
తే. దినముఁ బోరిడుగాయకుఁ గనినగేస్తు, కలిమిజవరాలు నోముక కన్న విడ్డ
కంతుగాఁదిలితోడు లోకములతేడునలువ గొలుపున్న కనకమండపముఁ జేరి.

క. అష్టాగ్రీవానిరల్, స్రవ్వును సాష్టాంగ మెరఁగి స్వామి! కరుణా
దృష్టిని దృష్టింపుము బలి, దుష్టావప్తంభ మెల్లఁ దొలంగింపు వెసన్. 63

మణిగణనికరము. అని మణియును చినయముదగ విబుధు

ల్యనరుహభావపదవనజయుగము పైఁ

గనకమకుటమణిగణనికరరుచుల్

పెనుగొన నతి నలిపిన విధి గరుణన్,

64

తరళ. తరళభావముఁ జెందనేటికి దైత్య దానవకోటికి
సరళవైఖరి ముజ్జగంబులఁ జాలఁ బ్రోదియొనర్పగా
గరళకంధరుఁ డున్న వాఁ డిక్కఁ గ్రక్కునకా రజతాద్రికిం
తరలఁగావలె నంచుఁ జెచ్చెఱఁ దమ్మిగడ్డియడ్డిగిన్.

65

సీ. బఱగంట మెఱుఁ గెక్కునొఱుఁగుంగలతెక్కు మొన్నంచువక్తరయుదుటుసూహఁ
దళుకుకారు మెఱుంగు దొలకు ముక్కుమెఱుంగు పగడపునొసపరిజగిచిగుర్ప
సంజకెంజిగి నేలుచరణయగ్గముడాలు చలయంపువితచెల్వంబు సూప
ముక్కున నసియాడుముదురుతామరతొండు ముత్యాకల్లేంబుమురుపు నెఱుఁ
తే. గళుకుమొచ్చాయ లుభయభాగములయందుఁ
జిలికి జగజంపుజల్లులచెలుపు నింప

మలయు రాయంచొదమసామ్రాజీ నొక్క

సాది దెచ్చినఁ జూచి ప్రసాది యగుచు.

66

మ. ఎలమి స్వంగరుత్తెక్కవత్కెరహుమాయీ లేడి దాటించుచు
స్థులుమోమయ్య హుటాహుటిం గవలె జెంతం జేరి జేజేలరా
యలు సామోయని సోచ్చరింప ముఖతోన్యత్తుడకాంతిచ్చట
ల్వలిపెంపుం దెలిచల్పసావడలువైప స్థందుభు ల్లోయగన్.

67

శా. ఈలీల స్ఫురతెల్లరు గ్గొలువ వాణీశుండు శీఘ్రింబుగాఁ
గైలానంబున కేగి శంభునకుఁ దత్కార్యం బెఱింగించిన
న్సాలాక్షుం డొక కొంతసేపు మదిలో భావించి వైరోచని
స్థూలింపక హరి వేడఁబొంద మని తోడ్చో సంభ్రమం బెచ్చంగన్.

68

ఉ. గుబ్బలివట్టిగబ్బివలిగుబ్బల జొబ్బిలుతావికుంకుమం
గబ్బికొనంగఁ జాలు నెదఁ గప్పిన బెబ్బలిపన్నెపప్పుపం
బబ్బురమై తనర్వం బ్రమథాంలి యుబ్బుచు వెంటనంటఁగా
గిబ్బవమూలితేజి దుసుకించుచు వచ్చెమహేశుఁ డత్తఱిన్.

69

క. ఈరితి సకలనిర్జర, వారము గొలుంగ భవుండు వారిజభవుండున్
క్షీరాంభోనిధితీరముఁ, జేరి నతుల్పలిపి నుతులు చేసిరి భక్తిన్.

70

సీ. ఎయ్యదిప్రకృతివిహీనమై సచ్చిదానందనిత్యప్రసన్నత వెలుంగు
స్వగతసజాతివిజాతీయభేదముల్ గాంచు నెయ్యది సర్వకాలమునను
భవేవైశ్యాంబుల జెలంగు నెయ్యది యవిద్యయు విద్యయు నుపాధియై తనర్పు
జ్ఞానంబు జ్ఞేయంబు జ్ఞాతయుఁ దానయై వర్తిండు నెద్ది సర్వంబునందు

తే. నట్టివేదాంతవేద్య మాద్యంతరహిత, మమలయోగీంద్రనిష్ప్రపంచాభిధాన
లక్షలక్షిత మవవర్గలక్షణంబు, నై నబ్రహ్మంబు మూర్తమై యలరుఁ గాఁత.

71

సీ. ఎవ్వఁడు 'తత్త్వమశీతి' వేదాంతవాక్యంబు వాచ్యాన్తమై యలరుచుండు
నెవ్వనికనునన్న సీచరాచరములం బుట్టించు మాయ యద్భుతముగాఁగ
నెవ్వఁడు వరయోగిస్వాదనూబ్జమునఁ బరంబ్రోతస్వరూపుండై యొప్పుమిగులు
నెవ్వఁడు లక్ష్మీసమేతుండై క్షీరాబ్ధి ఫణిరాజశయ్యపైఁ బవ్వలించు

తే. నెవ్వఁ డఖిలజగత్త్రాణహేతుభూతుఁ, డెవ్వఁ డ నతసజ్జనాప్రదాత
యెవ్వఁ డఖిలగుణాస్వర మెంచ నట్టి, శ్రీనధూనేత సాక్షాత్కరించుఁగాఁత.

వ. అని యివ్వఁగంబున నంభోజసంభవశంభుసంభోలిధరప్రభృతు లనంభగంభీరవ
చోనిగుంసనంబులం బొగడు చున్న సమయంబున.

72

సీ. చంతిమహాపద్మధనడకుం డగువాఁడు పద్మావనత్సవిభ్రమమువాఁడు
కరగతశంఖచక్రవిజృంభణమువాఁడు మకరకుండలస్త్రీ మలయువాఁడు

- భావికచ్ఛవరూప భావకుం డగువాడు శ్రీముకుందాఖ్యచే జలంగువాడు
ఘనసారకుండచందనకీర్తిగలవాడు నీలమేఘచ్ఛాయ నెగడువాడు
తే. శ్రీవరఖ్యాతిచే విలసిల్లువాడు, శ్రీతనవనిభాసరీతి వర్తిల్లువాడు
నఖలలోకైకరక్షకుఁ డైనవాడు, హరికృపాచయమూర్తి ప్రత్యక్షమయ్యె. 74
- తే. ఇట్లు ప్రత్యక్షమయిన సర్వేశ్వరునకు, నుని సాష్టాంగమెరగి బ్రహ్మాదిసురలు
నిర్భరానందమగ్నులై నిలిచియున్న, వారిఁ గనుఁగొని యాదానవారియనియె.
నీ. ఒకముఖంబున సృష్టియొండఁగూడదే విచారమున వచ్చితి వేమి కమలగర్భ
ధరణి భైక్షం చెందు దొరకదాయెనె ఁక్కి సగమైతి విదియేమి చంద్రమాళి
వేయిభంగులను గావించె దాలోచన క్రమము స్వాస్థ్యములేదే ఖచరనాథ
దెనలనొందినయట్టి తీరుగానఁగవచ్చుఁ బలుకాడరేమి దిక్పాలురార
తే. వెక్కువగ లొండెద వదేమి బిసరుహస్త, చిన్నపోయెర వడియేమి శీతకిరణ
యితరనుమనస్సులార మీరిటులువాడి, యుండ నేటికి నామోద ముడిగి యనిన.
తే. అంబురుహగర్భుఁ డనియ లోకైకనాథ, సహజమే సృష్టి మేమియు సాగసీక
బలి నిలింపులనెల్లఁ బంపంగఁ దొడఁగెఁ, గించిదవశిష్టమయ్యె స్పర్శికుల వృనిన.
క. ధననాయకసఖుఁ డిట్లను,వనబోదరభైక్ష మేని ననుభావలిలో
జనమెల్లబలిరుపాభా, జనమయ్యె నిక్క మనిన శక్రం డనియెన్. 78
- తే. స్వాస్థ్యమెయ్యదిజలజాతు శక్తిమెఱసి, నాఁడె స్వర్గంబు నైకొనినాడు బలియ
యెన్ని భంగులఁ దలఁచిన నేమి గలదు, స్వామివారికృపాకటాక్షంబు లేఁ. 79
- తే. అనినఁ దక్కినదేవత లనిరి భక్తి, జైత్రగతియంచ వైరి మాజాతికెల్లు
గలుగు నామోద మింకిట ఘనుండవైన, నీకృపామృతక్షంబు లేక శౌరి. 80
- తే. అసిన విని వానిబోదరుఁ డానిమునఁ, గలిసిబలిమిని నీకు లోకములయందు
నీడుబోడును లేదుగా యింద్ర యేల, పలుకనోడితి నన వజ్రపాణి వలికె. 81
- క. సర్వేశ్వర వినిపించెద, సర్వము విన నవధరింపు సంపదలెల్ల
దుర్వారతరదురాగ్రహ, దుర్వాసశ్శాపమునను దోయధిఁ జేగన్. 82
- తే. కాన నిశ్రీకమైన నాకంబునందు, నిర్వహింపఁగ లేనైతి సీరజాక్ష
కలిమి సాలినివారికి బలిమి గలదె, యింక నెయ్యదిబుద్ధి సర్వేశ యనిన. 83
- క. బొనోయి యింద్ర నామెద, పైనుండెడు రమను గాన బ్రణయపుటలుకం
బూని యెటు నిచ్చెనో యని, యేనుండితిఁ గాన జలధి కేగుట యెఱుంగన్. 84
- ఉ. అక్కట ఁక్షి బాసి త్తణమైనను నేను వియోగవేదనం
జిక్కగలానె యెట్లయిన శ్రీతరుణీమణి వచ్చునట్లు గా
నొక్కయుపాయ మెంచవలె నూహ యొనర్చితి ఁక్షిరాకకుఁ
గ్రక్కున వేల్పులెల్ల నమరత్వముఁ బొందుటకుఁ నుగో త్రమా. 85
- తే. కవ్యముగఁ జేసి మంధరత్కాధరంబు, వాసుకిని ద్రాడుచేసి దుర్వారశక్తి

జలధిమథియింపుఁడందునఁ గలుగు నమృత, ముష్టిగోహినిపాడము సత్యమ్ముసుమ్ము.
తే. అదియునుంగాక యైరావతాదు ల్భిః, బొడముఁ బోయిన వెల్లెను బూర్వసరణి
నింత యత్నంబుసేయ నీ కేకదేశ, మునను గూడదు దైత్యులపాండు లేక. 87

క. బలవంతు లైనదైత్యులు, గొలువఁగ నున్నాఁడు బలినిఁ గూర్చుక కలశీ
జలధిమథియింపుఁడమృతము, గలిగిన తర్వాత వానిఁ గడవఁగవచ్చున్. 88

తే. వినవె యహిమూషకన్యాయమున ధరిత్రి
నాక్రమంబున నమరేంద్ర యనురవిభుని
తోడ సంధింపు మని పంపె దోయజాత
నాథుఁ డరుదెంచె వైకుంఠనగరమునకు. 89

సీ. కాకాదరస్వాని ఘర్షించుఁ బలుమాటు వలిగాడ్చు దనుఁజేరవచ్చె ననుచు
శుకనారదాదులఁ జూడంగనొల్లఁడు శుకనారదాఖ్యులఁ బోవుదుటను
దెలివిమైఁ దనకన్నుఁ దెఱచి దృష్టింపఁడు వామాక్షీరుచులు తీవ్రంబులునుఁ
దనదు వేరిచ్చి పెంచినమాధవుని జెట్లపాలు గమ్మంచు శాపం బొసంగుఁ
తే. గన్నకొడుకును బగవానిఁగాఁ దలంచుఁ, దను విపాండిమ సీత్యరత్నంబుఁదెలుప
భృగుసుతాయోగసంతాపపీడ్యమాన, మానసుం డగుచుండె నమ్మాధవుండు.

ఉ. అంతట నాదివస్పతి బ్రహ్మస్పతిచెంతకుఁ జేరవచ్చి మా
శ్యంతరకాంతమాక్తీకవిభాంబులు పాద్యముగాఁగ మాలికా
దంతురభృంగఝంకృతు లుదంచితమంత్రము లై చెలంగ న
త్యంతవిసీతిఁ దత్పరములందుఁ గరాజుము లుంచి యిట్లునున్. 91

మ. భవదాశీర్వచనప్రభావమునఁగా ప్రత్యర్థిదైతేయరా
డవలేపాంధతమోవిలేపకరణోద్యద్ధివృత్తిబోమృషా
రవివిద్యోతవికాసి మత్కరశతారం బందు నిల్వైక రథాం
గినతె స్థిర్జరమర్తనాగపదలక్ష్మీకాంత వాచస్పతి. 92

సీ. దేఁ తావలికెల్ల నివభూతుండ వాట బీవాఖ్య నీకు. బ్రసిద్ధమయ్యె
వాణి నీకే నశంపదయై చెలంగుట గీష్పతినామము కీర్తిఁగాంచె
బుద్ధియే మీరూపమునఁ బ్రసరింపఁగా ధిషణాభిధానంబు దేజరిల్లె
నహిభయపరివార్త వాటచే జిత్రశిఖండిజాతాభిఖ్య గణనఁగాంచె

తే. దండ్రీవలె మమ్ముఁ బ్రావఁ దత్త్వంబు వెల్పు
నోర్పుకతమున గురునామ ముచితమయ్యె
నీమహత్త్వంబు నాకు పల్కింపఁ దరమె
జలధిగాంగర్య దేవతాచార్యవర్య. 93

ఉ. ఇప్పు డదేమొ నాదుదురదృష్టమునం బరిభావమొందినా
నెప్పుడు నీకటాక్షబల మెంచుట శేఫయమంద నింక మీ

- కప్పులలాశిభర్త హితుడౌట కుపాయము సూడఁదీరుగా
కిప్పని నిర్వహింపఁగలరే యన నాయన వజ్ర కిట్లనున్. 94
- క. నిస్సత్త్వుడ వీ వతఁ డతి, దోస్సారుఁడు మీకు సంధిదొరకించుటకుఁ
దుస్సహము “శవ్తయో రుభ, యో స్సంధి” యనంగ వినవె యోదివిజేంద్రా.
- క. ఐనను నాచేనగుగతి, నానావిధములను దనుజనాథుఁడు నెయ్యిం
బూనఁగఁ జేసెన నని తాఁ, బూనుక చనియెఁగ నుపర్యపుంగవుఁ డంతన్. 96
- క. ఒకపర్వతగుహ దిబ్బా, యశస్యుతుఁ డగుచు గురునియాగమనము సూ
చుక యున్నతఱిగ శ్రుభనూ, నకములతో గురుఁడువచ్చి శక్రన కనియెన్. 97
- సీ. అమరేంద్ర నీవింప ననుకంప జనియింపఁ బొలదిండినెలదారిపురమునేరి
వెలిహజారంబున నిలిచి గొల్లలునిల్వఁ బలికి నేపచ్చుట దెలుపుఁడుచు
నవరసంబులవారి ననునరించిన వారు సమయంబు గా దని జాగునేయ
మంత్రుల కెఱిగింప మంచిదె యనుటగా కెవ్వరు దెల్ప రదేమొ కాని
తే. యసురపతి తన్ను రమ్మ పొమ్మనఁగ నిచ్చ
కములు చేసుక తిరిగెడు గాయకుండు
కలహ భోజనుఁ డతనికి దెలియఁజెప్పి
నన్నుఁ బిలుపింపఁగా నేను నిన్నరేయి. 98
- తే. సమ్ముఖమునకు వచ్చుచు జనుచునుండు, గరుడగంధర్వ యక్షరాక్షసనుపర్వ
బలము లెల్లఁడొలంగ న్రొబ్బఁగవశంబు, గాని కక్ష్యంతరంబులు గడచి యవల.
- తే. మయవినిర్మితవరత్నమయసభాంత, రమునఁ జెలువొందు భద్రభద్రాసనమునఁ
గనకశైలాగ్రసీలమేఘం బసంగ, నిండుకొలువున్న బలిదైత్యనేతఁ గంటి. 100
- తే. ననుఁ గనుంగొనినవృష విసయమునను, లేచి కూర్చుండు మనెడి నిలింపవైరి
చేరి యాశీర్వదించినఁ జేయిమొగిచి, రమ్మ కూర్చుండు మనఁ డంతరాజసంబా.
- తే. అపుడు మన నారదుండె నెయ్యింబుమీఱ
రా బృహస్పతి యిందురా రమ్మటంచు
నొదిగి చోటియ్య నందుఁ గూర్చుంటి నొదిగి
యివ్వలవ్వల దైత్యు లట్టిట్టుద్రోయ. 102
- వ. అంత. 103
- సీ. బలపాకనముచిజంభపులోమముఖ్యుడై త్యులమనిపికి జెవియొగ్గి వినుచుఁ
జేరి వీరితి నాశీర్వాదమొనరించు గౌతమాదులను గ్రేగంటఁ గనుచుఁ
దనధాటిపదము లందమున విన్పించుగంధర్వుల కుడుగరల్ దయ నొసఁగుచు
నవధారుడేవ వేశ్యాజంగయటంచుఁ గంచుకు ల్పొగడ సుత్రంకవినుచు
తే. హరిహరాదులతోఁ బోర నలవిగాదు
మాను మనుశుక్రతో మఱుమాటలుడిగి

కలవె యేవైన వింతవార్తలు దివంబు

నందు నారద యనుచు నయ్యసురవిభుడు.

104

క. ననుఁ జూచిన సేనాతనఁ, గనుఁగొని “సౌభ్రాత్రమస్తు ఘనతరతేజో
వనజాత హితోజ్జ్వలభూ, వనజాత దితిప్రసూత వర” యని మఱియున్. 105

మ. బలిదై త్యేక్ష్వర తావకీనపరిశంభత్క్రితేజోరుచుల్

దళమై లోకిము లాక్రమింపంగ సుధాధామోష్ణధామాగ్నిమం

డలము త్పీరుచులై చనన్ శివుని కంధత్వంబు ప్రాపించినం

గులకాంతామణి చెట్టనట్టుకొని యేగు న్విభభిత్కర్ణియై.

106

మ. అనిన న్నవ్వుచు దైత్యభర్త సురలోకాచార్య యేహి ప్రయో

జన మన్న న్నటియేమి లే దఖిలమున్ సంపన్నమై యుండు నీ

ఘనకార్యకటాక్షవీక్షణమునం గాంక్షింప నేమున్న దై

నను విజ్ఞాపన మొక్క డున్న దపథానం బొప్ప నాలింపుమా.

107

తే. అమరవతి నేడు నీడు నెయ్యంబుఁగోరి, నన్నుఁ బంపిన వచ్చితి నాయమగుట

నన్నదమ్ముల కేల వృథాహంబు, గలసి యుండుట మే లెల్ల కార్యములను. 108

వ. అనిన విస్తయమానమానసుండును స్తయమానవనసుండును నగుచు విరోధి

స్తయమానహరణబలి యగుబలి యిట్లనియె.

109

తే. నాట్య మీక్షింప నేనొకనాడు రంభ,నంపు మని చెప్పి పంప హాస్యంబుచేసి

కదలికాతరు వంపినకండ్లొవ్వు, దీతైన నేటికైన నద్దేవతికి.

110

క. వినుము బృహస్పతి యింకనై, నను భక్తిని నన్నుఁ గొలిచినను మన్నింతుం

దననేరము గానున్న, స్విననేరము తోడితెమ్ము వేగమె యనినన్.

111

క. వచ్చితి సచ్చతి కేను వి, యచ్చరకులనాథ వింటివా బలివాక్య

మృచ్చకువచ్చినరీతిం, జెచ్చరఁ గావింపు మేమి చెప్పదు నింకన్.

112

సీ. హస్తీంద్రకుంభంబు లప్పలించుకరంబు దనుజపాదము లొత్తననువుపటుపు

సురకీటముల నుంచుపదంబు దైతేయనాథు లేజీవెంట నడనీర్వు

వందిమాగధులకై వారంబు వినుచెవి విబుధారిరాకొట్టు వినఁగనేర్వు

హరియింతుఁ బాలింతు ననుమాటలయ్య జియ్యయటంచు వినయోక్తులాడఁగఅపు

తే. మాబలింద్రుసితోడినెయ్యంబు గోరి, తేని యారీతి సేవకవృత్తి గాని

దొరతనంబులు మెఱయింప దొరకవింక, నీకు నెటువలె దోచునో నిర్జరేంద్ర.

వ. అదీయునుంగాక నేను నిలిపవైరిచేత నంపించుకొనివచ్చునెడ మార్గంబున

నారదుంఁగాంచి నేవచ్చినవెనుక నచ్చటివిశేషంబు లేమి యనియడిగిన నతం

డి ట్లనియె.

114

సీ. మనకు వారికి నైకమత్యంబుగలుగునే పానఁగ దటంచుజంభండు నొడివె

వైరులయందు విశ్వాసంబు గావింప న్యాయంబుగాదని నముచి పలికె

గవటంబు గాని నిక్కంబుగా దిది నమ్మజోకుండి యంచును బాకు డనియె
నామాటనిజమె యీయమరులతో సంధి కీడటంచును హయగ్రీవుఁ డాడె

తే. దనుజనాయకుఁ డివియె యోజనలతెఱుగు

విబుధనాథుండు మానంబు వీటిఁబుచ్చి

కొలువవచ్చెన నన్నను బిలువరాదె

యంతకన్నను బ్రాభవం జేది యనియె.

115

చ. అన విని విప్రజిత్తి దురహంకృతితో నిదియేటిమాట వృ

త్తుని హితుడై వధించె ననితో దితిగర్భము సొచ్చి యింతయు

న్వసి వినియుండి యించుక వివేకములేక గురేంద్రుమైత్రి గో

రిన నగరే నిశాచరపరేణ్య యటన్న బలింద్రుఁ డిట్లనున్.

116

తే. ఎట్టివారలు శరణన్న నేలవలయు, వీరధర్మంబు గావున విప్రజిత్తి

కావవలదన్న క్షీరులఁగాఁ దలంప, రేల యీయోజనలు మానుమింక ననియె.

క. అని నారదముని దెలిసెను, విను మటుగావున సెకాటవిభుఁ డెటులైన

న్నినుఁదనభృత్యునిఁ జేయంగనె తలఁచినవాఁడు చూడు కార్యంబింకన్.

118

మ. సమదై రావతకుంభిజృంభిత శిరస్సంస్థలనస్త్రాపితో

త్తమసింధూరవిభాతి పాటలితహస్తంబుల్ శయాభుద్యుష

ద్విమతాంఘ్రిద్వయమర్దనంబునను దాన్పుగ్గోళితామ్రేడితం

బమరం గాంచవె యింక నోయమరనాథా యెట్లు సై రించెదో.

119

తే. దైవగతి యెవ్వరికి దాటఁ దరముగాదు

చింత సేయంగవల్వ దావంతయేని

బలీకఁ గప్పంబులిచ్చుట గొలుచుటయును

న్యాయ మటునలె గావంపు మమరనాథ.

120

క. అన వెచ్చనూర్చి యవుఁగా, కని యనిమిషవిభుండు దిగ్వరాన్వితఁ డౌచుం

దనబలములతోడ బలిం, ద్రుసిసముఖమునకు వచ్చి తోరపుభక్తిన్.

121

క. దేవేంద్రుఁడు హయశతమే, ధావభృతన్నతపూత మగుమస్తకమున్

దేవాభియా తిపదరా, తిన్నభ్రమరంబుగాఁగఁ జేసినయంతన్.

122

చ. ఉరుమణిపీఠి నిండుగొలుపుండు నిశాచరనాథుపాదపం

కరుహములందుఁ గోకములకైవడి నంచలరిలిఁ దేంట్లవై

ఖరిఁ దులకించె నిర్దరశిఖామణిమాళిఁ దనర్పుజాతికెం

పురములు నిర్దపుంచుకుము తైము లెచ్చుకరిటిపచ్చలున్.

128

వ. అంత.

124

మ. సముభాయంచును వేత్రహస్తులు వచించేడ డిగ్గనం లేచి య

య్యమరారాతి యహార్యచక్షుహరణాహంకారి లే లెమ్మటం

చమితోత్సాహముమీఱ నెత్తె సురరాజ్యశ్రీకచాకర్షణ
క్రమపాండిత్యకలాపిచండిలభుజాకాండంబులం గొబ్బినన్. 125

ఆ. ఎత్తి కౌగిలించి యీవేల మ్రొక్కెడు, పెద్దవాడ వనుచుఁ బ్రియముమీఱ
భద్రపీఠనెక్కి పార్వతాగంబున, నొక్కచిన్నిగద్దె నుండు బనిచి. 126

ఉ. అంబకు సేమమే మనజయంతుఁడు లెస్సయు యున్నవాఁడ హ
ర్షంబె శచీవధూమణికి సర్వసురుల్ సుఖమున్న వారె స్వ
ర్గంబున కేవిరోధమును గాదుగదా భవదాగమంబు సౌ
ఖ్యంబె యటన్నఁ గాంచి కులిశాయధుఁ డిట్లను దైత్యభర్తకున్. 127

ఉ. ఈకరుణాకటాక్ష మొకయించుక నాపయినిల్పి యున్నచో
నేకడ మేలుగాక వగపేటికిఁ గల్గెడు దానవేంద్ర యై
నా కల దొక్కవిన్నపము నాకు సుగౌఢపనామమేల నీ
వే కులకర్తవై సురుల నేలుముదైత్యుల నేలువై శిరిన్. 128

తే. నేను సీసమ్ముఖమ్మున నిలిచియున్న, వారిలోపల నొకఁడనై వలయుపనికే
నిందు నందును దిరిగెద నినియ నాకు, మనవి కట్టడిగావింపు మనిన నతఁడు.

సీ. లెక్కలు లిఖయింప లేఖకాధీశుండు పాకంబుగావింపఁ బానకుండు
దండధరుండు ముంఠబరాబరిసేయఁ జరుఁచై చరింప నిశాచరుండు
సీరధీశ్వరుండు పన్నీటిగిండి ధరింప మృగవాహనుండు తాళస్మృతమాన
సర్వస్వమును విమర్శనసేయ శ్రీదుండు భూతాళిఁ గొలిపింపగూతభర్త

తే. ఖరరుచి సహస్రకరగీషికలధరింపఁ
బొసంగ విడమియ శతపత్రపూగహరి
కడమవేల్పులు దగునూడిగములు సేయఁ
గట్టక యొనర్చి పోకి రాక్షసవిభండు. 130

సీ. విడమబొక్కున నొక్కవేళఁబొక్కినఁ దనచేలచెఱంగున జెమటఁ దుడుచుఁ
గొలుపుననుండి డిగ్గనడిగ్గనంతలో దండకై చేరి కైదండ యొసంగుఁ
జనవరియై నడి జాతెడరత్న భూషణము లప్పటికల్పదక్షిణఁ బెట్టుఁ
జేర్కొనితనుఁ జేరఁబిలిచిన స్వామి యేమానలియిచ్చె రంచునిల్పుఁ

తే. జూచి వలదన్న మానక సుగటివినరు, నేమి మాటాడినను సులియించు మిగులఁ
జిటికలిడు జృంభణంబున జేరి దివిజ, వైరి కగదారి యిచ్చుకదారియగుచు. 131

క. ఈనయమున గడునెయ్యము, గా నుడువంగ విశ్వసించె ఖచరాధీశుఁ
దానవనాథుండు చిత్తము, రా నడచినవారె హితులు రాజుల కెల్లన్. 132

తే. అంతనొకనాడు పూర్వదేవాధినేత, సుముఖుఁడై యున్న వేళను జూచి యింద్రుఁ
డాప్తమంత్రులతోడ నెయ్యంబు నలిపి, పలికె నిట్లని సవిసుఫణితి మెఱయ,

ఉ. ఈమడమత్రవారణము లీజవనాశ్వము లీరథోత్కరం
 బీమధితారివీరభటు లీదురతిక్రమవిక్రమక్రమం
 బీమహనీయక్తి గలదే త్రిజగంబుల నీకెగాక యా
 రా! మునుసన్నవారి కింక రాగలవారికి నున్నవారికిన్. 184

ఉ. ఇన్నియు నొంగదా దితిను తేశ్వర దేహ మనిత్యమాట సం
 పన్నత నిత్యమంచు నలయంబనిలే చటుగాన సంశయా
 పన్నత నొందె నామది యుపాయము గల్గిన నిత్యతాపికిం
 గ్రన్ననఁ గల్గెనేని యెఱుంగ న్వలయుం దగియున్న యోజనల్. 185

తే. తుత్పిసానాజరావ్యాధిశుష్యమాణ, కాయమున లే దొకింతసౌఖ్యంబు దేహి
 కది సవిస్తరభటిం చెప్పెనను వినుము, దివ్యతేజస్సనాథ దైతేయనాథ. 186

చ. కనుగవెం శీకటుల్ గవియుం గర్లపుటంబుల నిమ్ము గ్రమ్ము మిం
 చునుజశరాన్ని దుర్బలత వొప్పడు సంగములన్ శిరంబునొ
 చ్చునితర భోగ్యవస్తువులు సూచ సహింపదు మాటమాత్రమా
 డను మనివుట్ట దాచటంబడ న్యశమే ఖీణమైన నేరికిన్. 187

తే. పెదవి పేటత్తు నాలుకపిడుచగట్టు, గొంతు తపితియు నక్తెండుం గొంతతడవు
 దాహమున కురకములేక తడసెనేని, కలదె మఱి యంతఃన్న దుఃఖంబు జగతి.

తే. అన్నపానంబు లొకయింత యధికమైన, తఱి నర్థంబు యెవఁదా దొరయున్నేష్ట
 పైత్యవాతాదికజ్వరబాధ లవియ, విషమపేతువు గువక్త్యవిరహితములు.

తే. కలుగునూతేంద్రలో నర్థకాల మపహ
 రించు నిద్రయె యానిద్ర తేవుమాపు
 మారయింపిన జాడ్యంబు మేనఁ బొడముఁ
 గన్నుఁగవయందు నరుణిమ గడలుకొనును. 140

సీ. ఇంతఃన్నను దుఃఖ మింకనొండు లేదని తెలుపుచంగంబునఁ దావడంక
 గనుగవెం బొరలు గప్పెనొ లేదో చూత మనోలిక నలలి కన్బొములు వ్రాల
 యాచనస్తంభ హైస్యంబున దేహంబు కుమతిగుడారునాఁ గుదియెబడంగ
 స్వచ్ఛవృత్తిని దనర్పంగ ముక్తములగు భాతి నొక్కట నిజపజ్జులురుల

తే. ఘనజరాభూతహంకృతి నెనయ నగ్గు, నగలనవృత్తికర్ణమృతణానొగుల
 పుద్ధభావంబు పచ్చినవెరుక గునున, కేచిసౌఖ్యంబు గెదు దైత్యేంద్రచెవుమ.

క. ఇదిగాక శమనకృత్యం, చిరమిత్యం బనంగఁగూడ నిర్వృతదుఃఖా
 స్వరమగు దేహంబున నె, వృది సుఖయింపంగ ములభమా యెవ్వరికిన్. 142

వ. అటుగావున జతరజరకగహన చనదహనప్రధాన ధారణాత్మధావ్యథాముఖా
 విధానావధానవిధావిధానంబును, ముఖజల బిలవల్వల సరసతాపనోదన భీష్ట
 గీర్ష విలాస విపాసానిరానంబును, బ్రపంచపదార్థ ప్రజ్ఞానప్రతిబంధకబంధుర

రజోనిద్రాముద్రావిద్రావణంబును, నానామ-రూకృతిపురాకృతదుష్కృతిమరీచి
కావికృతినిరాకృతికృతియును, నంగరాజ్యదీపకగణవిజయయాత్రాక్షిర్యజరాబల
నిరోధకంబును, దేహజీవసీరక్షీరభేదవిధానమాంసలహంసజాతపలాయనమం
తోపదేశదేశికంబును, సుమనోవిలాసనిత్యయావనవనవికాసకారణంబును, భో
గిసీభోగవిభేదాదరమయూరనర్తనప్రవర్తకంబును, శృంగారసప్రథానప్రభా
వప్రభాప్రవాహప్రకామప్రసర్ధనప్రక్రియాచ్రపీణంబును నై, ప్రాప్యపిజపయో
జప్రస్తుతామృతంబుచంగంబున సంధం బగునమృతంబునంతరించినం గాని గా
త్రంబు యథేష్టభోగంబులకుం బాత్రంబు గాదని తలంతు నందుల కొక్క
యుపాయంబు గల నది విన్నవించెక నాకర్షింపుము. 143

తే. కవ్యముగఁ జేసి మందరత్పాదరంబు
వాసుకినిఁ ద్రావచేసి దుర్వారశక్తిఁ
గలశవారాశిఁ రచ్చినఁ గలుగు నమృత
మనుచు హరి యానతిచ్చె మున్నురనాథ. 144

క. నావుడు నవ్వుడె యమృతము, సేవించినరీతి మిగులఁ జెలఁగుచు నభలో
దేవాదులెల్ల బలిబలి, దేవాధిప మంచయుక్తి చెలిపితి నిచటన్. 145

తే. అట్లు లమృతంబుగలుగఁ బా లభికముగను
నీకు నొసఁగెన మిందు సంనియముహూదు
తగినయత్నంబు సేయుము తడవుసేయ
రాదు వినమే “శుభస్యశీఘ్రం” బనంగ. 146

క. అని యుత్సహించి యాడెడు, దనుజులవాక్యములు దేవతాపతి పలుకు
ల్విన నమృతించి మంచినె, యని బలియును వారిఁగూడి యప్పడె కదలెన్. 147

తే. కదలి మదమత్తమాతంగకదలి చంద్ర, కదలి నమరావతీవనకదలి నెనయ
రంగదరిభంగ సంగరరంగచంగ, తుంగచతురంగసేనాతరంగుఁ డగుచు. 148

క. ముంగరఁ జనిచని కాంచె, స్తందరముం దుష్టసత్త్వమయకందరమున్
సుంగరమున్ శిఖరశిఖా, మందరమున్ దివ్యనవ్యమణిబృంహరమున్. 149

క. కనుఁగొని యిదిగద మందర, మని యడిగిన బలికి నింద్రుఁ డనియె న్నిజవా
హన ఘనగర్జారవలం, ఘనజాంఘికనవరసార్థగంధిరోక్తిన్. 150

మ. కనుఁగొంటే ననుజేంద్రతావకజయాంకప్రక్షిగితాళి వే
ష్మను గంధర్వ వధూమణు ల్పతతమున్ గానంబుసేయం గరం
గిన వానీశు బొంగి నిర్గురము లేకె న్నాస్థికాత్మీయునొ
క్కని రక్షించె నటంచు స్పృధి నొసఁగంగా నెంచెనో శైలమున్. 151

చ. అనఁ జలునవ్యసవి దనుజాధిపుఁ డిట్లను నొ నగారి నీ
యనుపమబాహుశక్తి చెలియ నిన్వివరించెడు శైలముక్షే

- దనచతురత్వము న్నొడివి తజ్జ్ఞాడవౌ నన స్వామి కెట్లుదోఁ
చెనో యటులేగణింపుదునె చిత్తమెటుంగదె యంచు సింద్రుడున్. 152
- శే. సీయంతవాని కువక్రృతి, సేయగలిగె నాకటంచుఁ జెలగుచు గిరిరా
జీమొడ నిర్మలనిర్దుర, తోయాఖ్యమువశ్రుధార దోఁగెడుఁ గంటే. 153
- క. అసురనాయక తనదుగహ్వారము సూర్యునివలచి చెంగవిగప్పిన చెలువు మెఱసెఁ
దురగఘరధూత మగుచుఁ గెందూలిపొడమనందమై మించు నీమంరరాచలంబు.
మ. బలిదై త్ర్యేశ్వర కంటే మీగిరిదరీభాగంబుల నేర్వకుక
ల్వాలయం గ్రీడలునల్పు కిన్నరనతుల్ బోధిత్తతాదీపముల్
జ్వలియించం దిలకించి సిగ్గున నురోజుఁజూచేలాంచలం
బుల వారింతురు చూచి నవ్వంగఁ బ్రియు ల్బుధత్వము వైచ్యుచున్. 155
- మాలిని. మృగధరవృగనాఁ స్పృష్టగండోపలంబు
ల్బుగభంగయనుతావు ల్పూన్య నీమంరరాద్రి
స్తృగయువరమృగాక్షిప్తవక్షోజకుంభా
త్యగణితతులితత్వావృక్షిగంటే బలిద్రా. 156
- ఉ. దానననాథకంటె సుధాధరరాజము చూల్చిఁజూసం
దానితతారకాకుసుమదామము గైరికకుంకుమంబు సెం
వ్యానితమేష వర్ణరుచిరాంబర మించుఁమించె నెంచఁగా
సానులకూటముల్ గలుగుజాణలు నీటులు వెట్టకుందురే. 157
- వ. అని యనితరసాధారణసుధామధురవివిధచంద్రచనల నన్వసుధాధరంబు విను
తించు సుధాశనాధినాథునకు విబుధవిరోధిమూర్ధస్యం డిట్లనించు. 158
- తే. జెర మనరాక కలరి మిన్నంది యున్న
నీనకేంద్రంబుఁ గదలింప నెవ్వఁడోపు
గలఁదె యటువంటిబలియుఁ డొక్కరుఁడు దేని
దానపులలోన నన బలదైత్యుఁ డనియె. 159
- తే. అసురనాయక సిద్ధితి కలికి క్రుంగి, కుతల ముననమంరరాక్షోణిధరముఁ
బెల్లగిందుట యిది యొక పెద్దటికమె, యిందు న్నానిచేతఁ గా దట్టిపనికి. 160
- తే. దిగ్గజంబులు మొగ్గ ధాత్రీధరేంద్ర
మడఁగఁద్రొక్కుదు నో లేక యంబరమున
కెగరవైతునొ తిరిగి నకేంద్రమునకు
తెక్క లొదవెనొ యంచు విరించిచూడ. 161
- వ. అనిన విని బలానుకు మెచ్చుక జంభం డిట్లని మె. 162
- క. కులపర్యతంబు లేడును, గలయఁగ నవ్వెదభులార్పఁ గలిగిననా క
గ్గలమే మందర మెత్తుట యలమేరువు నేక బగల్గునా దై త్ర్యేంద్రా. 163

వ. అని మఱియు శంబుడారిష్ట నేమిత్తిపురవాసజంభశుంభనిశుంభ హయగ్రీవనముచి
తారక బాణవిప్రచిత్తివిరోచనహేతిప్రహేతిమయమాయావిమూలినుమాలి
పాలోమకాలకేమునివాతకవచ వజ్రదంష్ట్రకాలనాభశిరభవృషపర్యరాహు
మహిషేల్వల వాతాపిదుర్వణోత్పల మేఘదంభ ద్విమూర్ఖ కేతుక్రోధవశాది
నానాదనుజయూఢనాథులు మందరవసుంధరాధరసముత్పాటనపాటవంబు
దెల్పుచు నబ్బలీంద్రచే గనకమణిమయభూషణాంబరాదులు బహుమానం
బులు గైకొనుచు మహేశాత్మాహంబున బాహులవృణించుచు శంఖమర్దళపట
హాభేరిధణంధణధ్వనులకుం బ్రతిధ్వనులిచ్చు మందరకంఠరంబులకుం గుప్తం
చుచు ఏనుం బెకలింపవచ్చుట సచ్చ నెఱింగి మచ్చరంబునం బెచ్చుపెరిగి
యధరంబుం దమతోడి యుధరంగంబునకుం బంపిన బలంబులో నా దరికు
హరనిర్దత శరభశార్దూలగండభేరుండభిర్దగవయకంఠీరవ మహార్దండవేదండ
ప్రచండ భల్లూక శశచమరశల్మలసారంగ సాలావృకవరాహమహిషమర్కట
మహారాగప్రముఖ జంతునికాయంబుల కాంబుల కపాయంబు గల్పించుచు
నుపాయంబుల నగట్టుచుట్టువారుకొని యిట్టట్టు మెదలక నెట్టుకొని యొకరి
కరు కిరించి చూచి కదలకున్న బదుండు నూలురు వెగురు లక్షకొటి
సంఖ్యాకులుం గూడికొని నలుకొక్కలం డానితోసి ప్రేసియుం గదలింపలేక
యుద్ధామనిశితకుద్దాంబులందెద్దయుం బ్రోద్దు నాకైలంబు మూలంబు గానంద్ర
వృష సైంధవం బొడముష్ఠాలోపలంబులు వెకలింపంజాలక యులువకట్టునించి
మించినభుజాటంకంబులనగిల్పుతఱిశిలాగర్భంబుల వెడలువర్షాభిలగిని యచ్చెరు
పించుచు సంపదనన్నలువై చుచు మణియునానోపాయంబులం జూచుచు నొకిం
చుకయుం దెమలింపజాలక సురాసురజాలంబులు ఘర్తకణజాలకంబులందోగు
గాత్రంబులు స్రోష్మిర్ధ్వంబు లగు గోత్రంబులం బోల గుహాముఖంబులు
వెడలు గాడ్పులచాడ్పున నాసికారంధ్రంబుల నీరంధ్రంబులై నిట్టూర్పులబెట్టి
దంబుగా నడర భుజంబుల బలియినడల నొడ్ల జడియ జడిమనిగుడ బడలియున్న
వారలం గనుంగొని.

164

క. బలి యింద్రున కిట్లనునట్లు, వరె నూరక యుండదగునె వరకై లగరు
ద్దళనసమర్థుడ వయ్యును, భతిభలిదేవేంద్ర యనిన బలి కతఁ డనియెన్. 165

క. బలజంభ ప్రముఖమహా, బలశాలులచేతఁ గానివని యిట నాచే
నలవడున దైత్యనాయక, యల వెన్నుని వేడదగు నుపాయంబింకన్. 166

క. అని వారలఁదోడ్పొని తా, గనకాద్రికి నేగి యచటఁ గమలాక్షునిఁ ద
త్తరయుం గనుంగొని సాష్టాం, గనమస్కాకములు సేసి కార్యము దెలుపన్.

౪. విని నవ్వుచు వనజోధరు, వినియ నురాసురలుమీరలందఱు నొకగ
ట్టు నగల్గులేరె యింక నే, యనువున నుధగాంతు రనుచు నహిషతిఁ ధలఁచన్. 168

- సీ. తన మహానవ నిరంతరసమ్యగాన క్తి కుండలీంద్రత్యంబు కుదురుపలుపఁ
దనశ్రీవహానముద్భాసితోత్సాహంబు చక్రిభావమున కౌజ్జ్వల్య మొనఁగఁ
దనభోగిసీభోగజసితానుభావలీల భుజంగపుంగవోల్లాస మొనఁగఁ
దనమహాబలసముద్యద్విగ్రహప్రపృథ్వియహీనభావంబు దేటపలుప
తే. సోమదుచియు ననంతవిస్ఫూర్తి భోగి, ముఖ్యతయు భూమిభరణసముత్సుకత్వ
మరలఁ జెలువొందు నెవ్వఁ డుదారఘటితి, నట్టిశేషహి వచ్చె నయ్యవసరమున.
- క. వచ్చినయచ్చిలువలదొర, మచ్చికతోఁ జేరఁబిలిచి మాధవుఁడు ఘణా
భృచ్చూడామణి మందలి, లోచ్చయ మగలించి వీరి కొనఁగు మటన్నన్. 170
- క. వెకలిచి యిచ్చినఁ జాలుం, బ్రకటితదోశ్శక్తి బెండువలె దెచ్చిన మే
మొకరొకరమె యని దైత్య, ప్రకరంబులు మదముమీటి పలుకఁగ వించున్.
మందరధరము. మంచిదెయంచును మదుఁగనవిభంగంబుదంచితశక్తిని నఖిలము గొలువం
గాంచనభూధరఘనతరమహిమో, దంచితమందర ధరగతుఁ డగుచున్. 172
- క. పరివేష్టించె ఘణీంద్రుఁడు, ధరణీభరణాత్మసామ్యధన్యుఁ డటంచుం
బరిరంభణ మొనరించెను, ధరణీధరమాళి నను చుదారస్ఫూర్తిన్. 173
- మ. ధరణీభారము నే విహింపఁగ మహీధ్రంబయ్యుఁ దానెట్లు మం
దరమం చల్లెనొ నాఁగ నాగవిభుఁ డుద్య త్కృత్రిధసంరంభయై
పరివేష్టించి యగత్వై దన్న గముక్తౌభృత్తుంగశృంగాగ్రభం
గురజంఘాలదృపద్ధలంఘలఘలా భూపంబు భూరంబుగన్. 174
- తే. ఇటులు వెకలించి కరముల కెత్తవి గుల, సంభ్రమమున సురాసుదుల్ శైలమాని
పట్టఁజాలక మున్నటిపాత్ర గొనఁగ, హలవైచేరి మందకుధర ముని. 175
- తే. దాననొచ్చిరి గొందఁ జత్తటి నగారి, ముఖసుపద్యలు చక్రికి మొలులుపెట్టి
గరుడవాహనమెక్కి యక్కడికి వడిగఁ, దాన విచ్చేసె భక్తవాత్సల్యమునను.
- చ. కరివరదుండు వచ్చి ఘనగైరికరాగము మందరాగముం
గరమున నెత్తి పక్షితురగంబు శిరంబున నుంప జాభుపా
బురుక తెఱంగునం దనరఁ బొంజి తెక్కులు గుండనంపుప
కైర హరువూనఁ జందువునఁ గీల్కొనుచిల్వీ ఖిలేనమై తగన్. 177
- క. హరి గిరి ధరించి యటువలె, నరగునఁ జన గరుడవెంటఁ జనలేక సురా
సురులమనష్టుల నంటన, వెరవటియడి గుఱతులూని వెనకకుఁ జిక్కెన్. 178
- తే. కోరి బ్రహ్మాండకొటలఁ గుఱినుంచు, కొన్న విశ్వంధరుని బూనుపన్న గారి
కవనిధర మేమిభారమా యట సురాసు, రులకుఁ జాలపిలిత్రమై యలఁచె గాక.
- తే. నిమిషమాత్రంబులోపల నీరరాశి, తటమునకు నేగి హరిని మందర ముడించి
వెనుకవచ్చు సురాసురవీరవరులఁ, గాంచి యనిపించుకొని యేగె గరుడు డంత.
- తే. వాసుదేవునియానతి వాగ్ధండు, నకలదేవాసురానికి నమ్మకముగ

వాసుకి ససంతశక్తిసివానుఁ బిల్వ, నంప యిట్లని పలికెఁ బ్రియంబు గులుక. 181
 నీ. పాలయల్క నొకవేళ బలుకినిపార్వతి వెఱపించి కూర్తువు విశ్వనాథుఁ
 బావనబ్రహ్మకపాలమాలికల జోడొడు వొక్కొకనాడు హర మగుచుఁ
 బడగమాసికపుఁజెక్కడవుఁ గీల్కంకణం బగుదు వొక్కొక్కయెడ హస్తమునకుఁ
 గన్నె గేదగితేకుకమ్మతాపులు వెలయింతు వొక్కొక్కచాయ నింపుగాఁ.

తే. నెన్ని భంగుల జూడ విశ్వేశ్వరునకు, నీవె కా కెప్పురున్నారు కేవలాపు
 లట్టి నిన్నుఁ బ్రశంసింప నలవియగు, ప్రణాతగుణగణ్య వాసుకిఁఁజివరేణ్య.

చ. తమ వహించి శేషుడు యశంబుగన్జా తమయు స్వహించి నీ
 వమృతము గల్గజేసి దివమంతయుఁ బ్రాచిన సంతకన్నను
 త్తమమగుకీర్తిగల్గు వసుధాధరమంథము ద్రిప్ప నానుగు
 ణ్యమువహింప గల్గు ఫల మంగటకు న్సరి యింతె వాసుకీ. 183

క. లేయని యింద్రుడునూత్రప్రాయముగా నిలులనాడు పలుకున కెంతే
 నీయద మెచ్చుచువాసుకీ, యాయకొనియె సంత సర్వరేంద్రుడు గడకన్. 184

క. వేవేగ వజ్రధారక, గ్రావము నిష్కంటకముగ ఫలవృగసమ్య
 గ్రావముల మించె బార్హస్పతి, గ్రాంబుల నెల్ల నఱకీ కవ్యముచేసెన్. 185

వ. అంత. 186

నీ. ఘనకీటంబులు గట్టిగా సహరించి కలితకుండలముల కొలుకు లదిమి
 బాహంగదంబులు పడలంబుగఁ దొడిగి ముంజేక డెంబులు మొగపు లరసి
 యంగుళీయకముల నటకొన్ని ఘటియించి మాక్తికహారము ల్లట్టుపజేచి
 మొలనట్టి పారలవంకులు పొంకిముగఁజెక్కి పరిచుట్టి చేలము త్రేగియగట్టి
 తే. యంతకంతకు నుత్సాహ మితశయిల్ల, నుల్లమునఁ బల్లవింపఁగ నొండొకళ్ల
 విలివికొనుచును దమతమ పేరువాడి, కొనుచు దేవాసురులు దుగ్ధవనధిఁ జేరి.

తే. బంగరు మొలకట్టు రంగుమీఱంగనా, నాగభోగ మద్రినడుమఁ జుట్టి
 కలశవారిరాతి నీలేరి తమసావ్యు, మొదలువెట్టె జుట్టి మోరనగ. 188

వ. అంత బృందారకులు సమలోన. 189

ఉ. అక్కట దానవేంద్రుడు బలాధ్యుడు గాన ఫణీంద్రపుచ్ఛముక
 రక్కసిమూఁక కిచ్చి సుకరంబుగ భూరవిషాగ్ని కీలం
 గ్రక్తుఫణాలి మాకొసఁగఁ గాదనరా దిక నేమికార్యమీ
 దిక్కున నంచు నొండొరులు గీనత మోములు చూచుచుండగన్. 190

క. తదభిప్రాయం బంతయు, మది నారసి శౌరి కపటమార్గంబున నో
 త్రిసశవరులార తత్సా, స్పదఘటిభోగములు మనము పట్టుద మనుచున్. 191

తే. భోగిభోగశయానుడు యాగభాగ
 భోక్తలునుకూడి భోగీంద్రభోగభాగ

- ములుగ్రహించిన నదియాగముగ గ్రహించి
యాగతామర్షమున దైత్యు లనిరి యపుడు. 192
- క. దిలిసుతులము పరిపఠిత, శ్రుతులము సింధురతపోనీహాధమహోని
శ్రుతుల మిదిగాక బహు, శ్రుతులము మముః జాలక సేసిచూడం దగునే. 193
- తే. శౌరి మేము కులస్థానపారుషముల, నేమిటఁ గొఱంత తెల్పుమా యీసురలకు
వారికన్న ను బూర్వదేవతల మగుట, నేమె ఘనులము గామె నీ వెఱుంగవేమి.
- ఉ. శ్రీహరి యంత యక్రమముసేసితి వాసుకిభోగిభోగ సం
దోహము మీరలుని కడతుచ్చపుణుచ్చము మాకోసంగ మే
మాహాయునర్పణక యదయూసిన నధ్యయనశ్రుతంబులు
నాహసముం బరాక్రమము సత్కులజత్వము వీటివోపదే. 195
- క. అని ననుజా హారకున్నం, గనుఁగొని నవ్వుచును శౌరి ఘను లిట మీ రిం
తన యల్లనేల కైకొనుఁ, డని ఫణము లొసంగిపుచ్చ మాన సురలతోన్. 196
- క. ఈనీలసమాకర్ష, స్థానము లేర్పాటుగాఁగ దై వాసురసం
తానంబు లైకమర్త్యము, గా నమృతాభి న్నధింపఁ గడఁగిరి కడిమిన్. 197
- మ. అమృతావాప్తికి దేవదానవులు దుగ్ధాంభోధి మంథాద్రిచే
నమితోత్సాహమున న్నధించునెడ నయ్యద్రీంద్ర మాధారహీ
నముగా నజ్జలరాశి మున్ద ననియానం జాలవిస్తారమా
కిమఱాంగంబు ధరించె మాధవుఁ డభంగ ప్రాప్తి సంధిల్లఁగన్. 198
- తే. అగణిలాపాత మోర్వకి యంబురాశి, చర్మకులకంబుచే మేను చాటుచేసె
ననగఁ జొవట్టె లక్షయోజనవిశాల, మైనకమఃంబు దుగ్ధరత్నాకరమున. 199
- క. కఠినతరకర్పరము మృదు, జతరము నయనాబ్జయుగళసహజహిరంత
ర్లతదాన్యంబును గలుగఁ గ, మతముం గని విస్తయంబు మఱి తెనఁగొనఁగన్.
- తే. మరల సొమ్మిచ్చుటకు బహుమధనపడిన, యబ్జజనిరోసి పూటకా పై నహరిసి
జట్టుమోపి రనగఁ గచ్చుపము మిఁదఁ, గట్టునిల్పె సురాసురగణము లపుడు.
- తే. ఉదధిఁ గమతాసనమునఁ గూర్చుండి భోగి
భోగ మనుయోగపట్టిక పొనగ నడుమ
నమృతసిద్ధికి జపయించునట్టియోగి
కరణే గనుపట్టె మందరత్నాధరంబు. 202
- వ. ఇవ్విధంబున దుర్లుటసింధురకందరం గగునమ్మందరవసుంధ రాధనంబు వాతంధ
యగుణానుబంధురంబుగా నగ్నప్రసింధుబంధురమధ్యంబునఁ బ్రతిష్ఠించి. 203
- సీ. శృంగగ్రదళితవైరిం పొందగళితావరణధార లననిర్భరములు దోరఁగ
నానామహాసుహంతరసమాధి సనాథతాపసనాథమస్త్రములు దిరుగఁ

గండరాంతరసింహగజగండభేరుండశరభాదు లొకటఁ గ్రేఖ్లుఱకదొడఁగఁ
గంపితశాఖాశాఖాశాఖాఫలవత్రకుసుమము బ్జిగిని కురియుచుండఁ
తే. జిలుతపులితోలుగట్టు జేజేలతేడు, దిరుపుగట్టువిధంబునఁ దిరిగె గట్టు
నవ్యభుజశక్తి దేవదానవులు దుగ్ధ, జలనిధానంబు మధియించునమయమునను
మ. కులశైలాగ్రణికింద మీఁద నడుమ స్థూర్పాదిరూపంబులఁ
బలియుండై భరియించి దేవదితిభూభాగంబులఁ వారిలో
వలను న్నిల్చి స్వకీయమూర్తినిజతుర్బాహగ్రథ త్పూర్వచుం
గలకాంభోధి మధించె చూడవుఁ డభంగప్రేక్షి రూపింగనన్.

205

శా. ఈరీతి హరి దేవదానవులతో హేలాగతిఁ ధీరుడై
క్షీరాంభోధి మధింపఁ గాంచనకటిచేలప్రభ త్తేమకే
యూరానోన్యన్యవిఘ్నహరితరజం బుద్వేలసావర్ణ్యో
టీరచ్ఛాయలు పర్వఁ బర్వము గట్టెం బొమ్మ హేమాద్రికిన్.

206

చ. అప్పుడు.

207

శా. రక్షోదేవమిథోట్రహాస హహహారాహంబులుం గూర్మమం
భక్షోజీధరఘర్షఘర్షరనినారంబు బ్బుణాకర్షవే
గతుభ్యద్భుజగేంద్ర భూరిఫణ భూక్కాగధ్వసుల్ ఘూర్ణితో
ద్యభిరాంబుధి జంతుఘోషములు మెండై నిండె బ్రహ్మాండమున్.

208

మ. అఖిలార్థత్యసురాహితభ్రమితమంథానాద్రిఘోషంబు చే
సఖమై నించుక వెన్ను తీలకమియించుజేయ క్షీరాద్ధిలో
సుఖసిద్ధారతి జొక్కెఁ గూర్మపతి ప్రాంశుశ్వాసవాతోచ్ఛలా
ద్భిఖివీధింబొరలంగంకపటలోద్రేకంబుచే మాటికిన్.

209

చ. అప్పుడు.

210

మ. వలకత్కుగ్రవవాగ్ని మగ్నశోభవ్రాతంబుమాడ్చి నివృత్తం
ఖలసంఘర్షణభగ్న భోగిఫణఘాతాఘాతీయస్త్రాగర
ద్విలయాభిలకరాళకాలరహనోద్వేలజ్వలజ్వలికా
వలిచే నూడిరి వెక్కుదానవులు గర్వంబెల్ల భర్వంబుగన్.

211

తే. ఘనత యంచును దుష్కరకార్యములకుఁ
బూనఁగాఁ జెల్లునే యెట్టిపురుషులకును
ఘనత యంచును భోగిభోగములఁ బూని
దానవులు పడ్డపా ట్లెన్నియెనఁ గలవు.

212

ఉ. ఆవిషవహ్నికీలు సురావళినంటి తపించునపు రా
నిననభాయతేక్షణవిశేషకృపామృతదృష్టిచేతఁ బా

- రావరదుగ్ధవాళకణధురంధరబంధురమంథరానిల
శ్రీవెలయక్ ఘనాభిగురిసేఁ బరిశీతలవారిధారలన్. 213
- తే. హరికి బ్రతిఘటించి యసుసులు విషవహ్నిగమలి రదితిసుతులు కమలనయను
నాశ్రయించి శైత్య మందిరి యుదైన, శౌరికరుణలేక సౌఖ్యమేది. 214
- మ. జలసేకంబుల సేదదేరుచు నభశ్చారాలికన్న విశృం
ఖలస్సత్తి మఖియించి రాదితిజులుగ్రంబై విషజ్వాలికల్
కలయంబరివిన సద్దసేయక ఫలాకాంక్షం బ్రుంతుచువా
రలకుం దోచునె భేర మెందయున వైరాతేయ భూపాత్తజా. 215
- ఉ. మనిశాటబాహుబలపీడితవాసుకిభోగిభోగదం
ప్రాముఖనిర్గళద్విషము శైలివిఘ్నక్షణగూర్తకర్పరో
ద్దామృతానుకీల నుదగ్రతరంబు దేవదానవ
స్తోమము శీలం గలశత్రోయధి వెల్వడి సత్వరంబుగన్. 216
- సీ. ప్రళయకాలాల్లపాలలోచనఫాలకీలికేలికేలికేలికేలి
నంబ ర్తనమయప్రచండచండాంశుమండల మండలోద్ధండనటన దెగడి
తైలోశ్యభస్మ సాత్మరణదీప్తానక్షరూప్తాంశుక్షణిరూఢి నొడిచి
కల్పాంతజలదనిర్గళనసర్వదీర్ఘఘోరనిర్ఘాతనిరోప మడచి
తే. భూర్భువస్వర్వర్ణానేక భువనగహన, దహనశీలాతినహనధూర్వహనవోగ్ర
చిహ్నిచిహ్నియితశిఖలనశేషముం గ,లంచె హలాహలంబు గోలాహలముగ. 217
- చ. ఆపు డిది యేని యక్కట సుధార్థము దుగ్ధధిక్ మధిప ను
గ్రపువిష ముచ్ఛించి లయకాలమొనర్చు దొడంగె నింక నీ
విషవపవారణంబునకు విశ్వపతిక్ శరణంబు వేడినం
గృపదభరణొత్తం బ్రోచునని యీశ్వరుచెంగటి కేసి యందలున్. 218
- క. గగగడ నొడలువడంకంగ, దడదడ నడమంచు గుండె తల్లడమందక్
బడిబడి నడ్డమునిగటముంబడిబడి మొక్కుచును “బాపిపాపి” యనంగన్. 219
- తే. ఆభవుఁ డేమేని యనిన సురాసురుల్ భ
యమున హలాహలము హలాహలము హల
హలము హలహల మని తోచినట్లు పలుక
నన్ని నామంబులను గాంచె నవ్విషంబు. 220
- తే. వారిభయమెల్ల వారింప వారిజారి, ధారి మనినెంచి తనదుచిత్తం బెఱింగి
చిన్నవోయిన పార్వతిచెలుపు గాంచి,యిట్లనుచుం బల్కె దరహాస మిగురులాత్త.

కా.భామా యేటికి జన్మవోయెదపు నీభావంబు నేగంటి నా
కేమానో గరళంబుచే ననుచు నీమెంతేవిచారించె దం
దేమీ గా దటుగాక నేమయినఁ గానీ సర్వలోకాళికి
క్షేమంబైనను బాలుఁ గర్విషము భక్షింతున్ విసోపంబుగన్. 222

క. వచ్చినవారికి నాపద, వచ్చిన నగిపరిహరించువానిప్రభుత్వం
బెచ్చెను గాని మఱిపార, పొచ్చెము గావించినం బ్రభుత్వము గలదే. 223

తే. పరులఁ బీడించుకంటె బాపముఁ బరోపకృతియొనర్చుటకంటె సుకృతములేదు
పరుల కుపకృతిజేసిన భాగ్యశాలి, యిహముఁ బరమును జెందుఁ బూర్ణేందువదన.

క. అని యుత్సహించి కలఁచి, పనరాశితటంబుఁ గడిసి వసుధాధరరా
ట్రునయాధిపుఁ డవ్యవముం, గని హరియింపంగ నశముగా కడలంగన్. 225

తే. అంత బ్రహ్మాదిసుగలు భయార్తు లగుచు, దన్ను బ్రాగ్నిప శ్రీహరి తద్విషంబు
ధీరుడై యారగించిన దేహమెల్ల, నల్లన య్యెను వ్యాపించి నాటనుండి. 226

తే. హరియు మిగిలినవిషము కాలాంతకునకుఁ
గొంత యొనఁగిన హరుఁ డది ఘుటికఁ సేసి
మ్రుంగ నది కంఠముననిల్చె హృదయనిహిత
గరుడవాహనవీక్షణాగతభయమున. 227

క. ఫాలాక్షుండు కబళింపంగ, హాలాహలవిషము కొంతయవశిష్టం బై
తూలంగ నది వృశ్చికములు, వ్యాఘంబులు మెనవి విషభ రాఖ్యల వెలసెన్. 228

క. ఈలీల దై వకరుణ, హాలాహలబాధ యడిగి యమరాసురు లు
ద్వేలమునంబున మందర, శైలంబునఁ గడలీల వ్రచ్చునమయమునందున్. 229

చ. గొరిసెలయందముం గుఱుచ కొమ్మలచందము వెన్నుమందమున్
గరువపుమేనిలో నుదుటు కాఁగెడువెన్నోదు గింద్రనీలముం
బెరసినముక్కు మీఁగడబలెం జెలువొ గళకంబళంబునన్
హరు పగునామధేనువు సుధాంబుధి బుట్టె నోష్ణదాత్రియై. 230

వ. అంత. 231

క. సురభిన్ సవనవహాస, సురభిన్ ప్రసదమృతగళితశుష్యన్నానా
సురభిం గైకొనిరి మురా, సురభిత్కృప దేహియుఘలు సురుచిభక్తిన్. 232

తే. మొదటనున్న నిజాకారమును న్యజించి, వారిరాశితరంగ మువర్ణసహిత
మై తురంగంబు గాఁబోలు ననంగ బొడమె, వెల్లవారున మాపాలవెల్లి నంత.

సీ. కర్పూరకదలికాకళికాదళంబుల సెఱమించు విదళించునిర్మలజెవులు
నేలినవానికి దై లోక్యసాంబ్రాజ్య లక్ష్మీనియ్యగఁజాలు లక్షణములు

మానసాధిక వేగ మానఁగా జపించుపాఠికఁ గదలెడుప్రభుపుటముఁ
దామరసాప్తనందనువివాహమునకు రోపంబు పుట్టించుపాపితంబు
తే. గలిగి శరదందుకందశత్రుదబ్బంప, కుండగోవిందతుందారవిందకంద
చందనామందరుచినందచందమగుచు, నొనరునుచ్చైశ్శృంగంబునేతోత్సవముగ.

తే. దేవమణియుక్త మని మదిఁ దెలిసియుంఁ

తేజ దాఁగైఁగొనిఁమొఁ బూర్వదేవభర్త

దేవమణియును నలవానుదేవునన్నఁ

దెలిసి యూరక యుండె నిశ్చలత నంత.

235

సీ. ప్రాయంపుఁబూఁబోణిబటువుని బృపుగబ్బి గుబ్బుచున్నలఁబోలు కుంభయుగముఁ
దొలిచూలిజవరాలితభుకులే జెక్కుటద్దములతోఁ దులఁదూఁగు సంతరుచులుఁ
జ్ఞాధికాంతామణిభాసురమృదులొదు కాండముల్ దొరయంగఁగల్గు కరము
నటనచేసలనినకుటిలకుంతిలిమందగతుల నొయ్యారంబు గణపునడలు

తే. పటుని తబ్బిబ్బులకుఁ గేరుచెలమిఁగొని, నగవు నేలినడాలు గంధర్వరాజ
సతినిపాదంబు నెనయుబృంహితరచంబుఁ, గలిగిచౌనంతివొడ మెనాజలధియందు.

సీ. విశ్వేశువాహనవృషభహూఁ గాదేని ధేనుకామేళనోద్వృత్తి గనునె
శ్రీగౌరివాహననింహమాఁ గాదేని చనకదంబకమున వనతిగనునె
యాత్మభూవాహనహంసహూఁ గాదేని చినజాతహరణలాలనతఁగనునె
శక్రవాహనశరజ్జలదహూఁ గాదేని యశ్రమునంగతి నలరఁగనునె

తే. యనుచుఁ గవిగురుబుధములు ల్విచుతిసేయఁ, బ్రతిగజభ్రాంతిదండశస్త్రశితధంశ
భూధరాపారపాంసుకర్పూరపూఁ, మెగయఁ జల్లుచు వచ్చెహస్తీంద్రమపుడు.

వ. వెండియు నాఖండలబలిప్రముఖనుంసురమండలం బుద్ధంధజాదర్పంబు మెం
దుకొన నుధాపయోధి మధియించునమయంబుర.

238

క. సకలనురేష్ఠితఫలదా, యకచిత్రచరిత్రములను హరిచందనక
ల్పకపారిజాతసంతా, నకమందారంబు లవ్వనధి చుగయిం చెన్.

239

ఉ. గైరికము ల్ప్రవాళములు గాగిభద్రవయఃకణాభిరేపి

గోరికపాలిగా నడుమఁ గోరికమీఱ విశేషమైనచూ

కారముపూని మందరము కామితనత్ఫల మీయనయ్యెమం

దారము గానిదోట నగనామము నెల్లునె చెంటికింగగన్.

240

వ. మఱియు వియచ్చరనిశాచగ సముచ్చయంబు విచ్చలవిడి శిలోచ్చయంబుచే
నప్పాలకడలిం ద్రచ్చుసమయంబున.

241

క. చెచ్చెర మందరసంగతి, నచ్చటిమణులెల్ల రమణు లయ్యెనటంచున్

మెచ్చుచు నచ్చెరువంద వి, యచ్చరు లచ్చరులు పుట్టిరయ్యమృతాభిన్.

242

సీ. వదనోకనదములు ప్రపదకూర్మంబులు నఖరశుక్తులు జఘనపులినములు
వలితరంగములు పొక్కిలినుల్ల నూఁగారుకలువచా ట్లుబ్బజక్కవలకవలు
భజనాళగళశంఖములు గల్లమఃరికామకరిక లాలోకశకులకులము
లక్షిసితాబ్జాష్టపాల్లకభ్రమరఃపట్నంబులు కేశశైవలములు

తే. బాల జెలువొంది సున్వరస్వర్పరూప, రసగుణంబులచే నప్పరస్సులనంగ
నప్పరఃకామినీమణు లలరిరపుడు, సహజసౌరభ్య మెక్కుడుమహిమ దెలుప.

ఉ. వారితనూవిలాసములు వారితనూత్నలతావికాసము
ల్యారివిలోలనేత్రములు వారివిహారవిసారజైత్రము
ల్యారిదరస్థితాస్యములు వారిదముక్తశశీతదాస్యము
ల్యారిజగన్నుతాప్యతులు వారిజబాణసత్కితాసతుల్.

244

సీ. కమలాకరంబెల్ల గలఁగఁబారిననొల్ల కరుదెంచుకొదమరాయంచు లనంగ
వరుణాలయాంతరవనవాసము దరల్పి చేరెడుకలికిరాచిలుక లనంగ
విషరాశివిషమాను విషధరంబులరోసి మెట్టుకు నరుగుక్రొమ్మెలుంగు లనంగ
నడుగునబడక రిత్నాకరంబునఁ దేలి నటించు జీవరత్నంబు లనంగ

తే. గులుకునడ జీనిచక్కెరలొలుకుపలుకు, బెళుకుఁజూపులుఁ గెమ్మైవితేళుకుముడ్డు
చిలుకు నచ్చరచిలుకలొలుకు లపుడు, కడలేవెలువడి వచ్చుశృంగార మమరె.

సీ. ఎచ్చోటఁజూచిన నెలలేటిదాటుల బుట్టించుకప్పుఁగొప్పలమెలుంగు
లేకంకఁజూచిన నిందుబింబంబుల మొలకించుముడ్డుమోముల బెడంగు
లేచాయఁజూచిన నిందీవిరక్తేణి వెలయించు వాలుఁ జూపులవిలాస
మేకడఁ జూచినఁ గోకినకశ్రీల గీలింపఁజాలు కంగెలిదాలు

తే. లేయడనుబొడఁ గెంపుల జేయుమోపు, లెందుఁజూచినవెన్నెలల్చిందునవ్వు
తెచటఁజూచినమెలుంగుల నీనుమేను, చెలువ మలరారె నచ్చరచెలువలకును.

ఉ. అచ్చపురేవెలుంగు దొరయంగలసిద్ధపుముడ్డుమోములం
బచ్చ మెలుంగు తెక్కజగిపక్కెరచక్కనిరొతుతూపుల
నైచ్చనిచూపులం బళుకుమేనుల నిచ్చకుమెచ్చుఁదెచ్చున
య్యచ్చరమచ్చెకంటుల యెయార మయారె నుతింప శక్యమే.

247

ఉ. అచ్చిగురాకుబొండ్ల నెఱయంపమునందె మనంబునిల్పి వై
యచ్చరదానవప్రవరు లచ్చరుపాటఁ బరారుఁజెందుచు
నైచ్చుల కెచ్చరించుచు సమిధఫలాభికిమేను లుబ్బఁగాఁ
ద్రచ్చిరి తీరవారిధి నుదగ్రరవంబడరంగ సంతటన్.

248

తే. పాలుసిలుకంగ వెన్న యేలీల బొడమె, బాలవితని వేలుపు ల్సంభ్రమించు
జంద్రుడుదయించె నచ్చాలసంద్రమునను, వానిశిరసావహించె భవానివిభుడు.

- క. నిస్తులమై నిస్తుల'తే, జస్తులమై దీప్యమానసకలదశదిశా
వాస్తుభమై కలశాంబుధిః, గౌస్తుభరత్నంబు తరణికరణః జనించెన్. 250
- సీ. అమృతంబు ద్రావునీలాశ్రమో యిదిగాదు కప్పపన్నెటి గొప్పకొప్పుగాని
మరలఁబుట్టెడు చందమామయో యిదిగాదు మొలకనవ్వలముద్దుమాముగాని
ప్రభవించునమృతకుంభంబులో యివిగావు కఠినపక్షోజయుగ్గంబు గాని
జలధిః బుట్టిన పూర్వజగతియో యిదిగాదు మహితనితంబచింబంబు గాని
తే. యనుచు నామస్తకము క్రమంబునను నిర్వి, కల్పసవికల్పవిజ్ఞానగతి గణింపఁ
గా నురాసురు లతులశృంగారగరిమ, తీరవార్ధి జనించె లక్ష్మీమృగాక్షి. 251
- తే. ఆరమాసతిరూపరేఖాతిశయము, వర్జనముసేయఁ దరమె యెవ్వారి కైనఁ
గాంచినప్పుడె చిత్రతఁగాంచె సకల, దైవదానవరాజి చిత్రంబుగాఁగ. 252
- శా. శ్రీరాజీవముఖవినూతనతనూ శృంగారరేఖాదిదృ
క్షారంభంబున దేవతావళి సహస్రాక్షత్వముంగోరె వి
ప్తారప్రీతిసహస్రనేత్రుఁ డయుతాక్షత్వంబు ¹గాంతించె నా
రారా యాసకుమీరలే దనుట నత్యంత కదా భారణిన్. 253
- వ. అంత. 254
- తే. పద్మగర్భాదినిర్జరప్రాధ్యమాన, యగుచుఁ బద్మావధూటి దేవాధినాథ
ఘటితమణిశీరి వనియించె గమలమధ్యమునను కైలవందుకలహంసికనుహసించి.
- క. “పుణ్యాహ” మనుచు నప్పుడు, పుణ్యాహముచేసె వాగ్విభుఁడు భూమిని నై
పుణ్యాభిషేకవల్లవ, పుణ్యోదకపూర్ణకలశములు చెలువొందన్. 256
- సీ. పాథోధరశ్రేణి పటహభేరిశంఖపణవాదివాద్యవిభ్రమము నెఱప
నప్పరోభామినుల్ హస్తాభినయలీల నర్థముల్ దేయనృత్యంబు నలుప
గంధర్వకలకంఠకంఠులు స్థాణువుల్ ననలొత్త మధురగానంబునేయ
జయలోకపావని జయజగజ్జనయిత్రి జయక్షియనిసుర ల్పన్నుతింపఁ
తే. జారుతరదక్షిణావర్తశంఖములను, విమలగంగాదినదులతోయములు ముంచి
యాగచోదితముత్రరహస్యములను, బద్ధనభిషిక్తజేసిరి బ్రహ్మఋషులు. 257
- ఉ. శ్రీమహిళాలామ కభిషేకముఁ జేసె దిగంతదంతులు
ద్వామకరప్రకాండనముదంచితకాంచనకుంభసంభృత
శ్రీమహనీయతోయములచేతఁ దడియకచాలికోమల
శ్యామలభృంగపాలికి నవాబ్జమరందము నించుకై వడిన్. 258
- క. హస్తముల కొనఁగు మిపుడె ప్ర, శస్త్రోరుశ్రీల ననెడిచందమున దిశా
హస్తాలు లక్ష్మీకైలే, శస్త్రని కభిషేచసోపచారము సలిపెన్. 259

సీ. శైవాలవల్లికాజలధియిచ్చిన పచ్చనట్టుపుట్టముగట్టై బడలియొకతె
కుండలీంధ్రుఁ డొసంగుకురువిందమాణిక్యకుండలమ్ములు వెట్టై గొమ్మయొకతె
శారద యొసంగిన నదమలతారహారంబు చన్దవఁజేర్చె రమణియొకతె
వనరాశి పతియొసంగిన వైజయంతీస్రజంబు కంధరవైచె సకయియొకతె
తే. విశ్వకర్మ యొసంగిన వివిధరత్న, భూషణంబులు నైసేసె బొలఁతి యొకతె
పద్మగర్భుఁడొసంగిన పంకజంబు, గేలగీలిం చె నొకరాజకీరవాణి. 260

క. ఈరీతి సకలదైవత, నారీతిలకములు మిగుల వైపుణితో శృం
గారింప నొప్పె రమ బం, గారపుబొమ్మె యనం జగన్తోహిని యై. 261

చ. జయజయయంచు బ్రహ్మముపిజాలము దీవనలియ్యఁ గాఁ బురం
జయజలజాతసంభవనిశాచరవైరికులాధిభూధనం
జయముఖదిగ్వ్రప్రముఖ సర్వసురల్వినుతింపఁ జిత్రభూ
జయకరవిభ్రమంబుల నెనంగె రమాసతి భద్రపీఠికన్. 262

సీ. మకుటాగ్రమరకతమణిరుచుల్ తనువిభాజలధి శైవాలవల్లులు ఘటింప
వాలుఁజూపులు కేళివనజాతముల వ్రాలుగండుఁడువైడలతోఁ గలసిమెలఁగ
గట్టాణిముత్యాలకమ్మడాల్ నును జెక్కుమించుటద్దములఁ గ్రొవ్వెఱుగువెట్ట
గళశంఖకుచకుంభకరికుంభసంభవభ్రమదంబు లగుచు హారములుమెఱయఁ

తే. జరణసఖకాంతిజాహ్నవీర్ధురము వినమ, దమరవరముఖ్యసురకీటముల నిగుడ.
స్వస్వరాజ్యాభిషేకమాచకము గాఁగ, సింహపీఠఃజెలంగె లక్ష్మీలతాంగి. 263

చ. బిగ్గణ మున్నచోట మఱియొక్కగుణం బరు చెన్ని చూడఁగా
సకలసువర్వసంఘముల సర్వగుణంబులు గల్గి లోకనా
యకుఁ డన మించువానిహృదయంబున నిల్చెదనంచు నిందిరా
ముకురముఖిలలామ సురముఖ్యులఁగన్దొనుచుం గ్రమంబునన్. 264

సీ. మణికీటమువాని మరకత ప్రత్యుత్తమకరకుండలదీ ప్తిమహిమవాని
బటువునై దువువాని భాసమానమృగాంకభాసమానస్తీతాస్యంబువానిఁ
గంబుకంతమువానిఁ గారుణ్యరసమాచకారుణ్యలోచనాంతములవానిఁ
దద్దిపాక్కిలివానిఁ దపనీయరుచిరుచ్యతపనీయ పటకటితటమువాని

తే. డాలుగులికెడు పులుగురాడాలువాని, వాలువైరులఁ జెండాడువాలువాని
మేలుసమకూర్చి తైల్రోక్యమేలువాని, బద్ధనాభుని వీక్షించె బద్ధ యవుడు.

తే. కమలనయనమనోహరాంగములసౌకు
మార్యసౌందర్యములు చూచి మగువవలచె
ననుట చిత్రంచె తత్పూర్తిధ్యానగమ్య
మైనతటి యోగివరులు మోహంబుగనఁగ, 265

- సీ. అంగవల్లి క మాధవాలోకమునఁ గోరకములొందె ననఁ బులకలు దనర్ప
గండస్థలీచంద్ర కంతము ల్విధు దర్శనంబున న్రవియించెనాఁ జెమర్ప
బురుషోత్తమోద్యావాధూరిసౌభాగ్యసూచకమునా వామోరు సంచలించు
జక్రావృతుల లోచనపద్మములు దేనియలు చిందెనా ముదశ్రులు జనింప
తే. జలజవీరము డిగ్గి భూపావధూటి, చేరి కైదండయొసంగ లక్ష్మీమృగాక్షి
పరమసాత్త్వికప్రకృష్టసంపర్కమునను, సాత్త్వికోడయమగుటయాశ్చర్యమగునె.
- సీ. ఇంద్రాణిమొదలుగా నెనమంద్రు దిక్పాలకాంతాశిరోమణుల్ శ్రమముగాఁగ
నడవంబు గిండి పాపడ కుంచె కంఠాంజి సామ్రాణి ధూపంబు చామరములు
చేకొని యుడిగంబు చేయ రంభామేనకోర్వశీహరిణీతిలో త్తమాది
సురవారవారిజాతులు చెం గుపాంగంబు ముఖపీఠ మురజంబు మొదలుగాఁగ
తే. గొనుచు గంధర్వమేళంబు వినికీసేయ, నబ్జభవురాణి బిరుదుపద్యములు చదువ
శక్రుడందంద సందడిజడియఁజేయ, బ్రాభవంబున సకలవైభవము లమర. 288
- తే. అఖలలోకేశ సుందరజూచినది మొదలుగ, మదనుఁడేసినశరపాలియిదిగొయనుచు
నాధునకుఁ జూపి తెల్పుచందమున నల్లఁ, గల్వపూదండ చేబూని కల్కిచెలువ.
- సీ. ఘంటలు మొలనూల్ పూణధ్వనులతో ఘనతరళోజితక్రంబు గదల
వలిగుబ్బచనుదోయివలి వెపయ్యెద కొంగు చెంగావితెక్కెంబు చెన్ను మీఱఁ
జిన్ని లేనవృలు చికిఁడేసిన తల్కు చెక్కుటద్దంబుల చెన్ను చూప
వెలిదమ్మరేకుల వెలయించుకనుడాలు తెల్లజల్లులలీల నుల్లసిల్ల
- తే. సంఘికటకారవాకృష్టహంసతతులు, వాజులై వింపఁ గచగంధవలరచార
మధుపబలములు వెలయు మన్తక్షరభంబు, శీవి మీఱంగ వచ్చె లక్ష్మీవధూటి. 270
- తే. ఆరమాకాంతరూపరేఖాతిశయము, గాంచి హరి కప్పు డంతరంగంబు నిండి
వేడికే గ్రమ్మిన యనురాగజలమనంగ, స్వేదమానందభాష్యముల్ చెలువమయ్యె.
- తే. నూనసాయకశరకృష్టి నానుకతనఁ, బూడముచలిచేత నెమ్మేను పులకరించు
కరణి రోమాంచుకంచుకకీత మగుచు, దనువుగననయ్యెదనుజమర్దనునకపుడు.
- మ. ఐనజాతాతునిచూపు శ్రీతరుణిలాపణ్యాభి నోలాడుచుఁ
స్రవకుంభంబులు వీడి భంగవళిపాతస్ఫూర్తిగంధరనా
భినిభావ ర్తమున న్దునింగి జఘనాఙ్గిం దేలి యమ్మిట్టన
ట్టెనిలంజాలక లోలమై యడుగువట్టెఁ రాగభారంబునన్. 278
- క. చూపుమటిద్రిప్పఁజాలక, యాపంకజలదన భాసురాకారకభా
టోపము గనుఁగొని హరి సుమ, చావునకుఁ లొంగిమానసంబునబొగడెన్.
- సీ. సహజత్వజనితవత్సలతచే వెనువెంట వచ్చినశైవాలవల్లి యనఁగ
దనపక్షి బాయఁజాలనిశ్రేయమున వెన్నవచ్చినయమునాప్రవాహ మనఁగ

దనుఃబాసి చనుమెటుంగని ఊరపానంబు వసలి వెన్దొను నీలవనద మనంగ
గమలాభిధానమాహామునఁ బైవైవారి కనుపట్టు తుష్టికడు వనంగ
తే. నిరుల జేజేలరాతాలసకుల దొరయు, కప్పవొప్పడుపెన్నెటిగల్గి బార
కెక్కుడై మాత్మకచముల కింపుసొంపు, నిచ్చి నీవద్దపాణివేణీభరంబు. 275

తే. వనిత నిడువారుగన్నులు వాలుగన్ను, పొది కందేమి యాశ్చర్య మనసిమాఁ
బెళుకుఁజూపుల నెంతయుఁ బ్రేమమీఱ, నాత్మసంతతిఁ బోషించు ననుదినంబు.

సీ. నెటివేణి నీలాహి నిరసించుటే వింత నెమిలిపించుమువంటికొమరు గలుగ
ముద్దునెవ్వెగము దమ్ములనెంచుటే చోద్య మిందుబింబముచంద మెనసియుండ
నభరంబు బింబంబు నగలించు టేహెచ్చుశుకరాఁతుండవిస్మయంబు బొసల
బటువుపెందొడలు రంభల పంచుటే చిత్రమిథహస్తములరితి నేవుఁబెనువ
తే. గబ్బిగుబ్బలు జక్కవకబెడంగు, గాంపఁ గెంపమ్మిమొగ్గల మించుటంత
తనువు ఘనసారసౌరభ్య ముచువుపటువ, నెల్లతాపంబు బుడిగించు నే గయరుదు.

చ. స్ఫురితరవిప్ర కాశపరి పుల్ల వయోరుహాకేళికాగృహం
తరసురతక్రియాలుతన తస్వరతావృషరాగసాలిధూ
సరితరథాంగదంపతులచందమునం జిగికుంకమంబుచే
గురుకుచకుంభము త్రైసం గోకిలవాణికి హృద్యవైఖరిన్. 278

తే. కఠినతరవృత్తకుచకుంభ కరటికుంభ, గళితిమద ధారలీల శృంగార మయ్యె
గారుడోపలరుచులచే గారుకొనుచు, జాలరంగారునూగారు పరుముఖిన్ 279

చ. కరములఁ గాంతి మోమున వికాసము గడ్డునిమేనఁ దావియుం
జరణముల న్నృదుత్వము విశాలతశేత్రముల న్నరందము
ల్పగసవనోవిలాసములఁ జన్దవఁ గోశిత పత్తపాలిఁ గే
సరములసౌత్తముం నగఁ బొసంగెఁ గదా కమూఖ్య లక్ష్మీకీన్. 280

సీ. జాతినిద్దంపునజ్జాలకమ్మలడాలు గండపాండిమకుఁ దైవంబు యొసంగఁ
జికురలక్ష్మీకి నళిశ్రేణిరుంకృతులచే సారె పగ నుసెచ్చరికచెలువ
మొగమున నెగయు చన్దవవై ని నునుమోవిశోభకుగుంకము వసంతములు చల్ల
ముఖచంద్రునకు నృగంబుజ ధాళభళ్ళంబు సరిగాఁగ నుభయచామరలు వైస

తే. వాలుఁజూపులు కులయశ్రీల నింప, నవయంబులనపురురాభాధిరాజ
చర్యలనుభోల సహజసౌందర్యరేఖ, కలియఁ బూపఁ జెలఁగె నీకలిమిచెలువ.

తే. ఈచెలువ నన్నుఁజేరిన నిక నెపుడు, బొమ్మదింపకయుండు ముదమ్మమీఱ
నచుచు నెంతయు ననురాగవనధి నోల, లాడు వేడుకమీఱ ఊరబ్ధిశాయి. 282

సీ. గృప్తి దాఁకునటంచుఁ నెరవైచె ననియెంచు బహురత్న భూషణవ్రథలుగాంచి
తనుఁగూడివలికెనోయనచెలంగుం బదాబ్జహంసకలకలం బాలకీంచి

యక్కునఁ జేర్చెద ననిమొక్కు వక్రాలకాఁగిఁదోచినతనతనుప్రసూచి
చేకల్వనంద వైచె నటంచుఁ దమి తొమ్ముఁజూచుచుఁబైగ్రస్తువాల్పుపులరసి
తే. చక్కనొత్తునెపంబునఁ జారుకొన్దు, భంబుస్పృశియించుఁదత్ప్రతిఫలితయునతి
కఠినవక్షోజనంస్వర్కకాతుకమున, మదనజనకుండు లక్ష్మీసమాగమమున. 288

ఉ. గోరిక తెప్పలెత్తుచును గొంకున నంత నె తెప్పవ్రాల్పుచుకా
శ్రీరమణీలలామ సరసీరుహనాభునిఁ జూచువేళ వి
స్తారవిలోచనద్యుతులు చక్కనిమో మనురాజు సూరెలకా
సారెకువై చునయ్యుభయచామరలో యనమించె నెంతయున్. 284

తే. శౌరి గనుఁగొనఁ గనుఁగొన నారిగొంకు, నారి గనుఁగొన గనుఁగొన శౌరిగొంకు
గనుఁగొనకయున్నఁగనుఁగొనుచనితపతీయు, వారిప్రేమంబునిగ్గుచే వన్నె గాంచె.

తే. మందయానంబునకు సిగ్గు మఱియుఁ గొంత
మాంద్య మొనగూర్చుభారతీమానిసి క
రాంచలము వీడి భయవినయములు దొరయ
వారిబాతుసమ్ముఖమును జేరవచ్చి. 286

కా. దృగ్రావీక రాబ్జము త్తరళరీతిం జెంద శ్రీనామకం
బుగ్గివామణి యంబుజోదరుని కంబు గ్గివఁ గీలింఁచె దా
దృగ్రాజాననచంద్రికాహ ననదీ ప్తిస్థైరసీలోత్పల
స్రగ్దాజంబు తదీయకాంతి యమునాసౌగంధ్యనంధాయిగన్. 287

కా. శ్రీకల్యాణవగాధివాసులు సుమశ్రేణిం బ్రవర్తింప వా
ణీకల్యాణసుగంధి యాదిగఁ బురంధీరత్నము తేరి నౌ
రికల్యాణము వాడఁగాఁ బటహభేరిశంఖము ల్లోయ ల
క్షీకల్యాణమహోత్సవంబునఁ జెలంగెం జక్రి యుప్పొంగుచున్. 288

సీ. కమలా ప్తకమసీయ కౌస్తుభరత్నంబు గృహదీపకలికనుశ్రీ పహింపఁ
బావనవైజయంతీవనమాలిక కేళికాడోలికలీలఁ జూపఁ
దారహరశ్రేణీ ధవళముక్తామయ రంగవల్లికలవిభ్రమముఁదెలుప
శ్రీనత్పలత్తంబు జేజేలరాతాతికట్నంపుజగతి పొంకంబు నెఱప
తే. దీర్ఘ బాహుదృఢ స్తంభదీప్యమాన, సురభికస్తూరికాలి ప్తహరిభుజాంత
రాళహరినీలమణిమందిరమున నిలిచె, బాలమున్నీటిరాకన్య ప్రమదమునను.

సీ. కౌస్తుభరత్నంబుఁగాంచిబింబమటంచు మోహించిచేరిన ముద్దుచిలుక
బాహంతరచ్ఛద్ధ పద్మాకరంబునఁ జెలువైనతావిచెంగలువపువ్వు
పావనవైజయంతీవనమాలిక గ్రంజిగురొత్తినగుజ్జమావి
వన్నెవాసిగనంగ విన్నంపుబొజ్జప చ్చెదమీఁద నొరసిన హేమరేఖ

తే. చెఱగువిలుకాఁ దురంబున మెఱుగుసాన

తైని మొనయిడుకాంచనాంబకమురేఖ

యనంగఁ జూపట్టె జలధికన్యాలలామ

పద్మనాభుని ఘనభుజాభ్యంతరమున.

290

తే. ఇంపుదభుకొత్త లచ్చి టోమైక్కినపుడె, జలధిమథనప్రయాసంబుదలఁపఁడయ్యె
హరి యిటులుగాదె యెందుఁగార్యంబుసఫల, మైననేటికిఁబూర్వప్రయాసగణన.

తే. ఈక్రమంబున సకలలోకైకజనకుఁ, చైన శ్రీహరి విపులబాహంతరమున
సఖలలోకైకమాత శ్రీ యధిపసింఁచి, ప్రజలఁ గనుఁగొనెఁ దాఁ గన్నప్రజలరీతి.

క. శ్రీలావణ్యవతీకరు, శాలోలకటాక్షవీక్షణాభిలు సుమనః
పాశీలవ్రా్తెఁ గర్బుర, జాలంబులఁ జేరవయ్యె సహజస్ఫూర్తిన్.

293

క. అకలంకరూపరేఖా, నికషోష్ణవభూరిగరిమ నిరసించిన ల
క్షికటాక్షంబున దలఁచిరి, నికషోష్ణవభూరిగరిమనిరసించి సురల్.

294

తే. శ్రీకృపామృతవృష్టిసంసిద్ధివలన, జనులదారిద్ర్యతాపంబు శాంత మయ్యె
సఖలజాతులు నామోదమందిచెలఁగె, సత్రతత్పరమయ్యె ద్విజవ్రజంబు.

295

వ. అంత మఱియు చెఱగంటిదొరలు వేడుక నక్కసులం గూడుకొని కలశజల
నిధి మఱియించు సమయంబున.

296

మ. సురలుండైత్యులు మేరమీటి తను సంక్షోభించి నర్వస్వముకా
హరియింపంగఁదొడంగినా రనుచు నానాశాపకాశంబుల

న్దొఱచెట్టుంగఁ దొడంగె నో యనంగ నంభోరాశి కల్లోలము

ల్లాటనె న్వాసుకిభూరిభూత్కృతి మరుల్లోలంబులై యత్తటిన్.

297

క. తన గంధాఘ్రాణముచే, తనె లాహిరిగొనంగ దేవదానపు లభిం
జనియించె మదిర దాని, గొనె నాసురవితతి మిగులఁ గుతుకం బమరన్.

298

సీ. ప్రజలతల్లి యనంగఁబరఁగు హరితకి దక్షిణపాణిపద్మమునఁ బట్టి
ప్రణిదుష్టర క్షపత్నమున మించుజలూక వామహస్తంబున వలసుపఱిచి
రమణీయనవసుధారసపూర్ణకుంభంబు సవ్యశయంబున సవదరించి
యఖలదేవశ్రేణి కభయప్రదాతృత్వ మపసవ్యకరమున నవధరించి

తే. కనకచేలాద్యలంక్రియల్ కమలదళవి, శాలనేత్రంబు లసితాంగసౌకుమార్య
మమలగుణగౌరవముమించునచ్యుతాంశ, మగుచుధన్వంతరిజనించెనమృతజలధి.

తే. ఆతనిచేతిసుధాకుంభ మవహరించె, విప్రజిత్తి బలాధ్యుఁడై ¹వేగవాని
చేతిదిహరించె జంభుఁడక్షిణబలుఁడు, వానిచేతిది గొనియె నిల్వలుఁడు గడిమి.

వ. అప్పుడు.

801

1 వేగనకని, చేతిదిహరించె జంభుఁడక్షిణదంభుఁ, దశనిచేతిది గొనె నిల్వలూసురుండు,

సీ. మనతోడఁగూడఁ ద్రచ్చినదేవతలకీ గొనుటనాయంబుగాదనెడివారు
 గైకొన్నమనతోడఁ గలహంబునకు రాక యమరులూరకయుండ రనెడివారు
 దురమైనయంతఁ జింజఱవందజైపోవు నమృత మెవ్వరికి లే దనెడివారు
 నెందాఁకఁగొంచుపోయెదవు మంచిది పొమ్ము నినుఁ ద్రావనిట్లుమే యనెడివారు
 తే. వలదు మనకెల్ల బలిచక్రవర్తి నేత, గాన నాతనిచేతికిఁ గలశ మిచ్చి
 యతఁడు పంచి యొసంగిన యటులుగొనఁగ, వర్ష మనువారలైరి నిశాటులెల్ల.

చ. అలమి నిశాచరుల్ గొనినయట్టి కుఠాకలశంబు గై కొనం
 బలిమి యొకింతలేక సురనాయకముఖ్య మఖాశను ల్బుధా
 కలశము పోయె బోయె నని కాతరులై మొఱవెట్టఁగా నహో
 వలదు భయంబటంచు హరి వంచన సేయఁదలంచె దైత్యులన్. 803

మ. కులుకుంగుబ్బలు ముద్దుగాటు పలుకుల్ క్రొవ్వించు మేన్దించులుం
 దభుకుం జెక్కులు మందహాసములు నిద్దాకెంపుకెవ్వైనొనియుం
 బెభుకుంజూపులు సన్న పుంగవును శోభిల్లుం జగన్తోహినీ
 లలనాకారము పూ నెమాధవుఁడు లీలాలోలహేలాగతిన్. 804

కా. ఈరీతిం జగదేకమోహనవయో హేలావిలాసంబుల
 న్నారీహాపముఁబూని శౌరి దితిసంతానంబు వీక్షింపఁగాఁ
 జేరక వచ్చె నవాబ్జరంజితపదశ్రీమంజుమంజరశం
 జారావంబులు మారభూరమణనిస్సాధ్యని స్త్రీఱఁగన్. 805

సీ. శ్రవణావతంసవాసనఁగ్రోలు నెలదేటిగరులలెవ్వెరల ముంగురులు నెఱయఁ
 గమ్మలేనిట్టూర్పుగాడ్పులఁ దెలిమించు మెఱయించు పయ్యకచెఱఁగు దొరుగఁ
 గులికెడుతనదుగుబ్బలభారమున కోర్కెఁజాలక లేఁగొను నంచలంపఁ
 గటకారకములకుఁ గాళ్ళవ్రేళ్లఁ బెనంగు నంచలచే నడ యలసపడఁగఁ

తే. గునుమభరముననునుగప్పకొప్పజడియఁ, నొలఁకుగిద్దనవాలూపు బెభుకుంజూప
 దంతరుచినాఁగు మందస్థితంబు మెఱయ, దనుజసభఁజేరవచ్చెఁగాంతాలలమ.

తే. పంచబాణప్రతాపాతపమున కాది, కారణంబైనసంతప్తకాంచనాంగి
 మేనిమించులుకెంబాయమించెనచట, “నాతపాయాతిలోహితాయ”యనవినమె.

సీ. బలిమనోహరలీలఁ జెలుపయ్యె మధ్యంబు బాణమోహనరీతిఁ బరకెజూపు
 శంబరహృదయంగమం బయ్యెఁ గనుఁగవ జంభభావ్యంబయ్యెఁ జన్నదోయి
 రాహువిభ్రమదమై రంజిల్లె నెఱివేణిహేతిమంజులరీతి నెనసె నారు
 తారకాశాస్యమై తగనఖదుర్తి విరోచనపర్వమై మించె సౌకుమార్య

తే. మంగమునుమాలికోమల మయ్యెనఖిల, కర్పరామోదకరమయ్యెఁ గమ్మతావి
 మోహినీకాంత సౌందర్యమును గణింప, ననురవరులనెలొఁగొన్న పస దలిచ్చె.

శా. మోము త్వేత్వైలబాఱఁ గన్నుఁగవ నామోదాశ్రవుల్ గాఱ మై
రోమాంచంబులుమీఱఁ ఘర్జకలశశ్రోణాంబువు జ్ఞాఱఁగా
మామోఘాస్త్ర పరంపరల్ నిగిడి చిత్రాంభోజముల్ దూఱఁదో
డ్తోమోహంబలరారఁ గన్గొనిరి దైత్యుల్లంభనారాయణిన్.

809

ఉ. ఆజవరాలిఁజూచి యసురాళి వరాళివిరాళిగొన్నచోఁ
దేజముమీఱఁగా మరుఁడు ధేయసి వన్ని యమీఱఁ జిల్కరా
తేజదువాలిదోలి గడిదేటిన దారి మిటారికల్వపూ
నేజనువై చె నద్దనుజనేతల చిత్తములుచ్చిపాఱఁగన్.

810

సీ. కదలికారూపముల్ గన నారియూదువుల్ స్తంభలీలాప్తి రాక్షసుల కొదవె
నలివేణివేణి నీలాభ్రమై తగదేవవిమతాంగముల ఘర్జవృష్టి గురిసె
నిందుబింబానన యెలుఁగెత్తి పాడిన దానవేంద్రులకు గద్గదికపాడమె
మెలత నెమ్మేను గ్రొమ్మెఱుఁగు సంచనమించు దనుజేంద్రచిత్తముల్ దత్తతించె
తే. లేమచిన్నారిలేగాను లేమిపూన, ననురవక్త్రంబులందువై న్యంబు గదిసె
నిది యసంగతమయ్యు రతీశకాశ, లాతిశయమున సంగతంబయ్యెనపుడు, 811

సీ. మొలఁనవృల్లముద్దు మోములఁ దిలకించి కళపట్టినట్లుండె గలువతేఁడు
చిన్నారిమైదీఁగె జిగిఁజూచి సురచాదపంబులు తీఁగియల్ పారసాఁగెఁ
గ్రొమ్మావిచిగురాకు నెమ్మోవిరుచిగాంచి కలువడి నిలిచె నక్కొస్తుభంబు
నెఱుఁగిటుగులుకులే నెన్నడ ల్పరికించి కడుమందగతిఁగాంచె గంధకరటి
తే. తేనియలసోన వెదచల్లు తేటమాట,లలికి యమృతంపుగుండలో నడఁగియుండె
నేలయులువంటివెల్ల మాకీలతాంగి, యబ్బినను జాలు నని యెంచిరగురులపుడు.

సీ. జంభండు సాధిలాపంబుగాఁ గనుఁగొన్న ముసిముసినగవుతో మోమువందు
గనుసన్నచనువేడుకొనబలాసురుఁడు రాగమునమునుంగఁగ్గేఁగంటఁ జూచు
భూసంజ్ఞసంకేతములుదెల్పు నముచికి నింపుగాఁ గనుబొమ్మ లెగయవైచు
బలిచూడ గబ్బిగుబ్బలమీఁది పయ్యెదఁ జాతీచిగ్రక్కునఁ జక్కజేర్పు
తే. నిలుచునొక్కడఁజేసన్నఁబిలుచునొకని, నొకనితోమంతనముఁగోరునొకనిఁజీరు
నొకనిసరసోక్తులకు మెచ్చునొకనినొరయు, మోహినీకాస్తయసురసమ్మోహనముగ.

సీ. రేచాయనడరుబారెడుకీలు జడఁజూచి మొలకలేనగవు నెమ్మెగముఁ జూచి
తరితీపుఁజూపు బిత్తరపుఁజూపులు చూచితేనెంచిదెడుమోవితిరుచూచి
జిలుఁగువయ్యెంటలోఁ గులుకుగుబ్బలుచూచి కనులఁ గాన్పింపనికొనుచూచి
తతమైరహించునితంబబింబముఁజూచి నునుదభ్రుజెందు వెందొడలఁజూచి
తే. చొక్కి మిక్కిలి రక్కసిరిక్కతేండ్లు
చక్కనయ్యుకుఁజిక్కిరాజసముదక్కి

తామసంబునజొక్కి యెంతయును సాత్త్వి

కమునమోహంబులకెక్కి కలగిరవుడు.

814

చ. భలిభలి మెచ్చవచ్చు నిక బ్రహ్మను దీనినృజించినప్పుడే
వెలయగఁజేరికొక బిరుదువేయఁగవచ్చును గొమ్మమాత్రమా
యలరెడుముద్దుగుమ్మ నడయాచెడి బంగరుబొమ్మగాకయీ
చెలువ కటాక్ష మెవ్వరికి జేరును వారుకృతార్థు లివ్వుహిన్.

815

సీ. కంతుపట్టపుదంతి గాదేనియీయింతి ఘనమనస్సరములఁగలఁచుటెట్లు
కళుకుబంగరుబొమ్మ గాదేనియీకొమ్మ చిత్తంబు లానింపజేయుటెట్లు
కళలానులతకూన గాదేని యీచాన నయనోత్పలంబుల ననుపుటెట్లు
కారుమెలుఁగుచెన్ను గాదేని యీయన్ను మోహకైతవముల మొనపుటెట్లు
తే. చెఱకునింగాణివింటివజీరుపువ్వు, గోల గాదేనియీగోల గులుతుఁగాఁగ
వృదయముననాటుటెట్లుయెంచితెప్ప, వైవఱీతీంచుదై తేయనల్లఁగండు. 816

సీ. గజరాజగమనసింగారంబు గనుఁగొనవలవదే కన్నులుగలుగుఫలము
జలజాక్షిమధురభాషణము లాకర్ణింపవలవదే వీనులుగలుగుఫలము
విరిజోడిజీనిచక్కెరమోవిరుచు లాన వలవదేనాలుకగలుగుఫలము
చెలిచెక్కుఁగపురంపుఁబలకలు మూర్ఖునవలవదేనాసికగలుగుఫలము
తే. గబ్బిగుబ్బలవిగ్గరఁ గొఁగిలింప, వలవదే తల్కునెఱ్ఱేనుగలిగినఫల
మటులుగాకున్నఁబంచేంద్రియములుగలిగి, నద్దలకునేమిఫలమువృద్ధములుగాక.

చ. కనఁగలిగె ని్యలానములు కమ్మనిచక్కెర లొల్కుపల్కులుక
వినఁగలిగెక సుధారసము వెల్లువపెట్టెడు మోవియానసిం
పుననునుజెకుటద్దములు ముద్దుగొన న్నైలవంక లుంచిచ
క్కనివలిగుబ్బుచన్నుఁగవఁగొఁగిటఁ జేర్చ నికెఱ్ఱగల్గునో.

818

క. ఇదియే కనుటయు వినుటయు, నెదవైఁబవళింపఁగనుటయే గనుట రతిక
మదనజయశంఖరణితం, బెదిరెడుమణితంబు వినుటయే వినుటగదా.

819

తే. కునుమకోమలమైన యీకోమలాంగి, తనుపుభుజబంధనఖరదంతక్షతాల
తాపకర్షణముష్టిపూతాదిసురతి, ధార్వ్యమునకోర్చునే యన్యతనుపుభంగి. 820

సీ. చక్కెరకెమ్మోవి చవిచూడనేకాని మొనపల్లు చులుకన మోహరాదు
బలితంపుగుబ్బలుపట్టిచూడనెగాని నునువాడిగోరున నొక్కరాదు
¹లంగంబు మెల్లనే యక్కుజేర్చనగాని వించివిగ్గరఁ గొఁగిలింపరాదు
²లితంపురతికేళినలరింపనేకాని బంధచాతుర్య మేర్పలుపరాదు

తే. ఈగవ్రోలినిఁ గందునీయిగురుబోడి, కమ్మనెఱ్ఱేను గనఁగఁ బొంకమ్ము చెలిసి
యేలికొనవలెనన్తథలేలియందు, నాకుఁడక్కిన మెప్పింతు నలిసముఖి. 821

- క. మానవతు లెంతోమలు, లైనను బలిమరతపటుత నలరుదు రనహం
 తైనరవిద్యుతిసంగము, చే నందవ పద్మినులు విశేషశ్రీలన్. 822
- ఉ. బెర యిదేటియోజన మృగాయతలోచన నన్నుగోరునో
 ణోరదా ణోరకేమి నలకూబరముఖులు నాదుబంట్లు శృం
 గారముచెప్పనేల త్రిజగంబులు నేలగఁ గల్పితేదె యె
 వ్వా రిక నన్ను వంటిబలవంతులు శక్తుఁడ వచ్చివోల్వంగన్. 823
- క. అనియుత్సహించి యొకనెవ, మునఁ జెంగటికేగి దీనిముద్దులచూట
 ల్విసవలతు ననుచు నబ్బలి, ¹తనమదిలోఁ దలఁచి మిగులఁ దత్తఱమందన్. 824
- చ. కలకలనవృసెమైగము కమ్మనితమ్మి యటంచుఁ దుమ్మెదల్
 హళహళిఁ జిమ్మితేఁగ భయమంది గిటుక్కున మోము ద్రిప్పచోఁ
 గలికిమెటుంగుఁచెక్కువయిఁ గ్రమ్మఁ దభుక్కునఁ బైఁట జాఱఁగా
 చెభుకుచు నబ్బలింగదిసి బిత్తరి యత్తటి దత్తఱింపఁగన్. 825
- చ. వెఱవకు కీరవాణి యలివేణివి గావె మదాళిపాళిక
 వెఱవఁగనేల యంచు బలి వేడుకతోడ లలాటపట్టిక
 మెటుఁగులు సిందుముంగురులు మెల్లనె చిక్కులుదీర్చి చెక్కులం
 దొఱిఁగెడు ఘర్తము ల్తనదు దుప్పటిచేఁ దుడిచెన్ నయంబుగన్. 826
- చ. అలిసులవేణి భృంగగరుదంచల చంచలకర్ణమంజరి
 గళితపరాగము ల్పయిని గ్రమ్మిన రాల్పునెపంబుదోచ గాఁ
 బలుమలు జాలువాసరిగె పయ్యెదఁగొంగు విదుర్ప గుబ్బచ
 న్నుల జిగితేఁగి చూపజ కనుంగవకు న్నిటుమిట్లుగొల్పఁగన్. 827
- తే. ఆసరోజాక్షిలీలా విలాసములకు, మరులుకొని దానవేంద్రుండు మనసిజాత
 మత్తవేదండదోధూయమానమాన, ²సాబ్బుఁడై యిట్లువలికె నబ్బాక్షిఁ జూచి.
- మ. నుదలి యెవ్వరిదానవీ వెపుడు నెచ్చోనుండు సీనామ³మె
 య్యది యీసీభవనైక మోహననవీనాకార మత్యద్భుతా
 స్పదమయ్యెం బరమేష్ఠి మావయి గృపం బంచేంద్రియాత్యంతన
 మ్మదముం జేయఁ దలంచి నిస్సీటులు నిర్మాణంబు గావించెనే. 828
- మ. హరిణాక్షి యటుగాకయున్న భవదీయాకారరేఖామనో
 హరశృంగార విలాసవిభ్రమములం దావంతమాత్రంబు కి
 న్నరివిద్యాధరనాగకింపురుష గంధర్వాదిసానామరు
 త్రుణ్ణిరత్న ములందుఁ గంటిమె వృథాతర్కంబు లింకేటికన్. 829

1 తనకెప్పుదిలాన మిగుల. 2 సాబ్బుఁడయివల్కి నబ్బాయతాక్షిఁజూచి. 3 మె, య్యది
 యాసీభవనైక మోహననవీనాకార మత్యద్భుతా.

ఉ. కన్నులకల్కి నీచెలుపు కన్నులు చల్లగఁ గాంచఁగల్గుటం
గన్నులుగల్గినందులకుఁ గ్నుల్లేఫలంబటు గాకయుండినం
గన్నులుకన్నులే వలలకన్నులుగా కవియేల కల్లగా
కన్నులవింటిజోదు పదకంజములానఁచకోరలోచనా.

881

సీ. తరుణి నీయధ రామృతముకంటె మధురమా యతికపాయంబైన యమృతరసము
పూజోణిసీభుజంబులకన్న మృదువులా గణియింప విషమంపుఁగల్పలతలు
ఐనిత సీనగుమొగింబునకన్న నందమా యందున గొఱగానిచందమామ
కలికి నీగబ్బి చన్ద్రవకన్నఁ బొంకమా కుంభేంద్రదుస్పర్శకుంభయుగము
తే. ¹నారి నీకన్నఁ జక్కనివారె యప్పురమ్ము లారయ వారివిభ్రమము తెల్ల
నప్రయోజన మటుగాన హంసయాన, నీకు సరిగాన నీయాన లోకములను.

తే. మొదటనే నిన్నుఁజూచినమోహనాంగి, యబ్ధిమధియింపమూరకెయమృతవాంఛ
గంగచెంగట వాసంబు గలుగుజనుఁడు, డప్పికై పల్లలంబులు డాయఁజనునె.

సీ. తథుకుఁగన్నులు దృష్టిదాఁకునటంచు నో శుకవాణి తలయెత్తి చూడవేమి
యగురంచు గందుఁగోయిల దూఱునంచునో తరళాక్షి పెదవి గదల్పవేమి
చౌదంతిప్రతికుంభిశంకఁ జేరునటంచొ గబ్బిగుబ్బులు సారె గప్పెదేమి
యంచలు వెన్నాడు నంచునో మంజీరవము గుల్కఁగఁజేరరా వదేమి
తే. స్వర్గమర్త్యవధూటుల చక్కఁదనము, తుచ్చువని నాగకన్యలతోడికలహ
మునకుఁగాల్ ద్రవ్యైదవా లేకబొటన వ్రేలఁబుడమి వ్రాసెదవిదియేమిపువ్వుజోణి.

క. కలశాంబుధి మధియింపఁగఁ, గలిగిననుధఁ బంచితోనఁగఁ గానక మేమే
బలదుర్బలములఁబోవుచుఁ, గలహించెద మొదులదూఱఁగానేల చెల్లి.

885

క. దాయాదుల మాకన్యవ, దాయాదులమాట మేము దైవతములుమా
కీయమృతము సరిగానీ, వీయెడఁ బంచిష్టు నేర్తు వెంతయుఁ దరుణి.

886

మ. లలనా నీమధురాధరామృతము గ్రోల ¹స్థాంక్ష గావించకీ
కలశీతుచ్చతరామృతంబునకు నేఁగాంక్షించినా నంచునం
జులకంజేయకు గోటికల్పములకెచ్చుక జేయఁగా నౌ తపః
ఫలముల్ గల్గినఁగాని గల్లునటె యీభాగ్యంబు భామామణి.

887

చ. కులుకుమీటారిగబ్బి చనుగుబ్బలతోడిన దంచునెంచకీ
కలశము చేతఁబూసు కలకంఠి భవన్తధురాధరంబునం
జలికెడితేనె బొట్టయినఁ జందెడిమాధురి పావనత్వముం
గలిగి సుధారసం బఖిలగణ్యముఁ బుణ్యము నొగదే యనన్.

888

మ. బలిదైత్యేంద్రునిఁ జిన్ననవ్వువొలకం బద్మాక్షి వీక్షించి యు
జ్జ్వలవాసంతరసాలవల్లవల వాస్వాదైకలీలాటన

త్కలకంఠికలనాడ మేదురవచోగాంభీర్య మేపారఁగాఁ
బలికెం జెంతల వట్టిమ్రాఁకులు చిగుర్పూ నేర్పునంధిల్లఁగన్.

839

తే. అబలలము మూడుమాటల కాటుతప్పు, లప్పు నేజెల్లగా పరిహాసకంబు
చేసె దీవిట్టిపనులు మాచేత నానె, చాలునగరాకు పొమ్ము నిశాచరేంద్ర.

840

ఉ. స్త్రీలను నమ్మరాదు చలచి త్రలటంచు జనమ్ము లెల్లవా
చాలత చూప నాపలుకు నత్యమటంచును విశ్వసించురే
చాలు ని దేటిమాటలు పొసంగవు మీరటుగాక నమ్మినన్
మేలొనరించు నందఱకు మిత్రతఁజూపి జగంబు మెచ్చఁగన్.

841

ఉ. అక్కట కల్లగాదు నిజమా జనవాక్యము ముజ్జగంబులం
జక్కఁడనంబు కల్పి రతిశక్తియు జాతనంబు ప్రాయముకా
మక్కువ గల్లువారియెడ మచ్చిక లెచ్చ రమించు జారయం
దెక్కడిసత్య మేడ వల వెక్కడి నిల్కడ దానవోత్తమా.

842

సీ. కుంతలంబులయందె కుటిలత్వ మననేల భావంబులందును బ్రబలియుండు
గబ్బిగుబ్బలయందె కాఠిన్య మననేల హృదయనీమలయందు నెనసియుండు
గీలుఁగొప్పలయందె మాలిన్య మననేల బుద్ధిమార్గములందుఁ బొడవియుండు
జభుకుఁజూపులయందె చాంచల్య మననేల మోహంబులందును మొనసియుండు
తే. దలచి చూచిన బొమలందె ధర్మగుణము, మాటలేటికిఁ గటిసె తమావిలాస
మనవరతరక్తి యధరంబులందె కాని, మానినులచిత్తముల లేదు దానవేంద్ర.

క. బాలామణులను గానన సాలావృకములను నమ్మి నఖ్యముసేయం
బోలదని బుధులు దెలుపుదు, రేలాగున నమ్మవచ్చు నింతులచెలుముల్.

844

క. పలుకుఁ నొక్కటి భావం, బులనొక్కటి చేతనొకటి పూఁబోలులకుం
గలగుణములు వారల నెటు, వలెనమ్మెద నీవు వైత్యవల్లభ చెపుమా.

845

క. ఐన స్నేనటువలె గా, నీననుకోరాదు గాకయెల్లగుగుణముల్
నేనీయక లేదునుమీ, యీనెట్లున నీవె మీఁడ నెఱిగెద వింకన్.

846

తే. ఇతరసతులందు మతిలేక యెపుడునన్నె, యాత్మఁబొందఁడలంచుపుణ్యజనులందు
లీయమై యుందు నేనెందు లేకమైన, భేదమెఱుంగక వరమసమ్మోదమునను.

తే. ఆదరముఁ జెందియుండుదు సఖిలమునను, బలుకులేటికిఁ జక్రంబు పంపుసేయ
వెఱునెఱుంగక స్వచ్ఛందపుత్తి నుందు, నాకొకఁడు కర్తలేఁడు దానవవరేణ్య.

తే. ఒకధుజంగునితోఁగూడియుండునతఁడు, వివిధభోగాధ్యుడయ్యును జెవులవినఁడు
గానఁ దత్తల్పతనసింప కేనుగోరి, వచ్చితి నటన్న బలిదైత్యవర్యుడనియె.

849

మ. వినుమా యాయనుమాన మేల బెభుకన్వేయైన నీయాన జ
స్థని నీచేతిది నాదుదేహమును జీవంబు స్వభామాటలే

- లచునీచిత్రము నాదుభాగ్యమింక నీశ్వస్తుంచినం బాలముం
చిన నీవేరుటి యొండెలుంగ నిదియే సిద్ధంబు ముమ్మాటికిన్. 850
- మ. అనిదై త్రేంగద్దుండు మోహినీ మృదులహస్తాంభోజసంపర్కసం
జనితస్వేదకరాగ్రుండై యొసంగజంచత్కుంభికుంభోప
మస్తనకుంభంబులు గుల్మ మేనఁ బులక ల్పంధిల్ల మోదంబు సి
ద్ధు నొయారంబును మీఱఁ గైకొనె సుధాకుంభంబు హేలాగతిన్. 851
- మ. సాలపుంజూపులు బెల్కుబేడిస లటంచుం బట్టచుంకించి పా
ణులుసావణ్ దనుజు ల్పైగాఱిదెలిగన్నుల్ గాన లేనవ్యుతోఁ
బలికెం బాణిపయోజభాసుర సుధాప్రచ్ఛన్న సన్తాధురీ
కలనానూచకభావగర్భితచచోగాంధీర్య మేపారఁగన్. 852
- ఉ. రక్కసులార మీరలు సుర ల్పమయత్న బలప్రయాసు లై
యిక్కడలి న్నక్షింప జనియించిన యీనుధ మీరు వారుఁ బె
న్నక్కువతో భుజింప నయమార్గము గావునఁ బంచిపెట్టెదం
జక్కసమంబుగాఁ గ నిది సమృతనూఁగద మీకు వారికిన్. 853
- తే. వెనుక నిటువలె నటువలె నచుచు నన్ను, మాటాడిన వినను ముమ్మాటికిదిగొ
నెలుంగఁజెప్పితి హితనూనె యేనుబంచి, పెట్టెరటువలెఁ గైకొన గట్టిగాను.
- క. అని నిశ్చయంబుదోఁపఁగ, ననిన లతాతన్వినూటకొఁగాకని య
ద్దనుజులు బృందారకులున్, ఘనతరసంతోషరసవికస్వరములు లై. 855
- శీ. గురుండు దోహచరగురుండు సంకల్పంబు దెలుపఁగాఁ గలకాల్కి దీర్ఘమాడి
మందారమహిజ మమందారమున నిచ్చుకనకాంబరంబులు కటులఁగట్టి
పారిజాతంబు నెంపారిజాతముదంబుచే నిడువరిసరుల్ శిఖల జుట్టి
హరిచందనము హుర్పు హరిచందనపుంబూత లిందమ్ముగా మేన నలవరించి
తే. కల్పక మొనర్పు మణిమయాకల్పకములు, పూని సంతాన మొసంగుననీకర్ణ
పూసంతానములు దాల్చి భూరినిష్ఠ, నుపసించి యొనర్పిరి హేమవిధులు.
- క. అంతట నెంతయు భక్తిం, జితామణి కామగ్నేనుశీతలభాను
ల్పింతితవస్తువు లొసంగెన్, శాంతమహీసురుఁగొనఁగి శాస్త్రోక్తవిధిన్. 857
- శీ. వజ్రహస్తాక్షిరత్న వైహార్యమణిస్ఫుణ్ధిగిత కుంభ స్తంభసంఘటంబు
నసమానప్రీతిచీనాంబర శ్రేణికాకలితవితానశృంగారితంబుఁ
గల్పకప్రసవసౌగంధ్య గంధాంధపుష్పంధయర్థుంక్రియాసంకులంబు
దీపితసామ్రాజిభూపధూమస్తోమఘుమఘుమాయిత గంధగుంభితంబుఁ
- తే. బ్రకటగంధర్వ గాంధర్వబంధురంబుఁ, జటులపంచమహావాద్య శద్ధితంబు
నిపూతరవిశ్వ కర్మ వినిర్మితంబు, నవమునైమించు కనకమంటపమునందు. 858

క. ప్రాగ్గ్రకుళాస్తరణా, భోగంబులయందు దూర్పు మొగముగఁ బజ్జు
 ల్నాగిరి బలిముఖదానవు, లాగిరిభిన్నఘృదిజిహ్వా లతులితభ క్తిన్. 589

ఉ. జాతాదుపైఁటతోఁ గులుకుజక్రవగుబ్బలతో మిటారిన
వ్యాసెడు మోముతోఁ గిలుకుటం దెలతో నసియాడుకొనుతో
సారసగంధి సౌధకలశంబు కరంబునఁ బూని యెప్పుడో
య్యారముమీఱ వచ్చు నొకొ యంచు నిశాచరులెంచున త్తఱిన్.

మ. వలలోఁ జిక్కినకల్పిజక్కవల రేవం జల్లుబయ్యెంపలోఁ
గులుకు సిద్ధైపు గబ్బినిబ్బరపుంజన్ను ల్పట్టితూరింపఁగాఁ
గలమంజీరయభంరుభల్దదనకాఁక్కూర్పఁచూప న్నుధా
కలశీకమకరాబయెకలిశి శృంగారంబు తోరంబుగాన్.

నీ. గిలుకు మెట్టలదాటు చిలువకు చ్చెలలవై జాళువాబంగారుసరిగం గూర్చు
జిలుగునై తాణిదవ్వలువలో జిలుదొడ ల్పెంగావివాపడంగు లీన
గమనీయమైమించు కటిచక్ర చలనంబు రతిమనోవల్లభురాకడదెలుప
గమనశ్రమంబుచే గమ్మకమ్మనియూర్పు లెమైరచే గౌనుదీ గెవడక
తే. గుబ్బు లొండొంటినొరయ ముంగురులు నెఱయ
గంకణంబులు మొఱయ నంగంబు మొఱయ
నడలు ముద్దులుగురియ లేనగవు దొరయ
వెలగి చనుచెంచె దైత్యులు వేడ్కచొరయ.

ఉ. ఆమదిరాక్షిజ్ఞాచి పరిహాసముమీట బలింధ్రుడివృద్ధో
 గోమలి నీవు చేసమృతకుంభము పూనిన జ్ఞాచి గోపబా
 లామణిచండు బాల్కాన దలంచె మన్ను ను నవ్వుచు స్త్రుగా
 ఊచుణి బావ నీవు దధిం జల్లంగ గోషికనై నదోసమే.

548

మ. అవు బావా యమ్మలేంబు ముందు మనదై త్యక్తేణికిం బంతునో
దివిజుల్లుయ్యిడకుండ ముంచొసగి యందేగొంత తర్వాత దా
ననదై త్యాసుర రాక్షసావళులకు న్వర్జింతునో యానతీ
యవతి నీరన మంచిదే యనియె దెత్తెసానిని మేనుబ్బంగన్.

తే. గిలుపటంచెలు ఘల్లన గీరవాణి, మరలి సురపజ్జీ కరుగుచో చిటుడుచక్క
దనము నెఱివేణిచెలుపు గనొనిబలీందు, డాడికన్న ను మిగులమోహంబుగాంచె.

తే. వారి జేక్షణ సుకప జ్ఞేరజేరవచ్చి, యింద్రుడెంత యమర్చిన నింతయేని
యమరకుం చెడియమరులయలబలంబు, మాన్యజేసన్న నొకమాట మాత్రతొన.

తే. ప్రజధరముఖ్యునిదిశావల్లభులును, గరుడగంధర్వ కిన్నర ఖచర సిద్ధ
సాధ్యవిద్యాధరరాదిస్తరకులంబు, వారి వేరేరేఱ బంతిగా నేలుపటచి. 547

సీ. భారతీస్థలీచ దోచునూరుమూలముగాంచ నింతసిగ్గల మోమెత్తు మనుచు
బయ్యెద దోలంగ గుబ్బలుచూడఁ బల్లంబుఁ గెమ్మనినొక్కి జంఁచుకొనుచు

భుజమూల మీక్షింపఁ బొదలుసిగ్గుననీకు వడ్డించ నని కేలు వంచికొనుచుఁ
గనుతెప్పై తే త్రిగన్గొనిమెచ్చి తలయూచియమ్మతపానము సాలునాయటంచుఁ
తే, దియ్యసరసంపుమాటలఁ దే నెలొలికి, యమ్మతరసము కదంబింప నమరపతికి
మొదట వడ్డించి వడ్డించుఁ ద్రిదశతతికి, మోహినీకాంత జగదేశమోహనముగ,
మ. అలివేణీమణి గిల్కు మెట్టియలు మ్రోయంబంతివడ్డించుచుం
జిలుగుంగుచ్చెలజాఱఁ ద్రొక్కునడి డాచే జెక్కుచోఁబైటయుం
దొలఁగంగాఁ జుబుకంబుచే నదిమొ దోడ్తో సిగ్గునొయ్యారముం
దలుకుం దత్తము ని్యలోకిజనచి త్తంబుల్ గరంగింపఁగన్. 549

నీ. చెదరినముంగురు తైమటచే నుదురంటఁ గొనగోళ్ళచే దువ్వుకొనుబెడంగు
జాలుపయ్యెంటు భుజంబుమీదికిఁ ద్రోసిచెఱుగు డాపలివంకఁ జెక్కుమోయలు
సడలి ముంజేప్రాలు జాళు వాపైఁడిగాజులు పైకినెగఁద్రోయుచో విలాస
మవనిభాగమున శీతాదుకుచ్చె లకొంగు లీలఁగెంచేలఁ కేలింపు చెలువ
తే. మలసి నిట్టూర్చులిచ్చు నొయ్యార మెనను,మించు ఘర్తంబుగొనగోటమీటునీటు
గలుగుమోహినీదల వమైబులకలొదచె,దానవులుసాక్కు చేమితధరణికాంత.
వ. ఇట్లు మోహినీకాంత యత్సంతశృంగారవిలాసక తూహలంబున నుదారసం బ
మరులకు నొసంగునమయంబున. 551

నీ. వనజాక్షి యమ్మతంబు వడ్డింపరాదాయె మనబంతి కిదియే మొయనుచునొకడు
వచ్చెన ననిరాక వంచింపునే ప్రేమ యధికంబు మనయందె యనుచునొకడు
నమ్మతంబు నూకుఁదెచ్చని వీరతనమున నడుగ గౌరవము గాననుచునొకడు

... ..

తే. నమ్మతమేబ్రాతియాచకోరాక్షిచి త్త, మెడయఁజేయంగ రానని యెంచి యొకడు
నూరకుండిరిగాని యోయువి! యమ్మత,మిందుఁదెచ్చనలేరైరి యెంత వలపా.
తే సుదతివడ్డించునపుడుపయ్యెదయొకింత, తొలఁగగుబ్బలునూచునబ్బలియుఁబల్కు
రింపలేఁడయ్యెదాఁబల్కురింపఁ దెలిసి, యట్టె పయ్యెదగప్పనోయనుభయమున.
మ. తళుకున్దుంగఱము త్రియంపురుచి సింగారంపుఁగెమ్మోవి పైఁ
దులకింపన్దెడగుల్కి చెక్కుపయి బంతుల్పూగఁదాటంకడి
పులు కెంకేల విగించుచుకొబ్బయిట నంభోజాక్షి వాలారుచూ
పులఁ దేలింపుచుఁ బల్కుల బల్కులనుధా పూరంబుతోరంబుగన్. 554

నీ. తడవాయె ననుచుఁ జిత్తమున నుంపఁగనేల నిచెవత్తుఁ దాళమీ యింతతడవు
తాళఁగూడదొ బావ కేలగూడదొ తాళ కిప్పు డేమిగడ్డులే యిట నదేమి
బావ నవ్వితివి నావలుకున కేమైనఁ దోచెనో నాకు నీతోడు దాచ
నేటికిఁ జెప్పమా నేమితదాననె దయలేదొ నామీద దాళు మంచి
తే. దందు కేమాయె నాకొక యవసరంబు, గలుగదే యప్పుచిక్కెడుగాకయెటకుఁ
బోయెదంచును నవ్వుచుఁబువ్వుఁబోడి, బలినిఁ దేలించె బరిహాసభాషణముల.

చ. మఱచి యటంచు బావయని మామయటంచును నల్లుడంచు నం
దఱకును నన్ని వాపులిడి తచ్చనల న్నటుమాయ మద్దులకా
ముటి పెముల స్విలాసముల మోహములెంచినిశాటచి త్తముల్
గఱుచె లతాంగి యంగనలుగారెమనోధనపశ్య తోహరల్. 556

తే. ఇటులుదైత్యులనెల్ల నోరెత్తకుండఁ జేసి సురలకు వడ్డించు చిగురుబోడి
దేవరూపంబు గైకొని దివిజపత్నీ, నున్న రాహువునకు సుధయొసఁగెఁగొంత.

ఉ. ఆయెడ రాహువంచు వనజాహితమిత్రులు సన్న సేయ నా
హాయని మోహినీమహిళ యద్భుతరోషకమాయితాక్షి యై
హా యనునంతలోపల సహస్రసహస్రసహస్రదీధితి
చ్చాయ సహస్రధారమగు చక్రము వ్రాలెఁ గరాంబుజంబునన్. 558

చ. శయజలజాతవిస్ఫురితచక్రముచే మధుకైటభారి దు
ర్ణయుండగు నైహికేయునిశిరంబు గఱుక్కనద్రుంచునంతలో
రయమునఁ గుత్తుక న్నెడలురక్తముతోడికబంధ మొప్పె విం
తయి పరిషత్సరస్సున వరాంబువునూత్రపుఁ గంబమాయనన్. 559

చ. ఊతిఁబడు రాహుశీర్షము ద్విజహ్వాలు రోషకమాయితాక్షులుకా
సితతరదంష్ట్రులుకా బహువిచిత్రఫణామణు లుల్లసిల్ల వి
స్త్రితులయి దేవదానవులు చేరికఁ జేరి కనంగ మోహినీ
సతిఁ దిలకించి యిట్లను విషవృత్తిపంగకటూ క్తివైఖరిన్. 560

మ. సరిగా మాకును ధారనంబు విభజించు జేరి యాలాగునకా
సురపక్షం బొనరింపఁగాఁ జనున యిచ్చో నంతమాత్రంబె యొ
క్కరుండ న్నే నిటనాసపచ్చినను జక్రచ్చిన్ను గావించి తిం
దరయంగా ఫలమేమి సీవెఱుంగలే వై తే నరోజేక్షణా. 561

ఉ. అక్కట నిన్ను దూఱఁదగవా మగువా పగవారలుండఁగా
నిక్కడఁ జంద్రభాస్కరు లిదేమి యకారణవైర విట్లు నా
దిక్కునఁజూచునారు కడ తేఱుఁగనిత్తున యింక వారిం
న్దిక్కిలి శక్తిమీఱఁ మిగిల్చిం గెద నంచుఁ బరిష్టవింపఁగన్. 562

చ. వలదని నాటనుండియు దివాకరచంద్రులఁ బర్వయుగ్మవే
ళలఁ గ్రసియింపఁ బంపెఁ గమలప్రభవుండు నకారణంబుగా
వలవనివైరముం గొనినవారికి భోగ్యముగాక యున్నె త
త్ఫల మది యెంతవారికిని బార్థకులాంబుధిపూర్ణ చంద్రమా. 563

క అమృతరస మింతసోఁకఁగ, నమృతంబై రాహుశీర్ష మతిభయదముగా
నమృతకరార్కులఁ బట్టెడి, నమృతరుహప్రభవునాజ్ఞ సఖిలం బెఱుంగన్. 564

వ. అంత.

565

ఉ. ఈమటుమాయలాడి గద యింతయొసర్చె నటంచు దానవ
స్తోమము సుట్టుకొన్న మధుసూదనుఁ డప్పుడు నీలనీరద
శ్యామతనూవిలాసము భుజాయుగళోజ్జ్వలశంఖచక్రముల్
హేమపటంబు గన్నడ వహించి తిరోహితుఁ డయ్యె నయ్యెడన్.

566

ఉ. ఆకపటంబు గాంచి దురహంకృతిమీఱు యుగాంత విస్ఫుర
ల్లోకవిలోచనద్యుతి విలోచనుఁ డాచు విరోచనాత్మజుం
డాకులవృత్తిలేక ధనురస్త్రము లూని సహస్రచంద్రమ
శ్రీకమనీయయానమునఁ జెన్ను వహించె రణాగ్రయాయుయై.

567

సీ. రథచక్ర నేమిఘర్షరరావములు కేతుపటపటాత్పతులకు దిటముదెలుప
గంధేభఘంటికాఘణఘణల్ ఘనబృంహితధాన్వనములకుఁ గైదండయొసంగ
జవనాశ్వహేషులు చటులఘరాఘాతచిటపటధ్వనులతోఁ జెలిమిచూప
నమరాట్టహాసనాదములు ఘోరశరాసవిస్ఫారములకుఁ బ్రావీణ్యమునుపఁ

తే. బటహాశంఖాది బహువాద్యరటనములకు
వేత్రిసాహెబానినాదము ల్విజయమొసంగ
నకలసేనలఁగూడి రాక్షస జగీషఁ
గదిసెఁ జౌదంతి నెక్కి సంక్రందనుండు.

568

మ. అవసీమండలి గుల్బదఘ్నమయి మాద్యద్దంతిదానాంబువుల్
ప్రసహింప న్వడిఁ జిక్కువాఱినఁ దమిస్తాచారి త్రొక్కుళ్లచే
నవియుఁ లేవఁగఁజాలఁ డంతబలియుండైనం జమూసంకులం
బవురా యెన్నఁదరంతె దానవమయం బయ్యెఁ జగంబత్తఱిన్.

569

శా. త్వంగద్యాహురాగ్రభిన్నధరణీతత్త్వంబు రేణావృత్తిఁ
ప్రింగె న్వారిధులఁ గ్రసించె హిమరుజ్జిత్రాదులం బుష్కరం
బుం గప్పె న్నడయాడదయ్యెఁ జవనంబుఁ దైత్తిరాడ్ఫీతిఁజూ
డంగా నప్ప డకాండసంప్రళయ మాటందోచె దేవాలికిన్.

570

సీ. కాంచనస్యందనగంధదంతావళి రాజజంఘాల తురంగములు
శార్దూలమహిమ కేసరిగండభేరుండశరభ స్త్రముఖ వన్యనత్త్వములను
గంకగృధ్ర కేవలకాళిలకాళిక పారావతబకాదిపతంగములను
గమకపాతీనకర్కటకనక్రగ్రాహశంకుప్రభృతితోయ జంతువులను

తే. వాహములుగాఁగ నెక్కి దుర్వారశక్తిఁ బరశుపట్టనతోమరప్రాసముఖ్య
శస్త్రములుపూని బలపాకజంభనముచి, విప్రజిత్వాదిదై తేయనీరు లపుడు. 571

తే. చేరి వేర్వేఱ బారులుదీటి కొల్చు, మ్రొక్కుమ్రొక్కిన వారలముఖముఁజూచి
కంటిరే వీరవరులార కార్య మెంత, మోసమయ్యెను సురలనమ్మటను నేడు.

చ. కటకట యాడుదానివలె గంజదళాతుడు నేరి మమ్ములం
దటవటజేసి తీసి యమృతంబు సురాళికే బంచివెట్టె నిం
కెటువలె నమృతవచ్చు జగదీశ్వరుడే యొకయింత మేరలే
కిటువలె జేయజూచె మనకెయ్యదితప్పు గణించిచూడంగన్. 578

ఉ. తానొకమాయజేసి యమృతంబు సురాళికేబంచివెట్టెగా
నేనిక మాయజేసి త్రిదివేశుల నందఱమాయజేసెద
న్మానుష శక్తుడే యహహ మాధవుఁ డూరక లంజెత్తులం
బూనెనె కాకి యాయుధముపోటు నెఱుంగునె చూత మంతయున్. 574

క. అని పలికిన దనుజేంద్రుని, గనుగొని యిదియెంత సావిరి కనిపించుకొనం
దునిమెదము నీప్రతాపం, బున మేమాసురల నొకని బోనీకుండన్. 575

క. తలద్రొవక మ్రింగమే వే, ల్బులనందఱ నమృతసేవ బాలియకయున్న
మెలగుదురుగాక కడుపున, గలకాలము జాతరాగ్ని గమలి బలీంద్రా. 576

క. అటువలె గాకున్నను ఘన, పటలిక శృంఖలలువైచి బంధించినయు
త్కటదురితంబు ననుభవించుటకుం జెఱసాలనిడమె సురపతిఁ గినుకన్. 577

క. అని యుత్సహించి పలికిన, విని దనుజేంద్రుడు మిగుల వేడుకమీఱక
గనుగొని యిదుగో సమయం, బనుపమభుజశక్తి కనుచు నందఱఁ బనుపన్.

సీ. కృతవీరపాణకల్లేజవభ్రమణారుణాభనేత్రముల రోషాగ్ని లాలుకఁ
గలకాభిజలఘోషఘనతమాశబ్ది కస్తయ ఘట్టితాట్టహాసములు చెలఁగఁ
బ్రతిభటాఘ్యంధకరణహాల హలదీప్తిముష్టింధయచ్చాయమూర్త్యుల
మధ్యవియద్దీప్యమానార్క నిష్క్రిశ్నిరణభికరఖడ్గకాంతు లడర

తే. హైమరథములదోలి గంధాంధభద్ర, కరుల గారాడి దుముదారుగా హయాళి
జేరువకు నూకి భటులకుఁ జేయివీచి, యభ్యుత్ప్రీయదైవవైన్యంబు గదిసి. 579

క. వాతంధయపాణింధమ, శాతశరము లనురులేయ సౌరబలంబు
ప్రీతిలక ప్రతిసువర్ణ, స్వీతోజ్జ్వలపత్రితతుల విదళించె చెనన్. 580

మ. రథికుల్ హస్తీకు లాశ్వీకు ల్భటులు శస్త్రా శస్త్రీ బోరం బర
శ్వఘకాక్షేయకకుంతముద్గరగదాచక్రాదినానావిధా
యుధకాంతుల్ దశదిగ్విభాగముల యందొప్పారె నత్యుగ్రహా
మధుభృల్లోచన మానులోచనము సామ్యంబూని చూపట్టంగన్. 581

క. ఈకరణ శరాశరి గుం, తాకుంతి గదాగదిని బ్రతాపముమెఱయ
స్థిరరముగఁ బోరంగ నా, కాశోదైత్యులకు ద్వంద్వయుద్ధంబయ్యెన్. 582

సీ. బలిశక్రులును హేతిపాశాయుధులు వృషపర్వాశ్వీనులు రవిబాణులిందు
నైంహి కేయులు విరోచన కృశానులు భద్రకాళినిశుంభులు కాలనాథ

కాలులు మయవిశ్వకర్మలు జంభ వృషాకపు ధ్వజిరోనిశాకరజాలు
మాత్యకోత్కలులు దుర్ధర్షణవామదేవులు నముచ్యపరాజితులు పులోమ
తే. సీలులును మేఘదంభావనీతనయులు, కాలకేయమరుత్తులు కమలమిత్ర
తనయనర కానురులుని వాతకవచపవ, మానులొండురులో వోరుసమయమునందు.

మ. కవచస్ఫుర్తి నభేద్య మా కవచమేకంబైన బాణంబుచే
నవియించెఁగరభరభ్య సారథిపతాకాద్యంబుల న్నాలుగిం
ట విదారించె సురేంద్ర డగ్గటి భుజాటంకంబునం దైత్య దా
నవచూడామణి యట్టహాసమునఁ గాండం బెల్ల ఘూర్ణిల్లగన్. 584

క. మఱియుం దఱచుగ శరములు, గఱిగఱి గలువంగనేయఁగా వెఱుక య
త్రైకంగంటిరాయఁ డప్పడె, యఱిముఱి బ్రతిశరములేసి యన్నిటఁ ద్రుంచెన్.

సీ. కోపంబు మీఱఁగాఁ జాపంబుచేపట్టి రోపంబుచే దాని రూపదంచె
శూలంబుఁ గైకొని ఘాలంబు వొడువరా వాలమ్ముచేదాని న్నీలజేసెఁ
బంతంబుమీఱఁగాఁ గుంతంబుకైకొన్న నంతంబునొందించె నస్త్రనిహతి
గండంబు గుఱిసేసి దండంబు వైచిన ఖండంబుగావించెఁ గాండమునను

తే. మఱియు నేయాయుధము లూనమనుజభోజి
తత్తదాయుధములఁ ద్రుంచె దత్తణంబ
యమృతసేవయు హరికటాక్షమును గలుగఁ
గలదె యీడునుజోడు నాఖండలునకు. 586

శా. ఆగ్నేయాస్త్రము దేవతాధిపతియేయఁ దానిచే భగ్గునఁ
భగ్గుంబయ్యె మహారథంబు దివిజప్రత్యర్థిరాజేంద్రుఁ డు
వృగ్గుండొట నదృశ్యుఁడై చనియె నానాదైత్యసంఘాత ము
ద్విగ్గుంబయ్యె సుధాశను లైలగి రుద్యైలప్రమోదంబునఁ. 587

ప. అంత నిటులు నలోచనగోచరుండై చనినవిరోచననందనుండు కృతగర్వ వి
మోచనుండై తనసేర్పుమెఱసి మాయావి యగుచు నెల్లెడలఁ దోచి పెల్లగ
నాక్రమించెడు మాయగావించిన. 588

సీ. నీలశైలమున వానగురియంగ గిరిభేది యంగంబు గులగులనయ్యె మిగుల
లయకాలదహనకీలలు సుట్టుకొని యేర్చి పరితపింపదొడంగెఁ బాపకుండు
మృత్యుపాశంబులు మెడఁబట్టితిసియఁగా మొఱలువెట్టెనొడంగెఁధరణిమతుండు
జేతాళములు నీళ్లవ్రేసి త్రొక్కఁగఁ బాశి యుడు తెల్లఁబడఁబాసి యుడ్డుగుడిచెఁ
తే. చెక్కుభూతంబు లితరుల పీచుమణఁచె, నేమనఁగవచ్చువానిమాయామహత్త్వ
మహా యింద్రాదులేల బ్రహ్మాదులైన, మెదలఁగాఁజాల రావేళ నెదుటఁబడిన.

ప. అదియునుంగాక.

మ. జలదంతావళిఘోరఘోరకృతులతో యుద్ధానిలాఘాతసం
చలితాభంగిలిహతుంగతుంగతర చందద్భంగఘోషబుతోఁ
గలశాంభోనిధిఁ దమ్ముముంచిన గతి గ్గ స్పింపఁ గంపించుచుఁ
బలభిస్తుఖ్యులు పాపిపాపియని యబ్రహ్మణ్యము నెట్లొగన్. 591

మ. వినిపించెన్ హరిపాంచజన్య రవ ముద్వేలప్రభాచక్రముం
గనిపించెన్ సురదానవావళికి రక్షస్వామిమాయాళిలే
దనిపించెన్ ఊణమాత్రలో సమదదేవారాతిరింఘోళిచే
దినిపించె దృణరాజి రాజిత ఘజాతేజంబుశోభిల్లగన్. 592

వ. అప్పుడు. 593

ఉ. చిక్కితి వెందుఁబోయెదవు శ్రీహరియంచు మృగేంద్రవాహముం
జక్కఁగఁ బైకినూకి రభసంబున శూలము పూని జక్కియా
పక్కిని ప్రక్కలింపఁ గని పక్కున శూలము నాచి త్రుంచె నా
చక్కని కాలనేమితల చక్రధరుండు సురాళిమెచ్చగన్. 594

క. అదిగనిన మాల్యవంతుండు, గదగొని హా! పోకుపోకు! గరుడ యటంచున్
విదలించె గరుడుఁజెక్కులు, త్రిదశేంద్రుండు తనదు పవిని దిట్టఁగ నంతన్. 595

తే. దానపద్మంసికరచక్రధార మునుదొ, తానుమునుదొ యనంగఁగంధరను వలచి
యచ్చరమిటారివై చుమాల్యంబువలన, మాల్యవంతుండు సహజనామంబుఁగనియె.

క. సురభీకరణోత్తమనో, హరమూర్తి సుమాలి మాధవౌధత్యమునం
చెరలెం దానసజాతియొక పశుమనోజాతియైనఁ బ్రమదము గనదే. 597

క. తనపేరు గలుగు హరిసే, క్షిప్రవాఁడని మాలిఁ దునిమెఁ గేశవుండు సుర
ర్శనమున మఱియు ననేకుల, దనుజులఁ దునుమాడె బాహుదర్ప మెలర్పన్

శా. ఈరితిం జగదేకఁల్లఘండు భూయిష్టప్రతాపంబుచే
గ్రూరాదిత్యవిరోధివర్గముల నుద్గుల్నేయ నంతంతకున్
హేరాశం బగువేడ్కవాసవుండు మత్తేభంబుఁ గాలాడిదు
ర్వాగంపొకులిశంబుపూని బలీఁ జేరంబోయి తా నిట్లనన్. 599

క. ఏరా యోనిశాచర, యేరావృత్రారి నెఱుంగవే నాతోడం
బోరాడలేవు పోరా, కోరా యభయంబు నిల్పుకోరా తనువున్. 600

తే. వదిలి శౌర్యంబు వివ్యలవానికరణి, నింద్రజాలంబు వన్నెదవే బలింద్ర
యినిగొ వజ్రంబు మెచ్చియిచ్చెదను గొనుము, కల్లగా దనవిని దైత్యఁల్లభండు.

తే. ఇంద్రజాలంబు నన్నక యెటులనొడియ, వచ్చు నశిషిషబలము లవ్వారిగాఁగ
దోహసంగకపోదు వే దొడ్డదొరపు, వజ్రమాత్రంబు నాకేల వలన దనిన. 602

ఉ. ఇంకిట దోచె కాక పురమెయ్యది నీకు నిశాచరేంద్ర యీ
యంకము మాని పోయిన యథార్థమే పల్కితి వార యందు
నిశ్శంకత నిర్జరేశ్వరుడు సారెకుఁ బ్రల్లదమాడఁగా మహా
హంకృతిఁ జెంత నున్న బలియుం దనుజాతుఁడు హంకరించుచున్. 808

తే. ఏమిరా యింద్ర యింతలో నింతగర్వ మేలవచ్చె దలంపరా యిన్నినాళ్లు
నీవు పడినట్టిపాటు నేనెఱుఁగుదు నొక, గరిడిలో వింతసాధన క్రమముగాదు.
తే. ఇతఁడు నీకోడి మాయలు నిచటఁజేసె, నే న్వకాండ విజృంభణం బెల్లదొలఁగ
గౌతమీజార యెవ్వనిఁ గాఁదలంచి, నావు బలిగాఁచె పుణ్యజనప్రభుండు. 809

ఉ. కొమ్ములు దోక లేక జతగూడెను నీకు వృషాఖ్య యింద్ర రే
ద్రిష్టరిదోష్టికయ్యమున దిట్టతనం బరి పూరిమేసితోఁ
గ్రమ్మినభీతిచే నటులుగావలె నచ్చెరువేల నీనికై
యిచ్చుహి నీదువేరిపను రెచ్చటఁ జూచినఁ బూరిమేయఁగన్. 810

క. కౌశికలీలను గానన, కౌశికమూలమునఁ దపముగావించెదవో
కౌశిక యటుగాకున్నం, గౌశికగతిగొంది నడఁగఁ గాంక్షించెదవో. 811

క. బలిభాన్వతైజంబున, నభుకుచు నికఁ గౌశికా మహాబిలవదవి
నైలఁగు యథార్థాభిఖ్య, న్వలపదు మాతోడఁ బోర వశమే నీకున్. 812

ప. అసిన మదిరాపానభిశిరాంగారసదృశదృశుం డగుచు సహస్రదృశుం డిట్లునియె.

తే. కౌశికుడ నాదుఁగాక రాక్షస యటైనఁ
గౌశికన్పూర్తి బలిపుష్టగణము లెట్లు
మనఁగనేర్పు నెఱుంగ వేమనఁగవచ్చు
నసిన విని నవ్వి బలి యిట్లు లనియె నపుడు. 813

నీ. విబుధలోకేంద్రుండు వీరాధి వీరుండు గాఁచె మొన్నండైనఁ గలననోడి
పోవునె యట మొన్న పూర్ణంబునకు స్వర్గమిచ్చి తా నడవుల కేగెఁగాక
మరల నెయ్యంబున మముఁగొల్పెఁ గాఁబోలు ఘనభుజాశక్తికిఁ గడమగలనె
యింకఁ దాఁగాక నన్నెవ్వరు నవ్వెద రాహుంబున నోడియగుచుండ

తే. నహహ యందులకేమి కర్హానుసార, మావరలు సంపదలు జయ మపజయంబు
దానికన లేదు దైవకృత్యంబులకును, విజ్ఞవీఁగుట ప్రేఁగుట వెట్టితనము. 814

క. వినవోయి యింద్ర దైవం, బనుకూలంబైనఁ గలుగు నన్ని శుభంబుల్
దనకుఁ బ్రతిహాలమైన, చ్చిన నేకార్యంబుఁగాదు సిద్ధము సుష్టి. 815

ఉ. మీకొకవేళ సేమమగు మేముకవేళఁ ద్రిలోకరాజ్యముం
జేకొనియుండు మిరువరకుఁ జేకుఱవొక్కట వాంఛితార్థముల్
కోకచకోరకంబులకుఁ గూడునె కోరిక లొక్కవేళనే
యాకరణిందలంపు త్రిదశాధిప గర్వపుమాట లేటికిన్. 816

- క. అని వైరోచని పలికిన, విని బలి నను వాడు దేవవిభుడు కృతఘ్నుం
డని రోయక నరిచేసుక, చనునే మాటాడ రాత్రిచరమూర్ధన్యా. 614
- క. ఊమాత్ర మూరకుండుము, ఊదాచరతోటి గొలుచ సమతి సహస్రే
ఊకాయము గూలించి థ, ఊముగఁ జేసెగచు భూతసంఘంబులకున్. 616
- ఉ. గాలికి బోవువాహము నగంబులపత్రములం చెమల్పఁగాఁ
బాలును వాలు సైన్యములు సంగరమన్న గృహాపయ క్తముల్
ప్రోలును బట్టబైట నిజపుత్రకుడుం బలుగాకి యిట్టిచో
వేలుపుడేని గెల్పు టొకవిక్రచుమే బలిదైత్యవల్లభా. 616
- వ. అని దురాగ్రహగ్రహవేశకిటకిటాయితరనపటలుం డగుచు నిజభుజాగ్ర
జాగ్రన్తంజలాగ్రంబు జలిపించి యాఖండలున కిట్లనియె. 617
- క. అబ్బలి సురమృగములకుం, బెబ్బలి యటఁగొకు నీకుం బింకంబున్నక
గొబ్బున రా బలినేనొక, చెబ్బం బరిమార్తు ధరణి గొబ్బునఁ గూలన్. 618
- తే. నానురేంద్రుండు నవ్వి యిన్నాళ్లుగావు
నేడు బలివైతి వాహవోన్నిద్ర బాహు
శక్తికిని పల్కి బలికి ద్రానంబు బలియ
నెలిని ఖండించెదను సురల్ బలియుఁ డనఁగ. 619
- క. అంతటఁ బోక సురేశ్వరుం, డెంతయు రోషమున వజ్రమేసిన మూర్ఖ
క్రాంతంశయ్యెన్ బలి దివి, జాంతకు నరనంబుసూతుం డవలికిఁ దిరిచెన్. 620
- నీ. చెలికానిహానినీక్షించి రోషంబున జంఘండు కదనసంరంభుం డగుచు
నిలునిలురా యింద్ర నేఁ డెందుఁ బోయెడు చిక్కితివం చుని సింహహయముఁ
గదియంగఁదోలి యుద్ధతి గదాదండంబు విరవిరద్రిప్పి యాసురసరేణ్యు
కరినివైచిన నని సురసురస్రుక్కుచు ధరణిపై మ్రొగినఁ దత్క్షణంబు
- తే. నందె మాతలి దెచ్చిన హయసహస్ర
రథముపై నెక్కి జంభ శిరంబు దుసిమే
వాసవుండు గిట్టుకెగఁగొట్టువజ్రమునను
జంభసంభేదమేమి యాశ్చర్య మనఁగ. 621
౪. కలహప్రియుచే నెంతయుం, దొలుత న్విని కనలి వానితోఁబుట్టువునొ
బలపాకనముచు లత్యు, జ్వలశో భాభువనముచులు సంఘమునన్. 622
౫. త్రేతాగ్నులకలె మువ్వరు, దైతేయులు సుట్టుముట్టి దారుణశరసం
ఘాతములఁ గప్పఁగాఁ బురు, హూతుం ఁప్పాఁగె మేఘయతమేరుగతిన్.
- క. ఎలుఁడు రథంబును దురగం, బులు బొకుండు మాతు నమచి భూరిశరములక
దలియించి యింద్ర నంగక,ములు సింఁచిరి మించి యతఁడు మూర్ఖమునుంగన్.

వ. అంత సంతటంబోక యనలు సంతకు ససుర నధిపు ననిలు నలశేష్వరు నలికలోచ
ను నన్య లగునమరుల నతులితంబు లగునస్త్రంబుల నదటణించి యట్టహాసం
బడరించిన.

625

లే. వెఱచి తెఱగంటిమూఁగలు మొఱలువెట్టు
నమరవతి సేనదేరి యుదగ్గుఁ డగుచుఁ
గులిశఁధారను ఖండించె బలునిమొదట
వెచుకఁ బాకాసురునిఁ ద్రుంచె విక్రమమున.

626

ఉ. వారలపాటుఁజూచి యనివారితరోపకషాయతాక్షుఁ డై
పీరవతఁగుఁడౌ నముచి విక్రమశాలి యనేఁఘంటికో
దారము మత్తశాత్రునవిదారము నైన త్రిశూలమెత్తి హుం
కారముమీఱ వాసవ పాకాలుము చీన నటించు వైచినన్.

627

వ. అదియుఁ బ్రయకాలకాలఫాలలోచనకీలికీలాకరాళం బై నిగిడిన యట్టికూ
లంబు తూలంబులీల నతివేలంబై యాలంబున నేలంబడ వాలంబుననేసి తద్దనుజ
కంఠనాళంబు ఖండింప నాఖండలుం డఖండదోర్తండలమండనాయితం బగు
శతకోటిజళింపించి వైచిన నదియు శతకోటిమార్తాండమండలపిచండిలరుచి
మండలప్రచండతాఖండనపండితమన్యం బగుచు సంవర్తనమయప్రవర్తిత
పుష్కలావర్తప్రముఖ చటులతరమేఘపటలనిర్గళదనర్గళజాగ్రద్ధిర్ఘ్నిర్ఘాతసం
ఘాతేలింగంబు లగు విస్ఫులింగంబులు తోరంబై నిగుడం గనుంగొని దనుజ
పుంగవుండు గలంగక చెలంగుచు మదీయశత్రులికుంఠనంపుతాళికి నొక య
పూర్వవజ్రంబు లేదు గదా యని వెదకుచుండు నదియుఁ ద్రిటశక్తి యంపెనే
కదా యని యెదయిచ్చిన వజ్రంబును జనుమఱగ్రుచ్చి వెనువిచ్చి చనలేక
యచ్చటనేయున్నం గనుంగొని వియచ్చరప్రవరుం డిది యేమి యెచ్చటనుం
గాన మిట్టి యచ్చెరు చని రిచ్చవశి కనుంగొనుచు వెచ్చనూర్చుచున్న సమ
యంబున నార్ద్రంబును శుష్కంబును గాని దాన నముచిదానవుండు దెగు
నని నిదానంబు దెలిపిన నాకాశవాణి పలుకునాకర్షించి నలుదిక్కులుం బరికించి
తైత్తిప్రభావమానితవజ్రఘనసారం బగుచుఁ గనుపట్టు వారాశిండింకీరంబు
భవిష్యన్నముచిహననజనిష్యమాణయశస్సౌరభకారణకుసుమమంజరిం జేపట్టు
విధంబున హస్తారవింశంబున హంసంబుచంకంబునకా గనుపట్టం జైకొని దివ్య
తేజంబుసంధించి యనార్ద్ర శుష్కంబిదియాఁ గదా యని ప్రయోగించిన
నదియు నింద్రప్రతాపధూపాలుని సమీపంబున వెలుంగు చంద్రబ్యోతితేజం
గున రంధ్రై నిజాభిముఖ విజయలక్ష్మికి సుహర్వాధిపతినమర్పించు కర్పూరసీరా
జనంబు డంబున విరాజమానం బై బలిదైత్యత్రిలోకాధిపత్యవివాశమాచకం
బై పడునుడువుపడువున బెడండ్లై నముచిప్రాణాపకర్షణసమాపతస్పృత్య

దేవతాట్టహాసంబు పోలిక వికాసంబై తైలాదభ్రసితాభ్రంబునువ్వాత్తగు
రీతి శీతలజలప్రవాహంబు కూల సాలనిర్మూలనానుకూలం బగులీల సురవిరోధి
శిరోఢిఖండించిన దనుజవరూధినీహాహానాదంబు లుప్పలిల్లె దివిజచమూసమూ
హంబులు గాయకహాహానాదంబులు బ్రహ్మర్షి సముచ్చయసముచ్చై పురుషాస్మిత
జయజయేత్యాశీర్వాదంబులు జయదుండుభి రటనంబులు నవ్వరోనటనంబులుం
డెలంగె నంత.

628

తే. ఏటై పాటు నెత్తురు లెందుజూడఁ గొండలై పడుకండ్లు గుములుగూడి
దానికై పోరు భూత జేతాళతులుగలిగి భీకరమయ్యె సంగరము గరము. 629

తే. మెదడు ముద్దులుగావించి మెసవి మెసవి, కుతిక మ్రోయంగ నెత్తురుల్ గ్రోలికడుపు
నిమిరికొంచు నగ స్త్రయం త్రములు నొడివి, శతపదంబులు ద్రొక్కుచు శాచగణము.

క. తుందిలదనుజబంధము, నందొకగజమ స్తంబు నతికి గజాస్యా
యిందలి కరివిఘ్నంబులఁ, గుందింపకు మనుచు మ్రొక్కుకొనుభూతంబుల్. 631

తే. వేలుపులు వారు దనుజులు వీర లనుచు
భూత జేతాళములపట్టి పాంకపటిచి
తాను మోహినియంచు రక్తంపుసుధను
బాసంగ వడ్డించె గామినీభూత మొకటి.

632

మ. కరిగండస్తుతదానవారి యమునాకల్లోలముల్ గా నిశా
చరరక్తంబు సరస్వతీకలన మించె న్వాహలాలాంబువుల్
సురకల్లోలిసగాఁ ద్రినేనికరణి నొప్పించె జ్ఞాతేయసం
గిరభూభాగము గాన దానబడమోక్షప్రాప్తి సంధిల్లెన్.

633

తే. ద్వంద్వయుద్ధంబు గావించు దనుజవిఘ్నలు
దక్కురక్కను నెదురంగి నల్లండిలుచుఁ
బటవ వెన్నాడిపొడిచె సుపర్వగణము
లహహ దాయాదిపోరు దున్నహము గాచె.

634

వ. ఇవిధంబున నుపేంద్రసుదర్శనంబునఁ గాలనేమి మాలి సుమాలి మాల్యవం
తులు సంభోధరవాహదంభోలీసంరంభంబుల బల జంభ పాక నముచి ప్రముఖ
దానవప్రవరులు దక్షిణదిశాధిపతులవలనఁ దగిన సేనాధిపతు లెల్లం ద్రెల్లిన
విలోకించి దేశకాలవిశేషవిజ్ఞానవిచక్షణుండు గావున పేరింద్రుండు దనకదివిజ
యనమయంబు గాదుగా యని యెఱింగి సంగరరంగంబు దొరంగి శుక్రసన్నిధి
కేగి తదియసంజీవినీవిద్యుఁ దత్ప్రేవదేశవచోవిశేషంబుల బాహ్యంతకరణ
దుఃఖంబులఁబాసి, తేవంబునకుం జన్మయెఁ దక్కు రక్కసులు దిక్కులేక వెక్కువగ
లం జక్కవడి నానాదిక్కులకుఁ బటవఁ బరవరూధినీపరుల వెన్నుండు మున్నం

టి రోపంబుకింటు దెఱగంటి దొరలు సమయింపలేక వెఱచువారును, రక్షింపుండని యెఱచువారును, దెసలకుఁ బఱచువారును, దృఢంబులు గఱచువారును, కాననంబులు గూఱువారును, విధిమాఱువారును, మొక్కిక్కువారును, సగంబు లెక్కువారును, నొచ్చువారును, సముద్రంబులం జొచ్చువారును నై కలంగిన రక్షింబలంబులవలన దిగంతంబులుం గరుణరసమయంబు లయ్యె నానమయంబున.

685

ఉ. గీరమణుండు పంచ ననికిం గలహప్రియుఁ డేగుదెంచి ల
త్తిరమణ ప్రసాదమునఁ జెందితి రింతె యభిష్ట మింక బృం
దారకులార భీతు లగుదైత్యుల నొంపంగ నేల యంచుఁదా
వారలుబోదుమాన్వె విత్తువాక్య మలంఘ్యము గాదె యేటికిన్.

686

వ. అంత నువర్వ సార్వభౌముం డవార్యశౌర్యంబున దుర్వారతరస్వశౌర్యశీచర
భుజాఖర్వగర్వశార్యరంబు దొంగించి నిజప్రతాపతేజసు వెలింగించి పలాయ
మాన నానాదానవప్రాణత్రాణపరాయణుం డగుచుఁ దచ్చివిరంబుల ధర్మదార
లం బట్టింపక ధర్మధారలం బట్టించె నంత.

687

సీ. వృత్రనిర్జర మిత్ర వృత్రపంకజమిత్ర జంభజంభల విభంజనకుతార
పాకవారణపాకపాకల రోషనముచిఖండన భండనప్రచండ
బలయుక్తబలభుజాబలమహాబలనాగ కృతపులోమవిరామ క్షీర్తిధామ
జితవిరోచన దైత్య సుతవిరోచనశమ తతగరుద్ధరధ రాధరనిరోధ

తే. యంచుఁ గొంచక కంచుకు లభినుతింప

విజయలక్ష్మినమేతుఁ డై వెల్లగారు

సెక్కి సర్వామరులు గొల్వ సింపుసాంపు

లమర నమరావతికి నేఁగె నమరవిభుఁడు.

688

మ. అమితానంద మెలర్ప డెందమున దైత్యారాతి సూర్యారాతా
రముగాఢస్మృహమీఱ వ్రాయు మనుజుల్ రాజింతు రాచంద్రతా
రముగా శ్రీయుఁ జిరాయు వొంది రుచి రాధారాదితోదారితా
రముగా వర్ధిలుఁ గీర్తిగల్గి ఘన సామ్రాజ్యంబున న్నూభవరా.

689

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యుండు చెల్ప విని ప్రమోదాన్వితుఁ డై
జనమేజయుఁ డవ్వలీకథ, యనఘా వినవలతుఁ డెలుపు మని యడుగుటయున్.

మ. నవరత్నో జ్వలథామ దామసుమనో నాభీక నాభీకపా
త్రవరామోదనిదాన దాననిలసత్కల్యాణ కల్యాణ
మ్రవనీచైత్రవిహార హరు సునచోమాధుర్య మాధుర్యశా
ప్రవిభాస్యోత్తవిశేష కేషునిసత్సత్కీర్తి సత్కీర్తితా.

641

క. భర్తృహరిప్రముఖగుణీ, కర్తృకృతగ్రంథజలధి శజ్ఞానసుఖా
భర్తృమనీష-మంథర, భర్తృ శ్రీపద్మనాభ తనయవరేణ్యా.

642

ముక్తపదగ్రస్త సింహావలోకన భుజంగవ్రయాతము:—

సుథామాధురీ ధుర్య సూక్ష్మైకథామా
కథామాత్రధూతారి కౌక్ష్యధామా
యథామాధవస్వాన్లకాదివ్రథామా
ప్రథామానితామాత్య రాజీసుథామా.

643

గద్య. ఇది శ్రీరామభద్రచర్యాభిరామభద్రకరకటాక్ష వీక్షావరిస్తాప్తదీప్తతరాష్ట
భాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయసకలవిద్యత్కవిజనవిధేయ భరణీదేవుల నాగ
నామాత్యసుథాసముద్రసమున్నిదపూర్ణిమాచంద్రరామమంత్రీంద్రవణితం
బైనదళావతారచరిత్రం బను మహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

౩. కూర్మావతారకథ సమాప్తము.

3. వ ర హ వ తా ర క థ.

తృ తీ యా శ్వా స ము.

యుక్త ధర్మ కృష్ణా!
నాయకమణి కృష్ణ హృదయ నాయక కృష్ణా!
నాయకజాధిప సూచక
నాయకమణి కృష్ణపద్మనాభశిష్యకృష్ణా.

1

తే. ఆవధరింపుము జనమేజయక్షీతీశ
శేఖరున కిట్టులను వ్యాసశిష్యమాని
ధారుణీశ వరాహవతార మింకను
దెలియఁజెప్పుద వినుమని తెలుపఁ దొడఁగె.

2

కా. శ్రీ దారత్యమునం బ్రసిద్ధుడవు లక్ష్మీకాంత నేర్రాద్ధువ
క్షోదేశంబునఁ బూనఁగా నని కడుం గోపంబుచే నామహా
యాదోరాశిని డాఁగు భూసతిని దంప్తాగ్రంబునం బూనితా
భూదారత్యమునం జెలంగె భవభాంభోజాత్ముఁ దుర్విశ్వరా.

3

సీ. శ్రీవిష్ణుపదభక్తి జెలఁగున పల్లి చంద్రములలో మున్నెన్నఁదగినమేటి
దిత్యదిత్యాదిసాగ్ధీశిరోరత్నంబు లను ప్రేమఁ జెట్ట పట్టినగృహస్థు
కమలాప్తభుజగేంద్ర ఖగరాజరోహిణీకన్యకారవణులఁ గన్నతండ్రి
రాముచే దానధారాపూర్వముగ భూతధాత్రిగ్రహించిన శ్రోత్రియుండు

తే. తోయరుహసంభవునకుఁ బొత్తుండు మరీచి
పుత్తుండు విచిత్ర గుణమణిపాత్రుఁ డఖిల
వేదవేదాంతతత్త్వ వివేకశాలి
మహిమఁ జెలువొందుఁ గశ్యపమానిమాలి.

4

క. దితి మొదలగు పదుమువ్వురు, నతు లతనికిఁ గలరు నమాజసౌశీల్యరమా
నతులు జితాన్యజగత్త్రయ, నతులు వయోదూపభాగ్యసంపద్వనతుల్.

5

* క. శ్రీరాజకపీరాజక, ఘోరాజితలప్రవీణకుశలధునిగా

ధారాధరధారాధర, ధారాధరక్షిత్వ దవసముకృష్ణ!

క. కులరూపగుణసమృద్ధులు, గలసవతులలోన దితి సగౌరవలీల
న్వీలసిలు గళ్యవకాండన, కలితాలయరత్నదీప కలికయు పోతెన్.

6

ఉ. ఆరమణీశిరోమణి వయస్యలతో నొకనాడు కేలికా
గాతసమీపవర్ధితవికస్వరసూచితచిత్రచైత్రిణో
దారవిలాసభాసురలతావిక సత్ఫలపుష్పభారశృం
గారవసీవిహారకుతుకంబున నేగి తదంతరంబునన్.

7

సీ. పల్లవాధర యల్ల మొల్ల తీవలపల్ల నెల్ల తావుల తావులుల్లసిల్లే
గొమ్మ యీవిరి గొమ్మ కమ్మదేనియగ్రమ్మ నెమ్మెమీతెఁ గదమ్మ తుమ్మెదలకు
నింతి సంపెంగచెంత నెంతబాగాయె సేమంతిబంతులు వింతకాంతి నెరసి
కన్నె గేదగికన్న పొన్న చాయనె యున్న సన్న బాజులచెన్న పన్నెమీఱు
తే, బంకబాక్షిరొ యీవంక బొంకమాయె
గుజ్జామామిడిపజ్జనె గొజ్జెగులును
జూడు మనుచేడియలతోడఁ గూడియాడి
వనిత విహరించె శృంగారవనితలమున.

8

మ. నివృత్తుండమరందపూరమున దన్నుత్య న్నయూరంబు నా
లపదద్యచ్ఛక్తకారికాకులము లోలద్యల్లికాబాలముఁ
క్షీపదుత్రస్తవిహంగమంబు పరితశ్శీర్షప్రవాళంబు నై
యపు డీక్షింపఁగ నొప్పె గేళినన మజ్జాక్షీవిహారంబునన్.

9

ఉ. సారెకు గంధసార గిరిసారసమీరకిశోరవారముల్
చేరికఁ జేరి హరి సరసీశరశీకరశీతలత్యముఁ
నేరుపుమీఱు జూపి హరి నీలమణిగమణీయకుంతలో
దార శరీరసారభ మయశ్రమవారి హరించె సత్తఱిన్.

10

క. శీతలతలవనకేళీ, కాతుకమున నున్న దితిని గని యపుఁ డొకనా
రీతిలకము వదనాంభో, జాతమరందాయమాన సరసమృదూక్షిన్.

11

క. తిలకింపు మిచె విచిత్రము, లలనా మారీచమంజులత సతిమందా
నిలలోలమానసత్యము, టలుగుటను బ్రియాభివదలకయె పెనఁగెనవన్.

12

క. చెలియా కాంతా మోదము, గలుగనియెడల న్నదాభి కలియనె తమిచే
గలసిన నట నెయ్యదిన, త్ఫలమంచుఁ గటూక్షిదోష బలికిన దితితోన్.

13

క. నారీకలితోచైత్తస్తన, హరితవిస్ఫూర్తిమించె నది గను మనఁగా
నోరమణి వ్యర్థోక్తుల, నీరీతిం బలుకనేలనే యని నగుచున్.

14

సీ. తనమనోహరుపేరు వినినంతఁగాంతకు మనసురంజిల్లిన మదనుఁ డదియె
సండుచేసుక మానస సరోవరము నిండఁ గాలుచల్ దీర్చినఁ గర్ణవివర

ములవెంటగోకిల కలరవచ్చులమున నాతను మమవాసనామిషమునఁ
గనుంగవ మిథునిత ఖగదర్శనోపాధి నాల్క రసాస్వాదన కిపటమునఁ
తే. దనువున హిమానితాక్షేప జనితపులక, రాజశైతవమున రాగరసము నిండి
ధైర్యమనుకట్ట నగలింపఁ దాళలేక, వల్లభనిపొందుఁ గోరె నవ్వారిజాక్షి. 15

తే. వసుధ వాసంతవేళ నెవ్వారి శైన
సంగజోద్రేక మొనరించు నందుమీఁదఁ
గొమరుప్రాయంబుఁజెలుపును గూర్చి గలుగు
దిలికి రతివాంఛయరుదె తద్విరసనమున. 16

నీ. నునుదీవె సురసొన్నఁ బెనఁగొన్నఁ గనుఁగొని ప్రాణేశుఁ యెఁగిలింపగఁ దలంచుఁ
గోవెల చిగురాకుఁగొటికిన నాథుని యధగంబు గంభీరసియంగ నెంచుఁ
గమకించి పల్కునిల్కడ కోకిరొడ విన్న గిళగిళధ్వనులపై గాంక్షనిలుపుఁ
దమినిఁ బైకొను చకోరములమోహముఁబూచి పుంభావనంభోగమునకుఁ దివుగు

తే. గలికిరాయంచ ముక్కున గమిచి కమల
నాభింజంబుఁ బలికిచ్చు నలువుఁగాంచి
మమత మొనపంటఁ దెలనాకు మడుపుఁగొరికి
చెలుగనకునీయఁగోరు నచ్చిగురుజోడి. 17

తే. రామ శృంగారకేళికా రామ నీమ, సదృశసస్తునిరీక్షణోజ్జ్వలితసురత
కేళిలీలావిలోలయై యాలిజనముఁ, గాంచి యిట్లనిపల్కె సుత్కంఠ మెఱయ.

కా. ఈయారామమునం బికస్వరము బెంతే వింతగాఁ జల్లునై
దాయం దెచ్చెర వేడ్కతో రమణుతోడంబుడిక్రీడించు నా
ప్రాయంపుం జిగురాకుఁజోడులు గణింపం బూర్వజన్మంబుం
దేయేనోములునోచి నారలా కదే యేటి కిశోరేక్షణ. 19

ఉ. ప్రాయముగా వసంతము నపాయముగా వినఁ గర్ణసూచికా
ప్రాయముగాఁ బికస్వర ముపాయముగా మరుఁడేచ నిట్టినో
దాయఁగదా వియోగిని తాళఁగ రా దను బుద్ధియుంశలే
దాయఁగదా మనోహరున కక్కట నేనిక నేమి సేయుదున్. 20

క. ఉపవాసంబుల వ్రతములఁ దపములఁ, గృతియింపు బడుగుఁ దపముల కేలా
కృపపుట్టు మర్మభార్తిత, చవలాలోకనలయందు శరందుముఖి. 21

తే. కన్న కొడుకులు మూడులోకముల కేల
నక్కటా ముక్కుబట్టుక యనుదినంబుఁ
గ్రిందుజడలంట గూర్చుండుఁ గ్రిడ యుడిగి
యేమి సాధింపనెంచియో యెఱుంగరాదు. 22

తే. అకట తనకేమిగొదవ గేహమున నకల.

భోగభాగ్యంబులును మంచి పువ్వుబోండ్లు

గలిగియుండంగ ననుభవకాల మెఱిగి

పడయనొల్లఁడు సౌఖ్యంబు వెడఁగుడవని.

28

తే. వలపు గలిగిన నిండుజన్మనిని ననిని, గలయుకంటెను సౌఖ్యంబుగలదె వేఱె
యెఱుగఁడే మఱి నాదురస్పష్ట మింతె, కాక యాతనిదూరఁగాఁగలదె ఫలము.

ఉ. తానయి చేరఁబిల్చి సురతప్రియుఁడై యొకనాటిన్తన న

వ్వాసముసేయఁగా నెఱుంగ మానిని యేమనితెల్పుకొందు నే

నేనయి యెన్నఁడైన దమిహెచ్చినచో గనుజేరి యెంతప్రా

దైనఁ బదంబులొత్త తుణ మప్పటికేము ఫుటించు గోరికల్.

25

చ. అని సురతస్సృహహవిరుదగ్రమనోజశిఖిత్రత్రపా

వినయవినేకీయై మధుపవేణివసంతవనిత హసంతికం

గనుఁగొనులీలఁ గణగొనుచు గంజదళాతుల బాసి యొంటిమై

దనవతియున్న యింటికి ముదంబునవచ్చె బదంబునొట్రిలన్.

26

శీ. సంపూర్ణపూర్ణిమా చంద్రబింబము చెన్నుఁ గన్న ప్రసన్నవత్తంబువాని

వెలిమెట్టతమ్ముల వెలివెట్టఁగాఁజాలు శ్రవణాంతకాంతనేత్రములవాని

శివశరాసనశృంగశృంగశృంగారంబు గబళించుసంసభాగములవాని

నతికటోరనిబస్తనాచలక్షోదక్షమం బై నవిపులవక్షంబువాని

తే. సూర్యతేజంబు కైకొన్న శుచికి జంద్ర

కాంతియునొసంగుభంగి దుగ్ధముల నన్ని

హేమాత్రమొనరించి వేసంజ హేమామళాల

నేకతంబున నున్న ప్రాణేశుఁ గాంచి.

27

శీ. చంకనత్పత్తి తాటంకంబు నిరువంకఁ గనుపట్టుచంద్రభాస్కరులు గాఁగ

నలతివయ్యదలోని హారము ల్పిలుపవెన్నెలలోనితారకావళులు గాఁగ

వలివెంపుకుసుమపూవన్న చేలమెఱుగు జగజంపుసంజకెంజాయ గాఁగఁ

గంకణమేఘలాకటకర్పూభంధుల లమితవిహంగనాదములుగాఁగ

తే. గనుబొమ లనంగుఁ డూనుసింగాణి గాఁగ

విప్రుగన్నులు విరిగల్పవిరులు గాఁగ

బటుపుగుబ్బలు ముకుళితా బ్జములు గాఁగ

సంజచెలువున బలి జేరి కంజవదన.

28

క. తలవంచి మించుసిగ్గునఁ, బలుకకయూరకయె యున్నబలియచ్చెలువం

దిలకించి కలికియేమో, తెలువగ వచ్చితి నదేమి చెలువు మటన్నన్.

29

కా. కించిల్లక్షితదంతగోరకరుచు ల్కైమ్మావిపై మించుచుగాఁ
జాంచల్యాంచితలోచనాంచలము లజ్జాలీలనూచించుచుగాఁ
జంచుచ్చతదశగ్రసవ్యనకూజతోక్తిలాసంచనా
చుంచువ్యాహృతిమీఱ నిట్లని వచించుకా బోటిగంభీరతకా. 80

తే. అనవరతసౌఖ్యసంధాత యైననేత, కంటె దైవంబుగల్గునె కామినులకుఁ
గాన మీ సేవచేసి నాకాంతిరంబు, ఫలితముగఁ జేయవచ్చితిఁ బ్రాణనాథ. 81

క. మంచది యటువలెఁ జేసెద, నంచానతి యిచ్చె దేని యది వినిపింతుం
గొంచక గాకుండిన భా, పించుంగావెఱతు నెంత చెప్పిన నధిపా. 82

క. అని ననితామణి దెల్పిన, విని నవ్వుచు నూనివిభండు వెలగి యీలా
గునసంశయంప నీకుం, జనునే నీమూటనేను జవదాటుదునే. 83

సీ. అలసివచ్చినవేళ నడుగులొయ్యననొత్తి విడమిచ్చి సురటిచే వినరుటకును
నాకటఁబడసేక యన్న పానంబుల చేతఁబ్రొద్దునఁ దృప్తి సేయుటకును
సంతరించినయట్టి సకలపదార్థముల్ దగులీనింటిలో దాచుటకును
నతిథుల బంధుల నత్తమామల చిన్ని శిశువుల దెలిసి పోషించుటకును

తే. ననవరతమగ్ని హోత్రంబు లరయుటకును, దేవప్రాటోపకరణము ల్దీర్చుటకును
బత్ని పాల్పడ గృహకృత్య భరములేక, గృహీయభేష్టంబుగా సుఖించు నబల.

సీ. సంసారసంభవా త్మయదుఃఖవారాశిఁ దరియింపఁగాఁజేయుతరణి తరుణి
హృదయంగమస్ఫూర్తి నెపుడునామోదంబు గలిగించుతావి యంగలువ చెలువ
కామితఫలములు ఘటియించి వేలుపుట్టుడు వెంచినచెట్టురెమ్మకొమ్మ
కంవొగ ల్నిత్యవికాస మొందింపఁగా మంచిపున్నమచందమామ రామ

తే. సదనమణిమయదీపికాజ్వాల బాల, వల్లభమనోమదావళవారి నారి
శుభపరంపరవర్షించు సోన చాన, పుథులధర్తాథమణిగణపేటి భోజి. 85

సీ. అతిథుల నిష్ట మృష్టాన్నతృప్తులఁజేసి యనుదినంబును బుణ్యమందిగొనుట
శాస్త్రోక్తపద్ధతి సవనముల్ సవరించి శ్రీహరిను ప్రితుఁజేసికొనుట
సన్యాశ్రమములయం దతిదుర్గమంబైన మన్తభోద్రేకంబుమాన్విగొనుట
నిజపితృణముదీర్చి నిఖిలలోకంబులు పాలించుపుత్తులై బడయుటయును

తే. గమలలోచన సీవల్ల గాదె యట్టి, సీకుఁబ్రత్యుపకారంబు నెఱచుగలసే
యేనుబదివేలజన్మంబు లెత్తియైన, మనసువచ్చినగతిఁ బనిగొనుము నన్న. 86

తే. దుర్గముల నాశ్రయించినదొర యరాతి, నర్గముల గెల్పువైఖరి ననిత నీదు
చారువక్షోజ దుర్గముల్ చేరికాదె, కంతుశత్రుజయించెద గడియలోన. 87

క. మహిఃజతురాశ్రమములలో, గృహీ యధికుండట్టిగృహనా నీవే “గృహిణీ
గృహముచ్చతే” యనందగు, మహితఃచోరాధి వినమె మదగజగమనా. 88

తే. అనిన పల్లభ యీలీల నాడనెంత, దాన నాపంటివా రెండతైనఁ గలుగ
నగ్రపత్నియటంచు నన్న దరించి, మీరు నవ్వి న పలదననేరఁగాని. 39

తే. ఇంకఁ దావఁగ నేల ప్రాణేశ వినుము, సిగ్గువడి యుండనీయఁడు చిత్రభవుఁడు
కన్న కేఁగఁగి లేకుచేక త్తికొద్ది, స్రుమ్ముచున్నాఁడు దయలేదు కొంతయైన. 40

తే. అటులుగావునఁ గామార్త నగుచు నిన్ను, శరణువేడెదరక్షింపు సౌఖ్యమొనగి
యార్తజనరక్షణ దక్షులఖలభూత, సదయులునుగారె మీపంటసాధు లరయ.

మ. అనినక లేనగవంకురింప మునికాంతా యింత సంతాపమే
లను మాకుం బ్రియమైనకార్య మిది వాలాయంబుగా నేనుజ
య్యన నీవాంఛితమెల్లఁ దీర్చెదను సంధ్యావేళఁ బోనిమ్ము నా
వనజాతాక్షి స్తరేభమార్ద్రాకర వ్యాధూతచిత్రాబ్జ యై. 42

సీ. మలయాచలాయాతమందానిలము గాదు రణరంగసన్నద్ధరథము గాని
ప్రాగ్ స్తగిరులచంద్రదివాకరులు గారు కమనీయకనక చక్రములు గాని
సాయంసముజ్జ్వింభసాంధ్యరాగము కాదు కొమరుఁజెంగావి తెక్కెములుగాని
సాధారణవిహంగసంరావములు గావు మణికింకిణులఘణఘణులు గాని

తే. తారకలు గావు దేవతాద్వంద్వముక్త, నవనమస్కారకుసుమబాణములు గాని
సంజగా దిది విరహి పై స్తరుఁడు దండు, వెడలు గోధూళిశుభలగ్న వేళ యధిప.

సీ. తిలకింప ద్వంద్వశార్దులకన్న వేండ్రమై జలజారి పండువెన్నెలలు గాయఁ
బల్లివితాశేషపాదపచ్చయలు విలయాగ్ని కిలవిధము చూప
మలయాచలాయాతమందమారుతములు యుంఝామరుల్లీల సంచరింప
ఫలవుష్పనిష్కండి బహుమందరసంబు వసుమతి నేకార్ణవంబునేయఁ

తే. గాలకంతకఠిరహంకారములను, దండిదండిని కనుమకోదండి యడర
విరహిణీలోకసంహారవేళ గాని, యిదివసంతంబుగాదు ప్రాణేశ కంఠ. 44

తే. ప్రాణనాయకయదెచూడు పతులఁగూడి, పాయకుండటంచు సతులకుఁబల్కుతేజ
పాదుషాహు శికాచేసి పంపుకాగి, తంపుఫరమానువోలె నుధాకరుండు. 45

చ. అభుకొకయింతలేక కుసుమాస్త్రుఁడు శ్రొన్నెలసానదీరుచెం
గలువలకోరులంగులుకు గుబ్బుచనుంగవగాడనేయఁగాఁ
గళగోనఁగాలురక్తమిదె గగ్గోను కుంకుమగాదు నాథపూ
విలుతునిదుండగంబు దగవే సహియింపగమికు నిత్రటిన్. 46

శా. ఓయాత్రేశ్వర యీవసంతమున శాంతోష్ణాంశుసంతాపముకొ
భూయోద్భుష్టతమం బధిజ్యధనురంభోజాస్త్ర ముద్యత్పటే
రాయాతానిలశైత్యము నిశ్శదసర్వాంశంబు రవ్యంబు నౌ
సాయురవేళ రవిరహాచ్ఛితి కుడిస్థంతోష ముహూర్తగంగన్.

తే. ప్రాణనాయక యొకముహూర్తంబుకాళు
మంచునానతియిచ్చితి రంతయేల
యొక్కక్షణ మొక్కదినమయి యున్న దిపుడు
తాళగారజాల మత్కాంతంబు దీర్పు.

48

వ. అదియునుంగాక.

49

సీ. తల్లి దైవం బని తగుప్రదక్షిణమస్సత్తుల నింద్రాదులు సేవసేయ
నత్తగా రని బత్తినడుగు లొత్తుచు శచీవనజాక్షి కోడలితనమునెఱవ
నవ్యయంచును శ్రేమ నివ్యటిల్లగఁ జేరి మురిపెంపుమనుమఁడు ముద్దుగుఁడు
నివ్యవాద్యములతో దినదినంబు సితనంబున శుభశోభనములు నడుచు

తే. జుట్టటికమున నిచ్చిపుచ్చుకొనుబంధు, జాలమెంతయు గౌరవసరణిఁ జూడ
విభవముల విజ్ఞానిఁగెడువిబుధమాత, నదితి గని యెట్లు దరియింతు 'ననవరతము.

సీ. అదితి గన్న కొమార్లయం దొక్కరుఁడు జగత్త్రయరక్షణాధురంధరతఁ బూర్వ
మఱియొక్కఁ డాకాశమణియై జగత్త్రయిమూర్తియై భవనసత్కిర్తి మించె
వినతాత్మసంభవుం డనువమేయబలా ప్తి వనజాక్షువిశ్వంభరుని భరించు
గద్రుతనూజండు గవాన నానాసము ద్రాహార్యములతోడ నవనిమోచె

తే. మఱియు నీచెట్టవట్టిన మగువలందు, నెవ్వరికి లేదు సత్పుత్రు లెంచిమాడ
నందఱు నభీష్టసంపద నలరినారు, కాంత నాభాగ్య మిట్లయ్యె గానినేడు. 51

క. రమణునిమన్న నవలనకా, రమణీమణి రమణునందు రవిమన్న నచే
గమనిని శశిమన్న నచే, గుముదినివల ననిన నతఁడు గోమలి కనియెన్. 52

సీ. విరియఁబోసినజటావిసరంబు కెంజాయ సాంధ్యిరాగంబుపై చొకఁళింపఁ
శ్రేతవనాయాతవాతనీతవిభూతి నికరంబు నెచ్చేన నిండికొనఁగఁ
గృతత ప్తసౌవర్ణగిరివిగ్రహంబైన ఘనవిగ్రహము భయంకరముగాఁగ
వికటాస్థిహారము ల్విషభరమాలికల్ గజచర్మవననంబుగండుమిగులః

తే. గేలకూలంబుపూని దిగ్భిత్తులగల
నట్టహాసంబుచేయుచు నఖిలభూత
విసరములుగొల్పి మదమత్తవృషభ మెక్కి
రుదుఁ డీవేళ మెలఁగెడు రౌద్రముగను.

53

తే. అనలచంద్రార్కనేత్రత్రయంబు దెఱచి
చూచుచున్నాడు రోషవిస్ఫురణ దను
మఱుది యనుచుట్టటికమున మాటుమసల
వలదు దుర్బాధులైన నెవ్వారి నైన.

54

క. శీఘ్రంబు నృత్యురుభుల, రక్షించుం గడలించుమిద్ర బలిసవిషమున్
భక్షించి జగముఁ గృపచే, వీక్షించుచు నీచెలుంగ జె బలజాతీ. 55

మ. అనిన వృందమకుత్కిశోరకులలోలాశాశంగం గాతరం
గనికాయంబులు దమ్మవైబారలు పొంకం బెంతయున్ వింతగా
నునులేనవృ ముఖారవిందమున జిందుల్లోక్క నక్కల్కియి
ట్లనియెన్ యాపన గర్వనిర్వహణ లీలాలోలవాచాంతన్. 56

లే. కుడువ గూడును కట్టుకొంగొకలేక, తోలుగట్టుక తిరుగు బిచ్చాలశివుని
జాల వర్ణింపఁగానేల చాలుఁజాలు, నతనికొకకూతు నిచ్చి లోనడలుఁ దండ్రి.

లే. చూడఁదెడ్డును మంచముకొడుగాని, యేమిసంపద పార్వతి క్షయనకు
మీరు దోచుట్టు వంచును మెచ్చుకొనిన, నిచ్చుకంబుననైన నే మెచ్చుకొనను.

క. జనకుడు పదుమువ్వురుమముఁ, గని మీ ప్రియుడైన వానిఁగొనుఁ డన్న
న్నినుఁగోరమె యన్నింటన్, ఘనుడవు గావునను గావునను రతి సనినన్. 59

శా. “కాంతంపాప” మటంచు మానివతి హస్తచ్ఛాదితశ్శోక్తుడై
యింతైన న్నదీగొంతులేక తగునే యీలాగు సిందింపఁగాఁ
గాంతా విశ్వజవీనవైభవ మహా గంభీరతైలేంద్రజా
కాంతదేవ మనాత్మసీనముగదా కన్దొన్న సెవ్పారికిన్. 60

సీ. అఖలలోకంబుల నధికుండ నేనందుఁ గర్వించు విధిమ స్తకంబుఁద్రంచె
నధ్వరంబులఁ దన్ను నవిమానమొనరింప మీదతును కొసంగ మేషశిరము
పుష్పాస్త్రముల రక్షిం బుట్టింప గిట్టిన భస్మంబుగావించె బంచశరుని
వ్యామల మును “నదైవంకేశవాత్మరం” బనిన బాహుస్తభ మలవరించె

లే. తోరి నయనాంబుజమునఁబూజనమొనర్పమెచ్చి చక్రంబొసంగ నమ్రేటిమగిని
నెట్లు సిందించెదవె యుడతెలుగలేక, దక్షపుత్రివి గనుక నోతరలనయన. 61

సీ. దండధరోద్దండతనడంచు విషభోక్త యహిఘణామణులూను నగ్నిహరి
మనసంపుటలు సర్వ మంగళాధీశ్వరుఁ డై శ్వర్యశాలి యానాదిభిక్షుఁ
డతివడై యర్థదేహమొసంగు కామారి యాశ్రితమలభుఁ డైనట్టియుగ్రుఁ
డధ్వరఫలదాత యైనక్రతుధ్వంసి విభులారధికుడైన వృషభహాయుడు

లే. హరుడు శంకరుడును భవుఁ డభవు డిందు
శితవిభానిధి నీలలోహితుడు నష్ట
తనుడు పంచాననుడు శ్రిలోచనుడు నిర్గు
ణాత్ము డద్వైపుఁ డెలియ శక్యంబె మనకు. 62

లే. అనిన నట్టిదేవుఁ డంగజానకులొంగి, సంఘెలందు దివములందు విడక
పేముశత్రుములు వెలుదిలో. రమియించి, యర్థదేహ మొసంగఁడా యటన్న.

శా. ఈలాగందురె బాల వాంఛితఫలం బీజాలువిశ్వేశ్వరుం
 డేలంగుండిన నుండెగాక మఱిమాన్యత్తాముల్ని త్రహు
 లీలామగ్నత నుండెగాదగునె తాల్చిందూలి శాస్త్రోక్తముల్
 బాలింపం దగదే గృహస్థులకు సద్భావంబుతో నప్పుడున్. 64

తే. దశమి హరివాసరమున ద్వాదశిని బర్హు తిథులసంక్రమణంబులతిథుల సన్య
 తిథులయందైనఁబగలుసంధ్యలనుఁ బ్రేమ, నంటఁగారాదు నతులగృహస్థులకును.

క. ఋతువై స్నానము సేసిన, సతి సంతర్కహమునందు సంతానేచ్ఛ
 రతికృతిగాక జగువ్వా, మఱిఁ గలయుట గృహికి యుత్తమం బనిపల్కున్. 66

శా. బొలెండా యిటువంటిఛాందసము లెన్నైనా గలా విందుకు
 వేళల్ గావని చట్టవట్టితివి చెన్నేనవ్వుతో వల్లభం
 బాలారత్నము కేళికాకుతుక సామర్థ్య క్రియాదూరిత
 ప్రీతానూచక సానురాగవికనదీప్తితారుచు త్పీఱగన్. 67

తే. వెఱవ దననేల కానిని విభునిచెట్ట, వట్టినప్పుడె స్వేదకంపంబు లొదవె
 గద్దరికదోచె మోమునఁగాననయ్యె, దీనభావంబు నది యొక్కదిట్టతనమె. 68

తే. నయము చెల్పెడుగతి కంకణములు మొఱయఁ
 గొనునలియింపఁ బులకలు గ్రమ్మికొన్న
 గుబ్బి యరగానరాఁ బైట కొంగు జాఱ
 మగువ యీ గతి తెగునతో దిగువ నతఁడు. 69

చ. వల దిది సంజవేళ ఘటవా యొకయిందుక తాళుమంచు నేఁ
 బలుమఱు జెప్పిన న్ననము బట్టఁగఁజాలక నొంటిపాటున
 న్వలనుగఁగంటి కింపయిన వాని గనుంగొని ప్రేమహెచ్చఁగా
 బలిమిని జేరుజారవలె బైకొనఁగోరెడు నీకు మేరయే. 70

మ. త్తకోకిల. ఈమనోరథ మెల్లదీర్చెద నీముహూర్తము దాళవే
 కామినీ యిదివేళ గామినిఁ గైకొనంగఁ దలంపనం
 చామునీంద్రుఁడు వేడినన్నినదయ్యెఁ దొయ్యలియెయ్యెడం
 గామమప్టగుణం బటంచనఁగా వినంబడునే కదా. 71

క. ధీరాశ్రేయంబు దంతట, నీరేధహనేత్రచేతి నిర్బంధము దు
 ర్వారముగా రుద్రనమ, స్కారము గావించి కేళికాకృతమతి యె. 72

తే. ఎంతచెప్పిన వినవె కా నింక నీవె, యనుభవించెడు రవ్వంచు హానితవదన
 యైన మానిని కైదండఁబూనిమాని, కేళినదనంబుఁ జేరిన బాలయపుడు. 73

తే. జాళువాకోళ్ళ పట్టెమంచంబు మీఁదఁ, దళికుకుంకమవటపుపై నలువఁబఱిచి
 జాళువట్టుతలాడలు చేక్కఁబెట్టి, కాంతఁడు శయింపఁ దానుజెంగట వనిరచి.

క. మదనుండంపినట్లా, కిదిగో మనసిమ్మటన్న యేపున నవలా

మొదట నొక మడుపొనంగుచు, బిడప న్బాగాలొనంగె బ్రియునకుఁ ప్రేమన్.

క. వడిగ బిగిగుబ్బడిగి గన్నడుజిలుగునరిగ చెలువ పయ్యంటపయ్యం

దడిడుడుచుచుఁ దెలియాకుఁ, మడుపులొసంగి చాలుటయునుమదిదమిబొనలన్.

తే. చెలువ పయ్యెదఁ జుబుకంబు చేత నదిమి

ఱవికె నడలింపఁ దిలకించి రమణుఁ డెంత

సిగ్గురె యంచుఁ బైఁటఁదీసినను వేగఁ

గరయుగంబునఁ జనుదోయిఁ గప్పకొనుచు.

77

మ. అలరుఁ శయ్యకుఁ జేరి యొత్తిలి నయ్యాటంబునఁ గప్పిగు

బ్బలు తొవ్వానఁగఁ బ్రాణాభుకటిపైఁ బాదంబు కంఠంబునఁ

వలకేల్లిచ్చి కవుంగిలించి జిజ్ఞాసాచెల్వ ప్రకాముద్ధుఁడె

క్కిలి ముద్దాడుచు మిక్కుటంబుతమిసాక్కె న్నాంత కన్తోడ్పనన్.

78

చ. పడఁతుక ప్రేమమీఱు మొనవంటఁజులుక్కునమోవిసొక్కినం

జడిముడిపాటుతోడ నును జెక్కిలిమీటుచుఁ బాలుఁబాలునే

విడవె గెయాలి యంచుఁ బతివేడినఁ జిక్కిలి వింకనేలనే

విడువనటంచుఁ గ్రోవై నదవిన్దననిహ్వలతాంతరంగ యై.

79

తే. కలికి యిరీతిఁ బరిపరిగతులఁ బెనఁగఁ

గతివక్షోజయుగశసంఘట్టనమున

హృదయమున నిద్రనోయెడుమదనుఁ డపుడు

మేలుకొనె నాఁగఁ బతి దమమీఱు ననియె.

80

మ. అలుకల్ దీరిచి ముద్దుచెట్టుకొని సయ్యాటంబునం జంటిపై

జిలుగుంబయ్యెదకొంగుటాట్టితమి నాన్లేపించుచుం బైకొనఁ

బలిమి న్యల్లభుఁ డపువొల్లమి నటింపంజూచుభూభంగరీ

తులనొందుం గులకాంత లింతతమి పెరుందుం గానఁ జంద్రానన.

81

తే. అకుటిలభూశరాసన వనతితీక్ష్ణ, చంచలాలోకవిశిఖవకంచుకాధ్య

వపురమాలావలాలన పయ్య నతను, సమరసన్నధవగుట యాశ్చర్య మబల. 82

క. అనినర్హోక్తులఁ దననతి, చనవుం జెల్లింపఁగోరె సమరతికలనఁ

మునివతి గులకాంతలు గో, రినకోరికెఁ జిన్నపుత్తురే గృహచలునుచున్. 83

తే. నెలఁత రమ్మని తనదుసంసిటికిఁ దిగిచి, చున్నుగవయంటి వాతెఱచవులదేరి

విడువఁబోయిన నునుపోకముడికి గాను, కోమలిబెనంగె సిగ్గుచేగొంతదడవు.

తే. నిగనిగల్ గుల్కునధర మాణిక్య మొసఁగె

గుబ్బచునుదోయి బంగారుకుండ లొసఁగె

- బెనఁగెఁ దనపోకముడికిఁగాఁ ట్రియునితోడ
 నీరజాతులు ముగ్ధులుగారె యెందు. 85
- తే. నీవి తనయంతటనె జాతె నీరజాక్షి
 కౌర యభిమానరక్షకు లైనవారు
 దొలఁగునమయంబునను దామె తొలఁగిపోకఁ
 బరులచేఁ ద్రోవుఁబడుదురె పలుచనగుచు. 86
- ప. అంత. 87
- మ. తను లేలెప్పునికొప్పు యెత్తులిడ మోదంబొప్పు నాకుండు పై
 కొని యానంకపయోధి నీఁదుచుచు వక్షోజాతకుంభంబు యీ
 దిరపత్త్యంబున నంతలోబడలి యెంతే సోలి యోహృత్తుతం
 బునితాంతంబుగఁ గ్రోలి ముగ్ధును శ్రమాంభో వాహినుల్బుంచఁగన్. 88
- తే. అనధరక్షత మనఖభేదనమఁగఁ, హరిత మభాషణ మబంధకుశల మయ్య
 మానిసురతంబు మాఁసీమణిని బార, సత్యమొనరించి. చూనందవార్ధిఁ దేల్చి. 89
- తే. అంత సురతాంతవై రాగ్య మనునరింప, నింతమాత్ర సుఖంబున కేలయిట్టి
 వేళఁ బ్రాల్చాలితి వటంచు విభునిమోము, చక్కఁజూడంగ సిగ్గయి శయ్యడిగ్గి. 90
- చ. ప్రిదిలివకట్టుకొంగు సవరించి మిటారపుఁజన్నుదోయి ప
 య్యదఁ గదియించి ముత్తియపుటంచుల కిష్టలు చక్కనొత్తికొ
 వ్వేదఘటియించి ముంగురులు విన్న నువాప్పగఁ దీర్చి నెప్పుడిక
 గుదిగొనుసిగ్గుతోఁగునుమనోమలి మజ్జనశాల కేఁగినన్. 91
- తే. నూని స్నానంబుచేసి నవీనధాత, చేలములు గట్టి నిర్మలక్షితి వసించి
 బ్రహ్మగాయత్రి జపియించి భావశుద్ధి, హేళామళాలాంగణంబున నున్న యపుడు.
 మనోహరిణీప్య త్తము. ఉరము బరువై యున్నను మదిప
 మ్మదమును భయమును మల్లడిగొనఁగాఁ
 బెదపులు గడుపుచు చిత్తగి రమణుం
 గదియఁగఁ జనియెను గద్దదిక దగన్. 92
- తే. కామమోహితనగుదు దుష్కాలమునను, సిన్నుఁగూడి రమింపఁగ నిలిచె గర్భ
 మింకఁదా నేమిచేయునో యెటుగఁబడదు, క్రొవ్వి నవ్వితి లోకైకగురునిహరుని.
 అంబురుహృత్తము. అనిన స్విని యమ్ముని యిట్లనియెన్ 93
- నీ. పతిచిత్త మెటుగక రతిఁగోరుటపతివ్రతలకు ధర్మముగామిఁ దలఁపవైతి
 విని నందెవేళగా యీవేళ రమియింప ఘోరపాతక మని కొంకవైతి
 ఫాలాక్షు వృషవాహు కూలపాణి మహాగ్రుంగఱకంతుఁ జూపినపెజవవైతి
 నితి కశ్యపుని బలాత్కృతిఁబట్టె నని లోకు లాడుకొండు రటంచు నలుకవైతి

తే. మించినే నెంత దెలుప లజ్జింపవైతి, దక్షుండనవయ్య సత్పదము దక్కి
చిత్తభవునకుఁ జిక్కి దుష్కియకుఁ జూక్కి, యింతచేసితి వేమందు నిందునదన.

ఉ. కామము ధైర్యవారణనికామము దుర్దమ దుష్కియాలతా
రామము సత్త్రిచూఢతివిరామము శ్రోధముఖాదిపంచక
క్షేమము నాస్తికత్వమతిసీమము దుర్వ్యసనాభిరాట్సుధా
ధామము సర్వదుష్టగుణధామము దానిఁ బరిగ్రహింతురే.

97

సీ. పది నె యంచు నొకింత వాత్సల్యముంచక పాలోమి ముందల బట్టువారు
న్యాయంబు గావిది యనిబృహస్పతివల్ల వికవికనగి చెంప వ్రేయువారుఁ
బినతండ్రియని తండ్రి గనమి జయంతుండు వచ్చినఁ జెఱసాలవైచువారు
హరిని నుతించు నటంచు నానావేదశాస్త్రము భిలముగా సల్పువారు

తే. నీదుగర్భంబునందు జన్మింతు రబల, సంజరమియించినట్టిదోషంబువలన
రుద్రభృత్యులు భద్రానుగద్రు లనెడు, వారు గడవటం దెగుదురు శౌరిచేత. 98

క. అన ముఖవర్ణవ్యత్యయ, మున మోదము ఖేద మగుట మునివతి చెలియం
గనుఁగొని భయసంభ్రమములు, బెనఁగొనఁ దనమనములోన విత్తరియనియెన్.

తే. వినుమనోహర యొకరసావేశమునను, దనువెఱుంగమి నపుడట్టి తలఁపుపుట్టె
నిపుడు విష్ణుయమయ్యెడు నెన్నికొనిన, దైవకృత్యంబు గాకేమి తప్ప గలదె.

ప. ఘనశౌర్యంబున వైరివీరపరులకా ఖండించి లోకంబు రె
ల్లను బాలింపఁగఁ జాలునిర్దలునుతుల్లదగ్ధ సంతభూతు లై
ననుజాలు న్లలుపాత్తులైన వెఱవం వర్వాత శ్రీభర్తచే
తను మేను ట్టిజియింపఁ గల్గుట గరభంబొఁ గదా మోక్షమున్.

101

తే. బిన సాధునింద కాలయు లగుటను, వగవనలయు వారివారి కైన
విష్ణుదేవుఁక్కి విబుధానురక్తియుఁ, గలుగఁ గరుణ సేయు కాంత యనిన. 102

క. ననితా పశ్చాత్తాపం, బునఁగుండుట విష్ణుదేవుఁ బొగడుట నన్నుం
గని మని కొల్పుటవలన, న్నిను మెచ్చితి శుభముగల్గు నీటిమీఁదన్.

103

తే. గమనీ నీయగ్రనుతుండుహిరణ్యకశిపుఁ, నతనికీ జనించుఁ బ్రహ్లాదుఁడనుకృతార్థం
డతఁడు యుత్తమచారిత్ర మఖిలవిష్ణు, భక్తజనముఖ్యులకుమేలుబలియగును.

క. శ్రీహరుతపాదసేవా, హ్లాదుడు ప్రహ్లాదుఁ డలరు నతిపావనుఁడై
మోదమున నుండుఁబొమ్మని, యాదితి సూరార్చియుండె నతఁడు యభేచ్ఛన్.

ప. అంత.

106

తే. దితికవాలతలంబులు తెల్లవాఱె, నదితి నెమ్మోము వెలవెలనయ్యెఁ దోడఁ
బంచికొనెనేమొ రుచియు సావత్తమునను, గాక నైరింపఁగలదె యేకడ నవత్తి.

క. గర్భమున వృద్ధిబొందెడు, నర్భకులశరీరకాంతి యధికంబై యా

విరూపాక్షమయ్యే ననగా, గర్భిణీకుచచూడుకములఁ గాళిమ దోచెన్. 108

క. చిట్టుములుపుట్టెదాఁ గను, చట్టికి నిటమీఁద ధర్మపథమున నిటులం
బుట్టెడు నరుచియటంచుం, గట్టిగ జనములకుఁ దెల్పుతై వడి దిలికిన్. 109

క. ఇటువంటిభూమి నీవిం, కీట యైకొను మంచుఁబట్టికెఱిగించుగతిం
గుటిలాలకమృద్భక్షణ, ఘటితాదరయయ్యే మిగుల గర్భస్ఫురణన్. 110

సీ. శ్రేష్ఠస్థూరతపోనిష్ఠచే బర మేష్ఠి మెప్పించి వరముఁగా మించ నెంచు
జగతీతలం బెల్లఁజూచుట్టుగఁజొట్టి యొకమూలదాఁచగా నుత్సహించు
శతమఖప్రముఖనిర్దరుల బాఱఁగఁద్రోలి యెల్లలోకములుఁదానేల దలంచు
బ్రాహ్మణయూథంబు బాధించి రోధించి యధ్వరభాగంబు లండఁగోరు
తే. నమరకాంతల జెఱలవేయంగఁ దివురు, దేవదేవునితో నిరోధించఁజూచు

గర్భ మైనదిమొనలుగాఁ గన్యపాగ్ర, పత్ని భావంబులోనఁ బ్రాభవముమెఱసి.

తే. బాలకుల గాంచినను బాకభంజనాది, శత్రువులునొత్తురో యను సంశయమున
గర్భము ధరించె నూతేండ్లుగాఢనియతి, జలజలోచన పుత్రవాత్సల్యమునను.

సీ. పదనంబుసఱచినవానిఁ గానఁగలేక ధరణీజనంబెల్ల దల్లడిల్ల
ఘణిమణిల్లుమటంచు గగనమార్గంబున వై మానికుల విచూనములుదాఁక
రథముపై నున్న మార్తాండుఁజూడఁగలేని గరుడాగ్రజుఁడు బెట్టుగాఁగఁబిల్చి
నున్న వాడచె యంచు నొద్ది వారలు బింబమంటి కైత్యస్పర్శనబ్బుఁదెలియ

తే. నంబునిధి జాతహాలాహలంబులీల, నదితి దుర్భరగర్భంబునందుఁబొడమి

భూర్భువనర్విద్యుఖా శేషభువనములను, గాఢమైనంచె భూరాంధకార మొకటి.

తే. అప్పు డింద్రాదికనుధాంధు లంధులగుచు, ఔరుపేరులనొంపొర్లఁ బిలిచిగొనుచుఁ
జెట్టఁబాయక తైలాసశిఖరి గనుచు, సత్యలోకంబుఁజేరి విస్తయముమీఱ. 114

మ. అతిచంద్రార్కతనుద్యుతిచ్ఛటల లోకాంతర్వహీరాధగా
ధతమోహరకుండై నమ స్తముని చూడారత్నసూనేవ్యవ
చ్ఛతపత్రుండయి భారతీరమణితో సావర్ణపీఠంబునం
దతుల ప్రాణి జెలంగుఁ బ్రహ్లాద గని సాష్టాంగంబు సేవించుచున్. 115

తే. భారతీనాథ సర్వసంపత్సనాథ, ప్రకటతర విశ్వసర్వణపారదృశ్య
తెలియఁబడుఁ గాదె కరతలామలకసరణి, ద్రిభువనంబులవృత్తంబు దేవమీకు.

తే. అంధకార మొకటి హాలాహలా గ్రమై, మించి జగములాక్రమించి యున్న
దిందులకు నిమిత్త మెఱింగింపు భయమెల్లఁ, దీఱ ననిన భారతీవిభుండు. 117

సీ. ఆదికాలమున “సోహం” బంచు నామానసంబునఁ బుట్టిన జ్ఞానసంతు
లీజగంబాదిగా నెల్లజగంబులఁ దృణలీలఁ జూచినర్థిలవిరక్తు

లుగ్నఁడు మొదలుఁ బ్రత్యుత్థాన మొనరించి పూజింపఁగాఁ దగుపూజ్యతములు
నారదాదులకు చెందంబునఁ దోఁపని యర్థముల్ దెల్పు తత్త్వార్థవిదులు

తే. సంతతాత్మానుభవసౌఖ్య జాయమాన

త్ప్రప్తిప్రాంతరంగులై తిరుగుచుండు

నకలజగముల సనకాది శాంతినిధులు

వారలొకనాఁడు హరిఁజూచువాంఁ యొదవ.

118

సీ. ద్వారకాంచనరంభ లూరుకాండములుగాఁ గలితసోపానము ల్వభులుగాఁగ

గమలాకరస్ఫూర్తి గంభీరనాభిగా నారామరేఖ మాగారుగాఁగ

బదివన్నెయలకోటపసిఁడి యొడ్డణముగా సౌధశృంగము లురోజములుగాఁగ

భవనాగ్రకేతన పాళి పయ్యెడగాఁగఁ దొగలతోరణము భూయుగము గాఁగ

తే. హంసకారావయుతపరిఖాంబుజంబు, లడుగులును ధూపధూమంబు లలకములుగ

తీవిసాక్షాత్కరించిన శ్రీవధూటిఁ, బోలిచెలువొందువై కుంతపురమునకును. 119

క. చని యేలోకంబునఁగాం, చనివైభవ మిందుఁజూడ సమకూరెనటం

చని ప్రాపించికరమ మె, చ్చనివా రన్యోన్య సూక్తి చాతురి మెఱయన్. 120

ఉ. శ్రీవిభుఁ డాద్యుఁ డీశ్వరవిరించిముఖామరసేవ్యుడంచు స

ద్భావమునకా భజంపఁగల భక్తులు ము క్తశరీరులై ముదం

బావహిలంగ నీడజలమాడకలింగశరీరముక్తులే

ధీవిరజానదీమహిమ మెన్న నమర్థులమే సనందనా.

121

ఉ. మందనమీరచంచల సమంజసకంజపరాగవుంజ మెం

దెందురబోగుణంబువెలయుంపఁ దదీయమరందలాలసేం

దిందిరము ల్లిమోగుణముఁ దెల్పెడు నింతియకాని చూడఁగా

నిందురజస్తమోగుణము లెన్నఁడు లేవుగదా తపోధనా.

122

మ. అరివడ్లర్థము లేమి దుఃఖములపాం దాఁంతయుకా లేక శ్రీ

విరజానామతరంగిణీజలములో విధ్యుక్తి సున్నాతులై

స్థిరభక్తికా సమయం బెఱింగి హరిసంసేవించుచుం దుష్టిచే

కుఱహర్షించు సలోక ముక్తులఁ గనుంగొంటే జటీంద్రాగ్రణి.

123

సీ. మణికిరీటంబులు మకరకుండలములు నాకర్ణధవళనేత్రాంబుజములుఁ

బావనవై జయంతీవనమాలికాకాస్తుభకలితవక్షఃస్థలములు

శంఖచక్రగదాసిశార్ఙ్గపంచాయుధదుర్వారబాహుచతుష్టయములు

ఘనకటీతటబద్ధనకాంబరంబులు నాభిశోభితపాండునయనములును

తే. విబుధపరిసీలరుచిదివ్యవిగ్రహములు, దర్పకానంతనవృశసౌందర్యములును

గలిగి చెలువొందుచున్నారు కంటెనీరి, విష్ణుసారూప్యవంతులవిమలమతల.

సీ. పదియాఱువన్నెల బంగారమే కాని యితరలోహంబు లిందెందు లేవు
 నవసీయముగమించు నవరత్నములె కాని యితరోపలంబు లిందెందు లేవు
 కామితార్థము లిచ్చు కల్పకంబులె కాని యితరభూరుహము లిందెందులేవు
 శ్రుతివచో రచన మించు విహంగములె కాని యితరఖగంబు లిందెందులేవు

తే. సరసిరుహనాభ సారూప్యధరులె కాని
 యితరు లై నట్టివార లిందెందు లేరు
 తరమె యెంచ గుణాకుంతతరము ముక్తి
 గురుకుచాకంఠసరము వైకుంఠపురము.

125

ప. అని యసీద్యౌ లోకసాధారణ లోకదురవలోక మణిగణలోక విలోకాయిత
 శతకోటికోటిలోచన సలోకవాసనివాసవర్గంబు లగు రాజమార్గంబు లవలోకిం
 చుచు నతిక్రమించి నిజసమాగమసమసమయ సమయ ద్భయభక్తి విసయ
 ప్రధానప్రధానజన నిలలతటముకుళితకర వందనమాలికా సందీపితారవింద
 కోరక వందనమాలికాకలిత నిజారం బగు హరిహారంబుఁ బ్రవేశించి వాచ
 వేదండుంబులం బాలి బహుకయ్యౌభిరామంబై గగనకాసారంబులం బాలి
 సద్వారాదూఢంబై కవితపాలికా లాలితం బయ్యు నసత్యంబై త్రైకాలిక
 సత్యంబును నై ఘనతర వజ్రవలభిత్తాణం బయ్యు ననాకం బై నిత్యనాకంబును
 నై మేచకరుచిరుచిరసీలకంఠోత్పంఠాపాదన ప్రవణ హరిన్దణి రమణీయకాంతి
 కాలికావిలాసం బయ్యు నఖర్జురనగారామంబై పరిపక్వఖర్జురనగా ంమం
 బును నై ముక్తావాసంబు గావున ముక్తావాసంబును సీలాభిరామంబు గావున
 సీలాభిరామంబును శ్రీనివాసంబు గావున శ్రీనివాసంబును నచలోజ్జ్వలంబు
 గావున నచలోజ్జ్వలంబును ననంతవిలాస భాసురంబు గావున ననంతవిలాస
 భాసురంబును సప్తాపదమయంబు గావున సప్తాపదమయంబును విష్వక్సే నావృ
 తంబు గావున విష్వక్సేనావృతంబును నగుచుఁ జెల్వొందు త్రిభువనాధిపుభవ
 నాదిరాజంబుఁ బ్రవేశించి యంతిపురంబు వెడలివచ్చు పరిచారకాజనంబుల నం
 బుజలోచనసమయంబు వేడు సేవాపరాయణుల కిలకలంబులచే నుపలక్షితంబు
 లగు త్రిచతుశ్చయ్యంతరంబులు గడచి హరినామ సంకీర్తన సర్వసామగాన
 ప్రవర్తనంబులం బరమ భాగవతులం బాలు కీరమయూరశారికల నుపలావించు
 మించుబోడులం గనకాంబరునకుఁ జేకానుక లాసంగఁ గనకమండలుగట్టు కన
 కాంగుల మణియు లక్ష్మీనారాయణవివిధ కైంకర్యపరాయణు లగు శుకవాణు
 లం గనుంగొనుచు సీరంధ్రసౌగంధిక తృణగ్రాహివిహరమణీ ప్రభాసీరంధ్రంబు
 లగు పంచషట్ప్రదేశంబులుం దాటి యవ్వల.

126

మ. కలిత స్తోభము కామినీ హననరంగచ్ఛందికాన్విన్న శ్రీ
 తలరుక్మాంతనమేత కుడ్డము సరత్తుక్రేణి వైవర్ణ్యము

త్వలమారంద ముదత్త్రుస్త న్నదకపోలద్వంద్వమై సర్వమై
చెలువయ్యెన్ద్రపాలక్తి సాత్త్వికముచే శ్రీవిష్ణుసంగంబునక.

127

వ. అని యిందిరారవింద నయనానందకడుం డగు నందకకరునిమంజిర సౌందర్యంబు
నకు తెందంబున నానందించుచు శతానందనందను లగు సనకసనందనాచికర్తృం
దిబ్బందారకులు ప్రజ్ఞావిజ్ఞానంబులు దాము తద్దయుఁ బెద్దలయ్యు నద్దేవదేవు
నకు ముద్దుల మనుమలుగావునఁ జౌవంచ ప్రాయంబుల వారలై కనుపట్టి దిగం
బరు లయ్యు నంబరమణిరమణీయ ప్రభాడంబర విడంబ నామాదేహంబు లగు
దేహంబులు ప్రకాశింప దండకమండలువులు కైకొనకుండియుం దమయతి
లోక ప్రభావంబు భావంబున భావించి తత్రత్యదేవతాగణంబులు గావించు
సాష్టాంగ సేవలకు నుచ్చరించు నారా యణోచ్ఛారణం బొంకారసూచకం
బుగా నభ్యంతరగృహంబున కరుగు నమయంబున.

128

క. బాలురుగాన వివేకము, సాలదొ బినబినన నెందుఁ జనియెద రంచుం
గోలలువైచిరికటధృతి, బాలులముందటను ద్వారపాలకు లలుకన్.

129

వ. ఇవిధంబున.

180

క. పోవలదని రోధించిన, దౌవారికజనముఁ గాంచి తాపసవరు లే

లా వారిం చెద రకట, శ్రీవల్లభుపాదసేవ సేయఁగఁ దగమే.

181

తే. అనిన వేళ గాదు వనజాతనేత్రుండు, తరుణిఁగూడి యంతిపురమునందు

నున్నవాఁ డటన్న నొక్కింత నవ్వుచు, సనకమాని చెనుక ననకయనియె.

182

మ. ఇనబింబంబున యోగిమానసములు దేహ్నిద్దు శ్రీకాంతతో

వనజాక్షుండు పసిండు మీరెఱుంగలే వారింపరా రెన్నఁడుం

గనుదమ్మల్వికసంపఁ గన్దొనుదు మర్కఘాయ నాత్మస్థితుక

ఘనవిజ్ఞానవిలోక సంబునఁ గడుం గన్దొందు మిచ్చారతిన్.

183

క. కనుటయుఁగవఁదగు నదియును, గనుఁగొనువాఁ డాత్మయయ్యెఁగనుఁగొనవలం

చును వారిం చెద రెవ్వరిఁ, గనుఁగొనఁగా రానిదేది కనుఁ గొనుఁడాత్మన్.

184

తే. ఏల యజ్ఞానమొదలె నీవేళ మీకు, నిర్వికారంబు పూర్ణంబు నిర్మలంబు

నైనపరమాత్మ కొక వికారానుభవము, గలుగఁజేసితి రేమనఁగలము విష్ణు.

185

తే. ఘటమిహోపాధి భిన్నమా గగనమట్లు, ప్రకృతినంబంధమున భిన్నభంగిఁదోచు

నాత్మ యింతియెకాని వేదాంతయుక్తి, నరసిఁచూచిన భేద మావంత లేదు.

186

తే. ప్రకృతి భిన్నగుణంబులఁ బ్రభువుఁబోలి

మఱ్ఱుదౌవారికులఁ జేసి మనువుచోటఁ

దదధికారంబు దప్పింపఁ దరముగా ద

టన్న నటువలె ననఁగరా దదియు వినుఁడు.

187

క. చనవరుల నడ్డగింపం, జనునే దౌఢారిగలకు జగదీశునకుం
దనయాత్మజులము మాక, న్ను ను జనవరు లేరి యిచట నానాగతులన్. 188

క. ఎటువంటి బంధు లయినం, గుటిలాత్ముల జేరనీయం గూడునె యన్న
గుటిలుల మాటయుఁ గాకుం, దుటయును మీభావ మెఱుంగు నూతేమిటికిన్.

తే. హరికి నెటువలెదోచునోయనిన మీకు, చెన్ను నకుభేదమెయ్యది యెన్ని చూడఁ
గరచతుష్టయ వనమాలికాగదాసి, హైమవర్షాంబరంబుల నలరినారు. 140

తే. ఐన సమయంబు గాదని యంటిరేని, కన్నులరవీందులును నాభిఁ గమలభవుడు
శయ్యయై శేషుడుండంగ శౌరిఁగొల్వ, మాకునమయంబుగాదె ధీమహితులార.

క. కమలాక్షునిఁ గొల్వఁగ నిది, సమయము గాదన్న నేది సమయం బిఁక నో
విమలాత్మలార యెప్పుడుఁ, గమలానలి తొమ్ముఁ దించఁగాఁ గన మెందున్.

వ. ఇవ్విధం బంతయు నెఱింగియు నంజనంబునం దెలిసి ఎనుభాంతరంబున నుండు
నిదానంబు నైకొనంజను జనులకు మహాభూతంబు లద్భుతమై లెఱుంగున బ్రహ్మ
దత్తవిజ్ఞానంబున సన్నిధియగు హరినన్నిధి కరుగు మమ్మువంటి నిష్కాములందు
నిష్కారణక్రొధంబు చేసి నిరోధించితిరి గావున సత్తేపకాముకుండు మంత్ర
తంత్రంబుల మహాభూతంబుల నిరసించుచుండంబున మత్తపోబలంబున మత్త
చిత్తవృత్తుల రగు మిమ్మువంటి సజ్జనకంటకుల గెంటించి పరమపదంబు నిష్కం
టకంబు గావించెద మని జయవిజయభూపాతననిమిత్త జాతంబు లగురితిం బ్ర
భూతొచ్చావ్యసవాతంబులు నిగుడం దదీయనిర్గమన సమయాపవర్గపురద్వార
కవాటార్గభవిష్టన రటనానుకరణ నిపుణరదనవటల కీటకీట థావ్యంబులు వెలయ
నితఃపరతదాహత జంతు సంతానరక్తసిక్త ధారావలయ నూచః రోషారుణాయ
మాననయనంబులు వెలుంగ నశనినదృశగుణపదపరమపదజాయమానశోపరూప
దోషహేతుధూమకేతుభవద్రృకుటి ఘటల్లఁ గోపాటోపంబు సైరింపనేరక వై
రించి హరిద్వారచాలకుల నవని జనియించి సురద్విషద్వారచాలకులు గవ్వని
శపియించిన. 148

క. గడగడ వడఁకుచుఁ బెదవులు, దడుపుచు జయవిజయు లపుడు దాసోహ మటం
చుడుగుండమ్మలపైఁ బడి, జడదారుల వేడుకొనెడుసమయమునందున్. 144

సీ. తొడలపై నిడియొత్త నడుగు పంటవలంతి జఘనంబుఁ దాఁకించు సరసలీల
మడుపుఁ దెచ్చని మోము మలచిచూడసలీల కుచముపైఁ జేసాఁచు కోడిగంబు
పనధికనన్యక కిన్న వక్షంబు డిగ్గ నొత్తగిలిచే వలగొను దంటతనము
వీసరకు మని తాళవృంతపుత్రినదల్చి యందఱ నవ్విందు నందగింపు

తే. నాకరొకరెఱుంగనటులు గాఢోపగూహ, చుంబనంబుల సొక్కించి సొగసువగలు
వెలయ దక్షిణనాయకవిలసనమున, కేవలయ్యాశయానుఁడై శ్రీవిఘ్నండు 145

- క. వాకిటికలకలమంతయు, నాకర్జించుచు సరోరుహాతులు దమలో
నేకడకు యూహించుగఁ, గాఁగోదర రాజశయ్య గ్రక్కున డిగియెన్. 146
- మ. ఉడురాణ్యండల పాండురాగముఖరత్నోదార రత్నంబులొ
పడగల్పించుగ మించు నాగజగతీపాలుండు ప్రా. గెంపుచు
క్కడపుండంతపుపావలై తనర శృంగారంబుగా మెట్టి యా
కడయంతస్తునఁ బక్షిరా జొసఁగుకే లైదండఁగఁ బూనుచున్. 147
- సీ. కంకణంబులు మ్రోయఁగా నీళయును ధరారమణియు వింజామరములు వైవ
విమలాలతాతన్విత వెలయాకుమడువుతో నడుగునాయక వెంటనంటి నడువ
మొలక లేనవృత్తి¹ గలిమినెచ్చెలిసీచు సురటితెప్పెరల ముంగురులు గడలఁ
తలతలయంచు సూత్రవతీసతీపతి బలసి ముందట బరాదరి యొనర్చు
- తే. జాటుసిగ కేలనొత్తుచు జాళువా మె, టుగుదుప్పటి వలెవాటు కొంగుజాఱఁ
జీరకెం గేలఁబూన నెచ్చెలియొక రై, యంబుజోదరుఁ డంతిపుగంబువెడల. 148
- వ. అప్పుడు. 149
- సీ. తనమొక్కు గినుక నైకొనక లచ్చివిదిర్చుపదనఖం బంటినఫాలతలము
వనరాశినందన నలచి ముద్దాడఁగఁ దాంబూలమంటిన తళుకుగన్ను
లరవిందమందిగ¹ యామోదముగఁ బీల్చు మొదటిరక్తిమమించు ముద్దుమోవి
కెమ్మోవి నొక్కజంకించి యిందిర మీటఁ గొనగోరుసోకిన మినుకుఁ జెక్కు
- తే. చిటులు గస్తూరితిలకంబుః జిటుచెమటయుఁ
గలిగిసురతాంత కాంత శృంగారలక్ష్మిఁ
జాటు శ్రీహరిముఖ జలజమున వ్రాలి
మరల నలిపంక్తులట్లు లవ్వానిదృష్టు. 150
- తే. శ్రీవధూమణిచెక్కులొకే జెక్కు జేర్చి, పవ్వళింపంగ మకరికావత్తరేఖ
లంటిన ముకుందుచెక్కిటియందుదోచు, మకరకుండలమని యెన్ను చూనిజనము.
- క. పంకజసదనానననఖ, రాంకిత వై కుంకకంక మనులేపభవ
త్కుంకుమ పంకదళాంకుర, సంకీర్ణముగాఁగ నెంచు జుగికులమెలమిన్. 152
- తే. యోగివంద్యుని సంధితియొత్తులకును, రణితకేయూరములు గారణముగాఁగ
దలఁపుదురు గానిరమ కుపధానమైన, కొప్పువిరు లొత్తు టెఱుంగరు కొంతయైన.
- తే. నీరజాలయగుబ్బు కస్తూరికుంకు, మములసోకులు వక్షస్థలమునఁ జూచి
నిస్తులము లగు శ్రీచర్మకాస్తుభముల, విభలుప్ర సది చెనసి కంద్ర విమలమతులు.
- తే. కలిమిముద్దియ నిద్రపుం గమ్మమేని, పసపునిగ్గులటంచు నేర్పరుపలేక
కటిభంజునఁ గట్టినకకపటికి, వింతరుచి వచ్చెనని కంద్ర కాంతినిధులు. 155

తే. అడుగు లొత్తెడు నవ్వు డవ్వుడమివడఁలి, గబ్బిగుబ్బలయంగ రాగంబు సోఁకె
ననరు కెంజిగి చరణంబు లంబుజములు, గానఁ బుష్పాడియందురు మౌనివడులు.

తే. భువనమోహనశృంగార పూర్ణమగుచు
వెలయు హరిదివ్యమంగళవిగ్రహమున
మగ్నమై చిత్త మానంద మయతఁ గాంచె
విషయవిక్షేపములు లేమి ఋషివరులకు.

157

తే. మాను లానంద బాష్పాయమానయను
లగుట నంతట నానతు లగుచు లేచి
బ్రహ్మ దెల్పినరీతి మీభవ్యమూర్తిఁ
గాంచి ధన్యులమైతిమి కమలనయన.

158

శా. భేదాతీతుడవై జగన్తయ్యుడవై వెంపాందు నీలీల సం
వాసం జేమొనరింప నేర్తుమె “యతోవాచోనివర్తంత” యి
త్యాదిప్రాక్షన సూక్తలొప్ప మఱి యేమన్న న్ననఃసీతి నీ
పాదద్యుంధ్యము నిల్పికొల్తు మనుకంపం బొప్ప నర్చ్యేశ్వరా.

159

సీ. పద్మరాగప్రభా భాసమానకిరీట మృగమదతిలకజ్వంభితలలాట
విపులనేత్రాభోగ విజితపంకజవర్ణ మకరకుండలదీప్యమానకర్ణ
మందహాసవిలాస మాధుర్యముఖపద్మ యుందిరాసందీప్తవృందయసద్ద
ఘనకటీతటబద్ధ కాంచనకౌశేయ మణిమయ దివ్యభూషణనికాయ

తే. శంఖచక్రాదిపాదన సహితహస్త, యజ్ఞనిగ్రహరుచివిగ్రహప్రశస్త
మీకు మ్రొక్కెద నభినామ మిహిరధామ, శిష్టజనపద్మమిత్ర లక్ష్మీకళత్ర. 160

ఉ. శ్రీపతి తావకీన పకసేవనశీలర ద్వారపాలురం
గోపముమీఱఁ దిట్టితిమి కుంభినిఁ బుట్టుంగ నింకనిట్టి బ
ల్పాపముచేత రౌరవము పాలయి కూలక యుండ మమ్ము మీ
ప్రాపుననుంచి పోవుము ప్రసన్న జనావన లోకపావనా.

161

మత్తైభగర్చిత సీనము. విసతపద్మాసన విశ్వరూపణా నాగీకపత్రేక్షణా రమేశ
సతతజోనిధి సజ్జనప్రజనుతా తాదృశ్యలక్ష్మీయుతా యువేంద్ర
విజితమత్తామర విక్రమోజ్జ్వలభుజా శృంగారలీలానిధి ముకుంద
మహితకార్యోద్యమ మమ్ముఁ బ్రోవుము దయ హేమాంబరాడంబరా మహాత్మ

తే. యనివిచిత్రవచస్పర్శినినుతిసేయ, మానిమత్తైభవృత్తంబు మదినిమెచ్చి
యంబుజోదరుఁ డిట్లని యానతిచ్చెఁ, బ్రావృడంభోద గంభీర భాషణముల. 162

క. ముక్తులును విరక్తులు భవ, ముక్తులు హృదయాంబుజాతముఖ్యగుణాగ్రీ
ముక్తులు శాంతతనుత్రా, ముక్తులు మీశేషికులపములు మునులారా. 163

సీ. ఆకొన్నమరల్లె వసునినం బెవ్వరి క్రతుకాలపంచల గాచియుండు
భజియుండు రెవ్వరి భవనము బృతిమాసమును బిత్తుడేవత లుక్కిగోరి
నకలభూతంబులు సుతృప్తి జెందు నెవ్వరు సేయడగుబలి హరణసిద్ధి
నర్యావతారంబు లక్రాంతమునుఁబూజ లందు నెవ్వరిచేత న్నర్పరితి
తే. వేదశాస్త్రంబులేరిచే వెలయుదుండు, నెంచు నెవ్వరి దినచర్య స్మృతిచయంబు
లర్కజయ మిచ్చు నెవ్వరియర్హ్యతోయ, మట్టివిప్రుల కెనయెవ్వ రఖిలమునను.

కా. ఏమీనాక్షికటాక్షలేశమనకై యీశానవాణీశను
త్రామాదు ల్భయభక్తి యుక్తి నెపుడుం బ్రార్థింతు రాలక్ష్మి యెం
తోమాదంబున జేరి పాయదు విరక్తు న్ను న్ను నే భూమర
శ్రీమాహాత్మ్య మెరింగి కొల్వంగ గదా సిద్ధించు నానార్థముల్. 165

మ. అజమూర్ధావహృతశాత్రులు బ్రహ్మద్వేషము లేస్సెయఁగా
నజహత్సంపద గాంచలేక కడుభిక్షాపుత్తికి వృర్త్యదై
త్యజనోద్యోత్తికి జిక్కి పాక్కెదరు సత్యం బెందు విస్తావళి
భజనాచారము లేనివారలకు సౌభాగ్యంబు చేకూరు నే. 166

క. అవరాధం బొనరించిన, కపటాత్ముల బుణ్యజనులు గండని కినుకక
శపియించితి రన్నను మీ, కృప యెంతని పొగడుదుక యతీశ్వరులారా, 167

చ. సరసులు ఘర్మకాలమున జండకరోష్టము పైని బూని యం
తరముల శీతలంబు లగు దారి భవాద్యౌత సాధుచిత్తముల్
పరిఘటితావరాధములపట్టున లైవయిఁ గిన్నఁబూనియుం
బొరయపు లో గోరతం బ్రహ్మశ్రమాధ్యము లొట నెప్పుడున్. 168

క. వీరలు మీ కొనరించిన, నేరంబున ధరణిబుట్టి నిశిచరు లగుచుం
బోరున నాచే వెగి నం, జేరెద రని యతులం బంచి శ్రీపతి యంతన్. 169

సీ. జయవిజయులఁ జూచి నయనిటులను మున్ను యోగనిద్రాసక్తి నున్న వేళ
నాచెంతకుదేర నళినవాసిని నడ్డగించిన మీపైని గినుకపూనె
నదియుఁదప్పించితి నునీసురులకాప మలవియె తప్పింప నవనిలోన
నిక మీరు దైత్యులై యేడుజన్మంబుల దాన్యంబుచే నీపదంబు జేరఁ

తే. గోరెదరొ జన్మములమూలం బైరులగుచుఁ
జేరెదరొ యన్న వారలు వైరముననె
చేరెద మటంచు మొగ్గి కన్నీరువొరుగ
విన్న నైవిన్నవించిన వెన్నుఁ డపుడు. 170

ప. అటుగావింపుండని యంగీకరించి యంగనానంగతుండై భుజంగపుంగవ శయ
సుం డంతఃపురంబున కరుగ సరగ జయవిజయులు సముద్రమేఖలకుం జని రుద్ర
భృత్యు లగు భద్రానుభద్రుల రౌద్రాంశంబులం గూడి దిలిగర్థంబున నర్భకులై

యున్న వారిది వారియావిర్భావ సమయంబుగావున నఖిల లోకంబు లంధతమ
సమయంబులై యున్న యవి యింకజతుర్భుజ నిర్భరకరుణాతి శయంబున మీరు
నిర్భయులుగాఁగలవని పిరణ్యగర్భం దానతిచ్చిన హవిర్భుజ్జులు యథేచ్ఛం
జని రంత.

171

తే. శ్రీవిభుని నామ మెక్కడఁ జెవులఁబడునొ
యంచు మూసినచందాన హస్తపిఠ
కర్ణమై యుద్భవించె నాకళ్యపాగ్ర
దారగర్భంబునందు దైత్యవ్యయంబు.

172

పంచచామరము. ధరంబు లొడ్డగిల్లెఁ ద్రెల్లెఁ దారలాతె నన్ని భా
స్కరుండు మానెమోనెజంబుకంబు లంబురాను ల
బ్బురంబుగాఁగఁ గ్రాఁగిపొంగె భూమిఁగ్రుంగె వాహినీ
ధురంబులింకె గొంకె బంకజాత సూతి యత్తఱిన్.

173

తే. కళ్యపుండు వచ్చి కృతజాత కర్మఁ డగుచు
నగ్రజుఁడు పిరణ్యకళిపుఁ డని నహోద
రుండు పిరణ్యాక్షుఁ డనుచును రూఢిగాఁగ
నామకరణంబు గావించె నందనులకు.

174

న. అంతఁ బ్రతి దినప్రవర్ధమాను లగు దితిసూనులయం దగ్రజం డగుపిరణ్యా
క్షుం డక్షిణబలంబున మించె నట్టియెడ.

175

సీ. అంగుష్ఠముననిల్చె నాకీరీటముదాఁకి పటపట బ్రహ్మాండభాండ మగలు
నట్టచేతులుసాచెనా పూర్వపశ్చిమ చంద్రదినేంద్రులఁజంకనిటుకు
వడిగాఁగ నాలుగై దడుగులు నడిచెనా ధారుణీతలము పాతాళ మంటు
నొకయింత ఘనముగా నొడ లుబ్బుజేసెనా హరినంతరములెల్ల నవిమఁబారు

తే. గడిది నిట్టూర్పుగాడ్పుల గ్రహగణంబు
లొక్క మూలకుఁ జిక్కు న త్యుగ్రదృష్టి
నిగుడుచోఁజెల్ల నిగుటులై యెగయు నట్ట
హాస మొనరింప విధిగుండె లవియంచుండు
వానియాధత్య మెన్న నెవ్వారితరము.

176

మ. అనురాధీశుండు రోహణాచల సముద్యద్రత్నముల్ నెక్కిర
మృగనశ్లాదిని మూలఁజేయఁ బరభూషావాప్తిఁగై ఫాలదృ
గ్యమథా భృష్టుఖ లోహముల్ పుటములై వ్రంద న్నణిప్రాప్తి క
న్నిసముద్రంబులు వెల్లజల్లఁ దలఁచున్ మోహను రూపంబుగన్.

177

న. అంత నొక్కనాఁడు.

178

క. జలధాను లేడు నొండై, కలసిన జలకేళి నల్పుగా నిమ్మగు నీ

- యిలయేమి నడుమ ననుచుం, దలచి హిరణ్యాక్షుఁ డధిక దర్పస్ఫురణన్. 179
- మ. నగరంబు ల్మగము ల్మదంబులు నరణ్యంబు ల్మదుల్ లోనుగా
జగతిం జిత్రప్రటంబు డంబు గనిపింపం జాట్టి చక్షుశ్రవో
జగతిండాచె హిరణ్యనేత్రుడు తపశ్శ్రవ్యాన పర్యాప్రహ
ర్షగళాషాహృదయేశ దత్తవరదో స్సారంబు ఘోరంబుగన్. 180
- మ. చటులోచ్చాస్విన మరుత్పరంపరలచే నరన్యంకషాభగ్రిలిహ
స్ఫుటిమ స్తించు మహా పయోధిని సముద్యాభితోర్నిజాతంబు లు
త్కటఘోషంబున ఘూర్జిల స్థనగదా దండంబుచే జెండుచున్
ఘటియించె జలకేళి హాళిమెయి గక్షస్వామి యక్షీణుఁ డై. 181
- క. అదిచాలక బ్రహ్మాండం, బుదితము గావించి బాహ్యమున నుదితం పౌ
నుదకమున సీదలూడంగఁ, మదిఁ దలంచుచు నుండె దితి కుమారుం డధిపా.
- ప. ఆసమయంబున. 182
- క. స్వామిమ్మువ మను వొకనాఁ, డాయంబుజభవునిఁ జేరి యతివయుఁ దాను
నేయిమిధంబులఁ బొగడుచు, నేయనువున సుగతి గల్గు నెఱిగింపుమనన్. 184
- క. వనజాక్షుఁ గూర్చి జన్మము, లొనరించిన సుగతిగలుగు నొండేమిటిచే
గననేర వనుడు నలువకు, మను పనియెం జోటు గాన ముఖమున కనగన్. 185
- ఉ. బౌ నిదినిక్కువంబు గనకాక్షుఁడు ఘోరతపంబుచేసి నా
చేనవసీతలంబుఁ గొనిచేర్చె నభోభవనంబునందు న
ద్దానవుఁడ్రుంచి భూతల ముదారతరాంబుధిఁ నీరఁ దేల్చుగా
1 నేనెనమర్థుఁడౌదుఁ బరు లెవ్వరు తద్ధరనుద్ధరింపఁగాన్. 186
- క. అని హరిదలంచుచుఁ దనలో, నను చింత యొనర్చుబ్రహ్మ నాసారంధ్రం
బునఁ గిటి యొక్కటి వెలువడి, యెను వడి సంగుప్తమాత్ర దృశ్యాకృతితోన్.
- ఉ. అంతట హంసమాత్ర మయి యాపయి నుక్ష సదృక్షమై గజం
బంతయి యంతమీఁదఁ దుహినాచల మంతయి యాజగంబునా
ద్యంతముఁదానయై సితనమంచిత గాత్ర ముదారపోత్రమున్
దంతురదంష్ట్రీలుం దనర దంభకిటీంద్రము దారుణంబుగన్. 188
- మ. ప్రళయారంభవిజృంభః తాంబుధర గర్జితర్జన పోజ్జ్వల
ద్వళగంధీర కరోరఘర్జరలతో గర్జింప తోకేశము
ఘ్యలు వర్జించిరి నై గమోక్తులను రక్షోరాక్షిగీషావిశృం
ఖలలీలాత్త వరాహ విగ్రహు నమత్కంజచ్చటా విగ్రహున్. 189
- ప. అంత. 190

మ. ఘనసూచీముఖ సూచకాగ్ర భవభాంగ స్తఖ్య రోమాళి డు
 స్సిన బ్రహ్మాండము తూంట్లబాసవలె భాసిల్లంగ మై వెంచుచు
 న్వనధు ల్వల్వల లీల పంకిలములై వర్జిల్లఁ గ్రీడించుచుం
 జని పాతాళము సూచి యెత్తై గిటిరాజన్యండు కోట స్థరన్. 191

క. జనమేజయ నృప కిటియై, కనకాంబరుఁ డవని నెత్తఁ గనఁడో వినఁడో
 కనకాక్షుఁ డూరకుండెనె, యని సేయక నంటివేని యది వినుతెలియన్. 192

ఉ. కాటుక కొండఁబోలు మెయి కాంతి జగంబులఁ జిచ్చు చీకటుల్
 వాటిలఁజేయఁదే కనక భాసురరత్న విభూషణప్రభ
 ల్పీటయి మించుకున్న నని మెచ్చి కనుంగొను వార లెన్న దో
 పాటకులీనమాళి కనకాక్షుఁడు దా నొకనాఁడు పెడుకన్. 193

సీ. అంజనాచలమాళి రంజిలు కమలావృ బింబంబు నాఁ గిరీటంబు దనర
 మింట స్యాతిపథంబు మించుసంచున మహారాజ్ఞలిఁ దార హారములు వెలయ
 సవయోజితైవాల జలరాశివృత భాత్రి గతి విచిత్రాంబర కటి దనర్చు
 తేజేల యెకిమీలఁ జెక్కిన గండవెండారంబు పదమున న్నండుమీలఁ

తే. గాలఘటభృత ఘణాగ్రజాగ్రచ్చిరత్న
 రత్నసూచికరోర్చికా రాజి మెఱయఁ
 గరభృతాయస ముసల సింధురము కరణి
 వరగదాదండుఁ జై త్రిదివంబు సారంగ. 194

క. అడుగులు దడఁబడఁ బెడవులు, దడవుచు గుండియులు వగుల దడదడయన న
 ప్పుడు బెబ్బులింగను మృగముల, వడువునఁ దనుఁ గని సురల్లవంబునఁ బటవన్

చ. కనుఁగొని కేక వేయుచుఁ గికాకీక నవ్వుచు నై న్యనాథులం
 గనుఁగొని యెంతకూరు లిదె గన్గొనుఁ డాసురలన్న గాక స్వా
 మిని నెదిరింపఁజాలు నొక మేటి గలండె జగత్త్రయంబునం
 దన సహజంబెకా యను సహంకరణోక్తుల విట్టుపల్కుచున్. 196

మ. అమరావాసము సూచి యచ్చట సుధర్మాస్థాన చింతామణి
 రమణీయ సన వాసియై భట హత వ్రత్యాగృహీతామరీ
 సముదాయోదిత గాన నాట్య కలనా సంప్రాప్త సమ్మోదఁడై
 సమరాకాంక్షిఁ గృతానుముఖ్య పదము ల్చిచ్చించి మార్గేమికిన్. 197

చ. వరుణుని జేరఁబోయి రణవాంఛను వచ్చితిఁ బోరుమన్న నా
 శరనిధిభర్త నిన్నెదుర తొరి నమర్తుఁడు గాక యన్యలో
 పరు చనుమన్న బాల్కండలి పజ్జకు నేఁగుచు నున్న నారదుం
 డరుదుగ నేఁగుదెంచి దనుకాధిప 'స్వస్తి' యటంచు వెండియున్. 198

మ. త్వరగాఁ బోయెద వేమికార్య మనిను దైత్యుండు నేఁ బోరికి
న్యరుణుం బిల్చిన బోరఁజాలక హరికా వర్ణించినం బోయెదకా
హరి వైకుంఠమునం గలంఁడె యన నాహా యిట్టి నీ వాఁరముం
దరగా నే విని ఘోషియై చనియె బాతాళంబునం దాఁగఁగన్. 199

తే. ఎందుబోయిన బోవ నీ కిప్పుడు నీవు, వెంటనేపోయి గెలుపు మవ్వెట్లు ననుచు
బలుక నారదమాని నీపాపమాన, పోవనీనందు బాతాళమునకు నరిగి. 200

మ. కనియెం దానవ సార్యసౌముఁ డెదుట స్తంభీర పాథోధిమ
ధ్యనిమగ్నావస్థార సంపహన దంష్ట్రాంకూర మంచచ్చర
ద్యనభృతౌరము వజ్రసారకృత సంధానాంగ రుద్రావరముకా
స్తసితా భీలరవానుకారము మహాదారంబు భూదారమున్. 201

వ. ఇట్లు కనుంగొని. 202

తే. నాకచరవైరి శౌరి ఈ పోకుపోకు, మిదిగొ వచ్చితి నెందువోయెదవు పంద
తిరుగుతిరుగు మటన్న నుద్వేలరోష, రసభరంబునఁ గుహ నాచరాహ మవుడు.

తే. కోటఁ దనరారు ధరణీచకోరనయన
వారిరాళిని దేల్చె నవారితాత్త
శక్తి యాధారముగఁ జేసి శక్తినాథ
ముఖులు నానాబ్రహ్మద్యానముఖులు వొగడ. 204

తే. పర్వతారాతి గురిసె ముద్భాష్పమేఘు, పుష్పవృష్టిఁ దోడుగాఁ బుష్పవృష్టి
పర్వతారాతి భాస్వర ప్రథల నదియ, దానవోత్పాతమునకు నిదాన మయ్యె.

వ. ఇవిధంబున నవ్వరాహమూర్ధన్యుం డనన్యసామాన్య విరోధిరమాన్యకార
మాన్య బలంబునం గువలయంబుం గువలయంబుచందంబునఁ గమలాకరంబు
నం దేలించి మదాభంగుర మాతంగ పుంగవ సముత్తంగ బృంహితంబునం
గెరలు కొదమసింగంబు లేటంగునఁ గిలుక్కునఁ దిరిగి యిట్టట్లు సనక పులి
తోలుగట్టు వేలుపుగట్టువలె వీఁటవెట్టి ముట్టెబిగించి వెన్నుసట లుబ్బ సెలవులు
సప్పరించుచు వేఁడిమిడుంగులులు వొడమ నిడుద గ్రొవ్వాడి కోటలు దీటుచు
దీర్ఘవిధాతఃపూర ఘుర్ఘర సింహాసనంబు బ్రహ్మాండభాండంబు పటపటం బగిలించు
జండ్రనిష్పల కరణి వేండ్రంబై తీండ్రించుచూపులం జాటచుఁగనుచు
గదిసి నసురపతి యట్టహాసంబుచేసి యిట్లనియె. 206

తే. హరి వగుటఁ జేసి మును పందివగుట సిక్కు
వంబు తుదిసేడు నీవికారంబు నొంది
పందివైతివి నేను సాంపంది యందుఁ
బందివేటాడుటకుఁ గోరి ఘోరతమయ్యె. 207

ఉ. వాసవదంతి దంతములు వల్ల దిభాస్యనకొంటి కొమ్ముగాఁ
గా నరిపోవ దేశరణిఁగాంతకు దంతపుఁ బావలిత్తునం
చానను గ్రుమ్మరం గలిగె నాదివరాహమ నీడుకొమ్మునేఁ
జేసిన యత్నము ల్బలము జెందెను తావక దర్శనంబునన్. 208

ఉ. వీరుడ వంచు నిన్నుఁ బదివేల విధంబులఁ బ్రస్తుతించుచు
న్వారిధిభర్త దెల్ప విని వచ్చితి మెచ్చెద నేడు చూపు నీ
వీరతఁ గాంక్షింపద వీరతన్పత్తిని మోరకొప్పునం
బాతెదనన్నుఁ బోవిడఁడు స్వర్గవిలోచనుడంచు నుగ్రుడై. 209

ఉ. దండము వెట్టుగా నురవితానము లందును భక్తిసేయిన్
దండము బెట్టుగా విసరిదైత్యుడు ప్రేసినఁ బొందెతూట వే
దండముఁ దాఁకినట్లు కిటిదాకి యదంతెట ఖండమైన కో
దండముఁ బూని వాడు నితెప్రదరంబులు గాడనేయఁగన్. 210

తే. సెలసికొట్టిన కిటికోట జీరవారి
కనకనయనునిబలుమేను గాననయ్యె
వలపుమీఱఁగ నిడు మృత్యువనరుహఁక్షీ
వాఁడి కొనగోట జీరె నా వనుమతీశ. 211

ప. అంత. 212

మ. శునకంబుంబలెఁ జుట్టుముట్టుకొను రక్షోపేరు దంష్ట్రాహతిం
దునుకల్పేసి తదీయనైస్యములఁ బొందుల్వాపి తద్రక్తసి
క్త ననీనాంబుధి నోలలాడుచును భూదారేంద్రుఁ డెవ్వంటిమే
రను దాల్చెన్ నురల్లె గోరఁ దన కోట స్థారుణీమండలిన్. 213

సీ. తమ్మికన్ను ల మరందముదశ్రవులు జాఱ నెఱచేటి చూపులు బెళుకుజూప
జైలవక్షోజము ల్లర ఘర్షమున దోఁగి మబ్బు వన్ని యపైట మాటుకొనఁగ
నబ్బెకరాస్య మోహనభంగ విభ్రమ భూవిలాసంబులు పొల్పు మిగుల
మహితనితెంబ బింబము నొరయుచు యమునావేణి వెనుచాయ నటనదెల్ప

తే. రంధ్రనాభియు వనరోమరాజి మెఱయఁ
దనులత చలింపఁ గపట భూదారకాంత
దంతకోరక ఘట్టితాధర నవోఘ
వనుమతీకాంత యానందవార్ధిఁ దేలె. 214

మ. పరికింపం గిటికోట దంతమయ దీపప్రథమై యొప్పె పై
పరిశోభిల్లేడుధాత్రి పాత్రవలెజూపజ్జెం దదగ్రాల్పపు
ష్కరముల్ తైలములీలఁబొల్పెఁగనక గ్రావంబు దీపంబువై
ఖరిఁ బెంపాండె దదంతదీపశిఖివీక న్నించె మేఘాభియున్. 215

వ. అంత.

216

క. దితిజనిశాధవరాహుణ్, శ్రీతదురితేందీవరాహు శ్వేతవరాహుణ్
నుతియించి రపును శతధృతి, శతమఖముఖ వహ్నిముఖులు సన్ముఖు లగుచున్.

శా. ఆహా యజ్ఞవరాహమూర్తి వగు టీవాశ్వర్యమే విస్ఫుర
ద్దేహచ్ఛాయలు పాంశరీకరుచి బోధితిష్టావలీలనృమ
స్తాహార్యచ్ఛన విచ్ఛినచ్ఛహరిమేధారూఢిఃజాటం భవ
న్నాహాత్మ్యంబు నుతింప నేరుతుమె దంభకోద్రుమాదామణీ. 218

సీ. క్రూరాదికోటిరకురునిదములఁ గాని కురునిదముల నెందు గ్రొచ్చుబోవు
పరిపంథిబహురక్తవల్వలంబులఁగాని వల్వలంబులఁగ్రీడఁ బడయఁబోవు
వైరివీరనిశాటవంశంబులను గాని వంశంబు లెందును వంచఁబోవు
బలసమేధితపలాశులఁగాని వెఱపలాశులఁ గొమ్ముచే నేలఁ గలువఁ బోవు
తే. ఘోషమాత్రంబచే దితిప్రాణదనుజ, పాణిగతఖండనఖయురక్షోణి సీల
వేణికోర్ధావచణండ్టి కాణిమేత, రబల శమితా ర్థి కుహనాపరాహమూర్తి.

చ. వలపున సీపు ముద్దఁగొనవచ్చిన నీదగుమోముసూచి పో
యలసితి వందగాఁడవని యంబుజగేహిని గేళిసేయఁ దా
జెలిమిని సీకు ముద్దొసంగఁ జేరినయట్టి ఊమావధూటితోఁ .
గలసితి వెందు నోర్పు గలకాంత శుభాన్వితయాఁ గిటీశ్వరా. 220

సీ. గిరిరాజఘర్షీంద్రకరిమదధారనా శ్రీకంధరాకాశిశిఖయనంగ
వజ్రసౌధాగ్రభా స్వరహరిస్తణియనఁ గల్పశాఖాకలకంఠి యనంగ
గౌరాబ్జకోరకకలహంసికయనంగఁ గేతకీకుసుమభృంగిక యనంగ
మూర్తికైక స్తంభమఘవాత్సగృహమన వారిభదంతలై వాల మనంగ
తే. నున్ముఖాహీంద్రలోచనద్యుతి యనంగ, నవ్యతావకదండ్టి కా నాశమునను
గువలయంబనఁ జెలువం దెఁగువలయంబు, రక్షితావనిదేవ వరాహదేవ. 221

క. అని పొగఁడెడు బ్రహ్మాదుల, ఘనకృప సీక్షించి దండ్టి కాభూసతికిణ్
వినుపించె నఖిలధర్మము, లనుగపటకిటీంద్ర ముల్లసద్వాక్యములన్. 222

క. తొలుతఁ బెనుగంటి నుట్టుట, నలనం జాచవలెముడుగు వసుధాన్ధలిపైఁ
గులగిరులఁజేసి యెల్లెడ, నిలిచె నజాఁడు ముడుంగకుండ నేరుపు మెఱయన్. 223

చ. పురముల్లాగిమములు న్నదు ల్నరసు లంభోధు ల్వసు బ్రీవపము
ల్లిరులు స్విప్రస్మపార్యశూద్రకులు సంక్షిప్తోద్భవుల్ తేరులుం
గరులుం దేజులుధేనువు ల్లనవణు ల్కాంతాదులుం గల్గి భా
స్వరయయ్యెం ధర యప్పు డంబుగుహభూసంకల్పమాత్రంబునన్. 224

క. ఆయెడ బహుయజ్ఞంబులు, స్వాయంభువమనువు భక్తిసంపైక లక్ష్మీ
నాయకుడఁబ్రీతుడై ని, శ్రేయసమెసంగణ యథేష్టసిద్ధులనొనగెన్. 225

- ఉ. శ్వేతవరాహకల్పమిది వేడుక నీకెఱిగించితిఁజగ
త్వాతికిటింద్రచర్య కుతుకంబున విన్నఁ బరించినఁ జన
వ్రాతము గాంచు నధ్వరవరాహకృప న్నిఖలేష్వితార్థసం
ఘాతము విష్ణుభక్తలకా జనమేజయభూమిపాలకా. 226
- క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యుఁడు దెల్పు విని త్రమోదాన్వితుఁడై
జనమేజయుఁ డన్వలికథ, యనఘా వినవలతుఁ డెల్పుఁ డని యడుగుటయున్.
- శా. శ్రీరంగ త్కరుణాకటాక్షతపన శ్రీముష్ణతీక్ష్ణత్రతా
పారామాకుచసుంభఘోణవిలసత్పత్తాంకకాశీశ్వర
శ్రీరామేశ్వరకీర్తివారినిధి కాంచీరక్షణోపాయవ్యా
హరప్రాణిమ ధైర్యశేషగిరి దృష్టా యోధ్యమాయాతిగా. 228
- క. భారతశాస్త్రార్థప్రతి, భారతమత్యుధ ధరణి భారతమోను
ద్భారతపారిణయశో, భారతబింబాస్యభృత్య భారతభృతిదా. 229
- పంచచామరము. హిరణ్యగర్భముఖ్యదానహృష్టశిష్టశేముషీ
హిరణ్యగర్భభామిసీసమీహితాంగసుప్రభా
హిరణ్యగర్భవైభవాఢ్య హృత్సరోజవిష్ణుర
ద్ధిరణ్యగర్భభేదిదైర్య హేమభూమిభృన్వరా. 230
- గద్య. ఇదిశ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షాపరిస్రాప్తదీప్తతరాష్ట
భాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయసకలవిద్యత్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగ
నామాత్యసుధాసముద్రసమున్నిద్రపూర్ణిమాచంద్రరామమంత్రీంద్రవ్రణితం
బైనదశావతారచరిత్రం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

3. వరహావతార కథ సమాప్తము.

౪. న ర సిం హా వ తా ర క థ.

చ తు థా శ్వా స ము.

మ ద్వేంకటశైల
స్వామి కృపావర్ధమాన వైభవరేఖా
థామేయ యసమసమర
త్తామండలనూత్న కృష్ణ మగదలకృష్ణా!

1

లే. అచధరింపుము జనమేజయశీతీశ, శేఖరున క్షిట్టలను వ్యాస శిష్యమాని
ధరణినాథ నృసింహవతార మింకను, చెలియఁ జెప్పెద విను మనితెలుపఁదొడఁగె,
శా. శ్రీ లీలావతి నవ్వనేటికిని ఘర్షింపంగ నేనచ్చనో
బాలా సాజను. సింహవక్త్రమున కీపారీంద్ర చిత్రంబు నీ
వాలోకింపు మటందుఁ గుడ్డమున జాయంజూపి నవ్వింపఁజా
ల్మీలక్ష్మీనరసింహమూర్తి యొసఁగుకా జేమంబు భక్తాళికిన్.

3

నీ. కనకాంబరునిచేతఁ గనక నేత్రుఁడు గూలె ననుమాట చెవిసాటఁగనలికనక
కళిపుఁ డత్తుగ్రుండై కాలకాలాంతకులీల సూలము గేలఁ గీలుగొల్పి
వెలిహజారముఁజేరి విప్రజాత్యాదిదైత్యులఁజూచి వింటిరె యొక్కవంత
హరికిరియై హిరణ్యాక్షునిదారించి చ నెనఁట తా నెందుఁజనెడివాఁడు

లే. చోరతనమున వారాశి బొచ్చెనేని, గూర్తమై భూధరముక్రిందఁగ్రంకెనేని
బోత్రియై వనిజేరిన బోవనీక, పట్టి వధియింతు నెంజిబాపుకొందు.

4

క. అరీతి దగులకుండిన, సానెకు గోవిప్రహీంస సల్పుడుతద్ర
తూరతిఁ జేరినశోరిని, వారిం చెద నంచుబంప వారు యథేచ్ఛన్.

5

క. తడ విడిచిన పాములవలె, బుడమిని నెల్లెడల నిండి భూసురవరుల
నైడవుచు గోగణములబడ, నడుచుచుఁ జరియించి గంతకాకృతు లగుచున్.

లే. దైత్యనాయకుఁ డంత సోదరునిపాటుఁ
జూచి శోకార్దుఁ డగుచుఁ దత్పుత్రుల శకుని

శంబరాదులఁ దత్త్వియ సతుల జననిఁ

గాంచి యిట్లనుఁ గడువివేకంబు దొరయ.

7

శా. సామాన్యుండె హిరణ్యనేత్రుడు భుజాశౌర్యంబుచే భీమసుం

గ్రామక్షోణుల గెల్వఁడే మునుపు సుత్రామాదుల న్నిస్సమ

శ్రీమత్స్వంబున మించఁడే గనఁడె నీర్తిం గాలధర్మంబుచే

నీమేన్వీడినయంత దీని కిటు దల్లి యేల దుఃఖింపఁగన్.

8

శా. వీరుండై జనియించి నప్పడ రణోర్వి వైర్విరుల స్తోర్భలో

దారత్వంబునఁ గెల్వఁగావలయు లేదా తొమ్ముగాయమ్ముల

నీర్వరస్వర్గము గాంచఁగావలయు నిం తేకాని వేతొండులే

చౌరా రెండును గాంచె నీతనయుఁ డేలా యింత జాలింబడన్.

9

శా. నీపుత్రుం డితఁడంచు దుఃఖపడె చెంతో దేహమో జీవుఁడో

నీపుత్రుం డిట దేహమాత్ర మని యంఁజే కాదు జీవుండన

నీ పుత్రుండిపు చైనగర్తగతి నెందే పూర్వముం బుట్టఁడో

రేపుక బుట్టఁడో యింక నెవ్వరికి బుత్రిభావ మాద్యం బగున్.

10

క. వినవే మున్ను సుయజ్ఞం, డను నొశీననరరేంద్రుఁ డరిహతుడై భూ

మినిఁబడ నాతని పైబడి, తనయులు పత్నులును బంధుతతి విలపించన్.

11

క. కాలుం డచఁగిఁ తానొక, బాలుండై వచ్చి పేరె బంధుల సుతులక

బాలామణులం గనుఁగొని, యేలా శోకింప నెఱుంగరే కాలంబున్.

12

క. తానిత్స్యుండై పోయిన, వానికి జింతింపఁబోయ వలఁబడునలికి

లోనడరి యొకకులింగము, వానికి లోనయ్యె శరము వైవఁగఁ బిదచన్.

13

క. అని బుద్ధి నెప్పి వారల, ఘనశోకము మాన్చి యముఁడు గ్రమ్మటఁగానం

జననీ గతజీవులకుం, జనునే దుఃఖింపఁ దత్త్వసంవేదులకున్.

14

నీ. అంభోజసంభవుఁ డాగిగా నల నవబ్రహ్మలు నిర్మాణ పటిమ గనుట

శతపత్ర నేత్రుండు శత్రులోక భయంకరంబైన దివ్యచక్రంబు గనుట

వెన్నెలవిరిదాల్పువేలుపు భువనమోహనసర్వ మంగళావాళుం డగుట

భృగుముఖ్యులగుమహాఋషులుబ్రహ్మాదుల శిష్యింపఁజాలుదౌష్ట్యంబుగనుట

తే. వైద్రాసంవత్సరములస్రాయమున భ్రువుండు, నిఖిలలోకోన్నతంబైన నెలవుగనుట

దపము చేసియె కాడె యంతటి తపంబు, నేను గావించి కాంచెద నిష్టసిద్ధి.

15

క. అని యనించుకయమృతా, ద్యమపమమస్తువుల నిచ్చె హరి నీగిరియం

చును మెచ్చుచు మందరనగ, మునకేగి తదగ్రసీమమున మునివృత్తిన్.

16

నీ. తృణభక్షణముచేసి తిరుగవె ధేనువు ల్జలముల మనవె యాజలచరములు

గాలియాహారంబుగా నుండవే ఫణు ల్లఘుపానమునను ద్రిమృరవె తేంట్లు

ఫలరసంబులు గ్రోలి చిలుకలు చెలగవె యిగురులుమేసి కోయిలలు దగవె
బిసఖండములుమేసి పెలుగవెరాయంచ లబ్ధిందువులజాతకాలిమనదె మున
లే. యొకటి యశనంబుగాఁ గొనియుంట తపమె,యనిరాహారుడై పాదమంగుట
నేల నిల్చి ఖరాంశుపై నిల్చిదృష్టివిబుధపరివంఢితపము గావించుచుండె. 17
వ. అంత. 18

మ. ఒకనాఁడిండ్లుడు వైజయంతమణి సౌఖ్యదగ్రభాగంబునకా
సకియల్లాండలు కుంచగిండిసురటుల్ సామ్రాజి పాంజాలవ
ల్లిక గాళాంజయుఁబూనికొల్వొగ శచీలీలావతింగూడి గాయక
చంద్రాస్యలగానము ల్వినుచుఁ గొల్వెయ్యుండె మోదంబునన్. 19

మ. న్యకదేహంబు తెఱంగునకా బహుగవాక్షస్ఫూర్తి రాజిల్లుజా
లకమార్గంబులఁ గేళికాకుతుక బాలావృత్తవక్షోజ కో
రక కాశ్చీరకురంగికామద విమశ్రంభై త్రివేణికతికా
రకమా నాకధునిం గనుంగొని వధూరత్నంబుతో నిట్లునున్. 20

మ. జలుగుంబయ్యెద చాటునం గులుకు నీసిల్చెంపుఁజకదోయినాఁ
జెలువయ్యెం జలజాతకోశములు హంసీపక్షవిక్షేపచం
చలగంగోద్బలజక్రవాకనఖలత్తంబు ల్విశేషంబులం
దుల నిందుం గలిగింపఁగావలదె తోడ్పొందె బద్ధకోశస్థనీ. 21

మ. అనినం జాలు మతేమియంచు శచి యొయ్యారంపులేనవ్వజం
కెనవాలూపులు చిన్ని కిన్నఁదెలుపం గెందల్లి పూమొగ్గచే
దను వైవం గని భర్త గుబ్బయని మెత్తనోరనొత్త న్నితం
బిని సీతార్చముతోడఁ జొక్కుచును గప్పెం బైటనున్చిగునన్. 22

లే. మఱియునాయావిశేషము ల్పత్తభృంగ
వేణి కెఱిగించుచును రాజవీధిలోన
సత్వరంబుగఁ జనుదెంచు చారుఁగాంచి
యేవిశేషంబు గల్గెనో యిల నటంచు. 23

క. అక్కడిఁ జిలవైనపిస, గ్రక్కునవాఁ డరుగుదెంచి కడువినయముతో
మ్రొక్కి పరాకు మరేశ్వర, యొక్క విశేషంబు గల్గె నుర్విస్థలిపై. 24

లే. కనకకళిపుండు ధీరుండు గనకకడఁగి, తపము సేయంగఁ దొడఁగె నాతపముశీత
మంచునెంచక కదలనిమంచుగట్టు, దారిదారితకుధరమదారిభిదుర. 25

చ. తపములకేమి దానవులు నైత్యులు సల్పరొ కోర్కు లందరో
చుపలతఁ గొందఱుండు నెలజవ్వనులం గయికోరొ వారితో
నుపమకు రాడువీడు గడు నుగ్రపు నివృ వహించెనింకనే
యుపమను మాన్పఁగావలెనొ యూహ మొనర్చు నుపర్వజల్లభా. 26

తే. చండవాతోత్థభూరబో హిండనమునఁ, గొండమొందునఁగదలకయుండుదైత్య
మండలేంద్రునిదేహ ముద్దండముగను, గండకండాతి నొఱయు వేదండగణము.

తే. మానస మచంచలంబైన మట్టుపడెనొ

గాక నాసాబిలంబులఁ గ్రందుకొన్న

చిలువగుంపులు మేసెనో తెలియరాదు

వెలివి సరదయ్య దైత్యేంద్ర విభుసి యూర్పు.

28

తే. పవనమున సిండివానల బడనుగన్న, రజముపైఁ గూళ్లువెట్టిన ద్విజకులంబు

రెట్టలో విత్తుగమి యంకురింపశక్త, శిష్యశేఖరు చెవులలోఁ జెట్టుములచె. 29

తే. ఇంక నొకవిత యాదానవేంద్రకడిది, మేనఁ బుట్టిన పుట్టకొచ్చెఱుగుఁగోళ్ల

గ్రచ్చి తేనియఁ నైకొను నిచ్చనిచ్చు, నచ్చభల్లంబు లచ్చట నచ్చపడఁగ. 30

చ. శిరసుననున్న తేనె పెఱిశీతమయ్యాఖునిరేఖగా నభం

గురతరదేహయస్త్రిఁ బెనఁగొన్న భుజంగ కదంబకంబు లా

భరణములై దగ న్సుకవిపాటితచూతఫలస్రవస్వరం

దరసము గంగగార దపము దైత్యుఁ డొనర్పు మహాగ్రవైఖరిన్. 31

క. అని విసిపించిన విసి మిం, చినభయమున నింద్రుండనుపఁ జెలువలతోడం

గనకాంగి యల్ల మందర, మునకుం జని హావభాషములు దభుకొత్తన్. 32

క. ఆటల బాటల మాటలఁ, దేటల నలపింపలేక దితిజాధీశుం

బాటలగంధి బలాసుర, పాటనుకడకేగుడెంచి భయవినయములన్. 33

చ. పలికిన మోముఁ బూపినను బాడిన నాడినఁ గేల నంటిన

వలకల నవ్విన న్ననుచు గాభి నెల్ల పలాశిబృంద మం

చలపునఁ బోయి నేనలపలాశిని డగ్గటి స్థాణువైఖరి

న్నిలువఁగఁ జూచి వచ్చితిని నేర్పు వితాచనఁగా సురేశ్వరా. 34

క. నీచిత్త మింకమీఁదట, నాచేతం గాదటన్న నారీమణి యిం

కేచంద మనుచుమదినా, లోచనచేయుచు సహస్రలోచనుఁ డుండెన్. 35

ఉ. అంతటఁ గొంతకాలమున కిచ్చటి కొక్కచరుండు వచ్చి పృ

త్రాంతక దానవేశ్వరుఁ డుదారతపస్థితి నున్న దేహమా

ద్యంతము మఱిక లైసవె నస్థులనంటుక జీవముంట మా

కింతయుదోచ దన్న వివిశేశ్వరుఁ డంతయు సంతసంబునన్. 36

క. మన కిదియే సమయం బింక, నని యన్యనిశాటకొటి నణగింప నటం

చును పశ్చి కుమారునిజా, చిన మంచిద యనుచు నతఁడు సేనలు గూర్చెన్.

మ. జలధిఁగ్రింజితశాదము ల్పృశయగర్జ న్నేఘసంవాదము

బ్బలితక్షాధరపాదము ల్దనుజకాంతాగర్భ నిర్భేదము

బృలవన్నిర్జరమోదము బృహత బ్రహ్మాండవిచ్ఛేదము
బృలిసె శ్శేరినినాదము బృహత మరప్రత్యర్థిభేదంబు లై.

38

సీ. గంధాంధపరిపంథికంధిమంథపసుంథరా ధరన్ద్రదసింధురములు గదల
సర్వపూర్వసుపర్వ దుర్వారగర్వ దూర్వాపర్వచర్యణార్యములు నడవ
శృంగశస్త్రదభంగ చంగరథాంగసంగతతుంగ తరళతాంగములు వెడల
దుర్భావగార్భిణ్యగర్భనిర్భేదన ప్రబలార్భటుల వీరభటులు సాగ
తే. వీరదోహళ కాహళీవివిధవాద్య, వారఘోషంబు వందితై వారరసము

దారుణంబయి భూనభోంతరము లలమ, శక్రదశమరేంద్రపట్టణ మూక్రమించి.

క. యుద్ధము సేయంగ నపుడు స, ముత్తబలాధికులు దానవేంద్రుని తనయుల్
క్రుద్ధులయిదనుజనై నకు, లుద్ధతులై కొలువఁ దాఁకి రుత్సాహముతోన్.

40

క. వెద్దపులి వెడలిచ నె నని, గద్దటితనమునను నక్కకదుపులుపాదలో
నుద్దవిడిజొచ్చి చిలుతల, యొద్దంబడినట్టు లయ్యె నోయమరేంద్రా.

41

తే. ఎందుజోయిన నింకజోసీము నిన్నుఁ
బట్టిద్రుంతుము దై త్యేంద్రపాదమాన
నిలుపు ఊమాత్ర మనుచు నిర్మిద్రరోష
రసభరంబున దారుణాస్త్రములు గురియ.

42

మ. శలభీశాబగరున్నరుక్మలముచే జల్లాలునే దావికి
జ్వలనజ్వాలిక యేల యీ తెగువ రక్షిపుత్రులారా తెగ
స్వల చెందేజనుఁ డ్రినిర్దళనమద్యజ్రంబు జిల్లేదురె
త్తులపైఁ బొఱచటంచు వాసపుడు సామర్థ్యంబునూచించుచున్.

43

మ. శరవర్షంబున ముంప దై త్యతనయు స్పార్ధ్యంబుతోఁ బోర ని
ర్జరలోకేశ్వరుఁ డంతవజ్రముగొన నై నింపఁగాలేక కా
తరులై యూడనిబాడి రన్యదనుజాతస్తోమము ల్మల్లెఁ ద్రు
ల్లె రణోత్సేకముతక్కి యింద్రుడు బలాళింగూడి యత్కుద్రధిక్.

44

చ. నగరముసొచ్చి హేమ లలనా మణి పట్టదుకూలముఖ్యవ
స్తుగణముఁ గొల్లలాడుచును దోడనె యంతిపురంబు సొచ్చిన
న్మృగపతిగన్న పద్మినులయేపున నెంతయుద త్తతించుచున్
మగువలు సాలభంజికల మాటున దాఁగిరి కొండ అత్తరిక్.

45

సీ. గమనించుచో మ్రోయు కటకము స్క్రీలూఢ్యమలుచుట్టుబిగియించుమందగమన
యొకమూల దాఁగిమైచకచక ల్పరికించి కలఁగిపయ్యెద మేనుఁ గప్పు వెఱచి
తోట్రిలు భయమునఁ ద్రోవఁగానఁగలేక నివ్వెఱపాటుతో నిలుచునెలత
గాల్లి కుప్పవడంగఁ గదలఁజాలక యట్టె నిడిముసుంగిడి శయనించుచెలువ

తే. యుదిరికంబంబు మఱుగున నొదుగురమణి

దాగఁబోయి నమఁతుంబు దాయుతరుణి

స్వీయు లంచును బరులను వేడు కలికి

గలసి యంతఃపురంబు చీకాకువడియె.

46

చ. అదరున నిల్లుసొచ్చి యమ్మతాళనుఁ డొక్కఁడు దల్పుమూల యం

దొడిగినఁ దన్ను నీడ్వఁ బద యూరకె వచ్చెద నంచు నాలుగే

నృపములు వెంటఁబోయి కలవరిచె తెచ్చెద నుండుమంచుఁ దా

నదనము చేరి తల్పు గెడసాచె నొకానొకకాంతనేర్పునన్.

47

ప. అప్పుడు.

48

సీ. జగి మేనియోరలఁ దగునంపజరలు గొనగోటితాఁకులతోపునూప

వడినాడుగఱచుచో వా తెఱనంటిన మొనవంటివగఁగంటిమురువు నెఱవ

తొమ్ముగాయముల రక్తమ్ము గాఢాశ్లిష్ట కుచకుంభలగ్న కుంకుమము దెలుప

నలిరోషశోణంబులగు నేత్ర శోణము ల్లిలమై నిద్దురలేమిఁ జాటఁ

తే. జాటుసికఁదోఁగు చెచ్చట శ్రమముగాఁగ

వీరశృంగారరసములు వియ్యమంద

విజయలక్ష్మీవధూనంగవిభ్రమంబు

లభినయింప నిలివలోకాధిపిభుడు.

49

మ. వలచే వజ్రము తొమ్ములో బిగువు గర్వంబుం బ్రమోదంబు మీ

నలలో నవ్వు నొయారముం జెలఁగ నుత్సాహంబుతోఁ బాదమం

జాలమంజీరయ్యులతోఁ త్వలయ రక్షి నాశశుద్ధాంతకాం

తల నీక్షించుచు భీతి దక్కి నలుచెంత లూచుచు న్నుదటన్.

50

మ. కులుకుందంతపు బొమ్మచెక్కడపు బల్కంబంపు మేల్వోదెలం

దళమానీలపుతాలదూలములపైఁ దార్కొన్న నున్నచ్చవం

తెలదాపించిన కెంపుటిట్టికల సందింబొంది రావజ్రగా

రెలఁ జెన్నానొక గట్టిచప్పరములో రేరాచరాతిన్నియన్.

51

కా. కాంతల్ టేమముఁ గోరి సేయు వ్రతసంఘాతంబుచే నంగమ

త్యంతంబుం గృశమయ్యుఁజంద్రశకలోదారప్రభనీటఁగాఁ

జెంతకదానవదైత్యరాజ తరుణు లేసివింపఁగా నెంతయుం

జింత జ్ఞేందువిశాచరేశ్వరునిరాశీవాక్షి దౌదవ్యనన్.

52

తే. తనువిలోకించి సింగంబుఁగనినకరిణి

కరణిఁ దత్తఱమంది మందిరము సొరఁగ

నెందుఁబోయెదవంచు బూర్ణేందువదన

వేణిఁ బట్టిచ్చు గదిసి గీర్వాణవిభుడు.

53

చ. తళుకులు గుల్కు బెళ్లుంగనుదమ్ముల నశ్రమరందబిందువుల
దొంగ మెఱుగుచున్నోగడదోయి వడంక శిరోజపట్టుదా
వలి చెదర న్నుజాలతలు వాడ గజోద్ధృత పద్మసీక్రియం
దలంకె సురారిసారి గిరివైరి కరాహృతేశశపాశ యై. 54

తే. దైత్య సామ్రాజ్యలక్ష్మి చందమున నడలు
తరళలోచనఁ దెచ్చి రథంబుమీఁద
నుంచి యమరావతికిఁ జనఁ గాంచనాంగి
మూర్ఖఁ దెప్పిరి యిట్లని మొఱులు వెట్టె. 55

క. ఈయెడ నను జెఱవెట్టుక, పోయెడి విధుఁ డిందులేమిఁ బురుషచాతుం డ
న్యాయము నెన్నకమునులా, రా యనదను నన్నుఁ గావుండని మొఱుయిడంగన్.

ఉ. గౌరశరీర కాంతితరగ బ్జగుంపు ప్రవాళవల్లరి
వారము వల్లకిరవ మవారితనాదముగాఁగ మూర్తమా
క్షీరధి వైఖరి స్త్రావయ నీమ సునిష్ఠితనీరజాక్షుఁడౌ
నారదుఁ డేగుదెంచి సుగనాథున కడ్డముఁచ్చి యత్తఱిన్. 57

ఉ. ఈనలినాషి యెవ్వఁ సురేశ్వర నారక మీఁదెఱుంగరే
దానపసార్వభౌము ననితామణి యాతసి సంగరంబులో
నాని జయించితే సమసె నాశఁడు ఘోరతపంబుచేత న
జ్ఞానివె నొత్తురే తపము నల్పినవార తెఱుంగ వేమియున్. 58

మ. ఇదిగో రేపె తపఃప్రభావమున వాణీశాను మెప్పించి మీ
పదముల్ శైశాన నున్నవాడు విబుధ త్రత్యర్థి సామాన్యుఁడే
త్రిదశాధీశ్వర మీదెఱుంగక మదోద్రేకంబుతో నేఁడు త
త్సదతీరత్నము నేలతెచ్చి తిటుల న్నోకింప నెంతేనియున్. 59

సీ. కురులు నున్నగదవిన్ గొప్పవెట్టెనె కాని తోరంపు విరిసరు బ్బరుమఁబొందు
పాలుపొండఁ గుంకుమ బొట్టువెట్టెనె కాని ముద్దుగాఁ దిలకంబు చిద్దఃఖిందు
పాణిగా నెఱ్ఱేనఁ బసుపుపూయునె కాని యందమా కలపమలంగఁబొందు
పతికి సేమముఁగోరి ప్రతముసేయునె కాని శృంగారవనిహారింపఁబొందు
తే. కంఠె తాలిబొట్టు కప్పులు కడియంబు, లొక్కనన్నెఱ్ఱె యొకటిఁగెండు
వీడియుమలె కాని విధనముల్ గలిగియు, నల్లకుండు దైత్యరపురంధ్రీ. 60

క. పరమపతివ్రత యగునీ, కరిగమనమనంబు నొవ్వఁ గాఱించిన నీ
దురితం దెంతకుఁజాలదు, సురనాయక నీకురాజ్య నుభయే దింకన్. 61

క. విక్రమ మని యెంచకు నీ, విక్రమ మక్రమము విదాపు మీసతి ననినకా
శుక్రాం లేవాసీనని, శుక్రండు శక్రండు నలువదూలికి ననియెన్, 62

ఉ. తాపసనాథశేఖర ప్రతాప మటంచును దెచ్చినాడనే
 కోపనగర్భనీమ నతిఘోర నిశాచరరాజలేజ ము
 ద్దీపితమాటఁ జేసి సుదతీమణి పుత్రుని గాంచినప్పుడే
 గోపమునకు వాని శతకోటి హరించెద నంచుఁ దెచ్చితిన్. 68

ప. అనిన సంక్రందనునకు శతానందనందనుం డిట్లనియె. 64

మ. అతివైర్ష్యము గల్గి వైష్ణవకిరీటాలంక్రియాయోగ్య మై
 హతదోషంబున వజ్రభేద్యతరమై యష్టాంగయోగాధ్యమై
 యితరాకర్షితరంగమై సురుచియై యేతన్న హవైత్యరా
 ట్పుతిగర్భాఖ్యఖనిం జనించు శిశువజ్రం బద్రిసిర్భేదనా. 65

క. నీచేసాధ్యుఁడె హరిపూ, జాచతురుఁ డతండు గాన జలజాతముఖ
 న్నాచెంత నునిచి పొమ్మన, వాచంయమివరునితోడ వానప్రఁ డనియెన్. 66

మ. తరుణీగర్భసముష్ణవుండు హరిభ క్తిశ్రేష్ఠకుం డంచు నీ
 శ్వర మీరానతి యిచ్చును నివిడిచెదం జంద్రాననం గాని త
 ద్వరదోశ్శక్తికి నేరలంక బలవృత్తధ్వనసోదారభీ
 కరవజ్రంబు కరంబునం గలుగ శంకాలేశముం గల్గునే. 67

క. మంచిది మీరీసతేజో, పిందుం డని యొప్పగించి సేనలు గొలువ
 న్నెంచేనెంబురికిహరియిటుం, జంచలలోచనయు మిగుల సంభ్రమ మొదనన్.

నే. చిక్కుచడుముంగురులు దీర్చి చెక్కుదోయిఁ
 దొలకు కన్నీరుఁ బైటంచే దుడిచిగొనుచుఁ
 బ్రణతిసేయ “సుమంగళి భవ” యటంచు
 ననఁ సంభవభవుండు దీవెన లొసంగి. 69

తే. బాల చింతిల నేల నీ ప్రాణ విభుడు, వరతపశ్చక్తి బ్రహ్మచే వరములంది
 లోకపాలుర గెల్చి ముల్లోకములకుం, దాన యేలికయాను సత్యంబు నమ్ము. 70

క. నీవిభుండు వచ్చునంతకు, నావనమున నుండు మనుచు నారదముని య
 ప్పాసనిఁ దోడ్పొని చనియెద న, పోవనికి న్నాగు లార్తపాపకులు గదా. 71

చ. పనితయు నాటనుండి మునివర్యునకుం బరిచర్యసేయఁ న
 ద్విసయ వివేకసంపదకు వేమలు మెచ్చి మనంబులోన న
 మ్మునివతి ధర్మమార్గమును ముక్తితెఱంగును విష్ణుభక్తియున్
 దినదినమానలిచ్చు సుదతీమణియెంతయు వేడ్కతో వినున్. 72

తే. మునియనుగ్రహమహిమ నేమనఁగవచ్చు, భామగర్భంబులో నున్న బాలకుండు
 హరిమహత్త్వంబుఁ దెలిసితద్ధ్యానమునను, గర్భవేదన నెలుగకగాంచుస్థుఁడు.

ప. అంత,

తే. దైత్యనాథుని బ్రహ్మరంద్రంబు పగిలి, ధూమమొక్కటి పాడమె నస్తోకమగుచు
నదియ నిండి యకాండగా ధాంధకార, బంధురత సంఘటించె బ్రపంచమునకు.

తే. వెంటనే తపోగ్ని ఘోరమై వెడలుటయును
శరధు లుడుకె తై మరగిరి కంఠంబు బుడమి
మంగలంబయ్యె దిక్కులు మాండ గృహము
లన్ని యంగార దశనొందె నాక్షణంబ.

76

తే. ఉగ్రతరన వృజిహ్వల మార్ధ్వలోక, దాహమొనరింతు ననురీతిఁ దత్తపోన
లము ఘవర్ణోకమునుమించి యమరనగరి, దగులుకొన్న సుపర్వలు నల్లడిలుచు.

క. వనపన్నీ దపులుకొన్న, నిన్వనువీధికి నెగురుపక్షివితతులవలె న
య్యనిసింఘలందలు సత్యం, బునకుం జని నలువపాదముల కానతు లై.

78

మ. దనుజాధీశ తపోనలంబు త్రిజగద్దాహంబుఁ గావింప నెం
దును నిల్వవ్వసగాక నచ్చితిమి తోడ్తో వన్నీ వారింపుమా
యన కోర్కొ ల్పునకూర్చి తామనము సేయన్నాయమే చేసినం
బునరుద్యోగము సేయఁగావలె జగంబు ల్లల లోకేశ్వరా.

79

తే. అనిన జలజాననము డిగ్గి చనజగర్భుఁడంతలో సాది దెచ్చిన యంచతేజ
నెక్కి భృగ్వాదు లయిన యనేక ఋషులు, వెంటరా సత్యలోకంబు వెడలివచ్చి.

సీ. మందరశైలంబునందు నొకానొక కోనలోఁ గానలోఁ గుమురుగాఁగ
బలసినవెదురు బొంపముక్రింద దట్టమై పులుచుట్టుకొన్నట్టి పుట్టిలోన
నీరగులు నీమలు మూఁగి మైఁ గలిగిన చర్మంబు రక్తమాంసంబు మెసక
నెప్పులంబింబ మై యెప్పటితననిష్ఠఁ దప్పక మొగులుచేఁ గప్పఁబడియు

తే. నినుడు లోకమ్మలను దషియించు లీల
ఘన తపోనలశిఖల లోకములు వేచు
కాశ్యపుని గాంచి విన్నయాక్రాంతుఁ డగుచు
భారతీకాంతుఁ డిట్లని పలికె నపుడు.

81

సీ. లేలెమ్ము కాశ్యప మేలగు నీకు నీతపము ఫలించు నీలంచుకోర్కి
యాయ నచ్చితి వేడు మేఁగంటి నీధైర్య మారయ నద్భుతం బయ్యెమాకు
దేహ మింఁగలుమూఁగిఁ దినిపోవఁ బ్రాణము ల్బల్లగతంబులై నడల నిపుడు
నిట్టితపంబు మున్నే ఋషివరులు గావింపరు మిండఁ గావింపలేరు

తే. జలముగోరక దివ్యవత్సరశతంబు, దనువుభరియింప నెవ్వరి తరము నీకుఁ
జెల్లె గెల్చితి మమ్మునుసీరసమాధిఁ, గోరు కోరినవరము సేకూర్తునీకు.

82

మ. అనుచుం బాణికమండలూదకము దైత్యస్వామిపై వంచె న
త్యనభూత్తియ కృపానిరీక్షణసుధా ధారాళ ధారాధ్యమై

- తనువెల్లం గడియకాజగత్త్రితయ సంతానంబు గావించుమీ
వనుచుం దా నభిషిక్తుః జేయుగతి భృగ్వాదున్నిరీక్షింపఁగన్. 83
- ఉ. నీరజఘాకమండలు వినిర్గతనిర్మలవారిధార బృం
దారక వైరిచు స్తకమునం బడునప్పుడు చూచి నూనిబృం
దారకు తెల్లవిన్నయమున న్నదినెంచిరి సత్యలోక ని
ర్వాతయై సవాశివ శిరస్థలి వ్రాలిన గంగకై వడిన్. 84
- తే. అమృత సేకంబునలన దైత్యాంగమునకు
బలముఁ దేజంబు సౌష్ఠవపాటవములుఁ
గలుగఁజేయుట యరుదె సంకల్పమూత్ర
మునఁ బ్రపంచంబు గల్పించు ప్రోడలకును. 85
- మ. అతిసంతప్త సువర్ణమా నుదయశైలాహాడబాలప్రభా
పతియో యాజ్ఞ సమిత్సమేధిత బృహద్భానుంఁ జ్యోతిర్గతా
వృతమో ద్రోణగేంద్రమో యనఁగ నావిరూపతదేహప్రభా
న్వితుండై దైత్యుండు పుట్ట వెల్వడి నభోవీధి న్నిరీక్షింపుచున్. 86
- తే. ఆఖలసురమునిసేవ్యుడై హంసవాహ, నమునఁ జెలువొంటుభారతీనాథుఁగాంచి
పులకలొడనఁ బ్రమోదాశ్రవులు జనింప, ననని సాగిలిమ్మొక్కి యిట్లని నుతించె.
- రా. నీవేదైవమ ఫీవేసేవ్యుడవు నీవేలోకనిర్వాతవు
న్నీవే త్రాతవు నీవే దాతవును నీవే సర్వము న్నీకు వే
డోవారెవ్వరు లేరు నాహృదయ మిట్లత్రాంత మిరీతినికా
సేవింపక గరుణించి నన్ననుపవే చిద్రూప లోకేశ్వరా. 88
- సీ. పరమేష్ఠి నేగోరు వరము లన్నియు దయ విచ్చెదనంటివి యిచ్చెదేని
సీవు సృష్టించిన నిఖలభూతములచే నన్యచేనైన గేహంబులోన
బయటను భూమిని బగలిట రాత్రిట నరసురాసుర మృగనాగముఖ్య
శివులచేత నిర్దివులచేతను నశియింపకుండ జన్యంబులందు
- తే. నప్రతివ్వందవ్వచారుష మఖలలోక, పాలమహిమంబు సర్వాధిపత్య మొనఁగి
నన్ను మన్నింపుమన్న నన్నుల యన్ని, వరములొసఁగె ముగంబునవానికపుడు.
- క. అమరారిఖరాయుధ భేద్యము గాకుండఁగ నొసంగు తనుచన వాణీ
రమణుండు “నఖరాయుధ భేద్యము సీతను” వనుచుఁ బలికె దద్దయువేడ్కన్.
- క. అతిదుర్లభ వరములు గోరితి వన్నియు నిచ్చినాండఁ బ్రీతుండ వగుచుం
గృతకృత్యుండ వని తత్సూతముడై యజుఁ డరిగె దివిజ సేవితుఁ డగుచున్. 91
- తే. అఖల దిక్పాల తేజంబు లపుడె యాశ్రయించి నట్టితేజంగు గాన్పించె సౌర
పటికనార్చిన పదివన్నెవసేడిగట్టు, రీతి జిగిఁబూసురక్కసి తేసిమేను. 92

క. ఈశ్వరణి వరము లన్నియుఁ, జేసొని హర్షించి జైత్ర్యశేఖరుఁ డనుజాణ
సూకరమై పథియించిన, శ్రీకాంతునిఁ గూల్తునందుఁ జింతించె మదిన్. 98

తే. నగరమున కేగుదెంచిన నారదముని, యతనిసతిఁ దెచ్చియిచ్చి ఒలారిచ్చేడు
దెల్ప నప్పుడె యాజ్యాహుతి ప్రవృద్ధ, వహ్నిపలె మండె దైత్యుల వల్లభుండు.

కా. కానీ వాసపుఁ డెందుఁ బోవఁగలఁ డింకం జిక్కె నాచేతిలో
వాని న్యానివధూటిఁ దెచ్చి చెఱవై పంచాలనే లేనిచో
నేనా కశ్యపనందనుండనె బలా యి సాహసం బెంతల
శ్రీనాథాదులఁ జూడుఁ డింకిటను నాచేభంగపాటొందఁగన్. 99

క. రావిప్రజిత్తి సేనల, రావింపు మటన్న వాడు రణజయభేరి
రావాకులిత బ్రహ్మం, దావలిగా బలముఁ గూర్చ నని కుత్సుకుడై. 96

సీ. అమరుల గెల్చి మహారాజుకుల వ్రాల్చి తుపితుల నొంచి రుద్రుల జయించి
గంధర్వుల నడంచి గరుడుల వారించి వసువుల నడచి భాస్వరుల నొడిచి
యాదిత్యుల నలంచి యనిలుల శిక్షించి యక్షులఁ గొట్టి గుహ్యకులఁ బట్టి
విశ్వుల విడలించి విద్యాధరులఁ జించి సాధ్యులఁ దోలి రాక్షసుల నేలి

తే. యురగులను గింపురుషులఁ గిన్నరులఘాత
ములను బితరులను పితౄచములను మనువు
లను నృపాలుర నోడించి డనుజనాథుఁ
డతుల దోస్సెక్తి ముజ్జింప బాక్రమించె. 97

తే. కాలనాథుండు మొరలైన కనకనయన, పుత్రుల కొసంగె దిక్పాపురవరంబు
లమరములకిచ్చెఁ దక్కినయమరనగర, ములునుగొలిచిన దానవేంద్రులకునమఱ.

సీ. వేదోక్తపద్ధతి వెలయంగ యాగంబు లలవరించినసోమయాజులకును
బగఱకు వెన్నెచ్చిపఱవక సంగరక్షోణిఁ గూలినమహాహరులకును
నన్న దానాంబుదానావ నీదానకన్యాదానములు సేయుననఘులకును
న్యాయంబుదప్పక యఖిలభూప్రజలను రక్షింపనేర్చిన రాజులకును

తే. బారలొకిఁఫలమై యవారమహిమ, నాహవిశైలై కయోగ్యమై యలరుత్రిదివ
మాహవశతంబు గావించి యాక్రమించె, సమరవంజిత పూర్వదేవాధినేత. 98

సీ. పచ్చతాజగతులఁ బగడంపుఁగంబము ల్తరకతసోపాన మార్గములును
వైడూర్యవలభులు వజ్రకవాటముల్ గోమేధికోన్నత కుక్కుములును
బుష్పరాగద్వారములుఁ జంద్రకాంతవేదులు నవమాణిక్య తోరణములు
భావచిత్రంబులు బంగారుబొమ్మలు మేలైనముత్యుల మేలుఁట్లు

తే. సాంద్రసామ్రాజిభూపవాసనలు వికచ, పారిజాతప్రమానబంధమ్యమాణ
భృంగరవములు గలగి యొప్పెడు కుధర్మ, బృథులఁకామగోభద్రపీఠియందు;

సీ. కనకాంగి యపరంజి కాళాంజి ధరియింప సాగసుగా మేనక సురటివిసర
శశిరేఖ వలిపెంపు చల్యపావడ వైవ రంభోర్వసులు చామరములు వీవ
దారాసరోజాక్షి తాలవృంతముపూనె గర్భూరతిలక బాగా లొసంగ
జిత్రరేఖ పసిండి చేకిండి భరియింపఁ గ్రతుశుక్లమణి పాదుకలు పహింప
తే. ధాన్యమాలిని నిల్వటద్దంబు సూప, మంజుషోపాలివేణి సామ్రాణివేయఁ
జంద్రకళచేరి పాదాంబుజంబు లొత్తఁ, బెద్దగొలుపుండె వై తెయభిదురపాణి.

చ. గెలిచితి సర్వదేవతలఁ గేశవుఁ డొక్కఁడు దక్క నాతనిం
గెలిచినఁ గాని యీగెలుపు గెల్పుటగా దదియెట్లు లంటరేఁ
దొలుతపరాహమై యనుజుఁ డ్రుంచు పుటుంగరె సూడుదీర్చగాఁ
గలుగనిగెల్పదేల బలకౌరవ మేటికి శౌర్యమేటికిన్. 102

మ. అనుచుం గాలకరాళకాలహర ఫాలాగ్గిలకలాకులా
శనిలిలాపరిలోలశూలము భుజాగ్రస్థానిఁ గ్రాలన్దహ
జనలోకంబుల వారునూచి వలస ల్పాగం దహివాసు లొ
య్యనఁ గేల్తో డ్యంగ నత్యథాములు జయం జౌనంచు దీవింపఁగన్. 103

మ. బల మెల్లనెవ్వనుచిక్క నొక్కరుఁడు శుంభద్వాహుదర్పంబునం
దలుపు వ్రీడఁగఁ దన్ని రక్షగణముం దట్టించి వైకుంఠవా
సులు చెల్లాచెదరై కలంగఁ బురముం జొరైంచు దైతేయరా
క్షిలకంబుం గని విష్ణునైన్యము మదోద్రేకంబుతోఁ దాఁకినన్. 104

సీ. ఇల తెక్కముక్కాడ సీయకుండిన మోము దెల్లగాఁ జనెఁ బక్షివల్లస్థండు
జిజిఱిఁ ద్రిప్పివైచినశూల మనిజావఁ దొలఁకువేడుక సునందుండు దొలఁగె
నడిదంబుచే రేఁకుమడఁగఁ గొట్టిన వికాసముదక్కి కడుస్రక్కి జరిగెఁ గుముదుఁ
డదరింప నల్వంక బెదరుసేనలతోడ నరిగె విష్వక్సేనుఁ డదటుమాని

తే. సింహనాదంబు చేసినఁ జేవదక్కి, పుష్పకంతాది హరిబలంబులు దలంక
నాక చరవైరి దైత్యాదిగరు సూచ్చి, విమలమణిమయకల్యాంతరములు దాటి.

తే. కళుసివిడికెంపురవల చెక్కడపుమేడ, వలవట నెసంగు శృంగారపనములోన
బచ్చిదుకురాలచే మెచ్చుగులుకు, చలువతాపుల కెందబ్బి కొలనియెడుట.

సీ. నీలంపుతాల కిన్నెరపారిమగతాల యుగ్గుచప్పరముల నిగ్గులీన
జాళువా పడుకింట చలు, తాజగతీపైఁ గెందబ్బి నెత్తావి చందురాల
పచ్చతాతళుకు చప్పరకోళ్ళ సకినెల మంచంబుపై సీమిక్రానికమ్మ
విరిశయ్యనా నుచగరులతెచ్చెర గ్రోలి పఱపై నచిల్యరా పలుపువైని
తే. 2 సకకుబునంబు చలువదుప్పటి పసిండి, వేతలాడలనొరగి నవీనభోగ
రత్నకాంతులు చెలుగంగ రాణివాసు, సతుల సేవలసూక్ష్మ శ్రీ ప్రవినిగాంచి. 107

శా. బౌరా వైభవ మింతగోరియును నేలా ముఖపారణ్యముతోఁ
బోరన్వచ్చితి రాకయుండినను సీభోగంబు నిత్యంబుగా
దా రాజీవదళాక్ష నక్ష గొలిచినం దాళంగదా యింక నీ
సూరత్యం బెఱిగించు పాటకు మటంచుక గేలిగావించుచుక.

108

శా. ఈలాసూలముఁ గేలఁబూని లయకాలేశానుచందంబున
నా లక్షించి రమామనోహరుఁడు దూరంబందె నేనిక నీ
వేళ నీనిజయింపరాదు పటపస్వన్నంటుఁ దోఁబ్రాణముల్
గాలుండుంబలె నేమిసేయుదు నిక న్నాలోచితం బెట్టిదో.

109

మ. అని మాయావిజనంబులోపల ఘనుండా శౌరి చింతించుచుం
దనలోనుండెడు వానిఁ గన్గొనఁడు ప్రత్యక్షంబు నేగాని యీ
తనినిశ్వాసములందునుండు ననుచుం దోసిల్చె సర్వాత్మకుం
డనపాయస్థితి సూక్ష్మరూపుడయి స్వీయాకారము వ్హటుచున్.

110

ఉ. అంతట జేరవచ్చి దనుజాధిపుఁ డొయ్యన శేషశయ్య శ్రీ
కాంతునిఁ గాన కయ్యెడలఁ గన్గొని మూలవడంకుచున్న శ్రీ
కాంతునుభూమిసీళలను గక్షగొని మీ తెరు వేనురాను మీ
కాంతునిఁ జూపుమన్న నలకామిను లన్న యెటుంగ మంచనన్.

111

చ. యెటుంగక యెందుఁబోవు మఱి యీభువనంబులయందు డాఁగిన
నైవ్రతచటంగఁ దెచ్చి తెగవ్రేయక పోనె హిరణ్యుడంచుఁ
జెచ్చెర నలుమూలలం దుపరిశీమను మంచముక్రిందఁ జూచి ని
చ్చెట వెలివెల్లెనో యనుచు వెల్వడె నిందును నందుఁజూడఁగన్.

112

సీ. శంఖచక్రంబులు నడిలించువారును వైజయంతిని దీసివైచువారుఁ
గనకాంబరంబులు గడనుంచువారును మకరకుండలములు మాటువారుఁ
గరములురెండువెన్నకు డాచువారును గరిమను దెలిచెల్వఁ గప్పవారు
ధవళాబ్జలోచనద్యయి మూయువారును దవగుడాకేశంబు లిముడువారుఁ
తే. గదియవచ్చిన శ్రీవత్సకాస్తుభములు, నిందిరయు లే దురంబున నిదిగొఁజూడు
మేను విష్ణుండఁ గానంచు నిందునందుఁ, జెదరి సారూప్యధరులు దప్పించుకొనఁగ.

మ. నగుచుం బట్టణమంతయు న్వెదకి నానాలోకము ల్వారిధు
ల్నుగము ల్నిన్నగము ల్గురంబులు నరణ్యంబు ల్లహదీప్తముల్
మృగముల్ బతులు గోగణంబులును భూమి దేవతాదొగిప
న్నగదేవర్షిగణంబులు న్వెదకి కానక లేక విభ్రాంతుఁడై.

114

మ. అనిశంబు న్వెదకంగ సాగితిని బ్రహ్మాండంబులో సేనుజూ
డనివోటెక్కడఁ గాన నెట్టియెడఁ దా డాఁగెన్దుకుండుండుడా.

- గినఁ గన్వట్టఁచె భానుపుత్ర పురికేగఁ జూపనీ వైరినా
చ్చిన మీఁదం బగఁచెల్లునే యని మదిం జింతించి నిశ్చింతుడై. 116
- చ. సకలసంసారాదిముని చంద్రు లెదుర్కొని త్రోవ “స్వసీతే
దనుజవరేణ్య”యన్న విని తాపసులార జనార్దనుండు నొ
చ్చును ననుఁగొల్పుఁ డింటను జింతితమిచ్చెన నా నతండువో
యిన మఱినీచెకాక యింక నెవ్వరటంచు మునీంద్రు లేగినన్. 116
- చ. సకలనుపర్యవేణువుల శాంతశీలిముఖధార ద్రుంచి త
త్ప్రకటితకీర్తి మాక్షికవితానము దిక్కులనుంచి యిట్లు లా
త్తకులము పృథ్విబొందఁగ నుదారభుజాబల మొప్పుఁగా హిర
ణ్యకశిపుఁ డేలెన్వర్ణము సురాహితదుర్గము గాఁగ నయ్యెడన్. 117
- మ. దిగధీశానకిరీటకీరీతమణు లైప్పించి జంభాత్మజా
మృగశాబాక్షీకిఁ గిల్లుటంబియలు సేయించె న్నచీభామినికా
దిగువండయ్యెఁ బదంబు లొత్త నిజపత్నీ వారితోడ్దత్తుండై
పగలంబొందియు సాధ్వీ లన్యులను నొవ్వంజూడఁ రెప్పట్టునన్. 118
- సీ. క్రతువులుందు “హిరణ్య కశిపవేస్సాహ” యటంచు వేల్పుడు పోమయాజుల్లె
పావవాదులను “హిరణ్యకశిపుస్త్రీత్యర్థ”మనుచు సంకల్పింతు రవనిమరులు
నమ్ములు గని “హిరణ్యకశిపు రక్షతు త్వా”మని డీవించు బజ్జజనము
“కరుణాలయ హిరణ్యకశిపో వ్రక్షదమే”యనుచుఁ బ్రార్థించు నానార్థిగణము
తే. దనుభజించిన స్వర్ణపదంబొసంగుఁ, గొలువకుండిన రౌరవములను శ్రోయు
బ్రహ్మాదీవింపఁజను దెంచుఁ బ్రత్యహంబు, హరు లేరువుఁబోడుభిక్షుకుండగుటనమర.
తే. లచ్చికడకంట వాణినాల్కను వనింప, గిరిజఁ జెఱవట్టకుండునే సురవిరోధి
యర్థతనువంగనయ్యుఁగడమర్థతనువు, పురుషుండై కన్యక జుగుప్స వొడమొ గాక.
సీ. వాన లేదనరాదు వడిఁ బట్టితెప్పించి పర్జన్యజబుకులపాలు సేయుఁ
దలనొప్పి యనరాదు ధరలోన నెవ్వారు విఱిచికట్టించు నశ్వేనుల నొకటఁ
జిమిఁడెన చునరాదు శిఖవట్టి యీడ్చి యగ్నిని నీళ్ళవైచి త్రొక్కింపఁబంచు
నమమృత్యు వనఁగరా దాగ్రహవ్యగ్రుండై శమనుని యుసుటుగాలమున వైచుఁ
తే. గడమ కిన్నరగంధర్వఖచరసిద్ధ, సాధ్యపన్న గయక్షనిర్జరులఁ జిటుకు
మన్న నడ్డముఁజట్టించు నమరవిభుడు, చండశాసనుఁ డగుట సుద్ధండుఁ డగుచు.
సీ. జలకేళిఁదేలు నచ్చునెచ్చెలుఁ తోన గగనగంగాతరంగములలోన
వనవిహారము సల్పు వయసువేల్పులజవ రాండ్రతో నందనాభ్యంతరమున
వాహ్యలి వెడలు నిర్వంక జేజెలు పావడలూన నుచ్చైశ్శ్రీవంబు నెక్కి
పురవీధి నేతెంచు దశభాయతాక్షి ముందటనుంచి యైరావతంబుమీఁద

తే. మేరుతైలాసరోహణధారుణీధ్ర, ములనువిహరించు గంధర్వ జలజముఖులఁ
భ్రాగ్ధలనుగూడి పుష్పకారూఢుఁడగుచు, వితిసుతుఁడెందు నప్రతిహతవిదూఢి.

సీ. నారద సుతిఁగూర్చినేరపు నీవు తెమ్మని వీణె టింగుటింగునను మీటు
శిఖి హవిర్భాగ మిచ్చిన మెసంగుచుఁ జప్పునున్నది యనుచుఁ బై నుమియవచ్చు
శేరి యాశీర్వదించినన ప్తయుఘల గ్రక్కునఁ బల్లకిం బట్టుఁడనుచుఁ బడరు
స్త్రీలుగా నందఱ సృష్టింప రైతి రంచును నుపధాతలఁ జూచి కెలయు

తే. మఱియు నేమైనఁదబ్బిబ్బుమాటలాడు, నంగమెఱుగకకొల్పుండునమరవిభుఁడు
గంధగజగామినీముఖకమలగంధ, మహితగంధోత్తమాపాన మత్తుఁ డగుచు.

ఉ. నీచెలువంబు నీసాగసు నీసరసోక్తులు నీవిలాసము
శ్రీచతురత్వ మింతయున నిర్జరభర్తకు నేది యాయెలే
చూచితి మెందులేదు వెయిచూపులే యెక్కువటంచుఁ దక్కి దో
పాచదుమేనుభాంగ వెలచానలు గూడుదు రిచ్చకంబునన్ 124

సీ. ఎచట నెవ్వరుగోర నచటనే నర్జించుఁ బడుగింటలనె పండుబుడమినిండ్
నంతగా నెండ్లఁగాయకయుండు భానుండు కళలువేల్పుల కీయఁదలఁకు శశియు
రత్నాకరుండు నీరముఁజేర్చు రత్నము ల్వలితెప్పెరలు వచ్చు పలినపుడుఁ
గల్పకాదులు ముజ్జగముల కిచ్చములిచ్చు బాకంబు దప్పఁగాఁ బ్రబలఁ డన్న

తే. దుష్టన్యగబాధ లపమృత్యుదోషములును
గలుగ నతఁడేలు మూఁడులోకములలోన
ధర్మమునఁ గాదు వానిహస్తమున నున్న
ధర్మమునఁగాని మేదినిధవనరేణ్య. 125

క. సురధానియేల రక్కసి, సురధానీలీల నముచి సూరనముఖ్య
బ్రిదా వెఱుగక మేరుపు, దరిదాపున గూడి మిగులఁ హతహాపదుచున్. 126

మ. హరిసర్వాత్మక లోకరక్షక రమాభ్యుక్తా సరోజాక్షా శా
తరు లన్నమ్ము వయావిలోకనములకా దర్శించి క్షింపవే
యరి క్షింపవే యందు నిద్దురయు నాహారంబు లే కెప్పుడు
న్ద్రాక్షవెట్ట నిన్ని యభ్రరూపహరి యంభోవాహాధీరధ్వనిన్. 127

ఉ. నిష్ఠురమా తపం బధిక నిష్ఠితన్మత్తి ఘటించి దేవతా
జ్యేష్ఠనివల్ల వైత్యవతి శ్రేష్ఠవరంబులు గాంచి స్వపూ
యిష్టమహాగరిష్ఠుడయి యెల్లపరిష్ఠల మేఘవాహన
ప్రశ్నకనిష్ఠులం గెలిచి బాధలఁ బెట్టు లఘిష్ఠబుద్ధియై. 128

చ. ఎఱుగుదు నైన వాని హరియించుటకున్ సమయంబుగాదు ముం
దఱ నికనాకు భక్తుఁడని నందనుబాధలఁ బెట్టినప్పుడే

సతిముఠి దైత్యవల్లభుని సంతకుఁజేర్చెద నిక్కమింతలో
పెరివకుండన్న వేడ్క వినునీధికి మ్రొక్కుచుఁ బోయి రంతటన్.

129

సీ. ప్రత్యక్షింపరాజ భయములతోఁగూడఁ దభుకులే జెక్కులు పలుచఁబారె
మనుజాశేసిముఖ మలిననూచకములై కుచచూచుకంబులఁ గూడె నల్పు
వనజాక్షి భక్తివృద్ధినిదర్శనంబయి యనవరతంబు మధ్యంబు బలిసె
ఖలకృత్యములు మందగతిఁ గాంచుననురీతి సమదేభయానంబు జడనువడియెఁ
తే. బతి హరిద్యేషి యితని సొగతి గొఱంత

యనుక్రమాబున రతివాంఛ యలఁచి యయ్యె
గర్భతేజా బసంగ నంగంబు మెఱసె
దివ్యదాహృదవతికి దైతేయ సతికి.

180

తే. ఆగమపురాణములు విను ననుదినంబు, నంబుజోదరు భావించు నాత్మలోనఁ
బ్రాణసఖులకు ధర్మమార్గములు దెలుపు, జలజలోచన యాపన్న నత్వయగుట.

క. ప్రాద్దులనెల సంతట నన్ముద్దియ యనవద్యులగ్న మున మేనిజిగిం
ప్రాద్దులనెల గెలువఁగనగు, ముద్దుకుమారకునిఁ గనియె మోదము మీఱన్.

తే. తనయలాభంబునకుఁ బ్రమోదంబుఁ గాంచి, కనకకళిపుఁ డొసంగెను గనకకళిపు
ముఖ్యసన్తులు భూదేవముఖ్యులకును, జెఱలువిడిపించె జేజేలచిగురుఁబొండ్ల.

క. జనకుని తొలుతటి పుణ్యంబున వగనుతుఁ డొదవుగనుక పూర్వపుజన్తం
బున హరిగొలిచిన పూర్వమె, తనయుండై పుట్టెనపుడు దైత్యేంద్రునకున్.

184

తే. అటులుఁ గాకున్నఁ బ్రభవించునపుడె జ్ఞాన
భక్తివై రాగ్యములతోడఁ బ్రభవ మొందు
బాలకుల వింటిమే భూమిపాలతిలక
చెప్పఁ జిత్రంబు ప్రహ్లాదు చిత్తశుద్ధి.

185

తే. ఎందు విందునో గోవిందనింద దైత్య, మందిరమునందు ననుశంక డెందమంద
రెండుచేతుల గట్టిగా నెండుచెవులు, మూసికొనిపుట్టె దైతేయ ముఖ్యునుతుఁడు.

మ. జననీగర్భ సముచ్ఛవంబయిన విజ్ఞానంబు దీపంబురీ
త్రిని కూర్పానిలనంగతిం బొలియు 1 నెందేసిన లోకప్రజం
బునకుం దైత్యకుమారు జ్ఞాన మటులం బోకెంతయున్ రూఢమా
టను దావానల లీలయించె నరిపడ్చురాటపుల్ మృగ్గఁగన్.

187

తే. అంధకార నిరాకరణాభిరామ
కిరణములతోడ నుదయించు నరుణకరణిఁ
బ్రశ్రితా జ్ఞానహరణ కారణము లైన
యమల గుణములతోఁ బుట్టె నసురసుతుఁడు.

188

మ. భలిరా నేడు ప్రసంగ సంగతులచే బ్రహ్మాదుఁ గీర్తింపఁగాఁ
గలిగెఁ జన్మపవిత్ర మయ్యె వినువక్కాణింతుఁ దదబ్బల్యచే
ప్రబు భక్తి న్వినువారి కందఱికి విజ్ఞానంబు వైరాగ్యమున్
జలజాతేఁడుభక్తియుం గలుగు నాశ్చర్యంబుగా భావరా. 189

తే. డొలికాకేళి సల్పెడువేళ నువరి, భాగమణిగుచ్ఛమునను దీపంబునందు
దృష్టినిల్పడు హృదయదేదీవ్యమాన, పరమహంసత్వమును మడి బదిల మగుట.

ఉ. పూని కడనిఁదోలికను బొత్తులలోఁ బవళించియున్ హరి
ధ్యానపరాయణుండు త్రమదాత్రులు పూనఁగఁ జూచి నెచ్చెలు
తేనియమోవిపై నగవుడేరెడు గం దడియంట నేల యెం
తేనియు విస్తయంబని గణింతురు కాంతురు మాటిమాటిన్. 141

క. పొత్తులలోఁ బవళించిన, యత్తఱి నూరుపులు నిలువ నంతర్దృష్టిం
డిత్తము హరిహాత్రించిన, యత్తముఁ గనుఁగొన్న దాదు లుంకుదురుమదిన్.

తే. అప్పు బువ్వఁ బెట్టు మనఁ డొకనాఁడైనఁ, గన్నతల్లి పైఁడిగి న్నెలోనఁ
బాలు నన్నమిడిన బత్తితోఁ గృష్ణార్చి, తంబుచేసి మెసపు వైత్యసుతఁడు. 143

క. రారా ననుఁగనుతండ్రి, రారా నాముద్దులయ్య రారా యనుచుం
గూరిమిని దల్లిపిలిచినఁ, జేరంగఁబోఁడు విష్ణు చింతాపరుఁడై. 144

తే. జనని తోనుండి యిదిగొ నాస్వామి వచ్చె, ననుచు డిగ్గనలేచినాప్తాంగమెఱిగి
దేవ రక్షింపు మంచు సుతించువాఁడు, గాన మొనరించునేడుచుఁ గానకున్న.

మ. జనకుం డయ్యలు విదై మేది యనఁ గృష్ణా రామ గోవిందయం
చు నటించుం గరతాళవైఖరులతో బోడందియ ల్లోయఁ జ
క్కనిలేఁ జెక్కుల మద్దికాయలరుచుల్ గన్నట్ట బాలేండుఁ బో
లిసఫాలంబున రావిరేక గదలన్ లీలావిలాసంబులన్. 146

న. ఇవిధంబున దివసప్రసర్థమాన దానవాహిత పదారవిందా సూనభాగనామృ
తపానంబున నరీదృశ్యమాన ప్రపంచ మంతయు మఱచి విదళితదేహాభిమానుం
డగుచు నున్నతని లెఱంగున స్వేచ్ఛాలభాశనాచ్ఛాదనం డగుచు నితరకృ
త్యంబు లుడిగి యాత్మాయత్తచిత్తంబున నవధూతవృత్తిని వర్తిల్లుపుత్రకునిం
గని తడియజనకుండుగు కనకకళిపుఁడు చింతాక్రాంతం డగుచు శుక్రమూఠ
లగుచుండామూర్ఖులం బిలిపించి యిట్లచియె. 147

క. మునిపుత్రులార నాతన, యునిఁ గంటిరె వీనికేమి యున్మాదంబో
ఘనమగు భూతము పట్టెనొ, వినిపింపుఁడు వీనిమహిమ వింత యటన్నన్. 148

క. దానవనాయక చుడివినఁ, గాని వివేకంబు రాదు గావున మేమే
వీని జదివించి మతిగల, వానిం జేసెద మటంచు వారు దదాజ్ఞన్. 149

ప. ఒక్కనుముహూర్తంబున దైతేయ తనూజాతుని మంగళస్నాతుని గలభౌత
పరిధానసమేతుని గలభౌత రమణీయమణి భూషణాన్నితుని గావించి యనే
కితనపాత్ర దైత్య దానవ రక్షితుర కుమారవర్గంబుతో బహువిధతౌర్య
భూషణంబులు బోరుకలంగ రత్నఖచితకనకమండపాభ్యంతరంబున సకలసురా
సురబల కలకలంబులు సెలంగ విఘ్నేశ్వరపూజామహోత్సవం బొనరించి 150

ఆ. మానిపుత్రు "లోన్న ముగ్ధివాయ"యటంచు, బసిండిపల్లెరమును బొనగ వ్రాసి
యుచ్చరించుమనిన నోం "నమోనారాయ, జాయ"యనియెదైత్యనందనుండు.

క. అనిన వృణియుం జదివి, చినయట్లసె చదువ లెస్స శిక్షింపక చె
ప్పినరీతిజదువడనిగృహ, మునకుం దోడ్తెచ్చి శుక్రపుత్రకు లచటన్. 152

క. చదివించిరి మునుపటివలె, జదివిన మాతాడ నీకుంజనునే మాతో
నిదియేమి యనిన మాధవ, పదభక్తుం డనియె మిగులఁ బ్రావీణ్యమునన్. 153

ఆ. ఆజహరాది సేవ్యుఁ డఖిలలోకేశ్వరు, డచ్యుతుండు గలుగ నన్యదేవ
భజనమేల యనుచు బలికితి మీతోడ, మాటుచలుక నేను మానులార. 154

మ. అనిన న్నిడి బుద్ధిగాదు డనుజేంద్రారాతి వర్ణింపఁగా
జనునే యీచదువితయైన వినె వైస్సరించునే నేడునీ
జనకుం డాహరిఁ జెప్పనంచు శ్రుతులు న్నాస్త్రంబులు స్థాల్పఁగా
గనవే మానుము వైరిపక్ష మిదియింకఁ దైత్య రాజార్థక. 155

క. అనుచు బుద్ధులు సెప్పుదు నహరహంబు, నీలిశాస్త్రంబు లెఱిగింప నీరజాక్ష
చరణవిన్యస్తచిత్తుడై చదివె జ్ఞాని, కర్త మొనరించునతి ఫలాకాంక్షలే. 156

తే. దానవేశ్వరు డొకనాడు తనయుచదువు, వినవలయునంచుగప్పించివినతుడైన
వాని నక్కునఁ జేర్చి భావంబు సెలంగ, గనకపీఠికనుంచిట్లుచుచుబల్మె. 157

తే. నీవు చదివినచదువులో నికరమైన, పద్యమొక్కటి చదివి యేర్పాటుగాంగ
సర్గ మెఱిగింపుమనిన బ్రహ్మాదుడనియె, నంద్రివినిశింతువినుచుచిత్తంబునిలి.

క. కడిచేడు వెరుంగుఁజిలికి ప, ట్టెడునవసీతంబు గాంచు శివిని నేనె
క్కుడు. వేదశాస్త్రములలో, బడసితి నొకసార మసురపాలక వినుమీ. 159

క. ఆన సారమెఱుంగనేర్చితే, తనయా యని చుంచుదువ్వి తద్దయుఁ బ్రేమం
బుననేనీ సారాంశము, వినిపింపు మటన్న దైత్యవిభునకు ననియెన్. 160

క. శారీరకాంతివిజితమ, సారము భక్తావనైకచాతుర్యదయా
సారము ఖలభీకరభుజ్జ, సారము హరితత్త్వ మొకటి సారము లెండ్రీ. 161

మ. చలస్థానచలచంచలంబయిన సంసారంబుసారంబుగా
దలంజూ నితప్పు సేయుటను గాంతాపుత్రసంమోహశృం

ఖలికాద్యంధ్య నిబద్ధులై గృహమహాకారానిరోధాక్తినా
కుటుంబారు హరియటంచ విభు నాక్రోశింప మోక్షం బగున్. 162

సీ. అనుమాట చెవిసాట నాగ్రహవ్యక్తుడై యమరనాయకుడు శ్రీకృత్తుజులను
గనుగొని యాచార్య తనయు లంచును మిమ్ము జాల నెమ్మదినమ్మి బాలకునకు
సీతికాస్త్రము దెల్పి సిపుణుని గావింపు డని వేడుకొనిన మీరటులు నేయు
వారమంచును నాకుమారు డోడ్కొనిపోయి వ్రతివడుతున్న నై ప్రల్లదములు
తే. గజపతిరెయించు మిగుల మార్భ్యంబుతోడ, నసిజరీలనదూసి దైత్యాధినేత
బ్రహ్మణుల శ్రేయఃబూను శేపట్టి పట్టి, నిట్టతన ముట్టిపడ నిట్లు నెలివె నవుడు.

తే. ఎవ్వఁడు వసించు జనములహృదయతటుల, నట్టివిష్ణుండు శిక్షకుఁ డఖిలమునకు
నసురనాయక యాపరమాత్మ దక్క, నెవ్వ రెవ్వరిచే సాధ్యు లెన్న నసెన. 164

తే. జగదధీశుండ నైన నానమ్మఖమున, వేతె యొక్కని విష్ణుండు విష్ణుం డనుచు
మాటిమాటికి దలిపెద వోటలేక, విష్ణుం డన నెవ్వఁడోరి వివేకహీన. 165

తే. అరయ నెవ్వఁడు చిద్రూపుఁ డగుచువెలయు
జగము లెవ్వనిచే గల్గు నంతతంబు
విశ్వ మెవ్వనిరూపమై వెలయుచుండు
నతఁడు విష్ణుండు పరమేశుఁ డతఁడు తండ్రి. 166

క. ఓరి శరీర మెల్లవొ, యేరా పరమేశ్వరుండు నేనుండగ నె
వ్వారిం బరమేశ్వరుఁ డని, సారెకుఁ బలికెదపు బుద్ధి సాలదో నీకున్. 167

తే. ప్రజలకును నీకు నాకును బ్రహ్మమైన, యట్టి విష్ణుండు పరమేశుఁ డతఁడె థాత
యాతఁడె విధాత యూరకె యలుగ నేల, సుప్రసన్నుండ పగుము రక్షోవరణ్య.

క. అతిపాపాత్ముం డెవ్వఁడో, మతిహీనుండైన వీని మది నెలకొనియె
నతతం బటుగావున నీగతి దుర్భాషలు పచింప గడగెన్నెలుచున్. 169

తే. అయ్య వినియ్య నాహృదయంబునందె
కాదు నీయందు సకలలోకములయందు
నుండి విష్ణుండు నయ్యై ప్రయోజనములు
దానె గావించు నెవుడు న్వతంత్రుఁ డగుట. 170

క. అనఁబండ్లు గీటి రోపంబున గన్నెఱచేసి పలభోజనుడు శన
స్తనయుల కొప్పించె ననయని శిశుయొనర్ప వారియొద్ద నాండున్. 171

తే. మఱయుఁ గొన్నట్లు చదివిన మనుజుభోజ
మఱుఁ బిలిపించి యెయ్యది మంచినవ్య
మొకటి వినిపింపుమనిన లోకోత్తరుండు
చెలిప నటులని పలుకుఁ దేనె లొలుక. 172

- తే. తలచ నెవ్వనివలనఁ బ్రధానపురుషులైరి యెవ్వనివలనఁ జరాచరంబు
గలిగె సర్వవిదానమై వెలయు నెవ్వఁ డట్టివిష్ణువు సుప్రసన్నాత్ముఁ డగును.
సీ. తుదఁ గెంపుచాయలు దొరయని ధవళాబ్జదళముల గేరు నేత్రములతీరు
గరుడపచ్చవిజాతిగా యంచు నిరసించి మెఱయంగఁజాలు నెత్తేనిదాలు
కనుబింబమునఁ బద్మకన్యకన్యాయుక్తిఁ బ్రకటించు నీటిమానికముమించు
దనుసీల భూధరంబునకుఁ గైరికదీ ప్తి గలుగఁజూపట్టు బంగారుపట్టు
తే. పాలితాంభశ్చరాదన భద్రకుంజ, రోరుకర నూచనాచారు లూరువులును
బ్రబల నామానసంబునఁ బ్రతిఫలించు, శ్రీమనోహరుఁ డెపుడు రక్షించుఁగాత.
మ. అనిన నృగునమండి దైత్యపతి యాహా యోరి నేనెంత చె
ప్పిన నీమార్గము మానవైతి విక నీబింకం బడంగింతు నే
నినుఁ బోఁజెత్తునె యంచు దైత్యభటుల స్వీక్షించి పుత్రుం డటం
చును గొంచించక వీని నొందుఁ డిపుడంచు న్నుద్ర వాలించినన్. 175
- క. ఓహోహో! యిదియేమియంచు సభలో నున్నట్టి దైత్యాధిపు
త్వాహాకారమునం గలంగుచును దైత్యస్వామి నేఁ డక్కటా
మోహం బించుకలేక పుత్రులెటుల న్నొత్తించఁ బంచె నిత్య
త్రోహం బెటికిజేసె వీఁడని దురుత్త ల్యుల్కుచుం జూడఁగన్. 176
- తే. ఊడిగంబులు గావించుచున్న నురలు, విష్ణుభక్తున టిటువంటి వెత ఘటిల్లె
ననుచుఁ గన్నీరు 'నించుచు నవనతామ్యుఁ డగుచు నుండిరి యాను గాదనఁగలేక.
- క. అవార్తల్వని గుండె భగ్గురన మూర్ఛాక్రాంతయై తల్లి శో
కాచేశంబున హకుమారక మహేంద్రాదారా శుభాకారకా
వీ వీపాటున కోర్తువే యనుచు నెంతే దావిలాపించఁ ద
ద్రావం బంతిపురంబు నిండికొనె శంతం దైత్యు లత్యుద్ధరిన్. 178
- తే. పరశుతోమర ముద్గరస్రాన భిండి, వాల శూలాదిసాధనాశీలు లగుచు
వేలసంఖ్యలు పొదువరా వెఱపులేక, నిట్లనుచుఁబల్కె నాదానవేంద్ర నుతుఁడు.
- క. మీయెడ నాదెడ మీచే, నాయుధము లయందు నిందిరాధిపుఁ డెపుడుం
బాయం డటుగావున మీ, యాయుధములు నన్ను నొంపవని పల్కుటయన్.
- సీ. అడిదంబు జలిపించి మెడమీఁది వైచిన నదిఖణిల్లనుచు రెండయ్యె నపుడు
శూలంబు దిగిచి వక్షోవీధిఁ బొడిచిన ముమ్మెన లొక్కట మురిసిపడియె
గదచేత నొక్కఁ డంగంబుబిట్టుగ మోదఁ దుత్తుమురయ్యెఁ దోడ్తోడ నదియు
సింగాణికోలలు చేదినఁ దఱచుగా నవియెల్ల విఫలంబు లగుచుఁబడియె
తే. మఱియునేయాయుధంబులవనుజభజలు, నొప్పిగా వింపఁజూచిననొవ్వఁడయ్యె
గఱకుసానలఁ గెంపుగాఁగలఁగదాని, చికిలియగురీతి మెఱసె బాలకునిమేను.

తే. దనుజనాయకుఁ డంత నందనునిఁగాంచి, బాల యీలీల నూరకె జాలిఁజెంద
నేల యిఁకైనై న హరియందు నెంచకున్న, నభయమిచ్చెదనన్నఁ బ్రహ్లాదుఁ డనియె.

క. తనపేరు దలఁచినంతనె, జననాదిభయంబు లుడువఁజాలినహరి నా
మనముననుండఁగఁ దండ్రి, ననుఁ జెందునె యాభయం బనాభుసభంగిన్. 188

క. నావుడు విని యింకనునీ, కావరమడఁగదె యటంచు ఘనరోషమునకా
దేవారి తక్షకాదుల, రావించి కుమారునిం గఱవఁ బనుచుటయున్. 184

మ. నిజదంష్ట్రాగ్ని సమేధమానవిషవహ్ని జ్వలికామాలికల్
త్రిజగద్దాహము సేయఁగాఁ గదిసి దై తేయార్భకుం బాదముల్
భుజము ల్పృక్కలు బిక్కలుంగఱచె నా భోగీంద్రము ల్పల్లడకా
భుజగారాలిహయవృత్తి వృతచె మేనుం బాలుఁ డాహ్లాదీద్రు. 185

క. అఱిముఱిఁదొప్పిదిఁగోటులు, నలువదివేలైనతక్ష కాదిమహాహు
ల్కఱకుం గోఱవిషములు, దొలుగఁగనీరీతిఁ గఱచి తూలుచునంతన్. 186

క. వడగలగలరత్నంబులు, గడఁబడనొడలుడుక దంష్ట్రకలు పొడిపొడిగాఁ
గడుబాములకున్ లోనై, గడునరిపాములుదొలంగఁ గడురోషమునన్. 187

మ. దనుజాధీశుఁడు పంచ నంతటను దిగ్దంతావళేంద్రంబులం
గొని డీకొల్పిన దద్దజంబులు మదోద్యేగంబునకా దైత్యపు
త్రుని దుండంబులఁ జుట్టి రాఁదిగిచి తోడో ధాత్రివైవెచి త
ద్దనవక్షఃస్థలిగ్రుచ్చుచో విఱిగె దంతంబు ల్విచిత్రంబుగన్. 188

మ. అంత న్బాలుఁడు దండ్రేఱుచి దనుజేంద్రాధ్యక్షకంఁబే శశి
కాంతస్ఫోరకఠోరవజ్రతులితాకారంబులొ సర్వది
ద్దంతేంద్రంబుల దంతముల్విఱిగె మద్యక్షంబునం దిట్టి య
త్యంతాంగద్రఢముకావారిస్త రణమాహాత్మ్యంబుగా నెన్నుమీ. 189

మ. అనినం బాలక యేల ప్రేలెదవు పోరా యంత సీనత్యమం
చును దిగ్దంతులఁ దియ్యగాబసించి రక్షోపీరులకా హెచ్చుగా
ననలంబుం దరికొల్పుమంచుఁ బవమానా వీని శోషింపుమీ
పని పంపం దనుజాత్మజుండు శుచియం దారూఢుడై యిట్లున్. 190

సీ. శ్రీమించు గ్రొమ్మావిచిగురు గుంపులు నలుగడఁదోరణంబులు గట్టినట్లు
నిండుపున్నమనాటి నెలవిచ్చుచెంగల్వ విరుఁ మేల్కట్లుగావించినట్లు
బాలభానుప్రభం బ్రహాసించు నరుణాబ్జవత్తము ల్బలుపుగాఁ బఱచినట్లు
తావి గల్గిన బంధు దేవప్రమానము తేసగాఁ బై న వర్షించినట్లు

తే. చల్లఁగాఁ దోచుచున్నది నకలదిశలఁ, బీనపవమాన జాజ్వల్యమానదహన
కీలాంబు రాక్షసంబుగిలుకొల్పి, కాశమునరింప కింతైన దానవేంద్ర. 191

వ. అనివఁ దడియవచన రచనాదోహదధూమస్తోమ. పోషితకోషదాడినిత్రకు
పరిపక్వ ప్రసవపత్ర నిదర్శ దర్శనానుభవంబున బాబుం గమంగోనుచున్న దను
జపాలు స్వీలోకించి భృగునందను లమందమ్మదుమధురసల్లాపంబుల సంస్తుతిం
చుచు నిట్టసరి. 192

ఉ. ఏమిటికింతకోవ మనురేశ్వర నీనుతుం డింతెకాని వీఁ
డేమిపరుండె మున్నె ఫలియించె గదా మిషయేల దేవసం
గ్రామమునందె యింక నిటగారణమేమి శమింపఁ జేయుమీ
సామవచోవిశేషముల సాధునొనర్తుము బాలు నిత్తజీన్. 198

క. నానోపాయంబుల నీ, మానునకుం బుద్ధిసెప్పి చూచెదమటుగా
దేని హరింతుము మాపెనా, మానలమునఁగృత్య దెచ్చి యద్భుతలీలన్. 194

క. అసికనకశిశువు ననుమత, మున బాలునిఁదోడుకొనుదుఁ బోయిరి గోహం
బునకున్ శుక్రకుమారులు, నెనరున దద్దేహమునను నెలకొనియుతఁడున్. 195

క. గురువులు సెప్పినరీతి, స్థిరతముఁ బరియించు రాజనీతిని మఱియా
గురువులులేనియెడ న్నా, లురకు వ్హరిభక్తి వత్సలుండై తెలుపున్. 196

తే. గురువు సెప్పినచదువెల్లఁగుటిలమనుచు, నెల్లసంసారమును దుఃఖహేతువనుచు
విష్ణుఁడోసేన్మృగ డందును వివిధగతులఁ, దెలిపి లోఁజేసికొనియెబాలురనుదనకు.

తే. ఇటుల బాలుర బోధించు టెఱిగిఁ గురుండు
దనకుఁజెప్పిన విబుధారి గినుకతోడఁ
దనదుపట్టికి విషమిడుఁ డనఁగ వారు
నన్న పానంబులను హాలహాలము నిడిరి. 198

ఉ. శ్రీమదనంతయందు నభిషిక్తముసేసి విహన్తు మెల్ల నెం
తేముదమొప్పఁగా మెనవె ధీరుండు దైత్యకుమారుఁ డట్టిచో
నేమివికారముం బొరయఁ జెప్పటికన్న ను దృష్టిగాంచె ను
ద్దామహాలాహలం బుదరథామమున న్వనియించె నత్తజీన్. 199

ఉ. ఆమహిమంబు నూచి దనుకాధిపుఁ డంతయు భీతచిత్తుండై
తామస మేల యింకిటను దైత్యపురోహితులార వీనికిం
తేమిట బుద్ధిరాదు సృజియించుడు కృత్రినటంచుఁ బంప నా
భూమిసుభాశను ల్తఱియు బుద్ధులు చెప్పుదుఁ జేరి బాలకన్. 200

మ. అతీముఖ్యంబు భవత్కులంబు జనకుండన్తుం ద్రిలోకేశ్వరం
డతల్లైశ్వర్యము వేతె తెల్పుల దేలా విష్ణుసేవింపఁగాఁ
చిత్తసంపెన సమస్తలోకపతివై పెంపొందరాదే మహా
క్రతువుల్నేసి జనుల్బుజంభ గవత్తేక్రవ్యాదమాదామజీ. 201

మ. అనినం దైత్యనుతుండు భూమినుడులారా వంశము స్తుభ్యమా
జనకుండుం బతి మూడులోకములకుఁ జూడెనెల్లొట్టు రే
నును సేవించెద గారవంబున ననంతుంగొల్వవద్దన్న మా
నను నాకుం బురుషార్థ దాయకుడు శ్రీనారాయణుం డెవ్వెయిన్. 202

చ. అనవుడు శుక్రపుత్రులు దురాగ్రహమెచ్చున నోరిదుర్వృత్తి
యనలభయంబు మాస్పి దనుజాధిపు వేడుక నిన్నుఁడెచ్చి యే
యనువున బుద్ధిచెప్పిన నహంకృతిచే విసనొల్ల విఁకనో
ర్పిన దనుజేశ్వరుం డలుగుఁగృత్తి సృజించెన చున్న నవ్వుచున్. 203

క. మీరెవ్వరు రక్షింపఁగ, మీరెవ్వరు శిక్షసేయ విఘ్నము నన్నుం
గారుణ్యంబున బ్రోవఁగ, శ్రీరమణుం డున్న వాడు చింతిం నేలా. 204

తే. అనినఁ బ్రహ్లాదుఁ జూచి బ్రాహ్మణులు మాకు
బుద్ధిచెప్పఁగ వచ్చితే పోడి యనుచు
నలిగి యభిచార హోమంబు లాచరింపఁ
గృత్యజనియించె హరదైక కృత్య యగుచు. 205

సీ. విరియఁబోసిననల్ల చెండ్లక ల్లాగులులో గిరిగొను మెఱుంగుండీగెల ఘటింప
మద్యపానవిఘ్నార్థ మానలోచనములు వినువీధి నంగార వృత్తి గురియ
నాజానులంబివత్క్షీజతాడనములఁ గులభూధరంబులు గూలఁబడఁగఁ
జరణఘట్టనముల పైరింపఁగాలేక మ్రొగ్గ శేషునితోడ దిగ్విజములు
తే. కహకహర్భటి బ్రహ్మాంజ కటముపగుల, నోట నిప్పులు గ్రక్కుచు సాటిలేని
యుడుటుమీఱంగఁ బ్రహ్లాదుహుంకరించి, లావు వేదబూనిచేతి హులమురవై చె.

క. వైచిన నదియును నిఖిలా, నాచక్రముగాఁగఁ దాఁకి చక్రినమేతం
జూచిన్ని వానిహృదయము, వైచర్తము దూఱలేక భగ్నుం బయ్యెన్. 207

తే. అది విలోకించి కృత్తి క్షీణాత్మ యగుచు
గెరలిహరిభక్తువైఁ బ్రయోగింపఁ దగుల
పాపులార యటంచు నాబ్రాహ్మణులను
దవలి తేసియింపుచును ప్రింగఁ దఱిమికొనఁగ. 208

క. వెఱిసింపఁబోయి వెఱచిన, తెఱగున నందహ్యమాన జేసులగుచుఁ జె
చ్చెరఁ బరువిడు విపులముం, దఱఁగని బ్రహ్లాదుడవును నయదైవారన్. 209

మ. గరభాపీండ్ర గజాన్ని వాహములచే గారింపఁగానచ్చున
పురులనైత్రిని గాంతు నేని త్రిజగత్పాలుండ వీవైన నో
హరి సర్వాత్మక విశ్వరూప పరమాత్మా వీరి రక్షింపవే
త్వరగానంచునుతింపఁ గృత్తిససే నంత న్నూగురు త్వేడుకన్. 210

తే. అర్భకునిఁ జేరి యప్రతిహతబలంబు, నతులితైశ్వర్య పుత్రపౌత్రాభివృద్ధి
ప్రబల వర్ధిల్లు నీవల్ల బ్రతికినార, మనుచు దీవించి పొగడుచు నవనిసురులు.

మ. చని యాకృత్తి విధానముఁదెలుప నాశ్చర్యంబుతో నవ్వడే
తనయు నిబల్వఁగనంపి దైత్యపతి పుత్రాయుష్టిమాహాత్మ్య మె
దునుగాన న్నటి నీకుఁ గల్గుటకు మందో మంత్రమో తెల్పునూ
యనఁ బ్రహ్లాదుఁడు దండ్రితోననియె నయ్యా లేదనం జెల్లునే. 212

సీ. తాపత్రయాగ్ని సం స్తంభనం బశ్రాంత మదవంతశ్శత్రు మారణంబు
కమనీయగుణగణా కర్షణం బాజన్త సంఛితదుష్కుతోచ్ఛ్వాటనంబు
సజ్జనవశ్య మజ్ఞానభూతనివారణము దుర్విషయ విషనాశనంబు
దుఃఖశోషణు నంతోపవృద్ధికరంబు ముక్తికాంతామణిమోహఘుటిక

తే. మొక్కమంత్రంబు నదియును నొకటిరెండె
యక్షరములు పురశ్చరణానిబహుళ
యత్నములులేక ఫలియించు నట్టిదెట్టి
దనిన శ్రీహరియును నామ మనురనాథ. 213

తే. బౌషధంబున నొకవిత యాపధంబు, భక్తితులసీదలంబు శ్రీభర్తసాద
తీర్థమును బానముగఁజేసి దినముసేన, సేయుదును భవరోగము తీర్ణమంద. 214

మ. అనివల్కు నృతయోజనోన్నతమహాహర్షాగ్ర సంస్థాయయా
దనుజుం డచ్చటనుండి పుత్రకుని గ్రిందండ్రోచిన్ శ్రీహరీ
యనుచుఁ వ్రాలెడి విష్ణుభక్తుని రయంబార న్నహీకాంత మె
త్తనిహస్తంబులు సాచి యెత్తె వెఱగందం జూచుచా రయ్యెడన్. 215

క. అందునఁగంకనినందను, చందము గని దైత్యవరుఁడు శంబరుఁ బనువఁ
బృందారక సందోహ, మందభయప్రదములైన మాయలు వన్నెన్. 216

సీ. వీరదానవశోటి విచ్చుకత్తులతోడఁ బొడుపొడుపొడుమంచుఁ బొదివికొనినఁ
గల్పాంతవీర నిర్ధాతసంఘంబులు ఘోరఘోరఘోరమంచుఁ బెట్టిపడిన
నభ్రంకపంబులై యంభోధినిచికల్ ఘుళఘుళఘుళమంచుఁ గవ్వకొనిన
శాకినీభూతపిశాచజేతాళము ల్కహకహకహమంచుఁ గదురుకొనిన.

తే మఱియుఁ గోటులసంఖ్యకౌ మాయలెన్ని
గనిన వెలువక హరిహరి యనుచునుండె
బాలుఁ డవ్వప మశ్రీహరివంచచక్ర
కమలపతివచ్చి మాయాంధకార మణఁచె. 217

మ. మాయలు మాయమైనఁగని మాయురె యంచును శోషకాఖ్యమా
నాయువు సంపఁగా దితిజవల్లభుఁ డత్తటి శోషకంబు ద

తామముసాచ్చి శైత్యమును గాఢతరోష్ణము నూప నెప్పుడిం
బాయని చక్రితత్వవన పారణజేసెను బాలుఁ డత్రటిన్.

218

తే. ఎన్ని బాధలు పెట్టిన నన్ని బాధ, లఘ్యతత్త్వతచేతనే యవనముంచి
గురుగృహంబున నెప్పుటికరణి సీలి, శాస్త్రమంతయుఁ జదువ నాచార్యనుతూడు.

చ. ప్రమదముమీఱ. దజ్జనకుపజ్జనుఁ దోడ్కొనిపోయి దానవో
త్తమ మతిశాలియై చదివె దైత్యగురూదిత సీతులెల్ల నీ
కొమరుఁ డటంచుఁ దెల్ప నయకొవిక రమ్మని చేరఁబిల్చి యం
కము పయినుంచి సీలి వినఁగావలెఁ దెల్పు మటన్న నెట్లనున్.

220

చ. చదివెలి సీలియందు నొకసారములే నది యప్రయోజనం
బది యెటులన్నఁ దెల్పెన హితాహితభేదము దెల్పునందు నీ
హృదయమునందు నాదు మది నెల్లరయందు ముకుందుఁ డుండఁగా
సదమలసీలి నెవ్వరిక శత్రులు విత్రులు దైత్యవల్లభా.

221

మ. ఇది వ్యామోహక శాస్త్ర మిందుల ఫలంజేమున్న నీసీలిసం
పదకు స్నేతువుగాదు పూర్వజనన ప్రాగభిక్తర్తంపునం
పదకు స్థావర మెన్న సీతిపరుఁ డాపన్నుండుగా మూర్ఖసం
పదల స్థిరచంగఁ గాంచవే తెలియదే ప్రత్యక్ష మెవ్వారికిన్.

222

సీ. కామతార్థము లిచ్చు కల్పి గల్గిననేని దండిశాస్త్రపులువై నుండిరేని
దండిశాస్త్రేనకోటి తలలు మెట్టిననేని భోగపాటఁము మైఁ బొదలకున్న
భోగపాటఁము మైఁ బొదలియుండిననేమి దేహ మాకల్పంబు దృఢముగామి
దేహమాకల్పంబు దృఢమైనదానేమి కల్పాంతరమున భంగంబుగనుట

తే. తలవ నివి దుర్లభంబులు గలిగె నేని, యప్రయోజన మానించి యలయనేల
శాశ్వతానంద పదకాంక్ష సంతతంబు, హరినిగొల్పుట మేలు దైత్యాధినాథ.

మ. అన దంతావళ బృంహితంబు విని శైలాగ్రంబువైనుండి వై
కొనుసింగంబు తెఱంగుదోఁపఁ బరుషశ్రోధానలాఘీల లో
చనుఁడై దిగున గడ్డెక్కి నుతువక్షఃపీఠి దన్నెం బదం
బున దైత్యేంద్రుఁడు విప్రజిత్తిమొద లౌ మూర్ఖు ల్విలోకింపఁగన్.

224

తే. తన్ని యంతటఁ బోక యద్దానవేంద్రుఁ డాగ్రహానల శిఖలచే నఖిలలోక
దాహ మొనరించురీతి నుదగ్రుఁ డగుచుఁ, బలికె నిట్లని ఘోషణభాషణముల.

225

ఆ. టయి విప్రజిత్తి యొయి విధుంతుడ, బాలు నాగపాశ బద్ధుఁ జేసి
కడలి వైచిరండు గాకున్న వీనిమ, శంభె యనుసరించు దైత్యకులము.

226

క. అని పంప నిలింపాహితు, లనుంప యొకింతలేక యాత్రహాడు
స్థన నాగపాశబద్ధని, నొనరిచి గ్రాహేగ్రాహ మపెహాదధి వైవన్.

227

మ. దిలిజాధీశకుమారశేఖరుడు మధ్యేవారిధిం గ్రుంకి యం

దతిశక్తిం బొరలంగ వారినిధి వేలాతీతకల్లోల సం

హతుల స్ఫూతలమెల్ల నండిన నిశాటాధ్యక్షుడు దుద్భాగింతుడై

యతివేగంబున భృత్యులం బిలిచి సాహంకారుడై యిట్లనున్.

228

సీ. తపియింపఁ బోయి తాఁ దపియించె శుచి శోష సేయఁగఁబూని శోషించె గాడ్పు

భేదించు శస్త్రముల్ భిన్నంబులయ్యెను జిహ్వలు గలువ దంష్ట్రికలు విఠిగె

బొడిచిన దిగ్గజంబుల దంతములు ప్రీతే మాయలన్నియు మటుమాయలయ్యె

గుఱిఁ జొచ్చిన కాలకూటంబు బీర్తింఁచఁ గృత్తికృత్యంబు లకృత్యమయ్యె

తే. గాన వీనికి నెందును హనిలేదు, జలధిమధ్యంబులో వైచి కైలతతులు

వైనిగట్టింపుఁ డాక్రిందఁబడి సహస్ర,నర్షములకైన బ్రాణముల్ వదలు జడుడు.

క. అని వంప భటులు ప్రహ్లాదుని జలధివైచి వైని దోడ్తో వెయియో

జనములపట్టు మహా హార్యనికాయంబులను గట్టి యరిగిన పిదపన్.

230

సీ. పరుష పన్నగపాశ బద్ధుడై పాథోధిఁ బడియును దైతేయబాలకుండు

మథ్యాన్న వేళ నిర్మల మనోబ్ధాతుడై విశ్వప్రపంచంబు విష్ణుఁడనుచు

భావింప నామరూపంబులు నశియించి చిన్మాత్ర మగుచుఁ దోచినను దాను

వైకృష్టమై “బ్రహ్మహ”మనుబుద్ధి సింధింప నానంద వార్ధి నోలాడుచున్నఁ

తే. దనకుఁ దా వీడె నాగబంధములు వారి, రాశి శోషింపఁ గదలె ధరాతలంబు

సంతఃప్రహ్లాదుఁ డుపరిబద్ధాత్రిచయము, నేల వడిద్రోచి వెలుపలి కేఁగునెంచి.

క. గగనాద్యుపలక్షణముల, జగముం గని భేదబుద్ధి జనియించినచో

నగిప్రహ్లాదుడనా యని, జగతీశునిఁ బొగడికొనుచు జనకునిఁ జేరెన్.

232

చ. కనుఁగొని విప్రయంబునను గశ్యప నందనుఁ డోరిదుర్వ్రతీ

యనలములోన వైచితి మహావిష మిచ్చితి మాయపస్నీతి

న్లునఫణిపాశబంధముల గంధిని ముంచితి నేమిసేసిన

స్తనియెద వింతపోవఁగ రమాపతికైనను శక్తిగల్గునే.

233

వ. అని రూక్షేక్షణంబుల నాక్షేపించు రక్షకులాధ్యక్షునకుఁ బుండరీకాక్ష భుక్తుం

డిట్లనియె.

234

సీ. అతిహోరతాపత్రయము మాన్యుఘనునకుఁ జిదుగుమంటలఁ జల్లఁజేయు పెంత

మృత్యుభయులు వారించువైద్యున కహిప్రముఖాపమృత్యువు ల్బాపుటెంత

యఖిలప్రపంచమాయ నడంచుమాయావి కీలదైత్యమాయ మాయించు పెంత

విస్తారసంసార విషరాశి దాఁటించు ధీరునకును వార్ధిఁ దేచ్చు పెంత

తే. యేలయజ్ఞానమొదవె దైత్యేంద్ర నీకు, విష్ణుచేఁ గానిపను లెల్ల విశ్వమునను

గాననద్దేవుఁగొల్పి మోక్షంబుఁగాంచు, మైహికము తుచ్ఛమంచుఁ బ్రహ్లాదుడనిన,

సరసింహవతార దండకము. శ్రీనాథపాదారవిందద్యయారాధనాహ్లాదుః బ్రహ్లాదు
 సీతీంచి యక్షిణ రూపేక్షణుండై యదాక్షిణ్యపుత్రి స్వహతుద్రుడై యోరి
 దుష్పుత్ర పుత్రుండవే నాకు శత్రుండవే కాక లోకైకజైత్రుస్తహాగ్రుగంగే
 యనేత్ర స్వహాపూత్రియై త్రుంచి యీథాత్రిగైకొన్న దుర్భావుఁ డే దేవుడం
 చుం బ్రశంసించె దాదేవుఁడందుండురా మున్ను కంఠరవా కంఠశౌర్యంబుతో
 నల్ల వైకుంఠముంజేరి వైకుంఠుసంజీరి యెందెందును గాన కేలేంచనా త్రుంచ
 నాకన్న నాకన్న నాకాదిలోకంబులం చొక్కఁ దున్నుఁడె శిషింప రక్షింపను
 దతుఁడాత్మ్యతుండైన సహస్రాతుండైన న్వచోధ్యతుడైన న్నదాజ్ఞప్తివర్తింపఁ
 గాఁ గానవా గానవాచాలతఁ దేవ గంధర్వ కందర్ప వాణీమణు ల్ను మెప్పిం
 చఁగాఁ గాంచవే యెంచవేలా యవేలాస్తదియ ప్రభావంబు భావంబులోనైన
 నేమాయ సీమాయ దైవంబు నెందుండు దాజూపరా చూపఱ్ఱింపనే దిగ్గన
 న్నుగ్గనగావించెద న్నీపు సిగ్గొండఁ బ్రగ్గాదుకోనేల నీవేళనో బాలకా యూరకే
 ప్రేలకన్నఁ బరాకన్న సీకన్న చో నేలనున్నాడు విన్నాడు తన్నాడువాక్యంబు
 లన్నేడు నేనాడులో లేడు దైత్యాళిచెన్నాడు మన్నీని నిన్నిట్టె మున్నాడు
 మన్నీడు మున్నాడు లేడంటివే వాడు నిన్నాడు కోరాడుగాకయ్య
 యీకయ్య మేలా శుభశ్రీకి మేలా రమేలామనోహరికి వైవరిసంహరికి న్సారికి
 న్నొక్కవే భక్తికిం బొక్కవే ప్రాజ్ఞసామ్రాజ్య సంపత్తిచే నిక్కవే కీర్తికి చెం
 పెక్కివే పెక్కువేలేడులందు న్నవిత్తుండు పుత్రుండు శ్రీమచ్ఛరిత్రంబుఁ బెన్న
 క్కులందెల్పుఁ గల్పంతసంకల్పజాతాహితానల్ప భీమస్వనాకల్ప ధక్కాధమ
 త్కార ధిక్కార లీలాచమత్కారహలుకారము ధ్లోరమై మీఱినోరీదురాత్మా
 దురాలాపముల్లానవేరా నవైరానుభావంబొసీకు న్నవభావంబొడివంబువై లేదా
 భావంబు సీకంబుజాతాతుసాక్షాద్రిపు న్నాటికిన్దాటికిఁ బేటికిఁ ధూర్తవై కీర్త
 నల్ సేసెదో దుర్జుతీ దుర్జనంబేటికి న్నేటికిఁ న్నామకాస్తాన మధ్యస్థిత స్తంభ
 గర్భంబునం జూపరా జూపకున్న స్థపాణంబుచే బ్రాణమున్దొందు నీదేవుఁ
 డావిష్టుఁ డేలాగురక్షించునో చూతమందు స్వహారోషజావ్యల్య మానేత్యుఁ
 డయ్యుక్త రణారంభ సంరంభ సుభిన్న జంభారిగంధీరకుంభీంద్రకుంభాగ్ర సం
 భూత ముక్తావళీగుంధశంభత్సరూదగ్రహా మండలాగ్రంబు చేబూని దిగ్గంధ
 నాగేంద్రముల్ మ్రొగ్గగా డిగ్గనం గద్దియండిగ్గి నాళీకనాభాగ్రతః ప్రేషితస్వీయ
 తేజోవిశేష ప్రభాసూచిరోచిస్సురద్రత్తు పాంచాలికా పాలికా బింబితాశే
 షంకుస్సభాస్తార విస్తారి తాత్తీయ గర్భస్థితాబ్జాక్షతాప్రాప్త సర్వాత్మ కతో
 జ్వల త్కొంచన స్తంభముం బూర్వ సంరోపితాశా జయస్తంభ సంభే
 దనప్రక్రియ స్థించి వ్యాయామ వేళా సునాయాస లీలాకృతాఘాత

లోలాయిత స్వర్ణశైలాగ్రసాలాపతత్పుష్పవృష్ట్యాత్కృత్తక్రితహృష్టామరో
 తస్మిష్ట మేధాభవత్తుష్టియా ముష్టిచే ప్రేయసింత స్పృశిల్లంచ సత్యంత
 కల్పాంత దుర్ధంత తంతస్య మానానిల శ్రేణి దోధూయమానాభ్ర విభా
 జితాదభ్ర శుభ్రేతరాభ్ర చ్చూపిర్భవల్లత్కృత్తక్రితహృష్టామరో
 సంఖ్య చుంఖానుపుంఖిభవ ద్దీర్ఘస్థిత నిర్దోషము వ్రీణి యత్యుగ్రమై యొక్క
 రావంబుపుట్టెన్ భారంచ బ్రహ్మాండభాండంబు వ్రీలెన్ ఫణింద్రుండు సోలెన్
 గ్రహశ్రేణిరాలె స్థయోజాతజాతుండు తూలెన్ దిగంతేభము ల్లాతె
 బ్రాలేయ శైలాది కుత్కిల ముప్పీలె వారాసుంకె దినేశుండు గుంకె న్నహే
 శుండు గొంకెన్ ధరాచక్రమల్లాడె దిగ్భిత్తి కల్పట్టునీడె న్నురేంద్రాదుల వ్తార్చ
 గూడె న్వెలుం గూడనింబాడె జీకట్టువై యాడె నానా మహాభూతసంఘంబు
 గీపెట్టె విభ్రాన్తులై విప్రజత్యాది దైత్యుల్లాతాల్లబ్ధ చక్రాని కోదండదండాది
 నానాయుధోపేతులై జాతసంఘాతులై చెంతకుజేర నోహూ భయంజేటికిం
 దాళు మంచున్నహాహర్యధైర్యంబు శౌర్య బవార్యంబుగా దైత్యవర్మ్యుండు
 భాస్వద్గదాదండ మంసంబుపై జేర్చి రూక్షేక్షులం జూడంగా దాడిత స్తంభ
 గర్భంబున స్ఫుగ్ధగగ్ధండు గాలానలజ్వాలిక ల్లిక్కుచున్ దిక్కురి శ్రీత్రము
 ల్వీలుగా సింహనాదంబు గావించుచుం జండబాహుసహస్రోజ్వలసితుర ప్రాస
 బాణాస కామోదకీ శంఖచక్రాది నానాయుధంబు ద్విగంతవ్తులం జిమ్ముచు నోర
 సంహారవేళా ఫణింద్రాస్య సాహస్ర జంజన్యమానాగ్ని సంజాతసంకర్షణుం
 మహాకాలుడో లేక కాలాగ్నిరుద్దుడో సాక్షాన్తహామృత్యుహో యంచు
 నూహింపఁగా భక్తజాలాఘ శైలోఘ విచ్ఛేదనామోఘ లేఖాధినాథాని రేఖా
 వళి చంకన త్వాదవంకేజ సంకీర్ణహంసావతంస క్రమోత్పాది తావత్స మత్యై
 మహాంగుప్తముఖ్యాంగుళి సంగరంగన్నఖశ్రేణి వీరాభిధాచంద్ర సేనాగ్రణి
 కాహళి మోహనిర్వాహ జంఘల్ నరాకారహర్యక్ష వక్త్రైదా సూచనో
 త్సాహ సంకర్షితోద్దండ వేదండశుండాయితో రుద్రయంబు స్వకీయోరు
 భాగా చిరాద్భావితః కులాధ్యక్షవక్షః స్థలానుకృప్తవాహక సంసూచకా
 భామినీ మేఘలోద్దామ భాస్వత్కృటీరంబు నీరేజజన్మస్ఫుటీకార కాసార గంభీర
 నాభీప్ర దేశంబు నానాజ్జితాండ సంవాసముష్టి ప్రమేయోదరంబున్ బహీ
 రూధ హృద్ధాఢరోషస్ఫుర త్కృస్తుభంబు న్నహేంద్రాదార కాశ్మీరపంకాంక
 ముక్తావళివ్యంజితాగామి దైత్యంత్రపాళి మహారాష్ట్రంబు వ్యహాబాహు
 భోగింద్రభోగాభ హస్తోజ్వల త్పంచవక్రాయ మానాంగుళి జిహ్వీకాచాగ్రదు
 గ్రన్నఖాగ్రంబులు న్దాంసలాంసోదయాస్తాచలాగ్ర స్ఫురచ్ఛంద్రసూర్య ప్రతీ
 కాశ నక్రోజ్వలత్కుండంబు ల్మనుష్యాంగ సింహాంగనిర్దేతృరేఖా స్ఫురత్కుంబు
 కంఠంబు సద్యోదోషాచరాధీశ యోషామణి రత్న భూషావిశేషావళి జిర్ణ పర్ణ

ప్రపాత ప్రభుతప్రవాతోగ్ర లోలాధరోష్ఠ ప్రవాళింబు సంవ్యావృతాస్యాఖ్య
 పాతాళగోధితాపీంద్ర శంకాపహప్రోచ్ఛజ్జివ్యాయుఁ దానవద్యేషివిద్యేష
 ఇష్టోష హేమస్ఫుర ధూమకేతుజ్జ్వలజ్వాలికాబల మాముచ్యమానాస్యశ
 శ్వేతున స్సంవృతా శంకేపార్శ్వస్థలస్తాపితశ్చేత్తదండోల్లసద్దంష్ట్రిక లేషకాణో
 దరి నాయకా కల్ప కాతోదరి జన్త హేతుక్షమా భృద్ధరిసోదరి భూతరీతిస్ఫుర
 న్నాసికారంధ్రములైత్రి సంహరహేమామాగ్ని కుండాయమానాతులున్న క్షలో
 కస్తవాకర్ణనస్తబ్ధలీలావహచ్ఛంకుకర్ణంబులుం దారకామాక్షిశ్రేణికారంధ్ర కృ
 త్సాచికాగ్రేసరంబు ల్వవత్తానలజ్వాలికాదాహశంకాశిరస్థాతామర్త్యథాత్రి
 ధరభ్రాంతిక్రధేందుకోటిరముస్త్రీఱగోగోటిహార్యప్రతీకాశతేజంబుతోడ న్ను
 సింహుండు మించ న్నుసింహుస్త్రిలోకించి కించిచ్ఛయభ్రాంతియు న్లేక నాకారి
 యత్యద్భుతా లోకుడై లోకము దేకడం గాన మీబోక యాకార మారార
 యాకారము వ్రాసవాకారమూ వైని కంఠీరవాస్యంబు సూపట్టె నీపట్టునం బట్టి
 వాక్యంబు చేపట్టి తా నిట్టిరూపంబునం దిట్టయై పుష్పగౌఢాలు వైకుంఠం
 డిం కెట్టువోవచ్చు నం చట్టహాసంబుతోడ జండ వేదండ శుండాలుతోద్దండ
 వోద్దండ భాస్వద్దదాదండముం ద్రిప్పచుం జేరరాఁగాఁ బతం గేంద్రుఁ డుత్తుంగ
 రోపంబు వొంగ న్నుజంగంబు లాగించుభంగిఁ న్నుసింహుండు బాహాసహ
 స్రంబునం బట్టినం జిక్కె దైతేయుఁ డంచు న్నుపర్యాళి వెల్లార్వఁగా నంత
 దుర్దాంతవోళ్ళ క్షి మల్లాడి నిర్దుక్తుడై సాహసోద్యక్తుడై ఖడ్గఖేటంబులంబూని
 నీడోడ్చునశ్రేణికి న్నాలుశ్యేనంబు చందంబున న్నింగితై చంగునం దాటుచుం
 గ్రిందికిం దూటుచుం బ్రక్కలడాయుచు న్నండలాగ్రంబుచే ప్రేయుచుం బట్ట
 రాఁ ద్రోయుచుం దిట్టయై పాయుచుం దర్జనల్నేయుచుఁ లోకువల్ రోయుచుం
 జాలఃఖోరాడు దైతేయరా డుత్తముంగాంచి యత్యంతరోపంబుతోడఁ న్ను
 సింహుండు గహ్వంధపూర్వామర గ్రహలోలంబులౌ బాహు లుత్సాహముం
 జృంభితాస్యాంతరాలోచ్ఛలజ్జివ్యా చాపల్యముం గ్రోధజాజ్వల్యమానాతు
 లుగ్రంబుశీమాట్టహాసంబు హర్షంబు వీరోక్షిగర్వంబు భూభంగలౌల్యం బనూ
 యఁ సునాయాస సంగ్రామయత్నంబు మత్తత్వముండెల్లగా రౌద్రమాకా
 రమాళీల నిర్భాన్వన యుర్ధూనిల శ్రేణిచేతం బయఃకుంభి కుంభర కుంభినసగ్రా
 హమీనో గ్రయాదస్సమేధంబులౌ సప్తసాధోధు లభంగికపోల్లోల కల్లోలమై
 మించి సప్తాంత రీపంబులం బోలుచుఁ దూరుణోచ్ఛాన్వన వాతంబుల న్నర్దుచు
 న్సంజ్వలద్యౌఃబజ్వాలచేఁ దెల్లుచుండఁ లలాటప్రసద్ధర్మతోయంబు దంష్ట్రా
 న్ములింగంబులం జయ్యి చుయ్యించు మంచుం బొగలుట్టుగా బెట్టుగా నట్ట
 హాసంబు మీఱంగఁ జేరంగ సారంగముం గాంచి లంఘించు వ్యాసుంబు
 శీఘుంబున న్వెన్ను పక్షోడ్చు వాండంబు వై చిప్ప సోక న్నురా రాలిపై నేచి

లంఘించి దైతేయునింబట్టి రేయుంబగల్గాని సంజన్మి వేశంబు బాహ్య ప్రదేశంబు
 నుం గాక మధ్యస్థమా దేహాళిసాంగమామర్త్యరూపంబుగంతరవాకారముం
 గాని సమిశ్రరూపంబుతో భూమి యాకాశముంగాని యూరుద్యయింబెట్టి య
 ప్రాణులుం బ్రాణులుంగాని జాగ్రన్మథాగ్రంబులన్వజ్జి వజ్రంబునం దండి దండం
 బునం బాసి పాశంబున నుల్కలి శూలంబునం జించుగా రాని రక్షకులధ్యక్షు
 వక్షస్థలిం జించిన స్త్రుత్పుటాపూర్ణరోపంబు పైకుబ్బుచుం గొబ్బునక తొమ్ము
 వై గ్రమ్ము రక్తంబు హస్తంబుల న్దుంచి తామించి లీలాజయశ్రీపయిం జల్లు
 కాశ్మీర తోయంబు రేపం దిశానీధులంజల్లుచుక హృత్పుటి న్నిడ వీక్షించి
 ఫాలేక్షణస్ఫూర్తిగకపట్ట గాలాటదేశంబున న్రక్తపంకంబుచే బొట్టుగాఁ బెట్టు
 చుక రనక్తకైగరు శ్రీనిడంబింపఁ గంతంబున న్నేన నాలేపముం జేయుచుం
 బెట్టుగాఁ బొట్టచేపు త్వెనందీసి కట్టల్కతోఁ గంతహారంబులుం జేయుచు న్నెం
 డుగాఁగండలుం దొబ్బలుక మాంసముక గ్రొవ్వు నొండొంటి రాఁదీయుచుం
 జేరికం జేరఁగా లేక యందంద వాచారు నానామహాశాసనీ ధాక్షిణీ భూత
 జేతాళ రింఘోళికై వ్రేయుచు న్వజ్రసారాస్థిపాలికై నెటుక్కుంచు ఖండించు
 చుం బోగుగా నించుచున్నంత విభ్రాంతితో విప్రజత్యాదిదైత్యుల్ దలల్వీడఁ
 గాఁ బాటిరెండెందునుం గొంఠఱం దార్తిఁ బ్రహ్లాదుపార్శ్వంబునం జేరి రక్షః
 కులాధ్యక్షుని న్నర్త్యహర్యక్షుండై పంకజాతుండు శిక్షించె మద్వింక నక్షీణకా
 రుణ్య దాక్షిణ్యవీక్ష న్నిరీక్షించి రక్షింపుండంచు న్నుతుల్నేసి యాత్మీయ శౌర్యం
 బు ధైర్యంబును స్థిఱఁగాఁ గుంతకొక్షేయ బాణాసముఖ్యాయుధ శ్రేణులం
 బూని ద్వేషంబు రోషంబు మీఱుం జగీషం గనుంజేరు దోషాచర పూర్వహ
 ముం గాననంబెర్పు కార్పిచ్చులీలక ముఖజ్వాలల న్నిరుం గావించి మాతంగభం
 గంబుగావించి తద్రక్తసిక్తాంగమా సింగముంబోలుచుక దానవానృగ్యసంతం
 బునం బూయు వర్ణ ప్రసూనంబులో నా నఖశ్రేణి రాణింప నుద్యద్ధి నేంద్రాంశు
 సంఘంబులో సాంధ్యరాగంబులో చంచలం జాలమా నుందరి వల్లులో కంజ
 కింజిల్క పుంజంబొ సంతప్తపౌవర్ణ దండంబులో నాగ శోణాయ మానంబులై
 కేసరంబు వ్విరాజిల్లఁగాఁ గొండవై మండు దావాన్ని విస్ఫూర్తి దైతేయసిం
 హాసనాధీశుఁ దై చండరోపంబుతోనుండు జ్వాలానృసింహు నియలోకింపఁ
 గా డాయఁగా నన్నుతుల్నేయఁగాలేక బ్రహ్మాండముఖ్యామరు ల్భీతభీతాత్ము
 లై దూరదూరంబున న్నిల్చి రవ్వేళ హర్షంబుతో దేవగంధర్వ కాంతామణుల్
 పుష్పవర్షంబువర్షించి రుద్రేంద్రులై త్వంబుతో గంధవర్షంధవాహర్షకశ్రేణివీరౌచఁ
 దోఁడోమృదంగవృథి ధింధిమథ్యానముల్ శంఖధంధున్ని నాదంబులుక భేరి
 ధంధం ధణారావముల్ తోరమై మీతె నాకంబునం దచ్చురల్ నృత్య
 వైయాత్యముం గిన్నరు ల్లానచాతుర్యముం జూపి రంత నిర్దేశాసముఖ్య

ల్విదూరంబునకా నిల్చి సాష్టాంగ దండప్రణామంబు గావించి సేవించి జ్వాలాన్యసింహ ద్విజశ్వా భజిష్టానతాంహ స్తమశ్చక్రసంహార రంహన్య యంహారి హరిత్తురంగ ప్రభాఝాట పాటచ్చ రోద్యన్తణి కోటికోటిర కోటి నిరాఘాటధాటి సమాటిక నాటోపశోభావళి ఘోటకాక్రాంత జాటిగ కాటి నికాటి దృఢోరోజపాటిర చర్పజటాటంక కోటిరశోభా సము చ్చాటనాటంక పంకేజబంధు ప్రభాబంధురేతో కటాక్షోకటాక్షానుకంప క్రియా శంసితోద్యన్నిలం పారిసంపత్ప్రకంపా జగద్వేషిరతుః కులాధ్యక్షు పీఠించి లోకంబు రక్షించి తింకం గృహవీక్ష మమ్ముం గటాక్షించు రూక్షేక్షణం డటి కంచుం బ్రశంసించి యద్దేవుప్రాశస్త్యముం గానగాలేక ఘాలేక్షువేడ నివిదా రింతు నేనంచు నత్యుగ్రమా శారభాకారముం బూని యష్టాంఘ్రిలక వైల రాజంబులం జిమ్ముచుం బద్దజాండంబు నిండాని వ్యాప్తవక్త్రంబుతో బైకిలం ఘింప శంకింపగా సింహవైరి నివిదారిం చె దేవారి వక్షఃస్థలిదారుడోద్యన్త ఖా గ్రంబుల స్తర్జకంకిరపం బంత శ్రీసన్నిధిం జేరి తల్లి భవనల్లభం డంతయుకా రోపతంత్రమానాత్ముడై యున్నవా డిట్టివేశం బ్రసన్నాత్ము గావించి యస్త ద్భయభ్రాంతి వారించి లోకత్రయారక్ష గావింపగా మీరెగా కింక నెవ్వా రలుక లే రటంచుం దనుం బ్రార్థనల్నేయు బ్రహ్మాదులం జూచి కా నిమ్మటంచుకా రమాదేవి నెత్తావిపుటంతికిం గ్రమ్ము భృంగంబులో నాంగగల్పప్రమానంబులం గొప్పయై యెప్పు టిల్లాప్పక ప్పూనగా వేణికాపట్టదశ్రేణి నెమ్మోము కెందమ్మి నెత్తావి యేమాత్రమో చూచి రమ్మంచు బంప న్నఖాంభోజ సద్వాసన ల్లోలుచుం బోవగా లేని చారాళినామిరు ఘాలస్థకస్తూరికా రేఖయుం దాని రాదాయనంచు నివిలోకించు బాలాళిబృందంబునా రంగులొ ముంగురుల్ మోము జాబిల్లి గాన నివిచిత్రంబు గాలేడి లోనూని తల్లోచన ద్వంద్వముం బైనిగస్పించు లీల నివిరాజిల్లు నేత్రంబులుం బెళువాట్టూపులుం జాతినద్దంపు కెంపుం దుటారిండు కెమ్మోవిపై నందమా మందహాసంబు చెన్నొందు క్రొమ్ము త్రైపుం జెక్కడంపుం బదాఙ్మిన్నై బంగారపుం గమ్మగ్రొమ్మించు లేచెక్కుబద్ధం బుల నిద్దముల్పూసగా జాళువాగిండ్ల పూజెండ్ల దాడింబంపడ్ల నివిడంబించు పాలిండ్లవై రత్న హారావళు ల్పైకలింపక వలగ్నంబు జవ్వాడ శ్రోణీమణీమేఖలా కింకిణు ల్లోయఁ జెంగావిమంజీర ముంగొంగున నివింతగాఁ గ్రొత్తగా జంట ముత్తెంబులన్లూర్పు చెల్వొనఖంబు నివిలోకించువా రల్పదోర్నేమామయస్య తత్ప ద్తమంచుకా సమాసింప సింపా పదాంభోరుహంబుల్ రణన్తంజుమంకిర శింజా రవంబుల్ చెలంగకా జగన్మోహనాకార రేఖావయో రూపలావణ్య శృంగార లీలా విలాసంబులుకా హర్షరోమాంచము న్నించగాఁ జెంతకు న్యచ్చుచో నాకు మధ్యంది నాదిత్యకోటి ప్రతీకాశమా మోము పీఠించి యచ్చుక్క యాయక్క

జం బెన్నడుంగాన నేరిలి నేజీరుదుం జేరి యేజాడ మాటాడుదుం బిల్చిమాటా
డిన న్నాటుమాటాడునో యాడఁడో వేడుకం జూచునో చూడఁడో యంచు
నూహించుచు ద్వాదశశత్రువు మున్నున్నుగా దీయగా ఘోరమా దృష్టి పెన్వె
న్నకుం ద్రోయఁగా భీరుభావంబుచే జాల నాందోలితస్వాంత యా నిందిరా
కాంత నీషించి పంకేజగర్భంబు ప్రహ్లాదుని స్వేద నవ్విష్టు భక్తాగ్రగణ్యండు
మందంబుగా మోడ్చు కెంకేలితో సన్నిధిజేరి పాదాబ్జము ల్పాళిసోఁతంగ
సాష్టాంగదండప్రణామంబు గావించి శ్రీగంధయోగంబునం జల్లనో దవై
లంబు లీలక మహారోషమెల్లం బ్రశాంతంబుగా నువ్రసన్నాత్మఁడై యానృసిం
హుండు ముంపగ్నితో బోరు కంఠమ్మి కెంజాము సౌగంధికశ్రీవిడంబింపఁ
గారుణ్యదృష్టి నిస్సలోకించి శస్త్రప్రదాన ప్రశస్తాత్మహస్తంబు ప్రహ్లాదు మస్తం
బునక నిల్వినక స్వైరవోమాంబ మోదాశ్రగా ద్దవ్యయోగంబు భక్త్యంగనా
లింగితత్వంబు మైగాంచి తత్త్వజ్ఞుఁడౌ బాలుఁ డేకాగ్రచిత్తంబుతోడ న్నమస్తే
నమస్తే లసద్రత్న సూలిక నమస్తేనమస్తే యనామ స్కృపాళో నమస్తే నిర
స్తేంద్రశత్రోగ్యతారే నమస్తే నమస్తేశ నఃపాహి విష్ణో యటంచుం బునర్వంద
నంబు ల్పచుర్పించి లక్ష్మీకళత్రాపవిత్రంబులై పారువల్లీవిత్రంబులై చాలచిత్రం
బుగా నీచరిత్రంబులక ప్రోత్రము లేసయఁగా గోత్రపుత్రీకళత్రాదులు స్నేర
రన్నక సురామిత్రపుత్రుండ నేనెన్నఁ బాత్రుండనే ముక్తికాంతానురక్తి
నిర్వరక్తి సున్నుక్తి స్ఫయద్భక్తి గావించుఁ దద్భక్తికి న్నాటిరా వేజపంబుల్
తపంబు ల్పహాదానముల్ ధ్యానము ల్పానము ల్యాగము లోగము
ల్యాగము ల్కర్మముల్ జేసియు స్తీవదాంభోజ సద్భక్తి గావించఁగా
లేని యావిప్రకంఠెం గృతాంధుండు నీచుండు నీభక్తుఁ డైనక యథార్థంబు సం
తాపరూపంబుచే నగ్నిసంలగ్నమై యన్యలోహంబు శోషించుచుం బైఁడికి న్వస్న
హెచ్చించి తానీటిలో నాలు చందంబునక నీదురోపంబు దుష్టాసురశ్రేణి
ఖండించి కళ్యాణ భూయస్థమైనట్టి బ్రహ్మాంశము న్వస్నవాసింగనం జేసె నింక
నృమింపంగ యుక్తం బటన్నక నృసింహుండు హృష్టాత్మఁడై వత్స నీభక్తికి
నైచ్చిలిం గోరు నీయిచ్చకు న్వచ్చు నర్థంబు నేనిచ్చెదక హెచ్చుగా నన్నఁ
బ్రహ్లాదుఁ డెంతే విసితాత్మఁడై స్వామి యేయర్థముంగోరు వాడ న్నమస్తంబు
నిత్యంబు శక్రాదిదిక్పాల కైశ్వర్యము లోగ్రిధి దేవద్విషద్యోధభాధాకులంబుల్
నిశాటోన్నతు ప్రివె వారింతు వట్టాట నేనేదియు న్నల్లనినల్లనౌభక్తియే చాలు
పోత్రిస్వరూపంబునం ధాత్రికై హేమనేత్రుక విదారించి నామంచు దామిం
చు రోపంబున న్నాదువాక్యం బసారంబు గావించి నీవైని ద్వేషంబు గావించు
గావించుకై నంబ్రియంబు ల్భవన్నామ సంకీర్తనంబు ల్పినుం గొల్తునంచు న్ననుం
జాలభాధించు మాతండ్రిసిం బాపనిర్మక్తునింజేయు నాకీవరంజే ప్రియంబన్న

లేనప్పుతో స్వామి హర్యక్ష మోవత్స నిఘ్నాంచుటంజేసి నీతండ్రి ముయ్యేడు
వంశంబులంగూడి శుద్ధాత్మడయ్యె నిచ్చిత్రంబె నీవంటినాభ క్తు లేదేశమం దుం
దురో యట్టిదేశంబులందున్న పాపాత్ములు జాలపుణ్యాత్ములై యాయురారోగ్య
సౌఖ్యాగ్యభాగ్యంబులుం గల్గి వర్తింతురంచుం బ్రసన్నాత్ముడై యిందిరాకాంత
నంకంబువై నుంచి లక్ష్మీనృసింహాఖ్యచే భక్తులం బూర్ణకారుణ్య దృష్టింగటాక్షించి
రక్షించుచున్నించె నెల్లప్పుడుకా.

286

వ. అంత.

287

శా. అదిత్యు ల్గుమ వర్షముల్లరియఁ దూర్యరావము ల్తీట భృ
గ్వాదు ల్పంత్రిము లుచ్చరింప మణి పీఠారూఢుఁ గావించి ర
తొడతుండని దైత్యదానవ మహాసామ్రాజ్యమేలంగఁ బ్ర
హ్లాదుం బట్టముగట్టె బ్రహ్మ జగదాహ్లాదంబు సంధిల్లంగన్.

288

క. ధరణీశ్వర వినిజించితి, నరహరి చరితంబు పావనంబిది నరులె
వ్వరువిన్న వారికొరపు, న్నరిభక్తి! చిరాయురీహితైశ్వర్యంబుల్.

289

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యులు దెల్పు విని ప్రమోదాన్వితుఁడై
జనమేజయుఁ డవ్వలికథ, యనఘా వినవలతుఁ దెల్పు మని యడుగుటయుకా. 240

శా. ఆత్మనాత్మ విచారచారుతర మేధాధార ధారాధరై
కాత్మత్వప్రతిపాదన ప్రవణదానా సారసారంగవా
హత్తంబర్యధినాభ నిర్మలతరవ్యాహార హారస్థగా
రుత్తద్రత్తు విఖా నిదర్శిత హృదారూఢాద్యుతాంగప్రభా.

241

క. కవిరాజరాజకృతకృతి, కవిరాజవిరాజితసుత ఖలపథికపురః
కవిరాజరాజనమధని, కవిరాజవిరాజితాస్య కమనీయయశా.

242

పృథ్వి. ఘణాధరపణా స్ఫురద్భహుచిరత్న రత్నప్రభా
రుణారూపిదారణా రుణభుజా మహాభీషణా
రణాంగణభయానక క్రమజయానక ప్రస్ఫుటా
ధణాధణధణార్ఘ్యటీదలిత చిత్తవిద్యేషణా.

243

గద్య. ఇదిశ్రీరామభద్రవయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీతాపరిస్తాప్తదీప్తతరాష్ట
భాషాకవిత్వ సామాజ్యధోరేయసకలవిద్యత్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగ
నామాత్యసుధాసముద్రసమున్నద్రపూర్ణిమా చంద్రరామమంత్రీంద్రత్రణీతం
దైనదశావతారచరిత్రం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

౪. నరసింహావతారకథ సమాప్తము.

౫. వామ నావతార కథ.

పంచమాశ్వాసము.

సత్యాత్మజవాసవి
నాసత్యవిలాసదాన సవ్యనిధి శ్రే
ణీసాపత్న్యన్వితయుము
నాసరయూకృష్ణ పద్మనాభనికృష్ణా !

1

తే. అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ, శేషీరున కిట్టులను వ్యాస శిష్యమాని
రాజయికవామనావతారక్రమంబు, దెలియజెప్పెదవినుమనిదెలుపదొడగె.

శా. శ్రీరత్నాకర కన్యకారమణుఁ డారీలిం జగన్మోహనా
కాశోదార వధూవిలాసముల రత్నశ్రేణిఁ గన్బామి సొం
పారంగా నమృతం బొసంగ బలియుండై దేవనైస్యంబుతో
స్వారాజన్యుల గెల్చి యేలుకొనియె న్నొవర్గసామ్రాజ్య మున్.

8

మహానగ్ధర. బలదైత్యారాతి వజ్రప్రతిహతనుండై భండనక్షోణిలోనం
గులకైలంబోయనం భంగురుడయినబలిం గొందు బాణాదితత్పు
త్రులు కుక్రూచాద్యుఁ జేర్పం దులగనని దయం దోడుతో జీవితంబు
స్థలిగించె న్నంత్రశక్తి స్థలవె గురునిచేఁ గాని కార్యంబు లెందున్.

4

క. బ్రదికినబలి దైత్యేంద్రుం, చెడఁ దనయపజయముఁ దలఁచి యెంతయు వెతచేఁ
గొడుకుచు నిట్లని పలికెం, ద్రిదశాపితగురుని న్యాయనిష్ఠురఫణితిన్.

5

శా. నీ కే శిష్యుడనయ్యుఁ దుచ్చిదివిజానీకంబుచే బన్మముం
నైకొంటింగద చాలదే యిదియయే కార్పూర మొందింపఁగా
నా కీడివిత మిచ్చి నాఁడ వపులే నన్నందలు న్నవ్వఁగాఁ
బాకారాతికి నింటి బంటుగ నొనర్పజూచితే భార్గవా.

6

మ. అని నమ్రాననుడైన దైత్యపతి పల్కాలించి నీకేలజా
లినిజెందంగ వితా జయాపజయ ము లేవా గణింపం జగం

- బున నీవొక్కడవే పరాజితుడవా పూర్వంబు శక్రాదులెం
దును మీఁగోడరె మీకె కాదు కలుగు స్తోకాన గెల్పొటముల్. 7
- మ. అదియుంగాక రమామనోహరుడు సాహాయ్యంబు గావింపగాఁ
గదనక్షోణిని గెల్పెఁ గాని సముదగ్రంబైన సీతేజముం
ద్రిదశాధీశుడు నైఋగాఁగలఁడె యంతేభక్తితో మున్ను నీ
పదముల్ గొల్పుట ముజ్జగం బెఱుగఁడే ప్రహ్లాదవంశాగ్రణీ. 8
- మ. విను మీతాతను గన్నతండ్రి హరితో ద్వేషించి నాశంబుగాం
చెను మీతాత సమస్తపూజ్యత వహించె నైష్ఠ్యవీభక్తిచే
వనధీశానసుతాధినాథపదసేవం గల్లు నిష్ఠంబు త
ద్భవచైరంబున నొందు సంతమిది నిక్కం బంచునూహింపుమా. 9
- ఉ. కావున వాసుదేవ పదకంజయుగంబు సమాశ్రయించి న
దాభినముతో విచారములఁ బాసి యొనర్చుము విశ్వజిత్తఖం
బే విజయంబుగల్గ సుటియించెద నీకు జగత్త్రయంబున
న్నాపుడుఁ దన్వహధ్వర మొనర్చె బలీంద్రుడు శాస్త్రపద్ధతిన్. 10
- మ. బలి యారీతి గురూక్తమార్గమున శ్రీభామామనోనాథవ
జ్జలజఘ్నాన పరాయణుం డయి యొనర్చె నిశ్శ్వజిద్యాగమున్
జ్వలనాభ్యంతరసీమ వెల్వడియె హేమిషాషణాశ్వంబు ప్రా
జ్వలసింహధ్వజ మైనయొక్కరథ మక్షయ్య ప్రభావోన్నతిన్. 11
- తే. ఆహవంబునఁ బ్రత్యక్ష మగుచు బలిని
నాహవంబునగెల్చెద సఖిలసురుల
ననుచుఁ దపనీయమయమైన యజ్ఞసరము
ననుచువేడుకతో నిచ్చిచనియె నలువ. 12
- క. దరమిది నీచేజూచిన, దరమొందుబురంసరాది దైవతబలము
ల్లరమా పొగడఁగ ననియా, దరమున గురుఁడొసఁగె నొక్క దరముం బలికిన్. 13
- శా. కూర్కాండుండును గూర్వకర్ణుడనఁగాఁ గోటిప్రధానాగ్రణు
ల్లూర్కాండుోదరు లర్కసన్నిభముఖుల్ గూర్కక్తుఁడోన్ముఖు
ల్కూర్కీరారుణకాంతివేత్త నయను ల్లాలాంతకా కొరులు
గ్రాశ్శోరఘ్నలు లేగుదెంచిరి యసంఖ్యంబైన సైన్యంబుతోన్. 14
- ప. అంత. 15
- సీ. మధ్యాహ్న మార్తాండు మండలంబులఁబోలు పది వేల కెంపురా బండికిండ్లు
అష్టదిక్పాములుం దప్టాంగములుమించు గొపుగాంచినవజ్ర కూబరములు
గౌరమాయూరచాకోరగారుత్తతచ్ఛవీదనర్చిన లక్షసైంధవములు
గంగాపయఃపాలి గజరాజు గాలిచే పారించుకంఠిరవధ్వజంబు

- తే. దివ్యశస్త్రాస్త్రజాలముల్ దీప్తరత్న, ఘంటికాకోటి ఘణఘణల్ గల్గి యంద
మగుచు శతయోజనోన్నతం బైనయట్టి, న్యందనం బెక్కివై త్యసంక్రందనుండు. 17
- సీ. విబుధ కైలేంద్రంబు విశ్వరూపముచూపె నననాప్పు కాంచనస్యందనములు
ఘనసంఘములు విశృంఖలపుత్తి నడయాడు చెల్వగాంచిన ధనింధురములు
సంపర్తసమిళ తప్తప్లాష్టవీతరంగములఁబాలిన తురంగములగములు
కల్పాలేదీర్ఘ సింహతము ల్పురుషులై వెలసెనో యనమీలు పీరభటులు
- తే. కోటి దశకోటి శతకోటి కోటికోటి, సంఖ్యలనుమీటి వెంటరాఁ జటులవిక్ర,
మక్రమంబున బలి దేవ మర్దనుండు, దైవగంగాతటంబున దండువిడిసి. 17
- సీ. ఘనచక్రీ చక్రఘర్షర రావములకన్న సమదవారణబృంహితములకన్న
రంగదుత్తుంగ తరంగ ఘోషలకన్న రణనముష్పటభటార్థటులకన్న
దలేభేరికా ధణంధణనాదములకన్న నమితాన్యతూర్యఘోషములకన్న
వందిమాగధుల కైవారంబు రొదకన్న బ్రబలంపు సబళంపురవళికన్న
- తే. జటులమై మించె గీర్వాణసార్వభౌమ, ధైర్యకైతవచక్రాంధావనోప
దేశదేశికఘనరవా దేశదైత్య, నాథజయశంఖ భుంభునినాద మపుడు. 18
- చ. అదివిని నంత నిండుకొలువైన సుపర్యవిభుండుగొల్వలోఁ
ద్రిదశులఁజూచి యెవ్వఁడొ కొదిట్టతనంబున బోరు సేయఁగాఁ
గదిసెను శంఖరావ మిది గ్రక్కున లెండనునంతలో ఘన
స్యదమునఁ జేర వచ్చి యొకచారుండు మ్రొక్కి విసీలి నిట్లునుక. 19
- తే. అవధరింపుము విబుధలోకాధినాథ
యిదిగో బలి దైత్య విభుండు మిన్నేటిచెంత
దండుదిగినాడు భండనోద్దండుఁ డగుచుఁ
బ్రతిదళంబుగ సేనలఁ బంపువేగ. 20
- క. అనితెల్పుచున్న వేళం, దను నిలుమని యడ్డగించు దౌవారికులం
గనుగొనక ద్రొబ్బు కొంచుం, దనుజుం డొకరుండువచ్చి దర్పమెల్పరన్. 21
- ఉ. ముక్కున గవ్వగుట్టి నిను ముందుగ నీడిచి తెప్పటంచు మా
రక్కసితేడుపంపె వినరా దివిజర్షభ యొక నట్టిటుక
దిక్కులుసూచిన న్విడువ దేవర వైనను నీకు చెన్ననే
మ్రొక్కెద గాని రమ్మనుచు ముందలఁ బట్టఁగడలగ నుద్ధతిక. 22
- శా. హఃహః యని వేగలేచి శమనుం డట్టఁగిలక దోయిఁగా
నోపెనాపెనా బలశాలివే యనుచు దైత్యుండుద్రుదై చేరి త
ద్యాహఃభగంతరసీమఁదన్ని న మదస్తంజేరమంబో యనక
వాహురాతి హయండు తూలె జపన త్వన్నూర్తి వచ్చె చనక. 23

ఉ. అప్పు డిదొరయంచుఁ ద్రిదశాధిపుఁ డెంతయు నాగ్రహంబుతో
గుప్పన గడ్డె డిగ్గి శతకోటి సిఖాటునివ్రేయఁ బూనుడుం
గొప్ప విడంగ గబ్బిచను గుబ్బులు గుల్కఁ బవంబు మెట్టియ
ల్పుప్పుడుమీఱఁ జేరి శచి చయ్యన నాకుని కేలు పట్టినకా. 24

చ. విడువిడు పట్టరాకు మలివేణియటంచును జాతికెంపురా
కడియపు కేలు ఘల్లురనఁ గా విగిలించి సురేంద్రుఁ డల్కతో
జడియక పూవుఁబోడి బలశాసన దూతను జంపనీతియే
వెడలఁగ దోయుడన్న నురవీరుడు నట్లయొనర్చి నివ్వెరన్. 25

చ. గురునిముఖంబు సూచి శతకోటిని నిన్నను మొన్ననోకదా
గురుభుజశక్తియుక్తి బలించులించి వచ్చితి నేడు వచ్చెనే
వెరపున హెచ్చెనీబలము విక్రమ మన్నను శుక్ర సేవచే
దొరకెను వాని తేజమిక దుస్సహ మింద్రదొలంగు మీషనన్. 26

సీ. రంభోరురంభాది గంధీరపుంభావ సంభోగ సంఘాతసంభ్రమములు
శృంగార భృంగాలి రంగావతుంగాబ్జ గంగాతరంగాంబాహనములు
పారావతారావధీరారి వారావతైరావతారోహ గౌరవములు
బాలానిలాలోల జాలావలీలాస్య లీలావనాలోల భేలంబు

తే. లెటుల విడఁజాలెనొక్కొ దై త్యేంద్రుడాడి
కోడి దివివీడి శచిగూడి యుర్విసేరె
నడుగు చూపరి జడదారియొడయ నింటి
కోడి కోడిగములవేల్పు ప్రోడ యవుడు. 27

తే. పరఁగఁగలకొడ్డి సురలకుఁ బంచియొసఁగఁ
జాలువృత్తారి యగురాజు మూలఁబడిన
బలితమయ్యె విరోచన ప్రభవతేజ
మమర గాఢతర స్ఫుర్తి నవనయించి. 28

శా. ఈలాగింద్రుని బాఱఁజ్రోలి బలితానేకాతపత్రంబుఁగాఁ
దై లోక్యం బటులేలుచుం గృతమరుత్తాప వ్రతాపంబుతో
భూలోకాధ్వర భాగముల్ గొనుచు సంభోజాక్షసంప్రీతిగాఁ
జాలజన్నము లాచరించె గుణియై శాస్త్రోక్తమార్గంబునన్. 29

మ. తథకు న్నుత్తేపుఁ గొల్వకూటమున సిద్ధాసింగపుంగదైవఁ
గొలువైయుండె సురాసురాదులు కెలంకుల్లేరి సేవింపఁగా
బలిదైత్యుం డొకనాడు వైభవమెల్లం జామరగ్రహిణీ
కలనిక్వాణ కరాగ్రకంకణర్పణత్కారంబు తోరంబుగన్. 30

తే. అవ్యహిక చారుఁ డేతెంచి యసురనాథ
 నీకు జయవెట్టుచున్నాడు నిఖిలజనులుఁ
 గొదవ వల దెందు హిమగిరికూటమునను
 గంటి నొక్కవిశేషంబుఁ గన్నులార.

81

సీ. అతిఘోర గహనమధ్యమున వర్తించుచో మేఘంబులోని క్రొమ్మెటుఁగు కరణిఁ
 జలికాలమున జలాశయమున నుండుచోఁ గొలనిలో రాయంచకొదమపగిదిఁ
 గడగిపంచాగ్నుల నడుచక్కి నిలుచుచో లలితమాపసిఁడి సలాకబోకఁ
 బుడమిఁ బాదాంగుష్ఠమున నెలకొన్నచోఁ బాదులోలేదీఁగె బాగుమీఱుఁ

తే. జలుకవలెఁ గోయిలవిధాన ఫలముపర్ణ
 ములు మెసంగుచుఁ గొన్నాళ్ల జలము మొదలు
 గ్రోల కిప్పుడు రత్న పాంచాలి లీలఁ
 దపము సలిపెడు సురమాత దైత్యనేత.

82

క. అని విన్నవించినప్పుడె, విని చిన్నంబోయె దైత్యవీరుఁడు మదియో
 జనచేసి యొకయుపాయము, గని దైత్యులఁ బంప వారు గానిమ్మనుచున్.

83

తే. పరఁగ నిరువదియైదేండ్లప్రాయ మలరు
 విష్ణుగన్నులుఁ దైజసవిగ్రహములుఁ
 గలుగు వేల్పుల రూపము ల్లాంచి తత్ర
 దుచితవస్త్రాభరణ శస్త్రనిచయ మూని.

84

వ. అంత.

చ. జడనిధి నీవహీనగుణ సంగ మెటుంగవు హేమచేలికిం
 బడుచు నొసంగి దుర్విషము భర్తన కిచ్చితివంచు నవ్వి దా
 పడుచు నొసంగె భర్తనకు భాసురకీర్తి హిమంబుపేరిటం
 జడిగొననొప్పు నత్తుహిని శైలముమీఁదికి బోయియచ్చటన్.

85

మ. చరణాంగుష్ఠము నేలనూఁది భుజము ల్సారించి భూరేణుభూ
 సరితానీలజటాభరంబు గుదులన్సంధించి మోమెత్తి యం
 బరమున్నూచుచు శ్వాసవాయువుల నిర్బంధించి యత్యంత దు
 స్తరమైనట్టి తపంబుసేయు నదితం దర్శించివే మ్రొక్కుచున్.

86

శా. తల్లి యేల తపంబుచేసెను నవోద్యానస్థలీ మల్లికా
 వల్లీశైత్రము నీడుగాత్రము వనావానైకపాత్రంబుగా
 నిల్లీల న్నొగిలింప నాయమగునే యేపాటిదీనం ఫలం
 విల్లిపాటిని జేరు మోసమగునుమ్మి దానవు ల్పూచినన్.

87

చ. తనువుగృశింపఁ జేయునది ధర్మము గాదని పెద్దలాడఁగా
 వినివినియుండి యేటికి వివేకములేక తపంబుసేయఁ బూ

- నిననిను నేమనంగలము నేరము లెంచగరాదు గాని యో
జనని యభీష్ట మొందుటకు సాధ్యులకుం బలిభక్తి సాలదే. 88
- తే. ప్రాణవిఘ్నబాసి యతిథిసవర్య ద్రోసి, బంధువులలోని పుత్రులబలుచండేసి
యట్టిజిగిదీసి యిట్టి కారడవి డాసి, గాసి జెందగ నందేమి గలిగె వాసి. 89
- ఉ. అమ్మరొ నిన్నుఁబాసి తణమైనను రిక్తగృహంబునందు మే
మెమ్మెయి నుండువార మట నెందలు గల్గిన సీపులేనిగే
హమ్మది యేల బోద మిపుడాలయసీమకురమ్ము మావిచా
రమ్ముడిగింపు మింపుగను రక్ష యొనర్చుము దీర్పుమాపదల్. 40
- క. రోగి దరిద్రుడు పరదేశాగతుఁడుం దల్లెఁజూచి యానందించు
నోభగము భాగ్యము రాజ్య, శ్రీగలవారలకు వేతె చెప్పగవలెనే. 41
- క. అని యెన్ని విభంబుల దెప్పిననించుక విసకయున్న బెదరించుచు న
ద్దనుజులు భీషణరోషంబున నిజదంష్ట్రికల నగ్గి బుట్టించుటయు. 42
- మ. అమితంబై యదివేణు వప్పిగతి దైత్యశ్రేణితోఁగూడ ద
గ్ధముచేసె న్నతయోజనోన్నత మహాకాంతార మంతఁ రమా
రమణప్రేరిత చక్రరక్ష నదితిం బ్రాపింపవచ్చెన్విచి
త్రమె నిష్కారణ వైరికార్తి హరిభక్తజేమము నుభవరా. 43
- మ. హరిభక్తాగ్రణి యున్నచోట హరిభాషాధీశరుద్రాదులుం
దురు దుష్టగ్రహరోగ వప్పిభయము ట్టూరంబుగాఁ జేత్తి ను
భిరయైనిల్చు విపదశ ట్టాలుగూఁ దదైశంబు కాశీగయూ
ద్యురుపుణ్యస్థలకోటికెక్కుఁ డనఁగా నొప్పు న్నగద్యేయమై. 44
- క. కాను దన నెమ్మదికొల, కానందము మీఱ విష్ణుహంసము సువివే
కానందమ్మన వలిమల, కానం దపమాను నదితి గనియె శుభంబుల్. 45
- తే. అదితి యారీతి విష్య సహస్రవర్షములు నిరాహారయై ఘోరముగఁ దపంబు
సేయ రక్షోసురేంద్ర వై తేయదాన, వాల్మీకీతిలె సురపాలియలరె నంత. 46
- సీ. కలిమిచిల్కల కొల్కి గబ్బిగుబ్బలగట్టితన మెరింగిన యురఃస్థలము మెఱయఁ
గలికి జక్కవెట్టికవఁగూర్చ విప్పంగ దరమైన కనుదోయి దయదలిర్చ
నసురలచౌవంచ యుసులులు మెనఁగఁ దూకొను నైదుకైదుప్రలు పాదల
నొఱవైన కటితెటి నొఱకువచ్చుపదాలు వన్నెదుప్పటి వింత వన్నెమీఱఁ
తే. గమలగర్భేశముఖులిరుగడలనడువ, జయజయధ్వానముల యోగిజనము పొగడ
గరుడవాహనమెక్కి శృంగార మమర, నమరమాతకు శౌరి ప్రత్యక్ష మయ్యె.
- ఉ. వశ్యలలాటజూటతటపాటలనూచిత రాగచంద్ర స
దృశ్యకృతోపగూహనపదశ్రితనన్నఖతారుఁ డభ్ర సా

దృశ్య శరీరుఁ డచ్యుతుఁడు దృశ్యుఁడుగా ముదమంది కశ్య పా
దృశ్యవలగ్న యిట్లనినుతించె నిజోచిత వాక్యవైఖరిక.

48

ప్రాకృతసీనము.

భచ్చిభణాహేయ లి అ హత్థపయో అ పామ్మలోలణిలో అపూ అణిజ్జ
ఖలవర ఆణేల గలరాఅరఖ అ¹ఖ అరఖందు సిఖ అరఅణి ఆన?

2 ఈసరజణల మహేసరభ అణిజ్జ దిక్కుమజాహ? తెల్లొక్కణాహ

పుణ్ణమి అంకలావణ్ణస్స మందరఖ ఇధరథారల కిసణవణ్ణ

తే. భక్తకామి అఫలదాణపారి ఆల, యాయయాయ జణశ్శేల యాయయాల
వానుదేవ సజణంవ వణాణేహ, కిత్తజ్జణంవ పీర్నరణేల?దేల.

49

తే. ఆనుదు నప్రాకృత చరిత్రయైన యదితి, ప్రాకృతోదితవైదగ్ధి బ్రస్తుతింపఁ
బ్రాకృతగుణ స్వతీతుండు భక్తసులభుఁడైన ప్రహ్లాదవరదుఁ డాహ్లాదమునను.

తే. మొలకనవ్వుల జీలివెన్నెలలుగాయఁ, గాయమెంతయుఁబడలెనుగాయటంచు
నతివతిత్రకరంబున నదితిమేను, నిమితి నీవాంశితంజేమి నెలఁత యనిన.

51

క. స్వామివి జగములకంత, ర్యామివి జనములకు జపిత కర్ణమొసంగే
సామివి భక్తులకంతిక, గామివి నీ వెఱుంగనట్టి కార్యము గలదే.

52

క. ఐన నివసించెద విను, శ్రీనాయక మత్తదైత్యసేనలచే నా
సూనులు వసూనులై హరి, సూనుప్రభృతులును దలకఁ జూడంగలనే.

53

క. దితిసుతుల సంహరింపక, యతులితమైనట్టి వారి యైశ్వర్యము నా
సుతుల కొసంగుము చాలును, దితిజాలు నాసుతులుగారె దీనశరణ్యా.

54

తే. అనిననెంతయుమెచ్చి మాయమ్మ వాడు, వదిలియనికొగిలించిదైత్యరియనియె
సవతిబిడ్డలయందు మత్సిరములేని, యపుడె నీసాటిగలరె యాయఖలమునను.

చ. తనసుతులం బరాత్తజులఁ దద్దయుఁ బ్రేమఁ దగన్మమంబుగాఁ
గనుఁగొను పుణ్యమూర్తులకుఁ గల్గదు నందనశోక మింక నీ
తనయుఁడనై జనించి బలిదర్పము మాన్చి తడియలట్టి నీ
తనయులకత్తు నీతి నయధర్మవివేకముగాఁగ నాపుడున్.

56

1 ఖండనీంఖయరణీయయాన, 2 యానకజణయ. 3 కిత్తజ్జణవయపీర్నరథేయదీయ.

ఛాయ. లక్ష్మీస్తనాథేయ లలితహస్తపయోజ పద్మలోచనలోకపూజనీయ

ఖగవరయాణేయ గజరాజరక్షక.....

ఈశ్వరజనక మహేశ్వర భజనీయ.....త్రైలోక్యనాథ

పూర్ణమృగాంకలావణ్యాస్య మందరశీతిధర ధారక కృష్ణవర్ణ

తే. భక్తకామితఫలదాన పారిజాత, యాయజూక జనశ్శేయ (జ్ఞేయ) యాగరూప

నానుదేవ శతానంద వనజనాథ, కర్తనీయజనీ.....

క. ప్రతిరోమకూపఖాసుర, శతపత్రఫవాండకోటి సాహస్రుడ వీ
వతిలోకచరిత్రుడ వే, గతిగర్భమునకా భరింతుఁ గమలదళాక్షా. 58

మ. అనిన స్త్రీ వసుమాట నిక్క మదితీ యైనకా రహస్యంబు నీ
కు నెఱింగించెద నాదుభక్తులు విరక్తు ల్యోగనక్తు ల్సుధీ
జనరక్తు ల్పితృభక్తియుక్తులు వరేక్ష్యముక్తు లాచారన
ర్థనయుక్తు ల్పుతులు స్థిరింతురు ననుం దభ్యంబు సాధ్వీమణి. 59

ఉ. నీవు సమస్త భూతహితనిర్మల చిత్తపు పుణ్యశీలపుం
గావున నన్నుఁ బుత్రునిగఁగాంచెద పంచును గంతమాలికకా
శ్రీవెలయంగ నిచ్చి దయచే నభయంబు నొసంగి దేవతా
సేవితుడై వికుంఠపురిశేతర సరోదుపానాభుఁ డంతటన్. 60

తే. అదితి యింటఁ బయోవ్రత మాచరించి, భర్తృసంగతి సౌఖ్య సంపదలబోదల
నెలమసలె వెల్లజి గల్లములనెదిరె, నెలమసలె నెలల్ దొడ్డిది నిండెనంత.

తే. కంజనేత్రుఁడు శుక్లవక్షంబునందు
శ్రవణమున ద్వాదశీదివమునవిజయ
యనుముహూర్తంబునందు మధ్యాహ్న వేళ
నదితికి జనించె వామనుడగుచు నపుడు. 62

తే. కురిసె బువ్వులవాసలు మెఱసెదిశలు, విరిసె గావిరి దుందుభుత్తారసె దివిని
దొరసె గంధర్వగాన మచ్చరలయాట, నెరసె జగముల వేడుక తైరసెనంత.

మ. మణికోటిరము నక్రకుండలములు న్నాణిక్య కేయూరకం
కణకాంబీకటి సూత్ర హేమవననగ్రవేయమంజీరము
ల్పణిభోగాభ చతుర్ముఖంబులు దగ న్నాసిల్లులోకైకర
క్షణుని న్వామనుఁజూచి కశ్యపతపస్యాళాలి హృష్టాత్మఁ డై. 64

క. పటుభక్తిమ్రొక్కి యంజలి, ఘటియించి నుతించె వికచక్రైరవవేళా
నటధూర్జటి చరణకటాత్కటక ఫణీంద్రానుకారి గంభీరోక్తిన్. 65

మ. రవికోటిప్రతికోటి తేజము శరద్రాకేందు బింబాస్యముకా
ధవళాంభోరుహ లోచనంబులు సుధాదధ్యన్న హస్తాబ్జము
న్నవలావణ్యవిశేషముం గల నినుం దర్శింతు ధన్యుండనై
శివముల్లంఠి దయాచితాంస్త్రియుగళీసేవామనా వామనా. 66

క. అనిపొగడ నీకుమేలగు, జనకా మీయందు రెండుజన్మంబుల నే
దనయుండ నైతిని మీదం, దనయుండనై మీకు వాంఛితం బానఁగూర్తున్, 67

తే. అనుచు దనరూపుమాటి యవ్యవజనాభుఁ
డర్చకునిలీలఁ గావుకావనుచు బోర

- నెన్ని నేర్పితి ననుగన్న చిన్నితండ్రి
యనుచు ముద్దాడుచును దల్లి యక్కుజేరెన్. 68
- మ. అలరున్నా నె దలంటు గందము నలుం గందంబు పన్నీటిచే
జలకంబున్ను ను జల్వపొత్తులును రక్షారక్ష యుయ్యాల పా
టలు చక్ష ద్రావుడు లెంతసంతసము పుట్టంజేసె నృప్తిశీలి
ప్రళయాపాదికి దైత్యభేది కదిలీభాగ్యంబు దానెట్టిదో. 69
- క. ముజ్జగము లుజ్జగింపని, బొజ్జగదల పాదపద్మముల జిగిజాభ్యా
గజ్జెలు మొరయగ పజ్జల, హజ్జలిధం గుజ్జ తల్లి యానందింపన్. 70
- క. విద్వేము విద్వేమటంచు, న్నద్దియ లిరుగేలనూన ముద్దులకొడుకు
న్విద్వేములు సేయుఁ దభకుం, గద్దటిచెక్కులను మద్దికాయలు గదులన్. 71
- క. ఉపనయనము గలవేలుపుఁ, దపసులు విధిముఖులు రాగఁగ దనయునకుండా
నుపనయనము సేయఁగఁ గృత్యపముని నమకట్టె నకలసంప్రమ వలరన్. 72
- మ. అలరుందావులు ధూపవాసనలు దూర్యరావము ట్పెండ్లిపా
టలు మాణిక్యపుఁ దోరణంబులును గాటంబైన యావెండ్లిపం
దిలిలో మానులు సుట్టుకొన్న మణివేదిక హేమవీరంబుపై
నలరారెం బితృమధ్య భాగమున మాయావామనుం డయ్యెడన్. 78
- సీ. తపనుడు సావిత్రి నుపదేశ మొనరింప బ్రహ్మనాత్రము బృహస్పతి ఘటింప
జనకుడు పచ్చనున్న నిముంజి మొలఁగట్ట నవని యొసంగఁ గృష్ణాజనంబు
శంబరధారి దండంబు కేలనమర్కః బ్రేమతోడల్లి కాపీనమొసంగ
పాథోదపద మాతపత్రంబు సవరింప నలినగర్భుడు కమండలుపుగూర్చు
- తే. సప్తఋషులు పవిత్రముల్ శాగదాంబ
యక్షమాలికయ్యాయఁ జెల్వయ్యె మిగులఁ
బ్రణతరతా విచారి నద్భుతహృదయ
పద్మనంచారి వామన బ్రహ్మచారి. 74
- శా. అక్షిణం బగుసట్టికల్పిగల మాయావామనుం డంతటక
యక్షేశార్పిత పాత్రగైకొని కులాభ్య ల్నెప్పుడుక మ్రొక్కి తా
'భిక్షాం దేహి' యటంచువేడ గిరిజాబింబాష్ఠి వెట్టె వ్దణీ
భిక్షం బంచల వీక్షణాంచలములం బెంపారు లేనవ్వనన్. 75
- కే. అంతః గ్రమమున శారద యదితి నప్రభుషిపురంధులు శచియు దిగిశ సతులు
వెట్టు బంగారు భిక్షంబుబియ్య మద్రి, పగిది మించె బృహస్పతిభట్టుచెంత. 76
- క. కాలిమిమిఱుగ నెప్పటి, మాలిమితో దేవగురుడు మంత్రము చెలుప
స్యమిసేసె మృగాంకుని, మేలిమిగను రక్షుచె నుమేధుడు నుదుటన్. 77

క. రతిపతియహితునినతి భా, రతి జతయై కంకణము లొరయ ముత్తైపుటా
రతియెత్తిరి వామనునకు, రతిబోటుల పాట తేట తాలుగరంగన్. 78

మ. పరమేశాన పయోజసంధవులు దిక్పాలుర్ శ్రమం బొప్పిగాఁ
బరమాప్లాదము మీఱ నొంజోరులు వైవై నిచ్చువట్టాంశుకా
భరణశ్రేణులు కేలఁ గైకొని సఖాభాగంబున న్నిల్చి ను
స్వరుడై దేవగురుండు వీడుచదివె స్వర్గాగమ స్ఫూర్తులన్. 79

ఐ. ఇవ్విధంబునఁ గశ్యపబ్రహ్మ సకలబ్రహ్మర్షి సమేతుండై తనూజాతు నుపసీతుం
గావించి దిగంతరాగత శిష్టజన వ్రాతంబుల నభీష్ట మృష్టాన్నంబుల దక్షిణ
తాంబూలంబుల సంతృప్తులంజేయుచు మహోత్సవ దినచతుష్టయంబు గడపె
నంత. 80

చ. బలి జగదేకదాత యని పల్లలు భూమిసుధాశనోత్తము
ల్పలుక ముదంబుతో విని సుపర్యమనోరథ సాధనోద్యమం
బలర మృపావటుండు బలి యాచనసేయుటకై నివేశము
స్వలువడె నింక నెవ్వరొరు వేడనివారలు వేశవచ్చినన్. 81

తే. కురిసె బుస్సలవాసలు మెఱసెదిశలు
విరిసె గావిరి దుందుభల్లారసె దివిని
దొరసె గంధర్వ గాన మచ్చరలయాట
మెఱసె జగములు వేడుకఁ బొరసె నపుడు. 82

సీ. ఒకవితహరువైన యూర్ధ్వపుండ్రంబువైఁ బెట్టినమేధావిబొట్టు దనర
నీలంపుతానిగన్నగలిను సిగగంటు నవరత్నఖచితకుండలము ఘనర
నవమైన కృష్ణాజినముతున్న మెలిగొన్న ధవళయజ్ఞోపవీతంబు, మెఱయ
ముప్పేటఁ బెనఁగొన్న ముంజి పచ్చనిగోచి వెలిపట్టుకొనఁ.యు మొలఁ దనర్ప

తే. మణిపవిత్రము చండకమండలుపులు
గొడుగు పావాలు పాత్రిక బెడఁగుమీఱఁ
బసుపుఁబూసిన టెంకాయఁబాణిబూని
వామనుండు వచ్చె బలి యజ్ఞవాటమునకు.

తే. కపటవటు దివ్యతేజః ప్రకాశనంబు, గాంచియుప్పుడు విజ్ఞానసులు :

లేచి కరములు ముకుళింపఁ బూచి శుక్ర, డనురల్లభుతోడ నేకాచి విష్ణు

మ. అదిగోఁజూచితే బ్రహ్మచారివలె దైత్యాగ్రాతి యేతంచ న వే బలీంద్రా.

త్రిదశాధ్యక్షున కెల్లసంపదలు నెంతే ప్రేమతోసీయఁగా

నదితీగర్భమునం జనించె నితడే మర్ధింప నీ సీయఁగా

మదిలోనెంచకు మీయనెంచినను సామ్రాజ్యంబు లేదింటిన్.

తే. ఆత్మబుద్ధి నుఖం బిచ్చు సంతకన్న, గురుప్రసన్న సద్బుద్ధి పరు

కొదవచెచ్చును శ్రీబుద్ధి కులముఁ జెఱచుఁ, గాన నాబుద్ధిని నీరు ల్గనుము నీవు,
మ. అనినఁ ధర్మవిరోధ మిట్లునుట గా దాచార్య వేదార్థవి
జ్ఞును లేదేవునకుం బ్రియంబుగ నొనర్పంజాతు రశ్రాంతముఁ
ఘనయాగంబుల నట్టిదేవుఁ డిట సాక్షాత్కారమై నిచ్చి వేఁ
డిన బ్రాణంబులు నిత్తుఁ బ్రాణములకంటెఁ బాచ్చు త్రైలోక్యమున్. 87

క. అనుటననుటనాసామ, ధ్యమనుం డేశ్వరుఁ డతండు దలఁచినకార్యం
బునుటంపకున్న యీలో, ననుహర మగు గీర్తిగాండు టర్పమునుమ్మి. 88

తే. శిబి దధించి విరోచను ల్పిత్రముగను, యాచకులకిచ్చి రట యంగ మట్టికీర్తి
యొంగలేనట్టివాదాన మేమి యనుచుఁ, గుండుచుండుదు నదిదొరకొనదేనెడు.

వ. అనివలకుచున్న సమయంబున. 90

సీ. వివిధజేకాయాత విదన్విధఃకృతా లఘుశాస్త్రవాదకోలాహలంబు
నవనత తృప్తియా శంకుపద్రప్తు సాధూ తరార్పాదక్ష పాతృకంబు
మహిషీవచస్సత్య మహిమజ్వల తృప్తివర్ణక్షీర శిఖిఖాతాంత నభము
ధూమగంధిల వసాపామ వేళా సర్వజనక్లప్త కరతాళ సంకులంబు
తే. ఖదిరబిల్వాదియావయు క్తంబు రుక్త, పక్షపక్షీంద్రచయన విభ్రజితంబు
నగుచు మించుబలీంద్రుని యశ్వమేధ, యాగశాలకువచ్చె మాయావటుండు. 91

శ్లో. దదాతు లక్ష్మీం తవలోకనాథో, వశంగ తేంద్రస్య జగద్ధితస్య
సంప్రాప్తధూర్య స్తుత లాభతాంచ, భవా న్వదాన్యోహి బలే సురాణాం. 92

క. అని యుభయార్థంబుల దీ, వనతోఁ డెంకాయ యొనఁగ వామనుచేఁ గై
కొని బలి పట్టని వరానన, ముననిడి తగనర్హముఖ్యపూజ లొనర్చెన్. 93

క. బసరించి ధన్యగుయ్యెం, జననము పుణ్యండ్లవైతి సవఫల మొదవె
న్నినునేనించితి గావున, ననఘా నీవాంఛఁదెల్పు మది చేకూర్తున్. 94

వ. అనిన దంధడింభకుం డిట్లనియె. 95

శ్లో. క్రపాణి జయించి సకలలోకము లేలె ఘనశక్తిని హిరణ్య కళిపుఁడాది
క్షణసియసకలసద్గుణత్తు రాశియై యలరాఁచె బ్రహ్మాదుఁ డంచువెనుక
ర్హస్వపేషములఁదన్ను వేడునేలుపులకుఁ దను వొసంగెను విరోచనుడుమొన్ను

వ. అపుడవాహప్రీతిగా శతక్రతువులు చేసినాడపు సర్వజేతవగుచు
శా. వినుఁవామనుఁడెంచి యో దనుజనాథ, తవము సేయుటకై పదత్రయధరిత్రి

గనుఁగొచ్చితి యోగ్యుడ నంతమాత్ర, మిచ్చి యంఘ్రపుమనన బలీంద్రుఁడనియె.
యనుచుఁకల్పమహిమ పాత్రమను దాయంబోయి కారాకువే

వినరా నిర్మను నేమివేడితివి కంటే సాదుసామ్రాజ్యముఁ

మ. అరవిందాయ్యములుం దుకూలములు రత్నంబులే యభేష్టంబుగా
స్ఫూరణ మిగాను నన్ను వేడుజనుఁ డన్యు న్వేడఁడగాఁ జెల్లునే. 97

- వ. అనినఁ జతుర పచనరచనాపటుం డగు కుహనాపటుం డిట్లనియె. 98
- చ. అడిగినవారిఁజూచిన భయంపడి వెల్వెలఁబాలుమోముతో
జడియక యాదరించుచు బ్రసన్నుడవై యభిలాష మేమియం
చడుగుచు ముందుగా నడిగినందుల కెచ్చుగ నిత్తునంటి వీ
యెడ నినుఁజూలుదాత గలఁడే త్రిజగంబుల నెంచిచూడఁగన్. 99
- మ. అమరావీర్వర బ్రహ్మచారులకు రాజ్యం బేల కాంక్షించుమా
త్రము భూమిం దయ సేయు మేడప మొనర్పంబోయెద స్వల్పదా
నముచే నేనిఫలం బటంచనకు నానాదానము ల్పావమా
త్రమహీదానముఁ జాలదందురు సుమీ తర్కంబు లింకేటికిన్. 100
- మ. అవసీదాన మహత్త్వముం చెలియలే రంభోజగర్భాదులు
న్యవరింతు నిన్వను సత్కుటుంబినికిఁ బృథ్వీదానముం జేసిన
స్వపాశంబులఁ బాసిమోక్షపదవి నాప్రిపించు హత్యాదిపా
పవిముక్తుం డయి యెట్టి మూర్ఖుఁడును జితౌప్రీత్యామేపాఁగన్. 101
- తే. విప్రవరునకుఁ దూమెఁడు విత్తనముల, నేలయొనఁగిన ఫలముఁ వర్జింతు వినుము
లోకపాపని యగు గంగలోనఁ ద్రిదిన, మజ్జనము సేయు ఫలముగు మనుజులకును. 102
- క. చెలఁగుచు నిద్దుము విత్తన, ములనేల కుటుంబి కొనఁగ, పుణ్యాత్మనకు
న్దలుగు నృతహయమేధం, బులు గంగాతటిని జేయుపూర్ణ ఫలంబుల్. 103
- ఉ. పుట్టెఁడు విత్తనంబులకు భూమివిశిష్టన కీయఁజాలు నా
పట్టపుదాతకుం గలుగుఁ బంకజనాథు పదాంబుజంబునం
బుట్టిన యేటిచెంతఁ బరిపూర్ణముగా హయమేధ మాది యై
నట్టి మఖంబులు నృతసహస్రములు న్నటియించు పుణ్యముల్. 104
- క. కలదొక యితిహాసం బిం, దులకు నిన్వనుపింతు వినుము దురితము దొల్లగు
న్దలుగును భూదాన ఫలం, బలఘుతరం బగుచుఁ ద్రిభువ నైకవదాన్యాశ్రితంబున్. 105
- సీ. మునుబ్రహ్మకల్పంబునను భద్రమతియను విప్రత్తముఁ జొరకండు వేదశాస్త్రాధిపతి
సిపుణుఁడు గలఁ దాతనికి భార్య లాఱ్వురు నందను లిన్నాటనలుపదిగురు
గల రతఁ డత్యంత కష్టదారిద్ర్యఁడై కుడువఁగూడును గట్టఁ గోకలేక 83
వగనొంది వేసరి వసుమతి దానంబు గావింప కీలేమి పోవ దనుచు మునులు
తే. గోరి కాశాంబిలోన సుఖహోషులనఁ, బంకహస్తాపని బ్రతిగ్రహింతమునను.
భక్తున కొనంగి సకల సంపదలఁ బొదలి, వెనుక మోక్షంబుగ నె వింటి
- తే. కాన భూదాన మొనరించుకంటె నధిక
పైన దానంబులేదు నే నడిగినట్టి
పుడమి మూడడుగు లొసంగి భువనమహిత
యశముఁ బుణ్యంబుఁ గైకొనుమన్న నలరి.

కా. హేమత్వా ధరసుస్థిరుండు బలిదై తేష్టంద్రుండు వింధ్యావలీ
వామారత్నము రత్న కుంభజలము ల్వంపస్సృపావామన
శ్రీమహాకవియుగాభిషేచన మొనర్చె స్వగ్రహరద్రాది లో
హేమ మేముం గనలేని ర్రిం గనె దైత్యుం డంచు గీర్తింపగన్. 108

క. క్రహ్యాద విభుండువామన, దివ్య శ్రీపాదపద్మ తీర్థంబు శిర
స్సేర్పము గావించి బుధ, స్తవ్యమతిసి ధారవాయు సమయమునందున్. 109

తే. వామనుండు దర్శింపిలో వారిధార, కడ్డమైయున్న శుక్రుని యక్షి బొడువ
మిట్టికపడి కన్నువోయిన లొట్టవోయె, ననుచు నవ్వచు జేసాచియడుగుటయును.

క. తమ మూడడుగులు బలియు, తమభక్తి “సనక్షిణం సతాంబూలం తు
భ్యమహం సంప్రదదేదం, నమమ” యనుచు ధారవోసె నలినాక్షునకున్. 111

మ. వెరిగె న్వామనుండంత దంతిపాడవై పృక్షీధరం బంతయై
శరదంభోరుహమిత్ర శీతకర సక్షత్రగ్రహస్వర్కహ
స్ఫురితుండై జనలోక మవ్వలిజగంబు నృత్యము న్నించుచున్
వారి దంతంబులు నిండి మెండుకొనె నత్యాశ్చర్య మేపారగన్. 112

సీ. పద్మ రాగప్రభా భానమానకిరీట మరవిందజాంజకర్పరము నొరయ
శతయోజనాయుత శతపత్రపత్రశైత్రము లైన విఫులనేత్రములు మెలయ
బరిపూర్ణ చంద్రబింబ సహస్రవిస్తృతం బగుమోము మందహాసంబు దొరయ
దశదిగంతవ్యాప్త తతబాహువులు శంఖచక్రాది వివిధశస్త్రములు నెరయ

తే. కవదానలు పక్రకుండల కౌస్తుభములు
వైజయంతియు లక్ష్మీ శ్రీవత్స కాంచ
నాంబరవను లావ్య బ్రహ్మాండ మనెడు భరణి
కర్మరంజులారె దగ్గర ద్రివిక్రమవిభుండు. 113

మ. యీరీ యీరీతి ద్రివిక్రమాకృతిని బ్రహ్మాండంబునన్ నిండి యా

క. మరణాంగంబుల సర్వలోకములు మించున్ బ్రహ్మరద్రాది ని
శ్శర లగ్నింపగ నందముఖ్య సుభటవ్రాతంబు సేవించ దు
ద్భుతజేషుల రాజులన్ బలి కృతార్థంమన్యుఁ డయ్యెన్ మదిన్. 114

గరుడం. 115

తే. ననుచు దోహా జనులార విష్ణు వింకడే విశ్వాధికుం డాద్యుండుం
నడుగవన్నారె కదా మహామహిమ మింకన్ భక్తితో గొల్వడి

మ. అనఘా బాటుచు జాంబవంతుండు సముద్యచ్ఛేరి మ్రొయించుచున్
డినజాడ న్నడియొక్కమా ర్వలగొనెన్ విష్ణున్ విరాడ్విగ్రహున్. 116

ధనము భూమితనేత్రుం డంతట నతుల్యంబైన త్రైవిక్రమ
నొనగూర్చున్ బదాంబుజం బొకటిచే ఊచింపలిం గొల్చి యం

బరమార్గంబున నొక్కయంప్రసిద్ధఁ దత్వాదాంబుజాంగుష్ఠశే
ఖరదీప్య స్తు ఖగంబు సోఁకి పగిలెన్ కంజాతేజాండం బొగిన్.

117

గంగావతరణ వచనము. ఈశ్రమంబునఁ ద్రివిక్రమ ప్రసారిత వామచరణాంగుష్ఠ నిష్ఠురనఖర శిఖావిఘటిత బ్రహ్మాండ కరండోపరి పరిజనితరంద్ర సీగంద్ర నిరర్థక దనర్థక మధుర శిశిర పాండుర లఘుతర గురతర ప్రభావాభరణ బహిరావ రణ వారిపూర్ణంబు యోగిమనఃకమల సంతత సంచరణంబును లక్ష్మీకుచ శాతకుంభ పూర్ణకుంభ సంభావిత నవపల్ల వాచరణంబును నగు హరి చరణంబునం దొరంగి తరంగితంబై రథాంగధర పదప్రక్షాళనంబున నభంగురతరప్రభావంబును లోకైక పావనంబును బ్రహ్మహత్యాది పాపాపనో దకంబు నగుచు నప్పావనోదకంబు కంబుధరచరణాంబుజ మరంజంబు చందం బున నంబుధరవర్ణపదనఖ సాంద్రతర చంద్రికలయందంబున దనుజానిపదంబు దిగజాటి గగనకాయమాన సూనమాలికల పోలికల ముక్తికలకంఠ కంఠికాకంఠ మాలికలలీల నాలీలవాతుల జాలంబుల బహుధారాయాపంబు లై సత్యతపో జనమహాస్వల్లోకవాసి బ్రహ్మబ్రహ్మ సనకాదియోగీంద్ర వైభ్రాజికధురస ప్తర్షి శ్రేష్ఠనందితానందితస్తుత స్నాతాంతర్వహిత కమండలు పరిపూరితంబై గాయమాన గంధర్వగజరాజగామినీగాన ద్రవన్తపేంద్ర నగరచంద్రశాలికా కాంతచంద్రకాంత నిరంతర స్రవజలధారానుగతంబును బరిసగహరిహయపుర వర మరకతమణిమయ భవన సురుచిర దుచిరచిత శైవాలవల్లికావల్లీంబును వలనిశాటపాటన పటుపుటభేదన నాటకశాలికా నటనటనప్పురః కుటిలాటకాపక పుట కరటత్కటక మురజ వాదిత్ర నాదాచ్ఛాదక నలభి పతనవేళా ఘళఘళా రావసంకులంబును నందననపాదపవిటపసంసక్త నిజసలీల కణ ద్విగుణిత కుసు మజాలకంబును విస్తయాకుల ప్రేక్షమాణ గీర్వాణముగ్ధజలజేక్షణా పీక్షణస్నిగ్ధ సోసూచ్యమానవలమాన మీన వితానంబును నిర్జలభర్తనిర్జిత నర్తహర్ష్య స్రాంగణ మాణిక్య వితర్ది కాశయాననాయక ప్రార్థ్యమాన పురుషాయిత కేళికా ననుకూల లజ్జాకుల సత్ప్రభంగిలీలాస విలోకనోత్పత్తిమాన మానవతీ వేణికా హాళికార్షణ విశ్లేఖతత్వతఃపతితనహాగతమాక్తికనూచక తత్త్వత్పురుహూత లలధాతే శృంగారసౌధ శృంగాహతోత్పతిత జలబిందు సందోహ కందలితమం దార కుసుమకోరకాలంకృత నికటతటకందుక కేళికానందబృందారకసుందరీ చికురభారంబును సుగచకోర లోచనారతిశ్రమహరణ నిపుణతరమందానిల సందానితశైత్యంబును జారణస్తూయమానంబును గిన్నర జేగీయమానంబును నిజావలోకనమాత్రసంతృప్తబలీకృతహృత్పాతాప సలీలాహృత్పాపన విబుధ ప్రార్థ్య మానంబును నమరావతీపురవరపరిఖాయమానంబును జలకేళికా లోలదివి జకుల పాలికా పాలికా కుచపాలి కాశ్చీర పాలికామనీయక తడియ సౌర

భృగుమఘమాయమానంబును శంఖబుద్ధుడవచ్చి మౌక్తికకుముదఘనఖడ్గర
 కాయితతారకావారకంబును నిజనైర్మల్య నిమృష్టనిష్కళంక మృగాంకమజ్జల
 గళత్సుధారస ధారాసధారా సంవర్ధమా నంబును ఖంబోపరిభాగిరణీపతనవిన్ది
 తానూరుసారథి స్తవసీయంబును బ్రణయకలహదూరస్థిత నిజనీరధారాసిక్త
 మృదులాంగ సంసక్తదుకూల చేలాంతరపరిదృశ్యమాన కుచలికుచనితంబిం
 బరంభోరువిజృంభమాణావలోకనోత్సుకనాయకదత్త నూతనవసనయాచమా
 నవైమానికమానినీ జనజనితసీతాగ్రమానితంబును నవర్నవర్నప్రకర్ణనిదర్శక
 వలాహక పదమోముచ్యమానంబును నసమయసమయన్ని జజలబిందుతుందిలచా
 తకప్రాతంబునగుచుం చెఱగంటి దొరకువెఱచి తనతనయు వరుణునియింట దా
 చి వెలవెలనగుచు మంచుమలనే మంచుగట్టులకుం బట్టంబుగట్టెనని నలుజడ్డిగం
 బుల బిడ్డనొడ్డాంఁచి బొడ్డుతామర దొడ్డవేల్పు పుడమిదాల్పులకు నేలికవుగవ్వుని
 కవ్వుని కుండనంపుజిగిని దన తెజంబు మెఱయించు జేజేలవిడివట్టున కభిషేకం
 బుచేసిన తెఱంగునఁబసిఁడకొండ తుదను బదివేలయోజనంబుల పఱపున నున్న
 యన్నలుపపట్టణంబునఁ బోరునం దొట్టివట్టు సాలక నలుప నలుమోములందు
 వెడలునలుతోలివల్కులనలుపున నలువాళ్ళో నలుదెఱంగులై వస్త్రోకసారాది
 దిక్పాలకపురంబు లొరసికొని వెలువడి తనవడి బెండువడి బెడబెడమని దొరలి
 పడు వెడవెడగుండలచప్పుడుల కులుకుచప్పుడెడనెడఁబడ్చులిడుజంట నలుహజ్జ
 లమెకంబుల నెఱుంగక తోడంబఱచు తెఱనోరిమెకంబులఁ గాన వెనుదవులు
 గౌరులతోడనరుగు మున్నెన్నె మెకంబుల నంటిపాటు నొంటికొండ్ర సందునంబడు
 దున్నల పిఱుందం జనునెలుగులబలగంబునకుం జంగుచంగునం దాఁటుకన్నె
 లేళ్ళ కందం నడ్డంబగుదుఁ గోనలలోనఁ జగురువిలుకాని కేళిందేలుచు
 నగరిపాటునం జూచి యదరిపడి లేచి తమతమ క్రొత్తము త్రియపుఁ జెఱు
 గులచెంగావులఁ గట్టితటంబుల నొకకొంగు పచ్చినునుగోటి తాఁకులం జలుప
 చిలువ నెత్తురులుగ్రమ్ము గుత్తంపుచలిగుబ్బుచున్నుల నొకకొంగు నవరించి యఱ
 జాటు క్రొవ్వెదలు పువ్వులవాన గురియఁ గౌనుజడియ బెళుకుచూపుల బెగడు
 కోడెచేడినలచి త్తెఱంపుఘోర్వుల మృగనాభిపరిమళంబులు గుప్పళించుచు బలి
 తంబులై మెలఁగు గిలుకు మట్టియల రొదలతోఁ గడలకుంజని మును తాము
 కడలనిడిన తొడవులు దా లోఁగొనిన నర్మితంబులుసేయు నెయ్యంపు కర్పూర
 గంధులనేర్పులకు నగుచుండచ్చనలాడు బృందారకకుమారులమందహాసరుచింద
 శంబులతో సందడించుచు బ్రహ్మహర్షుర్ధ్వరనిర్ధ్వరంబులం బ్రహ్మధ్ధం బగుచు
 గిరిశాలింగనసంగత కుంకుమపంకంబునఁ బొంకంబగు నకలంక ధాతురాగంబుల
 జాజువారుచుం గమలకల్పారకైరవ కువలయకోకనదాదికుసుమ సారభలోభ
 చంచలచంపరీకచక్రంగచక్రవాకయుకార క్రేంకార చంకనత్సరోవరంబులఁ

గళింపకన్యకాసరస్వత్యాదిసదుల నెచ్చెలులంబోలె గల్పుకొనుచు వాహంబు
 తెఱంగునం దుముకుచు వజ్రశైత్యంబునం గొండలుం దెగఁబాటుచు మతంగ
 జంబు భంగిఁ గర్పూరకదలికాకాంతారంబుల భంగించుచు భూకల్పభువేసం
 బ్రతికూలతరుల నిర్ధూలించుచుఁ బలిత తరు శాఖల నున్న తేష్ఠుం జుట్టుకొను
 ప్రవాహగతసర్పంబుల కుత్తుకలు రెండుచేతులం గట్టిగాఁ బట్టికొని బిట్టుల్కి
 చూడంజాలక మార్చొగంబులు వెట్టు శాఖామృగంబులం గని కిలాకిల నగుచు
 మార్గగండోపలంబులపై వనియించు చెంచుమించుఁబోఁడుల వెనుకవర్లుగా
 వచ్చి యదరిపాటున భుజంబులువట్టి త్రోయు తెఱంగున వెఱపించు చెంచునా
 యకుల నదలించుచుఁగడువడినడరు బెడబెడలకు జడిసి కడఁకు నిగుడ నగ్గిం
 డగుండులంబడఁదిచియుచు దను గనుంగొనిన వినిన నంటిన నీకరములు సోఁకిన
 నై తేష్ఠెరలు దొరసిన మాత్రంబున భూతప్రేతసికాచ శాకిసిఘాకిసికూష్మాణ్డాది
 గ్రహంబులు దమతమ విగ్రహంబులు మాని మానితవైమాసికరూపంబులు
 పూని ధగధ్ధగితమణి గణస్థగిత కీరీట కటక కేయూరహారాది సురుచిరాకల్పం
 బులు కల్పవృక్షవ దామంబులు కనకాంబరంబులు దివ్యచందనానులేపనంబులు
 రతిమనోహర మనోహరాకారంబులు గలిగి దివ్యతరతేజంబులు నిగుడఁ
 దెగబారెడు కీర్జలుం దొగతేనినగు మొగంబులు దెగడు దేదినలంబోలు
 వాలుగన్నులు నిగనిగని జిగిమోవిమానికంబులు మగతొలనేలుపలు
 వరుస బిగిగుబ్బచన్నులు మృగరాజమధ్యంబులుఁ జగురుటడుగులుఁగలిగి
 చిలుక తేజఃజీరుని చిలుకుటప్పులు ముద్దంజిల్లుతెఱగంటి చిల్లలకొలుకులు
 వేసవేలు గొల్వ భాసమాన రవికరావమానకరణ దురభిమాన మణిమయవి
 మానారూఢులై యచ్చరమచ్చెకంటు లిరుకెలంకుల నకలంకరత్నకంకణ క్రేం
 కారమ్ము లొలయ వింజామరములు వైవ రంజిల్లుచు సంజలిబంధంబులతో నుతు
 లుసేయుచుఁ గొంతవత్స వెంబడి సిగిడి దివంబునకరుగ నట్టిక్రమంబుననే నిజ
 సలిలాకృష్టధరాతలపురాజననాంతర ప్లుప్లవరీగనరకనివిప్ల దుష్టజనంబులు యమా
 దులకాశ్చర్యకరు లగుచుం బుణ్యలోకంబుల కేగ సకలపుణ్యనదీనదంబుల దురి
 తాపహర్తృమూర్తిభవించి తన్నుఁజేరు తెఱంగున రంగగుచుఁ జక్రాంగంబులు
 వ్రాల నినుం గనుంగొను జనులయందు వనియింప కుండంజేసితి వింకమాకు గతి
 యెయ్యది యని తత్తజ్జనులపాపంబులు రూపంబులు నైకొని తాపంబున మొర
 లువెట్టునట్టి తెఱంగున రోలంబజాలంబులు యంకారంబులు సేయ నభంగతర
 తరంగత్వరంగమృదంగరంగధ్వానంబులకుం జెలుగుచు బెళుకుచి త్రణ్ణికోఁజఁజేడి
 సలు మత్స్యపుటంబులువైవం బ్రవాహవేగంబునం బెండుపడి తోడనడరు పెద్ద
 పెద్దకొండల గండూపంబుల మెండున నిండుకొనియుండు మకర నక్రగ్రహ
 కర్కటకాదిజలజంతుసంతానంబులు వెలయం దీరంబులనిచ్చి పుణ్యపురంధ్రీజ

సంబు లెత్తుము తైత్తిరీతరతుల తెఱంగునం జెంగల్వలవలగొను సుడులు
 బెడంగునూప సంపన్ను లగుజనులు భక్తిపూర్వకంబుగా నొసంగువట్టాం
 శుకమణిభూషణంబులన లోపల వెలికి నడరుమాక్తికంబుల నిగ్గుల బుగ్గ
 లగ్గులముగ దత్తతైర్పరజన సమర్పితరథదీపంబులకు వెలుంగు లొసంగుప్రవా
 హగతభుజంగవుంగవ ఫణారమణీయమణి గణప్రభలు పొసంగగమలాంతర
 కాంత కమలాకాంతాభిషేకంబునకుం బలె జలవేదండ పండంబులు దుం
 డంబు లెత్త సరసప్రదేశంబుల నాశుకవిలేరితి నతిత్వరితగతి యగుదుం
 బ్రతిహతస్థలంబుల నభిమానిజనయాచన చందంబున మందంబగుచుఁ గఠినచిత్తు
 లకుందొంగి చనుసజ్జనునితెఱంగున గగనంబునకుం దొట్టుగట్టుల కెడ
 గల్గుచుఁ దూర్పున నీతాభిదానంబున నభిరామలీల మెఱయ మేరుకమల కేసర
 కేసరాచల గంధమాధనవసుంధంధర భద్రాశ్వవర్ష మార్గంబునఁ బశ్చిమంబునఁ
 జత్తువనుపేర లోలమాన మీన కటాక్షంబుల సుపర్వాశ్చర్యకరమాల్యవస్త్రాల్య
 వదూర్భదర కేతుమాలార్దంబుల సరణిని నుత్తరంబున భద్రాక్షును స్వర్ణశీల
 భద్రప్రదయగుచు నభ్రంశవశ్యంగశ్యంగ వాష్పరతో త్తరకురు దేశపదంబున
 దక్షిణంబున నలకనంద నామధేయంబున చందారవింద నందన్తిలిందాలకయై
 గగనసరకనక కమలాయమాన హేమహూట హేమహూటకుధరభారతవర్ష పదవిం
 బ్రవహించి దిక్కులముద్రుడ సముద్రవాతూలలోలఁ ఘోల కోలాహలం బవా
 ర్యతూర్యఘోషంబులై మొరయ నౌర్వాగ్ని సాక్షియై వెలుంగుం బ్రతిరహ
 ద్విజకలకలంబు మౌత్రకులంబులై మించు గలకంతికాగానంబులు పెండ్లిపాటల
 నీటుసూప విష్ణుధారాదత్తయగు గంగానదియుఁ ఏరంగిణీరమణుండును వేల
 యను తెరకిరుగడల నిలిచి బుద్బుదచలకాంకురములు గువలయనయన వికా
 సంబు గుముద ప్రభామందహాసంబునుం జెలువొంగ నొంపొరులునుం గరంగ
 హస్తంబుల శీకరమాక్తికంబులం చలబ్రాలువోయుచు ననోన్యమీన వీక్షణం
 బులుం దారసిల్ల గలసి జలనికర వీచికాస్వితమాక్తిక విద్యుమాగి మణిమణ్డిత
 శైవాలవల్లికాకాచమణి రమణీయ మంగళనూత్రాలంకృతకంబుకంధర
 యగుదుఁ బవమాన విప్రకులంబు భృంగాశీర్షినాచంబులతో వేలావనకసుమ
 కేసరాక్షతంబులు పథూవరులపైఁ జల్లఁ గరకమల భ్రమరమాలికా కాతుక
 బంధుండును ఫేనదుహులచేలుండును బహుళతర రత్నోర్వికాభరణుండును
 తటవన తరుచ్యవమాన గుచ్యకుసుమవిసర శేఖరుండును నగురత్నాకరపరునకు
 నర్థాంగలక్ష్మియై యుబ్బించుచు సుఖకేళివిలాసంబునం జెలంగె నంత. 118

తే. పద్మలోచనుఁ జెప్పటిబ్రహ్మచారి

వేషమున నున్నఁ గనుఁగొనివిప్రజిత్తి

- ముఖ్యదైత్యులు దనుజేంద్ర మోసపటిచి
సిరులు హరియించె హరి యంచుఁ గెరలి యపుడు. 119
- మ. వలదంచుం బలి దెల్పిన నివసక గర్వస్ఫూర్తి గర్జించుచుం
బ్రళయాభ్ర ప్రభల స్ఫూరింబాదుప జాగ్రత్త విద్యుజ్జ్వల
జ్వలనజ్వాలిక లాక్రమించెదశశిష్యక్రమ లోక్కుమ్మడిక
దళమయ్య న్నరసృష్టితోఁ దొరిగె శస్త్రవ్రాత నిర్ఘాతముల్. 120
- శా. ఆలో నందనుసంపముఖ్య హరిపైన్యవ్రాత వాతూలముల్
తూలించె దనుజాభ్రజాలములఁ దోడ్తో మాధవానుజ్ఞనా
వేళ న్నారూపాశబంధితుని గావించె న్వదాన్య న్నలి
న్వ్యాభాహరి సమస్తదేవతలు హాహికారముల్ చేయఁగన్. 121
- ఉ. కట్టినఁ గట్టుఁగాక హరికట్టడచేసినకేలు మున్ను గాఁ
గట్టక వెన్న నేమిటికిఁ గట్టె విహంగవరేణ్యుఁ డిట్టు లిం
కట్టు నమస్కరింతు హరికే నని కన్నులమ్రొక్కుఁ గాని యా
కట్టన కింతయైనను వికారము సెందఁడు దైత్యుఁ డత్తతీన్. 122
- క. ఆయాదార్యము ధైర్యం, బాయాన్తికబుద్ధిజూచి యారాయనుచున్
వేయువిధంబుల నన్నుతి, నేయుచుఁ గనుఁగొనిరి దనుజ శేఖరు దివిజుల్. 123
- తే. అంతఁ జిటునవ్వుతోడ మాయాచటండు
దైత్యపతిఁజేరి యోయి పదాన్యచంద్ర
యవనిపాదత్రయము నిత్తునంటి వేది
కడమపాదంబునకుఁ బోటు గలదె చెపుమ. 124
- క. ఇచ్చెదనని యీకున్న, న్వచ్చుం బాపంబు రౌరవం బగు నీక నీ
యిచ్చ యన నివని మరుదను, హృచ్చక్రేశ్వరుఁడు పల్కె నెంతయుభక్తిన్. 125
- క. లేదననేటికి సిచ్చెద, నాదుశిరంబునను నిల్చు నళినేక్షణ నీ
పాదాబ్జము నేనుం బ్ర, హ్లాదునివలె సుకృతి నగుదు ననుసమయమునన్. 126
- ఉ. శ్రీదనర స్విశాలకటిసీమ భరించిన పేమచేలము
స్తేదురమేఘమేచకసమిధ చకచ్చకేతాంగముం బతం
గోదయరంగదంబుజదళోపమ లోచనము త్రైలంగఁ బ్ర
హ్లాదుఁడు పచ్చ మాటలు విహంగతురంగుని రంగెసంగఁగన్. 127
- తే. వచ్చి తనుఁజూచి బంధంబు వలన వినుతి
నేయలేమికి పనలోన సిగ్గువడుచుఁ
గన్నుఁగవ నశ్రువులు గ్రమ్మనున్న బలిని
గాంచి హరిఁజూచి పల్కె నిట్లనుచు నపుడు. 128

- క. నురపద మేటికి నొసఁగుము, చరణాంబుజ భక్తి దైత్య సామ్రాజ్యంబు
స్వరియించి మేలు చేసితి, కరుణింపుము బంధముక్తుగా బలిని హరి. 129
- వ. అని పల్కునమయంబున. 180
- ఉ. వల్లభుఁ డిట్లు కట్టువడువార్త చెవింబడ గుండెజల్లనం
దల్లడమందియద్దనుజ ¹పత్నియుఁబల్లవపాణి చెక్కుల
స్వెల్లువగట్ట నశ్రువులు వెల్వెలబావ మొగంబు నమ్మ నేఁ
జెల్ల నిదేమియంచు హరిఁజేరి నమస్కృతిచేసి యిట్లనున్. 181
- తే. నీకుఁబ్రియముగదానంబు నెఱపువారు, మోక్షమండఁగఁబురుషార్థములనొసంగు
నీదుకే ల్గిందు తనకేలు మీఁదుగాఁగ, దానమొనఁగిన బలికి బంధంబుదగునె.
- క. విడిసింపుము నిను రాజ్యం, బడుగము నీవలయువారి కర్పింపుము మే
మడవుల నుండెద మిఁకనీ, యడుగులు మడిచలఁచిఁగొనుచు నార్తశరణ్యా. 188
- మ. అని దైన్యంబున విష్ణుపాదనతయై ప్రార్థించు వింధ్యావలీ
వసతారత్న ముఁజూచి యేచినదయ న్యాణిమనోనాథుఁ డో
వనజాతౌ బలిబంధనంబు తగవే వారింపు మన్న న్జగ
జ్జనకుం డిట్లనియెకనుధామధురవాచా వీచివాచాలతన్. 184
- తే. ఎవ్వని ననుగ్రహింప నేనిచ్చునెఱు, వానిసంపద హరియింతు వనజగర్భ
యటులుగావున బలిభక్తి కాత్మ మెచ్చి, యిటులుఁజైకొంటి సంపదలెల్ల నేను.
- వ. అనిపలికి బలి కిట్లనియె. 186
- క. వినుము విరోచననందన, ఘనుఁడవు నీవన్నిటా జగంబుల నీతో
నెనయైన దాత గలఁడే, తనరారితీ త్రిభువనైక దాత యనంగన్. 187
- తే. భావిమనువేళ దేవేంద్రపట్టమునను, సిన్నుసేవైద నందాఁక నీవునుతల
మందు వసియింపుమనుచుఁ బ్రహ్లాదుఁ కూర్చి, దనుజ సేనలతోసంపెదైత్యవిభుని.
- తే. కడమయజ్ఞంబు సమదృష్టి గలిగి సర్వ, హింపు శుక్ర యటన్నునువేంద్రుఁజూచి
యేకదృష్టి నే నిర్వహింతుసామి, కరుణచేంచువల్కి నానురగురుండు. 189
- మ. వనజాతౌతుఁడు మాటమాత్రముననే వైరోచనశ్రీలఁగై
కొని యిరితి జగజ్జనుల్ పొగడఁగా షోణిధరారాతికి
చ్చిన బ్రహ్మాదు లువేంద్రుగాహరిశుభశ్రీసాంద్రు దేవేంద్రు నిం
ద్రునిగాఁ బట్టముగట్టి రెల్లరకు సంతోషంబు వాటిల్లంగన్. 140
- క. అపితియుఁ గశ్యపుఁడెటనలె, ముదమందిరొ యటులుచెలఁగె ముజ్జగములు న
భ్యుదయం బ్రింద్రోవేంద్రులు, పొదలింపఁగఁగ్లేశలేశమును లేదయ్యెన్. 141
- నీ. ఘనగదాదండంబు ఁగొని యిదిరాకాంతుండు వాకిలి గాఁచియుండఁ
దనకులోఁగాని యుద్ధతుల యుద్ధతిమాన్పు పనిపట్ల చుకంబు పంపుసేయ

నేకార్యమునైన లోకపాలాదికు లనిశంబు దనుబుద్ధియడిగి కొనఁగ
లీతరూపవిలాస లావణ్య వత్తులైన కన్యకామణు లూడిగములు సల్ప
తే. స్వర్గలోకంబుకం పెను శతసహస్ర, గుణములెక్కుడుగాఁగల్గి ప్రణతికెక్కు
సుతలమున నేడు నున్నవాఁ డతులకీర్తి, చక్రిమతవర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి.

మ. ఇలలోఁ డీకటిగల్గఁ దెల్పుదు రదే యిందేల లేదంచుము
గ్గులువేడం జెలులార మీముఖురుచిం గన్పట్టఁగాలేక కొ
ప్పులలోఁ దాఁగెనటన్నఁగుంతలమమంబుల్ దీసి వీడారుచి
న్నులు వైతోఁచనివే యనం బరినగున్ దై త్యేంద్రవాసంబునన్. 143

మ. జలకేళీ సమయంబులం గలఁగిపోఁ జక్రంబులం దోలెనో
లలనా నీనగుమోముచందురుని లీలంగాచితే యన్న విం
తలువెంటింగద చంద్రుఁ డెవ్వఁడొకొ నాథాతెల్పుమంచన్నఁ గెం
పులయందంబునఁ దన్ముఖంబుజముఁజూపున్ వల్లభుం డచ్చటన్. 144

మ. అతిపాత్రంబగు పద్మనేత్రునకు నత్యోదార్య లీలాప్తిచే
ఁగితిదానంబొనఁగ న్నొసంగుబలికిం జేకూరెఁగా కర్దిరా
నుతిలావాసము గల్లునే యొరులకున్ తుద్రప్రదానంబునన్
స్తుతవైకుంఠముఁబాసి యచ్చటవసించుం జక్రిభోగార్థియై. 145

తే. అఖల సద్వార పాలకుఁ డైనలోక, వల్లభుఁడు ద్వారపాలకవంశజులకు
ద్వారపాలకుఁడౌట తప్పక్షియుణము, దీట దేమిచ్చిన నటంచుఁ దెలిసికాదె.

తే. తమపితామహులీతనికి ద్వారపాలు, రైరియదిపుణ్యమున కింతెయనుచుఁగొల్వ
ధరణిపాదత్రయ మొసంగి తానుజేసె, వెన్నుఁడు బలిమాటకు వన్నెగలుగ.

క. శ్రీ వామనావతారక, థావిభవము విన్న జనుఁడు ధనథాన్యయశ
శ్రీవెలయుఁగ భువివర్ధిలి, యావెనుక న్నోక్షులక్షి కధ్యక్షుఁ డగున్. 148

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యుఁడు దెల్ప విని ప్రమోదాన్వితుఁ డై
జనమేజయుఁ డవ్వలికథ, యనఘా విన వలతుఁ దెల్పు మని యడుగుటయున్.

మ. జలబాఠమణికంకణ క్షణనచంచచ్చంచలాచామర
చ్చల చక్రంగగరుద్విచాలనచలాంచచ్చంచరీకచ్చటా
కలనాసూచక కుంతలద్యుతితరంగస్తేరవక్త్రాంబుజో
జ్జ్వలపత్రాయతనేత్రకోణవిహారత్సౌభాగ్యలక్ష్మీయుతా. 150

క. తారకదారక దారక, తారకవిధి దారకాంతి తతయశ కవిబృం
దారకమందారక బృం, దారకవర వైభవా త్యుదారకళాధ్య. 151

మాలిసీ. మగదలకులవర్యా మందరాహార్య ధైర్యా
 జగదభినుతచర్యా శాశ్వతాదార్య శౌర్యా
 నిగమపదవిహారా నీతికార్యానుసారా
 ప్రగుణ సుగుణహారా రంగమాంబాకుమారా.

152

గద్య. ఇదిశ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షపీఠాపరిపూర్ణదీప్తతరాష్ట్ర
 భాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయసకలవిద్యత్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగ
 నామాత్యసుధాసముద్రసమున్నిద్రపూర్ణిమాచంద్రరామమంత్రింద్రప్రణీతం
 బైనదశావతారచరిత్రం బనుమహాప్రబంధంబునందు పంచమాశ్వాసము.

౫. వామనావతారకథ సమాప్తము.

౬. భృగురామావతారకథ.

ప ప్తా శ్వా స ము.

ధవ కథానుధారస
మాధుర్యాధీనహృదయ మగదలలపా
ధోధికభానిధి సకలక
భాదికనైపుణ్య కృష్ణయార్య వరేణ్యా!

1

తే. అవధరింపుము జనమేజయక్షితిశ
శేఖరున కిట్టులను వ్యాసశిష్యమాసి
ధరణివర భృగురామావతారక వింకను
నెలియజెప్పెద వినుమని తెలుపఁ దొడఁగె.

2

శా. శ్రీకాంతోజ్జ్వల దంతవాస మలకాక్షీణ ప్రభావాప్తము
ద్రాకారాజవిరాజమానముఁ గళారమ్యంబు శుద్ధద్విజా
లోకం బుత్కట హేమధామవర వల్లస్ఫూర్తి చిత్రంబు క
న్యాకుబ్జంబు కకుబ్జనస్తుతినిఁ జెల్పింబౌ ముఖాబ్జంబునన్.

3

ఉ. ఆపురమేలు గాధి మనుజాధిప శైలనిరోధి బాధితా
టోపవిరోధి సాధిత కరోరధరాంత పయోధి యూధికా
భాపటు ర్త్తిశోధితకపర్దిశిరోధి సమేధితాత్మమే
ధాపరిపూరితాంబుధిమతాగృహమేధి మహాశ్వమేధియై.

4

చ. అతఁ డొకనాఁడు వేడుక నొయారులు గొందఱు గొల్వ్వసేయఁగా
రతనపుమేడనున్నతటి కాఁగ రుచీకుఁడు చారుభక్తితో
నతిధిసపర్యలం బ్రముదితాత్మనిజేసి మణిమయాసన
స్థితు నొనరించి తా నతనిచెంత పసిం చె విసీలి నత్తఱిన్.

5

తే. పడుచుఁ దనమునఁ బైవక్కఁ బడుచునున్న
పడుచునొక్కతె వేడుకపడుచుఁ గాంచి
రాజ యికన్య నీకూతురా మతేమి
భాగ్యశాలిని సకలసంపదల నీవు,

6

- క. వీక్షించినపుడె తెలిసెన్, లక్షణవతియంచు రాజనందనిహస్తం
 బీక్షించి తపసి సతియగు, లక్షణమున్నయది నాతలపు చేసారెన్. 7
- క. కన్యార్థిసగుచు వచ్చితి, ధన్యా నీయింటికడకుం దడయక నాకుం
 గన్యాదానముచేసి యునన్యాదృశ సుకృత మొందుమా నృపసోమా. 8
- ప. అనివలీకిన జడదారిపలుకులు ములుకులై చెవినాటిస నుక్కిపడి యప్పుడప్పు
 డమితేడు తనమనంబున. 9
- తే. ఆకుసలము మెసవి యడవిలో వసియించు, తపసులేడ రాజతనయలేడ
 నంచు నించుకైన నెంచక యక్కటా, యడుగవచ్చె నిట్లు వెడంగుండవసి. 10
- తే. ముక్కుననె యుండుం గోపంబు మునులకెల్ల
 జెల్లబో యాయన శపించినను శిశించు
 నటులుగావున నొకయుపాయమున దీని
 గడవెదనటంచు నిట్లును గౌరవమున. 11
- మ. అమలాత్మా నినువంటి ధన్యునకుం గన్యాదానముం జేయుభా
 గ్యము సామాన్యమె యైనఁ జంద్రధవళాంగ శ్యామకర్ణాగ్రవా
 హముల స్వేయినొసంగఁ గావలయుం గన్యాశుల్క మస్తత్కుల
 క్రమ మీరితి నొసంగి కైకొనుమిదే కన్యామణి న్నావుడున్. 12
- చ. వెలవెలబోవు మోమునను విప్రకుమారకుం డొర యెవ్వరుం
 దలఁపరు తొల్లి యాతలపు ధారుణిలోపల నిట్టిగుఱ్ఱము
 ల్లుగునె గల్గెనా యొకటిగా పగిగావు సహస్రవాహము
 ల్లుగునె యెమిసేయుదును గన్మియజూచిన నానయయ్యెడిన్. 13
- మ. అనుచు నైవ్వుడి గొంతచింతయిడి రాజా మంచిదే తెత్తునం
 చని యంపించుక భూమింగల్లు సకలత్వాధీశులస్వేడి యెం
 దును దాదృక్తురగంబు లేక మదిలోనూల్కొన్న చింతాభరం
 బున నిట్లంచుం దలంచె మాని యపరాంభోఁ శ తీరథ్థుడై. 14
- సీ. నెఱివేణిగూడని నెటులు నెన్నుదుటిపై కమృకస్తురి తిలకమున నెరయఁ
 దెలివాలుగనుకెలంకుల సానదేతెడి చికిలిచూపులాకిత సిగ్గుగులుక
 గోనొక్కిన పాలుగాలు కెంజెక్కుల నుదిరివ్వులకాంతి యుదుటుసూప
 నొరులచూ పొరయుచో నుసిరికాయమెలుంగు చన్నుల పయ్యెడచాటుకొనఁగఁ
- తే. గొమరు ప్రాయంబునను ముద్దుగులుకుచున్న
 కన్నెజూచినమొసలు నాకన్నుం గవకు
 నిదురగాన హయంబుల నెమకిగాన
 గాన నీచింతదరిజేరు క్రమముగాన. 15

- మ. అనియత్యంత దురంతచింత మునిరా జౌర్వానలబాన్ధలికా
 ఁ. ఘనసంతాప పరిష్కవస్తకర నక్రగ్రాహ మీనాదిజం
 తునికాయాభ్ర నదీ నివాస కరుణోద్భ్రుతోర్మికా హస్తమై
 కనసౌవార్ధి గుభిల్లునం దుమికె నక్రస్ఫూర్తి వర్తిల్లగన్. 16
- చ. దుముకి మునీంద్రనందనుడు తోడనె వారుణభృత్యులెందఱే
 సమధికభక్తిజేరి కడుచక్కనిమార్గము సూపఁగా నుపా
 యమున నగాలికోసరిలి యయ్యమరావతి సేరివచ్చు సం
 యమి యమితప్రభావమున కప్పలి విస్తయ ముప్పలిల్లగన్. 17
- క. ఎదురుగవచ్చి మునీంద్రుని, పదములు పన్నీటఁగడిగి బంగరువిరుల
 స్సదమల భయభక్తులు మది, బొదలం బూజించి యతని బొగడుచు ననియెన్.
 కా. సామాన్యుఁడె భవద్గురుండు భృగుఁ డక్షయ్య ప్రభావాఘ్నఁ డై
 యామూర్తి త్రయిచేతఁ బూజగొనె నింద్రాదు ల్భవత్కింకరు
 త్నీమాహాత్మ్యము కొంచెమే కలిగెఁగా నీపాదముల్లాల్కఁగా
 నే మున్నేమితపంబు చేసితినాకో భృగ్వాన్వయ గ్రామణీ. 19
- మ. అనిన నరుణు విసీతవృత్తికి విసీతప్రాప్తి యగునని సంతసిల్లి మునివల్లభం డిట్లు
 నియె. 20
- మ. చెవి నల్పుం దనువెల్లఁ చెల్వుగల తేజుల్వేయిటిం గోరి నే
 భవత్కైకాశ్వని మేషవాహనుని గంధర్వద్విషద్యాహు మా
 నవవాహు న్నిరసించి కాండపతిని న్యాచింపఁగా వచ్చితి
 న్సుఖనాథీశ్వర యిచ్చిసంపుము శుభంబు త్నీకుఁ జేకూరెడిన్. 21
- మ. అనిన న్భాగ్యము చేసితి న్దునికులాధ్యక్షా సహస్రాశ్వము
 ల్లాను నేనిచ్చెర నంచ నట్టివాసఁగన్ ఊఁచీనురేంద్రుండు గ్ర
 క్కున గంగానదిత్రోవగా వెడలెఁ దత్కంఠాణబాతంబునం
 దసరారెన్ హయతీర్థ మన్నదినిఁ గన్యాకుబ్జ సార్వభౌమనన్. 22
- క. జటివరుఁ డిటువలె గంగాతటని గృహీటముల వెడలి తతఘోరఘరా
 న్ముఖితేధరాచటులరజః, పటలారుణితాంశుఁ డగుఁచుఁ బటతెంచుటయ్యన్. 23
- చ. పరస్పపుఁ డెవ్వఁడో పురమువైఁ జనుదెంచెనటంచు గాధిభూ
 పరుండు మహారథ ద్విరద బంధుపదాతుల తోడఁగూడి ము
 డ్దరకరవాల తోమరగదాపరిఘ తురికాదిసాధనో
 త్కరము వెలుంగఁ బెట్టెదురఁ గన్గొని డగ్గటివిప్రుఁ డిట్లునన్. 24
- కా. మామూ తెచ్చితి వేయిగుఱ్ఱములు కొమ్మా నాకు నీకన్య ని
 మ్మా మాట ల్వైయియేల యంచసిన గోత్రాధీశుఁ డాచార ని

- స్వామాన్యంబు తపోవిశేషమెకదా జామాతయయ్యె స్ఫురీ
యీమాసింద్రుడు నాకు నాకులము యెంతే పావనంబయ్యెడిన్. 25
- తే. అనుచు ముడమున మునిఁ దోడుకొనుచుఁ బురము
నేరి పురమెల్ల మిగులఁ గై నేయఁ బనిచి
వేగ మాహూర్తికులను రావించి లగ్న
నిర్ణయముచేసె గాధిభూనేత యంత. 26
- సీ. చెలువయొక్కతె నూనె చిలికించి జడవిప్పి సిదురరాఁ దలయంటె నేర్పుమీఱఁ
జెలియోర్పు కుంకుమ నలుగిడ భసితాపలి ప్తదేహము హైమవీప్తి మెఱయ
గంధ మించేలన గండంపు టటకలిఁ బెట్టె నవ్వుచు నొక్క బినదహాక్షి
యుష్టాంబువులటంచు నొడ్డుకోఁ గోఁచెచ్చ జలముల నొకకల్కి జలకమార్చె
తే. చలువలనిచ్చె నొకచెల్వ వెలఁదినవ్వు
లుత్తరీయము లంచుఁ జేనొడియ మూల్య
భూషణంబులఁ గై నేనెఁ బొలఁతయొకతె
రాజులమె యంచు నమ్మునిరాజు నెలఁగ. 27
- తే. ఇవిధంబున రుచికముసింద్రచంద్రుఁ, బెండ్లికొడుకునుజేసినఁ బ్రేమమీఱఁ
గన్యకామణి సకలశృంగారములను, చెలులు గైచేసి రటమున్ను చెలువుమీఱ.
సీ. అటగాధిభూపాలుఁ డత్యంతమునముతో జాతిముత్యపు పెండ్లిచవికెలోనఁ
దోరమై మంగళతూర్యఘోషంబులు భూనభోంతరముల జోరుకలఁగఁ
బాటలగంధులు పాటలుపాడంగ మమతతో రుచికుపాదములు గడిగి
మధువర్క మొనఁగి సప్తతి సత్యవతిఁ దనపుత్రి కామణి ధారవోసియిచ్చి
తే. యంత నాల్పదినంబులు నైనపిదప, భూరిమణిసన్తువాహన భూషణంబు
లరణముగ నిచ్చి యల్లుని నాడుబిడ్డఁ, దనపురంబున నిల్వఁ జిత్తమునఁ దలఁచి.
మ. అనఘా మానసశుద్ధి గల్గిన నరణ్యానిం బ్రసర్తిల్లుట
ల్లనకాగారమునందు నుంట సరియేకాదే తమోదూరుఁడై
జనకుండేలఁడ భూమి మీరటులు నస్తత్పట్టణాభ్యంతరం
బునఁ గొన్నాళ్లు వసించు టొప్పనె యన న్భూమిసురుం డిట్లునున్. 80
- ఉ. మంచిది సార్వభౌముని కుమారికెకు న్వనవాసభేదమే ,
ట్లించు నటంచు నెంచి వనియించెద ¹నట్లనె దీన నేరమే
మంచుఁ దదీయ పట్టణమునం దొకకాంచన మంగిరంబునం
జంచలనేత్రతోడఁ బతి సల్పె సమస్త గృహస్థధర్మముల్. 81
- చ. గురుకుచకుంభము ల్గదలఁ గ్రొవ్వెదజాఱ గడాని కమ్మకొ
వైలుగులు వల్కు చెక్కులనుమించ మిటారపుఁ గల్కిచూపులం

దొరసిన సిగ్గుతో నభకుతో సతతంబును గ్రొత్తపెండ్లి కూ-
తురు పరిచర్య సేయఁ బతితోరపు వేడ్క నొనర్చు సత్ప్రియల్.

82

సీ. ఔపాసనంబున కక్షత దైవ్వున్న తఱినిచ్చు నపుడు త త్తటముపేర్చి
నానటే నై వేర్య మా యెనాయన నా యె నక పదార్థంబు లునుచు నేరు
పడుగకమున్న మాటిడఁదెచ్చి యాతఁడేమాత్రంబు వలనన మగుడు సిగ్గు
మడుపులన్నియు నొక్క మఱియిచ్చి ఘజియింపఁజనుమన్న నొంపొండ్ సంగుప్రేమ
తే. విశ్రమింపఁగ శయ్యగావించు నెనరు, వీజనం బల్లనల్లన వినరుమమత
యొయ్యనొయ్యన పాదంబులాత్తు బత్రి, బతినిజొక్కింప మెలఁగునప్పద్దగంధి.

సీ. అంతట నొక్కనాఁ డాగాధిపత్యపత్ని పతినికోలాటంపు ప్రతిమజోళ్ల
తీరై నమంజ్ఞి తేరతోడి పచ్చల పల్లకి యిక్కి ప్రాభవము మెఱయ
నిరువంకనుడిగంపు విరిఁజొండ్లు రా నన్న గళుముందిసందడి గడఁకొత్త
రంగులఱవికెలు బంగారుపూకొప్పెసవరము ల్వగవగ ¹వన్నచీర

తే. లద్దము ల్పరిమళములు నాదిగాఁగఁ, బెట్టియలతోడరాఁ దనపట్టియున్న
నగరికేతేర నారాజనందనియును, మోకమునఁ దల్లిపాదాబ్జములకు మ్రొక్కె.

తే. మ్రొక్కినను లేవనెత్తి యమ్ముద్దుఁగూతు, నక్కుననుజేర్చియో యమ్మ యగ్రవర్ణ
చెట్టనట్టియు దండంబు వెట్టఁదగునె, రాచవారికి నంచు నారాజవదన.

85

క. నునుసిగ్గునఁ దలవంచిన, తనయకు వస్తువులొసంగి తపనీయగృహం
బున నొక్కరత్న పీఠిని, నెనరుగఁ గూర్చుండి యిట్లనియె గూతురికిన్.

86

ఉ. కన్నియ నేడు సీముఖవికాసమా దెల్పె సమస్తసౌఖ్య మై
సన్ని నువేడ వేడుకగు నాకుండు నిచ్చులు నింగితజ్ఞాఁదై
మన్న నసేయునే తెలుపుమా యెలఁబ్రాయపు ముద్దుఁగూతు మే
లెన్నక యిచ్చితిం జడున కేనని నీజనకుండు చింతిలున్.

87

తే. అనిన నేమనకున్న సత్యవతిఁజూచి, సఖులు దెల్పఁగరాదటే జననిచెంత
సిగ్గువడనేల మాతోడఁ జెలగి చెలఁగి, పతిచతురుడంచు దెల్పదేప్రతిదిసంబు.

తే. అమ్మయిది దెల్పుకున్న నేమాయె వినుము
తనమనోహరు సాటిగా రనుచుఁ బలుకు
నిద్రుఁజంద్రుని నెడఁబాయ దింతతడవు
నేమిమంత్ర మెఱుగునో ఋషినుతుండు.

89

చ. అనవిని యంతెచాలుఁ జెలులార మహాత్ములుగారె తాపను
ల్యనితల కింపు సేయఁదగువై ఖరిఁగూడి మెలంగఁజాలరే
యనిశము నవ్వనేల యనియాకుశ నాభకుమారపత్ని త
త్తనయను గౌఁగిలించి ప్రమదంబున నిట్లనియె స్తృదూకులన్.

40

తే. కన్య నినుగన్న కతమున ధన్యమయ్యె, నాకులంబంతయును వైన నాకులంబు
గాకమానదు నామది నాకుబలెనె, నీకుదనయుండులేమికి నీరజాక్షి. 41

క. పరివేడికొనుము పుత్రుని, నతుల తపోన్వితఁడుగాన నతఁడొసఁగెడియా
సుతుఁ డుభయ కులంబునకుం, గతియొసఁగెడి ననుచుఁ దెల్పి క్రష్ణజననియన్.

ఉ. బాలికనాఁటిరేయి పతిపజ్జకుఁబోయి పయింటకొంగు కెం
గేలబిగించుచు న్నెలనుగేరెడు లేనగుమోమువంచి వా
చాలతఁజూపలే కిగురుచాయల మోవి గదల్చుచున్న నీ
లాలకచెట్టవట్టి తనయంకమునందిడి మాని యిట్లనున్. 48

తే. యేమి యడుగంగవచ్చితి వింతలోన, సిగ్గువడసేల తెల్పవే చిగురుఁబోడి
యెద్దియైన ఘటించెద నే నటన్న, జననివాక్యంబు నతిదెల్ప మునివరుండు. 44

క. కనిపెంచువయసు గాదే, తనకేటికి లేకపోవుడనయుం డింకనీ
కును నీజననికి నుత్తమ, తనయులు గల్లుటకుఁజరుద్దగఁగావెంతున్. 45

క. అని యున్నతఱిని భృగుముని, సనుదేరఁగ రుచికమాని నతిమణికలశం
బునఁ బన్నీరము పంచఁగ, జనకుని పాదములు గడిగి సంతసమెనఁగన్. 46

తే. చాఁమైమించు దంతంపుఁజవికెలోన, రత్నమయపీఠివైననుంచి ప్రకటభక్తి
పొసఁగ బంగారు పువ్వులఁ బూజసేసి, వినయమునఁడాసి వీవన వినరుచున్న. 47

ఉ. వేడుకమీఱఁగా విధుని వీవన శైశవిని చల్లతెప్పెరలే
గూడఁగ మెల్లనేవిసరుకోడలి వల్లభభక్తి యెందునుం
జూడని సద్గుణంబులును జూచి ముదంబున నప్పుసీంద్రుఁ డి
ట్లాచె వధూమణి యడిగినర్థ మొసం గెద వేడుకమీవనన్. 48

క. వనజముఖి పలుకకున్నుం, దనతల్లికిఁ దనకు మంచితనయులు వలెనం
చునువేఁచె నిన్న రేన, న్నని రుచికుఁడుదెల్ప నతి త్రపాన్విత యగుచున్. 49

తే. తలఁగిపోయిన భృగుమాని తనయుఁ జూచి
యాత్మజులు గల్లుటకు నుపాయంబుదెల్పి
శములకేటికి నృపనివేశములఁ బుత్రుఁ
బడసి వసేనుండు మీవని పలికే చనిన. 50

ఉ. అంతట భార్గవుండు తనయంగనఁ గన్గొని సిగ్గికేటికే
యింతిరా నీడుకోర్కి. ఫలియించెను నీజనయిత్రి నీవు ఋ
త్వంతమునందుఁ చిప్పలము సత్తియుఁగొగిట నొత్తిరండు నా
చెంతకు నీకు నేఁజరువుఁజేసి యొసంగెదనంచుఁ బంచినన్. 51

క. సరభసముగ సత్యవతి, తరుణీమణి యవ్వధంబుఁ దనకెఱిగింపం
బరితోషంఘన నరవర, సురపతిసతి ఋతువు కెదురునూచుచు నెలమిన్. 52

- సీ. మును దాను గడకుఁజోయినదినం బాదిగాఁదెచ్చుక దినమును దినము లెన్ను
మధురము వ్వియమైన మాని భోజనవేళ సారెకునావపచ్చల్లు మెనవుఁ
దులుముననొకపువ్వుదులుము నెచ్చెలియొర్తు లేటపపువ్వువలివైతివనబ్రమయు
నలవోకఁదొడమీఁదివలవ కుంకుమకట్టగనుఁగొనితొలఁగితివనుచుఁ దొలఁగుఁ
తే. దెలిసి కాకున్న వగచు నజ్జలరుహాఁషీ, యంత నెలయైనఋతువైనయాత్మజయును
దానుమాన్నాల్లు మూఁడేండ్లుగానుగడపి, నాలవదినంబునందున్నానములుచేసి.
- వ. నిబ్బగంబగు నబ్బరపుసంతసపుకబ్బినుబ్బితబ్బిబ్బగు నబ్బిబ్బాకపతులు రుచికుం
డాడినక్రమంబు వోనాడి వాడిచను మొనలు గాఁడిపాటఁ బుడమితేనిపూఁ
బోడి మేడియును రుచికమునిలిగుచకుచ రావియును గొఁగిలించి పసుపాడిన
రాచిల్కలవడువున నడిపీఠినడ లేరునపుడు తమరాక మనుగల్గనొవిదల్లులవలన
విని చంకలనిండపసిబిడ్డలు గల్లుతల్లులు సరగమఱుఁగునకరుగమందిరంబున కరిగి.
- తే. మానిపతి బ్రాహ్మసక్షత్ర మంత్రములను, జరుపుగావించి యటయుంచినవిధనదిఁ
జనిన నావేళ మెనవిరి తనయచరువు, జనని జనయిత్రిచరువుఁడ త్తనయ పదరి.
- ఉ. అంతట మానివచ్చి యదియంతయు నాత్మ నెఱింగి కిన్మతోఁ
గాంతరొ నీదుగర్భమున క్షత్రకులాంతకరుండువుట్టెడి
స్థాంతిధనుండు బ్రహ్మఋషిచంద్రుఁడు పుట్టెడి నీదుతల్లికి
భ్రాంతిని నీ వొనర్చినవివర్యయ మిట్లు ఫలించు నావుడున్. 56
- చ. భయపడి యంత సత్యవతి ధర్మదంబులవ్రాలి రాజహం
డయినకుమారునొల్ల సదయాత్మ నొసంగు మటంచువేడిన
న్దయ ముని నీకుతుండగు నుదాత్తుఁడు దత్తనయుండు ఘాతుకుం
డయిజనియించు నీజననియందు మహర్షి వరుండు పుట్టెడిన్. 57
- క. అనివల్సిన ముదమందిరి, వనితామణు లంత సత్యవతి జమదగ్నిం
గనియె జగత్త్రయనజ్జన, వినుతుని నృపపత్ని గనియె విశ్వామిత్రున్. 58
- శా. విశ్వామిత్రుఁ డమిత్ర భీకరభుజావార్యం బవార్యంబుగా
విశ్వంశాలి వసిష్ఠమానిపతితో విద్వేషియై యంతట
నృశ్యద్భిష్టా ఋషిత్వముం గనియె సాక్షాద్భిష్టా దేవాగ్రణీ
విశ్వేశాదులు సన్నుతించగ జగద్విఖ్యాతశీలంబునన్. 59
- క. జమదగ్ని మునియు సకలా, గమనిగమ పురాణాశ్రుతలనాచణుడై
శమదమయమ నియమాదిమ, సమధికగుణశాలియగుచు సన్నుతికెక్కన్. 60
- వ. అక్కాలంబున. 61
- క. రేణుక భూపకుమారి క, రేణుక గుణగణనగణ్య ఋక్షధరిత్రీ
రేణుకగతి శిలేసమదశ, రేణుక విలసిల్లు రూపరేఖలకలిమిన్. 62

- క. ఆకన్నె రౌచిముడు పా,చౌకృతఁ గావించి కాంచె నలుగురునుతుల
స్మికాంతుఁ డై దవనుతుం,డై కూరిమి నెఱవె నతని కవసీనాథా. 68
- క. అనవుడు నమ్మునిఁ గనుఁగొని, జనపతి యిట్లనియె శౌరి జమదగ్నికి నం
దనుఁడై జనియించుట కేమి నిమిత్తం బనిన మాని మృదుగతిఁ దెల్పెన్. 64
- ఉ. నారదహానిచంద్రుఁ డొకనాఁడు వినోదముగాఁగ నానహ
స్రారముఁజేరి భాస్కర సహస్రనిదర్శన యోసుదర్శనా
వైరి నిశాటకోటి నసివారణద్రుంచుట నీదుశక్తియో
సారసపత్రనేత్ర భుజశక్తియు మా కెఱుంగంగఁ జెప్పుమా. 65
- చ. అనవుడుఁ జక్రమూర్తి కమలాననసూనునిఁ జూచి నవ్వుచుకా
విను మొకమాట దెల్పెద వివేకముతోఁ జలవాహనిర్గతా
శని గిరిభిన్న మాట పవిత్రక్తియు యల్లపయోదశక్తియో
కనుఁగొను మట్ల శౌరి యొకకారణ మేన హరింతు శత్రులన్. 66
- చ. అనవిని శౌరిఁ జేరి కలహాశనుఁ డబ్జపలాశలోచనా
దనుజవరేణ్యఖండనము తావకశక్తియు చక్రశక్తియో
యనవుడుఁ జక్రమేమిపని యస్తదుదారబలం బెకాక విం
టనుహరియించెనో యసినడంచెనొ వైరుల నీవెఱుంగవే. 67
- మ. అనిన న్నెన్నునిఁజూచి మాని కమలాక్షా నీవు నీశక్తియం
చును సీచక్రము వేడిన న్స్వబలమంచుం బల్క నిందేదియొ
క్కొ నిజంబన్న ను నవ్వి యట్లయిన నీకుం దేటఁగా నింకనే
నును థాత్రిం జనియింతుఁ బోరుటకుఁ దానుం బుట్టుగా కుర్వరన్. 68
- మ. అని పద్మాక్షుఁడు పంపఁ జక్రము హసాదంచుం బ్రమోదంబు మీ
ఱను మాహిష్మతి నేలుచున్న కృతవీర్యక్షోణి పాలార్గ
ణ్యనకుంబుట్టె సహస్రబాహులయి వైభోగ్రారము ల్లించ న
ద్దననామంబున ధీరతానుగుణతాశూరత్వము లోభిలన్. 69
- మ. అణుమాత్రేతర భక్తియుక్తుఁడయి దత్తాత్రేయు సేవించి య
య్యణిమాద్యప్రవిభూతులం బడసి సప్తాంభోధిసంవేష్టితా
గణితోర్విస్తవసప్తకమ్యగృహరక్షాలీల రక్షించె దా
రుణుడై తోచుచు నెందు యోగమహిమం గ్రూరాత్ములం ద్రుంచుచున్. 70
- సీ. మఖభోక్తలయశక్తి మాన్యగా వేలుపువెఱ్ఱ మందులుసారె వెతకసాగె
పాహుమధూమంబుల నుబ్బుమబ్బులు మరున్నే తత్కృజ్జలలలో నిల్వవయ్యె
వివిధకాంక్షలఁ జెంది ద్విజులు గృతాథులై దేవతాతతులఁ బ్రాధింపరైరి
యెడలేదు నువుగింజ యిడఁగ సప్తద్విపములయందు యూపము ల్పాదలుకతన

తే. నర్జనక్షోణిపాలకుఁ డహరహంబు, సేయుయాగంబుల నతండు సేసినట్లు
ధర్మములు చేసినట్టి భూధపునిఁగాన, భూతభావిభవత్కాలముల నరేంద్ర. 71

సీ. ఉడురాజముఖులతో నొకనాఁడు జలకేళి సవరించుచునువిలాసంబుగాఁగఁ
జేతులచేత రేవాతోయములు గట్టి యొకయిన్ని యవ్వలి కుబుకనీక
యంతటవిడువ నయ్యంబుప్రవాహంబు పైకతలింగపూజన మొనర్చు
రావణు ముంప విభ్రాంతుడై కోపించి కలహించి వచ్చినఁ గాంచి నవ్వి

తే. వానిఁ గొనిచని చెఱసాల వై చనంతఁ, తొత్తునకుఁగాఁ బులస్త్యుండు బ్రార్థనంబు
సేయ దశకంఠువిడిచె రక్షితరణాహృత్, తార్జనుం డగు కార్తవీర్యార్జనుండు. 72

సీ. మఱియొక్కనాఁ డల్లమహిపుకొలువన కొక్క-బ్రాహ్మణుఁ డరుచెంచి పార్థివేంద్ర
యాకలిగొంటినే నడిగినయన్నంబు వెట్టింపుమనవుండు నీతి నతండు
నటువలె బెట్టింతు నవని నే దహనుండ నీదేశమాహుతి యిచ్చుటన్నఁ
బొంకక దావెంటఁ బోవుదు శిఖినార్పువారి వారించుచు వసులు పురము

తే. లాదిగాఁ గాల్పసీయ నిజాశ్రమంబు, దగుల వగచుచు వరుణనందనుఁడురామ
దలితభుజుఁ డవుగమ్మని యిలుకఁబలుక, యులికియంతట నర్జునుం డుండెఁబురిని.

చ. హరియును రేణుకాజలరుహాయతనేత్రకు జామదగ్ని నా
ధరిణిజనించి జాత్యుచితతాపసవేదముమీఱి శూరుఁడై
పరశువుఁ బూని మానిజనబాధకసింహహయవ్యిచన్త్రగో
త్కరకీరిముఖ్యసత్త్వముల దైత్యులఁ ద్రుంచుచునుండె నెల్లెడన్. 74

చ. అట నొకనాఁడు రేణుక మహర్షి పురంధ్రులతోడఁగూడి యు
ప్పటివలె గంగకీరియతిపావనతీర్థములాడి యన్యదు
ర్బటముగవాలుకాపటలి గట్టి ఘటికఁ ఘటియించి నీటితోఁ
గటితటినుంచి దోతులు గాలికి బైనడతేర వచ్చుచోన్. 75

సీ. అలతిజక్కవజిట్ట లంచుఁబట్టిఁగానిగుబ్బలం చెఱుగనే కోమలాంగి
నునునాచుతీవియ యనియొడిసితిఁగాని వేణియం చెఱుగనే విద్రుమోష్ఠి
సుడియంచు మునిప్రేత్సఁ బుడికిచూచితిఁగాని నాభియంచెఱుగనే నలివగంధి
తామరవిరియంచు దావిగ్రోలితిఁగాని మోవంచు నెఱుగనే ముద్దులాఁడి

తే. యంచునర్తోక్తిఁ జెనకుచు వించుఁబోండ్లఁ
గూడి జలకేళి గావించు కోడెకాని
తలిరువిల్కాని నగుచక్కదనమువాని
నొక్కగంధర్వు గాంచి యయ్యుత్పలాక్షి.

76

తా. ఏమే రేణుక కూడిరాగదవె నీవెవ్వారి నీక్షించెదే
ఘామాట ల్గినవేయ టంచు మునిభామారత్నము ల్బిల్వ నో

- పెనా మీ కెంతటితీవ్రమే నిలువరే యొక్కంత సేపంచు న
కామిన్యత్తమ నిల్వై దోడినతులేగ న్వానివీక్షించుచున్. 77
- తే. మఱియు మఱియును వానివృద్ధభవికార
ముల విలోకించుచును వేత్రతలపులేక
బ్రమసి యసుర క్షయై యున్న పంచబాణ
కాండ మగలించె ననఁ గటిఘటము పగిలి. 78
- క. జలములఁ జేలముదడసినఁ, జెలి యది యపుడెఱిగి యకట చేసడలె నటం
చలగంగయిముక నెప్పటి, వలెఘటముం జేయఁబోయి వసగాకున్నన్. 79
- క. తనపాలివ్రత్యంబున, కును భంగము వచ్చెనేలొకొ యని చిత్తం
బునఁ దలఁచుచు గుండియజల్లన నిక నేనెందు జొత్తు నని సతివగతోన్. 80
- శా. నానారీతులఁ బిల్చునెచ్చెలుల వెంటం బోవ కేనూరకే
యీనిర్భాగ్యు నిఁజేల సూచితిని నాకీభంగపాటొందె నే
లా నాపాలివిధాత నానొసట వ్రాయఁబోలు నీరీతి నిం
కేనేమందును గంగలోఁ బడుదునో యీదుర్వశం బింకంగన్. 81
- తే. అనుచుఁ జింతించుచును రిక్తహస్తములను
గదియవచ్చిన యిల్లాళిఁగాంచి నాథుఁ
డెంత ప్రాధ్దామ్యే బోయి నీవంతతడవు
నెచటనుంటివి జలఘటం జేది యనిన. 82
- క. ఏమన నేరక యూరక, కామిని తలవంచికొనిన గపటజ్ఞుండౌ
నామునికి వచ్చెంగోపం, జేమాత్ర మొ నాటికొవ మీశ్వరుఁ జెఱుగున్. 83
- క. జటివరుఁ డిటువలెఁ గనలుచుఁ, జటచిటనిప్పుకలు నెదర జిగికనుఁగొనలం
దటతటకటతలు లదరఁగఁ, గిటకిటమన రదనపటలి గీటుచుఁ బలికెన్. 84
- శా. ఔనే యోసి దురాత్తురాల నిను నిల్లాలంచు సేనమ్మియుం
ఁజే నీవిట్టు దురాశఁ జెందఁదగునే నీభోగము ల్సెల్లునే
కానిమ్మంచును కుక్కవంత యిదిగోఁగన్గొంటి దుశ్చేష్టితఁ
దీనికా ద్రుంపుము శస్త్రపాణివయి మాతృస్నేహ మింకేటికిన్. 85
- తే. అనిన శ్రీరామరామ యటంచు మాని
నందనుఁడు హస్తములను గర్లములుమూసి
యెంతమా టానతిచ్చితి రింతసేయ
నేమి నేరంబు గావించె నీపురంద్రి. 86
- ప. అని మఱియు స్వేచ్ఛాగర్భవతు లగుసతులనైతంబు నోర్చి కూర్చుకొను
బృహస్పతివ్రథకుల వినమే యట్టికాయకదోషం బణురేణుఘాత్రం బీరేణుక

యందు లేదుగదా మానసికదోషంబునకుం దగినప్రాయశ్చిత్తంబు చిత్తగించుట
యుత్తమం బిది సీచిత్తంబునకు రాకున్న నిష్కృత్తకాశిని వర్జించు టంతియకాక
క్రూరకర్తంబు బ్రాహ్మణునకు ధర్మంబు గాదని పలుకు రుక్మవంతుతోఁ గూడ
వివస్వత్సు షేణవిశ్వావసులు మువ్వురు సుతులట్లుపలికిన దురాధర్వామర్షంబున
నమ్మహర్షి దురాత్మలారా మాకుధర్మోపదేశంబు సేయవచ్చితే యలంఘ్యమ
ద్యచనోల్లంఘనదోషంబున నజ్ఞానులై వనజంతుసంతతులంగూడి తపింపుండని
శపించి యాముని చెంతనున్న పరశురాము విలోకించి సీవైన సీచంచలాత్మ
ద్రుంచదవా లేదోయని యడుగ గడగడవడంకుచు కేలుమొగిచి మీరునొడి
వినవడువున నడంచెద ననిన తడవుసేయకు మని తండ్రి తరువిడఁ బెల్లడరు
నడలున భార్గవుం డనర్గళ ధారాకలోరంబగు కుతారంబు దెసచూచినఁ గనికొడు
కులారా మిమ్ము నెడఁబాసిపోయెదనని కన్నీరునించుతల్లింగాంచి రుక్మవం
తుండు మొదలైన నలువురుసుతులు మాతృస్నేహంబువలని దుఃఖావేశంబున
జననికంతంబు వట్టికొని తోఁబుట్టువుల మమ్ము మొదట మట్టు పెట్టి మఱిమీఁదట
మాతృశిరంబుఁ గొట్టి కీర్తిగట్టుకొమ్మని బెట్టు చలపెట్టిన వారలనెట్టు విడిపింప
లేక పరశ్వధాయుధుండు దనమోము చూచిన జమదగ్ని యగ్నివిధంబున
బగ్గున మండిపడి రుక్మవత్ప్రభృతులమున్ను గా హతులం గావించి పిదప రేణు
కను దెగవ్రేయు మని త్వరపెట్టిన బెట్టుల్కి యిట్టికట్టితనంబున కొడిగట్టుట
కెట్టిపాపంబు చేసితి నో యని యదఁ బట్టుసాలక నెట్టుకొనుదట్టువు నెవ్వగ
నిట్టట్టై యట్టకేలకు నొడంబడి దిట్టతనంబునఁ దనతోఁబుట్టువుల నొకరొకరిఁ
జెట్టవట్టి కడకు రాదిగుచుచు వారు తమ్ముఁడా నీకిది ధర్మంబుగాదని వాపో
వుచు నొకకేల మాతృకంతంబు విడక నొకకేల నొడ్డించుకొన నొడ్డారంబు
మానక గండగొడ్డంట నన్నలుపుర న్నలజడ్డిగంబులు ద్రెంచిని దిగువంబడ్డ
తత్కళేబరంబులపై వ్రాలి వారిబిడ్డలు నిల్లాండు కన్నీరు మున్నీరై
దొరుగ నురంబులు శిరంబులు మోదికొనుచు బహువిధంబుల విల
పించుచుఁ గట్టా యిట్టి శోకం బెట్టు భరింపఁ గలవారము రామా
పరశ్వధంబుననే యింక మావధంబునుంగావించి యధిపులం జేర్చి యధికపుణ్య
పదంబునం బొమ్మని వేడఁకొనిన నట్టిక్రూరకర్తుండ నొగదాయని రెట్టించువగ
రేణుకేయుండు దల్లికిం బ్రణమిల్లి యమ్మా భావంబున నిష్టదైవంబుఁదలంచు
కొమ్మనిన నమ్మాని నాకింక నితరదైవంబున్నదే యనిపతికి నమస్కృతిచేసి
మహాత్మా మనోవాక్యాయ కిర్తంబుల సీప దైవంబని యుండుదుంగాని యెం
డెటుంగఁ బురాకృతవశంబున నివృడ్డిట్టిమానసికదోషం బనుభవించితి నీదోషంబు
మరణాంత ప్రాయశ్చిత్తంబున నివృత్తంబుగావించి నాజన్మజన్మాంతరంబుల మీకే

దానినై పరిచ్యో సేయుటకు ననుగ్రహింపుం డని పునర్వందనంబు చేసి కరగత పరశుధారాభీముం డగుపరశురాముం గనుంగొని కుమారకా క్షణభంగురం బైన యీశరీరంబునకుఁ గా విచారంబు వలదు జనకవాక్యోల్లంఘనంబున రుక్త వదాదు లిట్లుయిరి గదా సీవైన జనకవాక్యప్రతిపాలనంబున దీర్ఘాయుష్షంతుండవై కులంబు నిలుపుమని రేణుక పద్మాసనాసీనయై పుత్రా యనుష్ఠల నియమింపక నా పతి నిన్ను నియమించిమేలుచేసెఁగనుక చెదరక ధారదప్పక యొక్క పెట్టునం దె గనఱకుసీనేరుపు సూతమను మాత తేగువసూచి తల్లి తేగనఱకుమందుఁ బెంచి తివే యీచేతులందుఁ బలవలకన్నీరునించి యొడలు గడగడవడక జమదగ్నిదు రాగ్రహదుర్గకుం బలిపెట్టుచందంబున నెట్టకేలకుఁ గేలికుతారంబున రేణుకశిరం బు గఱుక్కనం దెగనఱకినఁ దలమిడిసి యల్లంతటంబడియెఁ దత్కంతనాళంబున జుల్లున రక్తంబుచెడలునప్పుడు హాహాకారంబులు సేయువారును రేణుకవలన నే మిపాపం బిది యధర్మం బనువారును నిట్లయిన స్త్రీకింకఁబాతెవ్రత్య మతిదుర్గభం బనువారును ఋషుల కింతరోపంబు చెల్లునే యనువారును పరశురాముం డతి త్రూరకర్తుండు పొమ్మనువారును రాముండేమిసేయుఁ దండ్రిసెప్పినయట్లు సేసె ననువారును దండ్రి ముదిముది తప్పుసెప్పిన నకార్యంబు రామునకుం జేయఁ ద గునే యనువారును జేయకున్న నన్నలవా టొందఁజేయనువారును నెట్టివాటొం దినఁదా నేమి యిట్టిత్రూరకర్తంబున కొడిగట్టఁదగునే బ్రాహ్మణున కనువారును వీ రెక్కడిబ్రాహ్మణులు జన్మాంతరంబున బోయ లనువారును బోయలైనం దనువారిం దెగఁజూతురేయనువారును నిట్టియత్కృష్టకర్తంబున జమదగ్ని కీచ్చటనె యను భవంబునకు రాకపోవునే యనువారును జమదగ్ని సర్వజ్ఞుం డతఁ డెఱుంగఁజే యిదియెట్టి ధర్మసూక్తంబో యనువారు వైరి యయ్యాశ్రమవాసు లయ్యెడ గరుడగంధర్వసిద్ధవిద్యాధరాదులతోఁగూడ బ్రహ్మరుద్రేంద్రాదు లంబరంబున నిల్చి యాసాహసకర్తం బద్భుతంబని చూచుచుండి రయ్యవసరంబున. 87

చ. బలిబలి నిన్ను మెచ్చితి నపారథుజాబలధామ రామ సీ వలయు పరంబు వేఁడు మనివారణ నిచ్చెద నన్నదండ్రి ప జ్జలజములందు వ్రాలి మునిచంద్ర యొసంగుము జీవితంబు ల న్నలకును నాదుతల్లి కనినం జమదగ్ని ప్రహృష్ట చిత్తుండై. 88

తే. వారివారితలలు వారివారికబంధ, ముల నమర్పఁబంచి మునివరుండు గరకమండలూదకములు పైఁ జల్లిన, సుతులతోడ బ్రతికె సతియు నంత. 89

ఉ. నిద్దరవోయిలేచుగతి సీరజలోచన లేచి నవ్వులే ముద్దు మొగంబుతోఁ బతికి మ్రొక్కిపదానతులైన పుత్తులు దద్దయుఁ గొంగిలించి మునిదారలతోఁ దగసుద్దులాడుచుకా నిర్ద్రపువేడ్క నందఱను సచ్చెరపాటున ముంచె నత్తజీన్. 90

క. విరిసోనగురిసె మొరసె, స్ఫురదుందుధు లపుడు మిగులఁ జోద్యములనుచుం
బరితోపంబున వేలుపు, దొర లెన్నిరి వందిమాగధులవలె నంతన్. 91

క. జమదగ్ని యొసఁగె రామున, కమితభుజాబలము సంగరాంగళవిజయం
బమరనరాజేయత్వము, నమరత్వము లోనుగాఁగ నఖిలవరములున్. 92

క. హర శిష్యుండై నురరిపు, హరణం బొనరించి శివుదయకా దివ్యాస్త్రో
త్కరముఁగని గుహునిపై మ, చ్చరమున భేదించె గ్రౌంచధరమొకకోలన్.

సీ. అంతటఁగా ర్థవీర్యార్జునుం డొకనాఁడు పేటలాడఁగవచ్చి వివినవాటి
గజగండభేరుండఖడ్గాదిదుష్ట సత్త్వములను ఖండించి శ్రమముమించి
జమదగ్ని యాశ్రమస్థలముఁ బ్రవేశించి యతఁడు విందొనరింప నారగించి
కామధేనువుఁగాంచి కలుగదొకొ యిట్టి యావునానంటిజనాధిపతికి

తే. నంచు నెంచుచుఁ బురమున కరుగ నతని
చిత్తమెఱిగి కుమారు లుద్యోత్తు లగుచు
రాముఁ డటలేనివేళ నాశ్రమముసొచ్చి
కామగవిఁదెచ్చి తమయింటఁ గట్టికొనిరి. 94

కా. ఆచార్యుని భార్యవుండు పటురోషావేశసందీర్ఘ నే
త్రావిర్భూతహతాశనప్రభవ ధూమాకార ఫాలస్థల
వ్యావల్లద్యుక్తికటి మహోగ్రుండయి దోరంచక్కునారంబుతో
వే వచ్చె న్నగరాటవీ జనపదాన్వేషంబు గావించుచున్. 95

చ. అల గాఢేయుండు చక్రవాళ కులశైలాంభోధిదేవావ్వరో
లలనాదిప్రతిస్పృహచేసె నన సాంబు ల్లహసౌధరా
జులు భేయంబు వృపులున్లు త్తొనలుగా సొంపొందు మాహిచ్ఛతిం
దిలకించెకా భృగురాముఁ డద్భుతరసోన్మేషానిమేషంబుగన్. 96

మ. కని యారా కృతవీర్యనందనునిభాగ్యం బంచుఁ దడ్రోపురం
బున నుగ్రాకృతి నిల్వ నచ్చటిజనంబు ల్పర్వతోఁ బోయి య
ర్జునభూభర్తకుఁ దెల్ప నాతఁడు గడుం బోద్యంబుతోఁ దోడితె
వునుచు నైజపురోహితుం బనుప నయ్యార్యుండు శీఘ్రంబునన్. 97

తే. ఎదురుగావచ్చి నృపతి మిష్టిపుడుతోడి, తెమ్మనియెఁజ్రేమ భృగురామరమ్మటన్న
భార్యవుఁ డనర్గళాగ్రహభర్గపతిమ, నిట్లుచుచు బల్కె నృపపురోహితునితోడ.

క. మేమేటికి వచ్చెద మటు, కామగవిం దెచ్చి యొసగు గ్రక్కునననిక
భూమిసురుఁ డెఱిగి ధరి, శ్రీమండలపతికిఁదెల్పి ధీరతనతఁడున్. 99

క. తనయులకుఁ జెప్పింపని, విని వార లొసంగ మనిన విధుండు ముతులఁ గా
దనలేక గోసహస్రము, వినయంబున నొసంగఁబనుప విప్రుండు నటులున్. 100

క. బసంగినఁ గనుఁగొని కనుఁగొన, నెసఁగినకెంజాయపాసఁగ ఋషిపతి మధ్యే
నుసమానులె యీధేనులు, మసారమున కెనయె గాజుమణు లెన్నైనన్. 101

తే. వలదుపొమ్మన విశ్రుడావార్తఁ దెలుప
విని నృపాలుఁడు మాతోడ వికటమేల
విశ్రుఁ డేమాత్రమునైన వేడ్కు జెంద
వలయు ననుమాట వినఁడ భూవలయమునను. 102

తే. అటులుగాకున్న దనయిచ్చ యాత్మజులకుఁ, జెప్పింపిన విన రేమిసేయువాఁడ
ననిన నామాట విశ్రుచే నాలకించి, యేల కించిత్తు నన్నెంచఁ డితఁ డటంచు.

ఉ. మున్నుగ ద్వారరతుల సముద్ధతసంగరరంగదతులన్
ఛిన్నులసేయు భార్గవునిసేనలుగూడి యదుర్వ భూధరా
భృన్నత మత్తదంతి హయతుంగశతాంగభటప్రతానమున్
ఛిన్నముచేసె రాముఁ డతిగ్రీమ కఠోర కుశారధారలన్. 104

తే. అంత హతశేషమైన నై న్యంబు గొంత
యెంతయును స్తీర్ణినేగ దిగంతములకు
నంతయును విని రోపితస్వాతుఁ డగుచుఁ
జింత జేయుచు మేదిసీకాంతవరుఁడు. 105

క. తనచేతనున్న చాపముఁ, బనిచి నిషంగంబు మెట్టఁబనిచిన నదియుం
జని గొనయమెక్కి చాపము, దనయంతనె సంధిలె న్నితప్రదరములన్. 106

క. సంధిలుచు భూసభోంతర, బంధురతెన్ని గుడుబాణపంక్తులు దునిమెం
గంధరగణముల సప్త, స్కంధముగతి రాముఁడల్ల చాపము దునిమెన్. 107

క. చాపము దునిసిన విషునిధి, రోపంబులు వెడలి తనదు తొమ్మగలింపం
గోపంబున భృగుపతి ప్రతి, రోపంబుల నృపునిశరధి రూపఁడగించెన్. 108

ఉ. అంతట నర్జునుండనుప నాయుధము ల్బహురూపధారులై
యంతకదండదారుణములై శతకోటి శితంబులై హయః
కాంతకరోజ్జ్వలంబులయి కాలమహాభజగాదిరాజదు
ద్ధాంతములై హుతాశన కరాశములై తనవైపయింబడన్. 109

క. పరశువున రాముఁ డన్నిటి, నిరసింపఁగ నృపతి యణిమనేర్పున నణువై
పరికింపఁగ వచ్చినదనుఁ, బరమమహా యోగిఁడెలిసివట్టఁ దివురుటన్. 110

చ. దివి భువి నిండియున్న ఘనదేహము మేరులసత్కిరీటము
నివిధ విభూషణంబులును వేయి విధంబుల నాయుధంబు ల
త్యవితథ తేజము న్నహిమనంది త్రివిక్రముఞ్చోలియున్నన
య్యవనిపుణించె నంచిత శరావలి రాముఁ డచంచలాత్మఁ డై. 111

- మ. గరిమఁ ధారుణిఁ ద్రొక్కెదిక్కరులు మ్రొగ్గం గట్టు లిట్టట్టుగా
ధరణీవల్లభు డంత భార్గవుఁడు తత్పాదంబు నుగ్రాశుగ
స్ఫురణ స్థించిన ఖడ్గభేటధరుఁడై భూమిశుం డత్యాశుగ
త్వరతో మింటఁ జరించుచుఁ లఘేమచే దర్పం బనల్పంబుగన్. 112
- క. ఖగగతి వ్రాలి ఖరాసి, స్ఫుగురాము శిరంబువ్రేయ ఋషి పరశువునం
దెగనఱిసఁ దట్టడము, జగతీనాయకుఁడు ప్రాప్త సౌభాగ్యమునన్. 113
- ఉ. హా యనిచేయిసాంప బహుభాయుధము ల్పైయిగుడు నన్నియు
నేయివిధంబులం దునుము వేగ భృగుద్యహుం డంతలోనఁ బె
క్కాయుధము ల్లిరించు మనుజాధిపుఁ డంతసె త్రుంచు రాముండు
న్సాయక కోటులేసి సురసంఘము విస్తయమంది చూడఁగన్. 114
- క. అహమిక భార్గవుఁ డిటువలె, బహులాయుధ తతులఁదునుచుఁ బ్రకామ్యమహా
మహిమాఘ్నంబు సీరమురహి, మహిలీయముగాఁ గుఠారి మహి భేదిం చెన్.
- మ. 'ఒకచోఁదేలి మహిశుం డీతగిరిఁద్రొన్వధ భారోహణో
త్సుకుడై సేనకుఁ జేయినీచిన భటులృలాది నానాయుధ
ప్రకరంబు ల్వైలుగ స్ఫుగుద్యహుని వైవైఁబర్వ నుర్వీజముల్
వెకలెం గట్టువనంతఁదా నెగసివ్రాలె వ్రామువై నత్తఱిన్. 116
- సీ. నివిజరోషజ్వాల నేత్రాన్ని శిఖలతోఁ బటుతరోగ్ర ప్రతాపంబువెలుగ
నిటలవక్రీభవ చ్చుటుల భ్రాకుఁతోడఁ గోడండనండంబు గొనయ మెక్క
గటువంతసంఘర్ష కిటకిటస్వనముతో శింజినినదంబు నెన్రడుపలుప
ద్యేషణభీషణ భాషణంబులఁగూడి క్రొవ్వాడితూపులు గుదులుగొనఁగఁ
తే. జించి చెండాడె భజబలో దంచదహిత
హైహయాధీశ సేనల నగవితతుల
జలజములు ద్రుంచు మదమదావళములేవ
రాముం డాహవవిజయాభిరాముం డగుచు. 117
- తే. పశితచే నంత ధారుణీ వల్లభుండు, మెలుగుమెఱసిన రీతి శ్రమించుచుండి
యఖిల విక్కులఁ దానయై యనుపమాన, మానమున నిట్టులనియె నవ్వూనిఁ గాంచి.
- ఉ. భార్గవరామ నీవు నొకపౌరుషశాలివిఁబ్రాలె మచ్చుమూ
వర్గముతోడఁ బోరెదవు వద్దిక సాహస మస్తగీయదో
రర్థనిర్దళద్భవవిధాస్త్ర పరంపర కోర్చి నిఁవ్వెగా
భగ్గుండఁవో ముకుందుండవో పాటుండ వింతియకాక పాటుమీ. 119
- చ. ధరణీసురుండ వంచు జెయి దాళితిగాని పరుండవైన దు
ర్భరశరమండలిం గెడపి భండనసీమఁ బరుండ నుంతు సె

- గరముఁద్యజించు మింకయినఁగాక మొదిర్చిన నోర్వఁ జెప్పితిఁ
దురితములేదు నాఁకింను దోచినరీతి నొనర్తు గ్రక్కునన్. 120
- చ. పాలుపుగఁ గొండకట్టెలకుఁ బోయెడివానివిధంబుదోప గొ
డ్డలి యిదియేమి దీనజగడం బొనరించగ వచ్చితే బభా
బళ భృగురామ యన్న నరపాల నిజంబు సమిప్రియుండవై
నలుపుగ నడ్డునచ్చివఁమొనర్పఁగ వచ్చితి నంచు రాముఁడున్. 121
- శా. బేరా విప్రుడ నంచు నం జులకసేయ న్వచ్చితే మంచదే
రావత్తూ ధనురూని సీరయినతాత్రం జేను వీక్షించెద
స్ఫూరత్యంబులు మీఁకె యంచు నజ్ఞఁ డెచ్చో ముద్ర గావించెనే
లేరా బ్రాహ్మణమారు సింకిటను గల్పింతు న్ననుం జూడుమా. 122
- మ. ప్రమథేంద్రుండు నుతింప నంపమొనఁచే గ్రాంచాద్రి భేదించి మా
ర్గముఁ గల్పించితిఁ దొల్ల నంచలకుఁ దత్కాండంబుల న్నీదువ
క్షము భేదించి మదీయకీర్తినవహంసం చెల్లఁచోఁబోవ మా
ర్గముఁ గల్పించెద నాబలంబుగను మింకం గార్తవీర్యార్జునా. 123
- తే. అనుచు రాముఁడు ఘనరీతిఁ దనవృషత్క, తతి సహస్రకరస్ఫూర్తి దరలఁ జేయఁ
బఱచె నంతట నడ్డున పక్షబలము, మానసమున కధీనమై మనుజవమున. 124
- ఉ. అంతట భార్గవుండు బిధురాగ్రకణోర కుశార ధార దు
ద్ధాంతమహాకృతారి పనితా జనితాస్త్రము కాత్తవీర్యధూ
కాంతభుజాసహస్రము సగర్వనహస్రముగాఁగ మించివి
భ్రాంతునిఁజేసి కుత్తుకకుఁబావెళిరంబున దక్షిణంబునన్. 125
- తే. కాత్తవీర్యుండు ఘనసమీకాత్తవీర్యుఁ
డగుచుఁ గూలిన ననోన్య మయుతు లగుచు
నతని పుత్రకు లయుతే సంఖ్యాతులేల్ల
కడల కేగిరి ప్రాణము ల్గాచి కొనఁగ. 126
- చ. అనన్యశక్తిర్నికామగవి నాజితరత్నబలీకృతార్జునుం
దెనలఁ జరింపఁబంచి జగతీవరజాహృతకామధేనువుఁ
మసలక తెచ్చియిచ్చి నృపమారణముఁ జమకగ్ని మాని కిం
వెసఁగఁ గుశారి దెల్ప నశో డి ట్లనియెఁగ సవిషాదచిత్తుడై. 127
- సీ. నిరతంబుఁ గొల్వఁడే దురితంబు లణగించు దానేస్థితత్యాగి దత్తయోగి
భుజవీమ నిల్వఁడే నిజధామసంరక్షితాబ్ధి చతుష్కాంత నవనికాంతఁ
జేఱసాలవెట్టఁడె మొఱ సాలవెట్టంగఁ బ్రధనజయోత్కంఠుఁ బజ్జీకంఠు
ధృతిఁదృఢుఁడేయఁడే యతితత్తుడై వేడు సకలదాహమోఘహతవేదు

- తే. నకట సామాన్యఁడే యణిమాదిసిద్ధి, సిద్ధక్షీరితభవన ప్రసిద్ధక్షీరి
స్థిగ్ధసద్భూతత్వ ప్రసిద్ధమూర్తి, శత్రుసమవర్తి యద్భుతచక్రవర్తి. 128
- క. ఒకయాపున శై నృపునే, టికి జంపితి వింతకటికిఁడెందము దగునే
యకటా విప్రున కఘనా, శకముగ నికఁ దీర్థయాత్ర నలుపుము పుత్రా. 129
- క. అనినం గానిచ్చుని పని, విసియె భృగుద్యహుఁడు కార్తవీర్యసుతులు తం
ద్రుని జంపిన పగ తీరుచు, వొనవలెనని పొంచియుండి క్రూరాత్మకులై. 180
- మ. ఒకనాఁ డాశ్రమవేదికాంతరమున నోగ్యాధ్యక్షుఁడై యున్నయ
య్యకలంకుఁ జమదగ్నిఁ జాట్టుకొని చేయంటఁ జడల్కుట్టి మ
స్తకముం బాణి కృపాణిఁగొట్టి ధరమీఁద నైచ్చి వేచున్న రే
ణుక హానాథ యటంచు మోదికొనియెఁ శోకంబుతోఁ బల్కుటన్. 181
- తే. ఏటిలోపలఁ దీర్థంబు లెల్లఁ దిరిగి, యప్పుడచటికి భార్గవుఁ డరుగుదెంచి
తండ్రిఁ గనుగొని శోక దండహ్యమాన, మానసుండయి విలపించె దీనుఁడగుచు. 182
- క. కలనైనఁ బరుల కాపదఁ, దలఁపని నీటిట్టికడు దైవముదలఁచెం
దలక్రివ్వి నేనొనర్చిన, కలుపంబున నేమి సేయఁగల నిక తండ్రి. 183
- తే. అనుచు పగచుచున్నచో మునులు రుచిర
వాగమృతధారఁదచ్చకపహ్ని నణఁచి
తండ్రికై తర్పణాది కృత్యములు దీర్చు
మనిన భార్గవుఁ డనియె సత్యాగ్రహమున. 184
- క. అనదవలె నదిజలంబుల, జనకునకుం దర్పణం బొసంగుదునే య
ద్భుతసమతశోణితములచే, నొనరుతు వినుఁ డదియుఁగాక నొక్కప్రతిజ్ఞన్. 185
- చ. ఇరువదియొక్కమాటు జనయిత్రి యురఃస్థలి మోదికొంట నే
నరసితి నన్ని మాటులు నృపాన్వయజాతుల దుర్విసీతులఁ
దురితనమేతులఁ ఖలులఁ ద్రుంపకమాన నటంచుఁ గ్రోధియై
పరశువుఁబూని యద్భుతనృపాలకుమారజిహ్వాంస న త్తఱిన్. 186
- సీ. మునుమున్న నతిరయంబునను మాహిచ్ఛతి కిరి తన్దనుఁగొని యార్తులగుచు
నెలుగఁగచేసితి మీతప్ప నైరింపు రామరామయటంచుఁ బ్రాణభీతి
బతిమాటివేడినఁబడములువ్రాలిన సందులుసాచ్చిన శరణమనినఁ
దలవీడ మొలవీడ నలుగడఁబఱచిన బూరిగ్రసించిన బోషణిక
- తే. బ్రహ్మఘాతుకులార దురాత్ములార, దయయుధర్మంబుమీయందుఁడఁపఁదగునే
యనుచు గోచరులైన యద్భుతసుతులను, బాణిగొఱియల నజ్ఞిన పగిది నఱికి. 187
- చ. పురముల కేగు భూపరులఁబోరికిరమ్మని చీరు వచ్చినం
బరశువుచేతఁ జీరు భయపడ్డనృపాలురు రాకయున్న న

- త్వరముగ నీడ్చి తెచ్చి యమవాసముఁ జేరుచు నిట్లు ధారుణిం
దిరుగుచు నెల్ల రాజుల వధించె భృగుద్యవఁ డట్టివేళలన్. 138
- సీ. కొట్టివైచినతల ట్లట్టలై కాటుకకొండలదండిని మెండునూప
భూరిమాంసంబులు ప్రోవులై మించుచుఁ గాంచనాచలములకరణిఁ గాంచ
నాకసం బంటిన కీకసరానులు రజితశైలంబుల రహింహింప
నెట్లనై నెత్తురు పేటలువాటుచు శోణనదంబుల సొంపు నింపఁ
- తే. జెలఁగి మెసవుచు భూతము ల్పిందులాడె
కంకగృథ్రాదిఖగముల కలుపుదీతె
నారదుడు మెచ్చుచును దందనాలుపాడె
ధరణి నిర్భరయగుచు సంతనముఁగూడె. 139
- తే. ఏనుమడుగు లగుచు నిల రాజరక్తంబు, గనె శమాత్తపంచకప్రసిద్ధి
రాముఁ డాజివిజయరమఁగూడి క్రీడింప, నలరుకుంకుమంపుఁగొలునులనఁగ. 140
- సీ. ఇవిధంబున రాముఁ డెల్ల రాజులద్రుంచి చిత్రశక్తిని గురుక్షేత్రమునను
బరిహృతపాతకపంచకంబుగ షోణినాయకరక్తంబునను శమంత
పంచక మొనరించి భక్తితోనటచిత్త తర్పణంబు ఘటించి ధన్యుడగుచు
నశ్వమేధముచేసి యలసరస్వతిలోన నవబృథన్నానంబు లాచరించి
- తే. యవని దక్షిణగాఁగశ్యపున కొసంగఁ
దస్తవాత్త్వంబునను జమదగ్ని శీర్ష
యుక్తుడై సప్తఋషులలో నొక్కఁ డగుచు
చెలుఁగుచున్నాఁడు నక్షత్రవీధియందు. 141
- ఉ. అంతట శాంతిగైకొని వనాంతమునం దపమాచరించె దు
ర్దాంతమహాభిరాముఁ డగురాముఁడు నయ్యెడ గాధిమేదిసీ
శాంతుకుమారపౌత్రుఁ డతిఘాతుకబుద్ధి పరావసుండు డ
త్రాంతకుఁజేరవచ్చి దురహంకృతిమీఱఁ దృణీకరించుచున్. 142
- మ. మును ముష్టిపుప్రతిజ్ఞ చేసితివి నిర్దూలింతు టౌత్రం బటం
చును నేడేల భయంబుఁ జెందితివి యిచ్చో నట్లుగాడే ప్రవ
ర్ధనరాణ్యఖ్యులనొంపవేమిటికిఁగారా వారు రాజు ల్పినుం
గనినం బోవఁగనిత్తురే తొలఁగు మింకక దుష్ప్రతిజ్ఞానిధి. 143
- వ. అని నదృశ్యమునిసమక్షమంబునం బరావసుం డధిక్షేపించిన నతివీక్షరూక్ష
ణుండై భృగుకులార్ధక్షుం డిట్లనియె. 144
- క. బాలురు వృద్ధు లటంచును, జాలించితిఁగాక వెఱువ డ్మత్రియుల కింకన్
నేలంగల రాజులను స, మూలం బాబాలవృద్ధముగ ఖండింతున్. 145

మ. అని యత్యుగ్రత భార్గవుం డవనిలో నాబాలవృద్ధంబుగాఁ
దునిమెఁ రాజుల నేమిచెప్పదును దద్రోషంబు రాజాంగనా
జనగర్భంబుల నూచ్చె హుంకృతి ధనుజ్యుటంకృతిఁ ఘోరగ
ర్జనలఁ రూక్షనిరీక్షణచ్చటల దుద్దాంతాటహాసంబులన్. 146

తే. ఇవిధంబుర రాజుల నెల్లద్రుంచి, యరిగి మఱి కొన్ని నాళ్ళకుఁదిరిగివచ్చి
ఆదిదనపృష్టిపథమున కందనట్టి, గర్భములఁ బుట్టుశిశువులఁ గని వధించు. 147

కా. ఈలా గిర్వదియొక్కమాటు నృపులఁ హేలాగతిఁ రాముఁడా
బాలప్రౌఢజనంబుగాఁగ వధియింపఁ రాజకాంతావిలా
పాలాపంబులు భూమి నెల్లెడల మెండై నిండెఁ దద్దైన్యము
న్ఫలించె న్నడినెంచి కశ్యపుఁడు రాముం జేరి దీవించుచున్. 148

మ. ఇల నిక్షత్ర మొనర్చి చేసితి మఖం బీవిశ్వవిశ్వంభరఁ
బభిరే దక్షిణగాఁగ నిచ్చితివి దానతూత్రధర్మంబులం
గలరే సీసరి యాక్షితిస్థితిని సాక్షాత్పంకజాక్షుండ వీ
వలఘుస్తోమయశోభిరామ భృగురామా సార్యభౌమాంతకా. 149

క. మాకొసఁగిన వసుమతిలో, సీ కేటికి సంచరింప నిక దక్షిణర
త్నాకరతీరముజేరుప్రభాకరశశికులవిరామ భార్గవరామా. 150

క. అన మంచిది యని రాముఁడు, చని చాపంబెక్కువెట్టి శరము దొడిగి వా
ర్ధిని గొట్టఁ బోయి నంతనె, తనరంగా కొంతచోటు తత్క్షణ మొసఁగెన్.

తే. అందు విహరించె రాముఁ డనంత నంత
బ్రాహ్మణులకిచ్చి యంతఁ దపంబుసేయఁ
జనియెఁ గశ్యపుఁ డవని కాన్యపి యనంగ
నమరె నదియాది మఱియుర్వి యాట వినుము. 152

చ. షితిసురు లిట్లుకశ్యపునిచే మహిగాంచి ప్రభుత్వమొప్పు సం
తతమును రాజభోగపరతంత్రత భార్గవుచే ననాథలై
గతిమఱి యొందులేమి నృపకాంతల సమృతి బల్కినైన సం
గతియొనరించుచుం గ్రతుమఖక్రియ లన్నియు సీగి రయ్యెడన్. 153

తే. తగిన దండంబులేమి నుద్దండవృత్తి, వైశ్యులును శూద్రులును విశ్రవరు లుదార
గోధనాదుల బలిమిఁ నైకొనఁగఁ దొడఁగి, రిట్లరాజకమై ధర్మ మెల్లఁజెడిన. 154

క. కుతలం బతలం బంటిన, వెతలం బడుచున్న జనుల విని కశ్యపుఁ డూ
రుతలంబున నెత్తఁగ ఊ, శితలం బుర్వియనఁ బరఁగు నృపకులతిలకా. 155

1 దొడివయో, ధినితోటువేడఁజాట్టుం, దశలోఁ జేటంతచోటుం దటమున కొనఁగఁ.

వ. ఇవిధంబున కశ్యపమునివలన సముద్ధరింపబడిన ధరావరోహ యధీరాగ్రణి కీటనియె. 156

మ. అనఘా విప్రులు ప్రోవలేదు నను బ్రోద్యద్బాహుశౌర్యంబుచే ఘనులౌ రాజులె గాని భార్గవమహేంద్రశ్రోధదావాన్ని ద ప్పినవార ల్లరందు నందు నృపతు లేర్పొందు నన్నామము ల్విని రప్పింపుము వారి ధర్మపరుల నివృత్త్యాతశీలాధ్యులన్. 157

సీ. కశ్యపమునినాథ' కాచితిఁగొందఱు మ్రోహయులను గుహలందు దాచి పారవాన్వయుఁడు విదూరభతనయుండు ఋక్షవద్ధిరియందు ఋక్షరక్ష సౌదానవర్షుండు శక్తిజు శరణొంది దధివాహనుతుఁడు నౌతమునిఁ గొలిచి గోపాలనముఁజేసి గోపతియనురాజు వత్సముల్లేపుచు వత్సనృపుడు

తే. గృధ్ర కూటమనెడు గిరినిఁగొలంగూల, జాతివలనభూతి జలధిచే మ రుత్తునుతులు మువ్వరును బ్రతికిరివారిఁ, బతులఁజేయు నాకు భవ్యమతుల.

మ. అని ప్రార్థించిన మంచిదే యని దయైకాయ త్తచి త్తంబుతో మునిచూడామణి శిష్యులం బనిచి సప్తాదంబుతోఁ దెచ్చి వారిని సామ్రాజ్యపదాభిషిక్తుల నొనర్చె న్వారలున్ భూమిపాలనముంజేసిరి ధర్మమెచ్చ జన ముల్లాసంబుఁ గాంచె న్నృపా. 159

తే. విపులకు రాజనతుల కావిర్భవించి, రుత్తమక్షత్రియులు ధర్మయుక్తు లగుచు నంతటను వారి నంతతులతిశయిల్లె, ధరణి నంతటఁ దామర తంపరగుచు. 160

తే. భార్గవుం డిప్పుడు మహేంద్రవర్మతమున నున్న వాఁడు తపోధను ల్లన్నఁగొలువ నారఁడేగాదె భీష్మకణ్ణాదులకును జాపవిద్యోపదేష్టయై జయము లొసఁగె. 161

మ. అనఘా యీశ్వగురామచర్య వినువా రత్యంత పుణ్యాత్ములై యనిశంబున్ బహుభోగభాగ్యములు దీర్ఘాయుష్యవైద్యపశ్యముల్ ధనదాన్యంబులు బుత్త పౌత్రులును భద్రంబు ల్సనోశీఘ్రము ల్గిని రాజిల్లుదు రెందుఁ గాంతురు తుదిం వైసల్య సామ్రాజ్యమున్. 162

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖుండు చెల్పు విని ప్రమోదాన్వితుఁడై జనమేజయుఁ డవ్వలికథ, యనఘా వినవలతుఁడెలుపు మని యడుగుటయున్.

ఉ. తీక్ష్ణమహామహేంద్రానిధిసుధీయుత దారకతాగదారకా శ్లోక్తకలావిహార యుడుజాలసమాప్తవిహార యాశ్రితా భీష్మముదంచితాత్మ యవిభిన్న దృశోరచితాత్మమేదిని రక్షవిభాన దానచతురన్నయశోధన శ్రీయశోధనా, 164

క. పుంఖ్యాతియుత సరస్వతి, సాంఖ్యవిశేషజ్ఞయోగశాస్త్రాభిజ్ఞా
సంఖ్యావత్పరిపోషక, సంఖ్యాతిగనుగుణధామ సచివలలామా.

165

పంచచామరము. ధరాజరాజరాధిరాజదాతృతాజితాంగణా

ధరాజరాజరాజ దేవతావధూప్రదానుధా

ధరాధరాధరాధరామృతస్పృహ మహావసుంధరా

ధరాధరాతిశౌర్య ధైర్య దారితారికంధరా.

166

గద్య. ఇదిశ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షాపరిస్తాప్తదీప్తతరాష్ట్ర
భాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయ సకలవిద్యత్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగ
నామాత్యసుధాసముద్రసమున్నిద్రపూర్ణిమాచంద్రరామమంత్రింద్రవ్రణితం
లైన దశావతారచరిత్రం బనుమహా ప్రబంధంబునందు పష్టాశ్వాసము.

౬. భృగురామావతారకథ సమాప్తము.

౭. శ్రీ రామావతార కథ.

సప్తమా శ్వాసము.

యుతధామ దిశాక్షౌ
మాయత సితకీర్తి ధామ మగడలకులధౌ
రేయ భుజావిక్రమ గౌ
రేయ సుధీ గేయ సత్యస్థామాత్యా.

తే. అవధరింపుము జనమేజయశీతీశ, శేఖరున కిట్టులను వ్యాస శిష్యమాని
ధరణీనాయక రామావతార మింకను, దెలియఁ జెప్పెద వినుమని తెలుపఁదొడఁగె.

సీ. హరిబింబరమావిహారకేళిశ్రాంతి హరి కేతనమనోహరిరథము
గంధనాగధుతాశ్రగంధవతీజాత గంధవ్రనూనసగంధపదము
వాహనైకగతిప్రవాహ పాంసులగంధవాహధూనరి తాంబూవాహఘటము
వీరరసోన్నిద్రవీరభద్ర హస్తధ్వజమాహవ మహావీరభటము

తే. ధర్మభరధర్మసాధర్మ్యభర్తవిశ్వ, కర్తనిర్మితశర్తదనర్తహర్త్య
నిర్మలాభోర్నిదృశిధాతుకర్మితాచ్యుత, తాశ్రమధ్యాపురం బయోధ్యాపురంబు.

క. ఆపురమేలుక దశరథ, భూపాలకుఁ డాజివిజయభుజభుజగమహా
చాపాహితరోపాహృత, కోపాహృతవిమలతన్మపతి కులపాలకుఁ డై.

చ. అతఁ డొకనాఁడు నిండుకొలువై చెలువై బలవైరికెంతయుం
బ్రతియగు శీవిమీఱఁగఁ బరాకుపరాకు పరాకటంచు వం
దితతులుసారెఁమొక్కు ధరణీతరుణీ పరిణీవరాళి ను
న్నతరుచిఁ దెల్పఁ గానకలనా లలనాకలనాదముల్వినన్.

సీ. విశ్వంభరా భారవిధుర కుంభీనస ప్రతిస్పృష్టి యెవ్వని బ్రహ్మయష్టి
గాఢాంధకారనిర్గంధ సక్షమసరోజపకరం బెవ్వనిజపసరంబు
ఘటజాత గౌరవోత్కటహర్షితాథ విగ్రహచండి యెవ్వనిమహితకుండి
కనకగర్భాసాధ్యకాశి కే ష్టవిధానతోపితం బెవ్వనిభాషితంబు

తే. కమలసంభవకమలేశ కమలభృత్క, లాకలాపాది సురలోకలోకభయద
కలశదత్తాక్షి యెవ్వని జలరుహాక్షి, యట్టిసునుఁడు వసిష్ఠసంయమధనుఁడు.

క. చనుదెంచిన నెదురుగఁ జని, వినయంబున దోడితెచ్చి విభుఁడు సువర్ణా
ససమున నునిచి సవర్యలు, నొనరించి యిట్లునియె నలిమృదూక్తులు మెఱయన్. 7

మ. అనఘాత్తా యనపత్యతాదురిత మత్తాళీంద్రమస్తన్నన్
వనజాతాని శజాతమోదరస సేవంబొక్క నేసౌఖ్యముం
గనలేనైతి సమగ్ర భోగముల నింకం దన్నిలిందంబు గ్ర
క్కన వారింపుము భూరిసంతతి యొసంగం జాలఁ బ్రార్థించెదన్. 8

తే. అనిన సమృతి ఋశ్యశృంగాదిమాని, పతులఁగూడియరుంధతీప్రాణానాథుఁ
డశ్వమేధంబు సేయించి యధిపుచేతఁ, బుత్ర కామేష్టి వేల్పింపఁ బూనునపుడు.

సీ. శచిముద్దుమోమునఁ జక్కగాఁ దిలకంబు దిద్దిదిద్దకనచ్చు దేవభర్త
కులశైలతనయ చెక్కులయందు మకరిక' లాస్త్రిసివ్రాయకవచ్చు వామదేవుఁ
దోడికంబుగా వాణినిడువాలుకీల్జడ యల్లియల్లకవచ్చు నబ్జభవుఁడు
కలిమిపూజోడి గుబ్బుల కమ్మకస్తూరి పూసిపూయకవచ్చు వాసుదేవుఁ

తే. దన్యదివిజులు దామున్నయట్లు పచ్చి
రింతయును దామసములేక ఋశ్యశృంగ
మానిమంత్ర బలాహూయయాను లగుచు
నహహ కొనియాడఁ దరమె యయ్యనఘమహిమ. 10

మ. హవిరర్థాగతదేవతావిరహదుష్కన్తిర్జరిభేదన
ప్రవణానంగనమాహృతప్రసవనస్వస్వామృతాహారలో
కవసిదోహదధూమమో యన పపాగంధస్ఫురద్భోమధూ
మవితానంబు నభోంతరాశపదవిం బర్వేశ సనశ్యామమై. 11

క. ఆయెడ శిఖిభవ పురుషుఁడు, పాయసభాజన మొసంగె బహువిధమంతో
పాయసభాజనకృత్తన్త్ర, పాయసభాజనములలర నవనీపతికన్. 12

సీ. దశరథమేదిసీధవుఁడు పాయస మగ్రసతికి గౌసల్యకు సగమొసంగి
పిమ్మటఁ గైకేయ ప్రియురాలు గావున కడమ యియ్యఁదలంచి కైకకన్తుఁ
బ్రాయంబుచేఁ బెద్దపత్ని నుదాసింపఁ బాడిగాదంచును బరకపాలు
మాత్రంబొసంగి నునిత్రకుఁ గైకకుఁ బాలికె పాలిచ్చి పరకపాలు

తే. మరలి యల్లనుమిత్రకె మమతనొసఁగె
మునుపుఁగొంచెమె యిచ్చితి ననుచునెంచి
యంతఁగాంతలు దత్పాయసాంశములను
మెసవి యారాధగర్భలై యెసఁగుటయును. 18

సీ. హరువుగా మృగనాభి యలఁడితే కుచచూచుకంబుల నైల్యంబు గదియనేల
విడియంపుకపురంపు వెలిఁడాలుగ్రమైన పసిఁడి చెక్కులు వెల్లె బాఱనేల

కటికుచంబుల సీర్ష్యగాంచెనే నేడైన బలువుజూపె నదేమొ యలఁతినడుము
పరమాన్నరుచి గ్రోలఁబరపదార్థములందు నరుచిపుట్టెనొ పల్లనయ్యెదనువు
తే. పనులుదఱచయ్యెనే యింత బడలనేల

లేలువేగింతురే పగలేల నిద్ర

యనుచు దశరథుఁ డతిమోదమెనయు నర్హ

వచనములఁదేచ్చె దౌహృదవతుల సతుల.

14

ఉ. మేటిగఁ జైత్రశుద్ధనవమీబుధవారపునర్వసుడుక

క్కాటకలగ్నవేళ గురురాజులు గూడ గ్రహంబులుచ్చుతం

బాటిల నైదుఁ గోసలనృపాలసుతామణిగర్భవారిధిం

గోటిశశాంకతేజముఁజిగుర్కొన విష్ణుఁడుపుట్టె రాముఁడై.

15

తే. అచ్యుతాంశార్థమున రాముఁ డవతరింప

హరిచతుర్థాంశమునఁగైక భరతుఁ గనియె

నలసుమిత్రకు వెనుకఁబాయసము గొనియు

నాథునుద్దేశమే ప్రధానంబుగాఁగ.

16

క. గుణవతి సుమిత్ర సుజన, వ్రణతుల హరి పరకపరకపా లొసఁగఁగ ల

క్ష్మణశత్రుఘ్నుల శుభల, క్ష్మణుల మృజ్జగమువారుఁ గడహుద్దీంపన్.

17

సీ. దివిపిక్కటిలమ్రాయు దివ్యదుందుభుల సంతాపంబు లభ్రగర్జనలుగాఁగ

నటియించు నవ్వరఃకుటిలాలకలమేని మెఱుఁగులు తొలుకరి మెఱుఁగులుగను

దిలకించు వైమానికులచిత్రభూషణాంబరకాంతి యింద్రచాపంబుగాఁగ

మలయాచలాయాత మందమారుతములు తతశీతవాతపోతములుగాఁగ

తే. జనముదత్తప్రవాహము ల్పందడింప, మునిజనానందకందము త్కాలకలొత్త

రావణగ్రీష్టత వృధరాతలంబు, శైత్య మొందంగఁబుష్పవర్షములు గురిసె.

18

వ. అంత.

19

క. సరభసగమనఝుశంఝుశ, చరణమణీనూపురములు సగమెఱిఁగింపం

దరుణులు డెలిపరి యంతః, పురపనితలు సుతులఁ గనుట భూపాలునకున్.

20

మ. ఘనసంతోషము మీఱఁగా దశరథక్షౌచాలచంద్రుండు వే

చనికాంచెం బురుటింటిలోపలను గౌసల్యాంక భాగంబునం

గనియె నిచ్చెనొ నర్వలోకముల శృంగారం బనా మీఱురా

ముని గల్యాణగుణాభిరాముని జగన్తోహప్రభాధామునిన్.

21

తే. దశరథుఁడు రాముఁడై పుట్టె ధరణిలోన, నాత్మయే పుత్రుఁడై పుట్టు ననగ వినమె

యట్టియాత్మావలోకనం బవనివతికి, సప్తదముఁజేయు ధీమియాశ్చర్యమపుడు.

క. పుతోత్సవ మొనరించెన్, ధాత్రీపతి రత్న ధాన్య ధనముల విశ్వా

మిత్రుఁడు దనలోఁ దలఁచెం, శైత్రంబుగ నుత్సవంబు సలుపఁగ నంతన్.

22

తే. నామకరణాదికము లుపనయన ముని

రమణుఁ డొనరించఁ గ్రమమున రాముఁ డనుజ

సహితముగ వంశగురుఁడెంత సకలవిద్య

లభ్యసించి ప్రవీణుడై యధిపసించె.

24

క. అట నొక్కనాఁడు కౌశిక, జటివరుఁ డరుచెంచి సవన సంరక్షణమున్

ఘటియింప రామువేడినఁ గటకట పడువశరభేంద్రుఁ గని గురుఁడనియెన్. 25

సీ. ధరణి నేకాతపత్రంబుగాఁ బాలించె బ్రహ్మయు శ్వరపదముఁగాంచె

మేనకాధరగుఁధాపానంబునకుఁజొక్కె రంభనుదిట్టఁ జట్రాయుగాఁగ

నలుకశక్త్యాదిత్రుల మన్నిఁగొనిపించె బహుగుర్విజపుత్రుఁ బ్రతుకజేసె

గురుశాపహతుఁ ద్రిశంకుని దివంబుననిల్పెఁ బీడించెనత్పుత్రుఁ బెక్కుగతుల

తే. వేదమాతను గాయత్రి వెలయఁజేసె, వివిధశస్త్రాస్త్రము లెఱింగె విశదముగను

వినవిచిత్రము గాధిపుత్రునిచరిత్ర, మనఘగుణగణ్య దశరథజనవరేణ్య. 26

క. నుతుఁబంపు మితనివెంటం, గ్రతురక్షణమునకు శుభము గలుగు నటన్

క్షితిపతి కుతుకంబున రఘువతిఁ బిలువఁగ నూడిగములఁ బనువఁగవారున్. 27

సీ. సిగకునందక వెన్నఁజెరలాడుకురులతో లాగియా మట్టికుల్లాయి దనరఁ

జన్నారినొసటి క్రొంజెమట యూడిగములు వలిపెంపుఁ జల్వపావడలఁ దుడువ

నునువెడందయురంబునను జీనిసరిపెణ ల్లిన్న జన్మిదముతో మేలఁ గొనఁగ

బెడఁగుచెంగావిచల్లడముపై బిగియించికట్టిసక్రొంబట్టు దట్టివనర

తే. సంజకెంజాయ దగునీలజలద మనఁగ

మెఱుగు పెఱమట్టిజిగితోడి మేను మెఱయఁ

జిగిలిసానాకరంబునఁ జెలుపుగులుక

గరిడి వెలువడివచ్చు రాఘవునిఁగాంచి.

28

చ. వినయముమీఱఁ జేరి రఘువీర పరాకు నృపాలమాలి చ

య్యనఁ బిలుమన్న వచ్చితి మటన్ విశేషములేమి కొల్వులొ

ననుచు రఘూద్వహుం డతిరయంబున లక్ష్మణుకేలుగండతో

మినుకుఁగడానివ్రాతపని మేలరిగె ల్పయివై నటంపగన్

29

సీ. శిరసెత్త మునివ్రేలివదన గన్పులుగల్గు బలుకొమ్మమగతాల పనులపై డి

సింహాలలాటంబు జీవదంతంబులగొడియలు గడవన్నెగొప్పగిండ్లుఁ

బచ్చసూర్యపుటంపుఁ బన్నాగమును మేలి పట్టెచట్టంబు కెంబట్టుపటము

సన్నజీనామానిజాభివాపిడికుచ్చు ముసనాబుకుచ్చులు పసిడిసరిగె

తే. కుట్టుతాపెతబలుపులు కొడ్దిసులుపు, పట్టయొరంగును గుంకుమపజపుచలువ

పైతి నీచేలకప్పుజొప్పుడుకుమార, యంగలం బెక్కె శ్రీరఘునందనుండు. 30

క. అడుగుండమ్మల రజముం, దుడిచె న్నివికావహుండు తోడనె యొకడ
వృదు వడిగ మైత్రినొందుచు, నడకువ సౌమిత్రినడచె నగ్రజువెంటన్. 81

సీ. నగరువాకిటనె యందలము డిగ్గిబుజాన వలెవాటువైచిన జిలుగుఁజేల
కటితటంబునఁజుట్టి గండాప మొసరించి భయభక్తు లమర లోపలికి నరిగి
యొడ్డోలగంబయి యున్నతండ్రినిఁ జేరి జనవలి కౌశికముని యితండు
సతిసేయు రామ యన్నను ప్రేమ మ్రొక్కిన “శీఘ్రమేవ వివాహసిద్ధిరస్తు”

తే. అనుచు రామునిదీవించి మునివరేణ్యుఁ, డెత్తియక్కునఁ జేర్చుక యేకపీఠ
సీమవసియింప రామ కౌశికలవారి, వాడవైవైచె యని వృషపర్యుఁ డనిన. 82

తే. మునులపాలిటివాఁడె రాముఁడు నృపాల
నిజమె పల్కితివనుచు భూభుజుఁడు వనువ
రామలక్ష్మణు లిరువురుఁ ప్రేమవెంట
రా మునీశ్వరుఁ డాశ్రమసీమ కరుగ.

83

మ. తల సెంబట్టుకులాయలుం దళకుసెడ్డా యొంటలుఁ గన్పూరివ
టైలుఁగర్పరపునామము ల్గటుదట్టిచల్లాడల్ ఖడ్గము
ల్పాలవంకు ల్వీలునమ్మలుం గవదొన ల్లుంగొంగుబంగారు దు
వ్వలువ ల్పెల్లుగ రామలక్ష్మణులు విశ్వామిత్రుతో ఎచ్చుచోన్.

84

సీ. అటునిక్కిచూచిన నమరావతీపురి వీధివారలు వెఱి వేఁకివడఁగ
నిటుబారసాఁవ దిగీశానపురవాసు లభ్రుకొంది సందుగొందులకుఁబాఱ
నటుద్రొక్కి నడచిన నాఁగుభూమిభరంబు భరియింప ఫణిరాజు పడగలెత్త
నిటుకేరినవ్విస సింద్రాగ్ని యమముఖ్య దివిజులంగుళములు నెవులఁ జొనువఁ

తే. గఱకుఁగోఱలు మిడిగ్రద్దుఁ జాలుకుఁజూపు
వ్రేలుఁజన్నులుఁ దెఱిసోరు వికృతముగను
గదియుతాటకీఁగూల్చె రాఘవుఁడు జటిలు
మాట జవదాఁట కట వనమార్గమునను.

85

వ. ఇవ్విధంబున.

86

ఉ. తావచియించుమాట జవదాఁటక తాటక నొక్కకోలచే
గ్రావమగల్గువశ్రీకడకం బడనేసిన రాము మెచ్చుచుఁ
దేవనియుక్తుఁడై యొసఁగె దివ్యతరంబయి మించు నస్త్రశ
స్త్రావళి నెల్లఁ గౌశికుఁ డుదారునకుఁ రఘువీరమాళికిన్.

87

ఉ. కాచె రఘువ్రవీరుఁ డటఁ గౌశికయాగము సత్క్రియాగము
స్మీచవిచారులై దనుగణింపక విఘ్నముసేయవచ్చు మా
రీచుఁ బయోధిఁ గూలిచి హరించె సుబాహుని బాహుశక్తి దో
సాచరసేనలం దునిమె సర్వముసీంద్రులు సన్నుతంపగన్.

88

- తే. గాధిసుతుఁ డంత శ్రీరాముఁ గౌఁగిలించి
యాది నమరుల కొసఁగితి వమ్మత మివ్వు
దాహవాంతంబున విరోధిహివాంత
మునను మాకు ఘటించితి వనరుహాక్ష. 39
- చ. క్రతుఫలదాయి నీకిక ధరాతనయామధురాధరాధరా
మృతము ఘటింపజేసెదము మెచ్చుగఁ బోవలె రమ్మ మైథిల
క్షీతిపతిజన్మముం గనఁగ నీతవిలాసము సన్నుతింప భా
రతిపతి నేరఁడన్నఁగలరా యిల రామకు నీడుబోడిలన్. 40
- మ పుపుసప్త నైయితావి విచ్చునుధచే బొంగారుబంగారుక
మ్మిగంటూనును మేను గౌను నగుఁదా విన్నంటి వెన్నంటియా
కువలె న్వన్నెలునన్నుఁజన్ను లరిరంగున్దించుఁగ్రొప్పించులక
హవణించుం గనుమిన్న లెన్నఁదరమాయాబోఁడినాబోఁటికిన్. 41
- క. వెన్నెలవన్నెలకు న్నెల, వన్నెలతవరస్థితంబు లందము జేజే
కన్నెల చిన్నెల వన్నెల, కొన్నెల నెన్నుదురు మహిజ కొలఁదియె పొగడన్. 42
- క. అనిశ్చించుచు మిథిలకు, జనుచో బహువిధకథాప్రసంగంబులచే
తను దొలఁగించుచు పథసం, జనితపక్షత్రాంతి యల్లజనఁజననెడుటన్. 43
- నీ. వికచపద్మకుడుంగవిహారమాణరథాంగగహచరచ్ఛక్రాంగచటలభృంగ
గాహమానపతంగకరతప్తమాతంగమదగంధిలతరంగమయశుభాంగ
తీరజాతలవంగనారంగతరుసంగకలనినాదవిహంగకలుపభంగ
బహుశ్రమోత్సంగ పథికహర్షణచంగ సురభిశీతకురంగ వరతురంగ
తే. నురగశయనపదాంగజార్యుత్తమాంగ, జీవితోత్తుంగ జననస్థితిప్రసంగ
కనకగిరిశృంగ నిర్దళద్ధనమ్మదంగ, ఘనరవజలానుపంగ నాకాశగంగ. 44
- మ. కనిశ్రీరామవిధుండు కౌశికనిచే గంగామహత్త్వంబు వి
చును ఒల్తాటు భగీరథక్షీతిపతిక స్తోత్రంబు గావించి మ
జ్జనముఖ్య క్రియలాచరించి యటఁగౌళాంబీపురీరాజపూ
జనము త్రైగొని మైథిలోపవనవీక్షం జొక్కి తానట్లుచుక. 45
- క. విమలాత్మక యేమునియా, శ్రమ మిది వికచప్రసూన సత్ఫలపాఠీ
రమణీయ మయ్యు జనసం, గమపర్జిత మాట కేమికారణ మొక్కొ. 46
- క. అనవినిరామునిఁగని రా, ముని యిట్లును రామ గౌతమునియాశ్రమ మి
వ్వని నెఁవ్వినిగనకుండుట, వినుకొంచెద వినుము పూర్వవృత్తాంతంబున్. 47
- చ. ముసుపు రమామనోహరుడు మోహినియై శ్రమయింపఁగాఁ ద్రిలో
చనుడు సురాసురల్పగులఁజప్పఁగ నెంచిరి నాడుసృష్టిఁగ

ల్లినమధురాధరామణులఁగేవలమేనిక నంతకన్నఁజ
క్కునివనిత నృజింత సని కంజభవుం డధికప్రయత్నఁజై.

48

సీ. జలజవిశాసంబుఁ జంద్రరమ్యత్వంబు ముకురంబుతేట నెమ్మొగముసేసి
కలికిబడిన బెళ్ళకులువరేకందంబు ఖంజనదీప్తిగన్గవ నచించి
తలిరుపల్పననంబుజభుకుకెంపు మెటుంగు నమృతంబు రుచి నధరముఘటించి
కనకకుంభచ్ఛాయ గట్టుగట్టికనంబు బంతిసోయగము గుబ్బుల నమర్చి
తే. మించుమించును సంపెంగమించుతావి, తరుణశైరీపకుసుమమార్దవము భాసు
రాంగకము చేసి నిర్మించె నఖిలలోక, మోహనముగ నహల్యయ న్నోహనాంగి.

సీ. లక్ష్మ్యాదికులనతు లృతులఁబాయ రొకప్పు డలకాంతజాతురోయనుభయమున
నజాకొల్పినకు సారె కరుదేరుసనకాదు లతిచంచలము చిత్త మంచునెంచి
తక్కినరాజుల్లె లెక్కునమక్కువఁ జిక్కివాక్కుదురు వీక్షించినంత
నేకల్పమునఁగాన మెటులు నృజించితె వనినుతింతురు కూర్చి హరియు హరుఁడు
తే. గరుడగంధర్వ సాధ్యానిఖచరు లైన, దినముఁ బదిమార్లుఁజుత్తు ర్వనితఁజూడ
నొకఁడుఁదన కివ్వుటనివేడఁడువిదకేను, దగవటంచును దగనెయ్యగువఁబొగడ.

క. అటనొకనాఁడు సుధాశన, కటకేంద్రుఁడు బ్రహ్మఁగొల్వఁ గాఁజని యచటం
గుటిలాలక యొయ్యారము, తటకాపడి చూచె జూపుతమి దీరంగన్. 51

సీ. కిసలయాధర కప్పగిల్లావ్వుఁబరికింప మోహంధకారంబు ముంచుకొనియె
గలకంత బెళ్ళకువాల్సనుదోయిపరికింప స్వాంతమంతంతకుఁ జంచలించె
మోహనాంగి మెటుంగుమోవి విలోకింప ననురాగఁల్లిక ల్లానలుసాఁగె
వనజాయతాక్షి లేనునుగొను నిలకింప ధృతికిఁ బ్రాపించె నదృశ్యలీల

తే. యర్హ మనచచ్చు నొకదారి నది బలారి
కునిదలావణ్యవారాశి నోలరాడ
నతనుతాపంబు జనెయించు టరిది గాని
యిటులుమోహితుఁ డగుచు సురేంద్రుఁ డవుడు. 52

సీ. కలికిగుబ్బలఁ బి లఁగా నివృఢండులు దొరలకుఁజేకాన్కతరము లయ్యె
జిలుకలొల్పి చెక్కులఁడాలు గులుకఁ గాఁ దభుకుటద్దమునూడఁ దగినదయ్యె
నొనపరిమిసిమి నెన్నొ సలిపగల్గించ మొలకకొన్నెల జను ల్లాగిక్క నయ్యె
దరుణికమ్మనిమేనితావి గ్రమ్మఁగఁబూవు టెత్తులు శిరసావహింప నయ్యె

తే. మగున నికఁబెండ్లియాడఁగాఁ దగినధన్యుఁ
డఖిలలోకమూర్ధన్యుఁ డగుట యరుదె
యంచుఁ దమిమించఁ బదరి యాచంచలాక్షి
నివ్వునుచువేడ నగి బ్రహ్మ యీయననిన.

58

ఉ. గుండియ జల్లనంగ నెదగుందుచుఁ గొంపొక ధైర్యమూదియా
ఖండలుఁ డబ్బజుండు మదిగాంచక నీగతి నాడెగాకయ్యా
యండబరాజయాన కెనయా పురుషుండు మదన్యుఁ డీబగ
న్నండలి నెప్పుడంచు బిగుమానముతోఁ బరికేఁగె నంతటన్.

54

తే. నైస్థిక బ్రహ్మచర్యంబునను దవంబు
నలుపుగౌతమునకుఁ బరిచర్యసేయ
నజాఁ డహల్యను నియమించె నతనిధైర్య
కంచుకము చించ నించువిల్కాడు పొంచె.

55

మ. కులుకుంగుబ్బలు మోవితేనె జలుక న్నొందళ్ళు మేన్పించులం
దొలకన్పాటకుఁ జిల్ల మాటుపలుకఁ దోర్లులముల్లంపనం
బొలుకం జూపుల గండుమీలుబెలుక న్నోమాదులం దెల్లదొ
య్యలి నిచ్చు ల్పరిచర్యసేయ నభుకం దుష్టాని పూవించికిన్.

56

క. శతధృతియట గౌతమముని, పతియతిస్మృతిగతికి లేదు ప్రతి యని సతిగా
శతపత్రనేత్ర నొసఁగిన, నతఁడు గార్వస్థ్యసౌఖ్యమందుచు చెలఁగెన్.

57

క. పడఁతుక మునిఁ జేరుటఁ గని, జడిసి మనోజాతవిశిఖజాలమునకు లో
పడియడలుచు ననియవపతి, విడికెం గడునెడఁగ మిట్టి మీనై పడుచున్.

58

చ. ముదమున నేను వేఁడుకొన మోహమెఱింగి యొసంగ కయ్యయో
ముదిముదిదప్పి యాభువనమోహిని నేమని మానికీచ్చు నీ
విధి కిఁకనేను సేయును వివేకముసాల దొకింత చెట్లుగా
బ్రదికెనొ యిన్ని నాళ్లు నిజపట్టము గట్టుక నృప్తికర్తయై.

59

సీ. కలవారి కొనఁగడు వలయుకుమారుల నతిరిక్తునకుఁ బెక్కునుతులఁ గూర్చు
స్వల్పాయువుల జేయు సకలగుణాధ్యుల వ్యర్థవికొనంగు వర్షశతము
కష్టలోభి కొనంగు ఘనతరైశ్వర్యంబు నెఱదాత కొనగూర్చు నెఱయలేమి
నీర్లు రోగిని జేయు దివిరిసంపన్నుని యారోగ్యమొసంగు తుఘాతురునకు
తే. నజన కెయ్యని సువివేక మటులుగాన, నాకునొసంగక కానలో నాకునలము
మెసపుతపసికి నొసఁగె నిక్కునుమగంధి, నేమిసేయుదు ననుచు సురేశ్వరుండు.

క. నేలామంచముఁ బట్టక, చాలా జాలిం దపించె శతమఖుండు నిజ

త్రైలోక్యరాజలక్ష్మీ, పాలనమును పనలి మరుండు పాతకుండు కుమీ.

61

వ. అనిన మంతహాసకంఠితపదనారవిందుం డగుచు సుమిత్రానందనుం డిట్లనియె.

క. ఏమోయని యుంటిమి కు,త్రాముని గుట్టెల్లఁ దెలిసెఁ గ్రతుభుజులకుఁ దా
నేమని పట్టముగట్టెనొ, తామరసభవుండు వానితర మెఱుంగఁడు గా.

63

తే. అనిన లక్ష్మణ వారి నేమనఁగవచ్చు

దేవతలు సేయువసులకుఁ దెగడఁదగునె

- యనుచు శ్రీరామచంద్రుఁ డోమునివరేణ్య
యవలికథ యాసతిమ్మన్న నతఁడు పలికె. 64
- క. వరులకొకనిండఁ గల్గినఁ, బరికింపవు గుణమెకాని పాటింపఁగ నీ
సరిహారలు గలరె జగముల, వరసద్గుణధామ రామవనదశ్యామా. 65
- తే. నీగుణంబులు పొగడ నేనెంతవాఁడ, వినుము మీఁదటికథ యిట్లు విబుధవర్యుఁ
డతనుపండిత శాస్త్రవిద్యావిశేష, నిగ్రహస్థానగతుఁడు నై నెఱయఁ బొగిలి. 66
- చ. పారుగిగుఱాశ్రమంబులకుఁ బోవ నొకానొకవేళవచ్చు దృ
క్పరణునియాశ్రమంబునకు సంయమి సేమమువేడి దేవతా
తరునుమమాల్యమిచ్చు జడదారుల కేలని యాతఁ డంతలోఁ
దరుణి కొసంగఁ దస్వి దలదాల్చు గృతార్థుగనెంచు దన్నదిన్. 67
- క. మరవరుఁ డందఱముందఱఁ, దరుణిమణి నట్టెచూచుఁ దప్పకకామా
తురులను భయమును లజ్జయుఁ, బొరయవన నివసమె రామభూపాలమణి. 68
- మ. ఎలనాఁగా శుభమానె ముజ్జగము మీరేలంగ మావంటివా
రలకు స్నేమమె కాకయేమియవు నీప్రాణేశుఁ డెందేగె వ
న్యలకుంబోయెను బోదుమే యతఁడు రా నాతిభ్యముంగాంచి పొం
డులతాంగిమణి నీవొసంగు మని వేడునస్వజ్ఞి యొక్కొక్కెడన్. 69
- శా. దేవాధీశ్వరుఁ డాశ్రమంబునకు నేతేరంగ నాతిభ్యముం
గావించు న్దునియున్న వేళ మధుపర్కంబిచ్చి యచ్చో నహ
ల్యావామాషీ సుధాధరంబుగను నాహ్లాదంబుతో నింద్రుఁ డా
భావంబెంచి తలంగు మాత్సాగముతోఁ బద్మాక్షి లేవవ్వులన్. 70
- చ. మరపతి నట్టెచూచుఁ దను జూచినయంతనె చూపుద్రిష్ట వే
మరు గనుసన్న సేయుఁ గని మాత్సాగహఁ గననట్ల దీనుఁడై
కరమున మ్రొక్కు మ్రొక్కునెడఁ గ్రమ్మఱగేల్లవ మోడ్పుచు న్నిజా
ధర మరపంట నొక్కఁగని తస్వి సుచుక్కను నొంటిపాటునన్. 71
- వ. ఇవ్విధంబున విబుధనాథుం డహల్యావిలాసవిభ్రమంబులఁ దగిలి తదాశ్రమంబు
నకు వచ్చుచుం బోవుచునున్న యెడ. 72
- సీ. మట్టెలుంగక యాకు మడుపు లొందుట యొద్దఁబవళింపఁ బ్రక్కకుఁదివియకుంట
కొఁగిలించినబ్రబ్బుగాఁ గొఁగిలించుట యురక చెక్కున మోములుంచుకొనుట
పలసివల్లములుగా వాలెఱయానుట యలవోకగా గుబ్బు లంటుటయును
సరసోక్తులకు సదుత్తర మీయకుండుట చూపులేకయె రిత్తమాచుటయును
- తే. బలిమి దానయు పైకొన్న పారవశ్య, మొంది చొక్కమిఁగనుగొనియున్న అనుచు
శచివగలఁగుందు నాథుఁ డేజలజముఖి, మేలువా డయ్యెననిరహాకేళికలును.

మ. కొలువొ డిద్దనగద్దెద్దన వనికేగు న్నర్లు కేహంబులోఁ
దలిరంబాన్పునమర్లునంబొరలు సౌధంబెక్కు మందాకినం
దిలకించుం జనునిల్పుచోట నిలఁ చెంతే కంతుసంతాపవి
హ్వలుఁడై చిత్తగతాంగనానయనకాల్యాధిప్తమార్గంబునన్. 74

చ. పనితొ నేటికైన దయవచ్చునె యెంతటి నిర్దయాత్మ వే
పనిపడి నీకుఁగాఁబడిన పాటులు దేవుఁడెటుంగు నింకనే
లను గతతోయబంధ మబలాయని కాఁగిటఁ జేర్పు భ్రాంతి దోఁ
చిన నవలానిజాలవగఁజెందెడు నాతని మోహ మెట్టిదో. 76

వ. ఇవిధంబునకంతుదురంతలతాంతకుంతతంతస్యమానసంతాపసంతప్తస్వాంతుఁడ
గుచు శచీకాంతుం షొక్కనాఁ డేకాంతంబున విశ్వకర్మనందని యగుమనో
రంజనిఁ బలిచి నిజాభిప్రాయంబు దేటవడంబలికి యెటులనైన యీకార్యంబు
సఫలంబు సేయుమని ప్రియంబు నెప్పిన నవృద్ధనయనయు నప్పుడ కదలి గౌత
మాశ్రమంబున నొక్కపూఁదోటలో దేవపూజకుఁగునుమంబులు గోయుచున్న
యహల్యం గనుంగొని యయ్యంగన భువనమోహనశృంగారాదిగుణంబులకు
నచ్చెరువడి మెచ్చుచుం జేరంజనిఁ యహల్య కిట్లనియె. 76

చ. అలికులవేణి వెవ్వతె వహల్యమో కావలె కాకయున్న నీ
చెలువముగల్లునే కడమచెల్వల కన్న నహల్య మెచ్చఁగా
వలయునె బోటియేటిచెలువంబు తపోధనకాంత కింద్రునిం
గలసి రమింపఁజాలుశచిగౌరవ మెన్నుము నేర్పుగల్గినన్. 77

వ. అని పలికినచిలుకలకొలికి సారస్యంబుగలిగిని జ్ఞై నం జెలంగియచ్చెలువయిట్లనియె.

ఉ. ఇంతిలొ నీదుభాగ్య మిపుడెంతని సన్నతిసేయుదాన వి
క్రాంతదిగంతకాంతులు శిఖామణి కాంతులఁగూడమోడ్చుకే
లెంతయుఁదాల్తురెవ్వని యహీనకటాక్షముఁగోరి యాశచీ
కాంతుఁడు గాచినాఁడు కుతుకంబున నీదుకటాక్షమీక్షకున్. 79

చ. రమణిలొ యద్రీపత్రములు రాలఁగజేసినదూటువోవ నీ
కొమరుమిటారిగబ్బిచనుగొండల పత్రముల న్రచింపఁగాఁ
బ్రమదము నొందినాఁడు సురరాజ్యధురంధరుఁ డట్టివానియ
త్నముఫలియింపఁజేయుము కనందగు నీకును గోరుకొరికల్. 80

వ. అనిన లజ్జావనతముఖయై శశిముఖ నఖమణి కిట్లనియె. 81

శా. బొనానే వెలయాలనా యిటులునీవాడక బలా చాలుబో
పోనవ్వే రెవరైన విన్నదిట నేర్పుల్పూపఁగా వచ్చితో

- నానాధుండిదివిన్న యంతఃదనకు న్నాకు న్నహాహాని రా
దా నావంటికులాంగనామణికి న్న్యాయంబౌనె యీమార్గముల్. 82
- మ. తగవౌనే తనపంటివాడు పథకాంతంగోర సామాన్యుడే
మగువా తానుశతాశ్వమేధి త్రిజగన్తాన్యుండు నే జెల్లయీ
వగవర్తించిన యాగభాగములఁ బిల్వంజూతురే బ్రాహ్మణు
ల్నుగరే తోడిసుర ల్పహఃఋషులచెంతె గౌరవం బబ్బునే. 88
- ప. అనిన విని నవ్వి యవ్వలాసిని గుట్లనియె. 84
- చ. వయసునఁగంటికింపయినవానిరమించుట ధర్మ మింతి క
ట్లయె మగవాడు చక్కనిమిటారికిఁ దక్కి రమింపఁగావలె
న్న యమిది న్యాయశాస్త్రముల నవ్వుకు మొజ్జలుపుచ్చుకాయ యా
నయవిదుఁడౌగురుండు మదనత్వర నగ్రజాభార్య గూడఁడే. 85
- ఉ. వేడుక లెన్నఁగా ననుభవించుటయొక్కటి తక్కెఁగానియం
దేడదిధర్మశాస్త్రగతు లెక్కడిపుణ్యము లేడపాపముల్
నూడవుగాక నీవు బలహారనునీడు సువర్షు లన్యులం
గూడియెకాక నందనులఁ గూరిమిపత్నులయందుఁగాంచిరే. 86
- ఉ. వింతలె నిన్ను వంటి యవివేకిను లెందఱులేరు వారినే
వంతుకుదేను నామనసు వచ్చినజాణయ కర్త తారయే
కాంతునిపజ్జమాని వగకాడగు చంద్రునెదక్కనేలఁదా
నెంతయుఁగాక నేమి దనముచ్చఁగరంగిన సౌఖ్యమబ్బునే. 87
- చ. అలుగుటో యల్లినప్పుడె భయంబున సంఘుల వ్రాల్పేడుటో
కలయఁగఁబల్కుటో బలిమిఁ గౌగిటఁజేరిచి మోవినొక్కుటో
చలము మిటారిచూపొనొర జంకెనయో ముడిబొమ్మె తక్కుచె
యులుగలవో తపశ్విరతియుఁ రతియే వెతగాక కామనీ. 88
- తే. ఉవిద నినుఁజూచినప్పటినుండి నా క్రిదియె విచారంబు కటకటా దేవుఁ డిట్టి
చక్కనిమిటారి నేమని జడునకిచ్చెనని తలంకుదు వైన నేమాయ వినుము. 89
- శా. దోషారంభము సంభ్రమం బొసఁగ నాథుఁ సాధుమేషాసము
స్తేషాప్తిం గికురించి యెంటిఁజని యన్వేషించు నజ్ఞారునా
స్తేషింపంగల సౌఖ్యమిందుముఖికి లేచెందుఁ బద్మానా
“యోషా జార మివ స్త్రియం” బనెడి శ్రుత్యుక్తి న్విచారింపవే. 90
- సీ. అంగన పఠిగాని యన్యపురుషుఁ జెంద ధర్మపుగాదని తలచితేని
చంద్రగంధర్వకృశాను లన్యులుగారె వారుదేవతలన్న వారికెల్ల
నేలికయైన దేవేంద్రుండు గొంచెమా యనిశ్రుతిచోదిత మంటివేని
నలినారి శుద్ధగంధర్వుండు శుభవాణి యఖిలపాపనతహతాశి యొసఁగ

తే. వనరుహాతులు పరమపావనులు వారి

కెడయు వ్యభిచారదోషంబు ఋతువ్రతన

నని మనుస్మృతి దలపఁగా వినవె యెందు

నిందు వలవసినదియ మేల విడువు.

91

క. అదియటులుండె నిన్వసుమా, మదవతి నీమీఁదఁగలుగు మక్కువ వలన

న్మదనాస్త్రములకుఁ జిక్కిన, త్రిదశేంద్రుని వెతలుగొన్ని దెలిసెద సీకున్. 92

సీ. కలకంఠకంఠిని గుబ్బిగుబ్బిలటంచు మేలిపూబంతులు కేలనలముఁ

జిలుకలకొలికి నీచిన్న వాతేజయంచుఁ బాలితోఁ గుర్రాకుఁ బంపసొక్కుఁ

గలికి నీతళ్లకుఁ జెక్కులటంచు లవళీదలముల ముద్దాడు మేలంబు దనక

నొప్పులకుప్పసి యుంటు పెందొడలంచుఁ గదలికాతరుల నఖంబులుంచు

తే. సందనవిహారవేళ సంక్రంతననుండు, మదనకనకాస్త్ర విస్ఫుతోన్మాదుఁ డగుచుఁ

జూచి రంభాదికాంతలు చోద్యమందఁ, గల్లఁగాదిది నీయాన కరటియాన. 93

సీ. నునుబాలకాయయెంటులు జాతి నిద్దంపు నీలాపుఁజోగులు నీటుసూప

వలకేలబూనిన తెలిచాయ నూరుదారలవాలు గజి చిల్వెఁజెల్వఁ దెల్ప

నెమ్మేననలఁచిన కమ్మగంధపుఁబూత కస్తూరికాకాఁతి గడలుకొనఁగ

గళమునం దగుకల్పక ప్రసూననరంబు నీలోత్పలంబుల నీటుసూప

తే. సిగ్గులీనెడు తలఁపు మాసకపుగ ద్దె

దొగలవగదాయ తాలీల రగలుకొనఁగ

సెగ పసముగాక దిగధిపుల్యఁగఁ బొగుల

వజ్ర కొలువుండు మదనసంజ్వరమువలన.

94

తే. ఇంతమన్మథసంతాప మేలవచ్చె, శక్రుఁడెక్కడఁ జూచె నాచక్కదనము

ననుచు నడిగినఁ దెలిసెద వినుమదేభ, కుంభజృంభితవక్షోజకుంభయుగళ. 95

సీ. కమలసంభవువీటఁ గాంచెని న్నేడుక నదిమున ల్లనను నీయంచెతగిరె

నెన్నఁడు నీవు నన్నెదనుంతువో యంచు నీచక్కదనము పల్లించు నెవుడుఁ

గంటికి నిద్దురగానఁడు రేవగ ల్చిగురుకైదుపుకాని చేతఁ జిక్క

నమృతంబు వైవైత మరుచిజనించెను నినుఁసార్పునుని వేడుకొనునుసఖులఁ

తే. గాకపసగాక పడుబయ ల్లాఁగిలించు, మూర్ఘసా లగు నీమీఁదిమోహమునను

రేకుఁ డేకాదశాపథ నిలులుచెందె, నింకనైనను నయఁజూడవే లతాంగి. 96

తే. అనినఁ జిటునవునప్పి యయ్యంబుజాఁడి, వేల్పురాయఁడు నీవలవెట్టివాఁడు

గాక యెవ్వరిసొమ్ముకుఁ గాంత సేసి, యింతవలవంతఁ గుండెడు నింతియనిన. 97

సీ. మంచిపున్నమచందమామఁజూడనె కాని వేడుకతోడ ముద్దాడవళమె

యూరకఁచూచి నోరూరుటంతియెకాని యందనిమ్మాని పండ్లందవళమె

తథుతుతళ్ళని మించుతొలుకారు మించుఁగాంచనెకాని కాఁగిలింఁచంగవశమే
కనకాద్రిశృంగము ల్లనుఁగొననేకాని సులభంబుగాఁ బట్టిచూడ వశమే
తే. యటులు పరకాంత నగు మొగం బధరబింబ
మంగనల్లియుఁ జనుదోయి యలరుఁబోడి
కోరుటయె కాక యేల చేకూరుఁ దనకు
వలవనిదురాశ యేటికి వలదుపొమ్ము. 98

ఉ. చీమ చిటుక్కుమన్న వెతఁజెందెడిచి త్తముతోడ జారతో
నేమిసుఖంబు గాంచు విటుఁ డేటికి యీశ్రమ వట్టిపావమిం
తే మఱియేమిలేదు వెఱ తెర్వలబోవుట గాదటంచునో
కామిని నేడునామనవిగా వినిసింపు సీలించభర్తకున్. 99

తే. అప్పునేఁజెల్ల యెంత ప్రాధ్దామెఁ జూడు, మగువ మాటలనందడి మఱచియుంటిఁ
బోయివచ్చెద ననికొన్ని పూలు గొనుచు, బాలికామణి తనపర్వశాల కరుగ. 100

క. అనిమిషపతి దూతికయును, దనరాకల కెదురుచూచు ధరణీధరభే
దనుజేరఁ జనిన నతఁడును, గనుఁగొని మోదమున నొంటిగా నిట్లనియెన్. 101

శా. నీరేజానన పోయివచ్చితివె కంటే పూర్ణ చంద్రాననం
గారామొప్పుగ మాటలాడెనె పానంగం గేళినంకేతమే
యోరం జూపెను నేఁడొఱేపా చెపుమా యుల్లంబు రంజిల్లనా
పై రాగం బొకయింతయుండు మును నేభావించుతచ్చేష్టలన్. 102

చ. తెలియఁగలేకయున్న భవనీయవచోరచనాచమత్కృతిం
గలుగకపోవుటెట్లు కలకంఠికి నాపయి మోహమంచు వే
ల్పులదొర యప్పుడే మృగవిలోచన దక్కినయట్లు వల్కుఁగాఁ
బలికె లతాంగి లేనగవువల్కులఁ గప్రపువల్కు లొల్కుఁగన్. 103

తే. పనిత చక్కనివాని నెవ్వనిఁ గనినఁ, జెమ్మిలకుండ దాచోటు చెప్పనేల
నిన్నుఁ జూచునహ్యకు నెనరులేడె, హృదయ మియ్యదు పతికితి యింతెగాక.

చ. అనుటయు నున్నురంచు విబుధాధిపుఁడింకిట నేమిసేయుదు
నన్వితను గూర్చునంచు నెదనమైన నిచ్చెలి యిట్లుచేసె గ్రొ
న్ననవిలుకానిముల్కి యెదనాకి కలంపఁగనోర్వఁజాలని
త్తునువుఁ ద్యజింతు నన్నను విధాత యమర్త్యునిగా సృజించెగా. 105

తే. అకటకలవైన నప్పొలుతుఁగలయుదు, గాకయని యెంచ నిద్దుర లేకయుండఁ
జేసినాఁ డొంట రెంటనుజెఱచినాఁడె, యెల్లవంకలఁజెఱచెఁగా యింద్రునజాఁడు.

వ. అని చింతించుచునిలింపవాలగుండు శంపాలతాంగిం బంపి నిరనుకంపంచంపక
గంధిగంధనందన వనకునుమవిశిఖశిఖిఖాసంతాపితసంతప్తహృదయుం డగుచు
నొక్కయండును సురతరంగిణి కరిగి వనవిహారంబునం బ్రొడ్డు గడపుచున్న యెడ.

సీ. గౌతముం డటకాలగన్నుచూపె నటంచు హరివదంబునజూపు నత్తులనంగ
నననిఁ దివియుచో ననురాగమునఁగాంచ మొనయు నతివతీముఖము లనంగ
బ్రతిబింబబహుళతఁ బరికింపఁగా వ్రేలఁబట్టిన రత్నదర్శనము లనంగ
సమయాంబువాహి యంసమునమించుక బానిఁద్రొమ్మించుకాపడి కుండ లనంగ
తే. బూర్వపశ్చిమ పర్వతంబుల. దనరౌ, శశిదివాకరబింబము ల్సాయమునకు
జాతె రవియంతఁ జంద్రుడు మీతెనివినిబండుచెన్నెల నిండెభూమండలమున.

క. తెరువరియెండకురోగ్యక, సరగున నొకయెడను జేరఁ జనఁదవవైశ్వా
నరుఁ డడరినవడు వేష్టక, సురపతి సురసురను సృక్కె షోణిగతుండై. 109

తే. ఒకయుపాయంబు చింతించి యుత్సహించి, యాశ్రమంబున కేతించియక్షపాదు
నుటజమునఁబొంచె నించుచిల్లూనుమించు, చించిచండాడఁబవిపాణివంచనమున.

క. ఆనాటినిశినహల్యా, మానిని పతివదములొత్తి మక్కువమీటం
గా నొడ్డఁబవ్వళించిన, నానాతిమనం బెటింగి యాతఁడు వగుచున్. 111

శా. ఇంతివర్షము నేడటన్న నవులే యేమైనదానేమిపో
యం లేకాక మఱేమి యందులకు విమృశించినానే బభా
యెంజే కంటికి నిద్ర నొట్టుకొనిరా నీచెంత గోరంతని
ద్రితుం గాకని పండినా ననుచు నీరేజాక్షి లేవప్రసన్. 112

ఉ. మాటుమొగంబు పెట్టుకొని మాకునివేదన తాళలేక వే
మాకుఁగటాక్షునీక్ష సుకమారతనుం బ్రియుఁజూచుకొం చయో
కొరినవేళ నాయకుని కూటమి గల్గిసుఖించువార లే
మేరను నోచిరో యనుచు మించినచింత నొకింత గూర్కగన్. 118

ఉ. ఆయెడ వోడియై మనువుఁ డంబుజబాణున కోడి కొక్కరొ
క్కియని కూయ వేగెనని గొబ్బున గౌతమమాని యేటికిం
బోయినదాను గౌతమునిపోలిక వేషముఘాని దేవతా
నాయకుఁడేగుదేర లలనామణి వాకిటనుండి చూడఁగన్. 114

తే. వెలిదిమావులు దేవతావిఘ్ననిమీఁద
నెరసి నీలోత్పలంబులనీటు సూపి
యవియె సూచించె భావిసహస్రలోచ
నముల బెడఁగునుక్కుల క్రమముమెఱయ. 115

వ. అంత. 116

ఉ. పల్లభ యింతలో మరలివచ్చితి కేమని విప్రయంబుతోఁ
బల్లవపాణి పల్క సురపాలకుఁ డుల్లము పల్లవీంప నో
పల్లకగంధి నీచెలువ మట్టె తలంచిన ప్రేమమించెనే
కొల్లులుగాఁగ నికారతులఁ గూడఁగ వచ్చితి రమ్మ నాపుఁడశ. 117

- ఉ. ప్రేమయు గడ్డదస్వరము భీతియుఁగింపముఁదొట్టుపాటు నా
నామధురోక్తిగల్గు కుహనామునిఁ దప్పక యట్టెచూచి సు
త్రామునిఁ గానెఱింగి యపురా యని కాముని మెచ్చి యాముని
గ్రామణిరాణి యిట్లనియె భృగవచోరచనాచమత్కృతిన్. 118
- ఉ. మేనకనో లిలోత్తమనో మెచ్చగ రంభనో చంద్రరేఖనో
నేనాకచారురూపవతినో షీతి దేవవరేణ్య యేల నా
వైనిటువంటి ప్రేమమును బర్వ మటంటిరి పర్వమయ్యెనే
సూనశరానుచేత పయఁజూడఁడుగా యతఁ డెంతవెడ్డలన్. 119
- వ. అని చాతుర్యంబుగాఁ బల్కుజలజాతముఖిఁ గైతవ శౌతమముని పురు
వచాతుం డిట్లనియె. 120
- నీ. రంభ నీమృదులోరుజ్జంభణం బొకయింతఁగనుఁగొన్న లో మెత్తగాక యున్నె
శశిరేఖ నీఫాలసౌందర్యమొకయింత భావింప నొకవంకఁ బోవకున్నె
హరిణి నీకణ్ఠోయి యంద మొకించుక గాంచినచోఁ బూరి గఱవకున్నె
యూర్వసి నీవేణి యొప్పిదం బొకయింత తిలకింపఁ జాయలు దేరకున్నె
తే. యితరకాంతల నెన్నఁగా నేల వారి, రోసియేకాదె నినుఁగోరె వాసపుండు
మున్ను నాపుణ్యఫల మన నిన్నొసంగె, నలువ ఋణ మేమిటను దీర్తుఁగలువకంటి.
- ఉ. మాటల జాగునేయకుము మన్మథవేదనఁ దాళఁజాల నో
పాటలగంధి నీదుకుచపాలికఁ జేర్చుము తెల్లవాఱిన
న్వాటముగా దటంచు సురపల్లభుఁ డంగనకే తైమల్పుచుం
దైటఁ దొలంగఁ జన్నుగవపైఁ బడి కౌగిట కానచేయుచున్. 122
- చ. నిలుపునకుం జెమర్చె రమణీమణి మోహమొ కాక భీతియో
తెలియగఁ గూడగప్పు డలదేవవిభుండును గంపమొందె మి
క్కిలి యొడఁబాటులేని పరకీయకరంబుఁ దెమల్చు గౌఁగిటం
గలయఁగ దొడ్డసాహసముగాదె బలారికిఁ జెల్లె నయ్యెడన్. 123
- క. ఇటులు బలాత్కారంబునఁ, నటుకునఁ బైఁబడిన దేవతాపతి కెడగా
నటునిలిచి కుటిలకుంతల, యిటులనియె స్తోహాభీతు లెడఁ బెనఁగొనఁగన్. 124
- చ. ఇదె తెలవాఱవచ్చుఁ గదవే యిచెసంధ్యకు వేళగాదె స
మృదమున నిత్యకర్తవిధి మానకదీర్పుదు రాత్రివేళ మీ
మదిసరిపోవురీతి నను మన్ననచేసెద రింతెకాక నీ
యదవద మేరగా ననిమృగాక్షి గృహంతరసీమ కేఁగఁగన్. 125
- చ. వెంటనెయంటి పద్మముఖివేణి కరంబున నంటి నిల్చి నీ
కంటికి నింపుగా నెనరు కైకొనకేగదు ఛాకచేసి నీ

పంటి కులాంగనామణికి వరసమే యిది యేమి చేయునో
దంటగదా మరుండు దురితం బగు వేటొకటైన భామిని. 126

క. అన విని నవ్వుచు జవ్వని, వినునాయక నూతిసీళ్లు వెల్లురజానే
వెనుక నగుగాక పొవ్వున, వినక యతడు మల్లువెనుక విసువకయతడున్. 127

చ. వెనంగి లతాంగివేణి విడిపించుక జంకెన వాడిచూపుతో
గనుగొని సీవునాపతివెకాపు నిశొటుండ వింతెకాక యా
తని ముసివేష మూనితివి తప్పక దెల్పుము నాదుసర్తకీ
ఘన మగువ్రేమ గాన నికర గల్లులువల్కు శపింతు నంచనన్. 128

క. గడగడయొడలు పడంక, నృపతుక యడుగులను వ్రాలి పడతీ నేని
ద్రుడ సీవెటువలె జేసిన, గడుమంచిది మదనుచేత గాసిలుకంటెన్. 129

చ. అనవుడు సింద్రుడంతఘనుఁ డంఘులపై బడి యింతవేడఁగా
వినమి గడుం గొఱతయని వేడుకమీఱఁగ లేవనెత్తి యో
యనిమిషనాభసీకుఁ దగవా ననుభోటికిఁమ్రొక్క నంచుఁ దా
స్తనీకుచంబు లొత్తై స్త్రరూతశరవ్రణవీడ వీడఁగన్. 130

చ. గమకపుగుబ్బచన్ను లెడఁగాడఁగ సింద్రునిఁ గొంగిలించుచో
దమిని నహల్య దొంటిసుకృతంబునఁ గల్గెడుఁగాక సింద్రభో
గము సమకూరునే యితరకాంతల కంచును మేనువాంగ భా
వమునఁ దలంచె నాటి శ్రుతివాక్యము వాసవదూతి మెప్పుచున్. 131

ఉ. కామినిఁ గొంగిటందగిలి కాయము గీయ మెఱుంగఁ డయ్యెను
త్రాముఁడు గొంత సేపునకుఁ దత్కుచచూచుకభేదనంబుచే
నేమి యొకింతమై దెలిసి యింపునఁ జెక్కిలి ముద్దుగొంచు నె
మ్మోమున మోముజేర్చి జిగిమోవికి మెల్ల నె యానసేయఁగన్. 132

క. బౌరా మోహ మటంచును, నారీమణి మోముద్రిప్పి నాకాధీశు
స్థారిమిని జెట్టవట్టుక, చేరువఁ దనశయ్యఁజేరి చిత్తంబలరన్. 133

సీ. పంట నొక్కనటంచు భాసచేసినఁగాని తేనెలూరెడి మోవియాసనీయ
గోటనొక్క నటంచుఁ జాటివల్కినఁగాని బటువుగుబ్బలుకేల బట్టనీయ
నాదుసేయ నటంచు నమ్మి కిచ్చినఁగాని మినుకుఁ జెక్కిలి ముద్దుగొనఁగనీయ
నగడుసేయ నటంచు నానవెట్టినఁగానిహాలితో రతికేళిఁ దేలనీయ

తే. వినుము నెఱజూని సీచక్కనముసూచి
వలచి యొప్పినయప్పుడే వారవనిత
గాను మగనాలఁ గాన సీక్రమముఁ దెలిసి
యిందు కొడఁబడి నన్నేలుమీ సురేంద్ర.

తే. అనుచు నొడఁబాటుగావించె నాదిసింధ్రుఁ డింతియేకాని వెనుక యథేష్ఠితముగ
నఖరదంతక్షతాదుల నడఁచెఁగాక, తెలియమంచన గుఱికట్లు నిలుచు తేట్లు.

మ. అసకృచ్చుంబనము ల్బహుత్వహుదుదారాక్షేపము ల్పశ్యదు
చ్చస్థితవ్యావృతము ల్పునఃపున రుదంచద్దంతసంలక్షిత
వ్యసనావిచ్ఛృతసీతస్థితంబులు మనాగర్విష్టదీనోక్తులై
యెసఁగెం గౌతమ గేహినీదివిజలోకేశానసంభోగముల్.

186

సీ. మోవియానుచుఁబంట మొననొక్కివిడుమంచుసీతస్థులిలోఁగోటఁజెక్కుమీటు
పలిగుబ్బలంటుచు నెలవంకలుంచినఁ గోపించి క్షిప్తఁగొట్టివిసరు
రతిహాదితంబు ప్రార్థనసేయుచును బాదములవ్రాలఁగిన్మతోఁ దొలఁగఁజేయు
మమతఁదైకోన జాబుకముఁబట్టి వేడినఁదలకున్గిన్నఁ గేలు చట్టివైచుఁ

తే. జెవినిజిటుబూతు లాడవచ్చిన నదిల్పు, వలదు మెల్లన యని రతిత్వర నడంచు
బాలు విడరా యటంచుఁగెం గేల మ్రొక్కు, జలజలోచననూతనసంగమమున.

తే. ఎంత కామాతురుఁడో కాని యింద్రుఁ డహహ
యలసి తొయ్యలి గబ్బిగుబ్బలను ప్రాలి
గడియ సాలదె యిట్టిభోగంబు వెనుక
నేమియైనను మేలంచు నెంచె మదిని.

188

చ. చెలువ రతాంతవేళ బలుసిగ్గన నంగము దాచికొంచు దు
వ్యలువగ్రహించికట్టికొన వల్లభుఁ డొయ్యఁ జెఱంగువట్టియో
కలికికొ యింతసేపుఁబొడగానని సిగ్గిపుడెట్టువచ్చె నే
కెలసముదీరె నంచుఁగనుగట్టితో ముం గడనుంచున్ద్రుక్షున్.

189

ఉ. పొంకమె యిట్టులైన నటుపొమ్మను లజ్జ నదేల యంటివా
యింకొకసారియైన రమియింపక నాతమి దీరదన్న నే
కాంకముఖిలలామ యమరాధివ నీతమిదీఱకున్న నీ
వింకిట నేమి సేయఁగల వీతమిదీతె నటంచు నవ్వుచున్.

140

తే. చెల్ల వనులకుఁ బోవలెఁజేలవిడుపు, మతఁడు రావేళయయ్యె నటంచుఁ బెనఁగఁ
జేలవిడువంటి నటువలెఁజేయువాడ, భామ పదరకు తెలవాఱ జాముగలదు.

క. అనవుడు నేటికిబ్రమసెద, విన వృద్ధశ్రవుఁడ వాట వినవో యేలా
వినవైతి కోడికూసెం, దనరపమైచురునిధర్మ ధార యనంగన్.

142

ఉ. నావుడు నవ్వి యవ్విబుధనాథుఁడు నే శ్రమఁజెంద నొక్కనాఁ
డివిభుఁ డీవునుం శ్రమయుఁ డింతియె యెట్లనఁ గైతవంబున
స్థివిభురూపుఁబూనుగతి నే మును గుక్కుటమై నిశీధిని
స్థివిభు నంపితి న్నడికి నేరుపు మెచ్చపుగా విలాసిని.

143

క. అన వెఱగందుచు నిండ్రుని, గనుఁగొని నాతోడు సీకుఁగల్గెయ్యె నిజమా
వినిపింపు మిదియు నిజమై, నను వలసినవేడ్కఁ గనమె నానాగతులన్. 114

తే. అనిన నిజమాను నీయాన హంసయాన, కల్లగా దన వల్లభుఁ గాంచి యలరి
మేలు నెఱజాలెయెటులైన నమెచ్చవచ్చు, ననుచుఁ జెయిలోనఁ జెయివ్రేసివనితనగిన.

ఉ. ఇంతిరొ వట్టిమెచ్చు లివియేటికి నీవియొసంగు మందుఁ దా
నెంతయు నేర్పుతోఁ బెనఁగ నిండ్రుడ నీకిక నేమి యిచ్చెనిం
గాంతుడఁ రెండుచక్రములు గావలెనన్న నొసంగుదాన నా
కింతియెకాక వేటొకటి యెయ్యని యీపనినంచు నవ్వచున్. 146

తే. అంత నరవిరిమజ్జనం బాచరించి, నవముగా మేన హరిచందనం బలంది
విరులుకొప్పునఁదుఱిమియవ్వెలది విభుఁడు, తారసిలిరప్పుడుపునారతంబునకును.

సీ. పతి కప్పురపుఁదావి బాగాలు గైకొన్న మదిరాక్షి సగమాకుమడుపు లొనఁగ
నైనతొఁ గాంతుఁ డొయ్యనఁ గాఁగిలించినఁగొప్పు గుబ్బులతోఁమ్ము గ్రుమ్మికమ్మె
బ్రాణాధుఁడు మోవివైఁ గంటుచేసిన నలివేణిపారవశ్యమునఁజొక్కె
విభుఁడు నిల్కడఁగేకివిధమున రొదగుల్మ లోలాక్షి చెవియొగ్గి యాలకించె

తే. మోహనాంగుడు నునుపోకముడి సడల్పు
దరుణి జతయమ్మెఁ జిత్రబంధంబులకును
గూర్చివల్లభుఁ డొకకొంతఁ గూడియలయఁ
గునుమకోమలి దాను పైకొని రమించె. 148

ఉ. ఎన్నఁడు నేర్చెనో తెలియదే జగదేమనోహరాంగి యా
చిన్నె లదేమిచ్చె విటశేఖరు డూరక చూచుచుండ నా
చన్నులకుల్కు లాసగముజాతెడివేసలి యాయొయార మా
కన్నుల బెఱ్ఱ లొకదళికల్గనుపొంకము లావిలాసముల్. 149

తే. అతివయ్యాగతి నుపరతిసలసి సొలసి, యప్పలింతుక వ్రాలె నాయకుని యెదను
సరిబెనంగుట గన్గొని శంబరారి, చెలఁగి యిరువుర నొక్కటిచేసె సనఁగ. 150

చ. అరవిరికల్వక్రోవ్విపల యందమునొందిన కన్నులు స్పృధా
కరకళం ద్రవించు శశికాంతముఁజొలిన చెక్కుటద్దము
ల్పరథసదక్షిణానిలము చాటునఁగ్రమ్మెడు కప్పుయూగుపుల్
గరుచపు తెండ సోలులతివడి వాగ్గులునిజాంగముం దగన్. 151

చ. ఎదవయి వ్రాలియున్న తరళేక్షణ నిద్దపునిండుకొఁగిటం
ద్రుకశవరేణ్యుఁడు నృమరతిక్రియఁ జొక్కియు మున్నుమాన్ను గా
మగనతి మోవిపానకము మాఁకిఁ గ్రోలుచు సేదదేలె
దత్తునతియు నట్లదేరికొనెఁ జొబితశంబధరోష్ఠవింబ యై. 152

వ. అంత. 153

చ. కమలనభాషి దువ్వలువఁ గొనిలేచి కటితటంబునం
గొమరుగఁ గట్టిగట్టిగను గొమ్ముడిఁబెట్టి మిటారిగుబ్బలం
జిమచిమగుల్లు గోటికొనజీరలకు నివ్విడికెంపు కెంపుమీ
లుమెలుగుమోవిపైఁ జులుచులుక్కిను కెంపులకుం దలంకఁగన్. 154

మ. ప్రమదా నేనికఁ బోయివచ్చెనను నాపై నీకృపావేశముం
చుము నీవాడ నటంచు దేవపతి యస్తోకస్పృహమంశముం
దముగా వేడిన గుండెజల్లుమనఁ గాంతారత్న మొక్కింత జై
న్యముతో నక్కున మోవి జేర్చి నినుఁబాయన్నేర్తునే వల్లభా. 155

ఉ. నీవయి నాకు నాపయిని నీకును గూరిమి గల్గఁజూచియుం
బాసపుదైవ మిట్లు లెడఁబాయఁగఁ జేసెను దొంటిపుట్టువం
దేవగఁ జేసినామొ విధి కేమిటి కీగతతోయబంధము
ల్పాపయిఁ బ్రేమయుంచు సురనాయక మర్వక నన్నొకప్పుడున్. 156

తే. అనిన నామీఁదనింత మోహంబు గలిగె, నేని నావెంటరమ్ము మత్తైభగమన
యెంతవనియైన నేనిర్వహింతు నంత, నడ్డనేయను జుమ్ము ముజ్జగమువారి. 157

ఉ. నావుడు నింతయేల సురనాయక నన్నిటఁ దక్కనిచ్చునే
నావిఘ్నఁ డట్టులైన నుడునాయకుఁజేరిన తారరీతి మా
కావిధమింతేకాక కలదా యొకయింత ప్రయోజనంబు నా
భావమునందుఁ దోచిన యుపాయము చెప్పెద నాలకింపుమా. 158

సీ. దేవపూజకు విరుద్ధైచ్చదనంచును నికాంతరములకు వచ్చునపుడు
నివ్వరిధాన్యము లేమకంగఁగేదార పరిసరంబులయందుఁ దిరుగునపుడుఁ
గడువేడ్క నన్నొదకంబులఁ గొనితేర దూరతటాకంబు సేరునపుడుఁ
జెఱగుమాసె నటంచుఁ జెప్పి యూరకయైన నొంటిగాఁ గడయింట నుండునపుడు

తే. వచ్చి నాముచ్చట భీర్షు మెచ్చుగాను
నిచ్చ తచ్చనగాదు వియచ్చరేంద్ర
యనుచు నక్కునఁజేర్చి మోహమునఁ జెక్కు
ముద్దుగొని పంపె నింద్రు నమ్మోహనాంగి. 159

ఉ. అంపినయప్పు డచ్చునువుఁ డవ్వలఁ బోవఁగలేక ప్రేమతోఁ
జంపకగంధి గబ్బివలిచన్నులవయ్యెకఁ జక్కఁజేర్చుచుకా
సొంపునఁ జెక్కులుం బుణుకుచు న్నధురాధర పోయిఁవత్తునే
యంపితివా యటంచు నిలయంబట వెల్వడి యెట్టికేలకున్. 160

చ. ముని యెదురొనొ యంచు సురముఖ్యుఁడు భీతిని బోవునంతలో
ననఘని గొతముం గనియె నక్షపదుండును వేషధారిని

ద్రుగ నెరింగి యిట్టులను రోషసముజ్జ్వలితాతుఁ డౌటఁ జెం
దిన యటకాలిమంట నడునెత్తికి నెక్క ఝటఝటంబునన్.

161

క. ముక్కురహితవృత్తిని బర, పుష్కరవత్త్రాక్షిఁబట్టి భోగిండుటచే
ముక్కురహితుఁడవు గవ్వుని, నిమ్మరూ శపంచి మాని నిలయముఁజేరన్.

162

తే. తరుణి దానేమి యెఱుంగనిదానిరీతి, నేతఁ గనుగొని కాళ్ళకు నీళ్లుజేఁగ
నలుక నమ్మని యోసి దురాత్మరాల, యంటనర్హంబె నీచేతియంబు లిఁకను.

163

ఉ. కల్లరివేషమాని యలికాముకుడై సురరాజువేడుచో
సుల్లము తాయిఁజేసికొని యూరకయుండక నీవు లోనుఁగా
జెల్లునె యిట్టిదుష్కృతముచే రఘురాముపదా ప్తిదాఁకమే
నెల్లను తాయిగాఁగ వసియింపుము నిర్జన మిచ్ఛనంబునన్.

164

క. అని శపియించి హిమాద్రికి, జనియెన్ గౌతముఁడు జంభశాసను మేషాం
డునిఁజేసి రశ్మిసీనుతు, లనుపమ దివ్యాషధముల నమరులు మెచ్చన్.

165

భుజంగప్రయాతము.

బలారాతిరూపంబు భావించె గానం, బలా రాతి రూపంబై బ్రాపించె గానం
శిలాహరినారి న్నిషేధింపుమింక, నిల్లాహరిరూపంబు శేషాసు మింకన్.

166

క. అని ముని భవతారకనా, ముని రాముని నల్లగౌతమునివనికిం దో
ఢ్కొనివచ్చునెడను దత్పద, వనజరజం బింత వాయువశమున సోఁకన్.

167

క. వనరాశి జనించిన శ్రీ, చనజాక్షియై యెదురుకొనిన : నదేవతయో
వనవనదావళిమించో, యని యెంచుగ తాయి చలువయై చలువగుమన్.

168

సీ. మును దలమున్నయా మోహంధకారంబు చెనుకదీసినరీతి వేణిఁ దనర
శాపరూపదినాంత చంద్రోదయములీల మొలకనవ్వుల ముద్దుసోము మెఱయ
బహుకలవరచితోపలత యంటినమాడ్కి కఠినపక్షిజయుగ్గంబు గులుకఁ
దనదృశ్యభావంబు దవిలిపోవనితీవిగడునన్న మైన లేఁగొవును వడఁక

తే. ఓతిని లోహంబులను బైడిసేయు స్పర్శ, వేదివలె రామపాదారవిందరజము
పూని శిలఁబైడి సేసెనామేను మించఁ, గాంతయై మించెగౌతమకాంతయపుడు.

క. తనమునుపట్టివృత్తాంతము, మునిపతి వీరలకుఁ బెల్పుమునుపే యనుచున్
ఘనలజ్జానతముఖయా, వినితకు రఘునందనుండు వందన విడియెన్.

170

తే. పెండ్లికొడుకవు గవ్వుని ప్రేమ మాని
రామ దీవించి శ్రీరఘురామవిభుని
పూజఁగావించుచున్న నద్భుతముగాఁగ
గౌతముఁడు వచ్చి యారాముఁ గాంచి పొగడ్చె.

171

- క. సౌరధరధీర రఘువర, పారదదరనీరజారిభవశ్చిరమా
మారీచమదవిరామా, నీరదనిభధామ రామ నృపతిలరామా. 172
- ఉ. శ్రీరఘురామ నిన్ను నుతి సేయఁగ నెంతటివాఁడ నేను నీ
పేరు దలచినంత నతిభీకర దుష్కృతము జ్ఞాఁగు నీ
చారుపదాబ్జసంగతిని సంభవయాట పవిత్రగాదె భా
గీరథిలీల నీభ్రమరకేళిని యంచు నహల్యఁ జేశొనన్. 173
- మ. వివివర్షించె బ్రసూనపర్వ మపు డందె ల్లోయ నాడె న్నువా
సీవఘాబ్జంశము దివ్యదుందుభులు మ్రోసెన్ ధింధిమిధ్యానమై
యివతాలించె నుగంధగంధపహ మెంతె రామపాదాబ్జప
ల్లవనంజాతపరాగచాతురి నహల్యాగౌతము ల్లాడఁగన్. 174
- తే. అంత సంతృప్తచిత్తుడై యక్షపాదుఁ
డధిప మాఁడమయ్య నీయంఘ్రిపద్మ
మనుచుఁబొగడుచుఁ గాంతదోశొనుచుఁజనియె
శాశికుండును జనుచు రాఘవ్రుల కనియె. 175
- మ. కనుఁగొంటే విశిలాపురంబు ధగణికన్యాపదాంభోజమో
హనమంజీర్యుళంయృళత్పబలనాదాకృష్ణమందాకీసి
కనకాంభోరుహకర్ణికాంతరచరత్కదంబికామేంద్రితా
యనఖండాభ్రగకేళిసాధమయి చెల్వయ్యెన్ రఘుగ్రామణీ. 176
- తే. అస్తమయవేళఁబురమున కరుగ నేల, నేటి కీకేళిపనిలోన నిల్చి తేవు
పోవ మేలగు నని మానిపుంగవుండు, రాఘవులతో పనాభ్యంతరమునకరిగి.
- సీ. గుబ్బకస్తూరికుంకుమ యంటినది కొమ్మ గోరంట కౌఁగిట గ్రుచ్చెనేమొ
యంఘ్రిలాటారసం బంటియున్నది లతాతన్వి యశోకంబుఁడన్న నేమొ
మధువాసనలు గుత్తె మంజుళకేసరం బువిడ పుక్కిటిరసం బుమినెనేమొ
యసమయంబునఁ బూచినది సహకారంబు భామాలూమ చేపట్టెనేమొ
- తే. రామ కనుఁగొంటె కేళికారామసీమ, సహజవాత్సల్యమున భూమిజాతశీత
ప్రొడిసేసినభూరుహంబులు నురేంద్ర, తగులనవ్వుచు నున్నవి విరులసిరుల. 178
- క. అని సీతాకేళీపని, గనుగొని మువ్వరును సాంధ్యకరణీయంబుల్
వాసరిచి క్రొన్న నతలిమము, లను వసియించిరి కుతూహలంబునంతన్. 179
- సీ. శ్రీరామునకుఁ బెండ్లి తేపని పరుణున కెఱుంగింపఁ జనుమాడ్కి నినుడు గ్రంథ
మోహమాగ్నిశిఖి లిట్లు లుల్లసిల్లు నటన్నతై నడి సాంధ్యరాగములు మెరసె
మొనయుదంపతులకు మోహమీ వైఖరి యనుమాడ్కిఁజీకటు లలమె దిశలఁ
దలఁబ్రాలుముత్యము ల్దలసించునంచును గనుపట్టె దివిని నక్షత్రగణము

తే. తెరమటుగువాసి యీలీలదీరుసూపు, నీల మొగ మను క్రమమున శీతకరుడు
దోచెనచ్చెల్వ దృష్టినాదోగలు నెలగె, నిం చె నీవప్సలనగ వెన్నె లలుగంటె.

క. అని పలికి ప్రాద్ధమోయెకా, జనవర నిద్రింపు మనుచు సంయమివర్ధ్యం
డనుజుండును శయనింపగె, దనకంటికి నిదురరాక తద్దయు శ్రేమన్. 181

ఉ. కన్నుల జూడకున్న మహికన్యక తాదృశకాశికోక్తులం
గన్నులగట్టినట్లయిన గన్నులవింటివజీరు నిద్దపుం
గ్రొన్న నవాడితూపు తెడగ్రచ్చుక వెన్ను న దుస్సిపాఱుగా
విన్న దనంబుదోప రఘువీరుడు మోహముచే దలంకుచున్. 182

ఉ. ఎప్పుడు తెల్లవాలు నిక నెప్పుడు మైథిలిరాజు గాంతునే
నెప్పుడు చంద్రమాలిధను వెక్కిడుదుం ధరణీకుమారినే
నెప్పుడు చెట్టచట్టుదు నగ్గిప్తము తెప్పడు గాంతునందు దా
నెప్పుడు నెంచుగాని యెనయింప దోకప్పుడు నిద్రకంటికిన్. 183

వ. ఇతైఱంగున నీతాకాంతనుం దలంచి యంతయు సంతరంగంబునఁజింతించు రఘు
కాంతుం డొక్కింతనిదురించ నంత వందిజనులచెలు వంది ద్విజబృందంబులు కల
కలధ్వనుల మేల్కొని యర్ఘ్యప్రదానంబున నరవిందసఖునకు మందేహజయంబు
నొందించి విదేహరాజపురంబునకుఁ జను నెడ విరహచ్చిదేహ విదేహశరవ్యూహ
కీలతదేహుండగు రఘూవ్యవహనకుం గౌశికుం డిట్లీయె. 184

మ. అచె కన్గొంటివె వజ్రసాల మదెభేయవ్యాజపాఠోధి య
ల్లదె వై దేహనృపాలశేఖరమహోద్యరత్న సౌధాగ్ర మ
ల్లదె రథాగ్రహకేతుజాతమదవేశ్యాభర్తహర్ష్యాళి య
ల్లదె యత్యుత్తమవాజిశాల యని యాయాదిస్కలం జూపుచున్. 185

నీ. ఆరెకట్టికవార లందంద కుంతము ల్లోని ముందుగాగ డీకొల్పుచుండ
హరిదంతదంతిజయంబును సూచించు కరణిని డవిడెమలహరులు మొఱయ
ధరబూను మనుదు బాదముఁ బట్టివిడువని చిలువతేడ దన వెండిగొలుకు దనర
గంధాంధమధుపసంఘంబులు మాత్రమె కాని సరసజేరక శీలి జనముదోలగె
తే. జాల మదమున మాపంతు గాలుమీటి, వచ్చుదంతావళముఁ గంటె వసుమతీశ
కేలు మొగుదుదు నున్న దీవేళ నీకుఁ, బుడమికన్నియ నడలకు జడిసి కాదె. 186

క. అని దాని కోసరిల్లుచు, మనుజేంద్రకుమారులీరు మానుల మేమా
టను దాని కోసరిల్లుట, సనునె కదా యనుచు సరససల్లాపములన్. 187

నీ. నగరివిద్వాంసు లందలములు డిగ నూరకందలంబెక్కి పొం డని నుడుపుచు
నల్లంతఁ గనినంతె బల్లకీల్ డిగి భూవల్లభ త్త్రిక్క దీవన లొసగుచుఁ
గేవలభక్తితో లేవవణిక్కులఁ గ్రేవలనటం గటాక్షించికొనుచు
రాము సౌందర్యంబు ప్రేమజూచుచువచ్చు కామనీజనులఁ గ్రేగంటఁ గనుచు

తే, వేడ్కు గాధేయుఁ డేతేర విని విధేయుఁ
దగుచు మిథిలాధినాథుండు నగరువెడలి,
యమితగజవాణి భటసంకులముగ నెదురు
కొని సపర్య లాసంగి తోకొనుచు వచ్చి.

188

మ. జనకత్నాపతి కొల్వకూటమున విశ్వామిత్రు శ్రీరామచం
ద్రుని సౌమిత్రి యథోచితాసనములందు న్నిల్చి వీరభూషై
మునిజంభారి ఫలించె నామఘ మఖంబు ట్టూరమైపోయె బా
వనమయ్యెం గులముం గులంబు ననుచు న్వాక్స్పృధి వర్ణింపఁగన్.

189

తే. జనకచిత్తంబు శ్రీరామచంద్రుఁ డగిలి, కనియె బ్రహ్మనుసంధానమునను గాంచఁ
దవలినానంద మపుడు ప్రత్యక్షమైన, సగుణ మట్టి ప్రమోద మెసంగు టరుదె.

ప. ఈచందంబున రఘునందను శతకోటికిందర్పసౌందర్యని దర్శించి యమంచానం
దంబునొంది జనకజగతీసంక్రందనుం డిట్లని విలెర్కించె.

191

నీ. సృష్టికిం బ్రతిసృష్టి చేసెనంచును వింటి మీమునీంద్రునిఁ దొల్లి యిపుడు నిచట
నొకట సింహాసనంద్రులకుఁ బ్రతినిర్మించెనో లేకసూర్యచంద్రులకుఁ బ్రతియొ
మన్నభునకుఁ బ్రతిమన్నభులలో యటు గాకున్న రాజులొకంబునందుఁ
గలుగు నే యింతచక్కఁదనంబు పురుషులమనసుహరించె స్త్రీజనము లెంత

తే. యందు నీయగ్రజనిచెల్వ మరిది పొగడ
నితనికిఁ గుమారినొసఁగి నాయుంటనుంచి
కొనెడిభాగ్యంబు దొరకునొకో యశేల
గలుగు దుష్టప్రతిజ్ఞఁడఁ గాన నేను.

192

శా. ఏలాచేసితి దుష్ప్రతిజ్ఞ యింకఁజండ్లశానకోదండుమీ
బాలుం డెక్కిడఁ జాలకుండిన వృథా పంపింపఁగా నేర్తునే
చాలింపం దగునే ప్రతిజ్ఞ నగరే త్తాపాలకు ల్వచ్చెనాం
దోళం బేనిక నెట్టిచందమునఁ దీర్తుం ధర్మసందేహమున్.

193

తే. అని మహాహ్లాదమున విదేహాధినేత, వీరలెవ్వారలో సుకుమారమూర్తు
లనిన దశరథరాజనందనులు వీరు, ధనువుఁ జూడంగ వచ్చినారనియె మాని.

194

క. అనవుడు పరమాద్భుతమున, జనకుండు దశరథున కీట్టి సంతానము గ
ల్గెనె యిట్టి సఫలమయ్యెనె, కనుగొంటిమి నాటి యత్న గౌరవ మెల్లన్.

195

ఉ. శ్రీశుండు తీరవార్ధి వసియించుట మాని మహిళ మహిళుడై
యీశశరాస మెక్కిడిన నెక్కిడెగాక మనుష్యమాతృ లీ
యాశలఁ జెందనేటికి సురాధిపముఖ్యులచేత నైనగా

దీశిశువు ల్గనుంగొనఁగ నేమిఫలంబు తపోధనాధిపా,

196

చ. అనవుడు విక్రమాను మనుజాధిప సీవనుమాట యైన యీ
జశవరసందను ల్లనగ సంతసమందినవారు జూడసి
ధనువులు వీరిముచ్చట వితావితసేయకు మన్న మాని మీ
మన సనుచు నివ్వదేహవృథమాళి యనేకులబంప వారలున్. 197

చ. మమత సురాసురు ల్దొలుత మందరభూమిధరంబునెచ్చుచుం
దమున మహేశ చాపసముదంచితపేటికడదెచ్చియుంచినం
బ్రమదముపుని మాని రఘురామ కనుంగొను మీ శరాసముం
దెమలుప నేర్తువే యనిన ధీరుడు శ్రీరఘువీరు డయ్యెడన్. 198

సీ. తనవిల్లునమ్ములుడమ్మునిచేనిచ్చి మేరుగిరింద్రంబు మీఁదనుండి
దుమికెడి కొదమసింగముమాడ్కి మణిపీఠిడిగి నగుముద్దునెమ్మొగముతోడ
జాతెడిసిగ కేలజక్కనొక్కుచును జెక్కులను గట్టాణిచొకలి నటించ
వలెవాటు నెఱిగీటు పలివెచందురుకావి చేలచెఱంగులునేలదీర

తే. దివ్యభూషణకాంతులు తేజరిల్ల, సీత నెచ్చెలు లాడాడ జేరిచూడ
నఖిలరాజన్య లచ్చెరువంగ దివిని, సొంపుమీఱి నిలింపులుగుంపుగొనంగ. 199

తే. నకలలోకైక మోహనచారురూప, సంపద లెసంగ శ్రీరామచంద్రుఁ డవుడు
గంధమంధరసింధురగమనలీల, జెలుపుమీఱంగ నల్లనఁ జేరనరిగి. 200

క. మందనముత్సాహుల కీక, మందునుమీ యసమనంగ మనుజులు హరువి
ల్లందనముఁదెఱచిచూచె, న్నందనముద్రేకహరకుమారుడు గడిమిన్. 201

సీ. త్రత్యక్షమై మించుభర్తజైలముఁబోలి బహునుపర్యాధ్యమై పరిభవిలుచు
దృగ్గోచరంబైన దృక్కర్ణవతిఁబోలి జ్యోహనోచితసార మగుచు
సాక్షాత్కరించిన శైవధర్మముఁబోలి ద్రిపురసర్వావళిపుణ మగుచు
నెదుటఁదోచిననిర్జరేంద్రచాపముఁబోలి బహుఁర్షనూచకప్రబల మగుచు

తే. గనకమయచిత్రకాండప్రకాండ మగుచు, బద్ధమణిఘంటికాకోటిభాగ మగుచు
సర్వభూభృత్యయవప్రసారమగుచు, నదృశితంబైన శంభుశరాసనంబు. 202

క. కనుగొని శ్రీరఘువీరుడు, విసతానందనుడు సర్వవిఘ్న బద్ధుడమా
డ్కిని కుంభేంద్రము రంభా, వసజముఁ బెకలించుప్రాభవం బలరారన్. 203

సీ. లీలఁగెంగేల గీలించి లేనగవులో ధరణీశతాతలతరమునాటి
పాతపంచారంబు పనలేదు వేటెత్తె నిదివృథాస్థూల మిందేది బలము
అని మింటికొప్పు గల్గినవానిబలుమింటి కొప్పున జానకొప్పుమీఁదఁ
గేలుంచువేడుకఁగీలించి యటువంచి ధర్మంబు సుగుణయుక్తంబుచేసి

తే. తీవి గళ్యాణవార్తఁజాటించులేవ, నారిమొఱయించి లెగనిండ నారిదిగివి
లస్తక స్తలవినయస్తహస్త మింత, సభ్య ఘోషభయముచు విల్లువిట్టిగ. 204

సీ. ఎదఁజొక్కి నిదురవో యెడికుంభకన్ధుండు బబ్బరింపుచులేచి ప్రాకులాడె
గల్పాంతదీర్ఘసిద్ధాంతశంక జనింప నేం డ్లెన్నికొనియె వాణీశ్వరుండు
భయంచంచలితవామపాణిహవాక్షేష మబ్బెవం భూతవామాంగకునకు
దాసును ద్రిపురారిధను వాటనో మేరుగిరి ప్రతిధ్వనులచే మొలులువెట్టె
తే. జనకకౌశికరామలక్ష్మణులు దక్క, దక్కుగలవారు మూర్ఖుల్లి తగఁదెలిసిరి
తత్త్రిలోచనచండకోదండదళన, నినద మబ్బభవాండంబు నిండునపుడు. 205

క. ఒకరినిబట్టం బదుగురు, సకు లాశుభవార్తఁ దెల్పు జానకీ లజ్జక
మొకమింతవంచయాకౌ, తుకమునకుండెలిసి యొసఁగెఁ దోరపుసొమ్ముల్. 206

తే. అంత జనకానుమతిని స్వయంవరోత్స, వమునకై నెచ్చెలులు వంటవలతిపట్టె
జందనాలేవత్తు భూషాప్రమాన, చీనిచీనాంబరములఁ గైచేసిరపుడు. 207

సీ. కడువేడ్క నుబ్బు జక్కవగుబ్బుచనుదోయి విగిజంటఱవికెలోఁ బిక్కటిల్ల
జిలిబిలిపంచదారలుగుల్లు బొమ్మంచు మోవివైఁ జిలునవ్వు ముద్దుగురియఁ
నునుతెప్పవాల్చి క్రేఁగంటఁగన్గొనుచూపు మానునారసముతో మాలుమలయ
జఘనభారంబున జడియు నెన్నెడఁబాదకటకముల్లులుఘల్లుఘల్లు మనఁగఁ

తే. గేలఁజెంగల్వపూవండ గీలుకొల్చి, సిగ్గు నొయ్యారముచు మీఱఁ జెలులువేన
వేలు దనవెంటఁగొల్చిరా విభవమునను, జనకకన్యక చనుదెంచెజనకుసభకు 208

ఉ. ఆజనకేంద్రకన్యకుచిరాంగవిలాసముఁ జూచునంతలో
రేఁజిగురాకు నిద్దపుగలీపుననుంచిన తమ్మిరేకుఖం
డాజలిపించి మారుడు తటాలునఁజేరెదఁజూచి వైవఁగా
రాజనృపాలశేఖరుడు రామనృపాలుడు సొక్కి నెమ్మదిన్. 209

తే. కంటిమో వింటిమో యిటువంటివాలుఁ
గంటి భరయందె కాదు వేఁగంటి నగరిఁ
గలుగు తెఱగంటి తెలిగంటిగముల నైన
నెటులుస్పృహించె థాత యీయిందుముఖిని. 210

ఉ. పూపమీటారిచన్నఁగవపోఁకలవీకలఁజౌక సేయు నొ
రా పలుచాలు మేలుమగరాతనల నిరాకరించు నా
హా పగడంపువారెఱయొయారము చిల్కపటానిపాదుషా
తూపులఁగొపుసూపుఁజెలితోరపుఁజూపులయేపు బాపురే. 211

క. కన్నె రతనంపుమిన్నా, మిన్నా నడు మనఁటియాకు మేగొను వెన్నా
వెన్నా పలుకులు పొక్కిలి, పొన్నా పొన్నా మెఱుంగుఁజూఁడికి నదిరా. 212

సీ. వనజాక్షి కటితటం బనుమహీభాగంబు బటువుగుబ్బలవేరి పర్వతములు
హరిమధ్యమధ్యమ మనునంబరంబును మెఱుంగుముంగురులను మేఘములును

సఖయమో మనుపూర్ణచంద్రమండలమును రదపక్షిపేరి తారాగణంబు
కలకంఠినగ వసుగంగా ప్రవాహంబు బెళుకువాల్చుపులపేరి యమున
తే. సృష్టి చేసెనో యజుసినై నీర్వ్యమరుడు, దానుపట్టోద్భవుడుగానెగానిచోట
బ్రహ్మసృష్టిని యిటువంటి భామ గలదె, మనసుమాయ యెకానియీ మంజువాణి.

మ. అలకవ్యాజముచేతఁ బైకొనెడి నారారా కురుల్వీకటు
ల్యలెనుచు న్నుఖచంద్రుం డంప నుడుజాలంబంత సీమంతపుం
గభుకుంబావట పేరఁ ద్రొక్కికొనిరాఁగా వీరి సాదాంబుజం
బుల వ్రాలెం జెలివేసి ప్రోవదగదే మూర్ధన్యసంతానమున్. 214

శా. నాసామాక్షికరోహిణీరమణి కాంతావక్త్రచంద్రాధరం
బాసింపం గనుఁగొన్న తారకలకుం బ్రాపింప లజ్జాభరం
బాసన్న శ్రుతికుండలస్ఫురితముక్తాభిఖ్యతారాభితో
నాసాదింపఁగఁ జేరెఁ గానియెడ నేలా యోరఁగాఁ జూడఁగన్. 215

తే. కమ్మవిలుచెంచుతేనిచిక్కమునఁ దగులు, కొదమజక్తవపిట్టల యుదుటుఁదెగడి
జిలుగుపై తాణిఱవికెలోఁగులుకు గబ్బి, గుబ్బుచనుదోయియాముద్దుగుమ్మకపుర.

చ. అని తనుజూదుచున్న జనకాత్మజ నెమ్మది లజ్జ ప్రేమయుం
బెనఁగొన నాలుగేను మణిపీఠిక మెట్టిక లెక్కిరాజనం
దను గభసీమఁ జెంగలువడండ్ యమరైసు వర్ష మంబుదం
బునఁ దిరమొండఁ గ్రొమ్మెఱుగుబూన్పుగతి స్మిజరాగ మేర్పడన్. 217

తే. శ్రీరఘూత్తముఁ డి త్తజీసీతకేలు, వట్టితోడమీఁదఁగూర్చుండఁదెట్టుకొనెడి
యంతమోహంబుతో నుండె నవనికన్య, యంత నంతపురంబున కరిగె నరుగ.

చ. ఇతఁడు మనుష్యమాత్ముడని యెంచితిఁ గాని యెఱుంగనైతి శ్రీ
పతియని యావహితనయ పద్మనివాసిని యాట సిక్తమీ
గతి రవిచంద్రవంశములు గౌరవమొంద జనించినారలో
వ్రతికులనేత నీవెఱుగవా సకలజ్ఞుడ వెన్ని చూడఁగన్. 219

తే. అని జనకనేత దశరథజనవరేణ్య, రాఘవులవెండ్లికిని సాగి రద్దుటందు
నుత్తరము వ్రాయఁబంచి నియోగిఁ బనువఁ, బరిఢవముమీఱనతఁడునవ్వరికినరిగి.

తే. అవసరంబులవారిచే నధిపునకును, దనదురాక నెఱింగించి మునుపుగాను
వారు దోడ్కొనిపోవ భూవరబలారి, కడుగరలొనంగి పొడగసి యొడ్డనుండి.

క. జనకన్యపు నుత్తరం బని, జనపతికిం దెల్పి రాయనమువ్రాయు నియో
గినిబిలిచి యొసఁగి నతఁడును, జనపతికినుసన్న నదియు సరభసఫణిలిన్. 222

నీ. శ్రీమతుజనకథాశ్రీతలనాఘండు దశరథమేదిసీధవసురేంద్రు
చాలుమానుసులకు సంక్రీతిఁబుత్తెంచిన వ్రయోజనము దమనందనుండు

- రఘువీరుఁ డిలగల్గురాజన్యతెవ్వరు నెక్కిడనోపని యీశుచాప
మెక్కిడి విడిచిన నెంతయుహర్షించి సీత నొసంగ నెంచితిమి మేము
తే. తనయులును దాము రావలెనుచుఁజాలు, మానుషులదశరథరాజమాళితోడ
దెలిపెడిది యనువక్తఁ గలిగినట్టి, యుత్తరంబును వినుపింప నుత్సహించి. 228
- తే. తనదు సారిగఁదెల్పు ప్రధానమణికి, గనకపటభూషణము లిచ్చి గౌరవమున
మంచిదేకద జనకసంబంధ మనుచు, బంధువులతోడ యోజించి పైన మగుచు,
సీ. గౌరభంబులనెక్కి కులగురుఁ డాదియా తాపసోత్తములు నందంద నడువ
భద్రైభములమీఁద భరతశత్రుఘ్నులు సరిగాఁగ నుభయమపార్శ్వములనడువఁ
గౌసల్య మొదలైనగణితల ముచ్చుపనాగంపుపల్లకి ల్బుందునడువ
వెనుక డెబ్బదిరెండు వినియోగములవారు నావులు నృపులు నందందనడువఁ
తే. జిమటపని మీసములకప్పుఁ జెంపకురులు, నెదను గమూరిపట్టెలు నడుటిలిలక
మలర వెలువడె దశఘ్నఁ డౌర మునలి, సొగ ననుచువారకామినుల్పూచినగఁగ.
తే. ఎదురుగా వచ్చి జనకనరేంద్రుడంత
యేనుఁగులమీఁద సంధించి మానవేంద్రుఁ
బురికిదోడైచ్చి తనసహౌదరునివీడు
విడిది గావించి యులుప నెక్కుడుగ నొసఁగె. 226
- తే. కాశికుండు రేయి రామలక్ష్మణులఁ దోడ్చి, కొనుచు వచ్చిన హర్షించి కుశికుమారుఁ
బొగడి తనయుల యాశ్లేషమునను దనినె, బంతి తేరులమంటవలంతుమగఁడు. 227
- సీ. మఱునాఁడు జనకునిమంత్రులు పిలువరాఁ గొలుపుసింగారమై కలిమిమెఱయ
దశరథరాజు నందనులతో నగరికిఁజను దేర నెఱిగి హజారమునకె
యెదురుగా జనకరాజేంద్రుఁడు సనుదెంచి కేలుమోడ్చినతోడఁగేలుమోడ్చె
గేలునుగేలును గీలించి ననుదెంచి మునివరు ల్బున్న గాఁ గనకపీఠ
తే. ములను వసియింపఁ దదుభయకులనృపాల, కులవసిష్ఠతానందకులు గణింప
నింతయొప్పునె సంబంధ విదియటంచు, నెల్లవారును మది సంతసిల్లిరపుడు. 228
- తే. మనుకులోత్తమ సీత రామున కొసంగి, లక్ష్మణకుమారకున కూర్చిభాకుమారి
చేనొసంగెద నని జనకేంద్రుఁ డనిన, నెదదశస్యందనునిమోద మినుమడించె. 229
- తే. తోడుతోడుత భరతశత్రుఘ్నులకును, సీకుశధ్వజతనయుల నిమ్మటంచుఁ
గౌశికుండుపల్క జనకుఁడొఁగకయనఁగ, నలదశస్యందనుముదంబునలుమడించె.
వ. ఇమ్విధంబున రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులకుం గ్రమంబున సీతోర్చిభామాళవీ
శ్రుతకీర్తల నొసంగనిశ్చయించి జనకభూపాలుండు గురుముఖంబున మఱునాఁటి
వైవాహిక లగ్నంబు శుభప్రదంబని వచించిన నట్లయ్యాఁగాకయని సంతృప్తాం
తరంగుడై కొడుకులతో విడిదికిం జని మఱునాఁడు ప్రాతఃకాలంబునఁ దనూభ
వులకు శుభంబుగా గోదానాదిదానంబు లొనరించుచుండె నప్పడు. 231

సీ. పట్టెవర్ధనములపైఁబట్టెడకుత ల్బంగారుప్రోగులు నుంగరములుఁ
బైగప్పుకొన్నట్టిపట్టుపచ్చడములు వెలిచాయగల శిరోవేష్టనములు
గన్నెరువన్నె సీర్ణావిదోపతులును శిష్యులతోడను జెలుపుమీఱ
మాకు వేదమువచ్చు మాకుశాస్త్రమువచ్చు మాకు స్త్రీతుల్యచ్చు మాకుశ్రౌత
తే. మంతయునుపచ్చుఁదారతమ్యంబుఁదెలిపి, యథిపుచేదానమిప్పించుడునుచున్నపతి
విడిదికేగు వసిష్ఠులవెంటఁ బడిరి, తొలఁగద్రొబ్బుఁగరాక విద్వాంసు లపుడు.

తే. ధీరులయ్యు స్వతస్సిద్ధదీనవృత్తి, వేడి రింతయెకాని యవిష్టుఁడుదాన
వేళ వీధులవీధుల వెదకితెచ్చి, విప్రీల కొసంగ దానము లేవనవేలు. 288

సీ. ఏమిదానంబు మీకిచ్చిరోజాబాలి స్వర్ణ ధేనువుగాచె వామదేవ
ఘటనూతికి హిరణ్యగర్భ మిచ్చిరదేవి యతఁడు సేసినపుణ్య మట్లుగలిగెఁ
దగవసిష్ఠుఁడు తారతమ్యంబులెటుగఁడె యెక్కడానందడి యెటుఁగుటెట్లు
మీకేమియిచ్చిరో మేము దానముఁబట్టమంటిమి మీరింత యధికులౌట

తే. లెలుగ కంటిమి లేదంచు సీర్వదోహఁ, బలికికొంచునుదానము ల్పట్టినట్టి
బ్రాహ్మణులు ధనమణులుగంచలను భృత్య, వరులు కొనితేర సిండ్లకునరిగిరపుడు.

తే. అంతనిక్కడ జనకజనాధినాథు, పంపునను సీత మొదలైన పద్మముఖుల
నలుపురను బెండ్లికూఁతులఁజలువఁజెలువ, లుదిరిబంగరువీటులునుంచె రపుడు.

తే. అలయరుంధతి దీవించి యక్షతములు, నుదుటఁబెట్టినఁ గనుపట్టె నుదతిమోము
ప్రణయకుపితాత్మరోహిణి పాదలాక్ష్యదోరసిచెలువందు పూర్ణచంద్రుం డనంగ.

క. తలయందె నొకతె సీతా, కలకంఠిఁగలితరత్న కంకణరణనా
కులదళికులములతోఁగర, జలరుహమధ్యమునఁ జరుగజాలము వొదలన్. 287

క. కమలాస్త్రుఁడు కెంజిగురుం, జముదాల్చిని కమ్మతేనె చమిరెడిభంగిఁ
రమణీమణి యొక్కతె సీ, తమెటుఁగు నెమ్మేన గంధలైలం బిడియెన్. 288

క. జలరుహగంధిఁగింకుమ, నలుఁగిడియెఁ బోటియొకతె నఖములసోఁక
నిలిగింతగొనెడి వలిగు, బ్బలవయ్యెద చెటుగుమాటఁబకవకనగుచున్. 289

తే. తథుకుతథుకన మించు కుండనపుబొమ్మ, బటికనార్పువిధంబునఁబ్రాధయొకతె
మంచిగంధంపుటకలి నించిమేన, జంద్రవదనకుఁ బన్నీట జలకమార్చె. 240

తే. సరసి నడయాడు రాజహంసంబుపక్ష, వలనమునఁగప్పుకై వాలవల్లి యనఁగఁ
జలువపానడవలగొన్న చెలువకురులు, సరసమైమించెఁదడియొత్తునమయమునను.

తే. వలిపెవై తాణిచలువదున్యుల లోన, సరిగఁ చెంగావిపావడ సగ్గులీనఁ
జంచలేక్షణమేన వ్యాపించినట్టి, తలిరువిల్కొనికీర్తిప్రతాపము లను. 242

తే. మేదినిసూత చెవిసార మిగిలియున్న, దశరథకుమారగుణసముదాయ మనఁగఁ
దనరె ముత్యాలకమ్ములు తరణికులుఁడ, సంతకల్యాణగుణశాలి యనఁగ వినమె. 243

- క. నవమణిమయభూషణముల, నవవిజృంభితేనీ రవ్య డతివలు మిగులం
దోవరాయల్లుని కెండిగి, చివ్రరాకుంబాకు చికిలిచేసినమాటిన్, 244
- తే. జగము గెలువంగ నొకయమ్మె చాలుననుచుఁ
గడమనాల్గమ్మలను రాజకన్యలుగను
రతివతి స్మరించె రఘుకుమారకుల గెలువ
ననంగ నీతాది కన్యక ల్లనరి రవుడు. 245
- సీ. వలకారియంచ గావలె గాకయున్నచో నధరంబు చరణంబు లరుణ మగునె
కలికిరాచిలుక గావలె గాకయున్నచో ననవిల్లువివహించుకొనంగఁ గలదె
కభుకురత్నంబు గావలె గాకయున్నచోఁ గన్నభూసతి రత్నగర్భ యగునె
తొలుకాటు మెఱుగు గావలెగాకయున్నచోఁ జంచలాలోకముల్సంఘటిలునె
- తే. కంతుబాణంబు గావలె గాకయున్న
భువనమోహనశృంగారపూజ్య యగునె
యనుచు బొగడంగ సకలలోకైకమాన్య
యయ్యగు నమాన్యయై మించె నవనికన్య. 246
- వ. అంత జనకమహీకాంతానుమతంబున వివాహముహూర్తంబు సమీపంబయ్యె
నని పురోహితులు పిలువ వచ్చిన. 247
- సీ. బరపుగా విరజాజనరులతో సిగవైచి లాగియా బురుసాకులాయి బెట్టి
గీరికవ్రంపు చిక్కెంట నామముదీర్చి శ్రీచూర్ణరేఖ రంజిల్లఁజేసి
మురుపుగా హారుమంజిమురుపుతో వీనుల కట్టాణిగొప్పచాకట్లు దాల్చి
మణిహారముల కుంకుమపుపూత దెలియంగ రంగైనముత్యాలయంగి దొడిగి
- తే. పెద్దపీతాంబరము గండపెండరంపు, కటకకటిసూత్ర కేయూరకంకణాది
దివ్యభూషణజాలంబుఁ దేజరిల్ల, రాముఁ డభినవశృంగారధాముఁ డయ్యె. 248
- తే. చెలులు గైచేసి రటువలె జెలుపుమీఱఁ, దోనలత్కణభరతశత్రుఘ్నులకును
స్వపసుతచతుష్టయంబు సువృక్షనైక, మోహనంబయి తగెఁ జతుర్యార్వహగరిమ.
- వ. ఇట్టిఁగనున రఘుపుంగవుండు దమ్ములుం దానును గల్యాణోచిత కల్యాణమణి
మయకల్యాణప్రసూనప్రముఖప్రసూనమాలికాకనకాంబరాది చతుర్విధశృంగా
రంబు లంగీకరించి మునివతంగ మంగళాశీర్వచనపురస్సరంబుగా గృహంగ
ణంబు వెలువడి చతుర్దంశంబులు హరిదంతదంతి సత్త్వంబులుం గుండదంత
ప్రభాంగంబులు నగుదంతావళచతుష్టయంబు నెక్కి కరంబుల నంకుశంబు
లంకించి తదగ్రంబులం జూలికలసోకించుచు వచ్చునవ్వకు. 250
- సీ. పార్శ్వభాగంబులఁ బట్టినవనివేలవగలువత్తులుఁ బట్టవగలునేయఁ
దగిలింపఁ జిత్తననెగయునాకాశబాణంబు లంబరవిమానములదాఁట

- దురుసుగా వెడలెడి బిటునులపూవులు భూనభౌంతరములఁ బొదివికొనఁగ నందందమర్చిన యట్టివిచిత్రంబు బాణవిద్య సురాభిభ్రమయఁజేయ తే. నదరుప్రేలులరొదల బ్రహ్మాండ మగల, నెందుఁజూచినదివెట్టిలే వెలుంగ భూరిశోభనవాద్యము లోర్పురుకలఁగ, బలిసియెల్లడఁ జతురంగబలము గొలువ. తే. పదియునాతేడ్డప్రాయంపు పద్మములు, కానెగట్టుక మిగులశృంగారముగను దశరథేంద్రునిమీఁది పదమ్మువాడి, యభినయించుచు నెదుట నృత్యంబు సలుప. సీ. “జయజీన వర్ధస్వజగతాంపతే” యంచు జేరిమాసింద్రు లాశీర్వాదింపఁ “జంఢీశచండకొదండఖండన విచక్షణ” యంచు వందిమాగధులు మౌగడ శోభనంబులుపాడుచును బాణకాంతలు మునుపుగా గ్రుంతులుగొనుచు నదవ నాప్రమంతులును రాజాధిరాజులు దొర ల్బలువంకఁ గ్రమ్ముక కొలిచిరాఁగ తే. ముగురుతమ్ములు సరిగ నేనుఁగులనెక్కి, వెంటనేతేరఁగా రాజవీధి వేడ్క వచ్చెఁ గోటిసురేంద్రుల వైభవమున, భద్రకరినెక్కి శ్రీరామభద్రుఁ డపుడు. డి. కాంతరొ నీరునల్పునను గంతుజయంతనసంతరోహిణీ కాంతులొ కాకయున్న మఱిగల్గునె యీభువనైకమోహనా త్యంతవిలీనరేఖలవిధం బని యొందోరు లాడుకొంచు సౌ ధాంతరరాజరాజములు లారసి యారసికాగ్రగణ్యులన్. 254
- చ. పనితరొ వీరిలో మనసువచ్చినరాజకుమారుఁ డెవ్వఁడే యని యొకరాజకన్యఁజెలి యాడినఁ బో యిదియేటిమాట యం చును నునుసిద్ధమీఱఁ దనుఁజూచినఁ గాదరి రూపరేఖక న్నును గఘరాముఁడే యనిన నవ్విరి తోడినకు ల్మిలాఱిలన్. 255
- మ. పనజాతాయతపత్రలోచనలు భావంబిట్లు రంజిల్లఁగాఁ గనుచు నేసలుజల్ల నుల్లసితశృంగారంబు భాసిల్ల న ల్లన నేతెంచి విదేహవల్లభుని జాల్యానెద్దమోసాలఁ జం గున దంతీంద్రుల డిగి యారతులు వైకొంచుక రఘుగ్రామియల్. 256
- మ. జనకత్నావిభువెంబడి న్నడచి చంచద్విశ్వమాణిక్యదీ పనికాయంబు ఫలోల్లసత్కనకరంభాస్తంభసంభావితం బును సస్యబ్రాహ్మణీతానకలితంబు స్వర్ణలోకకమా హనమా హేమవివాహమండపమున న్నెవర్ణవీతంబులన్. 257
- క. ఆసీనులైన యత్తటి, శ్రీసీతాకన్యకాది సీమంతినులకా రాసుతులఁ దోడితెచ్చిరి, భాసురతనుకాంతి బయలు బంగరుసేయన్. 258
- వ. అంతఃపనివృత్తాన్నిత్రశతానందాని మునితనిప్రప్రవరసముదిత మంత్రపూర్వకం బుగా లక్ష్యపూర్వజు పదారవిందంబులు గడిగి మణిమయభూషణాదిపరిణయ దక్షిణాసంపర్కం బగుమధుపర్కం బొసంగి, 259

శా. ఏపట్ల నృహధర్మచారిణిగ నీకీసీత నాకన్య థా
రాఘవార్జునుగ నిచ్చితిం గలుగుభద్రం బెప్పుడు స్త్రీవికళ
జేపట్టందగు నంచు మైథిలనృపశ్రేష్ఠుండు పల్కంగ నీ
తాపాణిగ్రహణం బొనర్చె రఘునాథస్వామి హృష్టాత్ముడై. 260

తే. ఊర్విశున లక్ష్మణునకు మహెశాత్మలాక్షి, యైనమాళవి భరతున కనుపమాన
కీ రిశత్రుఘ్నునకు శ్రుతకీర్తి నొసంగె, జనకమహిళాంతుఁ డెంతయుసంతసమున.

క. అప్పుడు పువ్వులవానలు, దెప్పలుగాఁగురిసె మొరసె దివిదుందుభులుకా
ముప్పిరిగొను మోచముఁగని, యొప్పిరి జనులెల్లనమ్మహెశాత్మవనేళన్. 262

శా. ఉర్విదేవులు మంగళాష్టకము లత్యుత్సాహసమ్మోదము
ల్పర్వ నైమ్మది బెట్టుగాఁ జదువుచుం బల్కాటు నాయత్తమా
సర్వాయత్త మటంచు నంతఁ దెగవంచం జానకీరాఘవుల్
పర్యేందూపమవక్త్రము ల్గిరి దృక్పర్వంబుగా నొండొరుల్. 263

క. మంగళసూత్రము శ్రీసీ, తాంగనగళమునను రాఘవాధీశుఁడు గ
ట్టెం గదిసి మోఁతనమో, ముం గోఁగిలితనదు ముముం గోరంగన్. 264

సీ. కభుకుముత్యపుకమ్మకమ్మపూబంతులంగలితకటాక్షభృంగములు గదియఁ
జీనిచక్రైరలొల్లు చిగురాకుమోవిపై మొలకనపువ్వులమంచు ముంచుకొనంగ
రమణీయశృంగారరసపూర్ణకుచఫలభర మోరువక మధ్యభాగ మలయ
నికరంపుజలుపతేనెలదొప్పదోఁగినచెలుపున మేనఁ గ్రొజెమట వొడమ
తే. భక్తజనులకుఁ గామితఫలము లొసంగు, మమత ముంగిటియాలవాలమునందనరు
కల్పలతవోలె మేదిసికన్య యపుడు, తీవరగు మెట్టుప్రాలపుట్టికను నిలిచి. 265

చ. నిజభజమూలకాంతులకు నివ్వెరగందుచు నున్న రామభూ
భజుని కిరీటభాగమున భూసుతవేతలఁబ్రాలు నించె నం
బుజముఖులెల్ల సీత చెయిముంచె నటంచు నుతింప నంత నం
గజనిభమూర్తియైన రఘుకాంతుఁడు నించెదదీయవేణికన్. 266

క. ముడిపడె నని యెడఁదం జిడి, ముడిచడకుండుమీకుఁగొంగు ముడిఫలమనుచుకా
నొడివెడికడుక వసిష్ఠుండు, తొడిబడ ముడివైచె దంపతులచేలంబుల్. 267

క. నునుసిగ్గుఁ బ్రేమచెనఁగొన, నొనరించె నిలాజ లాజహెళామము రఘున
ర్యునికరములఁ బొదువఁ జెమ, ర్చినదోయిటిలాజ లగ్నిఁ జిటపాటమనఁగన్. 268

ఉ. కొంచక పాదపల్లవముఁ గొంచుఁ గగోరపు సన్నెకల్లుఁ దాఁ
కించెదవంచు నల్కఁ దిలకింపదు జానకి పాదమంటి ప్రా
ర్థించెదఁగాక యంచును సతీసఖగన్గొన రామచంద్రుఁ డొ
క్కించుక నవ్వుకొంచు శుభకృత్యములకా ఘటియించు వేడుకన్. 269

తే. కేలఁ గీలించి జానకీనిలవేణి

చరణకమలంబు కెంపురాస న్నెకంటఁ
గదియఁదాఁకించెయంతలోఁ గంచెననుచు
మరలెఁ దత్కాలి దొరసి యత్యధుణమైన.

270

క. వలగొనిరి శిఖకి వేడుక, వెలయఁగ ఫలకాంక్ష పల్లవితచూతంబున్
వలగొను శుకదంపతులుం, బలెను వధూవరులు చెట్టవట్టుకప్రేమన్.

271

తే. చూపి ధున్రు సూరకయ వసిష్ఠుండు నిలువ
నగుచుఁ గౌశికముని యరుంధతిసఁ జూపె
మిపురోహితురాలును మ్మిపురంద్ర
దయఁగటాక్షించుమంచును ధరణిసుతకు.

272

సీ. మంగళం బంభోజ మంజుళేక్షణునకు మంగళం బంగనామన్వధునకు
మంగళం బంభోజమహానీయమూర్తికి మంగళం బనురేంద్రమర్దనునకు
మంగళం బాకాశమణివంశమాళికి మంగళం బురుక్తిమండనునకు
మంగళం బుర్వికుమారికేశ్వరునకు మంగళం బాజికుమారునకును

తే. ననుచుఁబాటలువాడుచునతులగతుల, సతులుకంకణధూణధూణత్కృతులు శ్రుతుల
రహి వహింపంగ జానకీరాఘవులకు, మంగళారతు లిచ్చిరి మమతనంత.

273

మ. తలుపు ల్వట్టుక వేర్లు నెప్పు మని కాంతారత్నముల్వల్క మె
చ్చులకున్ సీతయు నేనువచ్చితి నటంచున్ రామచంద్రుండు సి
గ్గొలయన్ రాఘవుఁ డేను వచ్చితి నటంచురీజయుం బల్కుచుం
గులదైవంబు భజించి పెద్దలకు మ్రొక్కుల్వెట్టి హర్షంబునన్.

274

తే. నిఖిలబంధులతోడ మాణిక్యదీప, జాలమువెలుగు పెండిలిచవికలోసఁ
బసిఁడిపేటల బువ్వంపుబంతిసాగి, సోదరులతోడఁ ప్రేమఁ సూర్పున్న వేళ.

275

సీ. నడిచక్కఁ జేరోజనపుఁ జెక్కడపువైఁడిపల్లెంబు ముక్కాలిపై ఘటించి
కడవన్నె తళకుబంగరుగిన్నె యలు చుట్టు నమరించి కూర లంపంద నిలిపి
పడమటిపన్నీటికుడిసీరు రాయంచగిండులు చెంగటఁ గీలుకొల్పి
వలయువదార్థము ల్వడ్డించి కెలఁకుల వనజలోచనలు వీవనలు విసర

తే. సఖులు వడ్డించు వింతజ్ఞముల మర్త
మెఱిగి త్రోయుచుఁ గైకొంచు నిష్ఠములను
వెలఁదికందిచ్చుచును రామవిధుండు వేడ్క
మించుబువ్వంపుని దారగించునపుడు.

276

సీ. ప్రాద్దుబోయె నటన్న భూపాలయిటువలెఁ బ్రాద్దుబోవలె నంచుఁబొగడికొనుచు
వింతపదార్థము ల్బులతరించు మటన్న నింతకన్న ను వింత లెవ్వియనుచుఁ

గలిగినయపచారములు తమింపు మటన్న నిట వింతసేయ నేమిటి కటరచు
ధన్యుడ నీదుబాంధవమున ననిన నేమాడువాఁడ్యంబు నీవాడితనుచు
తే. జనకన్యవమాలి దశరథజనవిభండు, గూర్చి నుపచారములు వల్కికొనుచు సకల
బంధుజనములతోఁ గూడి బంతుసాగి, పెండ్లివిందారగించిరి ప్రేమతోడ. 277

మ. కలయం జేతులువార్చి యున్న యెడ బాగాలిచ్చి వే వియ్యసం
గులుకుంగుబృత యోర్తు మేలితెలియాకుం జుట్టు లందిచ్చుచోఁ
గభుకుం గేదఁగి రేకుఁజుట్టియొసంగంగా నంది బొమ్మంచుకెం
దలిరున్నోవిగదింప లక్షణుని గాంత ల్నవి రొక్కప్పడిన్. 278

ఉ. చక్కనిపైఁటలోన జలజాతముమాడ్కి యిదేమి తెల్పుమా
గ్రక్కననంచుదన్న నొకకామిని వేడినఁబైఁటలోనివా
చిక్కని చన్నుదోయి యింక జెప్పెడి దేమని లక్షణుండనం
బక్కన నవ్వి రవ్వికచవంకజలోచన మోముచంచఁగన్. 279

మ. విరికెందామరలోని మిద్దియ కడు విన్నాణమయ్యె న్నరం
దరసంబుబృడిఁ జుట్టుఁ గేసరము లంపంబాయ లేదేఁటిరా
గరుల బాలేడినంచు నొక్కనవలా కంజంబుఁ గాన్కిచ్చిన
స్వరసోత్తల్ పచరించె లక్షణుడు హాస్యప్రేక్షి రంజల్లఁగన్. 280

వ. అంత. 281

సీ. కమ్మకొవ్విరి మేలుకట్ల ఘుమ్మనిమించు జాభువానాటకశాలలోనఁ
జిలీదంతపుబొమ్మ చెక్కడంపుకడాని కభుకుకంబములయంకణమునడుమఁ
బటచిన రత్న కంబలిమీఁది పచ్చమార్యపుటంపు గిద్దియ నందమైన
బురుసాతివాసిపై నిరుగజబలుదిండ్లు తలగడ నొఱఁగి యద్దశరథుండు
తే. జనకన్యవమాలి గొలుపున్న నవిధమునను, రాఘవాదికుమారఁడ్యంబు మునులు
నవల బంధులు రాజులు నాప్తజనులు, నిండి కనుఁగొనఁ గన్నులపండువుగను.

ఉ. అట ధిమ్మంచు మృదంగతాళములు మ్రోయఁ ఖంగునఁ తాయిగా
బటువుం గుబృతదోయి రాగమనియె న్నాచెం బదం బొండు నం
తట గ్రొమ్మతైపు తీగమోడి తెరయెత్త న్నేఘములాప్పని వి
మ్మటలొ చంద్రకళలై న్నెడలి రంభోజాతపత్రేక్షణల్. 283

క. నెలకొని చక్కఁగఁ బుష్పంబు, జలియిచ్చి నటించి రంత సఖయలు బహుభం
గుల వారియాటపాటల, శిలులు గరంగె నన జనుల చిత్తము లరుదే. 284

సీ. నెలకొని చక్కఁగా నెలిచిన నిలుకడ మిహికుంధనపుబొమ్మ మహిని నిలువఁ
జిలీకొవులుకమ్మచేక త్రిమాట్టిని చికటారిపాదలికఁ జెలుపుగులుక
నభినయించుచును బదార్థము ధైలుపుచో రతిముద్దురాచిల్లరహి వహింప
తీవిగాఁ దిరుపుగట్టి తటానఁ దిరుపుచోఁ దొలుకరిమెఱుగులు దులకిరింపఁ

తే. గొసరుచూపుల బెళుకు బేడిసలునిగుడ, సొగసు ముత్యాలచనుక్ట్టుబిగువునూవఁ
దళకుఁ జెంగవికాసెది త్తటము నెఱవఁ, జెలఁగిపదచాల్చిపిసిపించె జెలువయొక తే.

తే. దురుపదంబులుసొక్కు మైసిరులు వొనఁగ, సరిగ నిరు గెలగుంచుయ ల్సవదరించి
పెక్కువగ జక్కిణీతోపు ద్రొక్కె నొక్క, చక్కనిమీటారి నరపతుల్సొక్కిచూడ.

క. ఎఱుగో యెఱుక యటంచుం, గొరవంజి నటించె నొక్కొగురుకుచ చుంక
బురుకఁడు బంగరుబుట్టియు, సారిదిం గొల్లాచరమృసుద్దులు వెలయన్. 287

క. తరకటబురకట గాదే, తరుణీ నామాట నీకుఁ దార్కాణగునే
బురుకనికి బువ్వదేవే, యెఱుకడగవె యంచు నొక్కయింతి నటించెన్. 288

తే. ఇంతియొక్కతె యర్థనారీశవేష
మాని సాక్షాత్కరించిన మానిజనులు
బ్రమసి సద్భక్తి “జయజయ పార్వతీశ”
యనుచు మ్రొక్కిరి నృపులు గన్గొనుచు నగఁగ. 289

క. చెలి తకతోం లకతోం ద, త్తళంగతోంధిట్టుతోంత తధిగితో మం
చలవొక దీరెఁ బెరణె, వెలయించుచుఁ జూచువారు విస్మయమందన్. 290

తే. తరుణిటులు నటించిన దశరథుఁడును, జెలఁగి రత్నాభిషేకంబు చేసి యంత
నటులకునువర్ణమణిభూషణములొసంగి, చాలబహుమానములొనర్చె సంతసమున.

తే. కలయఁగుంకుమ కస్తురి కిప్పరంపు, వీడెములొసంగి దశరథు విడిదికింపి
యంచితోల్లాసమున జనకావసీంద్ర, చంద్రుఁడు శయించె వేకువజామువేళ.

వ. ఇవిధంబున సకలసంభ్రమంబులు గలిగి లక్ష్మీనారాయణుల కల్యాణంబునుం
బోలె నమందరాగాధిష్ఠితంబై పార్వతీపరమేశ్వరుల పరిణయంబునుంబోలె
సమరసాభిరామంబై పొలోమిపాకిశాసనుల పాణిగ్రహణంబునుంబోలె జనక
సప్తదంబై సీతారామమహోత్సవంబు వెలసె నంత. 298

క. కవిగాయకాదియాచక్రి, నివహములకుఁ ద్యాగ మొనఁగి నృపతులకుం బం
ధువులకు దశరథముఖభూ, ధవులకు బహుమతి యొనర్చె దగువైఖరులన్.

సీ. మదమేనుఁగులు మంచుమాపు తేజీలు మేలాయుధంబులబోల్లు నరదములను
నకినెలపట్టెమంచంబులు, వచ్చులపల్లకీల్ రాచిల్కపంజరములు
సరిగెడినువడిని సురజీలు నిలుపుటద్దంబులు నుడిగెంపుఁదలీరుఁబొండ్లు
పట్టంబరంబులు పరిమళవేటిక ల్బుఖ్యభూషణములు మొదలుగాఁగ

తే. నన్యకన్యాజనకగర్భహరణముగను, హరణముగ నిచ్చెనల్లంద్ర కాఁడుబిడ్డ
లకునువెయ్యెసిగ్రామము ల్బునువునకు నొ, సంగిపంచె విదేహభూజాసియంత.

చ. దశరథ దారుణీధవసుధాకిరంఁ డెంతయుఁగ క్తిమీఱ న
క్కుశిక కుమారు నంపి కొడుకు ల్లహిజాదిపదాభూజనంబులున్

శశిముఖు లేగుడేర నిజసైన్యముతో బహుతూర్యఘోషముల్
దశదిశలకా ఘనంబయి చెలంగ నయోధ్యకు వచ్చుచుండెగన్.

296

సీ. రాజహంసాలి దుర్ధర్ష కామర్ష వర్షాతటిచ్చటలునా జడలు దనర
స్వకృతరక్తాస్త్రాదనంమాచకంబులై దహనోగ్రరక్తనేత్రములు వెలుంగ
నివిడనిజోచ్చాన్వని శ్వాసపవనతీవ్రమున నా నధరప్రవాళమదర
శాంతి నిర్గమనావసరముఖాద్విశ్ల థార్గళులనా దంతసంఘర్ష మొదవఁ

తే. బాదఘట్టన మేదిసీభాగ మగల, గండ్రగొడ్డలిభుజమునగ్రాలవేడి
వేడిరాముఁ డటంచును విలయరుద్ర, రౌద్రమున వచ్చెభార్గవరాముఁడవుడు.

సీ. ఇక నేమి నేయుర మెందు డాగురమంచు దశరథేశ్వరుఁ డెడఁ దల్లడిల్లి
సంయమిఁ బుత్రభిక్ష యొసంగు మని వేడుదునొయంచుఁగోసలతనయగలఁగ
నిన్ననయ్యెను బెండ్లి నేడిట్టియలజడి వచ్చెనే యని నీత వగలఁబొగుల
మనచే నసాధ్యుఁ డేమనవచ్చు నెకనంచు ననుజు లింతింత నాయత్తపడఁగ

తే. నలవసిష్ఠాదు లర్ఘుపాద్యములు గొనుచు, నలికి చేరకయూరక నిలిచియుండఁ
జేరి ప్రణమిల్లి యంజలిచేసి యున్న, రాముఁగనుఁగొని భార్గవరాముఁ డనియె.

సీ. ఖండించె నేవీరకార్తవీర్యవార్యసునధుజాకవలికాకాననంబుఁ
జండించె నేమహేశ్వరకుమారునితోడఁగౌంచభూధరవిదారణనిరూఢి
మండించె నేమహోద్ధండప్రతాపవైశ్వానరుచే రాజవంశములను
బండించె నేయాగఫలములంద్రిగిని శాశ్వతమగుసప్తర్షి ఫ్లానమొసఁగి

తే. యహహసామాన్యుడనె యెంచ నశ్వమేధ, సవనదీక్షాంతకశ్యపసంయమింద్ర
దత్తసప్తసముద్రాంతధరణితలుఁడ, భార్గవుడఁ థావదరివాసభార్గవుడను. 299

తే. బాపురే నన్ను వీరబాఁపనివిధంబు
నను గనుంగొని యర్ఘ్యదానంబొసంగ
వచ్చితివె యంచు రోపంబు పెచ్చు పెరుగ
రామచంద్రున కనియె భార్గవుడు మఱియు.

800

శా. ఓరీ రాజకులాధమా తెలిసె నోహూ నీదుబ్రాహ్మణ్య మీ
ఘోరాస్త్రంబుల దానవీహరణయే కోపంచుఁగావించి తీ
వారా తాటకతల్లిగాదు గదవయ్యా భూమి నిక్షత్రగా
నేరాసేయుట సత్యవాదివపు లే నేనెవ్వడకా దెల్పుమా.

801

మ. అనుచుకా భార్గవరోషపోషణపటువ్యాహారము బ్రీటఁ ద
ద్ధనువుం తేజముతోడఁ గైకొని సముద్యద్బాహుదిర్ఘంబునం
గొనయందెక్కిడి యమ్ముగూర్చి యింక నీకుం శాస్త్రీ గావింపకే
జన నాబాణ మమోఘమంచు ధరణీజాభర్త యత్యుగ్రుఁడై.

802

తే. భార్గవుఁడు పెక్కునాల్గుతపంబువలనఁ, గూర్పు స్వర్గోకములనెల్ల గూర్చెనొక్క
కోలఁ 'గుమ్మరిక్కేడును గుదియొక్క, పెట్టటంచును బల్కఁగాఁ బృథివినమె.

తే. జామదగ్న్యుండు విష్ణు తేజంబుసనిన

రామచంద్రనృపాల మార్తాండు దండఁ

జందురుఁడుపోలి కనుపట్టి సవినయముగఁ

దొలఁగెఁ దా మున్ను వచ్చిన త్రోవఁ బట్టి.

804

తే. సకలజనము నెలఁగె జానకీల్యాణ, వేళకన్న రామవిజయలక్ష్మి

కలసియున్న రాముఁగాంచి సీతయు మెచ్చె, నవతిమత్సరంబు నతికిఁగలదె. 805

వ. అంత.

806

మ. జనకుండుకా జనసు ల్పహోదరులుఁ దజ్ఞాయ ల్పనిజ్యాయలుకా

జననాథు ల్నితులుం బురోహితవరు లై న్నన్యంబు లే తేరఁగా

జనకక్షోణివరాగ్రగణ్యసుతతో శత్రుంజయారూఢుఁడై

తనసాకేతపురంబు సొచ్చె రఘునాథస్వామి హర్షంబునన్.

807

సీ. అకలంకమణికంఠాకళంకరహితేందుమహితాస్య లుభయచామరలు వీవ

నుడిగంపువిడి కెంపుపాడి కెంపునునుమోవివక్షతులు వస్త్రైసావడలు వైవ

మరుదధ్వచరదధ్వవిరుదధ్వజచ్ఛాయ నేలకు నీలి బూర్జిసుగాఁగ

నెలవంకవలపంక నలశంకరకుమారుఁ బ్రతిఘటంపఁగఁజాలు భటులు గొలువఁ

తే. పౌరవారిజముఖులు సొం పౌరయనుచు, సేనకొప్పులు గదలంగ సేనజల్ల

రామభూజాని జానకీరామతోడ, నగరుచిరసౌధ వగుతన నగరుసొచ్చె. 808

వ. అంత.

809

సీ. చికిలికెవ్వాచికెంజగురు మిటారింప చంతకోరకము లంకంబుగాఁగ

మవ్వంపుఁజిలునవ్వంబువ్వ నివ్వటిలంగఁ బొదలువాల్పూపుతుమైదలు మెవలఁ

గలకలుగోయిల వలుకులు ఘోరేఁగఁ గలితనాసాచంపకము దనర్పఁ

జెన్నుగాఁ బొక్కిలి పొన్న క్రొవ్విరిమించ గుత్తంపుగుబ్బుపూగుత్తు లలరఁ

తే. బ్రథమయుతుమతియయ్యె ధరాతనూజ, శుభదినంబున నంతట శోభనంబు

సేసి రారేయి రఘుపతి చిత్తజాత, కేళికాలోలుఁడై కేళిగృహమునందు. 810

చ. పగడపుఁగోల్లొగుండనపుఁబట్టెలు గుజ్జరినేతపట్టెయం

చగరులపాన్ను జాజివిశయ్య దుకూలము వై తలాడలుకా

జిగిదళుకొత్తు చప్పరము పెందొవ క్రొవ్విరిచందువాలతా

విగలిగిమించు మంచమున వేడుక శ్రీరఘురాముఁ డున్నెడన్.

811

సీ. తళుకుముత్యపుకొప్పు వలనిగ్గు మదబంభ రాళికి విరిగు త్తిచూసఁగొలువఁ

జాటుకు కెంపులమ్మ మెల్లుగువే జెక్కులగుంకుమమకరికల్ గుదురుకొలుపఁ

గడకంటికెంజాయ గర్భాంతరంబుల నలగొని మేనిజవ్వాది యుంచు
గమ్మరితిలకంబుకాంతి వీచెలుసాగి చెదరుముంగురుల యొప్పిగము గులుకఁ
తే. జెలులు శైవసేజానకిజెలువుమీఱ, నల్లనల్లన దోడెచ్చి యధిపుచెంత
నిలిపి వారెల్లనొక్కొక నెవముపూని, వెడలి చనిననుశ్రీరామవిభుడువేడ్క.

ఉ. బాలిక వీడె విమ్మనుచు బాహువుసాచిన మాట దాటఁగాఁ
జాలక సాధ్యుగాన జలజాతవిలోచన కప్పురంపుబా
గాలొనగంగఁ శైవని తగవ్వడుపాయ్యనఁ జుట్టి యీయశం
చాలితాంగి నీదుశుచభారము నెన్నడు మోర్యనేర్తునే.

918

ఉ. రమ్మని రామచంద్రుఁ డనురాగముమీఱ ఘరాకుమారినం
కమ్మననుంచ సిగ్గునను గ్రక్కునడిగిన డిగ్గనీక హ
స్తములఁ బట్టముంగురులు సక్కఁగ దువ్వునఁ దల్కు బెల్కువై
చెప్పుట గోటమీటి వలిసి బైపుగుబ్బనరు డైమల్పుచున్.

914

నీ. చవిచూడనీయవే చంద్రబింబానన్య నీకంఠచక్రైరమోవి గరఁగిపోదు
లీలఁ గెంకేలఁ గీలింపనీయవె కొమ్మ వలిగుబ్బిబంతులు వాడిపోవు
మించి బిగ్గరఁగోగిలింపనీయవె బాలజాళివానెమ్మేను సమసిపోవ
దింపుతో ముద్దాడ నీయవే కామినీమణి చెక్కుటద్దము ల్లాసిపోవు
తే. తేజవతల యెత్తిచూడవే నృప్తిదాక, దిందుముఖివల్కువే తేనెయిదిపోవ
దువిదనవ్వవె కొవ్విరు లుడిగిపోవ, వంచువేడుచు రఘుభర్త మించుతేమిని.

ఉ. కంచుకమేటికే చెమట గ్రమ్మెడి నంచునడల్పబూని యు
బ్బించుకు మేనటంచనిన బిత్తటి యంతకునుబ్బుగాఁ బూ
వంచయి వీడెగంచుకము పక్కున నిద్దపువై డిగొండలం
దంచితమైన మంచనఁగరాత్తిసిమించుక్రమంబు దోచఁగన్.

916

తే. వజ్రసంపర్కమున కోర్చినరవిచిత్ర, పత్రవైఖరిఁబొల్పు నీబటువుగబ్బి
కులుకుగుబ్బలు కులశైలములను మించె, నేటి కళికెదు నాకోట కిటవధూటి.

క. ఆనిసయ్యాటంబునఁజన్మోరలఁ ముచు మోవియాన ముద్దియ నొక్కైక
మొనపంటఁజాలుకననొ, స్కీనఁదెప్పిరిచెక్కుద్రోచి కినుకక లేవన్.

918

చ. తరుణిలొ వాడిగోరు గలదాన పటంచును జక్కునించి నీ
వరిగెదుపొమ్ము పొమ్ము నినునారడివెట్టు పోదునేనఖి
వరినరసీమఁజూషనబాలిక పోవఁగఁ గాళ్ళరాక ని
బ్బరమును లజ్జనిల్వబయిపాటున గోగిటఁజేర్చి శ్రమ్యజన్.

919

క. అలరుక శయ్యకుఁదారిచి, జలజానన చిత్తమెఱిగి సమరతికలనక
గళలంటి కరచి శ్రమజల, కలితుఁ డయినయంత మదనకదనాంతమునన్. 920

నీ. ఒకసాలభంజిక యొయ్యనఁ గప్పుచెప్పెరలురాఁ గపురంపునురటి విసరె
నొకరత్న పాంచాలి యొసపరితావిపన్నీటి చేసిండి పాణికి నొసంగె
నొకపైఁడిప్రతిమ యొద్దికతోడ గంఢూష మొనరింపఁ గాళాంజిగొనుచు పచ్చె
నొక్కజంత్రిపుబొమ్మ యుపైత్తవిరిచాయ నందనూ పావడ యందియిచ్చె

తే. నొక్కమణిపుత్రి వాసనప్రక్క లొసంగె
మడిచియుండిన తెలనాకుమడుపు లొసంగె
రాఘవుడు నేర్పుమీఱ నూత్రము గదల్పు
నీత చెలులందు లజ్జచే నెజ్జడిగియె.

821

క. మతిదెలియ నవ్యమఁ బునా, రతులం దేలించి యంత జ్ఞాఘనశేనెక్
సతిఁ గ్రమమున శ్రీరఘుపతి, చతురతరుఁడుగాఁడె యతనుశాస్త్రముఁ ఁదన్.

క. ఈగతి రఘుకులపతి యను, రాగమతి ధరాసుతావరారోహణం
భోగాభోగసుఖోన్నతుఁడై గిరిగొనువేడ్క నహరహము విహరించెన్. 823

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యుడు దెల్పు విని ప్రమోదాన్వితుఁడై
జనమేజయుఁ డవ్యతికథ, యనఘా వినవలతుఁ డెలుపు మనియడుగుటయున్.

క. ప్రాధ్యసితద్రాక్షారస, లేధ్యసమచోవిలాస లేఖాచార్య
రూఢ్యంచిత మేథావిభ, వాఢ్య నవోదారతోత్సవాఢోకమనా. 825

మ. రమణీకీర్తితకీర్తిత ప్రహిమతా రాకాశ రాకాశశాం
కమనోజ్ఞానన జ్ఞాననవ్యమిథిలాకాంఠేంద్ర కాంఠేంద్రనీ
లమణికుంతలకుంతలత్పభటలీలాభవ్యలాభవ్యయ
ప్రమదాపాదన పాసన మృగపశుంభద్రాగభద్రాగమా. 826

ఉత్సాహ. అమృతధామ గిరిశధామ హరనుధామరాశికా
హిమకరా మరతరుసోమహిమక రామజాహ్నునీ
కమలభూమదరలలామకరివిరామ దేవతా
రమణసామజసితతామరస యశోమనోహరా. 827

క. శ్రీరమ్య వగదలాన్వయ, సారసనవహంసయోగ సారసమేతా
త్పరూఢ హంససన్నత, సారయశోహంస కృష్ణసచివసతంసా. 1

తే. అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ, శేఖరున కిట్టులను వ్యాసశిష్యమాని
ధారుణీనాథ యవలిఁథావిధంబు, తెలియఁ జెప్పెన వినుమని తెలుపఁదొంగె.

నీ. శ్రీరామచంద్రుఁ డికరాయపట్టంబు గట్టగా దశరథత్వవిధుండు
సమకట్టి పురమెల్లఁ జాలశృంగారింపఁ బసిచినయట్టి సంభ్రమముఁజూచి
దురితాత్మురాలు మందర నహింపఁగలేక గునుకుఁ బర్వన గూనుగునియ నేగి
యొక నేటినిదుర లేవే యని కైకను దొడదట్టి లేవే యోషడఁది విసవె

తే. రాముఁబట్టముగట్టఁగా రాజుపూనె, భరతుఁ డింకిట రఘుపతిబంటువాఁడు
 నీవు కౌసల్యదాసివి నే నీకేల, వెలది తొత్తుకుఁ బడితొత్తుగలదె యెందు. 8

తే. అటులుగాదేని రాముపట్టాభిషేక, విష్ణు మొనరింపఁగా నొకవింత యువము
 గలదు తగినది నీకుఁ గావలసెనేని, చెప్పెద నటంచుఁ జెవిలోనఁ జెప్పి పనువ.

క. తలపట్టుబెట్టి కోపపు, టిలుసాచ్చెం నైకదశరథేశుఁడు వచ్చెన్
 వలపు దలఁక్కొడ జూచెన్, లలనామణి గుండెజల్లనఁగ నిట్లనియెన్. 5

ఉ. ఎందుకుఁ బల్కువేతరుణి యేమిటి కల్గితివేమిటారి నా
 యందలినేర మేమె చెలి యేమియెటుంగనె కొమ్మకొండముల్
 విందురె ముద్దుగుమ్మ వెడవింటివడిరన కొప్పకించుకే
 యిందుముఖి యయోరతుల నేలఁగదే జగదేకసుందరీ. 6

సీ. తరుణినియథరామ్యతం బొసంగఁగఁ గాదెయవనిలో నాకుశీర్ణాయు వొదవె
 రమణి నీదుముఖాంతరమునగాదె యశేషరాజమండలము గర్వం బడంగె
 లలన నీశ్రోణీఫలకజితమై గదే ధరణిచక్రంబు నామలుగుఁ జొచ్చె
 లోలాక్షి నీవయాలోకింబుననె గాదె ప్రావించె నాది శంబరజయంబు

తే. నిట్టి నినుఁ బాయజాల నీకేల యలుక, యనుచుఁ నైకను దశరథుడనునయించి
 ముదిసిమువ్వనదనకేలమోహమనుచు, మరుఁడురతిచేతిలోఁ జెయిసటచెననఁగ.

క. జనపతి యిటువఱి వేడుచు, పనితామణి యలుకలేల వలసినవిత్తు
 న్నునుగోరుమనినఁగేకయ, తనయామణి యిట్టులనియె దశరథుతోడన్. 8

ఉ. భూవర పూర్వదత్తవరము ల్దయచేయుము నేడునీకు నేఁ
 గావలెనన్న నందొకటఁగట్టుము పట్టము మల్లెమారు నీ
 తావిభు నొక్కటన్ వనవనంబున నుంచు చతుర్దశాబ్దము
 ల్నావుడు మూర్ఖపోయె నరనాథుఁడు రాముఁడు వచ్చియంతటన్. 9

మ. జననీ భూపతిపల్కఁడే లని వచింపం నైక నీతాధిపా
 వినుమా నేనిట నిన్నుఁగాన కనుపన్నేడన్ వరంబిచ్చినం
 బనుపం బిల్వఁగబంచి సంశయపడెం బల్కుంగ నేమందువో
 యని సత్కుత్రుడవీవు మాటవినవే యంచుం బ్రశంసింపఁగన్. 10

క. అక్షా యింతేగద కా, నిష్ఠని యోతండ్రి యడలనేటికి నీవా
 క్యమ్మఁగయిఁకొంటి నిదిగొ వ, నమ్మున కరిగెద నటంచు నయనిధి యంతన్. 11

సీ. నైక యొసంగువల్కలములు దాఁగట్టికట్టనేరక నీత గాంచునపుడు
 వారామ ననుఁబాసియడవి కేగెదనంచు భూపతి వెలవెల బిచ్చు నపుడు
 పట్టి నాకడుపునఁ బుట్టియిట్లైతివే యని తల్లి కౌసల్య యడలనపుడు
 శ్రీమించు పట్టాపిషేకసామగ్రికి వలగొని యంజలి సలుపునపుడు

తే. మది చుటకన్మనకుండునే మహితధైర్య, శాలి గావున శ్రీరామచంద్రమూర్తి
యందు: గనబడనీయక మందహాస, కందళితమైన మోము వేడ్కలనె దెలుప.

సీ. మహితనితంబ బింబంబు జాంబూనదమయమహారథవిభ్రీమంబుజూప
గుత్తంపువలిగబ్బిగుబ్బుచన్దవరీవి భద్రకుంభులవిజృంభణము నెఱవఁ
జిల్లుతేనియలొల్కఁబల్కెడిపల్కులఁ బ్రద్యుమ్న వాహము ల్బారుదీర
జఘనభారంబున జడియు నెన్నడలును రాజహంసకులీనరాజిపాదల

తే. సీత చెనుకొన రాజ్యలక్ష్మీయును బోలి, తాను దమ్ముడు దశరథదత్తయైన
క్షమవహింపక యప్పటి క్షమవహించి, రామచంద్రుడు శృంగి జరమున కరుగ.

మ. కులుకుంగుబ్బలవైఁట జాఁజ జిగిచెక్కుల్ చెప్పుగిల్లంగ మై
పులకల్పించగఁ జెంచుజవ్వనులు సొంపు ల్మీట శ్రీరామునికా
బెళుకుంజూపులఁజూడ సీతయటసీర్వాదృష్టిచే నట్టివా
రలఁజూచుం జెలునవ్వు మోమునఁదనుం బ్రాణేశం డేఱింపఁగన్.

14

వ. అంత.

15

తే. శబరివతిపూజలకు మెచ్చి జడలుపూని, దశరథనృపాలుని మనోరథంబుతోడ
రథము మరలించి యానాగవదగభీర, మైన భాగీరథిఁ నరించి యవలిసరణి.

16

సీ. కమనీయవద్ద రాగకీరీటతులితమై పల్ల వారూణజటాభరము దనర
హరిచందనపుంబూతహరువునఁగపురంబుబూది నెమ్మెయిపూతపాలువునుగులఁ
దెలిసా తెజిలుగుదున్వలువ చెల్వంబున లలితకటిరవల్కలము లలర
మకరకుండలహార మణిముద్రికలుకోటినవరత్న మయభూషణములు గాఁగ

తే. మినుకుదంశంబుపావలు మెట్టి గట్టి, విల్లునవ్వులు చేపట్టి వెంటముద్దుఁ
గులుకునడసీత వినయంబు దెలుపఁదమ్ముఁ, జరుగుదేరఁగ శ్రీరాముఁడరుగునపుడు.

మ. ఎలనాఁగా తలయెత్తిచూడఁగదె వీరెవ్వారు వీరేమిగా
వలెనే యంచసి యప్పులక్క లటఁద్రోవక వేడనీపైఁడిచా
యలచేమించు నతండు నామఱిది యానం చంతటకా సిగ్గుచే
దలఁచుచు న్నహికన్య వారలదె యాతం డెవ్వఁడేయంచనన్.

18

సీ. వడిగాఁగ నాలుగైదడుగులు ముందయి వెనుకఁజిక్కిలివేమి యనుచుఁ బిలుచుఁ
దనుహుచుకాఁపుజవ్వనులు ముత్తైపుసొమ్ము ధరియింపరేలని ధవుసేవేడుఁ
జెలికత్తైవలె లెస్సవలుకుచున్నది మావి నలచిల్కఁబట్టియిప్పునుచుఁ గొనరు
మనయింట శృంగారపనిగల్గ వనవాసమున కిందు రానేల ననుచు నలయుఁ

తే. జెట్టుజెట్టు గనుంగొను జెలమచెలమఁ
జల్లనీరాను బొదపొద మొల్లవిరుల
చిదుమ రవ్వున్న నిదిగొ వచ్చెనపదుండ
యనిసొలయు సీత ల్రోవలోఁ జనుచునపుడు.

19

మ. అదె కన్గొంటి విచిత్రకూటము ప్రభుల్లాంభోజవత్సాక్షిపై
కుదురయ్యె నైలవంక యీచెలుపు నీకుంజాడ నెట్లాపై మూ
కుండగం దెల్పుమటంచు నీత నగుచుకా గోరంటగాఁ జంటిప
య్యెదగప్పంగ రఘూద్వహంచుచని యయ్యదీంద్రకూటంబునన్. 20

చ. రజనిసరాంతకుండు రఘురాముండు వేడుకమీఱ జానకీ
గజగమనానమేతముగఁగానలద్రివ్వర నచ్చటచ్చటకా
ధ్వజకలశాతపత్రసముదంచితత్వదముద్రజూచి త
ద్రజముచుహముసింద్రులు శిరంబునదాల్తురుభక్తిమీఱఁగన్. 21

వ. అంతనక్కడ. 22

ఉ. శత్రుల రావణాదులను జంపు మటంచును రామచంద్ర నా
పుత్రకుం బంచిత్రైధయముఁబొందకు మింకిట నంచుబూర్వపుకా
మిత్తుండు దేవతాపతికి మేలెఱిగింపఁగఁబోయెనోయనకా
ధాత్రినిఁబాసి యద్దశకృతీతిపాలుండు చేరె స్వర్గమున్. 28

ఉ. అంతవసిష్ఠుఁడంపఁగ రయంబునఁజారులుభోయిపిల్చినకా
స్వాంతము నందలింపఁగను సానుజుడై భరతుండు వచ్చి య
త్యంతమవర్ణరత్నమయమయ్యు నొకింతయు దాతగాని శ్రీ
మంతునిరీడుఁబోలె గళమాసిన యట్టియయోధ్యుఁ జూచుచుకా. 24

తే. నగరుసాచ్చినయంతలో నిగుడువేడ్క, నెదురుగావచ్చి కైకేయి యిదిగొ నీకుఁ
గాను బంపితి రామలక్ష్మణుల పనికి, జనపతియు నీలై ధరణిఁగైకొను మటన్న.

చ. అడవులకేగె రాముండు సహానుజుడై యనుమాట పనులం
బడభరతుండు మూర్ఖులి యమాత్యులు దెల్వఁగఁ దేరి కైక నీ
కడుపునఁబుట్టినింకకొడిగట్టితిఁగా యని¹ బాష్పనేత్రుడై
యడలి వత్సక్రియ ల్నలిపి యంతట రాఘవుఁడేర వేడఁగన్. 26

నీ. నినుఁజూడకుండఁజాలనురార నారామచంద్ర యటంచుఁ గౌసల్యపిలువ
నేరంబు గలదు మన్నింపు మంచును కైక విడక చేతులుబట్టి వేడుకొనఁగ
వలనన్నయాపె పిల్వఁగను రారాదొకొ²పుత్ర యటంచు సుమిత్రనుడువ
నింకలుప్రాధింప నిదియేటిచలము పోడ మటంచు సౌమిత్రి తరుప్రసేయ

తే. భరతశత్రుఘ్ను లిరువురు పాదయుగముఁ
బట్టుకొని రాకవిడుమంచు నెట్టుకొనఁగ
దొరయునగవునఁ దనదు పాదుకలొసంగి
పనిచె రఘుభర్త పురికనంభరతు భరతు. 27

వ. ఇవ్విధంబున.

28

ఉ. పట్టము గట్టుకొమ్మనుచు బల్లలు ప్రార్థనసేయ రాముండే
పట్టున నిచ్చులేక తనపాదుకలిచ్చిన దెచ్చి వానికిం
బట్టముగట్టి భూవి. పరిపాలనచేసెను గ్రామవాసియై
పుట్టునె యందుకుఁ భరతుఁబోలినసోదరుఁ డెంచిచూచినన్.

29

మహాప్రథర. జనియిం చెఁ గ్రీష్మమంత న్నమధికరవిరుద్ధాలజాజ్వల్యమానా
శ్వనితాంతోద్భూతః ప్షి జ్వలితనికః సంభిన్న తాముగ్ని దహ్య
త్రనువీరుద్భుగ్న శాఖాతతితగదర్ణానోదగ్ధజీర్ణాటవీమ
ధ్వనిపటరీణ వేణూత్కరచివిచిటనిధ్వానకాభ్యస్త్యంగంబై.

30

తే. అట్టివేళను జత్తకూటాద్రిడిగి, జానకీలక్ష్మణులతోడ భానుకులుఁడు
శరభశేసరకరటికాసరవరాహ, చటులకాననసీమలజరుగునపుడు.

31

సీ. సురటివిధంబున సరిగప య్యెద చేల చెఱగు మోమెండకమఱుఁగుండేయు
మెండయ్యె బడలికమెల్ల నె వడఁడంచు దండకుఁడెరిఁగెదండయ్యెసఁగుఁ
గ్రమై జెప్పటలంచు గర్భాకరకదళికాదళవీజనమున నందముగవిసరుఁ
జెల్లఁబో యంతనొచ్చెనొ వాదపద్దంబు లొత్తెదనిలుడంచు బత్తిసేయు
తే. నీతతేపటివేళ నాప్రీతిఁజూచి, చెలువ మాకుపచారంబుఁజేసినటులు

సీవుబడలికరమ్ము పొందెదెక్క ననుచు, రాఘవుఁడువల్క నవ్వు నారాజవదన. 32

మ. కనుఁగొంటేకలకంతకంతి మగసింగం బట్టెవైకొంచు హ

స్థిని నుచ్చై స్తన కుంభము ల్నఖముఖశ్రీప్రచ్చినం జల్లుజ
ల్లునారాలెం దెలిముత్తియమ్ములన నాలోకింతురే యిట్టికే
లినిబ్రాణేశ యటంచు జానకీ నగుఁ లీలావినోదంబులఁ.

33

సీ. స్తనభార మొక్కింత సరసుకవచ్చెద ననుగబ్బిచనుగుబ్బ లంటునెనరు
ఇదియింత ఘనమాటఁగద మందమయ్యెనునడియంచు శ్రోణిఁగేలిడుబెడంగు
బడలితిదప్పిపుట్టెను దీర్పవేయని కొనరుచుఁ గెవ్రావి గ్రోలుమమత
యింతదూరమువచ్చి తెంతనొచ్చెనొయంచు వెడవెడఁడొడలఁజై పేయుదుడుకు

తే. మదిగరంగింపగమనశ్రమం బెఱుఁగక, తీవి శృంగార వసులఁగ్రీడించునటుల
విజనననభూమి శ్రీరామ విధునిఁగూడి, జానకీకాంత విహరించె సంతసమున. 34

వ. అంత.

35

సీ. మదకలప్రతిమల్ల మల్లసం గరభిల్లభిల్లసన్నఘభల్లభల్లతతము
వంకజాతవిఫాలఫాలలనాజాలజాలాలాలితసాల సాలకులము
ధీరయానగభీరభీరహితోదారదారకపరివారవారణంబు
జ్వలితానలసిచుట్టచుట్టచారుశిఖిల్లుఖండకుండలికాండకాండకంబు

- తే. గండలసమానకుండల కంపమాన, మస్తకాఖిజ్జలముఖారిమండలాగ్ర
భండనఖరాదిమానిప్రకాండదండ, కావనంబనఁ దగు దండకావనంబు. 86
- క. చొచ్చి చని విభియతికిం, జెచ్చర నటఁ బ్రథమభిక్షచేనెఁగ దివిజల్
మెచ్చఁగ రఘుపతి క్షీతిసుతఁ, గ్రచ్చుటఁగొనిపోవు సావరాధువిరాధున్. 87
- తే. అంత శరభంగమునికి బ్రహ్మపద మొసఁగి, యత్రిసుచరిత్రు నేవించి యతనిపత్ని
యైనయనసూయ యనసూయనంగరాగ, మవనిసుతకీయఁగైకొనియవలఁజనుచు.
- సీ. భామినీకుచవిజృంభణము వీక్షించెనో భద్రకుంభీద్రముల్బుఱవఁదొడఁగ
లేమ సీనన్నపు లేఁగొను గనియనో కలగిసింగంబులు గట్టులెక్కఁ
గలికి నీకనుదోయి బెళుకులకళికెనో పదపడిమృగములు పొడలుతూత్రఁ
గాంతని నూగారుఁగాంచెనోసీలాహి యిట్టిట్టుబొద్దును గుట్టులెక్క
- తే. ననుచులక్షణధనుగుణధన్వసులవలనఁ, దలఁపరువిడువన్యసత్త్వములఁ జూచి
జనకజకుమెప్పునుటియించు సరసపణితి, రఘువరేణ్యుడు దండకారణ్యమునను.
- తే. జాతివైరగుణంబొక వైత్రునందె, కాని సత్త్వంబులందెందుఁగలుగనీక
రహివహించునగస్తున్యాశ్రమముఁజొచ్చి, మానిచంద్రునిపాదపద్మములకెఱిగి.
- సీ. అలిగి 'సర్వోప' యనినంతనహంపభూధవుడు గాఁడేపెద్దత్రాచుపాము
నేవచ్చునందాఁకనిట్లుండు మనిపోవ వెఱచియట్లుండు వింధ్యశిఖరి
ఁగుక్కడ వాతాపి యింకజీర్ణింపనే యనిన జీర్ణింపఁడే యసురభర్త
యాపోశనజలంబులొకగాక చతుర్ధగ్రవీతోయమనఁగాదె విన్యయముగ
- తే. విజయ మొందుమటంచు దీవించుమాట, చాలదే మాకు శస్త్రంబులేల ననుచుఁ
గలశసంభవుఁబొగడుచు ఖడ్గతూణ, మఘవధనువులు గైకొని రఘువరుండు. 41
- క. అంభోజనయనుఁ డనురా, లంభమునకుఁ బ్రతినసేనె లక్షణయుతుడై
కుంభజవని"సిద్ధస్యా, రంభోనియమార్ధ"యను సురల్వీన మఱియున్. 42
- సీ. గొనబైన తట్టుపుస్తనను గోడలువైచి మంచిగందంపుఁ గంబములు నిల్చి
తళుకుటేనుంగందంతముల దూలము లెత్తి వారఁపిదంష్ట్రలవాసఁబోసి
తీరుగాఁబగడంపుఁడిఁగెవెంచె లమర్చిగట్టిగాఁగురువేరు కట్లుగట్టి
బహుచామరంబుల పైకప్పసవరించి కళికుపచ్చల గృహంగణముఁ దీర్చి
- తే. పంచపటిలోన సౌమిత్రి యంచితముగఁ, జాలనేరువుతోఁ బర్ణశాలగట్ట
వాస్తువోమంబుగావించివాసుధేయి, బ్రేమతోఁగూడియుండెల్ల రాముండచట.
- మ. వనరాశిఁ వటపత్రశాయి పయి ముఖవర్తింతురంచుం జెవిఁ
వినుటల్లాని కనంగనేరముగదా విన్నట్టులఁ దండకా
వనవాసి న్యటపత్రశాయి వగుచు న్వర్తించు నిన్దంటిమం
చును దత్పంచపటినివాసు ఘనభానుం గాంతురాయామునుల్. 44
- సీ. అటనొకనాడు మోహమున హూర్వణా రా నిటునటుద్రిప్పి హాస్యంబుచేసి
శ్రీరఘుపతి సన్నఁజేసినసౌమిత్రి యేమిహూర్వణా రావే యటన్నఁ

గటకటా యికనైనగరఁగెఁగా మనసంచు మురియుచుఁజేరరాముక్కువట్టి
యేసీమనరసంబు లివియమ్మ నేఁజెల్లయనిన నీవెఱుంగవే వనిత యింత

తే. జాణవయ్యగు మాసీమసరసమనుచు, మొలకరాచూరిఁబెడవితోముక్కుజవిరి
చెవులుఁగూబలతోఁగోసి చేత నిడిన, నరిగె ముక్కిఁడి యోలత్తణాయటంచు.

తే. అరిగి ఖరదూషణాదిదైత్యాధిపతుల, దర్పబలసంయుతులఁజతుర్దశసహస్ర
రథికముఖ్యులఁ దెచ్చె సంగ్రామమునకుఁ, దద్బలంబులఁజెండె¹గోదండధరుడు.

ఉ. ఆహరివంశమాలి ప్రథమాహుతి చేసె ఖరుం బ్రభాతవే
భాహవభూమి బాహుజమహానలకీలల దూషణుకొద్దితి
యాహుతిచేసె నత్రిశురు నవ్వలియాహుతిచేసెదోడుతో
నాహుతిసర్గదోషపరిహారముగా విధిచోదితక్రియన్.

47

వ. ఆవృడు.

48

సీ. అరవీడుకొప్పతో నవరంజిచాయచెక్కులధళాలను కమృతభుకుతోడ
జాటుపయ్యెంటో జంటఱవికలోన గమంచుగుబ్బుజక్కవలతోడ
నడలెడునీవితో జఘనస్థలినిమ్రాయు మొలసూలిచిటుగంట మ్రోతతోడ
గిలుకుమెట్టియలతోఁ గలహంసములఁగెల్వనవుజాళువాయంచెరవలితోడ

తే. జిటునగవుమోముతోడను సిగ్గుతోడ, సొలవుఁజూపులతోడ వైవలవుతోడ
సీత చనుదెంచి కౌఁగిటఁజేచ్చె రాము, ఖరముఖిరాము వీరశృంగారథాము.

చ. ఖరకరకాండకాండ మెడగాఁడినయప్పడు పారవశ్యముం
బొరయనిరామభూవిభుఁడు భూమినుతాకుచఫట్టనంబునం
బరవశుడయ్యె జన్గనెపంబునఁ గంతుఁడు పద్మకోశపుక
శరములనేసె గాదనినఁ జన్ద్రానలంటి యురంబునాటునే.

50

తే. శూర్మణఖ యంతఁదననేర్పు శోభిలంగ, రామకర్పూరగంధిని బ్రణుతిసేయఁ
గపటమునఁ దెత్తునని దశకంధరుండు, పంపెమారీచు జానకి బ్రమయఁజేయ.

మ. అలమారీచుడు నంతఁగాంచనమృగంబై పల్లశాలాగ్రత
స్థలినానావిధచేష్టలక మెలంగ గోత్రాపుత్రికాలోచనం
బులకుంగల్గెను నుత్తమంబయిన సమ్రాదంబు చిత్రంబె యీ
యిలలో నేరినరూపదర్శనముచే నింపొంద నీక్షింపవే.

52

కా. శ్రీచావల్యముచేతఁ దెచ్చనియెఁ బో నీతాలతాతన్వి తా
నేచందంబున లేచివెంబడిని బోయెక రామచంద్రుం డహూ
తూచా జానకివాణి తప్పడుగదా దూరంబెఱింగెక బల్లి
యాచో బోవలదంచుఁదెల్వెనచుజుం డైనక సుధీశాలిగా.

58

తే. అధిపుఁ డీరితిలేడివెన్నాడి హోయి, నీతకన్నులముందటచెలుపుఁగులుకు
నంతమద మేమిటికి కిని కన్నభంగి, శరమువైచె మృగంబు లక్ష్యంబు నేసి. 54

సీ. శ్రీరామశరమున ఓలిఁగూలుదైత్యుఁడు హాసీత హాలక్ష్యణా యటంచు
వ్రాలిన యాయార్తరావంబు చెవిసోక ఓలినుత చెనరి మూర్ఖిల్లి తెలిసి
యేమిసేయుదు మింక నెందుఁబోయెను నాథుఁ డట్లయ్యె నాదువాక్యంబు వినక
మొదట నేఁడెలికితి మునులతోడఁ బ్రతిజ్ఞగావించునపుడె రాక్షసులతోడ

తే. వలదు వైరంబటంచు నీవలనవచ్చె, దానవిని ముక్కుగోసిన దాన నలిగి
ఖరుఁడు వచ్చినద్రుం చెరాఘనఁడు నేఁడు, రక్కసులఁగూడిమాడుమరల్వఁబోలు.

క. ఈయెడఁదామసమేటికి, నీయన్న ను జూచిరమ్మ నీవనిలోనిం
గాయమ్ములఁబడినాడే, మో యనపుడు లక్ష్యణుండు ముగురకు ననియెన్. 55

చ. ఎటుఁగవె యన్యదుర్దమగిరిశశరాసనఖండఖండనం
బెటుఁగవె రాజలోకిభయహేతుభృగుఁడవహమానమద్దనం
బెటుఁగవె నిన్నుఁగాంచిన సమిద్ధఖరాదిజయంబు లెల్లనీ
వెఱిగియు నిట్టులెంచఁదగవా తెగివేయఁడె రాముఁ డాయరిన్. 57

చ. దనుజుఁడు నేఁడు నిన్నిట వెతం బొగిలింపఁగఁ గూసెఁగానియ
మ్మనుకులుఁ డట్లచీరఁ డసమాన బలాధ్యుఁడుగాడె యంచనఁ
జనకజ యేటిమాట చినసైఁపదు రాఘవునాన నూనుజ
య్యనఁజనుమన్నఁబోవక నయక్రియఁడెల్పినఁగోపించుచున్. 58

ఉ. వంచనచేసెదే తగినవాఁడని రాముఁడు నమ్మి యీడి ని
న్నుంచి చనంగఁ గాముకునియోజన చేసెక విట్టులైన నా
సింఁచునె యీశరీర మింకనీత యటంచును దాళలేక చే
లాంచలమాది నేత్రముల హారఘునీర యటంచుఁ జింతులుక్. 59

ఉ. కలకఁ లక్ష్యణుఁ డింతయేల జననీ కాఁగానిదోసాన నీ
పలుకుల్పల్కు మమ్మ కంటఁ దడినింప న్నీతి గాదమ్మ నా
పలుకు ల్పమ్మఁగదమ్మ యిప్పుడిదె నీప్రాణేశుఁ డేతెంచుఁ బో
వలెనన్న స్వఙ్గియవచ్చెద ధృతిన్వరిల్లు మబ్బాననా. 60

క. అని యంఁించుక చనుచుం, జనఁగాల్లాడక మహీజబాలములో ని
ల్పిననటసుం జనిపించెదె, చనవా యని నీతపలుకఁజనెనతఁ డంతన్. 61

చ. అతనుగదార్తుఁడౌట దశలారును మూఁడును జెంది యంతనే
గతిగడలేక యాతురము న్నాకొనురీతి యతీంద్రవేషుఁడై
గతిగలుగక స్తరించు గతిఁగంజదళాక్ష హరేన్మహింహ యం
చలికపటంబుమీఱఁగ దశామ్యుఁడు జానకిజేరి యిట్లనున్. 62

సీ. ఘననీలవేణి నీకచపాలిమత్తాలి పక్షంబునకు వైల్యభిక్ష యొసగు
ముకురాస్య నీముద్దుమొగము రాకాచంద్రబింబంబునకుఁ గాంతిభిక్ష యొసగుఁ
గమలాక్షి నీవాలుగనుదోయి వలకారి బేడిసలకు లౌల్యభిక్ష యొసగుఁ
గుంధవక్షోజ నీకుచములు కనకకుంభికలకు శృంగారభిక్ష యొసగు

తే. రామ యటుగాన నీయధరామృతంబు, భిక్ష యొసంగవె తృప్తితుండప్రేమననిన
బెదరి శ్రీరాముడే శరభిక్ష యొసగు, దాళుమని నీత శాలికాంతకము జేరి.

ఉ. అమృతచెల్ల యెవ్వడొ నిశాటుఁడు భిక్షుక వేషమూని మో
హమ్మున వచ్చెగాదన సమర్థులు లేరిట నేమిసేయునం
చమృహికన్య చింతిల దశాననవింశతిబాహురంధ్రము
రమ్మగుమూర్తిజూపి యలరాచణుడంతట హుంకరించుచున్. 64

చ. పరవశ భూసుతక రక్షమునై నిషి లంకకుఁబోవువేళ న
య్యరదము తెక్కిబున రయంబున నొక్కట గ్రద్దవ్రాలి యా
సురచతిమూర్ఖముం బొడువ స్రుక్కక దానివధించెగాని లో
నరయఁ డొకింత దుశ్శకునమాట దశాననుఁ జెంతమాధుఁడో. 65

క. ధరణిజను దెచ్చి లంకా, పుగననమున నిలువఁ దమజపుంగవసామ్రా
జ్యరమావతి తాఁ దొలఁగెం, బరసతిగోరంగ నసూయవడియెనొ యనంగన్. 66

తే. మరలి రాముఁడు ద్రోవ లక్ష్మణుని గాంచి, తమ్ముఁడా యేలవచ్చితి తప్పెగార్య
మనుచు వేగ నిజోటజంబునకు వచ్చి, నీతఁగానకయలసి మూర్ఖిల్లి తెలసి. 67

శా. ఏరాతమ్ముడ వర్ణశాల తెరువేడి తాళవే చూపుమా
యోరామా యిదె గాదె నీత నెలవేదో తెల్పు మీశాలయై
తేరామామణియేది కాన మదె యెందేగెం గనంజూడు కాం
తారశ్రేణుల లేదు హాధరణిజాతా నీత యెందేగిలే. 68

మ. అవురా లక్ష్మణ యెందుఁబోయితిమి యన్నా వేటకై కాదెయే
ల విదేహత్వజవేడ నిమ్ము మృగ మేలాగిత్తు నేదేవిగా
నవనికా హాజనకక్షమారమణకన్యం గానవే నీతఁగా
నవె యంచు నివలపించు రాఘవుఁడు నానాదీనవాక్యంబులన్. 69

మ. కటిభూమండలము స్వలగ్నతలనాకంబుక లనన్నాభివి
స్ఫుటపాతాళబిలంబు చేకులుజగంబుల్లూడుమున్నేలుకు
న్నటులందోచె మహేంద్రభోగముఁదృణప్రాయంబుగా నెంచి తి
ప్పటికిందోచె బ్రవాసదుఃఖము నినుం బాయంగ నోయంగనా. 70

సీ. వెలది నీకుచపాలి విహరించు నప్పుడు కృతకమహీధరక్రీడ మఱితు
పాలతి నీపొక్కిలి పుణికెడువేళల కేళీనరోవరక్రీడ మఱితు

- నెలఁత నీనూగారు నిమిరెడు వేళలఁగేళిననాంతరక్రీడ మఱతు
సకీయ నీకమ్మైవి చవిచూచువేళల మధురోపహారసామగ్రిమఱతు
తే. గాఁగిలింపఁగ రాజ్యభోగంబుమఱతు, మఱతుసకలంబునినుఁగూడి మలయువేళ
నట్టినిన్నును నెడఁబావెనదయవృత్తి, దైవ మిఁకనేమి నేయుదు తరళనయన. 71
- నీ. ఇది పంచవతి యంచు నిపుడెఱింగితిఁగాని మును భూతలస్వర్గ మనుచునుంటి
నిది భూరచన మంచునిపు డెఱింగితిఁగాని మును గేలికారామ మనుచునుంటి
నిది కొండదరియంచు నిపుడెఱింగితిఁగాని మును గేలికాసారమనుచునుంటి
నిది పర్వతాలయం చిపు డెఱింగితిఁగానిమును గేలికాగారమనుచునుంటి
తే. నిదివనావాస మనితోఁచెనిపుడుగాని, మునువనవిహారమనియుంటి మోదమలర
నిది తపశ్చంద్రగాఁడోఁచె నిపుడు గాని, మునుగృతార్థుడనై యుంటిఁనజనయన.
- నీ. తెలిసవృష్ట మొగమునఁ నిలకంబుదీర్తుగా యిఁక నెందుదీర్తునే యిందువదన
వలిగుబ్బుచన్నుల నెలవంక లుంతుగా యిఁక నెందు నుంతునే హేమగాత్రి
పెన్నెరిగొప్పనఁగొన్న నల్ సీర్తుగా యిఁక నెందుజేర్తునే యేణనయన
చికిలిలేఁజెక్కులమకరికల్పాత్మఁగాయిఁక నెందు వ్రాఁతునేయిగురుఁబోఁటి
తే. జలరుహము పువృష్టగోత్రులు పట్టుదాళి, లవళిదళములఁజూపితోయవినహింప
కన్యవసితాంగతులితంబు పొటఁదాప, కాంగసమములు గామి నోహంసయాన.
- నీ. చటుసింహగర్జల భయముఁజెందనినన్ను చికినాదములుభయపెట్టివోణఁగె
సుడిగాడ్పులకు మున్ను జడియకుంఁడెడి నన్ను లేఁదెచ్చెరలు సంచలింపఁజేసి
దవవన్నీ కీలఁదాప మొందసినన్ను మించువెన్నెల దమియింపనాగె
ఖరయుద్ధమునను భంగమ్ము గాంచసినన్ను భంగంబునొందించె నంగజుండు
తే. అకటవీనిని పైరింప నలవిగానఁ, గలదెనినుఁబాసిననుదృణాగ్రంబునైనఁ
గదలఁగావించుత్రాణ నాకలిమి బలిమి, జీవదేహంబులును నీవె గావెనీత. 74
- నీ. చల్లనిదరహాసచంద్రిక లైవఁ జల్లఁబాబిల్లి వేడిమిచల్లఁజేసి
వలుకులఁగపురంపువల్లు లొల్కఁగఁబల్కి కలకంఠకటువచఁకలనమాటి
తనుసారభంబున దక్షిణానిలమునఁ గలవిషస్వర్ణంబుదొలఁగఁజేసి
భూమిలాసంబులఁబుష్పకోదండకోదండ దండము ఖండితంబుఁ జేసి
తే. నన్నుఁబోషింఁదితివి కాననంబులోన, నీవిపుడు లేమి నివియెల్ల నిజముఁబూనె
కాకయుండినఁగలదెయేకంబునందు, రెండుగుణములు¹నరపుండరీకనయన. 75
- నీ. అనివిలపించుచు నందందజానకి వెదకుచు నట గృధ్రవిఘ్ననిఁగాంచి
సంస్కారమొనరించి చనువోఁగ బంధునిబాహులుఖండించిత్రకటభక్తి
శబరియొసంగు పూజనములు గైకొని పంపాసరోవరప్రాంతములను
హనుమంతుతో మాటలాడి తన్వంత్రంబు వలన ముగ్ధిపుతోఁ జెలిమిచేసి

తే. యదుగుబాటప్రేల దుందుభియొడలు మీటి

సప్తసాలంబు లొక్కయస్త్రమునఁగూల్చి

వారిఁ బడనేసి కపిరాజ్య మేలుటకును

గరుణ సుగ్రీవుఁ బట్టంబుగట్టియంత.

76

సీ. రవికర్కటముఁజేరరాజసింహము రాముఁ డటమాల్యవద్దిరి కటకమునను

మీనకేతనధనుర్జ్ఞానాపరిము కృష్ణపభకేతనశీమవిశిఖమేష

యానకీలనతులాధిచే జనకకన్యాభివేణీసమాయత్తచిత్త

వృత్తినుండంగ సుగ్రీవుండు తారారుమామ త్తకరికుంభమహితకుచల

తే. మమతతోఁగూడి మరకతమందిరములఁ, గల్పకారామతులితశృంగారవనుల

స్వర్ణసాధంబులను గేళిసదనములను, వేడుకలుగాంచె మిథునసంక్రీడనముల.

వ. అంత.

78

తే. శ్రీహృదీహృదింజిన రితశిఖండి, కాననహుతాఙ్గిఖండిమేషుప్రతాన

కల్పితవిధాన చిత్రశిఖండియునయి, లక్ష్మితంబయ్యి వానకాలంబు క్షీతిని.

79

సీ. నృపవక్తాస్థానమండపసరోవరము హంసంతికాహల్లకోజ్జ్వలితమయ్యె

మంత్రింద్రశిబికారిమావధూటమధూధవరికల్పితచిహ్నపటముఁబూసె

జరమానవభుజాభుజంగంబు కేతకీదళకలితాతపత్రఫణమయ్యె

విరహిణీచిత్తంబు విరహితాశ్రయకాననాశ్రితాశీకి నాశ్రయత్వమొందె

తే. విపణికమలాక్షియాపణవీక్షణముల

దడికెఁగనుతెప్ప వాల్చి మోదమునఁ బొడలి

గోహమూకాన్యగోగణక్రియను గోగ

ణంబుపసియించె నాసమయంబునందు.

80

మ. గొనబుంగింటపుజంటగొంగడి ముసుంగుల్ వెట్టి సంకేతతా

వనిగిం గొంచెపుఁజిన్నులోపలనుబోవక పిథిలోనం దభు

క్కున నక్కాలమునందుఁగ్రొమ్మెటుఁగుడాయందన్నభాంభోజముల్

గనియుం గానరు జారలం దలవరు ల్లాధాంధకారాంధు లై.

81

ఉ. ఈమెయిఁగ్రొమ్మెటుఁగులు వయింబయి మించువయోధరంబులక

వేమటుగట్టివాన కడువేగమె వచ్చు నటంచు నెంచి తే

నీమదికింపుగా దిచట నిల్వమంటచును బల్కెఁబొంతునిం

గోమలియొర్తు తోడియలికుంతలకుఁ మరు పెట్టి నేర్పునన్.

82

చ. వడికెక వేటికే తడిసివచ్చితి వల్లభ వానలోపలం

దడిసివడంకలేదు గృహనాయకు పంచనసేయ నింతగాఁ

దడిసిలిఁ గావునక వడకెకన్ మణియేగతినికుఁ దోఁచునో

యెడఁదనటన్న మెచ్చుకొని యిత్వరిఁగూడె భుజంగుడ త్తటిన్.

88

సీ. అమరేంద్రము క్తమేఘములు దెచ్చుక్రమంబు రవణించుమంచువాయువులువిసరె
మబ్బుచేతన వారి మరలించె పరుణండు ధనువుబూనంగ నింద్రధనువుదోచె
దనవైద్యమున దండితనుకాంతి దండింపఁ గదలెనాంగ వలాహకములు నడచె
నానటన్నీ లకంఠజటాచ్చుడలునాంగదోలుకాటుమెఱుంగులు తులకరించె
తే. జలదకరిశంక గర్జించునమయసింహ, గర్జలనగర్జితము లొప్పె గగనకరటి
సాంద్రమదధార లనగ వర్షంబుగురిసె, వనధీబైకొనెఁబౌరుషమునకు నదులు.

శా. తే తేలక్ష్యణ విల్లునమ్ములును దేతే తామసం పేటికిం
దై తేయుం డదె పోయెఁబోయె మనసీతం గొంచు నంచున్నిజ
భ్రాతృవేడుచుద త్తఱించె రఘువీరస్వామి యుద్ధామఘీ
మూత్రక్షేపే తథుక్తునృకమెఱసిసాంపుల్లుల్కవిభ్రాంతుడై. 85

మ. మనవైమూఁకలు గూడివచ్చె దితివన్నస్తోమము ల్లంఠె భ
ర్జనలుంజూప విజృంభణంబు జయనిస్సాధ్యను ల్లక్ష్యణ
యనినృక రామునిజూచి లక్ష్యణుండు గాదయ్యా విలోకింపుమా
ఘనము ల్లర్జన లింద్రరాచమును నిర్ణాతధ్వనుల్ రాఘవా. 86

మ. అదె గర్జించుచు జిత్రపర్ణనుమబాణానంబు భాసిల్లెగా
మదనుం డేసె శరవ్రకాండముల దెవ్వావిల్లు వీణహారిం
చెదనన్నృక రఘురామ క్రొమ్మెగులువచ్చెం గాని మారుండుగా
డదియంద్రాయుధ మింతె పువ్వులిలుగాదకలక్ష్యణం డయ్యెడన్. 87

సీ. ఘనగర్జవిని యుల్కి ననుఁగొగిలించినవెఱవకుమనినచో వింతసౌలపు
జడిసెనీనకకు వెడవెడ రాయంచ లనినచో ననుమెచ్చుకొనెడువ్రేనుఁ
గొప్పునమొగలితేకులుసెక్కిమెఱుంగుతో మొగిలిచె యనినచో నగుబెడంగు
సెప్పినెఱివేసి నీలాహి యని గ్రసించఁగఁజేరెననినచో జభుకుజూపు
తే. మలువరాడిక మున్నిటిమమత లివిగొ, చెల్లయిప్పటి కీటువలె జేసెదైవ
మట్టిదుర్గినముల సీతయేమియయ్యె, నొక్కొ తమ్ముడ యెటువలెనోర్పువాడ.

మ. అని చింతిల్లఁగఁ లక్ష్యణం డనియె నన్నా కంటివే మేఘముం
దనస్వర్ణంబుల నెల్ల భాత్రికిడి యంతక వంతచే వెల్లనై
ధనదాశం జనె దొల్లియల్లెడల గోత్రం దట్టమా కీర్తియుం
జనె దాత్తాలికదాత కెయ్యెడల శశ్వత్కీర్తి సంధిల్లునే. 88

సీ. క్రశిమానరాహు వాఙ్మేక్షిముఁబోలె నెంచెందునిమ్మగ లింకఁబాట
“విజయస్య”యనుచు దీవింపగా నేతెంచు వైవడిదోచె నగ స్త్యమాని
భవదీయకీర్తి సంపదఁబోలి యెల్లెడ నుల్లసిల్లెను తెల్లు వెల్లువెఱిగి
తానును హంససంతతిగాన సాహాయ్య మడరించుటలె నంచలరుగుదెంచె

తే. నాశరస్సుర్ని నారీతి నతిశయిల్ల, నిక నీదుశరస్సుర్ని హెచ్చుజేయ
కేలకురియించె దీపస్రస్పృష్టి వైరి, బలములదదీయవసతలగలుగజేయు. 80

మ. అని సామిత్రి తదాజ్ఞదోడుకొనిరా నఃభోజీబంధునం
దనుఁ డేతెంచె వలీముఖప్రముఖనానాసింహనాదార్భటి
జనితప్రత్యుదయబ్జనూచిత భవిష్యద్దక్షిణాంభోధిబం
ధనవేలోద్ధరణక్రియాకులసమస్తత్యాధరాక్రోధుఁ డై. 91

క. ఏతెంచి నాల్గుదిక్కుల, నీతానతి వెదకఁబ్లవగ సేనబనుపుచో
నీతాపతి హనుమంతుని, చేతికి ముద్రికయొసంగి శీఘ్రం బనుపన్. 92

మ. అతఁ డుప్పొగుచు నంగదాదిపిసారంగాచ్చభక్తేంద్రసం
గతుడై దక్షిణదిక్కునం జనుచు రంగత్పక్షసంపాతసం
వృతసంపాతిఖగోక్తమార్గమున నుర్వికన్యకాలోకనో
ద్ధతుడై యెక్క మహేంద్రశైలము మరున్దార్గస్వహత్సాలమున్. 93

సీ. నిలిచి యంఘ్రిలదన్ని నిగుడుచో గిరి ఘటోష్ఠవపదన్యాసవింధ్యాద్రిఙ్గోల
గట్టినాళపుటుంటపట్టకైపడి యురోఘట్టన తెక్కలగట్టుగూల
సురసార్థకృతమహత్తంసూక్ష్మతరరూపములనుహరిత్వంబువిలసితముం
గ నంజనానంతతి యందు సింహికనొంచు టసినిలింపులగుంపు లభినుతింప

తే. రాముచే దైత్యుఁ డిల్లు కార్యంబుడెత్తు, విశ్వసింపుడు నామాట వేల్పులార
యనుచు బాడబలంఘనమాచరించు, పగిదిన్ ర్యాంబునిధిదాఁటెఁబవనముతుఁడు.

ఉ. ఏపున నానువేలగిరియెక్కి యట న్నతయోజనోన్నతం
వై పదియాఱువన్నెఁజెలువైన త్రికూటముమీఁద సింహల
ద్వీపమునక బలారిముఖదేవభయంకరశ్రీ ప్తి నొప్పలం
కాపురరాజ్యలక్ష్మీ తటకావడి చూచుచునున్న నత్తటిన్. 95

మ. రవియ స్తంగతుడైన సూక్ష్మతనుడై రక్షోధిరొప్పట్టణం
బవలీలం జూరఁబాటిపత్తీముఖ ముఖ్యానేకనాకద్విష
ద్యవనశ్రేణుల నెల్లెడక వెదకి నీతంగానఁగాలే కశో
కవిని బావని గాంచె బావని మహీకన్యం బ్రహ్మప్రాత్తుఁ డై. 96

క. కనుఁగొని లెస్సగ గుఱుతులు, కనుఁగొని యటవచ్చి పత్తీకంధరుఁ డసిపో
యినమాటలు సెని నవ్విస, జనకసుతం జేరిమ్రొక్కి సవినయుండుగుచున్. 97

తే. తెల్లిజానకి నీప్రాణలెల్లఁగిండు, శ్రీరఘూద్యహం డనుఁజుగ్రీవముఖ్య
యోధతతితోడ ముఖముననున్న వాఁడు, టంచుశ్రీ రాముఁడంగులియక మొసంగె.

క. కైకొని కన్నుల నొత్తుచు, హాకాంత రఘూర్వహ యటంచును బ్రణయ
వ్యాకులిత చిత్తయై ఓ, ణీకన్యక యిట్టులనియ నివ్వెఱతోడన్. 98

- శా అన్నా యేగతి దాటివచ్చితివి నీవంభోధి సేమంబుతో
నున్నా రా రఘురామలక్ష్మణులు లంకోద్ధానమద్వానమున్
విన్నా రా దశకంఠరాధము రఘోర్విం గూల్పుకార్యంబుదాఁ
గన్నా రా వినిమింపు నీకుశుభమాగాకంచు దన్వేడినన్. 100
- మ. తనవృత్తంబునురామలక్ష్మణుల యంబు స్వవస్వత్కుమా
రునిసఖ్యంబును దెల్పి భీమతరమా రూపంబునుం జూపి నీ
తను నప్పించిశిరోమణిం బడసి యోతల్లి ముదంబుండుమీ
యనఘున్ రాముని దెత్తునేని తదీయాజ్ఞాను సారంబునన్. 101
- తే. వెడలి యవ్వనిలోపల వృక్షవితతి, విఱచి కుప్పలు వేసె నవ్వీరవరుడు
లంకభస్మంబుసేయువేళకును గాఢ, జాలమును గూడవేసిన చందముంద. 102
- తే. అంత వనపాలవంచ సేనాధినాథ, సప్తమంత్రి సుతాక్షితాప్రవీణుఁ
డైన హనుమంతు నింద్రజిత్తును నెదిర్చి, బ్రహ్మశరపాశమునఁగట్టి పట్టితెచ్చి.
తే. తండ్రిముందఁజల బెట్టి యోదానవేంద్ర, కోఁతిఁదెచ్చితి ననబోయి కొఱవిదెచ్చి
నాడననపుడుముక్కులునలఁచుకొనిరి, కొలువువాఁరెల్లనపుడువక్తునను నగుచు. 103
- క. కరువలీనుతుఁ డిట్లనియెం, గొఱవి నగుదునీపలాశకులము దహింపన్
సురవైరి సత్యవాణిని, సరస్వతి యనంగ వినమె సత్యంబనుచున్. 105
- ఉ. శ్రీరఘువీరచంద్రునకు నీత నొసంగి యభంగవైభవో
దారుడవై చెలంగుము దశానన యంచును బుద్ధిచెప్పినన్
మారుతితోఁకచూడమనె మండుచు రావణుఁ డౌర సమృతిం
జేరి మదాంధచిత్తునకుఁ జెప్పఁగఁ బోయిన హనివచ్చుఁగా. 106
- ఉ. శ్రీజనకేంద్రనందనకుఁ జిత్తమురంజిలఁ గంజరాగవి
భ్రాజితకీలాకాభినవపంకజపూజ లొనర్చి కేళికా
రాజితవాల్మీలి నలరావణు లంకఁదగుల్కుజేసె నీ
రాజనమెంత భక్తుడవురా హనుమంతుఁడు ట్లోడిపుత్రికిన్. 107
- మ. దనుజాశీశపురంబుఁగాల్చి మహిజాతంగాంచి వాలాగ్నివా
ర్ధినిజల్లార్చి కపీంద్రులం గలసి యెంతేవేగ నేతెంచి నేఁ
గనుఁగొంటిన్ రఘువీర జానకిని లంకాపట్టణాభ్యంతరం
బున నంచున్ హనుమంతుఁ డిచ్చె ధరణీపుత్రీశిరోరత్నమున్. 108
- క. ఇచ్చినఁ డైకొని మారుతి, మెచ్చినఁగొంటును గ్రచ్చి మహిరకులీనుం
డచ్చెరువగుబలములతో, వచ్చున్వారాశితీరవనిఁ జేరంగన్. 109
- క. శరణాగతు దశకంఠర, శరణాగతుఁ డనక యనఘనద్దళామణిసం
భరణు విభీషణుఁగరుణా, భరణుం జేపట్టె రామభద్రుఁడు ప్రేమన్. 110

ఉ. కట్టెడు వారివాళి లయకాలధురంధరుఁ బజ్జీకంధరుం
గొట్టె డదెంతనమైనోయకుంతితనైజభుజాబలంబు చే
పట్టుగ నవ్విభీషణు నపారకృపారస మూర లంకకుం
బట్టముఁగట్టె రామజనపాలిభామణి రాజమాత్రుఁడే. 111

ఉ. అంత విభీషణోక్తగతి నంబుధిచెంత దినత్రయంబు తా
నెంతయు భక్తి దర్శనలయించి నిరాహృతియై ధరామతా
కాంతుఁడు త్రోవ యిమ్మని యకంపితచిత్తముతోడ వేడ నం
తంతకు నుబ్బువార్ధిఁ గని యారఘువీరుఁ డుదగ్రకోపుఁడై. 112

సీ. కుంభకర్ణస్ఫూర్తి కొమరొంద నందంద జలకుంభడింభము ల్నుదడింప
మేఘనాదనిరూఢి మీఱుచు నుల్లోలకల్లోలజాలము ల్లడలుకొనఁగ
నతికాయవిభ్రమం బతిశయిల్లఁగఁదిమింగిలగిలాదివిసారకలము పొడలఁ
బటుమహోదరమహాపార్శ్వవైఖరి వారిచరజంతుసంతతు శ్చౌకలింఁ

తే. బ్రతిఘటించిన రాముబలముఁబోలి, యెదుటఁగనువట్టెఁగంటివె యీవయోధిఁ
దెమ్ములక్షణ చాపంబుఁదీవ్రవేగ, రూపరోషంబులను వార్ధి రూపఁడు. 113

వ. అని హంసదోలికాయమానకల్లోలపాలికాశాలికాలికావారింభోలికా నము
త్పతజ్జలకణమాలికాకల్పిత గగనకేళికాలోల మరుద్బాలికాచాలికాపాలికా
నవమాలికాజాలక దుర్నివారం బగుపారావారంబు నిరీక్షించి పునఃపునః
ప్రసర్ధమానరోషంబున జటావటలి కన్న ముందుగ ముడిగొను కుటిలభూక్తి
యును దూణిరాంబకంబులకన్న ముందుగ గొప్పలగు నిష్పలకుష్పల వెరచల్లు
విశాలాంబకంబులును దటిసీవిటహృత్పటంబుకన్న ముందుగఁ గటతటనదరు
కటతటంబులును దుర్వారమకార్మినినాదంబుకన్న ముందుగఁ బర్వరథసంఘర్షక
టుతరకీటకీటధ్వనులు వెలయ నిజసహోదరకరోదరకలిస కాకోదరతులితశరశ
రాసనంబు నెలసి పుచ్చుకొని భవిష్యజ్జలధిశిరోనమనసూచకంబుగాఁగార్దుకం
బువంచి యప్పు మరలించు మరలించు మని పొగడదండ వేయక్రమంబునఁ
గోదండంబున నారిసారిచి లంకాంతరీపదనుజగార్భిణ్యగర్భనివారణావారణ
మస్త్రాయమానంబుగ గూఢాధ్వనంబు చేసి యిటువలె శరధిశరంబులు రిత్తసే
యుడు ననువలెజటులతరమాంసలాంసరుచిరశరధిశరంబు లొక్కపరితి విచి
వైచిన సంతకంతకు నుప్పొగుశరధిశరంబులంబాలి నిజశరధిశరంబు లక్షయం
బుగాఁ దొడిగి యేయుచుండ నప్పుడు ధారాశృంగివలెయ వారాశినిరంబునకు
లంఘించు కాండప్రకాండంబులును జలధిరాజన్యండు వదాన్యండుని జలకరి
కరభంబుల వేడుకొన నిగుడు మార్గణగణంబులును జలకన్యకాముఖాంభోజం
బులవ్రాలు శిలీముఖంబులును మకరప్రాణసమీరణపారణంబు నేయుమహాజిహ్వా
గంబులును వనాంతరంబుల నెల్లెడం జొచ్చి వర్తించు పృథక్పంబులును పొడ

జౌరవంజొచ్చి చనువిశిఖంబులును జలపాయి తోడయంబుల వారించునాశు
గంబులను మణిమాంసావేక్షు ఫణిఫణంబులుందును ముకంకవత్తనముదాయం
బునుం గలిగి ప్రళయఁసనప్రకటిభవదేశభావసకలకూపారవారిశోషణప్రణవ
ద్వావశద్వాదశాత్తాదారుణకీరణ శ్రేణికాధురీంబులై రామబాణంబులు వీర్లు
నిర్ఘాతసదృశలింగంబులగు విస్ఫులింగంబులు చెదర వారాశిం జౌరఁబాటిస
రఘువీరశరఘాతఘాతఁసంభోలిపాతఘోతపలాయమానంబు లగుచుశతశఃకణశః
ఛిన్న భిన్నంబులగు సంగంబులును రఘునాయకుసాయకంబు లేచాయనిగుడునో
యనినిర్మి మేషంబునగనుంగొనుచుండియు ఖండఖండంబులగు సగండకసముద్దండ
పాతీసవండలంబులును దలలు దాచుకొనియుచుం దప్పలేక తెప్పలుగాఁగూలు
కమతకర్కటంబులునుముడిగొనునడుగులనెడనెడందడుచుజుట్టులు చుట్టు
కొని చిట్టారలుఘజంగంబులును నారాచంబులు నాసారంధ్రంబులంమాటి
శిరంబుల కెక్కినంగ్రక్కతలి తుండంబులుద్రిష్టచు ఘోకృతులు గుప్పుచుఁగు
పుదెప్పుచుగూలు జలకరిసుంబులును గలిగి రత్నాకరంబు హల్లకల్లోలమైయుండె
మఱియును.

114

సీ. జలనీలికాశిరోజశ్రేణి చెరరించి చంకనత్పంకజాస్యంబు దూటి
కలితముక్తారదావళినుగ్గు గాఁంచి ప్రకటప్రవాళాధరంబుచించి
శంఖకంధరనాటి శైలశృంగంసములగలించిభుజగబాహులదలించి
కమతవక్షఃస్థలిగాఁడిభ్రమినాభి యవ్వించి కరికరోరువులు చీల్చి

తే. మనుకులశరంబు లాపాదమస్తకంబు, ముంచిభువనైకమోహనమూర్తిఁగఁచ
హతమహాసత్త్వమయ్య నుబ్బడగదయ్యెనమృతనిదిగానఁ బ్రాణభయంబులేవో.

ఉ. ఇటు లుప్పొంగ నభంగభంగజలధిఁ వీక్షించి రూక్షేక్షణ
స్ఫుటదంభోజభవాండుఁడౌచు ఖరరక్షోహర్త బ్రహ్మస్త్రముఁ
ఘటించెం దనవింట వింటఁగలమూఁ కల్వైకెనూఁగెఁసము
త్కటశైలంబులు వేఁగె మూఁడుజగముల్లాఁగె నిస్థిస్థాంతమున్.

116

తే. చక్షేతుఁడై యంత గంగాదిసతులతోడ, నబ్ధి యేతెంచి రత్నోపహార మొనఁగి
జానకీజానిపాదాంబుజాతయుగళి, కవని సాష్టాంగ మెఱఁగి యుట్లని నుతించె.

117

సీ. శ్రీజానకీమనోరాజీవసారంగ రంగదభంగశౌర్యప్రచండ
చండకరాన్వయజలధిపూర్ణశశాంక శంకరధనురహీశ్వరసుపర్ణ
పర్ణమూలాశితాపనమాననవిహంగ హారాదిఘోషణోదారత్న
వత్సలతాగు ప్రవనజాత్మతనుజాతఁజాతరూపాంబరద్యోతమాన

తే. మానవాశనగర్వశిక్షానిదాన, దానజలవాహినీపూర్ణతమనదీన
దీనజనవాంఛితార్థప్రదానదక్ష, దక్షజానుతనామ కోదండరామ.

118

సీ. తననపాపమున కిట్లటి నెడ్డిగతియంచుఁ దల్లడించుచుగౌరి ధవునివేడఁ
 1 గద్దువపుత్రశోకంబు నేగతిమాన్వ నగునంచుఁగశ్యపుఁ డడిగె నజనిఁ
 దనపాత్రుఁ డేమియయ్యెనొబలిండ్రుఁ డటంచుఁ బ్రహ్లాదుఁ డెంతయుఁబలవరించె
 గిరికాసుచింతచేఁ గిటికూర్చరావము ల్పుహరింపఁదొణంగెఁ జక్రపాణి
 తే. సీతరాక్షసులు నానీరునీటుఁజేసి, మీటి పాతాళలోకము ల్లాలునవుడు
 లోకసంగతుడైకలోలుండ వయ్యుఁ, దగునె నీవంతసేయ సీతాసహాయ, 119

తే. అని నుతులుచేసి మరుభూమి నజనియాశ
 గంబుఁబఱపించి నేతుబంధంబునకును
 నలుచి నియమించి చనియె నజ్జలధి నలుఁడుఁ
 గవులుచెచ్చిన గిరులచేఁ గట్టునవుడు. 120

మ. ఒకచేఁ బట్టెడు నెంతగట్టు నితఁడం చుగ్రాత్ముడై గంధవా
 హకుమారుం డటను త్తగంబుగన దేవాహర్య మేలంచు భూ
 మికుమారీవరుఁ డన్న వద్దనుగ నేమీ తెచ్చుఁగాకంచును
 త్సుకుడై కట్టె నలుండు వారధి సురస్థితై కిపాత్రంబుగన్. 121

మ. మును సుగ్రీవునకు నిష్కేషణునకుఁ మోదంబుతోఁ బట్టముం
 దనుఁజేరంగని కట్టెనంచును సముద్రంబుం దనుంజేర శో
 భనలీల స్ఫువనాధిపత్యమునకుం ఒట్టంబుఁదాఁ గట్టెనో
 జననాథాగ్రణినాఁగ నేతు వమరెఁ సాముద్రగోధిసలిన్. 122

మ. హరిసంఘంబులు గొల్పిరా సరసవాతాపత్యసంయాధుడై
 ఖరశత్రుం డనమాస్త్రరీతి వెలయం గామాతురుం బజ్జీకం
 ధరు నంత్యోగ్రదశార్తుఁ జేయుటకు దోర్దంబునఁ దైత్యరా
 ట్పురముం జేరెను హంససంతతి నుతు హ్వింగార శృంగారియై. 123

మ. ఇవిధంబున రఘునాథుండు పాశోనిధానంబుం దాటి యనేకబలజాలంబులతో
 నువేలనగిరంబునఁ బాశెంబు డిగిన శుకసారణులు వచ్చి చూచి చని రామ
 లక్ష్మణసుగ్రీవమహాబలనందనాదిబలంబుల వేటువేట విన్నవించిన విని నిశిత
 క్రూరకటాక్షంబుల నాక్షేపించుచు జిహ్వగమనస్విజిహ్వని విద్యుజ్జిహ్వనిం
 బిలిచి మాయనేయ నియోగించి యద్దురాత్తుండు యద్దురా రావణా యనక
 కుహారఘూర్వహుని శిరంబును సశరాసనశరంబునుంగాఁ దెచ్చి నీతముంద
 టంబడవైచిన జూచి యుల్లంబునఁ దల్లడిల్లి వెల్లడలు పుడమిపట్టికి నవికల్లలని
 తెల్పు నరమవాక్యంబుల సముల్లాసరమంగాంచి యుండెనంత. 124

చ. ఇనకులుఁ డానువేలిగిరి నెక్కి కనుంగొనఁబైఁడిమేడవైఁ
 బనివడి కుంచెగిండి యడపంబును బాడఁడలూని వేల్పుడ

1 గద్దువపుత్రశోకము మాన్వ ననునెయ్య దనుచుఁగశ్యపుఁ డజానదుగఁ జనియె,

వ్యసన లీడుగ్రేవలం గొలువ వన్నెయుంగాఁ గొలుపున్ రావణుం
గని పడఁదన్న వచ్చె భుజగర్వమునకై రవిపుత్రుఁ డత్తతీన్.

125

క. పడమట ననిలజాఁ దూరువు, కడ నీలుని దక్షిణమునఁ గవిరాజసుతుఁ
విడియించి యుత్తరంబున, విడిసి రఘూద్వహుఁడు సావవిధితత్పరుఁ డై.

126

ఉ. అంగదుఁ బంప నాతఁడు రయంబున లంకకుఁబోయి పక్షిఁకం
తుంగని దుర్వతీ మహితనూజను రామున కొప్పగించి నీ
యంగము నిల్పుకొమ్ము వల దావల దానవవైరి వీడుఁగాం
చంగలవంచు నక్కొలుపు సౌధము గూలఁగఁ దన్న వచ్చినన్.

127

లయగ్రాహి. సంగరము గల్గె నని యంగములు మిక్కిలియుఁ
భొంగఁగ రయంబునను జంగలిడుచుకన్

బంగరపుకోటలతుదంగలుగు మానికపు

శృంగముల కెక్కుచు నలంగములపైకిం

జంగునను దాటుచుఁగురంగముల రీతియుఁ

దురంగములభాతియుఁజలంగఁగనభంగో

త్తుంగభుజున త్వము వొసంగఁగఁబ్లవంగ

కులపుంగవులు శూరత మెలంగిరట వేడ్కన్.

128

ప. అంత.

129

సీ. స్తరహారాదికనురాసురదురాసదధరాధరవరాతిగరభోత్కంఠముతోడ
మదవదాయతపదాస్పదపదాపదఘనాంగదమదావళరాజఘటలతోడ
మృగహయాధికరయావృతిజయాహతభయావహహయాత్మ్యత్వమావళులతోడ
నలికులానలవలాహకబలాహితబలార్ణవకులాచలబలవ్రతలితోడ

తే ననుననాయకు లెదిరి శస్త్రాస్త్రపుష్టి, గురియ నగధారులై యెదుర్కొనికవులు
ద్వంద్వసంగ్రామ మయ్యె నత్తతీని మేఘ, నాదుఁడంగదుఁగికురించినభముఁజేరె.

క. భవపాశమోచనులరా, ఘవులకై దశకంఠసుతుఁడు గట్టెం గద్రు

భవపాశంబుల గరుడుం, డవియుడిపెద్దమము మాన్సు రవియుం బోలెన్.

131

తే. అంత హనుమంతుచేత ధూమ్రాతుఁడీలై, ననిన కంపము డతనిచేతనె యడంగ
వానినందనుఁడే గూలె వజ్రదంష్ట్రుఁ, డనిలపుత్రునిచేతఁ బ్రహస్తుఁ డీలై.

132

ప. అప్పుడు.

133

మ. రణనిస్సాధణంధణధ్వనులచే బ్రహ్మాండము లీ్వలరా
వణుఁ డేరించి శిలాస్త్రపక్షి రవిజాక వారించి యయ్యక్షశి
క్షణు నొప్పించుచు నీలునింగదిసి దోశ్శౌర్యంబు వాటించి ల
క్షణు శక్తిం బడవైచి కామవిభుపై శస్త్రాలి వర్షింపఁగన్,

134

మ. అలుకఁ రామన్యపాలశేఖరుఁ డధిజ్యుడైన వింటఁకాశరం
బులు సంధించి ధ్వజాశ్వసారధిరథంబు ల్లాల్చి మాణిక్యమా
ఖలు నేలంబడనేసి యేటికిఁకఱాలుఁపీటికిం బొమ్మను
దలవీడం బరువెత్తె రావణుఁడు సేన లేకనల్లాట్టంగన్. 185

చ. ఇటువలె లంకఁజేరి వనుజేశ్వరుఁ డంతటఁ గుంభకర్ణుఁబం
పుటయును వాఁడు నాకనము భూమియు నిండినకొండ మెండునం
బటవటనార్పుచుం గవులఁబట్టుక మ్రింగుదువచ్చి భానుజ
తృటితననాసకర్ణుఁడయి త్రుంగెడుదకఁ రఘువీరుతూపులన్. 186

తే నెనరుగల్గిన యన్నయ నిదురలేసి, పనుప వచ్చినకుంభకర్ణునకు దీర్ఘ
నిద్రయొసఁగె రఘూత్తమనిశితమార్గ, ణంబు లవిపక్షపాతు లనంగరాదె. 187
తే. అంత దేవాంతకుండు నరాంతకుండు

ద్రిశిరుఁ డతికాయుఁడును వింశతిభుజనుతులు
దగ మహాపార్శ్వఁడును మహోదరుఁ డనంగ
వెలయు పినతండ్రులనుగూడి వెడలి రపుడు. 188

సీ. రంగదభంగశౌర్యమున నంగదుఁ డవ్వు డంగదుం డయ్యె నరాంతకునకు
దేవాంతకుండును ద్రిశిరుఁ డంగదవైరి హనుమంతుచేతి మహాద్రులకును
భుజమహోదరవహ్ని పుత్రుచే భిన్నమహోదరుండయ్యెమహోదరుండు
వృషభునివలన నివేశితయును మహాపార్శ్వఁడయ్యెను మహాపార్శ్వఁడొకట
తే. సంగరముచేసి యతిఘోరసంగరమున, గవులఁ బెక్కిండ్రజంపినాకపులువొగడ
నంత నతికాయుఁ డతికాయుఁ డయ్యెలత్త, ణప్రయుక్తవిరించిబాణప్రహరిని.

ఉ. అంతట నింద్రజిత్తు సమరాంగణ హెూముముచేసి నీతిహెూ
త్రాంతరసీమ వెల్వెడు మహారథమెక్కి పయోధరాధ్వసం
క్రాంతిచెలంగె వైధనశరంబున పక్షిసహస్రకోటివి
క్రాంతకషీంద్రఁడ్డీణుల రాఘవు మూర్ఖిలనేసి నవ్వుచున్. 140

చ. గలిచితి రామలక్ష్మణులఁగిశులనంచు మహాష్టహాసము
ల్గులుపుచు నింద్రజిత్తు చనఁ జయ్యనబ్రహ్మసుతోపదిష్టఁడై
మలయక వేగ నేగి హనుమంతుఁడు మందులగట్టుఁడెచ్చివా
రలరుజల్లె మాన్వె రఘురాముఁడు మెచ్చుమఁగొఁగిలింపఁగన్. 141

వ. అంత. 142

మ. ఖలుఁ డారావణుఁ జేరియుండెనని యింకం దీనిఁగైకొఁడు ని
మ్మలుఘండైన విభీషణుం డనుచు లంకఁ శుద్ధిగావింప ను
జ్జ్వలకీలానలముం దగిల్చె గపిరాజైస్వంబు హాహరవా
కులదైత్యులి తదంతరాఘమువలెకా ట్కోభించె నత్యుద్ధతిన్. 148

క. కుంభుండు సంస్కృతిభుజ, కుంభుండు పురివెడలె మఱి నికంఘునితోఁ ద
త్తుంభచ్చదకు దివాకర, సంభవదోద్బంధ మపుడు చండంబయ్యెన్. 144

తే. తోడఁబుట్టిన కుంభుని జాడనేఁగె, నలసికుంభుండు సంతట నసలనుతుని
చేత సంపించుకొని మైందుచేత శోణి, తాఱుండుద్వివిదుచేతయూపాఱుండరిగె.

క. మకరాలయబంధనరా, మఱి రాశిశరా స్రశస్త్రమహిమరుషోద్ధా
మకరాక్షుండగుచుఁ గూలెక, మకరాక్షుండు దనుజసేన మల్లడిగొనంగన్. 146

వ. అంత. 147

ఉ. జంభవిదారి వైరికృతసంగరుండై రఘువీరరోషసం
రంభముఁజూచి నిల్వక పరాజితుండై కుహనామహీసుతా
లంభమున న్నరుత్సుతుండొలంగఁగఁజేసి యట న్నికుంభిలా
కుంభిని దీక్షింఁగొనుచు గొబ్బున హేమామము సేయుచున్నెడన్. 148

మ. హనుమంతుం డటపోయి యగ్రపులతోహారామ హారామ యం
చును శోకింపఁగ నీతఁజంపిచనె నచ్చో నింద్రజిత్తుండటం
చును దెల్పక విని హవిదేహసుత యంచుక మూర్ఛిలెక రాఘవుం
డు నివారింఁచె దవీయమూర్ఛ ననుజండుక యత్నపూర్వబుగన్. 149

ఉ. అక్కట నేడు నీదగుననర్థము దెల్పెను నిట్లులైన నే
నెక్కడఁజూచు వాడ సక సవ్యరిజంపిన నేమియంచు దా
వెక్కుచు లక్షణుండు పలవింపఁగ రాముండు చేరియాగతి
జొక్కిపడక విభీషణుండు భూసుతమేలు వచించి యిట్లనున్. 150

చ. ఇనకుల యాంజనేయు భ్రమయించి నికుంభిలహేమామదీక్షిం
కొనఁజని నింద్రజిత్తుకు గొబ్బునలక్షణుంబంబుమన్న న
జ్జనపతి విస్తయంబున నసైన్యముగాఁ బనుప న్నికుంభిలా
వనికరుదేర లక్షణుండు హసవవైరియు ముక్తహేముండై. 151

మ. కనకస్యందనమెక్కి బిట్టెగయ నుగ్రంహశ్యనేత్రాబ్జుండై
హనుమద్వాహనమెక్కి లక్షణుండు దివ్యాస్త్రాభిచే వానిమా
య నివారించి శిరోధరంబుఁ దెగవ్రేయం గల్పకశ్రేణిఁ
రుపవర్షించె బ్రహ్మనవర్షములు మెండయ్యెక సురస్తోత్రముల్. 152

వ. అంత. 153

శా. సౌమిత్రేయుండు శక్రజ్జయరమాచంచన్నశ్రేణికా
సామగ్రిం విశనాశుగవ్రణితమాసాంగద్యుండై మ్రొక్కినక
వైమాత్రేయునిఁ గొగిలించుకొని ముద్వాశినోలాడె శ్రీ
రామక్షోణివిఘండు రావణు గతప్రాణుండుగా నెంచుచున్. 154

మ. హతశేష త్రిదశాహితుల్ బలవిపక్షా రాలియా యోధన
 ఓతిలోఁ గూలుటఁ దెల్ప మూర్ఖులి దశగ్రీవుండు హపుత్రుడై
 వతలోఁకేంద్రుడు తన్ను బట్టుకొని పోవక వాని వారిచితై
 చ్చితి నేడేటికి నొప్పగించి చనితీశ్రీరాము బాణాగ్ని కిన్. 155

మ. అనిశోకించి సరోషుడై జనకకన్యం జంపఁగాఁ బోయి మం
 త్రినిరుద్ధుండయి పంపిమూలబలముం దెల్లై రఘూత్తంసుచే
 తనుదావచ్చి యనేకకేశభటులం దండించి యత్యుగ్రశ
 క్తిని సౌమిత్రిని నేయ నాతకుం ధరిత్రి వ్రాలె నిశ్చేష్టుడై. 156

చ. అనుజనిఁజూడశోకము దశాసనుఁ జూడఁగవచ్చురోపముం
 బెనుగొన రామభూవిభుడు వేర్చి జ్వలద్విశిఖార్చి నేర్పుగా
 దనుజవిభం చెదుర్చుటకుఁ దాళక యూడనిఁబాతెలున్నుండై
 వనచరు లోదశాస్య యలవాటుగదా యిదిసీకు నంచనన్. 157

సీ. అంతట హనుమంతుఁ డౌషధుల్లాని తేరఁ గదలుచు మునివేషుఁగాలనేమిఁ
 గని మున్ను గాన మిచ్చుని నంచడిగివానిజలము వేడినవాడు గొలనుజూపఁ
 జని యచ్చటనుమానిశాపంబు దీర్చి పొవ్వుని పదంబులుపట్టు కొనినమకరి
 మర్దింప నది ధాన్యమాలినియై కాలనేమిఁదెల్పిన నైననేమియనుచు

తే. వానిఁ బరిమార్చి ద్రోణపర్వతముఁ జేరి, నుచటకాపున్న గంధర్వనిచయములను
 గెలిచితరిగట్టుకొని తెచ్చుపులుగుతేసి, సరణిమందుఁ కొంఁ యంశమునఁజేర్చి.

క. తెచ్చిన యంతన ప్రాణము, వచ్చెన్సోత్రి కఖిలవానరబలము
 వైచ్చెన్ రఘుపు శోకము, విచ్చెన్ రఘుమనోరవింశము నొచ్చెన్. 159

సీ. అనురేంద్రుఁ డంతశుక్రాదిప్రమగునియమమునఁ బాతాళహామంబు సేయ
 ననలుడు చెప్పిపంపెనొ నాఁగ ధూమంబు ధమమై వెడల విఘ్నముండు
 దెలిసి రాఘవులకుఁ దెలిప తద్విష్ణుంబు గావింప నబలు నంగదునిబంప
 నతఁడు మందోదరిహరిణాక్షి వేణిబట్టిఁజిచితెచ్చ దై త్ర్యేంద్రుఁడంత

తే. నిలుప నాకంజవన కన్నీరుదొరుగ, నాయకునిఁజూచి వెనరోయఁబోయెవాడ
 సృష్టిపంబులుపడవైచి సురియఁబూని, యంగదాదులఁదటిమి మహారయమున.

సీ. దశమస్తకాధగద్గతితరత్న కిరిటకాంతిభాస్కరుఁగఁచాకచికిఁగవయ
 భుజచతుఃపంచకాద్భుతసాధనశ్రేణి భుజగజవృక్షభుజాభుజకిమోనయ
 జాజ్వల్యమానవిశతిసంస్థైమర్త్యహర్యక్ష సంస్థాగ్రదారదికిన్ దుర
 దీప్తరోషజ్వలద్విదశ కలోఁముఖిభుశిఖావళిముఖాముఖిడాయ

తే. వెడలె సంగ్రామమునకుఁబృథ్వీధరేంద్ర, సహజగౌరవవైభవాసహితాంగ
 పటపటాత్కారపటలంపటపటాగ్ర, గభితదశకంధరుండు దశకంధరుండు. 161

చ. మనుకులచంద్రుఁ డట్టియెడ మాతలిదెచ్చిన వాసవీయకాం
చనరథ మెక్కి యెక్కిడిన చావముతోఁ బ్రతిఘాజ్వలద్విలో
చనములతో యుగాంతయమశాసనులైవడి మించువేల్పులం
గనుఁగొనగొంకిరంతదశశతంతు నెదుర్పడి పోరు నయ్యెడన్. 162

సీ. పల్లవారుజటాపటలంబు ముడిగొన ముడిగొనుబొమల నెఱ్ఱెగము వెలుఁగ
వెలుఁగుతోఁజనుచూపువిలయాగ్ని వెదచల్లఁజల్ల గానిమహాఘ్నస్వసముదనరఁ
దనరఁబై బైఁగఁగితిటియగ మదరంగఁ దరగలైరథపటు ధాన్వనమాన
మానని ఫాలగుర్తమునఁ జెక్కులునాన నానతంబగుచు బాణాసమలర
తే. మలరహిఁబోల్పు రావణు మర్కమంట, మంటలన్నియుఁదనకదంబములమాటి
మాటికేయించు సంధకమధనభీమ, భీమమగురోషమున వీరురాముఁ చెదిరె.

మ. పరుషాన్యోన్యవికధనంబు విహితప్రత్యస్తశతస్త్విధ
శ్వరజాతం చితరేతరత్వరితమూర్ఖమగ్న సారథ్యభం
గురరథ్యంబుఁబరస్పరాహతదళతోడండదండంబునై
కరమొప్పెక్ రఘుగామరావణుల సంగ్రామంబు భీమంబుగన్. 164

మ. గుణజాతంబులొ యంగుభీభవములో కొదండశక్తవృత్తంబులో
గణుతింపం బనకాదు కాదన నిషంగంబంటిచేసాచిమా
ర్గణముల్ దీనినయిప్పు కుండలితమై కన్పట్టునే భానుదా
రుణమా విల్లనిమెచ్చి రందురఘువీరుక్ దేవతాబృందముల్. 165

మ. శరవేగవైవమానగండక సమంచద్భంగలీలాప్తిసా
గరముక్ రాహుతులాధికాయతథనుఃకంఠీరవప్రాప్తి సం
బరముం బోలుచు రామరావణుల సామ్యంబైన యుద్ధంబుఁజే
సిరిన క్తందివమేడునాళ్లు దివిజశ్రేణు ల్వీలక్షింపఁగన్. 166

వ. అంత. 167

ఉ. రామవిఘండు నిన్సులశరంబుల రావణుహస్తమస్తక
స్తోమముఁద్రుంచినక్ మొలచుఁదోడనెతోడనె త్రుంచురాముఁడుక్
వేమలునట్లు ద్రుంచి యటుచెన్నవిభీషణుఁడెచ్చరింప గ
ర్భామృతముక్ హరించె ననలాస్త్రమున నిగ్గి మొండు చిక్కఁగన్. 168

శా. బ్రహ్మణ్యంబయి మించురాఘవపరబ్రహ్మంబు ధన్వంబునక్
బ్రహ్మస్త్రంబరివోసి యేసినఁగృతాబ్రహ్మణ్యవిస్తావహుక్
బ్రహ్మాండోజ్జ్వలతేజు రావణు జగద్బాధాచణం ద్రుంచివే
బ్రహ్మదు ల్నుతియియ రామశరధిం బ్రాపించె నత్యుద్ధతిన్. 169

తే. విజయకమలాభిరాముఁడై వీరరాముఁ, డనుజకరమున కొనఁగి బాణాసనంబు
రథముడిగ్గి మనోల్లాసరమనుభాను, నుతునిలైదండగొని యనిజూచుచున్న.

మ. పరితఃకీర్తకచావృతాంసము గళద్వాష్పంబు సి క్తస్తనాం
తరచేలంబుఁబరద్విభూషణము హానాథేతివాగాన్య ము
త్యురునిశ్వాసవిశోషితాధరము శోషద్విగ్నుచిత్తంబు నై
యరుదెంచెఁక రణధూమిజ్జేదశకంఠాంతఃపురంబయ్యెడన్. 171

క. ఆరుదెంచి వరునిపైఁ బడి, పారల విఘ్నేషణుడువారి బోధించి ధరా
వరునాజ్ఞఁబంక్తిముఖునకుఁ, బరలోకక్రియలు దీర్చి పాపముడైనన్. 172

శా. యావత్కాలము భూమిరాముకథ సూర్యాచంద్రముల్ వారిధుల్
తావత్కాలము లంకనేలు మని తాత్పర్యంబుతో రామనం
సేవాలోలు విఘ్నేషణుఁ సుగుణరాశిఁ నిల్పె సౌమిత్రి సీ
తారామాప్యదయేశజంగమజయస్తంభంబునా నంతటన్. 178

మ. తథుకున్దిద్ధపుఁబైఁడిబొమ్మవలె సీతాకాంత వెంజిచ్చుని
ల్బలపుంగూఁ కలవన్నె వాసిగని మించంగాంచి హర్షించుచుం
గులకాంతామణి చెంతనుంచుకొనియెం గోదండదీక్షాగురుం
డలఘుప్రౌఢవచోనిరూఢి దగ బ్రహ్మాదుల్పశంసింపఁగన్. 174

వ. అంత. 175

తే. దశరథుని గాంచిమ్రొక్కి యింద్రవరమునను
బలముబ్రతికించి పురికేఁగఁడలఁచురాము
నకు విఘ్నేషణుఁ డొసఁగె సాంద్రప్రభుల్ల
పుష్పకంఠై న కౌజేరపుష్పకంబు. 176

క. రతివలె గామగమనమయి, వితతంబగుపుష్పకము బ్రవేశించి చమూ
తతితో సతితోధృతితోఁ, బతితోరపువేడ్క రాజవధగతుఁడగుచుకా. 177

సీ. అదెచిత్రమకరాంక హయవిచిత్రవిటంకవనతిలగ్న శశాంక యశురలంక
సకలలోకములందు జయలక్ష్మి నేఁజెందఁగుంభకర్ణం దిందుఁ గూలె ముందు
మనలక్ష్మణునితోడ మల్లాడి మదమూడి శక్రుగెల్పినప్రౌఢ నమసెనీడ
నటవ్రాలె బటుదండుఁ డైయుండు మును విండురాజనంబుననుండు రావణుండు

తే. సేతువదె యంచుఁడెల్పుచు సీతతోడ, రామచంద్రుండు రామేశ్వరంబు చేరి
తనదుపేర సమీరణతనయుపేర, దివ్యలింగంబు లటఁబ్రతిష్ఠించికొలిచి. 178

వ్యోష్ఠ్యాచలజహ్వన్వృక్షరీకందము.

భవభావిభవవిభావా, భవభావభవాభిభావభావీభూభా
భవభావభావివైభవ, భవభావిభుభావివిభవభావావిభవా. 179

మ. అనిపర్ణించి విభుండు సేతువు శరాసాగ్రంబునం ద్రుంచె శే
షునశ్శిసం బొగడంగ శక్యమే ధనుఃకోటిప్రభావంబు గ

స్తోనినంతం జనుబ్రహ్మహత్య మొదలౌ క్రూరాఘనంఘంబు మ
జ్జనముంజేసినివారి పుణ్యమెఱుంగఁ శక్యంబె మాభోంట్లకుఁ.

180

తే. అంత రఘుఁల్లభుడు పుష్పకాభిరూఢుఁ, డగుచుఁగిష్కింధత్రోవఁగానరిగిరవిజ
సతులరప్పించి నీతపాగ్ధ్వముల నిలిపి, జనకనందనతో నీట్టులనియె జనుచు.

సీ. పంపానదినిఁగంటె శంపాలతాతన్వ ఋశ్యమూకముఁగంటె ఋష్యనయన
శబరివనముఁగంటె శబరిజితఘనాభి దండకఁగంటె వేసండయాన
పర్ణశాలఁగంటెస్వర్ణభాసురవర్ణ ఘటజాత్రమముఁగంటె కుటజగంధి
చిత్రకూటముఁగంటె చిత్రశాలికపాల గంగఁగన్తోంటివెప్పుగచికుర

తే. యనుచుఁదెల్పుచు వచ్చి యయ్యనిలనుతుని
బిలిచి తమరాక భరతుతోఁ దెలుపఁబంచి
ఘనభరద్వాజుఁగఁబ్రయాగమున నిల్చి
యాతఁ డొనరించు మించించి దారగించి.

192

వ. ప్రభాతఁమయంబునఁబ్రభాతీత్రభాతరంగితపుష్పకాభిరాముండై భరద్వాజ
సమాసాదితభోజనానందిగ్రామసమేతంబుగా రామచంద్రుండు నందిగ్రామంబు
నకుఁ జనుదెంచునప్పుడు నెదురుగా నకలసేనావరివృతుండును శత్రుఘ్న సేవి
తుండును గౌసల్యాదిజనయిత్రీసహితుండును నైన భరతుండు కృత్యాచార
తరంగిణీరోధఃపురోధఃపురస్సరంబుగా నరుగుచెంచినం జూచి రఘువీరుండుడిగ్గు
నలేచి సుగ్రీవుడైదండఁగొని విక్రమణపురోనిర్దిష్టమణిసౌపానమార్గంబునఁబుష్ప
కంబుడిగ్గి పసిష్ఠునకు వందనంబాచరించి నందమాను లగు భరతశత్రుఘ్నులఁ
గౌఁగిలించికొని తల్లులకుం బ్రణమిల్లి తనీయానందబాష్పధారాసేకంబు చిరా
ద్భావిపట్టాభిషేకసంసూచితంబుగా నంతసిల్లి నందిగ్రామంబు ప్రవేశించి భరత
పూర్వకంబుగా సుమిత్రాపుత్రులతో జటామల్కలంబులు నడలించి పతంగనందన
దనుజపుంగవాది పురోహిత సహితంబుగా నభ్యంజనస్నానంబు చతుర్విధశృం
గారంబు లంగీకరించి మణిమయశతాంగం బెక్కి సుగ్రీవాంగదవిక్రమణాదులు
మాతంగతురంగాది వాహనారూఢులై కొలిచింక బురంగనలు సేనలుచల్ల
వందిమాగధులొంగడఁబంచమహావాద్యంబులుభారతకులగమపాఠాల్లాసంబున.

సీ. అలమేనువునుబోలి యంకనందమై కురుజులు మేరువు ల్లామరుమిగుల
గలువడంబులలోన యలజవ్వనపుమిటారులచూపు కలువడంబులు ఘటింపఁ
గలయ నెల్లెడపణిక్కులదీపములవాకిళులయందు మణిదీపములు వెలుంగ
మకరతోరణములంబరమార్గమకరతోరణవిచక్షణములై రాయడింప

తే. రహిఁపించునయోధ్యాపురంబు సొచ్చి, తననగర లక్ష్మణునియింటఁదవనసుతవి
షణులనన్యః ను నన్యపుథులరత్న, గేహముల నుంచి తారాజగ్మహముచేరి.

ఉ. ఆమలునాడు మారుతఁసుతాదికపీంధ్రులు వారిరాశి గం
గాముఖశ్రుణ్యతీర్థములు గైకొనిరా శుభవాద్యఘోషముల్
భూమిసుపర్వమంత్రరవముం జెలగన్నచిపితి నీతతో
శ్రీమెఱయంగ రాము నభిషిక్తునిజేసె వసిష్ఠుడఁ త్రతీన్. 186

సీ. భరతుండు ముక్తాతపత్రంబు ధరియించి యిందుబింబంబు కొఁవ్వొక్కజేయ
నరిగాఁగఁగవులు చామరములుపీచుచు విష్ణుపయోధులవిధము దెలుపఁ
గపిరాజతనయుండు ఖడ్గంబుధరియించి శేషాహివల్లభు నీవనెఱవఁ
బసమానసూనుండు వగలుచీవటిఁబూని స్వప్రతాపంబు సాక్షాత్కరింప
తే. నీతప్రతిబింబమనసురస్త్రీప్రదీప, మర్కసంకాశరత్న సింహాసనమునఁ
ప్రేమఁగొలుపుండెఁబట్టిభిరాముండగుచు, రామచంద్రుండు భక్తసంరక్షణుండు.
తే. అపుడు బ్రహ్మాదిదేవత లఖిలమునులు
వచ్చి కృతపూజలగుచు రావణనిఁద్రుంచి
మనిచితివి లోకముల రామయనుచు వినుతి
చేసి రందఱు వేత్సేఱఁ జిత్తగతుల. 187

పుష్పహరికాబంధము.

చ. ఖరకరఘోరతేజ కవికల్పక బంధనదీనజానకీ
నరధరధీర గుహవభువస్తలలోలుప చాపరోధ భా
నర్వరకర వీరగుప్తసవనర్వసమారమణీమణీమనో
హర శరహారకీర్తియనయప్రియదానవదావణివనా. 188

గోమాత్రీకాబంధము.

చ. రఘువరధీరతా విమలరామ దయాపర దివ్యమూర్తిమూ
నఘనలినాక్ష దానరతయక్షయరూప జితారిభాసు రా
లఘుశరవీరభూవిభులలామజయాకర భవ్యకీర్తిని
త్యఘనఘనాభదాశరథి యక్షయరూపప్రతాపభాస్కరా. 189

ఛత్రబంధము.

క. సురవరనరకరఖరకర, కరఖరశరవారవీరఖరహరహర
స్ఫూరదరనరవరధీర, త్రరమారఘురమ్యరక్షిరణరతరథ్యా. 190

నాగబంధము.

స్తంభర. భవ్యారామక్షితీశా భవనరజలజస్రాయవైశవ్యకీర్తీ
దివ్యాగత్యాగరాజస్విజకులరమణాదీనభద్రాఫలాయ
త్క్రివ్యాదాకీర్తనానాదహనవినతపక్షాజరాతీతధీరా
నవ్యాపక్షేభావ్యానరభరణదిశానాథగణ్యోపసేవ్యా. 191

పాదగోచనము.

చ. నరవరధీరగు భక్త్యవణావరభూధవమన్యువేగజే

త్రరియుతధీరతాలఘుతరావనభృల్లలితాభభూనురా
త్యురుభునభావమావిభవ యుక్తరమావహావత్సనిర్మలా.

192

... ..

అనులోమవిలోమము.

క. మానచపాయజనుతేశివ, మానధనాసారభవనమదనరవనదా

దానవదనదమనవిభర, సానాధనమానశినుత జయపావనమా.

198

అష్టదశ పద్మబంధము.

స్తద్ధర. హరినిత్యాననర్తాహరవినుతనయాత్యాయనత్రావిరాధీ

ధీరానిత్రాసయత్యాభృతవదనతథాశ్రీపదివ్యాభరాకా

కారాభవ్యాది పత్రీడ్లమన శుభగుణగ్రామనక్తానరామా

మారాసక్తాసమగ్రామహిత వరధనుర్దానసత్యాదిరీహ.

194

క. అనిబ్రహ్మాదులు వొగడంగ, వినిసంతస మొందు రామవిభునకు భక్తి

వినుతి యొనర్చి సమీరణ, తనయుం డిట్లునుదుబొగడెదనవాక్పాశ్రిన్.

195

ఉత్పలమాలికలో మంజుభాషిణియను వృత్తము.

ఉ. భ్రాతృవిక్రమా వికచపంకజపత్రవిలోచనా రణ

త్కౌశిత దానవా విమలకార్తికచంద్రనిభాననా మహా

రాజశిరోమణీ జనక రాజలలామకుమారి కామనో

జ్ఞాజలజావృతేజయతిసన్నుత చారుగుణోన్నతా హరీ.

196

క. అనిహనుమంతుడు పొగడంగ, వినివేడుక మీఱ రామవిభుడుధరిత్రీ

తనయంగనిచెలువవించె, నను బొగడెడి పద్మముననె నైపుణిమెఱయన్.

197

మంజుభాషిణి. వికచపంకజపత్రవిలోచనా, విమలకార్తికచంద్రనిభాననా

జనక రాజలలామకుమారికా, జయతిసన్నుతచారుగుణోన్నతా.

198

మ. అనినాస్తోత్రము మంజుభాషిణి తృదీయస్తోత్రము స్థగ్భితం

బును నైమింశ రచించె నందు నసినక భూపుత్రి మోదంబుతో

దనచేహార మొసంగ మారుతియు ముక్తాదామముం దాల్చి చె

లైనసైన్ సౌఖ్యటికమాలికామహితవాణీశానుచందంబునన్.

199

వ. అంత

200

తే. వారివారి యథోచితవైఖరులను

బనిచి కృతయుగధర్మంబు ప్రబల నకల

యాగములుచేసి జనులు సౌఖ్యముల బొదల

జగములను బ్రోచు శ్రీరామచంద్రవిభుడు.

201

- క. ఈరామాయణకథ యె, వ్యూరు పఠించినను వినిన వ్రాసిన సౌఖా
గ్యారోగ్యభాగ్యయుతులై, వారలు వెలయుదురు సుమతి పసుమతిలోనన్.
- క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యుడు దెలుప విని ప్రమోదాన్వితుడై
జనమేజయుఁ డవ్వలికథ, యనఘా వినవలతుఁడెలుపు మని యడుగుటయున్
- తా. శ్రీరాగోజ్జ్వలగేహ తోయజదళాక్షీమోహనాదానవ
త్యాభీరంగప్రపాళిపార్శ్వనినదద్ధంతీరవస్తాంగణా
సౌరాష్ట్రప్రియశంకరాభరణరాజప్రజ్ఞకేదారకా
శ్రీరామేశ్వరధీరమధ్యలలిత శ్రీధాధిరామక్రియా. 204
- క. పూర్వోత్తర మీమాంసా, పూర్వోత్తరవినుతసమరభూసాహసితా
పూర్వోత్తరసారధరధి, పూర్వోత్తరరాజమిత్ర భూరిధనాధ్య. 205
- స్రగ్వీణీ. చంద్రకాంతోన్నమత్సౌధయాభక్రమా
చంద్రకాంతోపలాంచద్యశశ్చక్రమా
చంద్రకాంతోపమాసన్తుఖాబ్జక్రమా
చంద్రకాంతోత్తమాశ్వస్ఫురద్విక్రమా. 206
- గద్య. ఇది శ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షాపరిస్రాప్తదీప్తతరాష్ట్ర
భాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయ సకలవిద్యత్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగ
నామాత్యసుధాసముద్రసమున్నద్రపూర్ణిమాచంద్రరామచంద్రీంద్రప్రణీతం
బైన దశావతారచరిత్రం బనుమహా ప్రబంధంబునందు సప్తమాశ్వాసము.

2. శ్రీరామావతారకథ సమాప్తము.

౨. బలరామావతార కథ.

అష్టమాశ్వాసము.

దశఖశౌర్య యాధుని

కాదిమహారాజదాన హనసత్తుమ్మదై

ర్యోదార్యాదికగుణధు

ర్యాదవనము కృష్ణమూర్య యధితైశ్వర్యా.

1

తే. అవధరింపుము జనమేజయక్షీతీశ, శేఖరున కిట్టులను వ్యాసశిష్యమాని
ధరణివర బలరామావతార మిడను, దెలియఁజెప్పెద వినుమని తెలుపఁదొడఁగె.

ద. మధురమణియకేలి వనమంజుళపంజులకుంజమంజరి
మధురసథారలక్ష్మ రమణమానితమానితమాసనీమణి
మధురవచోవిలాసముల మాసరమై సరమైకవాసమై
మధుర యనంగ నొక్కపురి మండితమా మహిమండనంబుగన్.

8

క. అసదృశవితరణలీలా, వసుదేవుఁ డమిత్రమిత్రవనజాతవిభా
వసుదేవుఁ డనఁగ మధురక్, వసుదేవుఁడు దనరు యాచవకులోద్భవఁడై.

4

క. కల రతనికీబదునలుపురు, కులభార్యలు వారిలోసగుణలౌభార్యల్
వెలయుదురు వచోజితకో, కిలలై రోహిణియు దేవకియు నననిరువుర్.

5

క. కమలాక్షుఁడు దేవకిస, ప్రమగర్భముఁజేరి పిదపఁదనయోగముచే
విమలంబౌ రోహిణిగ, ర్భమునఁ బ్రవేశించి పుట్టె బలరామాఖ్యన్.

6

తే. గర్భసంకర్షణమున సంకర్షణాఖ్య, గలిగె బలరామునకు సంతఁ గంసభీతి
రోహిణీకాంత నందుని గేహమున వ, సింఁచి బోషింపఁబెరుగుచునీరపాణి.

7

మ. హరియుం దానును గొల్లగు బృతలగేహంబుల్ ప్రవేశించుచుం
బెరుగుం బాలును గొల్లలాడుచును గోషివృత్తవక్షోజముల్
కరజాగ్రంబులఁ బరుచుం గదిసినం గౌఁగిల్లఁజొక్కించుచుం
గరమర్థివిహరించు నీరి సఖసంఘంబుల్ ప్రశంసించగన్.

8

క. బృందావనముల నావుల, మందలు మేఘుచును గోపమాణవకులతో
నెందును బాలక్రీడా, నందంబునఁబొదలు నందనందనుతోడన్.

9

సీ. ఒకనాడు బలభద్రుడు డుత్సాహమునఁదోడిబాలురఁబిల్చియోబాలురార
మనలోన నెవ్వ రేమాత్రంబు దాటఁగా వలతురో కనుఁగొనవలయుఁపెద్దు
దాఁటినవారిని దాటఁజాలనివారు వహియించి భాంధీరపటముదాఁక
నరిగి రావలెనంచు హరికి శ్రీదాముని దక్కినవారికిఁ దగినవారి

తే. యుద్ధలేర్పాటు సేయుచు నున్నచోఁబ్ర, లంబదైత్యుండు గోపవేషంబుతోడ
వచ్చి వంచనచే నీరివధ మొనర్తు, ననుచు సంకర్షణుని కుద్ది యఁచెనపుడు. 10

తే. నేరువున నిట్టులుద్దులు నేరుపటిచి, రామకృష్ణాదు లొకటశ్రీదామముఁఖ్య
లొకట నెలకొనితమతమయురుబలంబు, వెలయలంఘించుచుండిరివేడ్కమీఱ.

క. చిరుబొజ్జగదల జిగిబం, గరుగిజ్జెలు మొరయ మద్దికాయలు మెఱయం
బరుచెత్తివచ్చి దాఁటెఁ, హరి యిరువదినాల్గుయద్ధు లొరా యనఁగన్. 12

క. హరిపాటిగదాఁబెడ నని, పరపుర శ్రీదాముఁ డెగిరిపడె ముప్పదిటఁ
సరివారలు ముప్పదికా, యరయఁగ వేయనుచు గొల్లమని నవ్వంగన్. 18

సీ. సిగఁజుట్టుకొన్న సంపద మొగ్గతాయెతు చేరు చేరువఁజేటిబారుఁగదును
నొసపరిమొసలివాయెంట్లు జాళ్యచెక్కునిద్దంపుచెక్కుల నీడఁజూడ
బిగియించికట్టిన మొగిలువన్నియచేల చెఱగులుకఱియందు జిందుద్రొక్క
వనమాలికవిశాలవక్షఃస్థలిశాలి బాలికాఁదొలికాకేలి నెలువ

తే. దూరముననిల్చి పొడదట్టి తోవవారిఁ
దొలఁగుమని దృష్టిచక్కఁగానిలిపి పిడికి
లించి కరములు గుదియించి తీవెగునుకు
పరువునను దాఁటె బలుఁడు తొంబదియడుగులు. 14

తే. ఒకట కుదయాద్రి కప్రాద్రికొక్కబంగ
దాటజాలియు గిరుదుగాదాటియోడె
దానవుఁడు మీఁద గెలువఁగాఁదలఁచియాడె
గెలుచునులభంబె యోటమిగలుగుగాక. 15

సీ. ఎగిరినల్పదినాల్గుడుగులు దాటగ నొకం డభికింప దాటకఁగలమి నొకఁడు
దాఁటినలివనుముందఁజీక్ష్మిగ్గె నొకండు మ్రొగ్గక యట మెరంబున నొకండు
గుఱిక్కి లడుగిడ గుఱిలోనఁ బడెనొక్కఁ డిన్యైలదాఁట నెలమి నొకఁడు
పరువిదుచోజాటుచెఱగుద్రొక్కెనొకండు లివగాదనుచుమరలిచన్ నొకండు

తే. నడుమఁబిరినట్టి తొమ్ములబొడపుఘజము, పొడవుకుత్తుక పొడవునుబూన్చిదప్ప
కుండగుప్పించి రొంపొరులుద్దులగుచు, గలిచెపాలిచేర్యయ్యవి బలములోడె.

కా. అంతంగృష్టఁడు గేరినవృచును బావా యింక నీకేనుముఁ
బంతంబుల్ పలుకంగవంగుమనిదర్పంబొప్ప శ్రీదాముఁడై

సంతోషం బలరంగనెక్కి పదముల్ జాడించుచున్ పల్లెత్తా

చెంతే నైగొని హాయటంచుగదిమెన్ హేలావిసోదంబునన్.

17

క. వేడుక గలిచిన బాలకు, లోడినబాలకుల నెక్కియుల్లనములు పె
క్కాడుచు బటవబ్రలంబుడు, తోడనె బలు దావహించి దులదుల నడిచెన్.

తే. దిటముమీఱంగ భాంఠీరవటము దాఁక, నరిగి యందలుమరలంగ మరల కసుర
బలునిగొని ననె గుటిదాటిభారమైన, యంతఁడినరూపు నైగొనె నద్భుతముగ.

సీ. తలిలికాలినమోడు చిగిరించినటువలెగఱకుజంజులువెండ్రుకలుదనప
నగ్నికుండములంచు నక్షిగోళంబులు గములుగూడుక పతంగములు వ్రాల
వివృతాన్యపాతాళవిమనస్సరదచ్చదారుణాహు లనాగదంష్ట్ర లమర
గగనంబునను వానకాళ్లు జాతీనరీతి నురుతరదీర్ఘ బాహువులు దనరఁ

తే. గుంభతటమునసింగంపుఁగొదమనుంచి, తనువెలుంగక చనుమ త్తనంతిలీల
వరనిశాటవిపాటనబలుని బలుని, యంస మెక్కించుకొనిపోయె ననురవిభుడు.

క. అపు డాబలుడు నిశాచరు, కపటముగని కృష్ణకృష్ణ గ్రక్కునఁజెపుమా
యిపుడేమియుపమవచ్చెన్, విపరీత మటన్న నగుచు వెన్నుండనియెన్.

21

సీ. గగనాదిసృష్టిగల్గకముందు వెల్లాందు నిర్మలబ్రహ్మంబు నీవకావే
ప్రభవించువెనకప్రపంచస్వరూపమై నెగడు విరాట్టార్తి నీవకావే
జన్మాదిరహితుడై సత్త్వగుణంబు వహించునారాయణుం డీవకావే
వేయుఘణంబుల విశ్వంభరభరింప నిపుణుడౌ ఫణిరాజు నీవకావే

తే. యేను నీవయకావె నీవేనుగావె, యవనిరక్షింప సిరువుర మైతిమింత
తలఁపునిజమూర్తి మానుషత్వంబు నిలుపు, మఱువనేటికి యన్న నీమహిమలన్న.

క. కడువడి బలుడు నిజస్మృతి, బెడిదం బగుకడిమి దనుజుఁ బిడికిటఁబొడవన్
బొడబొడనెత్తురుగ్రక్కుచు, బడియెబ్రలంబుండు గోపబాలురు సెలఁగన్.

23

వ. అంత.

24

క. తొలుతన్ రాముడనై ఖరు, బాలియించితి సిటులననుచు భూజనములకుం
దెలివెడుగతి బలరాముడు, పాలియించెన్ ఖరుని తాళముల నవనిబడన్.

25

వ. యివ్వీధంబున ననేక బాలకీడాలోలుండును బ్రలంబధేనుకాసుర విఫాలుండును
నగుచుం గామపాలుం డంత నృశంసుండగు కంసుండు జిహ్వాంసాక్రూరబుద్ధియై
యక్రూరుచేత ధనుర్యాగావలోకనవ్యాజంబునఁబిలిపించినఁగొంచక కాంచనాం
బర సహాయుండై మధుఁ పురంబున కిరిగి.

26

సీ. తొగతేనిలీలముద్దులు గుల్కునెఱ్ఱెను వలుదకాటుకకొండవంటిరూపుఁ
బిడికిటికడకువా బెగడునెన్నడుమును శ్రేవులప్రావేశవెద్దకడుపు
నట్టహాసంబున నడచెడు తెఱనోరుఁదభుకుగోటలపేరిదంతయుగము
వెఱకపై గమకించువిక్రమక్రమమును మైయెలుంగని మదోన్నతస్మృతి

తే. దనర హరియును గరిని మార్కొనినకరణి, గంససభలోన ముష్టికుఁగతినకులిశ
నఖముఖంబులఁజీరితన్న న్నదళన, గురుయశోమా క్తికములఁగైకొనియెబలుఁడు.

తే. కృష్ణుచేఁగండుఁజంపించియెలమి నుగ్ర, సేనుతద్రాజ్యమున కభిషిక్తుఁడేసి
తల్లులునుదండ్రియునుదాము మొల్లమిగనె, యెల్లసంతోషములఁజెందియుల్లసిలుఁగ.

వ. అంతఁ గంసపత్నులును దనపుత్రికలునగున స్తియుఁబ్రాస్తియునను నాస్తిమధ్యలు
ప్రోత్సాహంబుచేసిన నాహవబాహులీయబాహుబలుం డగుజరాసంధుండు
వదునెనిమిదనిమాలు మాలులేనికడిమి నిరుపదిమాఁడఁగోహిణులంగూడి మధు
రాపురంబు నుట్టుకొనినం గలగఁబాలు యదువృష్టిభోజాంధకవీరులం జూచి
పురఁగోభంబు గాకుండ నేర్పున రాజసుతులతో జరాసుతుం బరాజితుఁ జేసెద
నని మురాహిత సహితుండై ఖరారిపురంబు నిర్గమించి దక్షిణాభిముఖుండైయ
నేకజనపదవనంబులు దాఁటి సహ్యానగంబున నసహ్యాతేజోభిఁము భార్గవరా
ముదర్శించి తపీయకామధేనువయఃపానసీనబలు లగుచు భార్గవోక్తదుర్గమార్గం
బున నసర్గళప్రమోదంబునం జనిచని

29

శా. శ్రీమంతంబు శిరోగ్రధామనుషమాసింధూరితద్యోరమా
సీమంతంబు సధూసమేతవిహరత్ప్రిధ్ధాదినానామరు
త్సానంతంబు విలోకిదుష్కృతపయోజస్తోమహేమంతమా
గోమంతంబునకేగి యబ్బలుఁ డనుంగుండోడుతో నిట్లున్.

30

సీ. కాంచనమయమాటంగనకాద్రియనవచ్చుఁ గలితైశ్వర్యంగంబు గాదుగాని
ఖర్జూరమయమాటంగైలాసమనవచ్చుఁ బలలాశిచే బెల్లగిందు కాని
హిమనిధానంబొట హిమశైల మనవచ్చుఁబడుచుఁజాలని చెప్పఁబడదుగాని
కలితగంధంబొట వలయంబనఁగనచ్చు జడమరుద్విహృతిహృద్దదు గాని
తే. యనిర యేగిరు లెనయింక నమరమిథున, మందహాసనాతితుహిసహేమంతదరికి
హరివిలోకపలాయన భ్రాంబుసాయ్య, మర్త్యనామంతకరికి గోమంతగిరికి.

81

మ. అనివర్తించుచు నగ్గిరింగలుగు నాచూవిత లీక్షించుచున్
ఘనతాపింశమహావనీతమములోఁగంజేక్షిణుంబాసియొం
టినిదానోక్కడంబధూరుహముక్రీనీడన్వసించెన్ బలుం
డనురాగంబున నట్టె యప్పు డురయంబౌ చంద్ర నీక్షించుచున్.

82

ఉ. అంతట నొక్కమందమలయానిల మెంతయుఁ జల్లనై శ్రమం
బంతయు శాంతిగా మలయునప్పడు మద్యముతావి రాఁగ వి
భ్రాంతమనస్కుడై హరి పిహాసఁగదంబమహిజగోటరా
భ్యంతరసీమ నున్న సురఁ బానముజేసెన్ బ్రమ త్తేచిత్తుడై.

83

తే. అంతవారుణి కాంతియు నబ్జనదన, యనఁగ మువ్వసపువ్వసోం డ్లతమఘవన
నిజయలక్ష్మణి యన రూపవిప్రమముల, సాచ్చిమచ్చిక హాలిజేరవచ్చిరపుడు.

సీ. మదిరారసముగబ్బు మాటలతబ్బిబ్బుఁగొదమగుబ్బుల యుబ్బునిదుర మబ్బుఁ
దొలఁగువయ్యదకప్పు దూసియాడెడుగొప్ప వెడలిడు నెఱిగొప్పవిరులయొప్పు
మొసటిలత్తుకతీవి చెదరినకెమ్మైవి జాఱినచెంగావి చీరసీవి
కమ్మ నెమ్మేనిగ్గకడకెడు బలుసిగ్గుఁ దడఁబాటు నడజగ్గుఁదగ్గుమొగ్గు

తే. వాలుఁగన్నుల కెంపువైవ్రాలుమంపు, నేలపాటిలనొక్కకెం గేలిమ్రొక్కు-
మురుపు నెమ్మేనివిగుపుఁగెమ్మైవినగపు, నలర నిట్లనె హాల మోహాలవాల. 85

క. వరుణునివంపున వచ్చితి, వరు నిను వరియింపఁ గుముద వల్లభునివిభా
వరి యింపుమీఱి మదిలో, వరియించు క్రమంబు మెఱయ వరియింతు నినున్.

క. అనునంతఁగాంతి శశిక, న్ననుజక్కనివాడవౌట నాయకుఁగా ని
న్ననుమతిఁగోరితి నన్నీ, యనుమతి రతిఁదేల్పుమని పటాంచల మలమన్. 87

క. ఆరామచిలుకలందగు, నారామలఁగూడియున్న యారామునితో
శ్రీరామ యనియెఁగుచతట, హారామలకాంతి నగవునందుఁజిగుర్పన్. 88

మ. వినరామాయభిరామవీరల దయక నీక్షించిఁగొన్నరీ
తిని సన్నంగయిగొప్పు చెచ్చితిఁబయోధిక్ నీలచేలంబులుక
ఘనకోటిరము వజ్రకుండలము సింగారించుగొ మ్మన్న మ
న్నన వానికగ్రహియించి యెచ్చినమతిక నారీమణిం జేగొనెన్. 89

మ. బలితంపుక వలిగుబ్బుచన్ను మెఱయం బైవ్రాలుబంగారపుం
గభకుంజెక్కిలిముద్దుఁ బెట్టుకొను సింగారంపుఁగెమ్మైవికెం
దలిరుండేనెలు గ్రోలు సోలు మొనఁపటక నొక్క సొక్కుక ముదా
కులయై తానరగంటఁగాంతుచురమెక్కుక హాల ప్రాధక్రియన్. 40

సీ. ఉదుటుచంద్రోయి మేనొరయదగ్గఱసిల్పుఁగొఁగిలించినప్రేమఁగొఁగిలించు
మోహంబుమీఱునెవ్వైగము చెక్కిలిజేర్పుముద్దుఁగొన్న నువేక్కముద్దుగొనును
దావిచెంగావికెమ్మైవిమోవిని గూర్పుఁగంటిచేసినఁ దమిఁగంటిసేయు
బంధోచితంబుగాఁబవళించుఁ బైకొని బడలివఁబైకొనిబడలజేయుఁ

తే. జలుగుఁబయ్యదమరటిచే నేదదేర్చి, వేడ్క మీఱంగఁగపురంబువిడె మొసంగు
రమణుఁడిలురవ్వనినఁబునారతికినొగ్గుఁ, గాంతిహలమధ్యమధ్య శృంగారములను.

తే. చన్నుఁగవముట్ట నీయదు చిన్నిమోవి, యానఁగానీదు నివి జెయ్యాడనీయ
దటులనయ్యును మిగుల మోహంబువెనిచె, వనజగోపిని ముగ్ధభావమన పతికి.

సీ. ఒకొక్కఁగొఁగిలించుక వెన్నమెలిగొన్నఁ గేలనిర్వరగుబ్బుకేవలంబుఁ
జెలుల లోఁదొడఁచిఱుందుల గోరులుంచుచు మురుఘతోనొక తెకుముద్దొనంగు
సకియలకఘననాశికలఁజేయార్పుచు మొనఁపటనొక తెకెమ్మైవి నొక్కుఁ
గేలిచేనొక తెసొక్కించయిర్వర సంగవిరతింబునం గళల్ జూఁజేయు

తే. మధురగంధోత్తమాపానమత్తులగుచు, జిత్తముననానయెలుగక మొత్తముగను
హత్తుకొనుచి త్తలులగూడి చిత్తజన్తు, జన్మసాఫల్యకరుడు ప్రసన్న వరుడు. 48

ఉ. గంధగజేంద్రలీల యెసంగంగ హలాయుధుఁడనతొంగపు
ప్పంధయనీలవేణికటి చిక్కబొసంగగనిల్చి ధేనుకా
బంధధురీణుఁడౌచు నిరుప్రక్కలఁ గాంతలయందు నొక్కసా
గంధికగంధి ముద్దుగొనుఁ గ్రవ్వుటనొక్క తెగుబ్బ లంటుచున్. 44

చ. అలసితిపండుఁబైకొనులతొంగి మిటారము నూచి నవ్వుచుకా
వలపునఁదాళలేక యెడవ్రాలెడుబాలిఁ గొంగిలించుచుకా
జిలిచిచెక్కుముద్దుఁగొను చేడియవా తెఱతెనెలానుచుం
గళలుగరంచి యేలె హలి కాంతల మువ్వర నొక్క నేర్పునన్. 45

తే. కంతుకేళిక నీరీతిఁగలసిమెలసి, యంత సురతాంతరంబున నలసిసాలసి
యలయుకలు దీర్చి తెచ్చెరల్పొలసిబలసి, చెలులుజెలువుఁడువేడ్కలవెలసిరొలసి.

తే. అంతఃగృహ్మడు చనుదెంచి యానవేంద్ర, యదెజరాసంధుఁడగు దెంచెనఖిలాజ
నైస్యములతోడ సంఘనాశైలిఖిర, మెక్కి కనుఁగొనుచుండిరయ్యిరువురపుడు,

మ. శరధి న్నిద్దురవోవుశ్రీహరి శిరస్సొవర్ణగోటీరముకా
విరసుండు కొనిపో విరోచనువడికా వెన్నాడి వైత్యఘ్నుడై
గరుడుం డాత్మకరోరతుండమున దేఁగా నభ్రుశ్రీకృష్ణశే
ఖరభాగంబున వ్రాలెదన్మకుటమర్కచ్చాయ నందంబుగన్. 48

క. హలికా మకుటము మణిమం, డలమేచకనిచయచయము నందనుతునకుం
గలితమవర్ణకీటము, గలిగెఁగిరినిటు లయత్న గౌరవసిద్ధిన్. 49

వ. నగరంబు వెలువడినచ్చిన యది మొదలుఁగరంబు చలంబునం బ్రలంబారి యెందుఁ
బాటిపోయెడు నాబారింబడితి వింక బాగిలింఁచక యింగిలించిన విడుతునే
యనుచుం బారీంద్రంబు చెంబడిం బడు గంధసింధురంబు తెఱంగున జరాసంధ
వసుంధరావరాజరాధిరాజస్యండు కంటకంబు లాడుచు వెంటంబడి యగ్గట్టు
చుట్టుముట్టి నేలమట్టంబుగాఁ గొట్టుచు నని బెట్టికంపు కట్టల్కాపుట్ట నక్కట్టిడి
దిట్టయై నెట్టుకొని మద్రకళింగచేతాన బాష్ణికకాశ్మీరగోవర్ధ కరూశకింపురుష
మాళవభూపాలురం బగ్వతాపరభాగంబునందు దుర్యోధన దుశ్శాసన కర్ణ
వైదర్భ భోజాధిపరుక్మిద్రుపద విందానువింక దంతవక్త్ర శతధన్వి విమారద భూరి
శ్రవత్రిగర్తాదు లుత్తరపార్శ్వంబున నులూకఁజైతవేయైకలవద్ధ ధాతుత్తధర్మజ
యద్రథోత్తమోజసాల్యకౌరవేయులు పూర్వభాగంబునఁదరద చేదిరాజనహితుం
డై దక్షిణభాగంబున విడిసి దుర్గంబులు లగ్గలువట్టు నగ్గలిక వెగ్గలంబు గటంకం
బులు గిరివిటంకంబులు భుజాటంకమ్ములఁ బొంకంబులుగా భేదించియు గదాదం
డంబు వేదండ్లోపమగండంబులందుండించియుఁబరిఘలవ్రేసియు బట్టసంబులగు

చ్చియు ఖనిత్రంబుల గ్రొచ్చియు నుద్దవిడి నుద్దామకుద్దాలంబులం ద్రన్వియు
నగ్గుంటి గంటిసేయంజాలక మందరవసుంధరాధరోత్పాటన పరాయణులై నిరా
కృతులగు సురాసురులచందంబునఁ బరానీనీనిరాకరణప్రవీణపరాక్రమవిరాజిత
ధరాదిరాజన్యులు దురావంబిద్ధరాధరంబని పరాక్రాంతులైన సురాళించి జరా
సంధుండు గరాలంబిత కరాళశ రాసనవరాము క్తకరాళశ రాసారంబున ఘరాగ్రం
బుఁగప్పియుంబు రాణపురుషులగు ఖరాహితమురాభిరాతుల బరాధూతులంజే
యఁజాలక దురాలోచనంబు చేసిన. 50

మ. సరసాభృచ్చిఖరానుజన్వకదిదక్షాకోపభూపాగ్రణీ
పరితఃప్రజ్వలితానలోజ్జ్వలిశిఖావర్యకులభ్రష్టకా
సరమత్తైభవరాహసింహచమరీశార్దూలముఖ్యాటవీ
చరదుర్యారభయారవాకులితమా శైలంబు వీక్షించుచున్. 51

శా. గోమంతంబున కీయవస్థ మనలంగూడం గదా కల్లెనా
హా మేలే యిటువంటిదుర్యశము బాహాశక్తిమీఱక నృప
గ్రామంబుల్ మడియింపలేమొ యనిశృంగం బద్రిశృంగస్థమై
యామ త్రెద్విపకోటిలో దుముకుచాయం గువ్వనక సేనలోన్. 52

క. దుమికిన హలితో దుమికెం, గవలాత్తుండు ముసలనందకప్రముఖమునా
విమలాయుధములుఁదోడనె, సమకూడక మింటనుండి జను లరుగందన్. 53

క. ఈరిలి శౌరిసీరియు, ఘోరాయుధపాణు లగుచుగ్రూరారిచమూ
వారణహయదారుణరథ, వారణలీలాపరానివారణభంగిన్. 54

క. చేరియించుచు బలుఁడుద్ధతిఁ, గరముసలము చేత సమరకరులకా ఖరులం
బరులం గరులకహరులం, బొరలంగాజేసెఁగదనభూభాగమునన్. 55

క. దరదుఁడను ధరణిరమణ, ద్వీరదుని ముసలమునఁ గూల్చె విబుధారి చమూ
దరదుఁడు సంస్థితనవకుం, డరదుఁడు హలధారి దేవతలు మేలనఁగన్. 56

క. అంతశరాసంధుండు దు, రాంతగదాదండతుండదారుణమదమా
దంతావళంబులేవం, బంతంబునఁ గదిసికామపాలుని బలికెన్. 57

మ. హలముం శైలిని దున్న గావలయుఁగా కాయోధనక్రీడకుం
బొలయక శక్తుఁడవే హలాయుధ రణంబుక మాని మాఘామిలో
వలబాలెక్కుడు దున్నర మృటకు గోపాలుండవై తేని సం
బళమిత్తుం బసిఁగావు కావు ప్రతిభూపాలుండ వీ వాజికిన్. 58

చ. హలమున వచ్చు ధాన్యముల కప్పటికప్పడు దంచుకోఁగ రోఁ
కలిఁగయుకొంటి వార యిటు గామిని గూలికి ధాన్యమెద్ది ప
ల్లెలఁబసిగాచుచున్నఁబనిలే దిఁకఁజక్రము శూర్పధారిగా
ఫలయును నీదుసోదరుడు వారిజనాథుండు రోహిణీసుతా, 59

ప. అనిన మాగధునకు హలాయుధుం డిట్లనియె. 60

మ. షీతినాథత్వము లేదుగావున బరతేత్రంబులం దున్నిలో
హితధారం బదనిచ్చి రాజమకుటీహీరావరీవిజనం
తతులం జల్లితిం గీర్తిసస్యములకై తద్వేళ యుష్మద్రథా
కృతిపుల్ మొల్యంగఁ గల్పుతీయుటకునే నేలేంచితిన్ మాగధా. 61

తే. మాగధాధమ బహుధాన్యమర్దనమున, కేను రోకలి నైగొంటి నిదినిజంబె
యింకమీలోన గట్టిపొల్లేరుపటిచి, చెరంగఁ జక్రంబె చాలదే శ్రీహరికిని. 62

శా. రారా మాగధ మానరా మదము తొత్రం జేదిరా నీకుఁగై
వారంబుల్ సవరింపరా నృపనభన్ వారింపరా నీచమూ
వారంబు ల్బురిసేర ఘోరతరదుర్వారండరా నేను గ
ర్వారంభంబులు వీడరా యన మదేర్వ్యామర్షదుర్ధర్షుఁడై. 63

చ. అటునిటుఁబొంచి పొంచి మగధాధిపుఁ డొయ్యన నేటవాటుగాఁ
దటుకున ప్రేసె వేటు దనుదాఁకఁగ నీయకతట్టివైచియ
క్కుటిలు నురంబుపైచె యదుకుంజరుఁడందునఁ గొంతనొచ్చియ
వృటుబలశాలి సందుగొని పార్శ్వమువేసెఁ దటానఁదప్పఁగన్. 64

ప. ఇవిధంబున మాగధహలాయుధులు గదారణప్రవీణులై పెక్కువిన్నాణంబులం
బోరునెడ డస్సిన మాగధువధింప నుద్యోగింప మాగధవైరి వేతెయున్నాడు
నీవు ప్రయాసపడవలప దనినుడువు నాకాశవాణిపలుకుల కులికిపడు జరాసం
ధుం బ్రథమసంగరంబున దశకంధరు దయదలంచిన సింధుబంధనుం డగు రఘు
రాము చందంబునఁ గృపాభిరాముండై బలరాముండు వెజ్జవక పురంబునకరుగు
మని జరాసంధుం డంచి యన్యరాజన్యులం బరాజితులంజేసి విజయలక్ష్మీవిరాజి
తుండై విజయసఖసమన్వితంబుగా ద్వారకాపురమునకరిగి సుఖంబుండె నంత.

మ. ఎలవంకన్వలవంకఁ జక్రధరుఁడున్ వృష్ణాదులౌ బాంధవుల్
నలువంకన్ మడిఁజంకచేతులిడి నానాభూపతు ల్లాల్వఁగాఁ
దలవంకం నెలవంకఁ గల్లు దొరచందానన్ బ్రభావాధ్యుఁడై
గొలువయ్యెన్ నలువై హలాయుధుండు దభ్రుం గొల్వు కూటంబునన్. 65

తే. అప్పు డొకద్వారపాలకుఁడరుగుదెంచి, స్వామివిన్నవ మొకటియెవ్వఁడొ కాని
పుడమి జనులకు ముప్పుడిపొడవువాఁడు, నివ్వెఱుగుతోడ వాకిలి నిలిచినాఁడు.

క. దనుజుండు గాఁడునృపాలక, ఘనలక్ష్మణలక్ష్మీతుండు గాఁడ మరుండుం
గనుతెప్పపాటుగలఁ దా, తనిఁ గని జను లదరిపాతెదరు పురిలోనన్. 66

చ. అదియునుగాక యొక్కధవళాంబుజలోచన వెంటవచ్చి యు
న్నది భువనైకమోహన మహద్భుతరూపము కల్గి నిందిరా

- సుదతియుఁదప్ప దీధరణిజూడము తావ్యశరూపలక్ష్మి యా
ప్రిదివములోన నైనఁగలదే యింక దేవరచిత్తమంచనన్. 69
- క. ఎచ్చఁడోకో యని మదిలో, నివ్వటిలకా సంశయంబు నృపవరులన్నం
గవ్వడిసలికాఁ డనియెకా, నవ్వచుఁగృతపురుషుఁడౌట నాకుందోచెన్. 70
- తే. ఎవ్వఁ డైననేమి యిటుకురావలె నన్నఁ, దోడితెచ్చుటన్న వాఁడువోయి
తోడితేర నతఁడు దున్నహతనుదీప్తి, హెచ్చుఁగొలుపు సేర పచ్చుటయును. 71
- క. ప్రత్యుద్యుతుఁడై యతనిం, బ్రత్యేకవరాసంబు పై నిదియర్పా
కృత్యములుదీర్చి హలధరుఁ, డత్యుత్తమశ్రీతి వినతుఁడై యిట్లనియెన్. 72
- ఉ. వింటిరె మిమ్ముఁజూచినను విస్తయమయ్యెడు నాకునన్నఁగ
న్గొంటి మహాద్భుతంబు నమహారెడు మీకునుఁ గాలభేద మీ
రెంటికి హేతువింక వివరించెద నా కథవిన్తు నాకభి
త్కంటకటుంతనప్రవణకారణజన్తఫలా హలాయుధా. 73
- సీ. ధర్మంబునాల్లుపాదంబులఁ జరియించు నేయుగంబునఁగుం టొకింతలేక
తోడ మాటాడుచుందురు బంధువులఁజోలి యేయుగంబున నాకనాయకులును
దనసాత్త్వికముదోచ ధవళాంగుడై మించు నేయుగంబునను లక్ష్మీశ్వరుండు
నేవిన్నుములులేక యెల్లవాంఛితములు వేయుగంబున ఫలియించుచుండు
- తే. సట్టికృతయుగమున కీర్తిహరి యగుచుఁ, బ్రబలు నానర్తమేడినీభర్తసుతుఁడ
జేరురైవతుఁ డంద్రు నాయూరు లవణ, జలధిలోపల దగుఁ గుశస్థలి యనంగ. 74
- క. అనగృష్టుఁడు రైవతకా, ఖ్యనగరమదె నీదుపేరఁగావించినదే
యలసర్వజ్ఞుఁడ వీవెఱు, గనిది గలదె యటుల నౌను గంజవళాక్షా. 75
- క. అదియుండె వినుమునాకథ, హృదయాంబుజమధ్యమునను శ్రీహరిమధ్యం
బదిలముగ నిల్పినిలిపితి, బదివేలేడులు మహాతపం బరినిష్ఠన్. 76
- తే. అంత నై దేండ్లబాలిక యైపయోధి, కన్న నాతోడనున్న రాకిన్నె యనుచు
జ్రేమముద్దాడు చుండితి రామ నాటి, యద్భుతప్రేమ యింతంత యనఁగరాదు. 77
- తే. కడపట మతేమి యిటుఁకంటికన్నె గలుగ, వలయునంచును నాతపఃఫలము గాఁగ
నడిగితిని వెన్కఁ బ్రత్యక్షమైన లక్ష్మీ, నటులదయజేసె నాయన్తు హర్ష మొదప. 78
- క. తనయుల నూఱ్వురఁగంటిం, దనుసంభవ యొకతె లేమిం దటిసీపరిణీ
తనయకా వేడితిఁదనయం, దసియకా లేకున్నఁ గోటితనయులనైనన్. 79
- తే. ఆఁడుపడుదా యింతు నత్యల్పముగను, మది నెఱుంగక కొంతకాడుదురు గాని
కన్యసామాన్యమే పుత్రుఁ గాంచినేని, నుభయకులములఁ దరియింపనోవుఁ గాదె. 80
- తే. అదివిని చెలంగె మత్సరి యటులుఁగాదె, యెల్లుండని యాఁడుబిడ్డని యగవుతగవు
లంపకము శుభశోభనమని యివెల్ల, సంతనముఁ జేయుఁ గన్యకా జనములకును. 81

క. కొన్నాళ్లు గర్భిణియై, కన్నయగనె సమన్వితీయ కరములు మొగుచు
గన్నజనుల్ శశిరేఖం, గన్నట్టిదవీయహార గళం జెలువొందన్. 82

తే. చూచువారెల్ల నమృతక చుక్కరీతిఁ, జొక్కమైయున్నదీకన్య చక్కదనము
నిక్క మెక్కడలేదని వొక్కివడంగ, రేవతీనామ మిడితిఁ బుత్రికి మహాత్మా. 83

తే. ఏటఁ బెంచుదానిఁ బూటఁ బెంచెనటంచు, జనులుపల్కుపలుకు సత్యముగను
గన్నతల్లిమిగుల గారాబమునఁ బెంపఁ, బెరిగెఁజైత్రలతిక పెంపుమీఱ. 84

సీ. అచ్చనగండ్లు దోయాలును డాగిలిమూతలు నాలుగుమూలలాట
గుజగుజరెకులు గుజ్జనగూళ్లును బొప్పులపెండ్లిండ్లు నమ్మనములు
నత్తగోడలియట నాలుమగనియాట తాటిచెట్టాట కొలాటములును
బింపిల్లఁ జెండుగోరింపులు వామనగుంతలు వెన్నెలకుప్పలాది [లఁగూడి

తే. మఱియుఁ బుడికిల్లు మొదలుగా మనసువచ్చు, నాటలన్నియుఁ దోడి తోయ్యలు
పడుచుఁ దనమున వేడుకపడుచు నాడు, ముద్దరాండ్రకు నల్లారుముద్దుగాను.

సీ. అయ్యయ్యయటంచు నెయ్యంబుమీఱఁగాఁబలుమాటపై పక్కబడకయుంటఁ
జెల్ల బొప్పులపెండ్లి చేసెనిందేటికి జేయవైతివె యన్న సిగ్గుపడుట
దాదుల మనవి యత్నే మున నాతోడెల్ప నరుదెంచితివి యన్న మఱిచనుట
యవ్వు యెవ్వరిఁబెండ్లి యాచెనవేయన్న ముసిముసి నగవుతోమసలుటయును
తే. గరిగరికగాఁగనుమనోముగలుగుటయును, ప్రేమమీఱంగ వన్నెలు వెట్టుటయును
గురులుగొప్పనఁగూడెద కొమరువయసు, దెలిసెనానాటఁగన్యకాతిలకమునకు.

వ. ఇవిధంబునఁ గన్యకారత్నంబునకు మెఱుగుసానయుం గలి యనన్యాదృశహావ
భావం బగుయావనప్రాదుర్భావం బగుటయు స్వయంవరంబు చాటించిన. 8/

శా. సప్తద్వీపమహీపశేఖరముతు ల్సందర్యరేఖాన్వితుల్
సప్తార్చిప్రతిమాన జేజులు బిడౌజస్సర్గిసంపద్భుజుల్
సప్తశ్యామదాకరాన్వయభవు శ్శృంగీయాశాంభవుల్
సప్తాంభోధిమణివిభూషణధరుల్ చక్షదెంతు రశ్రాంతమున్. 88

క. చంద్రానస యిందొకరా, జేంద్రకుమారునిని గోర దింతియ కాదా
యంద్రుని మెచ్చదు మఱియా, చంద్రుని మెచ్చదు వింస సంపదకలిమిన్. 89

ఉ. ఓయిగురాకుఁబోడి కనవో వినవో యిదియేమి చెల్ల నీ
ప్రాయపుతోయజాతు లెడఁబాయ రొకప్పుడు ప్రాణనాథులు
బ్రాయము రిత్రపుత్తురఁబె పల్కవె నీమదినున్న యట్టియా
నాయకుఁ దెల్పవే త్రిదశనాయకుఁ గోరిన దెచ్చిహచ్చెదన్. 90

క. అని కన్నతల్లి వేడినఁ, జనవుననేవేడికొనిన సకులడిగిన నీఁ
డని ప్రీడనోడువకున్నం, దనయకు బతినిశ్చయించుతలఁపు జసించెన్. 91

శా. సన్న్యాసంబునఁగాని మర్దులకుగాంచఁ రాక త్రైలోక్యమూ
 ధన్యంబై తగు బ్రహ్మలోకమున కేతన్తర్క్యదేహంబుతోఁ
 గన్యారత్నముతోడ నేఁగి భవనాగ్రక్షోణి సంస్థాప్తసా
 జన్యంబై మను ద్వారపాలకుఁడు వంచం బోవుచోఁ గొల్పునఁ. 92

చ. మిళితగభీరమర్దభధిమింధిమినానముఁ గిన్న రాంగనా
 కులకలతానమానములు ఘుమ్మని వీనుల విందు సేయసం
 కులనురసిద్ధసాధ్యమునికుంజరముఖ్యులఁ ద్రోచిహిందు లో
 పలికటువోయి సంవడిని బాలిక యంతయుఁ దత్తఱింపఁగన్. 93

క. ఒక యోరనిలిచి దివిప, న్నుకురాస్యల మంజులాస్యములఁ జూచుచుఁ గొం
 డొకదడవుండితి నా నృ, త్యక్తభావైభవము లెన్నఁ దరమే మనకున్. 94

క. ఎక్కడఁజూచెనో యప్పుడె, వాక్కాంతుఁడు సూచి పిలువ వడిఁజని భక్తిఁ
 మ్రొక్కిఁసలుచున్నఁ గన్నీయ, నిక్కడి కేమిటికి దెచ్చి తీవని యడుగన్. 95

శా. ఈయారాజు లటంచుఁ గొందఱికిఁ జేరేర్పాటు గావించి థా
 తా యిందేవుపమాళి కిత్తుడనుజాతఁ దెల్పుమా కన్యకుం
 త్రేయుం డ్వేఁడటన్న నవ్వుచు వచోబింబాధరావల్లభుం
 డేయేరాజులు నీవు దెల్పితివా వారెవ్వారు లే దుర్వరన్. 96

తే. నీవుపచ్చినవెనుకను డ్దోణితలము, కృతయుగంబాది యిరువదియేడుమాట్లు
 దిరిగె నాలుగుయుగములు దెలియవంత, వింతగాదిది యిదియొకవంత వినుము.

చ. మును పరమిచ్చుటం గలిమిముద్దియ ముద్దులహాతురయ్య గా
 వునఁ బెఱవారినేగతి ధవుండుగఁగోరు మురారి నీరియై
 తనరెడు ద్వాపరంబునను ద్వాపరకలో హరి కిమ్ము పొమ్ము చ
 య్యన నన వారిజాననుని యంఘ్రులకుఁ నలిచేసి గ్రక్కునన్. 98

వ. సత్యలోకంబు వెడలి తపోలోకంబుదాటి జనర్లోకంబు నిర్గమించి మహర్లోకంబు
 గమించి నాకలోకసౌభాగ్యంబులు గనుంగొనుచు భవర్లోకంబు డిగ్గి. 99

సీ. తమతమనిత్యకర్మములు గావించుచు నధిపులఁగొల్పు బ్రాహ్మణులఁజూచి
 దాయాదిపాళ్లకై తమలోపలనె పోరు నన్నదమ్మల కలహంబుఁజూచి
 పరులకుఁగలుగు సంపదలు జూడఁగలేక మతిస్పీర్ష్య నొందు దుర్మతులఁ జూచి
 పతులనొల్లక యన్యసతులఁగోరెడివారిఁ జేరఁగోరెడుకులసతులఁజూచి

తే. హస్తదేహుల బధిరుల సంధకులను, రోగపీడితులను దరిద్రులను లోభ
 వంతులను దుఃఖశీలుర వింతగాఁగ, ధరణిజూచుచు మిగుల భేదంబు పొడవి.

తే. వెనుకకాళ్ల నె దాటులు ప్రేయసాండు, నృపభమీక్షించి ముందఱిరెండుపదము
 లెవ్వియన నొప్పి వట్టిన దిందులోనఁ, గుడిపదంబని యతివల్క జడిసి యేను.

క. వచ్చితి నీద్యారావతి, కిచ్చటఁ గృత యుగముఁ బోలె నింపై నది నీ
వచ్చుతుఁ డపుటం గన్నియఁ, బుచ్చుకొనుము తపము సేయఁ బోయెదనింకన్.

చ. అని సుత నొప్పగించిన హలయుధుఁ డెంతయుఁ శ్రేమమీఱఁడ
దన్వినగళంబునై హలమువైచి యొకించుక వంచునంతలో
మునుపొడవైన యమ్మదిత ముద్దగ వల్లభు నంతమాత్రమై
తనరె విలాసనంపరులు తద్దయుమించె విచిత్రవైఖరిన్. 108

సీ. జలజాతీనగుమోము చంద్రుఁడు శారదపూర్ణిమాశ్విక బోలె పాలుపుగాంచె
ముద్దియకమ్మకెమ్మావిమాణిక్యంబు సానదీనిరీతిఁ జాయలూనెఁ
బద్మాక్షివలిగుబ్బ బంగారుకుండలు మెఱుగుఁ బెట్టినతీవి మెఱుగుసూపె
సంగనామణిమోహనాంగపేమశలాక పటికనార్చినరీతి బాగుమీఱె
తే. మఱియు వానంతవేళఁ గ్రొమ్మావిలీలఁ, దొలకరినిమిందుకేతకీదళము పోల్కి
మితచెలుపున రేవతీకాంతచెలసె, హలభరునియోగమామూమహాత్మ్యమునను.

ప. అంత గర్దాదిపురోహితు లారేయి వివాహ శుభముహూర్తం బున్న దని విన్న
మించిన సంతయు సంతసంబున యాదవసార్వభౌమిండు పురంబు గై సేయించిన.

సీ. రాజబింబాననల్ రాజవీధులఁజల్లు మలయబోదకముల జలకమాడి
మేలిమిమీఱంగ మేలుకట్టులుగట్టు రమణీయచీనాంబరములుగట్టి
కేవలరమ్యమాత్మీకరంగవల్లికాతారహారంబులు దనరఁబూని
కమనీయవివణికా ఘుమఘుమాయత బహుపరిమళంబులుమేన హరువువఱిచి
తే. నూనితవితానకుసుమదామములుదాల్చి, ప్రతిగృహవ్యారరత్న దర్శణములందు
గాంచుచున్నెడ నాద్వారకాపురంబు, లక్ష్మీయొప్పెఁ జతుర్విధాలంకృతులను.
ప. అంతట బలభద్రుండును మంగళతూర్య ఘోషంబులు మొరయ నభ్యంగన
స్నాతుండును జతుర్విధాలంకార సమేతుండును నై సమావర్తనాది వైవాహిక
శుభకృత్యంబులు నిర్వర్తించి కల్యాణవేదికాంతరంబున నున్న యెడ. 107

సీ. శిరసుమజ్జనమయి నెఱిగొప్పసవరించి యరవిరి విరవాది నరులుదుఱిమి
వలిపెచెంగావిపావడనిగ్గు లీనంగ జాభువాసరిగంచు చేలఁగట్టి
తిలకంబుదీర్చి చెక్కుల జవాదియలంది గుబ్బచన్దోయిఁ గుంకుమముఁబూసి
కట్టాణిముత్యాలకమ్మలు మొరలుగా నవరత్నమయభూషణములు దాల్చి
తే. నిలుపుటద్దంబులోపల నీడఁబూచి, ప్రీడఁజెలియిచ్చుకపురంపువీడియంపుఁ
గెంపుకెమ్మోవి కొకమిత సొపునింప, రేవతీకాంత యభినవ శ్రీఁజెలంగె. 108

తే. రేవతీకాంతఁ దోఁడెచ్చిరైవతాఖ్య, భూమిపాలుఁడుమధువర్కపూర్యముగను
రామునకు ధారవోసిన రామకేలు, వట్టెబలరాముఁ డెంతయుఁ బ్రమదమునను.

క. అప్పుడు పువ్వులవానలు, దెప్పలుగాఁగురిసె మ్రోగె దివిదుండుభులు
ముప్పిరిగొనుమోదంబున, నొప్పిరి జనులెల్ల నమ్మహాత్మ్యవవేళన్. 110

వ. ఇవ్విధంబున నకలసంభ్రమంబులు గలిగి చెలయు రేవతీబలరాములవివాహము
హోత్యవంబు కన్నులపండువుగాఁ జూచి వైవాహికదినచతుష్టయానంతరం
బున రామకృష్ణానుజ్ఞాతుండై రైవతకమహీపతి బదరికాశ్రమంబునకుం దపంబు
సేయం జనియె నంత. 111

మ. కభుకుస్తుత్యపు గచ్చుసౌధము సంగారంపుఁబూదోటలఁ
జలధిప్రాంతరకాంతసైకతములఁ సౌవర్ణ కేహంబులఁ
నెలతాతిన్నెలఁ దూగుటుయ్యల మాణిక్యంపుసౌధంబులఁ
బలుఁ డారేవతిఁగూడి శ్రీడసలిపెఁ భావంబురంజిల్లఁగన్. 112

సీ. అదివంత యిదివంత యని రిత్తచూపుచు సొలపుఁజూపులసారెఁజూడనేర్పె
జెలిమితోబయ్యెనచెఱుగుదెమల్పుచు విడుముచు నొయ్యన నుడవనేర్పె
నరవింస మందు కొమ్మని కేలు పొడవెత్తి వలిగుబ్బు లురమున నలమనేర్పె
నధరబింబముఁజురక్కన నొక్కి కిన్నతో మినుకుఁ జెక్కిలి గోట మీటనేర్పె
తే. సొంపుమీఱంగఁగళంబి సొక్కునేర్పె, గూడి రతికేలి వేడ్కు నోలాడనేర్పె
గూర్చిఁగొనరుచు సంతఁదైకొనఁగనేర్పె, నెఱతనంబున రమణుఁ డన్ని యునుసతికి.

క. కలివయదినములలోపల, జతురతఁద్రాధత్వమొంది జవ్వని యొకనాఁ
డతిముదమున రైవతక, క్షితిధరమున మెలఁగుచుండి చెలువున కనియెన్. 114

సీ. మును పిందుఁగదలికావనరాజి చెలువొందుఁ బండిటిద్రాక్షలబ్రబలెనిప్పు
క్షీకానలోపల నేఁగాననీకాన నెంతగాబలిసెఁ బ్రాణేశకంటె
యమృతోపమానంబు లాదోనయంబువు లనిశంబు మాతండ్రి కదియప్రియము
పాలుపొందె గొజ్జంగి పూదేనెకాలువ నీవు దీర్పించితో నిన్న నేడు
తే. మొన్నఁజూచిన యటువలె నున్న దపుడె, యింతలోపలెనే యెంత వింతపుట్టె
ననుచుఁ బలుకంగ బెడబెడలైనగంబు, గదల రేవతి ప్రాణేశుఁ గొంగిలింపె.

చ. వెఱవకు మంచుఁ దేర్చి యదువీరుడు నల్లడఁ జూడగట్టురా
పఱగట నిల్చియన్న గము బాహులఁ నూపుచు మంచుగట్టునా
మెఱయు కపీంద్రుఁజూచి తరమే ధరమెత్తఁగ నెవ్వఁ డీవురా
యెఱుంగవె రామ నఁ పనచరేశ్వరుడఁ ద్వినిదుండ శూరుడన్. 116

క. తరమే వెకలింపఁగ నీ, గిరియంటివి మునుపు జానకీపతిపనుపఁ
శరనిధిగట్టఁగఁ దెచ్చిన, గిరులశిఖర మాత్ర మింతగిరియే యిదియున్. 117

క. నానఖుండగు నరకాసురు, శాసించెను శౌరి గాన శైలముతోని
న్నాసంద్రంబున వైచి ము, రాసురరిపుతోడ ముంతు నట ద్వారకయున్. 118

క. అని మాటలాడుచునె యా, ఘనశైలు బగలఁజేయఁ గని హరికినుకం
తనముసలంబున వ్రేసిన, వనచరపతి శిరమువగిలి వసుమతిఁగూలెఁ. 119

వ. ఇవిధంబున ద్వివిధు వధియించి యెప్పటిలీల బాలికామణింగూడి కేలిసీరమణి కేలికాలోలుండై విహరించుచు హాలామనోహరుం డీకనాడు పూర్వము భూతగోపికలం దలంచి కృష్ణానుమతంబున నందప్రజంబున కొక్కరుండ చని చందనవ్రతించిననాలింగనమ్మదుభాషణంబుల నందయశోదాశ్రీదామోపసం దాదిబంధువులకు సంతనంబు సేయుచు జరాసంధాదిపలాయనంబు నొడుపుచుఁ బ్రొద్దు గడుపుచున్న యెడ.

120

సీ. మధుమదాకులహలాయుధవిలోచనలీల నరుణుడై యరుణుఁ డస్తాద్రిజేరె వరుణుండు వారుణీనరున కీవచ్చుచెంగావినా సాంధ్యరాగంబు మెఱసె హలిహలాకృష్ణయై యమునయీగతి నుండు ననురీతి నిండె గాఢాంధకార మాతమోయమునవై నలరారు దెలికల్వవిరులునాఁ జుక్కలు విరివికినియెఁ

తే. గలితసిలాంబరుండునుఁ గామపాలుఁ, డమలపద్మండు రేవతీరమణుఁ డగుట రాముహాలికలోకాభిరాముఁడగుచు, సోముఁడుదయించెనురసార్వభౌమసిశను.

తే. పాంథజనములు గొమ్మలస్తాపుఁగోర, సారిదినొంపొంటి లతకూనలారఁగిపడఁగ ధరణిచక్రంబు మిగుల సంతాపమంక, నడరె రేయెండ లప్పుడత్యద్భుతముగ.

వ. అట్టివండువెన్నెల నయ్యేకకుండలుండు గోపికాపుండరీకనయనల సంకేతంబులఁ గూడుక యమునాతీరంబునకుం జని.

128

సీ. కలికి యీహదరింటఁగాదె సీపూరకె కినిసి నాచేత మ్రొక్కించుకొనుట తేరన యీద్రాక్షపండిటఁగాదె నడికిరే యనివచ్చి సీవు నన్నేలికొనుట మెలఁత యీగుఱ్ఱమామిడినీడఁగాదె చిల్కలుపల్కు జెలులంచు నులికిపడుట వనిత యీకదలికావనిఁగాదె దళపీజనముచే రతాంతరశ్రమ ముడుపుట

తే. దలఁచుకొందువె యీపైకతమునఁగాదె, నానఁ బైకొనకున్న నోచాన మంచి దత్తతోఁ జెప్పి కొట్టింతు ననిన జడిసి, సీవు నాకోర్కిగీర్చుట నీలవేణి.

124

క. అని యిష్టాలావంబుల, వనిఁ దిరుగుచు మద్యపానవాంఛ జనింపక వనితామణులుం దానును, గొని యెక్ మదిరారసంబు గుత్తుకమోవక.

125

సీ. అలవోక తెప్పవేయక చూచుచును తెల్పై భామయోర్తు సురానుభావపటిమఁ గాంతునేరముద్రోచి కాఁగిలించుచుఁదెల్పై నాతియొక్కతెప్రసన్నాతితయముఁ దలయూచిచొక్కుచుఁదలపించె నొకపంకజానన గంఢోత్తమానుభవము పరిహాసబహుళోక్తి ప్రకటించె నట నొక్కకంబుకంతి యిరాలికొకలంబు

తే. హసనకుసుమంబు లందంద సెనఁగఁజేసి, వనితయొక్కతెమధువైభవంబునూపెఁ గన్నుఁగవయందుసాంధ్యరాగంబుమొనయఁ, గాంతయొక్కతెవారుణిగరిమసెఱపె.

మ. తళుకుంగుబ్బలవైటవ్రేయ మని కాంతల్ దూఱ హాలామదా కులితస్వాంత యొకర్తు వేగజలుగుంగుచ్చైశ్శకొం గెల్లి గు

బృలవైఁగప్పిన రైలు దెల్పుజనువవ్రాతంబు వీక్షించి యో
చెలువా సిగ్గరి వాడువంచు నగియెం శ్రేష్ఠ్యం దింపునన్.

127

తే. కొదమగుబృల తావికుండుముఘాతవిధుడు చెంగావిజింకుచువిడువబోవఁ
గొనరుజాపులఁదప్పించుకొనుచునొక్క, కలికెన్నె లఁబైటగాఁగప్పుకొనియె.

సీ. ఓయత్త చిలికితి నూరకె నన్నేల కొట్టెద వనియొడ్డుకొనియె నొకతె
మగఁడు వచ్చెనటంచు మచ్చికఁ గట్టుకొం నెడలించి తమిఁ బడుకిచ్చె నొకతె
యొకనురాఘటి నెత్తినుంచి చల్లోచల్ల యంచును వనవీధి కరిగె నొకతె
యెలనాఁగ బలరాముఁ డేలరాఁడాయెనే యని సారెముచ్చట లాడు నొకతె
తే. తోడికోడ లటంచును దోడి చెలిని, దబ్బుటలెలిట్టె నొక్కతె దానిఁ దనదు
కోడలంచును జెక్కిలిగొట్టె నొకతె, మదిరసామ్మన గోపికామానవతులు.

129

మ. మదిరాసానవిఘ్నార్థమానయనున్ మత్తద్విరేఫాలకున్
వదనాంభోరుహగంధలుభిరుధుపవ్యాఘాతలోలద్భుజం
గదుఁ గల్గోజ్వలవజ్రకుండలు పలగ్గు ప్రస్థసీలాంబరన్
మదధామున్ బలరాముఁ జూచి ప్రజభామారత్నము లేవేడుకన్.

130

మ. తభుకుం జెక్కిలిముద్దుకెంపుజిగిద్దాకమ్మకమ్మెని తే
నెలు నాలింగన వంగనాజనము లెంతేవేడ్కతో నొంపొరుల్
పలుమాటుం దగ మార్చికొంచు సుఖయంపన్ వారితోఁగూడి యా
బలభద్రుండును గ్రీడసల్పుచు నసల్పబైన దర్పంబునన్.

131

ఉ. వారివిహారముం జలుప వాంఛ జనించెను జేరరాఁగదే
వారిజమిత్రపుత్రి యనివాకొనిపెల్లిన స్థనహసము
బ్రిటఁగ నెంతలేదనుచు మించి చనన్ యమునాప్రవంతిక
న్నారఁగఁజూచి యల్కను హలార్గమునం బెకలించె నత్తటిన్.

132

ఐ. ఇవ్విధంబున గోధుగ్వహాసవిధంబున నేధమానసమధికరోధధనంజయకృత్తన
యనవధం డగుచు హలాయుధుండు నిర్ధిరోధపాక్షప్రవాహధామనిధితనూ
భవారోధంబు విశ్లేధంబుగావించి శతధాప్రవహింపంజేయునమయంబున.

133

సీ. కోడెజక్కవగబ్బగుబ్బచన్నులమీఁద దరగవయ్యదకొంగు పొరలిపడఁగఁ
దచ్చికన్నుల మరందపుబాష్పములు చింద గరువంపు తేఱిముంగురులు చెదర
జలపక్షి మేఖలాకలధన్వనిమించ నైకతజనుంబు నంచలింప
నబ్బపాదంబుల హంసకంబులు మ్రోయ బెభుకు జేడిసచూపు బిత్తటింప

తే. నృపబలాకృష్ట పరమ్యగీనేత్ర బాలి
హలికరాకృష్టవేణియై జలనినాద
నటన మొరయుచు యమునబృందావనంబు
నందుఁ బ్రవహించె వ్యాకులితాత్మ యగుచు,

134

తే. అంత భయమున గాంతయై యమునచేరి, నీరికి విసమయై కటాక్షింపు నన్నుఁ
దగునె కులసతిమాధుంబు తప్పినడువఁ, బరులు నవ్వరె రేవతీప్రాణనాథ. 185

చ. అలుక శమించి నాపము హలాయుధ తావకలాంగలాగ్నని
ర్థలితవికీర్ణమత్తటనితంబములన్ నఖరేఖలట్లు నీ
హలముఖరేఖలం గని వయస్యలః బోలునపత్నులెల్లఁ బాం
సులవయితంచు నవ్వెదరు శుద్ధపయోజనిభా చలంబునన్. 186

చ. జలనిధి యేమియంచునునొ చయ్యనఁ బోవలె దోడిచేడియల్
నిలుచకపోయి రేవగిది నింద గడింతురొ యంచువేడినన్
బలుండు దయాభుండై భువనపాదని యేమిటి కింతమాట నీ
చెలుపుని జేరుమంచు బనిచెం గని చెంతలవారు మెచ్చంగన్. 187

తే. కొదమరాయంచ జవరాండ్రగుంపుతోడ, సరసివిహరించు రాజహంసంబుఁబోలి
గోపకాహంసయానలగూడియాము, నాంబువులదేలెయదు రాజహంసమవుడు.

క. ఈరిలిఁ గొన్ని దినములు, నారీతిలకములఁ గూడి నందవ్రజసం
చారముల నలరి యంతట, ద్వారావతిఁ జేరఁ గృష్ణదర్శన రతుండై. 189

ప. అంతట. 140

సీ. వలపుమీఱఁగ స్వయంవరమహోత్సవమున లక్షణకన్య బలంబు మెఱసి
కొనివచ్చుసాంబుని గిసిసి పట్టుకచన్న కురుకుమారులఁ గని క్రోధమునను
బదఖట్టనల మహిభాగ మట్టిట్టుగా నలసీరి వడి జేరి హస్తీపురము
ఘనసాలమూలంబునను లాంగలము గ్రచ్చి వెకలించె బెళవళ బెలి పురము

తే. యమునై యొడ్డగిల భీతి సాంబుతోడ, లక్షణకన్య నర్పించి యాక్షిణంబె
చేరిమ్రొక్కునుయోధనుచెలిమి మీఱఁ, గొంగిటనుజేర్చె రేవతీకాంతుండంత.

తే. అవని యొక్కండె సాంబుకల్యాణవేళ, బెల్లగిలె నట్టిదేవునిపేరివాని
పెండ్లి కొకపట్టణంబైన బెల్లగిలె, యనుచు భీష్ముడునగియె దాలాంకుఁజూచి.

ప. అంత హస్తినాపురప్రవేశంబుచేసి సాంబునకు లక్షణకన్య వివాహంబుచేసికొని
దుర్యోధనుం డరణంబుగా నొసంగు శతాంగమాతంగతురంగమణిమయభూష
ణాంబరకోటులఁ గైకొని ద్వారావతి కరుగుదెంచె నిప్పుడు నాహస్తినాపురంబు
యమునానది కొడ్డగిలినట్లె యున్నది బలదేవు భాబలంబు సన్నుతింప నెవ్వరి
తరం బదియునుంగాక నికనొక్క విచిత్రంబు వినుము. 143

సీ. ఆలభోజపురమున ననిరుద్ధునకు రుక్తవతిఁ బెండ్లిచేసి తర్వాత రుక్మి
ద్యుతంబు దలపెట్టి యొడ్డన యొడ్డెల్ల గెలిచి హలాయుధు గెలిచేయఁ
జేనచ్చినట్టిపాచికలు గావునకెల్లె దవివలదని వేతె యక్షములను
గ్రడించ హలిగెల్పు గెలుపులన్నియు రుక్మికావనివలుక నక్కడిజనంబు

తే. వాని నేగూడ నాకాశవాణి యపుడు, బలుఁడు గెల్చె నటంచన నల్లిగి బలుఁడు
రుక్మనష్టాపదంబున రూపణంచి, పరస్పరపాలురఁ గెలిచె దోర్బలము మొదలు. 144

మ. జనకక్షోణివిధుండు భక్తుఁ డగుటకై సాహర్ద్య మింపొందఁగాఁ
జని తత్పట్టణవాసియై యతనిచే సంపూజితుండై సుయో
ధనుఁ డచ్చోటికి వచ్చి శిష్యుడయి పాదద్వంద్వ సంవాహనం
బొనరించు దెలిపె న్నదాకదననానోపాయము ల్బ్రక్కువన్. 145

క. కురువతి శిష్యుం డయ్యకై, హరివక్షుము పొందుపుత్తు లనితలఁపుచుఁ దా
నిరువురఁ గలయక తీర్థా, చరణంబున కరిగె నీరి సమరమువేళన్. 146

ప. అరిగి యశుభతివిరవిభాకరప్రభాసముదంచితం బగుప్రభాసతీర్థంబునఁ గృత
స్నానుండై నిజవిలాససముదితసరస్వతి యగుసరస్వతీతీర్థిని మునిగి గగనర
మాకబరీగుమనఃకోరకాయితబిందుసర్ప బగుబిందుసరంబున నవగాహనంబు చేసి
కలుచభూదరవజ్రధరం బగువజ్రతీర్థంబున మజ్జనంబొనర్చి రామాదిభూగామేశ
తలస్థానీతమాసరయూపం బగుసరయూనది నాడి దురితలతానివారణాసి
యగువారాణసిం జేరి యచ్చట. 147

మ. కనియెకై రాముఁ డభంగమంగళతరంగకై రంగదంభోధిలం
ఘనసంస్థావితదేవమానవభుజంగకై జంగమాఘచ్చటా
ఘననైకక్షమదివ్యనామశతసంగకై సంగరాసింధుదిం
బనభక్త్యాఽతరూప మానసుషమాభాగంగ గంగానదీన్. 148

ప. కని వినయభక్తిపూర్వకంబుగా నమస్కరించి. 149

మ. సవరించెకై యమునాభమాధపు సరస్వత్యాభవద్దోద్భవుకై
భవదీయచ్చవిశంభు నైక్యమగుటం బ్రత్యక్షమా బ్రహ్మమీ
చె వివేకాధ్యుఁడు నీయడం దనువు వే విష్ణోన్నచో బ్రహ్మయో
గవిశిష్టాత్మఁడవోలె ముక్తి గను గంగా సర్వముక్తిప్రదా. 150

ప. అని సుతయించి స్నానదానంబులు చేసి ముముక్షుజనశరణ్యం బగు నైమి
శారణ్యంబున కరిగి తన్నుంగని ప్రత్యుత్థానంబుసేయని ప్రతిలోమజాతు మాతు
ముసలాఘాతంబున గతబీబితుంజేసి మునిప్రార్థితుండై పురాణార్థవేది పునర్జీవి
తుంగాఁ గటాక్షించి సవనాంగణకల్పిత మునిజనసంస్తూయమానుం డగుచుఁ
తమాధవుండు నగు పల్వలు వధియించి మునిజనసంస్తూయమానుం డగుచుఁ
బ్రశంసాపరకాశిక యగు కౌశికం దీర్ఘమాడి ప్రతిదినకల్పిత విప్రయాగం బగు
ప్రయాగంబున కరిగి కృతమజ్జనుండై సంశ్రితాపాశ యగువిపాశను గోకనద
శోభాశోణ యగుశోణంబున గృతమజ్జనుండై తరువిజితమహేంద్రనగం బగు
మహేంద్రనగంబున నిశ్చలసమాధిలీలాసమాప్తుతరేణుకాయుని రైణుకేయుని

దర్శించి కృతమజ్జనాగోదానరీతివెలయు గోదావరీతీరంబుచేరి కృతస్థావనుండై
విసతశ్రీశైలవిలపౌతాధిష్ఠితం బగుశ్రీశైలంబుదర్శించి వేంకటాచలంబున కరిగి.

సీ. జాతికిరీటపచ్చలకిరీటముడాలు ఖంజరీటంబుల పుండజెలుప
మకరకుండలమరీచికగండమండలి మండలీనాట్యసంభ్రమముఁ జూప
గరళంఖచక్రము ల్వరచక్రతిమిరవారణచక్రరిపుహితప్రాధి మెఱయ
రమణీయసీతాంబరచృభాడంబర మంబరంబునకు హేమంబు నెఱప

తే. వక్షమునఁ గొస్తుభంబు శ్రీవత్సతులసి, దామముల కాంతియును సముద్దామలీలఁ
గలసి కుంకుమకస్తూరికల ఘటింప, మెరసి కొలువుండు వేంకటేశ్వరునిఁగాంచి.

సీ. సదయవీక్షాచకచ్చకలవీక్షావని గనుపట్టు వీరరాఘవునిఁ గొలిచి
క్షాకాంచి యనమించు కాంచీపురంబులో విలసిల్లు వరదరాజులభద్రించి
యుభయకావేరిమహాజ్ఞులశ్రీరంగధాముని శ్రీరంగధాముఁ బొగడి
దక్షిణద్వారకాస్థలరాజమునను గృపాభుండౌ రాజగోపాలుఁ జూచి

తే. దర్శనంబున బ్రహ్మహత్యానువర్ణ, మోషణాదిమహాదోషములు దొలంగఁ
జేయుటకు హేతువౌరామ సేతువునను, మునిఁగిరామేశ్వరునిపదములకు మ్రొక్కి.

తే. ముత్యములు పండునదిలోన మునిఁగిమంచి, గండపుంగొండయందునగ న్త్యమాని
భర్త సేవించి కన్యాఖ్య దుర్గగాంచి, భక్తి గోకర్ణనాథునిఁ బ్రణతి సేసి. 154

తే. అంత మాహిష్టతృప్తి కరుగుదెంచి, భక్తి మను దీర్ఘమాడి ప్రభాసమార్గ
మునను నీరి కురుక్షేత్రమునను గాంచె, యోధమానుల ధీమదుర్యోధనులను.

క. కాంచి దయ న్వలదనివా, రించుచు వినకున్న శ్రీహరిప్రహితుండై
కాంచనమణిమయభనన, ప్రాంచితమగు ద్వారకాపురంబున కరిగెన్. 156

సీ. బలదేవుఁ డొకనాఁడు పద్మాక్షుతోఁగూడ ధర్మనందను సభాస్థలికివచ్చి
యిష్టగోష్ఠిని వసీయింప నారదమాని యరుదెంచి సత్కృతుడై వసించి
బకుని హిడింబుఁ గీచకుని జరాసంధు రాజు గెల్చి విక్రమము మెఱసె
ఘనుడు గదాయుధమునను ధీముడు బలదేవున కొరునకు దిగుడుగాని

తే. యనిన నటులేల హలిసరి పెనఁగలేనె, యనిన భీముని గనుఁగొని కినుకవొడమి
నీరి గదదిక్కుఁజూచినఁ జిత్తమటుల, నైన నాకోర్కె ఫలియించె ననుచులేచి.

క. భీముడు గదఁ గైకొనినె, రాముడు గదఁ బూనెఁ గ్రోధుత్తాముండై
యామేటిమగలఁ గనుఁగొని, భూమిశాలుమిగులవెరంగుఁబొందుచుఁడమలోన్.

సీ. కలహాని యిప్పు డెక్కడనుండివచ్చె నీయన్యోన్యకణమున నీయె నొకఁడు
గురుఁడుగాఁడే నీరధరుఁ డధికుండన్నఁ డనలేల యీరోస మనియె నొకఁడు
ఇతనిశిష్యుడు కురువతి గెల్వఁడే నీరికిని సరిపోగదా యనియె నొకఁడు
నదియేటిమాట తాలాంకులోపల సహస్రాంశంబుఁ బోలలేఁ డనియె నొకఁడు

తే. వలదు బలభద్రుతోనేల కలహ మనుచు, బుద్ధిగొలదిని సమస్త పుత్రములు
దెలివి వినకున్న నూరక నిలిచి రంత, నురివి బలభీమసేను లొంపొరులదాకి.

ఉ. ఆర్వుల నట్టహాసముల నబ్జభవాండము పిక్కటిల్లఁగా
దర్పము మీఱఁ బోరుమదదంతులపోల్కి యుగాంతలోకభి
ద్ధర్పకవైరిరోషమున దారుణులై యరుణాయతాక్షులై
నేర్పులుమీఱఁ బోరి రతిస్థూరమైనగదారణంబునన్. 160

క. తనశిష్యుండైననుయో, ధను జంపెనటంచు మిగుల దారుణమగు కి
న్మను గొట్టె బలుఁడు భీముని, ననిలసుతుం డతనిగురుఁ డటంచుం గొట్టెన్.

క. బలుగదపెట్టిన భీముఁడు, కులిశాహతిఁ గొండఁబోలి గులగులగు న
బ్బలుఁ డనిలజగదపెట్టిన, నలరు సరికా వింధ్యమట్టు లలుకఁడు కడిమిన్. 162

ఆ. చేరి మూఁడునాల్గు చేతులు వెడలిన, యంతలోన నలసి యనిలసుతుఁడు
చెదరి యరరి చాలవెదపులు దడుపుచు, స్రుక్కి నాల్గుదెసలు చూడఁదొణఁగె.

క. అప్పుడు విడువక వ్రసెం, గుప్పున నడునెత్తివగులఁ గుదిగొని వెడలెం
గపెట్టి నెత్తురు భీమున, కప్పాండవలోచనముల నశ్రులుతోడన్. 164

సీ. కన్నీళ్లు వఱవలై కాఱఁగాఁ గుంతియు ద్రౌపతి యొకచోటఁ దల్లడిల్ల
మునుపు నేఁజెప్పిన వినఁడాలుఁ గార్యంబు దప్పెనంచును ధర్మతనయుఁ డడలఁ
జూచి యుపేక్షచేసుక యున్న నాయమా కృష్ణాయటంచుఁ గిరిటి నుడువ
భౌమ్యాదు లింతకోధం జేలశిష్యులై నంచు నక్కడనుండి యభిసుతింపఁ

తే. గినిసి యవ్వరు చెప్పిన వినక భీముఁ, జంపఁగడఁగెడు యాదవసార్వభౌము
కేలు గడఁ గూడబట్టి శ్రీకృష్ణుఁ డప్పు, డేల వల దన్న కోపంబు చాలునన్న.

క. హరి వాక్యామృతధారం, బరుషరుషానామదావహకుఁ డాటం
గరుణించి విడిచె లాంగల, ధరుఁ డనిలకుమారుఁ బొండుతనయులు చెలఁగన్

క. కళవట్టిపడిన భీముఁడు, బలిసెక హరికరుణ నంత దేవుఁడ నిన్నుం
దెలియక పోరితి నేరము, గలదనఁగా భీము నీరి గొంగిటఁ జేర్చెన్. 167

ఉ. పుణ్యము శౌనకాదిమునిపుంజశరణ్యము వైన నైమిశా
రణ్యమునందు నొక్కమృగాజ మొనర్చెను రేవతీసతీ
మణ్యభిరాముఁడై బలుఁ డమానుషవైభవముల్ జగత్త్రయీ
గణ్యములై తనర్ప జనకామితము ల్లియసేయఁజాలుచున్. 168

తే. సాంగదక్షిణ లొంగఁగి యజ్ఞంబుచేసి, యవభృతస్నాన మొనరించె నతివఁగూడి
సకలబంధుజనములతో సంభ్రమమునఁ, గలుషతిమిరహరుండు లాంగలధరుండు.

సీ. ధగధగధగితరత్న కిరీటకాంతులు పదివేల నూగ్యబింబములు దెలుప
ధళధళద్వజ్ర కుండలకాంతిమండలి గండమండలమున మెండుకొనఁగఁ

- జకచకజ్జలదమేచకకటిరపటాంచలము భుజాగ్రమ్మనఁ గొమరుమిగులఁ
గలకలక్వణితకంకణముఖ్యనవరత్నమయభూషణములు నెమ్మెయిల దనర్పఁ
తే. బుష్పవర్షంబు సురదుందుభులరవంబు, బ్రహ్మద్రాదినిర్దర్తప్రణుతు లలర
బ్రహ్మరథమెక్కి రేవలీప్రాణభర్త, ద్వారపతిచే పాలించె వైభవమున. 170
- క. ఇది బలరామచరిత్రం, బిది దురితలతాలనిత్ర మిది యతిచిత్రం
బిది భక్తియుక్తివినిసం, జదివిన జనుఁ డిందురందు సౌఖ్యముఁ జెందున్. 171
- క. మును బలునిచరిత దెలిసిన, వెనుక కృష్ణకథ నీకు వినిపించెనం
టి నరేంద్రా యిచ్చుడది విను, మని ముసపతి దెలుచు దొణగె నధిపతితోడన్.

—()—

శ్రీ కృష్ణావతారము.

- శా. శ్రీమత్కృష్ణవలాహకంబు సుమనశ్రీదాయుయై దేవకీ
శ్యామాభ్రంబునఁ బుట్టె శ్రావణమునకా నద్యోగశత్రూపథా
శ్రీమానూప్యమువైఁ గృపామృతము వర్షింపకా నిబోరఃస్థల
శ్రీమించం దులంప నిచ్చు సురభేరిగర్జన ల్లిఱుగన్. 1
- సీ. కమనీయదేవకీగర్భసంభవుఁ డయ్య రోహిణీసంభవరూఢిగాంచి
దీప్యమానధరావతీర్ణుఁ డయ్య నభోవతీర్ణవిఖ్యాతిచేఁ దేజరిల్లి
కృష్ణవక్షుమున బ్రాజిష్టుఁడై కలిగియు శుద్ధవక్షుమునఁ బ్రసిద్ధిగాంచి
యిందిరాలింగితహృదయుఁ డయ్యుచు రేవతీనాథసహజనిస్థితి వహించి
- తే. చంద్రదశ దెల్ప ముఖము త్రిస్థానభాను, కరణి గనుపట్టు తేజంబు గురుముఖేచ్ఛ
హేతువై దివ్యకారుణ్యసృష్టి వేయ, శౌరి దనరారె సూతికానదనమునను. 2
- తే. ఘనమనోరంజక కరంజకప్రవాళ, మంజురుచిబాలుఁ గనుఁగొని మంత్రసాని
సమృదముపూని శూర్పానిల మ్మొనర్ప, బొడ్డు గోయఁగఁజూడ నద్భుతముగాఁగ.
- సీ. మొలిచెఁబొక్కిలిచక్కిఁదోలుపల్కుల నుమ్మ్రాయునలుమోముతుమ్మెదగలుగుతెచ్చి
పాలించె మస్త్రమున భూరిరత్నప్రభాపాలిలాలితకోటిహేళిమాలి
నిలిచె హస్తంబుల సిఖలదై కేయభయంకరోదగ్రపంచాయధములు
వలచె వక్షంబున వైజయంతీదామశోభితతులసీప్రసూనపటలి
- తే. మఱియుఁగంకణ కేయూరమకరకండ్ల, లాదిమణిభూషణములు హేమాంబరములు
జారుతరమైన మేనితేజంబుమీఱి, శౌరి పురుటింటిలోన సాక్షాత్కరించె. 4

తే. అప్పు డాశ్చర్యమును మోద మతిభయంబు, వెనుకొనఁగ మంత్రసాని వేవేగవచ్చి
యసలికడను సమానమోయనుచుఁ గాచి, యున్న వసుదేవుఁ గన్గొనియుల్ల మలర.

సీ. వెడఁదకన్నులవాఁడు నెడఁదమానికెపుఱా వెడఁదకన్నులమిన్న నిడిగవాఁడు
నీలకాయమువాఁడు నిద్దంఁతరుగుల్కు నీలకాయమువేల్పు మేలువాఁడు
కేలిచక్రమువాఁడు కితవులమన్నించు కేలిచక్రముఁ ద్రోవఁ జాలువాఁడు
వన్నెమించినవాఁడు చిన్నంపు పదియాలు వన్నెమించిన వల్లెవాటువాఁడు

తే. దేవదేవుఁడు దేవకీదేవిగర్భ, జలధి జనియించె సంపూర్ణచంద్రవీల
నేమి తపమాచరించితో యీవు పూర్వ, మునను వసుదేవపాలితభూమిదేవ.

క. అని తెలిపిన వసుదేవుఁడు, విని రొదవల దనుచు ననుచు వేడుకతోడఁ
జని లక్ష్మీవిభుఁ గన్గొని, కనుగవ నానందబాష్పకణములు దొరుగన్. 7

చతుష్కంఠము. శ్రీవాసుదేవప్రియస, ద్భావావేదాంతవాదఫలితామోదా
సేవితు నిన్ను మునికృత, సేవా శ్రితసుప్రసాద శ్రితబహుభేదా. 8

క. పటుమతి ననుమానోక్తిక, ఘటియింతు “జగత్సకర్తృకం కార్యత్వాత్
ఘటవత్త” ని తాదృశునిను, నిటువలెఁ గాంచితిమి చిత్ర మేమనవచ్చున్. 9

తే. అనిపాగడకొరియమిఱియొదివృత్త, మంతయును దెల్పిభావివృత్తాంతములును
దెలిపి యెప్పుటిబాలునిచెలుపుగులుక, శయముననుబూనెటవత్త శాయితండ్రి.

క. విడికెంపుపడగొడుగులు, కడువేడుక శేషుఁ డూనఁ గాళిందియు గా
ల్నుడగాఁగ నరిగి నందుని, పడఁతుకకడ కొడుకునునిచి పడుచును దెచ్చెన్. 11

తే. తెచ్చి కంసునికొనఁగ నుద్యుత్తి నెగుర, వ్రేసి యసిహాన నద్దేవి మింటనిలిచి
వేతెయున్నాఁడునీవై రివెట్టియనుచు, జనియెటవల్లెలోమహోత్సవముచెల్లె.

సీ. దళపుష్పఫలసమాకులకోకిలమిళింకరంబు లగుచు శృంగారవసులు
కలహంసికాద త్తకమలనాశమరాశజాలంబు లగుచుఁ గాసారములును

గలశాభిక్తిల్లోలకల్పనోత్కృతరక్షీరంబులై నైచికిలుములు
నిరతిశయానందనిర్నిద్రమాన కాబ్జముల నాబాలగోపాలజనము

తే. లలరె వింతగు మాధవోదయమునందు, సప్తకులపర్వతంబులు సౌరధేను
లక్షణోజ్జ్వలధేనుద్విలక్ష నొసఁగె, ధరణిమరులకు నందుఁ డాదార్యమునను.

తే. అభినవగుణైః సామగ్రి నుభయకులయ, శోభయై మించునట్టియశోద యంత
భువనపోషణుభోషించె బుత్తమమగ, సర్వసముఁడును మాతృవత్సలతదనరె.

తే. మేదిసీనాథ నెలలు తొమ్మిదియు మోసి, కన్న దేవకీ యటులుండ కడకు నందు
భామినికీ గల్గె శ్రీకృష్ణబాలలీల, కన్నులారంగఁజూడ భాగ్యంబుగాదె. 15

ఉ. బోలలువాడఁగా మిగుల సొంపగుపున్న మచందమామనుం
జూలినకృష్ణముద్దుఁ యొగముం బలుమాటును ముద్దులాడఁగా

- లాలనమించుజిట్టకములం గనుదోయి చెలంగిచూడఁగాఁ
దాలిమి నేమి నోఁచిఁగొని తల్లియుఁ దండ్రియుఁ దొంటిపుట్టునన్. 16
- తే. కంసుపంపునఁబూతనకామరూపయగుచుజనుబాలువివేషియనమృతమొసఁగె
వైరులండును దయగలవాఁడు కృష్ణుఁ, దాశ్రేతులవట్ల నికవేతె యడుగనేల.
- తే. బండిబడఁదన్నెఁ దొడలపైఁ బండి పర్వతల్లికిఁ ఘటించె సురగాలి శ్రుల్లడంచె
జన్ను గుడుచుచుఁ దల్లికి నకలజగము, లాస్యమునఁజూపెశౌరి మహాద్భుతముగ.
- తే. ఆ స్తిభాతిప్రయాత్మకమైన బ్రహ్మ, మాకృతిచహింపఁజూచి కృష్ణాఖ్యయిడియె
గర్జనాసీంద్రుఁ డాగమక్రమము మెఱయ, నందునకుదన్నహత్వమంతయునుదెలిపి.
- సీ. సిగను జుట్టినతావిచెంగల్వలరవీడఁ గొనరావిలేక ముంగురుల నాడ
నపరంజిమద్దికాయలు చెక్కుల నటించఁ గమ్మకన్తురితిలకము రహింపఁ
బంచరత్నముల పంచాయుధమునించఁ దభుకుముంగామురంబులు సలింప
గంటలమొలకట్టు ఘణఘణధ్వనిసేయ నందెలు ఘలుఘలు మనుచు మ్రోయ
తే. నబ్బె గాలిడి యొకపాణి యవనినూడి, యన్యకరమున నవనీత మవధరించి
బాల్కమునఁ గ్రీడనల్పు గోపాలకృష్ణుఁ, చెలువు వర్ణింపఁ దరమెయాశివునికైన.
- ఆ. సగమురాత్రి వేళ జనియింపఁగానేమొ, జారచోరలీల మీతె శౌరి
విశ్వవిభునికేల వేళానుసరణంబు, లవియు నొకవినిద మయ్యెగాక. 21
- క. నందునియింటను రాధ య, నందగునొకకన్య జవ్వనంబునఁ దనరుం
గెందలిరాకుజరాదొర, పందెము గెలుపింపఁజాలు బాగులుమెఱయన్. 22
- శూభచరుగిసీసము.
- కలికిచూపును గుచంబులు మోవి మోమును గమఱారిబింబవివ్రమము గాంచి
రమణిగోపపును మధ్యమము దృష్టి నూఁగారు వరుసనీలాభ్రాలి గరిమఁ బూని
తెలునాఁగచెవులువల్కులు కరంబులు మెడ నవసితాబ్జస్ఫూర్తి నవఘళించి
మగువనాసిక నితంబుము నఖంబులు మేను స్వర్ణాచలాఘాతశయము గడచి
తే. రతికిఁ గుచఫలరత్న దర్పణతమోణు, కాండవై వాలశఙ్ఖులికాశుకీ
సలయపాళీలగునుమనైకతాచ్ఛ, కుందకోరకతిలకలఁ గుందుపఱుచు. 23
- క. వల్లభుని బ్రోచురతిగతి, నెల్లప్పుడు టొమ్ముడించ కెంతయుఁ దమి న
పల్లవమృదువదపెనువఁగఁ, గల్లరికృష్ణుండు దానిఁ గని మఱిసాక్కెన్. 24
- సీ. దొడలపైనుంచి యుగ్దిమవేళఁ జికిలివెందొడలసం దొయ్యనఁ బుడికిచూచు
నేడుక విందులు విందు లంచును బిల్వ గదిసి పయ్యెదబార్చి కౌఁగిలించు
నునుముద్దు బెట్టుమంచునువేడుకొనఁ గోటికొనఁజెక్కుమీటిచుంబనమొనర్చు
మునముతో నెత్తుక మోవిముద్దాడినఁ జక్కెరకెమ్మోవి చుప్పరించు
తే. బట్టుకొనిలేచుగతి నీధ్వంగుట్టుకొంగు, తొలఁగి జఘనంబుగనుపింపఁగెలినవృత్త
నెన్నిమాయలు నేర్చెనే చిన్నికృష్ణుఁ, డనుచు ననుఁబెంచురాధముద్దాడశౌరి.

తే. అప్పు డాశ్చర్యమును మోద మతిభయంబు, వెనుకొనఁగ మంత్రసాని వేవేగవచ్చి
యసలికడను నమోనమోయనుచుఁ గాచి, యున్న వసుదేవుఁ గన్గొనియుల్ల మలర.

సీ. వెడఁదకన్నులవాడు నెడఁదమానికెపుఱా వెడఁదకన్నులమిన్న నిడిగనాడు
నీలకాయమువాడు నిద్దంఁతఁగుల్కు నీలకాయమువేల్పు మేలువాడు
కేలిచక్రమువాడు కిత్తులమన్నించు కేలిచక్రముఁ ద్రోవ జాలువాడు
వన్నెమించినవాడు చిన్నంపు పదియాలు వన్నెమించిన వల్లెవాటువాడు

తే. దేవదేవుఁడు దేవకీదేవిగర్భ, జలధి జనియించె సుపూర్ణ చంద్రులీల
నేమి తపమాచరించితో యీపు పూర్వ, మునను వసుదేవసాలితభూమిదేవ.

క. అని తెలిపిన వసుదేవుఁడు, విని రొదవల దనుచు ననుచు వేడుకతోడఁ
జని లక్ష్మీవిభుఁ గన్గొని, కనుఁగవ నానందబాష్పక్షణములు దొరుగన్. 7

చతుష్కంఠము. శ్రీవాసుదేవప్రియస, ద్భావావేదాంతవాదఫలితామోదా
సేవితు నిన్ను మునికృత, సేవా శ్రితసుప్రసాద శ్రితబహుభేదా. 8

క. పటుమతి ననుమానోక్తిక, ఘటియింతు “జగత్సకర్తృకం కార్యత్వాత్
ఘటనత్త” ని తాదృశునిను, నిటువలెఁ గాంచితిమి చిత్ర మేమనవచ్చున్. 9

తే. అనిపాగడకౌరిదయమీఱియాదివృత్త, మంతయును దెల్పిభావివృత్తాంతములును
దెలిపి యెప్పటిబాలునిచెలుపుగులుక, శయముననుబూనెటవత్తశాయితండ్రి.

క. విడికెంపుపడగొడుగులు, కడువేడుక శేషుఁ డూనఁ గాళిందియు గా
ల్నుడగాఁగ నరిగి నందుని, పడఁతుకకడ కొడుకునునిచి పడుచును దెచ్చెన్. 11

తే. తెచ్చి కంసునికొనఁగ నుద్యుత్తి నెగుర, ప్రేసి యసిహాన సద్దేవి వింటనిలిచి
వేతెయున్నాఁడునీవైరివెట్టియనుచుఁ, జనియెనటవల్లెలోమహోత్సవముచెల్లె.

సీ. చళపుష్పఫలసమాకులకోకిలమిళింపకీరంబు లగుచు శృంగారవసులు
కలహంసికాదత్తకమలనాళమరాళజాలంబు లగుచుఁ గాసారములును
గలశాభిక్తిల్లోలకల్పనోత్కృషరక్షీరంబులై నైచికిలుములు
నిరతిశయానందనిర్మద్రమాన సాబ్జముల నాబాలగోపాలజనము

తే. లలరె వింతగు మాధవోదయమునందు, సప్తకులపర్వతంబులు సౌరధేను
లక్షణోజ్జ్వలధేనుర్విలక్ష నొసఁగె, ధరణిదురులకు నందుఁ డాదార్యమునను.

తే. అభినవగుణైఃసామగ్రి నుభయకులయ, శోచయై మించునట్టియశోద యంత
భువనపోషణుబోపించె బుత్తమమో, సర్వసముఁడును మాతృసత్సలతదనరె.

తే. మేదిసీనాథ నెలలు తొమ్మిదియు మోసి, కన్న దేవకీ యటులుండ కడకు నందు
భామినికీ గల్గె శ్రీకృష్ణబాలలీల, కన్నులారంగఁజూడ భాగ్యంబుగాదె. 15

ఉ. బోలలువాడఁగా మిగుల సొంపగుపున్నమచందమామనుం
బోలినకృష్ణముద్దుఁ యొగముం బలుమాటును ముద్దులాడఁగా

లాలనమించుజిట్టకములం గనుదోయి చెలంగిచూడఁగాఁ

దానిమిసేమి నోచిరొగొ తల్లియుఁ దండ్రీయుఁ దొంటిపుట్టునన్. 16

తే. కంసుపంపునబూతనకామరూపయగుచుజనుబాలువిషమాయనమృత మొసఁగె
నైరులండును దయగలవాడు కృష్ణుఁ, దాశ్రితులపట్ల నికవేతె యడుగ నేల.

తే. బండిబడఁదన్నెఁ దొడలవైఁ బండి పర్వతల్లికి ఘటించె సురగాలి శ్రుల్లదంచె
జన్ము గుడుచుచుఁ దల్లికి నకలజగము, లాస్యమునఁజూపెశౌరి మహాద్భుతముగ.

తే. అస్త్రభాతిప్రయాత్మకమైన బ్రహ్మ, మాకృతివహింపఁజూచి కృష్ణాఖ్యయిడియె
గర్వనాసీంద్రుఁడాగమక్రమము మెఱయ, నందునకుదహ త్యైమంతయును దెలిపి.

సీ. సిగను జుట్టినతావిచెంగల్వలరవీడఁ గొనరావిరేక ముంగురుల నాడ
నపరంజిమద్దికాయలు చెక్కుల నటంపఁ గమ్మకస్తురితిలకము రహింపఁ
బంచరత్న ముల పంచాయుధముమించఁ దళుకుముంగామురంబులు సలింప
గంటల మొలకట్టు ఘటఘటాభవనసేయ నందెలు ఘటఘట్లు మనుచు మ్రోయ
తే. నబ్బె గాలిడి యొకపాణి యవనినూడి, యన్యకరమున నవసేత మవధరించి
బాల్యమునఁ గ్రీడసల్పు గోపాలకృష్ణు, చెలువు వర్ణింపఁ దరమె యాశివునికైన.

ఆ. సగమురాత్రి నేళ జనియింపఁగానేమొ, జారవోరలీల మీతె శౌరి
విశ్వవిభవినీల వేళానుసరణంబు, లవియు నొకవినోద మయ్యెగాక. 21

క. నందునియింటను రాధ య, నందగునొకకన్య జవ్వనంబునఁ దనరం
గెందలిరాకుజిరాదొర, పంచెము గెలుపింపఁజాలు బాగులు మెఱయన్. 22

సూర్యచతుర్దశీసమ.

కలికిచూపును గుచంబులు మోవి మోమును గమఱారిబింబవిభ్రమము గాంచి
రమణికోప్పను మధ్యమము దృష్టి నూఁగారు పరుసనీలాశ్రాళి గరిమఁ బూని
ఘెలనాఁగచెవులుపల్కులు కరంబులు మెడ నవసితాబ్జమ్మార్తి నవఘళించి
మగువనాసిక నితంబము నఖంబులు మేను స్వర్ణాచలాధాతిశయము గడచి

తే. రతికిఁ గుచఫలరత్న దర్పణతమోణు, కాండవై వాలశఘ్నైలికాశుకీకి
సలయపాళీతిలగునుమనైకతాచ్ఛ, కుండకోరకతిలకలఁ గుందుపలుచు. 23

క. నల్లభవన బ్రోచురతిగతి, నెల్లప్పుడు తొమ్మడించ కెంతయుఁ నమి న
పల్లవపుడుపద పెనుపగఁ, గల్లరికృష్ణుడు దాని గని మనిసాక్కెన్. 24

సీ. దొడలవై నెనుంచి యుగిడువేళఁ జిటివెదొడలసం దొయ్యనఁ బుడికిచూచు
వేడుక విందులు విందు లంచును బిల్వఁ గదిసి పయ్యెదజార్చి కాఁగిలిండు
నునుముద్దు బెట్టుమందును వేడుకొనఁ గోటికొనఁ జెక్కుమీటిచుంబన మొనర్పు
మునముతో నెత్తుక మోవిముద్దాడినఁ జక్కెరకెమ్మోవి చేప్పరించు

తే. బట్టుకొనిలేచుగతి నీచ్చుఁగుట్టుకొంగు, తొలఁగి జనునంబుగనుపింపఁ గెలినవృత్తి
నెన్నిమాయలు నేర్చెనే చిన్ని కృష్ణు, డనుచు దనుఁ బెంచురాధముద్దాడశౌరి.

ఉ. ఎవ్వరుబట్టిన న్నిలువఁ దెంతయుఁ గృష్ణుఁడు పోరు పెట్టెడికా
జన్మని యెత్తుకొమ్ము పనిచాలు నటంచు యశోద పిల్వఁగా
నవ్వుచు రాధయెత్తుకొనిన న్నగుఁ గృష్ణుఁడు నొద్దివారలుం
దవ్వలపారు నిద్దఱకు ద్వంద్వ మటంచురు వారలుబ్బఁగన్.

26

తే. చిన్ని కృష్ణుని దినము నైనసేయ వెన్న, ముద్ద వెట్టఁగనెత్తుక ముద్దులాడఁ
గాని వేటొక పనిసేయఁ గానరాదు, రాధికాదేవి మిగుల గారాబమునను.

27

తే. అంత నై దేండ్లప్రాయమునందె శౌరి, తోడిబాలురతోఁ గూడి వేడుకలర
గొల్లయిండ్లను వెన్నలు కొల్లలాడు, గొల్ల లాడుకటూక్కిఁ గొంతులేక.

28

సీ. వెన్నఁబెట్టెద మేది విద్దెమన్న ను గోపరమణులయొద్ద విద్దెములు సల్పు
నొకయింత నేమటియున్నఁ గవ్వముదీసి పక్కున భండము ల్బుగులఁగొట్టు
నదియేమిరా కృష్ణ యనిన నేమియులేదు చేతప్పి పడెనంచుఁ జెలఁగినవ్యః
బట్టుకోవచ్చిన బ్రహ్మాదులైనను బట్టనేర్తురె యంచుఁ బర్వతెత్తు
తే. భామయొక్కతె వెన్నంటిపట్టుకొనిన, మోముద్రిప్పిచులుక్కునమోవినొక్కు
నమ్మనేఁజెల్ల సంతకాయకుఁ డటంచు, తరుణి విడిచిన విడువక దాఁ బెనంగు.

క. లోలయగు లోలలోచన, వాలుంజనుదోయిఁ గేల వడిఁ బట్టుక ను
య్యలోజంపాలో యని, వ్రేలుం గృష్ణుండు నఖులు వికవికనవ్వన్.

30

మ. నీనుకక వ్రేఁతలువచ్చి కొల్లలిడియెం గృష్ణుండు పాలెవ్వులం
చనినం గోపముతో యశోద యది యేరా కృష్ణ వ్రేపల్లెలో
నను బాలెవ్వులుఁ గొల్ల వెట్టితని యన్నం దల్లి లేదే తమిం
డ్ల నెయుండే ననఁ జూడఁ బంపఁ జెలినట్ల న్నిండియుండు న్నడిన్.

31

చ. పనివడి దొంగిలించుతఱిఁ బట్టుక కృష్ణుని దొంగసిక్కిర
వుని యొకప్రోడ చేడియల సంగఱఁ గూడుక తల్లియొద్దనుం
చినతఱి దత్తనూభవుని చెల్వముగైకొన నీకుమారు దం
డనమొనరింప మేమువలెనా యన సిగ్గునఁ జోదురందురన్.

32

సీ. జనయిత్ర రోగిఁగట్టిన నర్జునంబులఁ బడఁద్రోసె నర్జునప్రాయముగను
బృందావనంబునఁ బృథుశక్తి దగఁ ధేనుబృందావనముసేసెఁ జేమిదనర
బకునిరోహిణుణాంబకునిచంచులు రెండు చించిచెందాడె విచిత్రముగను
వత్సరూపకుండైన వత్సదైత్యుని బట్టి వక్షంబువగులఁగా వైచించిపె
తే. బాలగోపాలకబళనప్రాపితాము, నఘు విదారింపె గహనమధ్యంబునందుఁ
బద్ధలోచనుండై దేండ్లప్రాయమునను, భక్తలోకరక్షణప్రాధి మెఱసి.

33

వ. అంత నొక్కనాఁడు.

34

ఉ. వెన్నునబర్చి బర్హమును వేత్రముగేలఁ గట్టితటించ దా
ర్వ న్నై పటంబు దట్టిపొరవాంశికనాళముఁ బైడికొమ్ము ద

ధ్యస్త కరంబు గల్గి చెలువొందుచు గోపకబాలుయుక్తుడై
వెన్నుడు ధేనుబృందముల వెంటఁ జరింపఁగఁజూచి నివ్వెఱన్.

85

తే. జలజగద్భండు గోవవత్సముల డాఁచ, భక్తవత్సలుఁ డట్టిరూపముల నొక్క
వత్సరంబును మెలఁగ శ్రీవత్సవత్తుఁ, గాంచి వెరగంది మ్రొక్కి నుతించె సెట్లు.

సీ. మహనీయతతపుష్పమూలి కాంచితచంచరీకపక్షసపక్షకాకపక్ష
చిత్రేంద్రచాపరోచిస్సాంద్రచంద్రికాంచితకరాదికలాపకృతకలాప
బాలభానుప్రభాబాలకల్పనశీలకటివిలోలవిశాలకనకచేల
వేత్రదండవిమాణవేణుదధ్యస్తప్రశస్తమకజశస్తచారూహస్త

తే. నందనందన శాశ్వతానందభక్త, నందనద్రుమసనకసనందనాది
ముక్తజననందకాకార యుక్తిదూర, నందకకరాబ్జ నినుఁగొల్తు నన్నుఁజ్రోవు.

తే. ఏను నీమాయఁ దెలియఁగా నెంతవాఁడ
మోహినీరూపమున శంభుమోహితాత్ముఁ
జేయవే మున్ను ననుదయచేయుమయ్య
సంతతాత్మయ్య శేషభుజంగశయ్య.

88

తే. జనకుఁడవునీవు గోవవత్సలుఁడ వాట, నేను నటువలె నైతి నేఁ డింతెగాక
లేదు నేరంబు నామిఁదలైమైన, ననుచుఁజతురోక్తివినుతించియజ్ఞాదుఁచనియె.

వ. ఇట్లు భక్తవత్సలుండు వత్సగోపాలబాలకుల మరలించి మఱియుఁ బెక్కువినో
దంబులఁ జరియించుచుండె సంత.

40

క. ఏడెనిమిదివత్సరముల, వాఁడై కృష్ణుండు కొన్నివగలఁ జరించె
నేడ్వకుతోఁ గాయకపుం, బాడలు విడువకనె గోవసహితం డగుచున్.

41

సీ. నాబంతి దాఁచుకొన్నను నేను విడుతునే యనియొక్కచెలి గుబ్బులంటిచూచుఁ
జెలువ యే కాంతంబు చెప్పెన రమ్మంచుఁ జెవియొగ్గినను గవఱివలు గొణుగుఁ
బడఁతయీముడినేమి ముడిచి తేయేదేని విడువంచునునుపోకముడికిఁ బెనఁగుఁ
గాల్వాఁకిమొగ్గినంగనకు ముందై పుత్రు గనుఁగొమ్మనుచు నెత్తి కొఁగిలించు

తే. నొడలెఱుంగక నిదురించు నువిదలొడల, గుచ్చలదెరల్చియత్తనుదెచ్చిచూపు
నేమిచేసెన రిద్దఱే యిం దటంచు, దంపతుల వేడు హరి దంటతనము మెరసి.

చ. రమణి యొకర్తై యొంటి మధురాపురికిం బెరుగవ్వఁబోవుచో
సమయము గాచి పోకముడిబాల్చిన బాతెడువీరగట్టఁగా
నమరికలేక కుండ విడ కత్తభయంబున దించుమంచు న
క్కమలదళాక్షి వేడుకొనఁ గల్గరిచేష్టులు చేయుచు న్నగున్.

48

సీ. ఊఁజీశ యంత యశోదతోఁబుట్టిన కుంభకుం డనియెడిభూపభర్త
మిథిలాపురముచెంత మేటిసంపదలచే దనరంగ సతేమందను నికాటు

- లేడ్వరు మదమత్తవృషమూర్తులై చొచ్చి యనిశంబు బాధింప నతడు వీనిఁ
జంపినవారికిఁ జక్కనినాకన్య భక్తినిచ్చెదనంచుఁ బ్రతివసేయ
తే. శౌరి యటకేగి వృషముల సంహరించి, భువనమోహిని నీలను న్వఃశఃజేసి
తత్సహౌదరు శ్రీదాముఁ దనకుమిత్రుఁ, గాంగఁగైకొని చ్చెనుత్కంఠహేచ్చు.
క. ఆనీలాకన్య యశో, దానందులపట్ల నెల్లఁ దగుభయభక్తు
ల్వానినుచు రాధాచంద్రని, భాననతోఁ జేలిమి నలుపు నప్పయటంచున్. 45
- ఎ. అంతఁ గ్రమక్రమంబున. 46
- సీ. మొనలుచూపడి పినపినమొల్కు చనుదోయి యలఁతపమ్మంటకు నానసేయఁ
గొంకున తెప్పలాఁగుచుఁ జూచుచూపులు మిసిమికన్యాలకుల దుసికిలంగఁ
జగురాకుపోలిక జిగిజూపువా తెఱఁ జిన్ని లేనవృత్తు చెంగలింప
నొక్కింతజటువైన యుదులుఁ దెల్పెడి శ్రోణితటి పటంబునకు నెత్తఁమునఱుపఁ
తే. బొన్నపొక్కిలి లోఁతైన నన్నమైన, నడుము విగిజూపునునుబొకముడికిలోఁగ
శాకవీజాలివలె నారు చంద మొంద, నీల నవయావనంబున నెగఁజె జాల. 47
- క. మదవృషభంబులఁ గూలిచి, సుదతీమణిఁ దెచ్చునపుడు చూడఁగ హరికిం
బదుమూఁడేడులు గావునఁ, బొదలుం జవ్వనము భువనమోహనలీన్. 48
- సీ. కలికిసింగారంపు మొలకలో యన ముఖాబ్జమున నూనూఁగుమీసములుదనరఁ
గెంపులగెల్పిన కీర్తియోయన గావిమోవివైఁ జిలునవృ ముద్దుగులుక
సంతతగోపికా స్తనఘట్టనంబున గడునయ్యెనాఁగ వక్షంబు మెఱయఁ
గలభహస్తోపమారులఁబోలి యాజానులంబియై బాహుయుగ్మంబు వెలయ
తే. జవ్వనంబున గోపాలచక్రవర్తి, నిండుపున్నమచందరు గండుమిగిలి
కన్నదొంగలకు విందయియన్నఁచెనుల, మనసు నెలఁతాలఁగరగించిమమతవింఁచె.
ఆ. పిన్న నాటనుండి కన్నులకింపయి, యున్న రాధమీఁదఁ గన్నువేసి
యున్న వాడు గాన వెన్నుఁడప్రాయంపుఁ, గన్నెప్రొందుఁగోరి నన్నసేయు.
సీ. ఫలపుష్పములు దెచ్చి పట్టుమంచును వైఁట నించుచో గుబ్బఁదాఁకించుఁ గేల
నిక్కట్టుల్రోవల నెదురైన నొడుగక యొయ్యారిమేను మే నొరయ నేగుఁ
జీకటిలోఁ గన్నఁ జేలియ నాపైదయ లేదటే యని శాఁగిలింపఁ దివురు
నఖులతో రతిరహస్యములు ప్రసంగించు నెలగాఁగవినఁగఁ దా నెఱుగనట్లు
తే. చిలుకసాంబ్రాణి తేజవజీరుఁగేరు, కమ్మనెమ్మైన వగవగ సొమ్ములూని
యెమ్మెమెరయించు శ్రీకృష్ణఁ డెల్లవేళ, రాధలంకించుకొనెడి యారాటమునను.
క. శౌరి కడుఁ జేమనిటువలె, జేరికసేయంగ సిగ్గు చిత్తము గరఁగఁ
మారుఁడు పొడుపొడుమని యొ, య్యారంబునవెడలె నంత ననురాగమునన్.
క. కిలిఁచితవతి కృష్ణం, దిలకించఁగసాగె సారె దీరగుగుబ్బల్
పులకించఁ గభుక్కు జెక్కుల, గులకించుక చెమటజాఱఁ గోర్కులుమీఱన్. 58

సీ. పనిలేనిపనిబూని పైఁడియందియ ఘట్టుఘట్టనఁ గృష్ణుఁడెంగట నటించుఁ
దనపైఁటయత్నిఁదాఁకిన గిటుక్కున మొగం భారయెఱుమాచు సిగ్గొలయు చూడ్కి
నేఁజెల్లనమ్మ వానికి నెట్లుదోచునో చెఱుగుదాఁకె నటించుఁ జెలికిఁ దెలుపు
నెటులదోచిన మంచిదే యన్నఁజాలును పొవ్వుంచుఁ గెం గేలఁ దప్పవైచు
తే. నాననమువండు బొటవ్రేలవనివ్రాయు, వేఁడినిట్టూర్పువుచ్చు నావెతయెఱుంగ
వింతెగదెయంచుననఁబోవునంతలోన, గుక్కుమక్కునఁజొక్కియక్కువలయాఱి.

మ. నునుపయ్యెంటచెఱుంగు జాఱ హరి కన్నుం గోనలం జూచినం
గినుకక వాతెఱ పంట నొక్కుచును జంకించుక మృగాంకాస్య గ్ర
క్కునలేదంచును శౌరికన్నులను మ్రొక్కు రాధ కెవ్వూవిపై
నెనయించుం దరహానచంద్రికల శ్రీకృష్ణుండు హర్షింపఁగన్. 55

మ. కనుఁగోకృష్ణు నెఱుంగనట్లు సకియం గౌఁగింటికిం దార్పచుం
బెనగున్నా పయి బత్తిలేదనుచుఁ గోపించుక బలాయేలనే
యనుచు న్నివ్వెఱపాటుతోడ నది తన్నెట్టోవిలోకింపఁ బ
క్కుననవ్వక వలిచన్నదోయి గులుకం గౌఁచిగెజవ్యాడఁగన్. 56

ఉ. కొప్పునఁజాఱుక బిగువుగుబ్బల కుంకుమతేనె మోవిపైఁ
గప్పురవీడియంబు జికిసిస్తురిబొట్టును నిచ్చుచల్వముం
జొప్పుడ వారకాంతవలెఁ జూడ్కికి విందొనరించె గాని యొ
క్కప్పుడు మైలదోప నడయాడదు రాధ ముకుందు ముందటన్. 57

సీ. దోడ్తలములుగాంచఁ దొలగించుఁబయ్యెద నాభిగన్గొన వితా నానఁబూను
మురువుతోఁగెవ్వూవి విలుచుచుఱుక్కుననుదుటుగుబ్బలు నిక్కనొడలువిలుచు
మెలఁతమైనారగు నేమోచూచి పక్కున నగుఁ బాలుముద్దాడు నన్నుజూడు
మనునొక్కవ్యాజంబునను జెంతఁజేరు జెక్కులచెప్పువోమీటుఁ గొప్పునిమురుఁ
తే. గటితటంబంటిసాలయుఁ గ్రేఁగంటఁజూచుఁ, బంతమీఁడేరెనా యని పైని విరులు
వైచుఁ గనుసన్నఁబిలుచురావాయటంచుఁ, జిలుకపైనిడికెలయునచ్చిగురుఁబోఁజి.

క. అలచెలువ వలపుసాలపులు, దిలకించుచుఁ జెలఁగి బలిర తేరకుడక్కెక
వలకారిచిలుక యని చుం, కలు దాటించుచును శౌరి కడునిర్భయుఁడై. 58

సీ. మగువ నీవ్రేలికి వట్టాయెనా యని కడచ్రేలుఁబట్టు నుంగరమువెట్టు
నిదిలేస్స యనుచుఁబాలిండ్ల మీఁదికిఁ బాఁకికలఁ ముల్సాచు హారములువైచుఁ
జెలిచూడవేయని ఁంగల్వ మొగ్గ యిందని వేఁడియిచ్చు కర్ణమున నుంచుఁ
గుంకుమ యలఁదుచు గోటనితంబంబు కడ విదలించు బక్కునహాసించు
తే. గురుజనంబులు నెడగల్గి తిరుగువేళ, శౌరి రాధనుజేరి రాజసముమీఱ
నామిటారియునలేనిమాయలకలూరి, యుండఁగావునఁ జెలరెగుచుంచెనపుడు.

క. వనితామణి యిటువలె న, వ్యసజడభాతునకుఁజాల వలచి మనంబా
ఘనవర్ణచెంతఁ దనువుం, బసపాటుమాని మెలఁగు భవనములోనన్. 61

సీ. ఒంటిపాటునఁ గొఱిలోనఁగుఁ ద్రఱముతో నంతలోపల మళ్లి నలుకుడైన
నేమైనఁజూచుచు నెఱుంగనిరీని మాటుమోమునఁ జెంతఁజేరి నిలఁజుఁ
గట్టుకొం గెడలించి గట్టునల్లలన గంభీరనాభి క్రేగంటఁ జూడఁ
జెలియరావే యని చెయివేయుఁ జీకటిగాంచి నీవాయంచుఁ గడకుఁబోవు

తే. నెదురెదుర చూచు మందల కేగియున్న, నేలకావైతివని దూఱునానిఁజూచి
యతనిపల్కులై చెవియొగ్గి యాలకించు, వలపునను రాధ కృష్ణనివలకుఁ దగిలి.

తే. మాధవుఁడు రాధ నీరతి మరులుకొల్పి మఱియు గొల్లమిటారుల మరులుకొల్పి
నారజపువన్నెఁ బెట్టుదు ననుదినంబు, నీధిలోపల విహరించు వేడ్కమీఱ. 62

చ. మునిమునిచీకటి న్నడువ ముంగిటవాఁకిట నైన నొంటిపా
టున నడయాడు జవ్వనుల డొంకక పయ్యెదయైనఁ జట్టయై
నను జడయైనఁబట్టు నెఱనవ్వనఁ గృష్ణఁడులోఁగిరేసి గ్ర
క్కననొకచోటుఁ జూచుకొను గాదనినక వెడలుక హుటాహుటిన్. 63

సీ. జలుఁగుఁబయ్యెదజాఱఁ జెక్కులచెమరూరఁ గనుతెప్పయడక చూడనిమిటారి
చెలియచెక్కునను దోచినకృష్ణవదనంబుఁ గూర్తిమీఱఁగ ముద్దుగొనువనిత
పులకండములుగుల్కు బొచ్చుచుమోవికిఁ గ్రక్కిల్లిప్తింగని కుందరదన
వైడికంబంబునఁ బ్రతిఫలించినమూర్తిఁ గొఱిటఁజేర్చి చొక్కనిలతాంగి

తే. కలుగనేరదు రేపల్లెచెలులలోన, గురుజనంబుల కలికి వైకొనరు గాని
కరఁగరే చంద్రగనుచంద్ర కాంతమణుల, బోక గోపాలరాయనిఁ జూచునపుడె.

తే. డిల్లమునఁగృష్ణమూర్తియన్నొత్తినటులు, సంతతంబునుజెలువొందజంద్రముఖులు
తన్నిమన్నైకచిత్తలై ధ్యానయోగి, వరులవలె జొక్కుదురు పారవశ్యమునను.

సీ. అప్పునేఁజెల్లె మాయ త్రచూచినఁగొట్టుఁ బయ్యెదవిడర గోపాలరాయ
యోరి నాగుబ్బల గోరజీరకు బోర నీకుఁమ్రొక్కెద యశోదాకుమార
యపులేర మంచివాడవు గంటునేతురా వాఁడెఱవై నవనీతచోర
చెల్లఁబో నడివీధి నెల్లవారును జూడ ముద్దాడవత్తురా ముద్దుకృష్ణ

తే. యంచు బ్రక్కను బవలించుమించుబోండ్లు, నిదురమబ్బునఁబగలిట్లు ఇదురులెల్లఁ
గలవరించిన నాసంచు తెలియలేదు, పనులఁగాచిరి కాన తత్పాణివిధులు. 67

ఆ. పనులు నేయువేళఁ బాటఁబాడెడువేళ, నాటలాడువేళ హరినెకాని
యస్యమెఱుగఁ రెండు నలగోపనతు లేమి, నోమినారొ తొల్లి బాములందు. 68

సీ. అదిగో కృష్ణఁడు వచ్చెనన నెంతఁబయ్యెన పదలివత్తురు తలవాకిభులకు
యమునసీళ్ళ కటంచు నరిగి మాధవు వేఱునాదంబువిందురు మోక మలరఁ

నిలేనివని పెట్టుకొని నందమతుని కేహమున కేగుదురు నూతారుమాటలు
అనిబుర్రమునఁ జెంతలవారి నెఱుంగక కులుకుడు రాశౌరికెలన నిలిచి

తే. మృదువుకానిచే కీలుబొమ్మ లనఁగ, నమృదంబునఁ బనిగావుకొమ్మలట్టు
లెత్తి నడయాడుదురు సంతతమ్ము మాన, సమ్ము వెన్నునియందు మగ్నమ్ము గాఁగ.

క. ఈతైవడిఁ గృష్ణుఁడు వ్రజ, కోకిలవాణులను మరులుకొల్పె మనోజ
వ్యాకలితలైన వారలఁ, జేకొని శ్రీ డింపఁదలఁచి చిత్తములోనన్. 70

మ. కమలావల్లభసౌఖ్యకాయ నికమాగచ్ఛన్వచోవల్లభా
శ్వ మణీస్వాగతికంబు శైవసుహృత్సైర క్తికింబాపగో
ద్యమ మాశ్చర్దిక మంగభూవిజయయాత్రావావదూకంబునై
కమనీయంబుగ మించె నంతట శరత్కాలంబు భూపాలకా. 71

తే. ఆశరత్కాలమునఁ బూర్ణిమావసరము, నందుఁవిభాతెఁజండ్రోదయంబుమీతెఁ
దనరె నిరుదెసఁ గెంజిగి ధవళరుచియు, గీరహయుని ప్రతాపసత్కీర్తులనఁగ. 72

మ. స్తరతేజంబు జనించె నించె వివి సచ్చక్రంబు చక్రంబు దు
స్తరమోహాభి భ్రమించె మించె దుహీనాసారంబు సారంబులొ
నరవిందంబులు తీరెఁ దీరెననెఁ గల్వారంబు హారంబుడాలొ
నెరయక వెన్నెలమించె మించె విటసందేశంబు దేశంబులన్. 73

సీ. ఆట్టివన్నె లలోన యమునాతటంబున ననిచినశృంగారవనములోనఁ
బారిజాతముక్తింద మారుగెల్పినభంగి నంగుమీఱఁ ద్రిభంగి యగుచునిల్చి
పదముపై వేటొకపదముంచి బాళువావన్నె దుప్పటి వలెవాటుమించ
సాచీకృతానన జలజాతవేణురంధ్రములయందుఁ గరాంగుళము లమర్చి

తే. ప్రాథమీయంగ మదనగోపాలమూర్తి, గానమొనరించె నలతానమానములకు
మానములుపీడ గోపికామానవతులు, గీరికాదూతికానమానహితలగుదు. 74

సీ. కెంకేలజలపాత్ర గీలించియెలదోట త్రోవగా న్యులదూఁటెనొకతె
* యత్తయెక్కడి కందు నడుగి నెక్కడకిలేదిదిగో వచ్చెననంచు నేఁగెనొకతె
పొరుగింటనుండు మాపొరుగింటి పడుచును చూచినచ్చెద నంచు లేచెనొకతె
మంచినీళ్ళకుఁబోయి మఱిలవచ్చెననంచు వేడ్కమీఱఁగ నేఁగె వెలదియొకతె

తే. త్రోవలో తోడికోడలు పోవఁజూచి, యేడకేయన్న నదియు నీవేడకన్నఁ
గూయకుమటంచు నిద్దఱుఁగూడి తోడి, దొంగలై పోయి రాగోపధూర్తుకడకు.

చ. కడవెఁడువేడినీళ్ళ జలకంబు కమ్మనిపాలు వంటకం
బిడినభుజించి నాథుఁడు శయించిన వీధెము వేసికోక యు

* కోడెలు విడిపించుకొనె నంచు వాకిటి మఱుదిహరికంది జరగెనొకతె

మఁగడు నిద్దరవోవ ముచమించుకనద్దు గాకృష్ణ దిగజాణి కదలెనొకతె,

ప్పుడె నిదురా యటంచు నొకభోటి హసించుచుఁ దల్పుమూసి వె
ల్యడియె ముకుందు డున్నెడకుఁ బంచశిలీముఖచంచలాత్మయై. 76

సీ. మొగములొఁ దేటలేనగవునీ డెముకెంపు పెంపునిప సమ ర్తపెండ్లికూతు
లనువొంద నీరువట్టినమేని తళతళల్ దిలకింపఁ దోలుచూలుతలిరుఁబోండ్లు
పనదేరు పసపుదువ్వలువ కాటుకబొట్టు వింతచెల్వూన బాలెంతరాంధ్రు
గమకపుగుబ్బు లంగములలో నుదుటునిచ్చలు ప్రేమగల నిండుజవ్వనులును
తే. మఱియు ప్రేవల్లెలోనున్న మందమంద, గామినులు కామినులు కీరకాండకాండ
కుసుమదోదాయమానమానసముతోనఁ, 'దోనఁదన్న'ందపుత్తుండు తోననగుచు.

తే. ఏలవచ్చితి రీవేళ బాలలార, యనినఁ గొందలు ప్రాధరాకాబ్జముఖులు
కృష్ణ నిన్నేలవచ్చితి మిట్ట మరుర, ఇంబునందన నందనందనుడు వలికె. 78

క. మగనాంధ్రు మీరు మిమ్ముం, దగిలి రఘుంచటలు నాకు భర్తవె నేనా
వగకాడుగాను బొందో, మగువలు మీకైన నట్టిమార్గము దగునే. 79

మ. అనినఁ గన్నెలు చిన్నవోవ నగి ప్రాధాంభోజపత్రైక్షణ
ల్విన మేమంటివి కృష్ణకృష్ణ శువురా వేసాలు మాతోడనా
యనరా దింతియకాక కన్నయపుడల్లా తప్పదండాలువె
ట్టిన మాసామివి నీవకాక వలపంటే వచ్చెనా బింకముల్. 80

కా. కానీ పోదుమె పొద్దుప్రాప్తిని ను వేడ్కన్నీవు ప్రాథింపఁగాఁ
బోనీపో మనవాడుగా యనుచు మాపుణ్యానకున్ వచ్చితే
కానంజాలక ఘర్మకాస్త్రములు వక్కాణింపఁగాఁ బోచ్చినా
వానే కాక మతేమిప్రాది కడులెస్సాయెన్ యశోదాత్తబా. 81

మ. దినముం జేష్టలచే గరంచఁగను బాలివ్రత్యధర్మంబుమే
మెనయంజాలుదు మెట్లుగా నదియుఁ గాకేనాడు కాలిందిలో
నను నీరాడఁగ వస్త్రముల్లొనితో యానాడే జనెన్ లజ్జయ
న్నను గోపాగ్రణి యేమిచేసితిని నానాడేల నక్షరూరఁగన్. 82

చ. అనవుడు నన్వి యన్వికనీతాంబుజనేత్రలు నీవెటుంగవే
కనికని యుండి బిత్తలియె గట్టుకు రమ్మని చేతులెత్తి మొ
క్కిన చనకాళుఁబోరి తిలకింపవె మర్తములెల్ల నెట్టిసీ
మను సతులట్లు సూపుదురె మాయెడఁ గల్గెనుగాక మాధవా. 83

తే. అనిన నింతియకానె పద్మాక్షులార, దృష్టిదోషంబు పనిలేదు తెలియకేను
జెనకీతినెగాక నన్నుజూచితిరె చూడ, వల్లవుండగాని నేమీకు వల్లభుండనె. 84

సీ. అలినేటి నీవెకావా గుబ్బపయఁ జెయివేసిన జెయి దట్టివేసి చనుట
పనబాక్షి నీవెకావా మోచియాన వచ్చిననెమ్మొగం బోర చేసికొనుట

యంగనసీతావా వేణీపట్టినఁ బెనఁగినాచెయి విడిపించుకొనుట
అబ్బాస్య సీతావా వెన్నఁ జేరినే కన్నులు మూసినఁ గనరుకొనుట
తే. వలపులేదేమొ నల్లనివాడ నగుట, నటులనేల పలివ్రత లగుదురింటే
యదియె ఘంచదిసౌఖ్యంబులందునిందు, జెందుటకుమంచికార్యంబుఁ జేసినారు.

ఉ. చిత్తమెలర్చగా మగల సేవలానర్చక యిట్టివేళలన్
వత్తురె మెత్తురే పరులు వంశమువానికి గానిదెత్తురే
చొత్తురె జారవిద్యలకుఁ జూచినపెద్దలు సాగనిత్తురే
యుత్తమశీలలార ¹ననుదూఱక మీశరణంబు లొందుఁడి. 86

మ. అనినం గాంతలు దృష్టిదోషములు లేవా ధర్మము ల్పల్కునీ
పనినం బాలును సృష్టిదోషములు లే వత్తైన బల్లిగ్గనన్
నిను సేవింపము గాని యుండునెపుడున్ నీయందె మాచిత్తము
త్పెనఁగన్ వల్లవచక్రవర్తి వివచాభేరంబునం జూడఁగన్. 87

తే. రూఢి శృంగారరసమె యీరూప మగుట
శ్యామవర్ణుడ వాడు గాదనఁగనేల
యెఱుఁగుదుము నిన్ను మమ్ము నీవెఱిగియుండు
వేలయీవట్టిజోలి యీవేళ గృష్ణ. 88

సీ. ధవసేవ ధర్మ మంటివిగదా నీవె మాధవుఁడవుగావె కందర్పజనక
వంశంబునకుహాని వచ్చునే చేపట్టినాపు వేడుక వేఱునాదలోల
కనిన నిత్యానంద కాముకులైచ్చరే తగులుచేసిన నమృతస్వరూప
యాత్మవివేదనం బొఁగాకమాభక్తి జారత్వమే భక్తపారిజాత

తే. కలరె సర్వనియంతను గాదనంగఁ, దగినపెద్దలు జగదద్భుతప్రభావ
శరణ మెయ్యది నీపాద జలజయుగమె, శరణ మగుఁగాక గోపాలజనశరణ్య.

వ. అని మఱియు నిట్లనిరి. 90

సీ. నటియింపవా విషానలఘోరఘాత్కార కాళీయాహిస్సటాగ్రములయందుఁ
గబలింపవాజ్వలత్కాలానలజ్వాలికాక్షీలలోలదావానలంబు
ధరియింపవా మహీధరవైరిముక్తాశ్చ వర్షదుర్ధర్ష గోవర్ధనంబు
మరలింపవా వార్ధిచరభటానీతతల్లోకగామినినందు లోకులెన్న

తే. మఱియు గలవెన్ని యెన నీమహిమలెన్న
సులభమా మాకుఁ బరపురుషుండ వగుదు
ననఁగ నినుఁగొల్పెదము నేడు కరుణజూడు
మేల మమ్మింత సేయఁ గోపాలరాయ. 91

¹ చనుదూరక మీశరణంబులొందఁగన్,

క. గాయకునకు మోహింపుదు, రేయెడ స్త్రీలనుచుఁ దెలుపదే శ్రుతగావో
గాయకుండ వేముగామో, తోయజనేత్రలము వట్టి దూతమిటికిన్. 92

క. చిక్కులఁ బెట్టిన బోమిక, నక్కున గదియించి తారహారావళులం
జిక్కులఁ బెట్టక యనుచుకై, మక్కువఁ బైబడిన యదుకుమారుం డంతన్. 93

సీ. అలమఁబోయినఁ జేతికందని చిన్నిగుబ్బలబాలల వికాసబంధములను
దిమిరంబునిండుప్రాయము మోహనాంగులఁ కెరలించియుపరతిక్రీడనముల
నగవులనఖరదంతక్షతంబులఁ దెల్పు ప్రౌఢల బహుచిత్రబంధములను
జాతిస్వభావ చేష్ట లెఱింగి తత్తత్కృతాస్థితు ల్లరఁగించి లలితగతుల
తే. నందఱికి నన్ని రూపంబు లందిపొంద

దత్తుండయ్యను నొకవినోదంబు గాఁగ
నిరువురకు మువ్వరకు మఱి నేవురకును
బడుకయిచ్చుచుఁ బెనఁగె గోపాలుండపుడు.

94

ద. అలయవాకింతయైనఁ జెమటంటదు చెక్కుల మించి యూర్పులం
బొలయవు చాలుఁబాలు నిక బొద్దునఁ వెందఱు వచ్చి వేడినం
గలయక నీవుదేవుడవు గాక మనుష్యుడవే యటంచుఁ బ్రే
మలననిరింతులాహరిని మన్తధకేళికమించు లాహరిన్. 95

తే. పాలుచల్లాఱఁ బెట్టి యావేళయింత, పాలుమాలిక రాఁగ రాధాలతాంగి
పవ్వలిం చెనో లేదో గోపాలగీతి, చెవిని బడ నుల్కి పడి లేచి శీఘ్రమునను.

క. పాలని మజ్జిగలోపలఁ, బాలునితోడంటువెట్టి శ్రమచే నిదురకై
సోలెడిగృహజన మదియే, వేళయనుచుఁ బడుకయిటఁ బ్రసేరించి తమిక్. 97

సీ. ముంగొంగు బంగారు చెంగావి యటులుండ జిలుగువైతాణి దువ్వలువ గట్టి
సంపెంగలటులుండ జాజిక్రొవ్విరిదండ మెండుగాఁ గీల్పడనిండఁ జుట్టి
కుంకుమపంకంబు పొంకంబుగానుండ గిబ్బిగుబ్బల మంచిగండమలఁది
కళకు ప్రాగెంపుచెక్కడవుసామ్యులటుండఁ దెలిముత్తయింపు సొమ్ములు ధరించి

తే. సొగసుమీఱఁగ వెన్నెల సోగయంచు
గాందువారలు శ్రమయ శృంగార మెనయఁ
బండువెన్నెల నొకయింత భయములేక
రాధ వెలువడె గోపికానాథుకడకు.

98

ఉ. తోరపుగుబ్బజక్కవలతో వలతోదన నీలజాలముల్
తూత్రడివేణిఁజాక చకితోచకితోరు మృగంబులం బొదల్
దూఱఁగఁజేయుచూపరహితో రహితోర్జితగంధ కేళికై
దూరము సేయువానసలతో నలతోయజగంధి వచ్చుచున్.

99

తే. పొగిడ్డుముడ్డులకూఁతురియొద్దితోటఁ గన్పె మూపులక్రీసిడఁ గలువరాచ
చలువతాతిన్నెవై జాశయ్యమీఁద, గోపకాంతానహస్రము ల్లాల్వసేయి.

ఉ. ఒక్క తెగుబ్బవై నొరగి యొక్క తెయూరుల నంపు సాచి పే
ఱొక్కతె వీడెమీయ మఱియొక్కతెవీవన వీవ బత్తితో
నొక్కతె వైఁటఁజెక్కు చెమరొత్తఁగ లీలరతాంతతాంతుడై
వొక్కెడు కృష్ణ దూరమునఁ జూచి గిఱక్కున రాఘమధ్దుచున్.

101

సీ. సింహరుపండువెన్నెల కాకటోర్వక యెలమానిషిడల నిలిచినిలిచి
కలకలపల్లు చిల్లలపల్కు వినలేక చెవులనంగురములు చేర్చిచేర్చి
చల్లనితెచ్చెర లై న్నఁగఁజాలక జలుగుఁబయ్యవఁచాటు చేసిచేసి
హృదయంబు భేదించు మదనాశుగములకుఁ దప్పించుకొనలేక తలఁకితలఁకి
తే. ధవవియోగదవాగ్నిచే దాళలేదు, సాహసము పడ్డుఁబంట సహజముగను
గంజవనలోలయగుచుఁ దత్కంజలవన, చూతవనమండలాగ్రంబుఁజూచునపుడు.

క. అప్పుచ్చు తెగువ యేటికి, సమ్మతి సీవిభుఁడువచ్చుఁ జయ్యననుచుం
గొచ్చుపయినుండి కొచ్చు కృష్ణున నొకచిల్లవాగ్నిఁ బ్రపుడముమీఱన్.

102

క. చిలుకా పక్షము నాపైఁ, గలిగెనె నీకైన ననుచుఁ గరమునను నుతె
క్కలు దువ్వుచు నొక్కపూబొన, జలజాఘని దూఱుకొనుచు సతియున్నంతేన్.

సీ. అదియెవ్వరే రాఘ యాఁగదా యిందల వచ్చెనో హరిఁబిల్వ వచ్చెనేమొ
యీవేళ నొంటిగా నింతదూరమువచ్చునా యశోదాదేవి యంపభోలుఁ
గాదుగాయిదియేమొ కలదుపో దోసమే యటువలె నుండురా యంబుజాక్షి
యొక్కడి దోసమే యెవ్వతె వలవదె వనజనాభుని చక్కదనము గనిన

తే. ననుచుఁ జెలులాడఁ జూచి యిట్లాడనేల, పిలువవచ్చుట నిక్కంబు తెలిసివత్తు
మీర లిటునిల్లుఁడని నిల్చి శౌరివెడలి, యల్లపూజాద కడఁబొంచి యాలకింప.

తే. చిలుక శ్రీకృష్ణదేవుండు చిన్ననాట, నుంచినాపయిఁ గడుఁజ్రేమ నుంచినను
చెలఁగి యెన్నైన జేష్టులసేయునకట, యేలలేదాయె నొక్కొయాహాలినేడు.

సీ. వెనుకపాటునవచ్చి వెడఁదకన్నులు మూయుఁ జెలిపేరు చెప్పిన జెలఁగినవ్వు
చెలులెవ్వరైన వచ్చెనరు పోపొచ్చున్నఁ బడుకయిచ్చునికొంగు పట్టితివియు
నలతోటలోన నన్నలయించి కొనిపోయి విడువక నగుచు సీవిక సడల్చు
నెడరైనతావున నెదురైన నన్నఁగిపోనీక వాతెఱఁజేసెలాను

తే. సిగ్గుప్రతిబంధమై యంత సేయనాదు, కోక్కెయ్యాడేఱదయ్యోపీ హర్మియెంత
యరసియుండు యశోదాదు లైనవారు, నెనరుకలిసిని గనిపించుకొనరుగాని.

ఉ. ఒకనాడొంటిగఁ గేళికాగృహములో నుండంగ శ్రీకృష్ణుండే
టికొ నేఁబోయితిఁ బోయినం జెఱుగుఁబట్టెం బట్టినం గొంగుడి

- యకు రావచ్చున రెన్నరైననని మల్లాడంగ నావేళనే
లకొ యే తెంచి యశోదచూచి చనె నుల్లాసంబు సంధిల్లంగన్. 108
- క. అది మొదలుగ ముదమున నా, సుదతీమణి నామొగంబు చూచిననగుడా
నిదియేలనినను నేమో, పెదవిగదలనీక తెలుపుచు బ్రయసఖతోడన్. 109
- సీ. హరి జేరవచ్చుచో నట్టే నేజూచిన బడతులంగనుగీటి కడకుఁబోవు
నందుడదేమన్న నవ్వుచు మీకేల పొమ్మంచు నొకవేళ బులిమిపుచ్చు
నొంటిగా నున్నచో నొక లేనిపనిచెప్పి కమలలోచనుని చెంగటికి బంపు
వనితనీచే గాని వల్లడు మాకృష్ణుఁ డనినన్నుఁ బనుపు భోజనమువెట్ట
తే. గంధమైనను విరులైన గానివిడియ, మైనబంధై ననాచేతఁ గానివేత
యొకరిచే నంప దేనెంత యొడ్డికొనిన, ప్రేమవేడు యశోదయదే మొయెటుంగ. 110
- ఉ. నవ్వుచు మాయశోద యొకనాడు విలాసిని యాగృహంబులోఁ
బువ్వులు దెవ్వుటన్న నటబోయెడిచో హరి గుబ్బులంటరా
నివ్వలికేఁగుదెంచిన నదే విరు లేవియన్ యశోద నేఁ
బువ్వులుగాన నందనిన బోటులు హాస్యము నేసిరయ్యెడన్. 111
- చ. హరియొకమాపునక జలకమై కురులార్చంగ జీనిజాళువా
సురటి యొసంగి చేతికి యశోద చనెం దమి నేను వీవ బం
గరునునుజెక్కులం జెమట గ్రస్తుట సాత్త్వికమా తెటింగి యో
గురుకుచ నీకింకనిసరికొమ్మనె శౌరి దరస్మితంబుగన్. 112
- చ. తిలకము దిద్దుచున్న సుదతిన్న గఁ దిన్నంగ నీవుదిద్దుమా
తిలకిని యవ్వుకుందునకు దిద్దెడిచోభజమూలకాంతి క
న్గొలఁకుల జూడ నే నెఱింగి గొబ్బున గేలులు వంపఁ దోడితో
య్యలు లదియేమటండ్రు వశమా వినుతింపఁగ వ్రీడమున్లుచున్. 113
- ఉ. హరితో నేనొకవేళ నొంటిమయి మాటాడంగ నీళాకృశో
దరి తానత్తఱి బొంచిపొంచి కన నంతక శౌరిహు మ్మన్న చో
నగురు న్నే నటు చిన్న దానిపయి నేలా యింతకోపంబనక
దరహాసంబున నెంతలేదను జగన్నాథుండు నాపైఁ దమిన్. 114
- ఉ. ప్రేమము నిచ్చు నిట్లు వలపించి ననుంగికురించి యుప్పుడీ
భామలతోడఁ గూడుకొని భావములో నను నెంచఁడీవిధం
జేమనిచూచుదాన నొక నవ్వు రెటుంగుదు రి యధర్మమా
కాముఁ డెటుంగుఁగాని చిలుకా కలకాలము తన్నె నమిలిన్. 115
- క. అని మంచిది రావలె గద, యనికోపము మీఱఁ నేమొ యనఁబూనినచో
నిను నమ్మినాడ రాధా, యని హరి కౌగిటనుజేర్చ నది గని యలుకన్. 116

తే. వెనఁగి విడిపించు కొనుచు నబ్ధిసరుహాక్షి
మంచివాడవు పొమ్మంచు మాటుమొగము
నేసికొనియుండ నేమి చేసితిని నేర
మేలనే యల్కు యనుచు గోపాలవిభాఁడు.

117

సీ. బారికి న్నైరకాయ బటువుగుబ్బలుమీఁద గోరుంచునీయవే కీరవాణి
తభకుబంగారు నిద్దాచెక్కుటద్దాలు ముద్దాడనీయవే ముద్దుగుమ్మ
కండచక్కెర పానకము గుల్కు కెమ్మోవి గంటిసేయఁగనీవే కలువకంటి
తొలుకాటు మెలుగుతోఁ దులమాగునెమ్మేను గాఁగిలింపగనీవే కమలవదన

తే. పైఁటచాటేల చేసెదే పద్మగంధి, మోము ద్రిపైదవేలనే మోహనాంగి
సారెజంకించె దేటికే సారసాక్షి, యేల మేనోసరించెదే యిగురుబోణి.

118

క. నాళికశరుఁడు సుమనో, నాళికము నేయఁ దాళ వచచంద్రకళా
ఫాలా బాలా యీలా, గేలా చాలా నలంచ కిర నేలగదే.

119

క. అనివేఁడుచు నేరంబిది, యనిమోహక యలుగ నేమి యనియెద నేడే
చనియెద నని యివలికిరా, వనితామణి పిలువ కేలవచ్చితి వనినన్.

120

చ. వనజదళాక్షి యెచ్చటికి వచ్చితి పిల్వక ప్రాప్త్యవోక యే
వనమునఁ బాటపాడినను వల్లవ కామిను తెల్లవచ్చిరి
తనుచునుఁ జేర నీవునను దారున గన్గొని వారిఁబాసిక్ర
న్నన నిటువచ్చితిం గలదె నాయెడనేర మొకింత యేనియున్.

121

తే. అనినఁ జిలుకయుఁ గలికి నీవపుడు చూచి
మగుడు సాహసమెఱిఁగి నీమగఁడు వేగ
నన్నుఁగనుగీటవచ్చి క్షణంబులోన
నీతెగువ మాన్పనేయనఁ గృష్ణుడపుడు.

122

తే. కాక నామీద నేరంబు గలిగెనేని, యిదిగో నామేను నీవేణి యిదిగోవలయుఁ
లీల దండించు మంచు గోపాలవిభాఁడు, గీలుజడఁగేలు కంటియ బాలనగియె.

వ. అంత.

124

ఉ. వెన్నుఁడు సంతసించి మనవేడ్కకు వెన్నెల తెన్నగాఁగఁ గ్రే
గన్నుల చిన్ననవ్వు దోలఁకం దిలకించుచు నిగ్గులాడు న
క్కన్నయ ద్రాక్ష చప్పరము కప్పని శయ్యకుఁదార్చియంక నీ
మన్నెలకొల్పి ముంగురు లమర్చుచుఁ జెక్కిలిముద్దులాడుచున్.

125

తే. మోచి తనకిచ్చి కనుఁగవ మూసికొనిన, బాళిమీఱంగఁ దేనియ గ్రోలిబాల
సొగసుకాఁడింత యజకంటఁబొచ్చెనేని, మానుమరలంగమోడ్చిన నానఁబూను.

ఉ. చుక్కెరమోచి యానినను జన్నులఁగ్రొన్నెల వంక లుంచినం
డెక్కులుమించ నొల్లమి నటించఁ బెనంగును నింతెకాని యా

- చక్కనిసామి లోఁదొడల చక్కెఁ జాటుక్కన గోటనొక్కినం
బొక్కిమిటారి సొమ్మసిలుఁ జూపు కరంగుట సాటి చెప్పఁగన్. 127
- చ. వలపులు రేచి గోలయని చల్లఁబుఁ డల్లనఁ గెలిసల్పుచో
మెలఁతుక నిబ్బరంపు తమిమించగఁ జేతులుద్రిప్పికొంచు న
చ్చెలుపుని మందవేగము హసించుచు వెళ్లజటచెం గరాగ్రసం
కలితసువర్ణకంకణము ఘల్లన వల్లపుగుండె జల్లనన్. 128
- మ. గళనాదంబులు దత్తఱించుచును సీతార్కంబు రెట్టింపఁ జె
క్కులపై స్వేదము గ్రమ్మ సొమ్మసిలి తఱ్ఱుకమేను వాల్చిన్నద
మ్ములుసోలక మృదులోరుపు ల్పెనఁచుచుం బూఁబోణి గీనోక్తులం
జెలుపుస్వేద రతాంతమంత సడలెక శ్రీకృష్ణుడు వేడుకన్. 129
- ఉ. నురతాంతంబున తాంతయై తరుణి మించు ల్లుల్కుశ్రోణి న్నిజాం
బరమొక్కించుక వైచి యొత్తగిలఁ బ్రేమంగృష్టఁ డొయ్యారిబం
గరుచెక్కు ల్లనచేలచే దుడిచి సింగారంబు గావించి క
ప్పరపుక వీడ మొసంగె నంత నలరెం బూఁబోణి విశ్రాంతయై. 180
- వ. అంత. 181
- మ. తిలిరుక మోవిని గడ్డులేదనెడు నిద్దాకెంపుచిన్నారి చ
న్నులపై నన్నపుక్కిన్నెలలెలయ వెన్నుండిచ్చు కైదండతోఁ
గలకంతీతిలకంబు వెల్వెడలి రాఁగాఁ బల్లనై యామునా
నిలముక మెల్లనవచ్చెఁ జెంగలుచునానెత్తావి వైడల్లుచున్. 182
- తే. అంతఁ గృష్ణుడు రాథాలతాంగిఁజూచి, కంఠె యుత్పలపత్ర సంత్రాంత మగుచు
నీనితంబంబునలె మించె నీరజాక్షి, యనుచు యామునవైకతంబున వసించి. 183
- సీ. బప్పుగావిరులతో నొరగొప్ప ఘటియించి బటువుముత్యాలపాపట యమర్చి
తావిపన్నీటిచే దడియొత్తి మోమున సొగసుగాఁ గవురంపు చుక్కదీర్చి
చిరుగోటితాఁకులఁ జిమచిమల్లానుచెంప సంఘి కుంకుమగంధ మందపటిచి
చెక్కులమకరిక ల్చిత్రించి పాలిండ్లఁ జెదరినహారము ల్చిక్కు దీర్చి
- తే. కటినిబురుసా చెఱగుచీరగట్టనిచ్చి, సొంపుమీఱ నెగాదిగఁ జూచి ప్రేమ
గడలుకొన శౌరి నిలువనఁ గౌగిలించి, మోహనాంగిని జెక్కిలిముద్దుగొనుచు.
- తే. చిలుకతో నన్ను దూరుచుఁ జెలుప వెనుక, నలిగి యేమని గడఁగితి వనిననేమి
లేదనియె రాధ యెటువలె గాదులెలుపు, మనుచు గృష్ణుడువేదసిగ్ధునలతాంగి.
- ఉ. వచ్చినయప్పు డేననుచు వాకొని గ్రుక్కగ చాన యేటికొ
మచ్చికచెల్పుమంచు హరి మాటికి వేడిన సిన్ను బాహులం
జెచ్చెరఁ బట్టి క్రిందుపడఁ జేసిమచం బఱఁగింతు గట్టిగాఁ
దచ్చెనవైనఁగంతునకుఁ దప్పదునంచుఁ బ్రతిజ్ఞఘానితిన్. 186

మ. అనీనక రాధహాసింప యింత యలుకా యారౌర నామీంద్రనై
నను నీకోపము తీర్చుకొ వుటులనైనక వీడుకోపంబు దీ
ర్చనె భావించు నటంచు వేడుకొనుచుక రాధావధూరత్నమో
హనపుంభావకభావిలాసముల నబ్జాతుండు హర్షింపంగన్.

187

క. ఆరాధాధరమధురను, ధారస ధారాతిదర్శితస్వాంతమునక

గూరిమి రమణుండు దమునిమి, జేరమి నేరయిగ నచటిచెలియలు కలంగన్.

మ. ఇదిగో వచ్చెన నంచుబోలు యిదియేమీ రాండు కృష్ణుండు ర
గదరే చూతమటంచు నంగనలు రంగద్రత్న మంజీరము
ల్లదలం గుబ్బుల వచ్చువల్పొదల సింగారంపుఁ గీల్గావ్వలం
బొదలం దువ్వెదల్లెఁ బూఁబొదలనెవ్విం బల్లరుం జూచుచున్.

189

చ. ఒకపాదరింటిలో నలిమ మొక్కటిగాంచి యిదేమి చెల్లనా
యకుండు విశేషబంధముల నంగనఁ గూడినపొల్పు దెల్పు రే
వికసితజాతిశయ్య కడువేడుకమీఱంగ రాధఁగూడియే
డకొచన నోపు నిక నకటా శకటారిని నవ్వువచ్చునే.

140

నీ. గట్టిగాఁగిట్టడఁ గట్టివేయక మున్నె మోసపోతిమి గదా ముగుదలార
గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁజేర్చు కొని విడువకయుండ నేరమైతిమి గదా నెలతలార
మనచేలచెఱగులాతనిచేల ముడిగొల్పఁ దెలియమైతిమి గదా చెలువలార
యొకతెపై నొకతె మానకసూడి యలయింప నేరమైతిమి గదా నెలతలార

తే. యెవ్వ రెఱుంగుదు రింతలో నిన్నివగలు
సేయుటలు దక్కె. గాయని చెలఁగియుంటి
మొంత గృహుని వెతకెద మింతననుచు
వెతల మతితల్లడిల్లి యా ప్రేతలెల్ల.

141

నీ. లత వెనంగొను తమాలముఁజేరి యచెరాధికాకృష్ణు లని చేరి కనుచుఁ గనుచు
శారికకృష్ణకృష్ణ యటన్న నచె కాంత శౌరించిల్పె నటంచుఁ జనుచుఁజనుచుఁ
జాటున బర్హి పింఛముఁజూచి చెలికొప్పహరియూనుండింఛమో యనుచుననుచుఁ
కలరవంబులు వల్ల లలనామనోహర ఘనగళధ్వనియంచు వినుచువినుచుఁ

తే. దరువుదరువును బొదఁబొదఁదెరువుదెరువు

నైకతమునైకతమ్మును సారెసారె

యరసియరసి ప్రజాంగన లందునందు

మఱియుమఱియును వెదుకుచు మమత మెఱయ.

142

నీ. నెవిలిపించెమువాండు నెఱిమించుసరిమించుగరమించుకాంచనాంబరమువాండు
వేణునాదమువాండు విను గెంపు నునుగెంపు గనుసింపు కౌస్తుభ కాంతివాండు

- మొగులుచాయలవాడుమురి పెంపుగరి పెంపుమఱిపెంపుగరివిశ్రమములవాడు
వెడదకన్నులవాడు విరిపువ్వుసరికొవ్వు చిటునవ్వు కమ్మాని జలుకువాడు
తే. సారఘనసారచందనచర్మవాడు, కాంతతిలకాంతమాభిభాగంబువాడు
మారసుకుమారసౌందర్యమహిమవాడు, మాధవుడువచ్చె గానరేమల్లెలార.
వ. అని మఱియు నగంబుల ఖగంబుల మృగంబుల నడుగుచు నడుగుచు జలు
క్కును వెన్నెలబయిల్ల నల్లభాయల్లకభరంబునం దల్లడిల్లుచు హల్లకీభల్లకృపా
ణులకు లోడి వల్లనవల్లవపాణు లల్లనల్లనం జనిచని. 144
- క. కందళదింపీవరని, ప్యంధితమకరందబిందు సందోహపరి
స్పందామందానందా, లిందమిలిందవ్రజం గళింపజ గనుచున్. 145
- మ. యమునా నాయము నాకు గాదనక పద్మాక్షుండు మమ్మీనాం
తమునక స్వాంతమునం దొకింత దయయైనక లేక యేడించి న
ప్రమదుండై ప్రమదంబుతో నరిగె జాపకలేవుగా దద్వియో
గమునక భంగమునందె మాధృతు లనంగిప్రేక్షి రూఢింగనన్. 146
- తే. భూరికారిన్యత్కుచంబులను బోలి, యవనిబుట్టుంగ నట్టి దోషాప్తివలన
నబ్బచక్రంగకరసంగ మభిలషించి, నగచెదరు మీరు నిటచక్రవాకులార. 147
- క. అనుచుక వెదకుచు జనువో, వనజాప్త సుతానితంబ వైఖరి బటువై
నునుండెలివెన్నెల చెలువుం, దనరిన యొక విపులపులినతలమధ్యమునన్. 148
- నీ. విరవాదినరులతో వెడజాటుసిగతోడఁ గమ్మకస్తుతిలికంబుతోడ
మోవివైడిలికించు మొలకనవ్వులతోడఁ గలితనాసామాక్షికంబుతోడఁ
గండమండలచలత్తుండలంబులతోడ రమణీయతారహారములతోడ
ఘనకటితటబద్ధకనకాంబరముతోడ నవరత్నమయభూషణములతోడ
తే. నిఖిలఘననైకమోహననిరుపమాన, మానితాకారరేఖానమగ్రగరిమ
నమరు మన్తఘనమన్తఘం దై నకృష్ణం, డంబుజాతుల మ్రోల బ్రత్యక్షమయ్యె.
వ. అప్పడు. 150
- ఉ. చక్కనివాని బోధనిధిసాధుతపోధనచిత్తస్పృత్తికిం
జిక్కునివాని బ్రహ్మశశిశేఖరముఖ్యుల కైన దృష్టపం
చెక్కనివాని సంతతసమేధికభక్తికి కాని యేటికిం
జొక్కునివాని మానధనచోరుని శౌరిని జూచి కామినుల్. 151
- క. మనమానధనము దొంగిలి, చనుచోఁ ద ధ్లోహమునను జరణంబులురా
కనిలిచె విడిగోగృహ్ణం, డని యవ్యభూ శేర నేఁగి యంగనలెల్లక. 152
- నీ. ఏకుందరదనరా యాకమ్మకమ్మావిచిగురాకు నజ్ఞా నజ్ఞాగను గఱచె
నేగుబ్బలాడిరా యావెడందయురంబు గుచ్చుచో గుబ్బలగుమ్మకమ్మె

నేపద్మపాణిరా యీతేటముద్దుచెక్కుల నెత్తురులుగ్రస్తు గోరజిరె
నేనీలవేణిరా యీతల్కుమేనంట ఘనవేణిచే వ్రేసె గంధువార
తే. నట్టిజగదంటకే గాని యనంగి పెనంగి
యుండుదుచెనీపు మాబోంట్లయొద్దం జేరి
యనుచు సెకసక్కియములాడువనజముఖులు
గాంచి నవ్వుచు గోపికా కాంతుం డనియె.

158

చ. నెలఁతుకలార మిచ్చిచట నిల్చి యటం జనుదేర రాధ చె
య్యలనెలయించి తావకవియోగము తెల్పిన నల్లిపోయె నా
మెలఁతుకక గూర్చుకోక మనమేవిహరించిన రట్టుపట్టునా
వెలఁదులుమంచిదంచు హరివెంటను రాధనుజేరి నంటునన్.

154

సీ. ననవిల్తుగరడిసాధనకట్టుకంబంబు శుకవాణి ప్రాణనాయకునిమేను
కమలసాయకుపానకపుంజలివెందర యిగురుబోణిరొ శివితేశుమోవి
మకర కేతనుసధర్మపుగోటారంబు జలజాతీ విభునివత్సస్థలంబు
వలరాజునెండ్లిబువ్వువనిందు సంపూర్ణచంద్రాస్య కృష్ణుని జవ్వనంబు

తే. కిలికి యటుగాన మనము నాటలకుఁ బెనంగి, చప్పిదీరంగఁ గ్రోలి భేదంబులెల్ల
ఎదలఁ బరచించి యనుభవింపుదము గాక, యలుగ నేటికి ననరాధ చెలఁగెనంత.

మ. హరిమధ్యాద్యయమధ్యవీధి హరిమధ్యా శౌరిమధ్యంబునకా
హరిమధ్యామణి గల్గుమండలము మధ్యంబొంగి యానంది యై
మురళీనాద మొనర్చె గృష్ణుడు జగన్తోపైకశృంగారభా
స్వరత న్నగ్గాని యచ్చర ల్సాగయ రాసక్రీడయం దంతటన్.

156

సీ. అలసటమాట నొయ్యారంబుగాఁ గేల దుటుమునఁ దుఱిమినవిరులురాల
వలసివల్లములుగా వలిగుబ్బుచన్నులఁ గదియించు సరిగెవ్వెదలు జాట
నొకవిలాసముగాఁగఁ జీలి గోరులమీటు చెక్కుల జవ్వాటి చెమటదొరుగ
బడలికపోడమి వై వై నూర్చునూర్చుల కమ్మకస్తురితావి ఘమ్మనంగ

తే. నల్లనల్లన నిడుపాదపల్లవముల, ఘల్లుఘల్లున కీలందెకవలు మొరయఁ
జెలుపుకై దండగైకొనిచెలుపుమెఱయ, నంబుజాత్ములుయమునాతటంబుదోరయ.

చ. అతివలనక్తము ల్వికసితాబ్జములంచును జేర మట్పద
ప్రతతులచేర నిష్ఠు మధుపానమునన్నిశియా టెలుంగ వ
ద్భుతమిది గాదె వారి కుచము ల్లమబోల్లనుభ్రాంతి నెంతయుకా
హితమతిఁ జేరు కోకముల కేమి వివేకము లేక పోయెనే.

158

వ. అయ్యవనరంబుర.

159

మ. సరిగెమెటుంగు బంగరపుం జందురకావిపటంబు యాడ్చి బి
త్తరముగఁ జల్వపావడలు దాల్చి బయల్పడుగుబ్బజక్కవ

ల్లరములఁ గప్పకొంచుఁ గతుకంబునఁ దోయముఁ జొచ్చి రయ్యెడం
దెఱకువతో మిటారు లొఱచిన నీ మారుకటారులో యనన్.

160

తే. మదవతుల మర్లుకొనఁజేయు మదనుమెచ్చి
ముదముతో దోఁ పొసంగిన మురుపుదోఁపఁ
దాలిగోణంబుగట్టి గోపాలమూర్తి
చెలులతోఁగూడి జలకేళి సలుపునపుడు.

161

రగడ. అదిగొజూచితె కృష్ణ యరవిందకోశంబు
సుదతి యానాను వక్షోజప్రకాశంబు
అపులేర యివిగంటె యలరాచె విరిగల్వ
లవియె నీకన్నులకుననుగుఁజుట్టులు చెల్వ
పిలుకుజేడిసమీల బిత్తరంబులు గంటె
నెలఁతబెళ్ళఁగూడె నీదుచూపులకంటె
ఎడలేదు నిదురించె నిది చిన్నరాయంచ
నడికియున్నది నీదు నడకూరకాయంచ
మెండయ్యెనార తుమ్మెదల యంకారంబు
దండిమవృక్షునికోదండతంకారంబు
కడలేనివెతలచే గండెగాఁ గోకంబు
వడఁటిఁగానకయున్న బాయనేశోకంబు
సుడిలోనఁ గేలేల చొన్నెదపు గోపాల
బెడఁగొల్లులీలఁ బెంపాందు నోబాల
కలువపూవులవ్రేయఁగాఁ గంచె నామేను
తలిరాకుఁబోడి మెత్తనిదాన వానాను
పూనినను గొంచానఁ బోను పోపో చాలు
కాననామదియేటి కనిపించు నీమేలు
లోలైనవెఱుగు లోలోపలికిఁ దీయకుము
నాతోనె యివగలు ననువితసేయకుము
తలరోరి నీచోర తనములేటికిఁగూడు
తొలుపల్కులకుఁ గదా దూతెదపుననునేడు
తలచూప నెందుఁ బోదరము నీకేవేళ
కలికి నీచనుగొండకడనుండు నీవేళ
పూనుకొని మోరతోపున బోవ బోనీను
నేను నీకటిభూమి నిల్లు నేడకుఁబోను

క్రొన్వాడినీచేలి గోరణ్డరగరాకు
నవ్వెదను నీమేన నాటంతు నా పోకు
వేడెదవు కోపంబు వీడితిని మన్నించి
మూడులోకంబు లిమ్ముల నేలనానించి
తావికుంకుమశోణితప్రాసము చేసితివి
కాపునను నేగట్టుగనిమేల వీసితివి
పనములో విహరించు వాంఛపుట్టె నీకు
నినమాతివైచేమి నాచ్చు నట్లనెపోకు
బలశాలి వాడు వైవై నీళ్లు చల్లకుము
చెలియ నీయధరమధునేవవలె మల్లకుము
మగవాండ్రనింతగా మరులుకొల్పితివార
వగలాడి నే జక్కవలువ గట్టుగనేర
కలికిచెయ్యల నెన్ని గతుల మించెదొ యింక
వెలది ధర్మపుత్రోవ విహరింతు నీకింక.

162

వ. అసి పెక్కుతెఱంగుల మర్మగర్భితంబులయి శర్మదంబులగు నర్మోక్తులు వెల
యంగఁ గర్మసాక్షిహర్షి నందననిర్మలాంకితఁ దేలి కునుమధర్మధర్మసధర్మ
శ్రువిలాసపటుభర్తపటునితోడం దటముసేరి యంతట.

168

మ. బురుసాసీరలు గట్టి జంటఱవికల్పాంకించి సంపంగిక్రొ
వ్విరిదండ త్నైతిగోష్ఠులం దుటిమి తావిన్దించు గంధంబుఁ గ
స్తురియుఁ గోవజవాది కంకుమము మెచ్చుల్లల్కఁగఁ బూసిక
ప్పురపుక నాథులుదీర్చి సొమ్ములిడి యంభోజాతపత్రేక్షణల్.

164

నీ. చికిలిసేయించిన చిగురుఖండాబోదుకన్నె గేదంగిచేకత్తు లనఁగఁ
గండర్వుఁ డాడించు కుందనాటకమునఁబొల్పు కుందనపుకీల్పొమ్మ లనఁగఁ
జలుకఁతేజోదొర శృంగారపనమున మెలఁగెడికన్తూరిమేకము లనఁగఁ
రలిరాజుమణిపంజరమువాసి తమయిచ్చఁ జెలఁగెడు ముద్దురాచిలుక లనఁగఁ

తే. గొలను వెలువడు రాయంచకొదమ లనఁగ
మేఘములఁబాయు క్రొక్కాటు మెలుంగు లనఁగఁ
బూర్ణిమాచంద్రకళలనఁ బువ్వఁబోండ్లు
వేలసి రభినవశృంగారకలనమునను.

165

ఉ. ఒక్కతె పూలుచుట్ట మఱియొక్కతె గండమలంద ముందె వే
టొక్కతె మిన్న సొమ్ములిడ నొక్కతె లంగరుసాల్వ గట్టఁగఁ
జక్కెరవిల్తుకన్న నెఱచక్కందంబుల జాణరాయఁ డ
వ్వుక్క యంగఁజూలిన యొయారమునం దగె నట్టివేళలన్.

166

సీ. స్వామి పరాకు కాచ్యరికంచుఁ గొందఱు పంకజాక్షులు బరాబరులుసేయఁ
గీలుకంకణముల శీతైత్తి కొందఱు మోహనాంగులు కొల్వ మ్రొక్కులిడఁగఁ
దంబుఱమిటి కొందఱు కుంఠరదనలు తనమీఁదిపదములు విసికిసేయ
ఘనగోపికామానధనహరి యనుచుఁ గొందఱు చెలుల్పిరువపద్యములు చదురఁ
తే. గొమలుకొందఱు దగ నూడిగములు సేయ, భవ్యసూమునైకతభద్రవీరి
రాధనంకంబునుంచి రా రాజనమునఁ, బెద్దకొలుపుండె గోపాలభీదురపాణి. 167

మ. తొడవైనుంచిన రాధికామణియు నెంతోవేడ్కతోఁ గప్రపుణ్
మడుపుల్పల్తాననొక్కి తానొసఁగఁ బల్కాటున్విలాసంబు గ
న్వడఁగానందుచు మోవినొక్కుచును బైవైఁబొంగు పాలిండ్లఁ గే
లిడుచుం జెక్కిలి ముద్దుగొంచు నలరెం గృష్ణుండు లీలాగతిన్. 168

సీ. తరలాక్షియొకతె చేనురటిసద్దముసేసి భోటినొక్కతె కన్ను గీటికొనియు
సిగ్గులే యేమి చూచెదమంచు నొకిలేమ భామనొక్కతెను జేవట్టిదిగిచె
నుదతియొక్కతె యట్టెచూచిజంకెన బొమ్మముడితోనుచుక్కని మోములి ప్పె
నెఱుగవా యిందురాయుడనంచు నొకకిల్కి చిలుకపై నిడియట్టె కలయసాగె
తే. మఱియుఁ దగునీరసంబున మగువలెల్ల, గుసగుసలఁబావవారల కోర్కి నెఱిగి
యందఱకు నన్నెరూపులనతులగతుల, రతులనలయించె గోపికారమణుడవుడు.

చ. పలిచనుగుబ్బలూఁతగొని వాతెఱగ్రోలుచు నెత్తి కౌఁగిటక
మెలఁపుచుఁ గొంతసేపు తమిమించఁగఁ గేళిఘటించి తెచ్చుకో
లలయిక నూరకున్న జలజాతునిచిత్త మెఱింగి గోపికల్
చెలఁగుచుఁ దాము పైకొనిరి చెల్వొడ చిక్కితి వంచు నవ్వుచున్. 170

సీ. కలగభద్రనులతో ఖగకులంబులు మ్రోసె గ్రమ్మ నిట్టూర్పుతో గాడ్పవినరె
దెగుముత్తెసరులతోఁ దెరలె దారావళి చెదరుముంగురులతో మెదలెదెంట్లు
కులుకుగుబ్బలతోడఁ జెలరెగె జక్కం వ్రీడువేనలితోడ వీడెదమము
నెఱ్ఱెముచెమటతోఁ గ్రవ్వెదప్పినితేనెసాగయుగన్నులతోడఁ దొగలమునిగె
తే. నింకమీమీగృహంబులకేగవలదె, యనుచు రత్యంతమున గృష్ణుఁడాదరమునఁ
బలికినను విన్ననౌ గోపికలముఖాబ్జ, తల్లజంబులతోఁ దూర్పు తెల్లనయ్యె 171

తే. అంత వారల మక్కువ నక్కుఁజేర్చి, యిందుముఖులార యీవేళ నిండ్లకేగుఁ
డటులనయ్యెడు రాత్రులయందుననుచు, నమ్మికలోసంగి హరివంప నలినముఖులు.
తే. వెన్నుఁగనుఁగొని కనుఁగొనివిడిచిపోవ, లేక తమిమిఱఁగాఁ గొంగిలింఁచిఁగొనుచు
రేయి రమ్మని వేడుచు వేయువగల, మఱి రొకభంగి గోపికామానవతులు.

సీ. అంఘ్రులు ఘలుఘల్లుమనఁగగీలూడ్చి వైచినరత్న ఖచితమంజీరములును
పొయలుగాఁ గొప్పల పయిపయి జరుపుచో జాతిన కవ్వగొజ్జంగివిరులు

త్వరగొన్ని దైవ్వివ దగఁగ్రువ్వగాలేక యట్టవేసిన తారహరిములును
ఘణిఘణిల్లనమ్రాయఁగా విసర్జించిన చీటుగంట మొలసూలి సరిపెాలును
నే. మరలి త్రోవలఁగంచ విస్తయముతోడ, నాదునిలు చెల్లినంజాలు ననుచువెడలి
నట్టిరమణులరమణులేమంద్రాయను భయముననిడ గేహములుసేరి రవనినాథ.

నే. కొమిరె చందురుకావి యెక్కుములలీల
నమరె ననుదోదయద్యుతు ల్కమలనాభు
రథమువలెఁ దోచె రవియంత రక్షి గణము
లలమ ద్విజసంఘములకలకలము లెనఁగ. 175

మ. తభుకుంగన్నుల కెంపు కెంపు జిగినిద్దామోవిబల్ గెంపు చ
న్నులవై గ్రొన్నెల సొంపు సొంపుగనియుక్ నోరెత్తఁగాఁజాలక
త్తలుమామ ల్గలుక్ లతాంగుల యశోదాపుత్రుఁ డెన్నేసిమా
యలుగావించెనొ కాసి కాక యిటు సేయంబూనునే దాసులన్. 176

వ. అంత శంఖజాట వృషభాసురకేళిహంతకడ కొకనాడు నారదుం డరుగుదెంచి
నత్కృతుండై యిట్లని నుతించె. 177

ఉ. శ్రీవసుదేవపుత్ర సరసీరుహనేత్ర సువిర్లనేత్ర బృం
దావనమిత్ర పుర్యహవినస్యద మిత్ర.....సం
భావితగోత్ర వేత్రపరిపాలిత గోత్రకరాంత గోత్రతా
రావగోత్రకృష్ణ యదురాజశిఖామణి నిన్నుఁ గొల్పెదన్. 178

వ. అని ప్రశంసించి భావికార్యవృత్తాంతంబు చెప్పి చనె నంత జిఘాంసాకంసప్ర
హితుండై విప్రహితుండగు నక్రూరుడును రేపల్లెకు నరుగుదెంచి ఎల్లవీణలభు
పాదంబులకుఁ బ్రణమిల్లి యిట్లని నుతించె. 179

చ. జయజయకృష్ణకృష్ణ ఘనసన్నిభవిగ్రహ విగ్రహక్షమా
జయజయ దేవదేవ జలజాతరవిక్రమవిక్రమస్పృహ
జయజయ శౌరిశౌరి వరసంపుత మార్గణ మార్గణప్రియా
జయజయచక్రి చక్రి వరసంభృత గోపకగోపకల్పనా. 180

వ. అని యత్రూరుం డభినందించిన నందనందనుఁ డానందించి నందయశోదాను
మతుండై రాధాదిగోకిల నూఱడించి బలరామామ్రూరసమేతుండై మధురా
పురంబున కేగునెడ. 181

క. భువనవ్యాపకుఁ డగుమా, ధవుండవృదు చూపె భక్తతమునకు యమునా
భువనంబున మృదుతాజిత, భవితాఖలనీలమూర్తి ప్రత్యజ్ఞార్తి. 182

క. అత్రూరుని వెంబడిగాఁ, జక్రాయుధుఁ డేగుదెంచి సహితాగ్రజాఁడై
చక్రాది వివిజగేహస,మక్రమ మణిధామమధుర మధురకు నంతన్. 183

సీ. రజకునిఁగొట్టి వస్త్రములు గట్టకయున్న దనకు లేదా యనే కనకపటము
సేన సుదాముఁడొసంగు విరులు దాల్చకయున్న పక్షిఁబిసలేదె వైజయంతి
కుబ్జచేకలంబు గొనకున్న నిందిరాకుచుకంఠఘ్రుస్సూంబు కొదవె తనకు
సంధకారాతివి ల్లపహరింపకయున్న నరయమే మునురాముఁ డనుచుఁడన్నఁ
తే. గరివరదుఁడయ్యుఁ డెల్లనే కిరిఁధింప, భవనపతియయ్యుఁ డెట్లతో బోరవలెసె
హరికినిదియు వినోదంబుఁ య్యునేమొ, యనుచుఁదోవచ్చునక్రూరుఁడనఁగశౌరి.

క. చనువున బలిమిం దగఁగై, కొనఁదగుఁ గద మేనమామ కూతురి నిఁకఁ గం
సునిజంప జయరమా క, న్యను పరియింఁచెన్ ముకుందుఁ డిందలుమెచ్చన్. 185

క. ఆశింపఁడయ్యెఁగంస, శ్రీనర్వంబునకు నుగ్ర సేనునిఁ బలిఁగాఁ
జేసెం బరమానందము, చేసెం దలిదండ్రులకును శ్రీహరియంతన్. 186

తే. గొల్లయిల్లాండ్ర మానంబుఁ గొల్లలాడి, నట్టికల్లరి బ్రహ్మచర్యంబుఁ బూసె
వెనుకటికగాని యిటుఁగిటివిద్య లేదు, వెనుకనొకనాఁడు కుబ్జఁగూడినదె గాని.

క. గురుసుతుఁడెచ్చుకొఱకై, యరిగిన శంఖంబుదొరకె హరికిందద్ద
మృతకార్యకార్యఘటనము, దొరకిన సత్కీర్తిమూర్తితోఁదగె ననగన్. 188

ప. అంత. 889

సీ. నలువంకఁ దగుకాంచనముల పూమొగ్గలు ప్రజ్వల స్తోభదీపములుగాఁగఁ
పొన్న క్రొన్న సకచ్చపుప్పొడిదీప్సె యడంబు మీఱినదాడిమంబుగాఁగఁ
దభుకెందలిరుటాకుల గుంపు లందంవఁ జఱచుహరిద్రహస్తములు గాఁగఁ
గలకలకంఠికాఁకలకలంబులల్లానేరెడి పాట యనువుచాటఁ

తే. ప్రేమమీఱంగ తహనపేరటాండ్రు, కొమరుక్రొవ్విరివెండిపల్లెములఁ దేరి
యలఁతిజిష్టిలివాయన మందుకొనఁగఁ, బ్రభమబుతువ య్యెవనలత్తు ప్రాభవమున.

తే. అట్టివాసంతసేళ సుద్యానమునను, మక్కువఁజరించుచుమురారి యొక్కనాఁడు
చెలిమిమీఱంగ నుద్ధవుఁ జేరఁబలిచి, పలికెఁ గెమ్మావిచిలునవ్వు మొలకలెత్త.

ఉ. అక్కట నన్నుఁ బాసి డ్కణమైన సహింపఁగలేరు గోషిక
ల్పకృతబొమ్మ లేకరణి వైఁచిరొ యిన్నినింబు లందు లో
మిక్కిలి రాధ యీయడను మేనుభరించుట దుర్లభంబు నీ
వక్కడికేఁగి కృష్ణుఁ డిదెవచ్చె నటంచు పచింపు ముద్ధవా. 192

ఉ. అత్తల మామలక మగల నన్నల నమ్ములఁ దల్లిదండ్రులం
జిత్తుఁడుద్దువెట్టుచును శీటకిఁగూటికి నన్నె చేరఁగా
వత్తురు మేలుకజ్జములు వంతుల కిత్తురు సిండుఁగొఁగిటం
గ్రుత్తురు మారుఁజేళకు గూడుచుమెత్తురు మత్తెత్తెత్తె. 198

శా. ఏ నక్రూరుని వెంట పచ్చునపు డట్టే నన్ను వీక్షించి నే
జైనన్నుల్వి మటంచుఁ గన్నుఁగొనలం బ్రార్థించిసం గూడదం

టేనెవ్వాములు వంచి యున్నరనుచు స్త్రీత్రాంబువర్షంబులకా
నానంజేసిరి వైటలచ్చెలులు మానక నేర్పునే యుద్ధవా.

194

ఉ. ఎన్నడుగారవెతు నొకొయేనిక నిచ్చటనుండివచ్చినం
గన్నెలు గొడిలించి ముఖకంజము లక్కునః జేర్చిమక్కువం
గన్నులబాష్పము బ్రింగుగ గద్దడికోక్తుల నన్నుదూఱినం
దిన్ననిమాటలం గలక చేర్చుచు నేడుక నోలూడుదున్.

195

సీ. చొక్కమైయరగంటంబు బొడగనార్చిన నప్పరస్త్రీలీడనగవచ్చు
నడకువ తిన్నగా నడుగిడనేర్చిన నాగకన్యలు నీడనగవచ్చు
నెలవంటిముద్దుమాములు గల్గెనేని గంధస్వసతుల నీడనగవచ్చు
మెలుగుండిఁగెలవంటి మేనులూనినను గిన్నరకామినుల నీడనగవచ్చు

తే. నితరమానవకాంతల నీడనంగ, రాదు కల్లులుగాదు నీ మించియాన
కంతుప్రతిస్పృష్టి యేమొ యీకంజముఖులు, బ్రహ్మస్పృష్టిసి గాన మాపాటివారి.

క. చుక్కలలోపల మిక్కిలి, చొక్కంబగుచంద్రరేఖ సోయగమున నా
చక్కెరబొమ్మల మించిన, చక్కెరనంబునను రాధ సన్నుతికెక్కెన్.

197

సీ. పొలపుమీఱగ నోరచూపులుచూచెనా వలరాచబారి వలలు వెదకు
మొలకనవ్వులు గుల్కు మొగమింతె మెత్తెనా ఘనచకోగముల యాకండ్లునీరు
ముద్దుమాటాడి కెవ్వోవి గనల్చెనా కలకలధ్వనులగోయిలలు చేరు
నొయ్యారమునఁ జిల్లి పయ్యెదబాఁచెనా శంభిరాజములు క్షిణిసఃగడంగు

తే. నాచపలమీనలోచన నామృగాంక, నదన నాపల్లవోష్టి నామదగజేంద్ర
కుంభజృంభితవక్షోజకుంభ రాధ, నభినుతింపంగ శక్యమే యజనికైన.

198

తే. మగువ నెఱికిప్పగొప్ప నమానయనుచు

బొలతి నెవ్వోముఁ గన్గొని పున్నమనుచు

బ్రమసియుండుట సంతసపర్వమయ్యెఁ

గలదె యిటువంటి వింత లోంబునందు.

199

తే. ఇంటివార లొకిందుక యెలుంగనీయ, రాదనుచు సంచరింతుము రాధనేను
నాభయము సంభ్రమముఁ జేయు ననిపాన, కంబులోపలిమిరియపునోర మట్లు.

సీ. ఒకగుబ్బనాత్రక్క నొరయ మూపునఁగేలి నిడునుత్సవములసందడులయందు
జాతరలోనున్న సన్న సేయుచులేని పనులఁ బెట్టుకవచ్చు భవనమునకు
సంకేతమొనరించు సంధ్యవేళను దాసె వెదకుచో టిదియంచు వేడ్కమీఱ
నడురేయి నిద్రించు ననులేపి కొనిపోవు వేగ యామునతీరవినిసమునకు

తే. బాటఁబాడిన నామీఁదఁ బాటబాడు, మించు పాలిండ్లయందు నేనుంచునట్టి
పచ్చిగోరులు పయ్యెదవిచ్చివిచ్చి, పెరిగిలేచిన గనురాధ వింతవగల.

201

- మ. కలకంఠుఁ డ్రొలిగుబ్బజంట నెలవంకల్వేడ నేమేనియుం
బలుకన్మేరక రాధ నీళ్లునమలుక బంతిక యశోదాంగనా
తలకం జేమిటి మాట తాకినవి యింతే కేతకీకంటకం
బులు బొద్దుం చదలంప నట్లయను నహ్వాఁబోణి లేనవ్వునన్. 202
- క. ఆనాటి వినోదములె, నైనెనంగలవైననెన్న నాకలుగునొకో
యానారి పరిరంభం, డేనాటికినైనచచ్చు నిదె హరి యనుమీ. 203
- క. అనివంపనుద్ధవుఁడుచని, వనితలతో మాటలాడి వచ్చిలతాంగు
ల్నిసింపుమనినమాటలు, తనతోఁ నెల్లిన మురారి దరహాసమునన్. 204
- ఉ. ఏమనిరోయి యుద్ధవ మృగేక్షణ లా మధురాపురంబులోఁ
త్రేమను వన్నె చెట్టివలవింపగ నాయకురండు గల్గ మా
మోములఁ జూచునే యింకను ముచ్చటగా ననిరే బలాబలా
యేమిటిమాట నామనసాసిత యెటుంగరుగా ప్రజాంగనల్. 205
- ఉ. ఎప్పుడు వచ్చునంచుఁ తమి నొచ్చుగ నొక్కడఁ గాచియున్నచో
గొప్పరవీడ గబ్బిచనుగుబ్బలపయ్యెన జాతి సంభ్రమం
బుప్పతిలంగఁజేర ముదమొప్పఁగ వచ్చియుఁ గొంగిలించుచో
నప్పటిసౌఖ్యమింత గలదా వెలఖటలయందు నెయ్యెడన్. 206
- మ. అనినన్నవ్వుచు నుద్ధవుండు కమలాక్షా ముద్ధజారాంగనా
జనసంగం బిది యెంత మన్తభకళాశాస్త్రైకపారీణలై
వినయొక్తుల్లనరక్తులు న్వెలయఁగా వేయాలుబంధంబులం
బెనఁగంజాలిన ప్రాథవారసతులం బెక్కిన్నచో నావుడున్. 207
- మ. వినం జూతమటంచు నున్న యెడ నబ్జాక్షానుకూలంబుగా
భానుం డస్తనగంబుఁ జేరఁజనుచోఁ బ్రాగ్దిక్కుటంబునక
శ్రీనాథప్రియకారియై పొడమె రాజీవారి తచ్చంద్రికా
శ్రీనైపుణ్యము వించె జోరజనరాజీవారియై యయ్యెడన్. 208
- సీ. తభకునంపఁగి మొగ్గతా యశుత్వైశ్చయంగ నరవిరివిరజాజి సరులుచుట్టి
తీరుగాఁగస్తూరి తలకంబుగీరిచి మేలిమి బురుసారుమాలగట్టి
మురువైన హురుమండమురువుతోఁ గట్టాణి ఘనమైనగొప్ప చౌకట్లుదాల్చి
తావిసుంకుమపు గంధముపట్టె యురమునఁ బాణించు తారహారములువైచి
తే. వలిపెచెంకావి దువ్వుటి నల్లెవాటు, నేజీరాడ గిలుకుసావాలు మెట్టి
చిలిసానాకరంబునఁ జెలుపుగులుక, నగధరుం యింటిగాఁ దన నగరుచెడలె.
తే. వెంట నరుదెంచు నడవ వాల్గంటిచేతి, యుదిరియడపంబు గైకొని యుద్ధవుండు
కెలనఁజనుచేర పరిజనంబులను బనిచి, కమలనేత్రుండునగరమార్గమునఁజనుచు.

సీ. విటవిటీసల్లాపవికవికహాసము బ్రహ్మనాదసహకారికలరవములు
బురుషాయితాంగనాపరిహాసవచనము ల్పటులకచాకర్ష సంభ్రమములు
దతప్యత్నభాదిభేదనముష్టిపూతము ల్లోదకల్పితశుష్కరోదనములు
గోపనానూపురకోలాహలంబులు గతిసరతాసహక్రందనములు

తే. బ్రథమరత్యంతకామిసీప్తార్థమాన, సరసశృంగారపరపద్యసంభ్రమములు
వేణువీణావినోదము ల్వినుచు నేత్య, వాటిలో వాసుదేవుండు వచ్చునపుడు.

తే. చకిరనేత్రలు దమతమ సంభ్రమములు, నదలి కృష్ణునిఁ జూడఁగా వచ్చిరపుడు
ఏమియాశ్చర్య మాతని నెప్పుడెపుడు, గాంతుమని యున్న వారలు గారె వారు.

సీ. విడువిడురా యని విటుని చెక్కిలిగొట్టి తనమోవి విడిపించుకొని యొకర్తు
విటుండు పయ్యెడఁబట్టి విశమింఁగు చ్చెల్లలెల్లఁ జనఁబోకముడిబట్టుకొని యొకర్తు
చనగాదు కలపురావలెనందుఁ గినుకతో నధిపుకొనిలివిడనావొకర్తు
రతిమధ్యమున లేచి రమణుడుప్పటి నీర యనుచు నట్టిటుఁజుట్టుకొని యొకర్తు

తే. కేలిసదనంబు నందుండి జాలకముల, గాంచి రితరులు దాన్వరభాగములఁగడచి
కలనఁ జేరియు నేడి శ్రీకృష్ణుడనుచు, జెలులు వేడిరితమకంబుకొలఁదిమిగుల.

చ. కనుఁగొని కృష్ణుఁ గానినులు కంతునిబారికిఁ జిక్కి చొక్కుచు
గొనకొని యేనినోచిరాకొ గోపక లోపికమీఱ నిట్టి దే
వుని మనసార నిద్దపుగవుంగిటనుంచుగ నిప్పు డేమిటా
రిని గరుణించి వచ్చెనొకొ ప్రేమ నటంచును జూచుచుండఁగన్.

214

చ. కలికిమీలారిక తై నయగారీవొకారపుమేలుబంతి క
న్నెలతలమిన్న బంగరపు నిగ్గు మనోభపురాజ్యలక్ష్మీ నాఁ
గలయొకకాంత మాధవునిఁగన్గొని మోహరనైకలోలయై
తొలఁకెడువేడ్కతో హరిని దోడుక రమ్మని తల్లిఁబంపినన్.

215

సీ. కప్పువేసిన చెండుకలగొప్పసరంబు సరించి పెట్టినజాటుకొప్పు
దురుసుగాఁ బైకెగఁద్రోసికట్టినవాలుఁజనుదోయి బిగి మాపుజంటఱవిక
యిసిమివైపూత కొమ్మెటుఁగు నెవ్వ్రామున సొగసుగా నిడిన కస్తూరిబొట్టు
జిదిదక్కి స్రుక్కిన చెక్కిలికుబ్బుగా దాసిన కపురనెత్తావి విడము

తే. వడియు నేమేని కొకవింత బెడఁగునెఱపు, సరిగచెంగావిపావడ చలువవలువ
చెలుపుగులుకంగఁ జెలుపుచెంగలువబంతి, హరికిఁగానుకయొనఁగిలోలాంబుజాక్షి.

క. కేలెత్తి మ్రొక్కుతఱి భుజ, మూలనఖితులు చెలుగు మురువున మోముం
గిలుకొనగంపివడువుణ, మేలియి దెలుపంగ హరికి మెలఁతుక వలికెన్.

217

తే. దేవరకు గంధమొసఁగిన పూవుఁబోడి, చక్కలాకులుగైకొని వత్తురనుచు
నిట్టితై తోడితెచ్చునె నిపుడటన్న, నానె యాకుబ్బగేహమా యగుచు శౌరి.

క. అనుటయుఁ గుఱ్ఱానామం, బునకుంబనిలేదు స్వామిపుణ్యంబునఁ జ
క్కునిదయ్యె నియ్యడను నే, ననరా దీవాడఁగలరె యాపాటిచెలుల్. 219

తే. అనిన నీకేల సంకోచ మంబుజాక్షి

కంతుసింగాణిమువ్వంక గాదె మెఱుపు

పలుదెఱంగుల మెఱయదే పద్మముఖికి

మునుపు కొదవేయి యనుచు నమ్మదితఁ గనుచు.

220

సీ. సీరజానముద్దునెమ్మోము చెలువంబు గనుఁగొన్నఁబద్మిని యనుచుఁదోఁచె
కంబుకంధరకంఠకంబుసౌందర్యంబు గనుఁగొన్న శంఖని యనుచుఁదోఁచె
హస్తీంద్రస్థభయాన యానశృంగారంబు గనుఁగొన్న హస్తిని యనుచుఁదోఁచె
నీమనస్వినికి నాపైమది గల్గుట గనుఁగొన్నఁ జిత్తిని యనుచుఁదోఁచె

తే. జాతియెయ్యది యొక్కొ యీనాతికనిన, మాధవునకేల జాతిసంబంధమును
నుధవుఁడు నల్క నవ్వుచు నుధవమున, నధవుఁడు సేరఁగావచ్చుననరమున.

చ. పొదిగిట నిల్పిచూచు విరిఁబోడి ముదం బెడఁ బిక్కటిల్లఁగా

నెదురుగవచ్చి తోనచెలులిచ్చిన కవ్వసితావిసీటఁ న

త్వదజలజాతము ల్దగిపయ్యెదచే దడియొత్తి యింపుసౌం

పాదవగఁ కేలాసంగి విసయోక్తులఁ దేనియలొల్కఁ బల్కుచున్.

222

సీ. గోపికారమణులఁ గూడుక శ్రీడించు శ్రీకృష్ణు వ్రాసినచిత్తరువులు
సకీనలతలగడ ల్పవృత్తైనను దోన కివకీవల్లొనుగుపాపపుబోళ్లు
కవ్వస్త్రివిరిమేలుకట్లకుఁ దేటులై తిలకించు సాంబ్రాణిహాపములును
బదివన్నె దివ్యైకంబమున మాణిక్యంబు లీల నెంతయుఁ బ్రజ్వలించుదివ్వె

తే. గలిగి విలసిల్లు కేళికాగారమునను, జాభవాకోళ్ళ పట్టెమంచంబునందు
ధవుని వనియింపఁ బంచయుధవునిజెంతఁ, బసిఁడిగద్దియనుండె నప్పద్మగంధి. 223

తే. వక్కలాకులు విరు లొక్కవరునసాము

ఱవికెపానడ జంట చెఱంగుచీర

యుధవుఁ యొసంగ వింతసేయుదురె యంచుఁ

జెలువజనని ప్రియోక్తులు పలుకుచుండ.

224

తే. సదనమునకేగి పన్నీట జలకమాడి, హరువుమీఱంగఁ కైసేసి యారగించి
లలితమన్నభసామ్రాజ్యలక్ష్మివోలి, వచ్చినిలుచున్న చెలిచెలువంబుఁ గాంచి. 225

సీ. శశిసహస్రకళారసన్నుండై యుండెనా చెలిమోముతో సాటి సేయవచ్చు
జలజపత్రములు చేరలకెక్కుడుండెనా పాలతికన్నుల సరిఁబోల్పవచ్చుఁ
బదియేడువన్నెల బంగారు గల్గెనా కలికిమేనికిఁ బ్రతిఁబలుకవచ్చుఁ
గనకాద్రికింక నొక్కటి బోడుగల్గెనా వనితగుబ్బుల కెన యనగవచ్చు

తే. ననుచు బొగడుచు దలయూచి హరి వయస్య
మోముజుచ్చిన యంతట స్వామిరుణ
యట్టిదేకాదె యాశ్చర్యమా యటన్
మంచిమాటంటిని వేశ్యమాత యపుడు.

226

తే. కామినీమణి చిన్నది యేమియెఱుగ, దెటుల మతిసెప్పి సేవ సేయించుకొనగ
వలెనొమిచి త్తమనుచు నచ్చెలువచేత, విడియమిప్పింపఁగైకొనెన్నుండపుడు.

క. గండవాడి వక్కలాకులు, నందుక నుద్ధవుడు వారిబాతులు సన గో
విందుడు గాంభీర్యంబున, ముందుగఁ దను జెనకకున్న మోహము మీఱన్.

సీ. మడుపు సాలుటయును మది రాక్షసకి నెలు గులుకుమంచముమీదఁ గూరుచుండి
చిలునవ్యమోమునఁ జెలుపుని పాదపల్లవములు కోమలోరువులనుంచి
తలిరులు పెనఁగొను చెలువున నొత్తుచు గిలిగింతగొనఁగఁ గెంగేలుదొడల
సోఁకించుచునుగోటి నులంటఁ బిసుకుచుఁ గగకంకణంబులు ఘల్లుఘల్లు

తే. మనఁగఁజిటపొటగ్రుద్దుచునంగుళంబు, లొయ్య నెటికలుదివుచుచు నెయ్యమునను
గన్నుఁగవనొత్తుచును గబ్బి వన్నుఁగవను, జేర్చుకొంచుఁ బదాబ్జసంసేవచేసి.

చ. పలుకవదేమి సామి యొకపాటివధూటిని నీవు మెత్తువే
చెలువముగుల్కురాధవలె జిత్తమురంజిల సేవసేయఁగాఁ
గలిగినకాంతఁ జేకుటిసగాకిపు డాపె దలంచుకొంటివో
పులుకలు నిండెనంచు విరిబోడి మువంబునఁ బక్కఁజేరుచున్.

280

సీ. ఏదేది సామి నామిఁదిప్రేమకు గులు తనుచుఁ బుట్టిటివీడియంబుఁ గొనుచు
నపు మంచివగలకాడవె నీవు చేనందుకొన వంచు విడెము పల్లననొసఁగుచు
విడువరా మడుపుసందడి మోవి నేలనొక్కెదంచుఁ గినిసి జంకించుకొనుచు
మొదటనే నునుబోడముడికిఁ బెనంగెడు పసగాదొతమియందు మసలుకొనుచు

తే. నెంతదడ పూరకుండఁగా నేమియెఱుగ
వేమొ యనియుంటి నీవేల యెఱుగ వింత
నాఁడె ప్రేపల్లె నతులమానములుగొన్న
చతురుడవుగావె యన నగి శౌరి పలికె.

281

చ. చెలి యాభీరుల నెన్న నేల యిదె యక్షీణప్రతాపంబుతో
నలరున్నే జవజీరుపోరునను భారాడంగ నీకే తగుం
దొలుతకారాధకుఁ జెల్లు నన్నఁగినుకల లోలాక్షి దేవాంగనా
తిలకం బెయిది యంచు మార్గొగముగా ధీరుండు లేనవ్వసన్.

282

చ. బసితరొ కోవమేమిటికి వల్లవకాంతలలోన బాణయా
నని యలరాధఁజేర్చొనుట యంతియె నీసరియైనఁ జేసినం

- గినుకను నేర్చునూపుటలు గేలిగదా యని వేడి నిక్కమా
నని మరుఁడెచ్చరింప ఘనమా తమి మన్మథయుద్ధలోలమై. 286
- సీ. అంగనకనుబామ సింగాడి మెక్కిడి పారింబారింజాపుఁ దూపులునిగుడ్డుఁ
బలివానిలక్షణ ప్రత్యస్తములఁ ద్రిప్ప నిఖలాంగకంబుల నిగుడఁజేయ
నభిమంత్రితంబులై యవి పశీకరములై కుచకుంభమధ్యంబుఁ గ్రుచ్చునపుడు
కుంకుమఘర్మపు త్రొన్నైత్తురందంద యలరంగఁ గళనట్టినట్టు సొగయ
తే. నలుక బలమేడకోఁజన నటపటాగ్ర, కలితకేతువు వాల్చులోకట్టు సెదరి
బట్టబయలయ్యె రణమహిభాగ మంతఁ, గాంతలోనయ్యెనని శౌరి కౌతుకమున.
- క. స్తనకుంభికుంభయుగము జ, ఘనఘనచక్రంబు నఖముఖతములు గా
నొనరించి బాహాయుద్ధం, బునఁ చెనఁగుచుఁ గ్రిందుపటిచి పోరఁగనంతన్. 285
- చ. పాలఁతుక క్రిందుమీఁదగుచు భూషణతూర్వనినాదమొప్పఁగా
కొలకనకోల్ల లాపుకలు కోకిలము ల్మలహంసము ల్నిభా
వళములు బారువాలు నలువంకఁ బ్రతిధ్వను లీయలీయమై
గళరవము ల్లుటించె రతికొంతరణాంతరశంఖభంఝతిన్. 286
- సీ. అంగంబులపు డేకమయ్యెనో నా గట్టిగా బాహులతలచేఁ గట్టికట్టి
మొనలుఱొమ్మననాటి చెనుచక్కి వెడలఁగాఁ గోడగుబ్బుఱొమ్మ గ్రుచ్చిక్రచ్చి
యలుకలు కబళించి యధరాధరము పంటఁజిక్కించుకొని గంటి చేసిచేసి
మొనగోర నిజబాహుమూలము క్కొంతంబు చిన్నారిచెక్కులఁ జించిచించి
తే. యతనుసమరంబు సేయు నయ్యతివక్రిందు
బటిచె హరి యంత నంతలోఁ బద్మముఖయు
మరలి పైకొనె మొలనూలి చిటుతగంట
ప్రాతఁచే డిండిమధ్వని ప్రోదిసేయ. 287
- ఉ. కుంచితపాదయై తివురుకోపులుమీఱఁగ ధూర్తకృష్ణనికా
వంచనచేసి క్రిందుపడవైచితి సింకిట నీమగం బడం
గించకపోదునే యనుచుఁ గేరడము ల్పచరించు చక్కదా
టించుఁ గురుల్లహించు నెఱఁచెక్కున వాలెఱ గ్రోలు వ్రాలుచున్. 288
- తే. అంతనొక్కింత బడలి పద్మాయతాక్షి, స్వామిచెంగటనే పౌరుషంబు నెఱప
నెంతదాన నటందు శయించి చిత్ర, రతులఁ దేలించె తౌశీతిగతుల శౌరి. 289
- వ. అవృథు.
- సీ. ఏదేదినాసామి యిది వింతయానంతి వని గళధ్వనిమెచ్చుకొనెడి సొలపు
బౌర నాస్రాణాయక యేలితివి మేలు మేలని రతిశక్తి మెచ్చుమేలుపు
నయ్యలూ సీదాసి నయ్యెరరా పాయకుర యంచుఁ దయరేగి కొనదువలపు
బడలివేమొ నా పంచదారలమోవి యిందరాయని తేనెలిచ్చుతలపు 240

తే. నలసినినిక విడవరా యనుచుసాక్షి, మోడ్చుకన్నులగెంగలమ్రొక్కునలపు
బలిని గరగించె బలికేళి సలిసిగరచె, నిరుపురును గేళివిశ్రాంతి బొరసిరంత.

మ. సరసాలావములకా నినోదగతులకా సంగీతసాహిత్యవై
ఖరులకా ద్యూతకళావిలాసముల శృంగారప్రసంగంబులకా
స్మరశాస్త్రార్థవివేచనంబులను శిశ్యద్వయ్యవై చిత్తులకా
హరికికా వేడుకసేసె నిద్రవయి నీర్వయి గాంత రేయంతటన్. 242

వ. అంత, 243

క. కలకల వత్తులు బలుకంగ, జలజాతుడు విప్రయమున సఖయరొ యపుడే
తెలవాతె నేమొ యొక నిమి, షమువలె దోచెకా విలాసవైఖరివలనన్. 244

క. నెఱజాణపు నినుమెచ్చితి, వరమిచ్చితి వేడుమనిన వనిత దినము నీ
వరిరంధము కావలెనన, హరి మంచిది యనియె ననిన నతివ చెలగుచున్. 245

చ. తలిమము డిగ్గుచో చరణతామరసంబులు పైడిగుల్కుపా
వలు ధరియించి కేలానంగ పల్లభుడల్లన కేళిగేహముకా
వెలువడి కాంతనిల్చి కడువేడుక నుద్ధపుకేలుదండతో
నలరుకటారి కానినెఱయంగము గేలియొనర్చు బాగునన్. 246

ఉ. చెంప కొకింతజాటుసిగ చెక్కిటి గోరును కన్నుగోనలం
గెంపును గెంపుమోవి బలుకెంపును నెఱ్ఱెయిచిట్లు గంధముకా
సొంపులు మీఱనారజపు సోయగ మారయటంచుగోరిలో
చంపకగంధులాడుకొన శౌరి గృహంబునకేగె నీటునన్. 247

క. లోకారాధ్యుడుగావున, శ్రీకృష్ణున కిటులనడువజెల్లె దగునే
యాతైవడి వర్తింపంగ, లోకమువారలకు రాజులోకవతంసా. 248

వ. అంత, 249

క. హరి యక్రూరుని బంచెకా, ధర పాలిప్పించు పాండుతనయులకంచుకా
కురుపతి యంధతనా స, త్వురుషుని శుష్కపచారముల మరలించెన్. 250

తే. సైన్యముల జంపి యల జరాసంధధరణి
పతిని బదియెడు మాటులు పాఱుద్రోలి
యవనుముచికుందు నేత్రాన్ని నాంగజేసి
హరి యుపాయంబుననె యపాయములు దొలంగ. 251

క. అలభర్గనుతుడు జలధికా, ఖలదుర్గమమైన ద్వారకాపురి సేరెకా
బలనర్గముతో హరికికా, జలదుర్గమువలనె వలచె జనపాలురకున్, 252

కా. శ్రీకాంతాస్పదమై దమైకనిధి థాశ్రీదేవతాసంతత
వ్యాకృష్టాధ్వరమై రమైకసముద్యద్విక్రమక్షత్రియా

- నీకహ్నిల్లనమై సమైలబిలవాణిబ్యాధ్యసూద్రాద్దితా
 ఘోకార్థాధికమై కమై జనుల కెందుక జెల్వమా ద్వారకన్. 258
- తే. అప్పురి కుశస్థలియనంగ నొప్పుమున్ను, ద్వారవతినాగరహిమీలుద్వాచరమున
 దాని సౌభాగ్యమెన్ను నెవ్వని శక్య, మల్లవై కుంతమే తప్పదని నరేంద్ర. 254
- ఉ. యాదవ వృష్ణిభోజ కుకురాంధకసాత్యతు లందశార్దులా
 మోదదశార్దులై కొలువ ముఖ్యమధర్తసభానివిష్టుడై
 శ్రీదయితుండు రంజిత నశేషసురాశ్రితపార్వభాగుడౌ
 నాదివిభాధినాయకునియందమునక భువనంబు బ్రోచుచున్. 255
- సీ. మునురుక్షిణిని విన్న యనురాగ మంతరంగవాలతలమున నంకురించె
 వెనుకవిప్రుడువచ్చి విచ్చేయు మనిషిల్యంగొమరుమీఱగ ననల్కొనలుసాగె
 గుండిననగరంబుదండనిల్చినవేళ మేలుగీలుకొనంగ బూలుబూచె
 కైలకన్యాసివాసంబు వెల్వడబోగగ గనుగొనగా దోరకాయలయ్యె
 తే. నెత్తిరథమున నిడ ఫలియించెనన్య, రాజలోకంబు గెల్చి ద్వారకకువచ్చి
 ప్రేమగల్గ్యామై రతిక్రీడదనియ, పనజనాభునకనుభవంబునకు వచ్చె. 256
- మ. మొదలం దొంగగు నేమియాడజను సొమ్ముల్యాసివై బెట్టి ప
 ల్కుడు రెవ్వారిలలో“గ తానుగతికో లోకో”యనక సత్యమా
 నదిరా మున్న పసీతచోరుడని కాదా భక్తినిశ్రేయస
 ప్రదుగృష్ఠ స్తనిచోరు డంచనియ సత్రాజిత్తు విత్రాసియై. 257
- చ. వసుమతి నెంతవారలకు వచ్చునొకానొక నింద వచ్చుచో
 ననురవిఘాతిరీతి బరిహరమునెయ నొకండు నేర్చునే
 చివరిననేగి జాంబవతిఁ బెండిలియై మణివెచ్చి యిచ్చి యిం
 పెసగగగ సత్యభామ పరియించె వినిందకు డార్తిగుండగన్. 258
- మ. అటఁగాలిందిని మిత్రవిందనునుదంతాబ్జాక్షి భద్రామహీ
 కటినిక లక్షణ బెండ్లియై నరకునిక ఖండించి వానింటఁజూ
 క్కుటమైమించు పదాలువేల మహిరాట్కన్యావతంసంబులక
 ఘటియించె దనకుం గులాంగనలుగాఁ గల్గ్యానిలీలాగతన్. 259
- సీ. కలహంతరిత భోజకన్యను లాలించు స్వాధీనపతిక సత్యను భజించు
 వాసకసజ్జిక యశాసుదంతను గూడు విప్రలబ్ధను మిత్రవింద నరయు
 ఖండితయైన లక్షణ వేడికొనువిరపాత్కంతరితను భద్రనూఱడించు
 గాల్గింది శబిసారికమజేరి కలయుఁ బ్రోషితభర్తృకను జాంబవతినిఁ జేరు
 తే. గడమ పదియాలువేపురుకంజములు, భావహావవిలాసవిభ్రమవిహార
 లలితవిభోకచకితలీలాదరస్మి, తాదిశృంగారచేష్టల కలరు శౌరి. 260

క. నీభానీలలక రా, ధాలలనను దోడితెచ్చి దయమీఱుంగా
నీతెం ఓలకాంతలతో, సానీకాతుండు రతుల నానాగతులన్. 261

శ్లో. సుద్రముఖ కోరంగనుపేర్చుచుండింగినిసి, సారిజాతంబు గొనెదనపాలుగాంగ
భామినులవల్లంగాదెసాత్మాత్రమునకు, గలుగునొక్కొక్కయెడవిభాగంబుధరను.

క. కనెబదుగురి బదుగురిబ్రతి, వనితామణియందు సుతుల వనజాతుండు ద
త్తనయులకు తెక్కలే దిల, ఘనవర్ణనిభాగ్య మెన్నఁగాఁ దరమగునే. 263

చ. అలరుకటారిజోదు మొదలైనకుమారులు తత్తనూజులం
జెలువముమీఱుంగాఁ గొదమసింగములంబలె బార్పన్నీమలఁ
గొలువఁగ నిండుకొవ్వయి ముకుందుండు వేడ్క జగజ్జనంబుమె
చ్చులకయి విశ్వరూపమును జూపినవైఖరి మించె నెంతయున్. 264

క. హరు: గొలిచి సాంబు: గనియెఁ, హరియందురు గాని మెదిరి యనిచేసినయా
హరు: గెలిచి బలికుమారుని, కరములు ఖండింపఁడే జగంబుఁజెలుంగన్. 265

వ. అంత నఘశిక్షకుండు నృగునకు మోక్షంబొసంగి యాదవవేదండంబు గావున
నారదు భ్రమియించి భిమాయథస్ఫూర్తి రాజమండలగ్రాహక మాగధ తమ
స్ఫురణం బడంచి సువర్చనంబునం దమభూషనంధనుని తేజంబునంగూల్చి మరి
యు భూభారకులగు సాల్వరంశవక్త్రవిదూరాది భూవరుల హరించి సకల
దిగ్విజయలక్ష్మీసమేతుండై జగత్కల్యాణకరుండై ద్వారక సామ్రాజ్య మేలు
చుండె నంత నొక్కనాడు. 266

తే. తనకుచేలత్వ ము యథార్థంబు గాఁగఁ, జింపిదోపతి కొంగునజేరెడంత
ముడిచి తెచ్చినయడుకులుపిడి కెడంతి, మమతకృష్ణుండు మెనవెడిసమయమునను.

శ్లో. చినిగి మాసికలు వేసినకోక బంగారు చెఱగులచెంగావి చీరయయ్యెఁ
జెవులకుఁజాలని చిలుతలక్కాకులు కట్టాణిముత్యా లకవ్వలయ్యెఁ
పు నైమాత్ర మెకాని పోడిమెఱుంగని గళమున హరము త్నైలపుకొనియె
నొకటిరెండోఁగాజలున్న కరంబుల నవరత్న మయకంకణములు వొడవె

తే. నలకుచేలునిసతికి దుస్సలకు మఱియు, జూడచూడంగ మ్రొగ్రమ్మలకును
గొదవలేదయ్యెబ్ర బలుసంపదలనన, రుక్మిణీనాథుదివ్యకారుణ్యమునను. 268

వ. ఇవిధంబున సుగృహీతకుచేలుం డగు కాంచనచేలుండు సుశ్రీలుఁగావించి
కాండవదహనంబున నైన యాఖండలు భండనంబున గాంపీనికోదండునకు విజ
యసుభద్రావాప్తి ఘటించి మనసు భద్రావాప్తి జేసినది సౌమ్యగాదు పర
వాసుదేవలోకనివాసు లగు భూసురకుమారులం దెచ్చి వివ్వచుం జిచ్చుపార
కుండమాన్ని రక్షించె నదియునుంగాక మీనెద్దలగు పాండునందనులఁ బెక్కు
చందంబులఁ బోచె నది యెట్లనిన. 269

నీ. కృష్ణమానంబు రక్షించె శాకాన్నంబు గొని పాత్ర నక్షయోదనము నించె
గట్టిసారధియయ్యె గాంగేయువైజక్రమెత్తి విన్నవ్వున కీశుచేత
బరమాస్త్రమిప్పించె భాసుగప్పెను భగదత్తాస్త్రమున కురస్థలము పూస
ద్రోణువారిందె కర్ణునిశక్తిమరపించె నహిబాణమునకు దేరణగఁ ద్రోక్క
తే. సన్నజేసి సుయోధను సమయజేసె, బనిచె నుత్తరగర్భంబు భీము బ్రోచె
మహికి బట్టమాడ్చె ధర్మజుని వింటె, పంకజాక్షున్ పాండవకు మధిపా. 270

క. తనుఁగొలిచిన తనుఁబొగడిన, దనచారిత్రములు విన్న ధనుర్గలక్ష్మణ
వనజాక్షుఁడు గృష్ణుఁడు గో, రివకోరిక లొనగుననిన నృపుఁ డలరారెన్. 271

నీ. వెనఁచికట్టినపట్టు పించంబు నడిపట్టు చంద్రకాంచితవిలాసములు దనరఁ
బుట్టినవంశంబుఁబట్టినవంశంబు బహువర్వసంగతిఁ బరిధిపల్ల
భాసమానగళంబు పదపద్మయుగళంబు నమల ముక్తాశ్చయంబైతనర్ప
నపదానుజాతంబు నాస్యాంబుజాతంబు నానాసుకృజ్జోహనంబు గాఁగ

తే. శ్రీలవిలసిల్లు గోపాలకృష్ణమూర్తి, గంధగజహేమపర్యంకికాతురంగ
చామరభటాది శాస్త్రైశ్వర్య మొసఁగి, సేవకశ్రేణి నెపుడు రక్షించుఁగాత.

క. అనిశ్రీవైశంపాయన, మునిముఖుఁడు చెల్పవిని ప్రమోదాన్నితుఁడై
జనమేజయుఁ డవ్వలికఱి, యనఘా వినవలతుఁ చెల్పుమని యడుగుటయున్. 272

మ. ఛలనిద్రాననచుంబనావసరస్పష్ట శ్రీకపాలస్ఫుర
శ్శులకప్రీతిత ముగ్ధకోకకుచసిఘ్రాభంగమథాస్థర
స్థలదంతక్షతకేలికాపరమనోభూతప్రగల్భాంగనా
కిలనాదోదిత పాహిపాహి ముఖవాః కల్లోలహల్లోహలా. 274

క. అనురాగ నమాకర్షిత, కనకాంశుక నీవిబంధఘటనా తమతా
నమన్నగభీగోషిక, ఘనజఘనాదానవర్షిగజరాజఘనా. 275

ఉత్సాహము. రాధికాదిమహితపరవ్రసినసాన్న దానధీ
రాధికానుమోదరంగదంతరంగసంగతా
రాధికాధినాభభక్తరంజనాననప్రచా
రాధికారసంగసంగరాంగణాదిభంగదా. 276

గద్య. ఇదిశ్రీరామభద్రవయాభిరామభద్రకుణాకటాక్షవీక్షాపరిప్రాప్తదీప్తతరాష్ట
భాషాకివిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయ సకలవిత్వవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగ
నామాత్యైసు భాసము ద్రసమున్నద్రపూర్ణిమాచంద్రరామమంత్రీంద్రవ్రణీతం
బైన దశావతారచరిత్రం బనుమహా ప్రబంధంబునందు అష్టమాశ్వాసము.

౮. అవతారంబగు బలరామావతారము సమాప్తము.

౯. బౌద్ధావతారకథ.

నవమాశ్వాసము.

లాలిత మగళలనం

తొలంకారాయితోదయ సమగ్రదయా

శ్రీలాలవాల హృదయక్ష

మాలేసుశిరస్య కృష్ణమంత్రినరేణ్య.

1

తే. అనధరింపుము జనమేజయక్షితీశ, శేఖరున కిట్టులను వ్యాసశిష్యమాని
బుద్ధకల్పాంతరముల్బూపయింకను, తెలియఁ జెప్పెదవినుమని నెలుపఁదొడఁగె.

సీ. శ్రీతారకబ్రహ్మసేవకుం దై భవతారకుం దగునర్థతారకాధి
పతిశిఖామణితనూభవునిచేఁ బరవీరతాగకాథయదుండౌ తారకాను
రుండు గూలఁ దత్కుమారులు తారకాక్షుండుం గమలాక్షుండును భుజాగర్వశాలి
యైన విద్యున్నాలి యనశనవ్రత మూని వేయేండ్లుతపము గావించ మెచ్చి

తే. ఛాత ప్రత్యక్షమై కామితములువేడుం, డనిన దైత్యులమర్త్యుల మభిలషింప
వలదు వేటొకకోరికెఁ నెలుపుండనిన, బ్రహ్మం గనుఁగొని వారలు పలికి రిట్లు.

తే. అబ్జసంభవ నైర్విరవిహారయోగ్య, మమర గంధర్వసిద్ధసాధ్యాదినిఖల
శాస్త్రవాసాధ్యమైన పుత్రయంబు, మాకు దయసేయు మనిన నాలోకవిఘ్నండు.

క. మయుని బిలిపించి పుర, త్రయము స్ఫిర్కింపు మీపు తాదృశమహిమకౌ
దయసేసెడ బురములకని, ప్రియమున నజాడనియె దనువుబిడ్డలతోడన్. 5

ఆ. ఎన్నఁడైన నేమి యీపురత్రితయంబు, నొక్కదిక్కుండేరు నొద్దికగుచు
నాండు బలియుచేత నాశమా నందాఁక, సమయ దనుచు నజాడు సనియె దివికి.

సీ. శతయోజనాయుతసాలసౌధాగారశృంగారవనికాచిత్రములుగఁ
డిన్నంబుచే వెండిచేనుక్కు చేతను ద్రిపురము ల్లయుండు నిర్మించి యొసఁగె
హేమపురంబున కేలికయై తారకాక్షుండు త్రిదశాలయంబునందు
రాజితమగు నగరంబున కొడయుండై కమలాక్షుం డంతరిక్షంబునందు

ఆ. నాయసపురికీశుం డగుచు విద్యున్నాలి, యుర్వియందు మెలగుచుండి రష్ట్ర
దిగధిపాలముఖ్యదేవతాజయ్యలై, నకలభోగభాగ్యసహితు లగుచు. 7

సీ. వ్రాలునింద్రాదిదిక్పాలవల్లభుల పట్టణములు నేలమట్టములుగాఁగఁ
బఱచు హేమనగాదిపర్యతరాజశృంగంబులు చిన్న భిన్నంబులుగను
నెగయు భానుశశాంకనిఖిలగ్రహము లూడిపడఁగ బ్రవృత్తకర్పరముఁడాఁగఁ
దూలువారానులు దుర్వారతరస ప్రపాతాళవానులు పరిలిపాలఁ

తే. దిరుగు బహుచిత్రగతుల నంబరమునందు, నిజగతాగత మెఱుంగక నిబ్బరముగ
నొరసి దేవవిమానము లుర్విఁ గూలఁ, బ్రశమితేజగత్ప్రయంబు పురత్రయంబు.

సీ. అనిచేసి పొడిసేతు మని యెందువెదకుచు పురములు గానక తిరుగుటకును
బరికించి చొరలేక వైవైచి వజ్రాదిబహుశస్త్రములు మొక్కపలుచుటకును
బాలెంబుడిగి యున్న పట్ల నెందేనొక్కపురి గుప్పమని కూలఁ బొలియుటకును
నైలాస మందర కనకాద్రి ముఖ్యధూధరకందరములందు దాఁగుటకును

తే. నెందు బెడబెడమనిన మహీధరంబు, విఱిగి పైఁబడునంచును వెఱచుటకును
గానిదై త్యాధిపతులతోఁ గలసి మెలసి, యాహవమునేయఁజాలరింద్రాదిసురులు.

క. పురదైత్యపరాజితలై, హరిహయముఖాదివిజు లజుని బ్రాధింప వచో
వరుఁ డాయమరులతోఁ జని, హరువేడిన నతఁడు శౌరి నడుగుదమనుచున్. 10

మ. నెలవూఁదాలుపు గిబ్బనెక్కి వెడలఁ వెన్వంట నచ్చుంపుతె
క్కలతేజీ నడిపించె బద్వజుఁడు ముగ్ధాకుండ నట్టించుచుఁ
నలచే వాగెదిగించి హస్తీడిగి యశ్వంబెక్కి కూడఁ విశ్వం
గులుడై వానవుఁ డనన్యర్జునులు వెన్కంబోయి రంతంతటన్. 11

క. అప్పుడు గలశాంభోనిధి, చప్పడు పెద విన్న పములు సాగింపంగా
నప్పలుకు చెలువచెలువుఁడు, విష్ణుం గనుదొరలతోడ నేడుక ననియెన్. 12

మ. చెలువారంగఁ దరంగహస్తముల రాఁవాయతాళిలచం
చలవాతాహతధూతశీతల వృషత్సంఘాతముక్తాళిచే
గలశాంభోనిధిసార్యభౌముఁడు వియద్గంగాలతాతనివ్వైఁ
నలఁబ్రాల్వోయు తెఱంగు గంటిరె శుభోదర్కంబుగా నీయెడన్. 13

క. కలశాంభోధి మఖింపఁగఁ, గలిగినయమృతంబు మీరు కైకొని వెన్నఁ
నలినాతునిపా లిడినటు, వలెనున్నది తెల్లదీవి వైఖరి నిచటన్. 14

క. నమ్మదమెసఁగం గంటిరె, తుమ్మెదగల మావిపంటితులదూఁగుచు నీ
క్రొమ్మెగులుడాలువేలుపు, కమ్మనికుంకనవుమేడఁ గడుచోద్యంబై. 15

వ. అని యకుంతితమహిమాకరంబగు వైకుంఠపురంబు వాణీకలకంఠకంఠికామనో
హకుండు వర్ణింప సముత్కంఠ వినుచు నీలకంఠాది విబుధకంఠీరవు లుచకంఠ
సిరవకుంఠనముక్తాతోరణఘృణిశుంతిత శతసహస్ర గురువరారోహజారం బగు
హరిహజారంబుఁ బ్రవేశించి దగడ్గితమశిమయచతురక్షాక్షాంతరంబులు గడచి

యనల పలమానజనంబులవలన లలనానమేతుండై శృంగారవనంబున కరుగుట
విని యద్దేవుని రాకకై యుద్యానవనవాటికాద్వారంబునఁ బైరవాత్తుం దృణీక
రించు నిగనిగని మగతొల వెన్నెలగనియగు తిన్నెలుగని వసియంప నెంచు
నవసరంబున.

16

తే. చెలువ యొక్కతె వచ్చె నా చెలువఁ జూచి

శమలయంచును భ్రమసిరి యమరులెల్లఁ

గనకవేత్రంబుఁ గని దాదిగాఁ దలంచి

యుండి రాఖండలాదు లయ్యువిద యంత.

17

క. హరుని వచోయువతిమనో, హరునిఁ బులోమాసురేంద్రహరునిఁ గురునిఁ

హరి రమ్మనియె నటన్మఱ, హరుసముతో వారు నలుపు రతివినయమునన్.

18

మ. చని వీక్షించిరి భూమి నీళ మొదలౌ చంద్రాస్య లంతగపురం

బునకేఁగం గమలాలతాంగి యెవవైఁ బొల్పొందు మాల్వంబుచా

టుననిల్వఱ ఘటిరాజపీఠమున నీటుల్లుల్కుఁ గొల్వై ఖగేం

ద్రునిచేత న్నడుపందు మందరధరుఁ లోకైకరక్షామణిన్.

19

క. కని మ్రొక్కినఁ గనికరమునఁ, గని కరమున లేవనెత్తి కటుకంతుం జెం

త నుచితక్షితి వనింపం, బనిచెఱ నెలుచుండి రెడుట బ్రహ్మాండగురుల్.

20

తే. చంక చేతులువెట్టుక సవినయముగఁ, గెలన నిలుచున్నవారి నీక్షించి శౌరి

మీరు గూర్చుండుఁడనిపలుమాటుఁబలుక, నుచితవైఖరివారు గూర్చుండి రంత.

క. ఏమీ వచ్చిన కార్యము, కామారి యటన్మ ముకుళకరకమలుండై

స్వామి యెఱంగనికార్యము, లేమున్నవి త్రిపురదైత్యు లెచ్చి గటన్నన్.

22

శా. స్నానంబుఁ జపముం దపంబు గ్రతువు ల్వాస్యధ్యాయము భ్రేషతా

ధ్యానంబుఁ మొదలౌ ధరిత్రిఁ గలశ్రుత్యాచారము బ్రష్టి రిం

లైనఁ దాననచేసి దానవు లజయ్యత్వంబున న్నించి ర

ల్లైనఁ సత్యము శౌచముఁ దయయు లే వావంతయుఁ శంకరా.

23

సీ. చంద్రశాలలయందు సంపూర్ణచంద్రుని గన్నులకింపుగాఁ గాంచుటకును

వైడూర్యమయసాధబాతాయనంబుల సూర్యకరాళి మై పోఁకుటకును

మరతాంతతాంతలై మరపొన్న వీచిన మరభిమారుతములఁ బొక్కుటకును

శీతకాలంబుల శ్రీచందనహసంతికాహుతాశను సెగఁ గాంచుటకును

తే. భయపడుదురన్నఁగలవై నెఁబరులఁదలఁప, రనుటనువ్వ క్తమగుఁగదాయసురవరుల

క్లష్టపరమవతివ్రత లాండ్రుగాఁగ, నెట్లువారల గెలువనౌ నెవరికైన.

24

తే. అదియునుం గాక యలతారకాక్షిమతుఁడు

హరవిరించులగుటిచి యశ్యద్భుజముగఁ

- దపము గావించి నృపురమధ్యమున నొక్క
యమృతరూపంబు వడసె నీయజ్ఞి-కరుణ. 25
- క. అదికారముగ దైత్యులు, త్రిదశులతో వెలువ కెదిరి తెనిగదనుజులకా
బ్రతుకంజేయుదు రొకనిం, ఒడుగురిఁగా నజువరప్రభావముచలనన్. 26
- తే. అయిన నేమాఁడు నిప్పుడాయప్రతరసము, సంగ్రహింప నిశాచరాచారమడఁచు
బురపురంధ్రీవతిప్రతాచరిత ముడువఁ, గడ నిశాటుల నెడవ నేఁ గంటి నుపమ. 28
- క. అని యోజన దెలిపి కవర్ధిని బలమర్ధిని సురేజ్య దివిజగణంబుం
బసించి యజు దూడఁ గవ్వుని, వనజాతుఁడు ధేనువై యవారితశ క్తిన్. 28
- తే. ఖచరకిన్నరగంధర్వగరుడసిద్ధ
సాధ్యవిద్యాధరాది నిర్జరవిశాస
దుర్గమంలైన దానవేంద్రునిపురం బు
పాయమునఁ జొచ్చి యటమట మాయ మొదవు. 29
- సీ. రాణించుచును బచ్చితా చెక్కడపు నేల మెలుఁగుపచ్చికలంచు మేయు సాబగు
నర్భకు బ్దనదూడ నదలింప హుమ్మని వలుదకొమ్ములఁ గ్రువ్వువచ్చు కినుక
చేపినపాదుగు వర్షించుదుగ్ధంబులు సించి వెల్లువలు గట్టించువంత
యొద్దికమీఱంగ నొక్కడ వసియించి యడ నెడ నెమరుచెట్టడివిధంబు
- తే. గాంచి యెక్కడనుండి యిక్కడికివచ్చె
నొక్కొ¹ యాయాపు దూడయుఁ జక్కననుచు
ననుగు లచ్చెరువంద నందంద మెలఁగి
బ్రమయఁజేయుచు నమృతరూపమునఁ దునుకె. 80
- వ. అప్పుడు. 81
- ఆ. ఆవు బావిఁ బడియె నయ్యయో కాలుఁగీ, లేమయ మ్యునొక్కొ. యెట్టులనుచు
వగచి దైత్యులై డిగి యెత్తఁ జని యందు, ధేను వమృతరసముఁ గానలేక, 82
- క. ఆవిటుల నేర్పునే మా, యావియయిది యనుచుఁ దారకాక్షాసురుతో
నావితదెలుప దనుజుల, లావితట నాఁగె నని ప్రలాపాన్వితుఁడై. 83
- క. శోకించు తారకాక్షుని, వ్యాకులభావంబు తత్త్వవైఖరి వెలయకా
లోకోక్తులు దెలుపుచును ని, రాకృతిగావించె మయమహాయోగి యటన్. 84
- మ. కరపద్మంబున బర్హిబర్హము మోసంగం జూలికాపీనమై
విగముక బంగరుబొంగరంబువలె రాజ్యం గట్టిలోహితాం
మొప్పాఁగ నుజ్జ్వలప్రభదర్శిన్ వార్ధికన్యామనో
హరుఁ దాదైత్యులఁ జేరఁగాఁ జనియె పౌడ్ధాకార మేపాఁగన్. 85

1 యాయాపు చక్కచై యున్నదనుచు.

సీ. మణిమయకోటిరమండితం బగును త్రమాంగంబు ముండితం బైనదేమి
కనకాంబరంబులు గట్టనర్పించైన కటి కావికోకలు గట్టనేమి
యాయుధోచితమైన హస్తపద్మంబున బర్హి బర్హంబును బట్టుదేమి
జగము నేలంగఁ దేజంబుగల్గియు నిట్టి సన్నాతన మవధరించంగనేమి

తే. యహహ సన్నాతసిగాఁడు సన్నాతసియైన
దండముఁ గిమండలుపు నెద్ది భరణి నెన్నఁ
డిట్టివేషంబు గనుఁగొన మెచ్చఁడొక్కొక్క
యీమహామహుడంచు దైత్యేంద్రు లపుడు.

36

తే. తనకు మ్రొక్కిన కుశలమా దనుజులార, యనిన వేదోచితాచారమున మెలంగు
నూకుఁ గీడలగల్గు సేమం బెకాక, యనిన బకచకనగి బుద్ధుఁ డనియె నపుడు. 37

క. ప్రస్తుతియోగ్యమె శ్రుతివ్యత్యస్తము పునరుక్తవాక్య మిన్పుత్రోచితవి
ధ్యస్తము మఱివ్యాపూత, గ్రస్తం బదినిజము సేయఁగా నేమిటికిన్. 38

క. “యజమానప్రస్థర” యను, నిజమా యామాట యనియ నిక్కంబైనకా
“యజతే” యనువాక్యంబును, నిజమని నప్పుదుము శ్రుతికి నిజముం గలదే. 39

క. కనుఁగొన శ్రుతి యేమెఱుంగును, ననుజాధిపులార “కోహితద్వ్యస” యటం
చుననే యది మెఱిఁగినచో, మనకేటికి నట్టి శ్రుతి బ్రమాణము సేయన్. 40

క. మనమెఱుంగమె యేటికి జెప్పెను శ్రుతి “యగ్ని ర్హిమస్యభవజ” మనుచుకా
మనమెఱిఁగిన మాత్రమె యదియు నెఱుంగఁగనుండు యుక్తియుక్తముగాఁగన్.

సీ. కర్తంబు ఫలదాత గా వీశ్వరుండంచు ద్వివిధమై మీమాంస విఫలమయ్యె
నొక్కడివుండటంచు బెక్కుటివులటంచు వేదాంతశాస్త్రంబు వితథమయ్యె
హరి యెక్కుండంచును హరుఁ డెక్కుండంచును బహుపురాణంబులు పాటిదన్
వైకవిధ్యంబు లేదరయఁగా స్మృతుల నేలెఱుంగునఁ దీసివఁ దీయఁచు

తే. దానము లొసంగి ద్విజుల నుదగ్రనరక
కూపములఁ ద్రోయుదురె మేలుగోరి తమకు
బుద్ధిహీనులు ప్రతిమలఁ బూజసేతు
రనఁగ నెందును వినరె ప్రజ్ఞాధ్యులార.

42

సీ. అకలంకులార యింకొకకర్తృత్వల యవివేకంబు వీనుఁ డదివిస్తయంబు
గర్తంబువలన వైకల్యంబు గలవటుఁ గలుగఁ బ్రాయశ్చిత్తకలనమునను
బోగుట పాచితంబునను వైకల్యంబు బొరయఁ బోగుట హరిస్తరణమునను
ఆదియె నిశ్చయమైన నాస్తరణము మున్నె సేయరాదే యేమి నెల్లెఁ దమకు
తే. నేర్పుతోఁ గొంగఁజెల్లిన నెయ్యివెట్టి, కరఁగి కన్నులనిండినఁ గానకుండఁ
బట్టికొనవచ్చునను మతిభ్రష్టు గలఁడె, కలఁడె యననేల తాదృశు ల్కర్తరతులు.

సీ. స్నానంబువలన మోక్షంబు గల్గిన నీరుకాకికి మోక్షంబు గలుగవలదే
కాక ధ్యానమున మోక్షము గల్గినను దటాకము బకంబులకును గలుగవలదే
ముక్తి ప్రదక్షిణంబులఁ గల్గునన్నను కాకిగ్రద్దలకును గలుగవలదే
పుడమిఁ బశ్చాలంబమున స్వర్ణమన్నను బలలభుక్కులకెల్లఁ గలుగవలదే
తే. కాననస్థితి బోయకుఁ గల్గవలదే, బిలములందున్నఁ గలదే గబ్బిలములకును
గానయందున్న మోక్షంబు గానరాదు, క్షణికవిజ్ఞానముననె మోక్షంబు గలుగు.

సీ. ఎక్కడివేదంబు లేడయాచారంబు లీవట్టిభ్రమలు మీకేలపుట్టె
నవియెల్లఁ గల్గె లెట్లనిన “గ్రావాణః వ్లవంతే” యనవె తాయి వారిఁ దేలు
నేనిర్ణయం చెడియిదిగో “ననుది లేజు హెళాతి” యం “చుది లేజు హెళాతి” యనుచుఁ
గ్రతుపశువునకు స్వర్ణస్థితి గలదట యటులైన యజమానుఁ డాత్మజునకుఁ

తే. బశువుఁ గావించి దివినుండఁ బనుపరాదె
చెల్లఁబో నోరెఱుంగని జీవములను
గూయగాఁ బట్టుకొని గొంతు కోయవలెనె
తినమరిఁగి సేయుదురుగాక దనుజులార.

45

క. ధరలో వినరె “యహింసా, పరమోధర్మ” యనియంచుఁ బ్రాణివధను జే
తురె యకట యజ్ఞవిధియని, యరయఁగనది యజ్ఞవిధియె యగుఁ జింతింపన్. 46

క. ఏతటి విధియంచుం బశు, ఘాతమె మంత్రోక్తి నిదియొకటి నత్యమె యా
రితి “నహింసా త్వయా, న్భూతాని” యటంచునుడువుఁ బో శ్రుతి యహహ.

క. తల పేనైనను జంపక, నలిచి విడువవలయుఁ ద్రోవ నడుచునపుడు చీ
మలనైనఁ ద్రొక్కకయె పో, నలయున్ మోచ్చరకె జంతువధ కొఱగామిన్. 48

క. నమిదాజ్యపశులు శిఖి భ, స్తములై ఫలమొసఁగెనేని మరుధరనిడుచీ
జములు ఫలంపవె మేటికి, భ్రమ ట్టాకర్షములు భావిఫలదము లగునే. 49

సీ. అంధున కొదవునే గంధేభగామినీలోకశృంగారావలోకనంబు
బధిరున కబ్బునే మధురాధరాధరాకథితనర్తోదితాకర్ణనంబు
నిర్దంతునకుఁ జేరునే నీరజాననారదనచదాచ్ఛిదారంజనంబు
కడునపుంసకునకుఁ గల్గునే కలకంఠకంఠికారతి కేళికాసుఖంబు

తే. కర్మఫలసాధనములు భంగంబు లొంగఁ
గర్మఫల మెట్లుసిద్ధించుఁ గనరుగాక
ఘటము ఘటియింపఁ దగు మృత్తికను జలంబు
లోనఁ గలసిన ఘటముగాఁ బూనుటెట్లు.

50

కా. రంభాభోగముఁ గోరి యాగముల కర్థంబెల్ల వెచ్చించు టా
యంభోదంబులఁ జూచి చెరువుజల మాన్యంతంబుఁ జల్లించుట

ల్సంభోగేచ్చ జనించెనేని మఱివేళ్ళారత్నము ల్లేరొకో
సంభోగింపగరాదె కానరు జడుల్ జ్ఞానంబు సామాన్యమే. 51

మినుఁ డొకటి బావమఱుదులు, జనకకుమారకులు మఖమునల్లిన రంభా
వనితం గలయుదు రటులై, నను లేవే వావివ ర్తనలు యజ్వలకున్. 52

మ. వికటం బింతియెకాక తృప్తియగునే వేయైన శ్రాద్ధంబుచే
నకటా ప్రేతల కట్టులైన మఱియేలా యూరికిం జడ్డిగ
ట్టుకపోగాఁ దనపేరు నెప్పిఁకొని యింట్లోవారె బోసేయుమం
చొకమాటాడి చునంగరాదె తనబాహు ల్నొవ్వ మోపేటికిన్. 53

తే. కాక పితరులు కూటికిఁ గాతురనినఁ, దెలియదే యందుననె పుణ్యకలుషఫలము
లనుభవింపమి మరలి యీయవనియందు, జననమొందమి శేము సాంద్రులార.

శా. లోలంబై జలరాశిలోఁ బొడము కల్లోలంబు వేలాహతిం
దూలకా వేటొకవీచి వచ్చుగతి జంతుశ్రేణిలో నొక్క డా
చాలింగూలినఁ బుట్టునొక్కఁడు పునర్జన్మంబు లేదెన్నఁడుం
జాలుం బుణ్యము దుష్కృతంబనుచు దుశ్శంకం బ్రవర్తిల్లుటల్. 55

సీ. సురంద్రాపుచుండు మీగురుండు భార్గవమానిపాలుఁ డేనరకకూపమునమునిఁ గె
జలపట్టియధ్వరాశ్వముల దొంగిలిపోవు వాసపుం డేరావమునఁ గూలె
నేకర్తములులేక యిచ్చగా విహరించు సనకాదు తెట్టియాతనలఁ బడిరి
బలవంతమున గురుకులకాంతఁ బట్టినవనజారి యేదోష మనుభవించె

తే. బలిర వారికిలేనిపాపములు మనకె, గలిగెనే తనయుక్తిని గద యటన్నఁ
గాయమెడలిన మోక్షంబుగాక మఱి శరీరమేడది ముక్కుతదుష్కృతము లేవి.

క. స త్తైనదెల్ల ఊణికము, నిత్యము గాదంచు వాహనివహమువలెనే
చిత్తైన బీవుఁడటువలె, సత్తై ఊణికుండుగాక శాశ్వతుఁ డగునే. 57

క. ఎటువలె నున్నది పటమిది, ఘటమిది యనుచోటఁ బటిని గెజ్జానంబా
ఘటిలేదు ఘటజ్ఞానము, పటిలేదటు గానఁ గనుఁడు ప్రత్యేకముగన్. 58

తే. అఖిలభోగానుభవయోగ్య మైనతనువు, వడసియును జపతపములచాలుసేసి
సౌఖ్యమొందక చెడుమూర్ఖజనులఁ దెల్పఁ, బూటయేమాకు వారట్టెపోవనిమ్ము.

క. మొదటికి నిహమే లేదట, పిదపం బరమెటులుగల్గు బేలుఁదనముగా
డిది మతముగాదు నామత, మిది నైకొనుఁ డిహపరంబు లిచటనె కల్గున్. 60

తే. అవ్వగొనియైన దొంగిలియైన లెస్స, జిహ్వ కింపైనదాని భుజింపవలయుఁ
గంటికింపైనకాంతలఁ గలయవలయు, బ్రదుకుదినముల మోక్షంబు పెదకనేల.

తే. ఓతిని సర్వజ్ఞఁ డన మారజి త్తనంగ, నేనె తన్నామములు నెల్లె నీశ్వరునకు
నతని కివి చెల్లననిన మాయాముకుందు, నెఱుంగకేటికి వలచె దైత్యేంద్రులార.

వ. అని ప్రత్యక్షమగుమానప్రమాణోత్తరంబు లగు హేతువాదంబుల బుధుండు
బోధించిన సిద్ధం బని నమ్మి వేదంబు లర్థవాదంబు లనువారును యజ్ఞవిధు లజ్ఞ
విధులనువారును శాస్త్రార్థంబు లపార్థంబు లనువారును నై బహుకాలంబు చారు
తరవేదాచారు లగు త్రిపురవిశాచదులు శీఘ్రంబున సత్యచారులు యథేచ్ఛానం
చారులు నైనవారివిధంబు చారులనైన విని యింద్రాదిగగనచారులు గతవి
చారులై యుండి రంత.

63

శా. శ్రీమద్బుద్ధమునీంద్రుఁ డంతిపురి గౌరీపూజ గావించు ను
త్రామారాతికులాంగనామణుల జేరంబోయి తద్రూపురే
ఖామాహాత్యము మానసంబు గలఁపం గందర్పనర్పితి
వ్యామోహం బతివేలమై నిగుడఁగా వారిన్నిరీక్షించుచోన్.

64

క. పరపురుషుఁ డెవ్వఁడో యిట, కరువెంచె నటంచు దానవాంగన లవసీ
ధరకన్యగర్భగృహమున, కరగి రపుడు దాది నిలిచి యమ్మని కనియెన్.

65

తే. అరసిచూడఁ ద్రిమూర్తులయందు నొకడ, ఎంతయే శాని యన్యుల కిట్టివిద్య
తేజ మొడఁగూడనేరదు దేవదేవ, తెలుపుఁడన బోడి దేవర తెల్లివె నపుడు.

66

క. బుద్ధుఁడ నను గొలిచినభవ, బద్ధుల రక్షించు నిహము పర మొనఁగిచటన్
సిద్ధముగా నావచన మ, బద్ధముగా దసెన దాది పర్వనఁ జనుచున్.

67

క. ఈశేశ మ్రొక్కఁబోయిన, చేర యెదురయ్యె బుద్ధదేవ మనకున్
గావలసిన పరమియఁగ, దావచ్చినవాడు రండు తామరసాక్షుల్.

68

క. అని దాదిపలుక దేవుం, డనుభక్తిని సతులువచ్చి యంఘ్రిల కెఱఁగం
దనువు పులకింప మునిలె, మ్మని పనితలనెత్తి యిట్టులనియెం బ్రీతిన్.

69

ఉ. వ్యూహముగాదు మీర లిట నీశ్వరియంచును ధూపదివనై
వేద్యము లిచ్చి తావ్రతిమ వేయవిధంబులఁ బూజ సేయుట
ల్యౌహముగాక యేఫలము సూపెడి తాళ్ళను నీళ్లుపోసినన్
వేద్యము లాఫలార్థులకు పృథ్విములుండఁగ నీవృథాశిలల్.

70

తే. రాజముఖులార శుక్ర వారమున బాహ్యజలముల మునిగిబ త్తిలి త్తలియెరావి
కొంగిలించిన మీకెల్ల కార్యసిద్ధి, గలుగు నామాట సత్యము కల్లగాదు.

71

మ. అనినన్ మంచిదె యంచు లేనగవుతో నబ్జాక్షు లంతగపురం
బునకేగంగఁ దదంగనంగతమనోబుధ్యానియై మారుమో
హనబాణంబులు సోఁకి మ్రాన్పడియె నాయశ్వత్థమై బుద్ధు డా
వనమధ్యంబున నుండె లౌల్యము దళవ్యాజంబునం దెల్పుచున్.

72

తే. చంద్రసూర్యమరుత్తులు సంచరింప, నలికి కడకడత్రోల నరుగుచున్న
ప్రమదనమున కొకనాడు ప్రమద మమర, నమరపరిపంథిపల్లభ ప్రమద లరిగి,

- ఉ. పాన్నలు పోక మ్రాకులును బూచినసంవెంకలున్ మధుకము
త్రిన్ననినారి కేళములు తియ్యనిద్రాక్షులు గుజ్జమాపులుం
గన్నులగోరగించు జిగిగల్గిన మోదుగులున్ వసంబుతో
నన్నియుఁ జూచి కాంచి చెలు లచ్చట నచ్చట బూలుగోయుదున్. 74
- క. పదిరెండేదలపాయపు, నుదతీమణి యవయవములు సౌబగుదర్శిన్
గుదిగొనఁ జిగిర్చి తమక, ట్టెదుటం గనుపట్టురాపు లీక్షించి నకుల్. 75
- క. బుద్ధముని చెప్పినటువలె, బద్ధాదరచి తృప్త తి పాటించి తమిన్
సిద్ధంబుగ మనకోరికె, సిద్ధించు నటంచుఁ గొలనుసేరి పురంధుల్. 76
- సీ. కురువేరు మొగలిరేకులుపెట్టి యల్లినజడవిప్పి కీల్గొప్పు సవధరించి
బిగిచన్నుఁగవ గుత్తమగుము త్తియపుజంటఱికె నడల్పి హారములు దివిచి
తభుకులేఁజెక్కుటద్దముల విద్వేముచూపు కట్టాణికమ్మలు కవియ నదిమి
చిలుక బసంతిచీరలు గట్టువై నుంచి బెడఁగు చెంగునిపావడలు విడిచి
తే. మారుఁ డొఱఁదీయ మెరయుకటారు లనఁగ
సోకుమూఁకమిటారులు సోలిగాఁగఁ
గొదమ రాయంచబారుల యుదుటు చెగడి
కొలనుసూచి విహారము ల్లులుపునపుఘ. 77
- సీ. వెంటిఁ గానఁగ లేక బిన్నున వలిగుబ్బుచంట్రా లేదు చక్రవాకమునకుఁ
దల్లిఁ గానఁగ లేక తభుకుబి త్తరి తేఱివాలుఁగన్నులవ్రాలు వాలుగకును
గొదమలఁగానక గుమిరూడి యలకభాగమ్మలఁగ్రమ్ము భృంగంబునకును
దోడియంచలఁబాసి తొగరాకుటడుగులఁ బెనఁగెడురాయంచపిలుకలకును
తే. బెలికి తప్పించుకొనుచు బిట్టులికిపఱచు, కలికి నవ్వుచు రావె యీవలికి నీవు
వలికి వెఱచిన నని కేరి పలికికొనుచు, వెలఁదిమిన్నలు నీరాడి వెడలునపుడు.
- తే. వారి వీక్షించి యామునవారి వెడలి, గోపవారిజనేత్రలు కోక లడుగ
వచ్చునాటి విలాసంబు మెచ్చుకొనుచు, నుల్లమున నెన్నెఁజెట్టిన నున్న శౌరి.
- సీ. అపుడె వెన్నాడు దుర్యోతమన నంసభాగమునఁ గన్నట్టు కీల్లంటుతోడఁ
బదిలమైయుండుము హృదయమా యనురీతిఁ జనుఁగవగదియు హస్తంబుతోడ
నిది దాఁచుకొన్నఁ దా నేమిసేయునటన్న కరణి నందుంచిన కరముతోడ
నభిమానములు ప్రోవుమని నమస్కృతిసేయు గతిమించు నానతాంగంబుతోడ
తే. బెభుకుఁ జూపులు నునుసిగ్గు మొలకనవ్వు
కడలుపిఱుఁడును మిగులసింగార మొలకఁ
గులుకునడఁ జేరి దినమొల పొలనుదిండి
లేమ లశ్వత్థములఁ గొంగిలించి రపుడు. 80

మ. అనురాజ్ఞానస్యలు కౌగిలించుతఱి నయ్యశ్వత్థనారాయణుం
డనమాస్త్రోపమదూపరేఖః దగి బుద్ధాకారుఁడై తాను ది
గ్వసనుండై దనుజాంగనాకుచతటిగా ధాంకపాలిక్రియా
రసికుండై కళలంటఁజూక్కిరి నతుల్ రాగాభినిర్మగ్నులై.

81

మ. జను లగ్నింప జలంధరాసురుని వేచుంటూని తత్కంతబృం
దను గామింపుడో గొల్లగుబ్బెతల మానంబెల్లఁ గొల్లాడఁడో
దనుజభవ్యునికిఁ గ్రొత్తయే త్రిపురకాంతాసంగధార్త్యంబు గ
ల్గినఁజాలుం జెలులేడనైన గలయుక్ లీలావినోదంబులన్.

82

తే. అంత మఱియేమిచేసెనో యసురసతుల, బుద్ధదేవర యదియేల ప్రాద్దువోయె
గ్గడమకఫనిను మాధిత్యగణము గొలువఁ, గమలలోచనుఁ ధీశుఁడంగటికి నరిగి.

సీ. తనమహీమహిళ శతాంగంబుగాఁజేసి కిన్నుల రెంటిఁ జక్రములుచేసి
బలితంపుటూర్పుగాడ్పుల హయంబులుచేసి యాత్మజాగ్రేసరు యంతఁజేసి
యగ్రజాబలగ మిల్లస్త్రాసనముఁజేసి నెజ్జయా చిలువశంజినిఁజేసి
బలములయం దర్థబలము రధింజేసి తనుసముద్రేజితాస్త్రముగఁజేసి

తే. చటులయవహ్ని చిటచిటచ్చటలు వొదల

దైత్యపురములఁ గూర్చి దగ్ధంబుచేసి
శంకరుఁ బురారి యనిఁజెనె బంగముండదు
శ్రితజనయశస్కరుఁడు లక్ష్మీశ్వరుండు.

84

మ. కురిసెం గల్పకపుష్పవర్షములు రక్షోరాజి కీతిల్లఁగా
మొరసెన్ నిర్జరదుందుభు ద్వివి మహాంభోవాహగర్జారృటిన్
నెరసెం దెల్పి నమస్తదిగ్వలభులన్ నిర్నిద్రహర్షస్థితుల్
దొరసెన్ వేల్పుల నెమ్మనంబులకు నుల్లోలంబుగా నత్తఱిన్.

85

క. శ్రీవిభుఁ డీటువలె బుద్ధం, డై విహరించినవిధంబు హర్షము మీఱుం
గా వినువారలు వ్రబలుదు, రీమనుమతి సుమతిశుభసమృద్ధులతోడన్.

86

గద్య. ఇదిశ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షాపరిప్రాప్తదీప్తతరాష్ట్ర
భాషాకవిత్య సామ్రాజ్యధోరేయ సకలవిద్యత్కవిజనవిధేయ భరణీదేవుల నాగ
నామాత్యసుధాసముద్ర సమున్నిద్రపూర్ణిమాచంద్రరామమంత్రీంద్రవ్రణితం
బైన దశావతారచరిత్రం బనువహాప్రబంధంబునందు నవమాశ్వాసము.

తోష్ఠినవ యవతారంబగు శౌద్ధావతారము సమాప్తము.

౧౦. కల్క్యవతారకథ.

ద శ మా శ్వా స ము.

క. విను మిక హరి కల్యంతం
 బునఁ గల్క్యవతారభావమున మ్లేచ్ఛుల నె
 ల్లనడంచి ధర్మసంఘా
 పన మొనరింపఁగలఁ డవనిపాలకతిలకా.

1

క. లని శ్రీవైశంపాయన, ముని చెల్విన ముగుల మోదమున జనపాలుం
 డనఘా కల్క్యవతారము, వినుపింపుమటన్న మానివిఘ్నఁ డిట్లనియెన్.

2

క. శ్రీకృష్ణుడు మహిషాష్టాసి, వైకుంఠము సేరినపుడె వచ్చెం గలిరా
 జా కల్లోలినృధిప, త్తాకోపన నేలఁబాల శతఁ ల్లభుడై.

3

సీ. బలినిపంచించిన మలినాత్మకునిశాఖ్లు గడిగిననీళ్లు గంగాస్రవంతి
 యందులోఁ గలసిన యమున వేరైయున్న నవియేమిబ్రాతి వైల్యంబు దొరసె
 చూడనరస్వతి జాత్తువై ఖరినుండు గుప్తగామినియది కొఱయె మనకుఁ
 బరికింపఁగా సహ్యగిరియూట కావేరి యంబులంటినఁ బడిసెంబునట్టుఁ
 లే. బుష్కరిణులందుఁ గడుబ్రాచి పాకలియుండుఁ
 జెప్పఁగారాదు వారాశి యుప్పునీళ్లు
 మంచుగుంటల జలములే మంచునుచు
 జనులు చెచ్చిరి కల్క్యభిషేకమునకు.

4

క. అన్యతములు వేదమంత్రము, లని జౌధులు సైవీరవృత్తి నభిషిక్తునిగా
 నొనరించిరి కలి నిలకుం, గినుఁగొని పాపండ్గణము గర మలరారన్.

5

సీ. వరలోకదృష్టికి మఱుఁగైనకై వడి శ్వేతాతపత్రంబు చెన్నుమీఱఁ
 బరిహృతాహంకారఫణింజా మేనుబ్బుఁ జామరానిలములు సందడింప
 నుగుణహంసములఁ బోఁ బోవు మెఱుంగుల రహివేత్రి కనకనేత్రములు పొదల
 సకలపాపోపదేశములచందమునఁ ¹జాఝాకవారముల కైవార మమర.
 లే. యవనికటశకమలయాశసింధు, పారసీకాదిభూపరు ల్బలిసికొలువ
 నలుపుమీఱ నభర్తసింహాసనమున, నిందుకొలుపుండె గలిన్పాఖండలుండు. 6

- మ. దయ వర్ణాశ్రమధర్మరక్షణము నౌదాద్యంబు దాక్షిణ్యము
 న్నయముం గల్గిన ఓత్తవంశజుల చెంత న్నిల్వ కేవలంబు
 ద్వయంబు మ్నేచ్ఛులఁ దుచ్ఛజాతుల సమున్యస్త్రీప్రితి వర్తింపుదు
 ర్నయలం చెన్నకు లక్ష్మి వారలెకదా నాప్రాణబంధు ల్పహిన్. 7
- క. శిష్టాచారులు లేమిని, కష్టాత్తులఁజేసి వెనుకఁ గార్వణ్యముచే
 శ్రష్టలఁజేయుము నీవిక, జెష్టా పోపామ్ము సీమసీమలమీఁదన్. 8
- సీ. కాబరమంత్రము ల్సఫలంబులుగఁ జేయు వేదమంత్రములెల్ల వృథ యొనర్చు
 మెన్నెన్ని విధముల హీనజాతులనుండు ముత్తమద్విజులందు నుండవలవ
 దుండిన బ్రతుకునీ కుపయోగముగనుండు సద్ధర్మభక్తులు సాగనీకు
 వివిధశాస్త్రార్థము ల్విశ్వసించగనీకు ధర్మశాస్త్రంబులు దలచనీకు
- తే. కామశాస్త్రంబు ముఖ్యంబుగా ఘటించు, శౌద్ధచార్యాకతైనకాపాలికాది
 మతము లెచ్చించుము శ్రుతియుతము లుడుపు,తిరుగు మెల్లెడ శారదాదేవి నీవు.
- వ. అని మఱియు వారివారిం దగునుద్యోగంబుల నియోగించి శూద్రస్థుల లక్ష
 ణంబుల ముద్రితుండగు కలి మదోద్రేకంబున రౌద్రసమున్నద్దం దగుచు
 ధర్మపురుషుని కొదవపాదంబు గెంటింప కంటికి నిద్రరాదని వెదకుచు భాగీ
 రథీతీరంబున గోరూపధారిణియగు ధారిణిగూడి నడయాడు ధర్మవృషభంబుఁ
 బ్రసభంబునం దన్ని తన్ని రాకరణకుపిత భవజ్జరక పరీక్షిత్వప్రిహతుండై తదను
 మతంబున స్త్రీద్యూతపానాదుల వసించియున్నవాఁ డింకం గొంతకాలంబు
 భవాద్యశులగు రాజులకు వెఱచి యీమేరవర్తించు నంత యథేచ్ఛంబ్రవ
 త్తించుఁ దత్కృమంబుఁ గొంత వినుపించెద నాకర్ణింపుము. 10
- క. జనపతులన్నము భూసుర,జనములు వేదములు సతులు స్తరగేహములం
 బనివడియచ్చుదు రింకఁ, వినుమీ కలియుగము దుష్టవృత్తి నరేంద్రా. 11
- క. ధనమిచ్చు నతఁడె యేలిక, ధనమిచ్చినవాఁడె మగఁడు తరుణులకెల్లఁ
 ధనవంతు నాశ్రయింతురు,ధనము ప్రధానంబు దుష్టతరకలివేళన్. 12
- క. క్రతుధానత్రతములకుం, బ్రతివిధు లొనరించికొంద్ర బ్రాహ్మణకులులే
 శ్రుతులు పరింపరు గీతా, శ్రుతిచదువుదు రదియుఁబోవు సురనదితోడన్. 13
- సీ. ఓలినిధర్మంబు మించినలేదు వాన వానలులేమి ట్టామంబు బలియు లెన్న
 ట్టామంబు ప్రబలింఁ గడిచేసి యన్నంబు భుజియింప దొరకమిం బ్రజలు నొగిలి
 ముడవులబడి యాకునలము మెక్కుచు నెవ్వఁడే సహూర్వంబుగా నున్న కాయ
 పండుడిన్నను వానిబట్టుక యుదరంబు చించి లోపలికి భక్షించినాడు
- తే. హస్తదేవలు హీనాంగు లల్పసనులు
 కూరు లశనైకతత్పరు ల్కుటిలమతులుఁ

జోగు లనోన్యభతు లాచారదూరు
లగుదు రటమీదఁ గలియుగాంత్యంబునందు.

14

తే. జగతి ధర్మార్థకామమోక్షంబు లనఁగ, పఱులు నాలుగుగనుపుల చెఱుకుఁగోల
ఆది తుది సీరసంబు మధ్యద్యయంబు, సారమంద్ర కుయుక్తి దుర్జనులు గలిసి.

తే. కలియుగము దుష్టయుగమంట కిల్లమాట
కలియుగమువంటి మంచియుగంబు లేదు
సతికి బలిభక్తివలన మోక్షంబుగల్గు
శూద్రులకుఁ గల్గు విప్రశుశ్రూషవలన.

16

చ. కృతయుగవేళ జ్ఞానమునఁ ద్రేతఁ దపంబున ద్వాపరంబునం
గ్రతువుల గల్గుముక్తి కలికాలమునం దవిలేకయున్న స
తతము హఠే ముకుంద రఘునాథ యదూర్ధ్వహ యంచు మించు న
న్నతి నుతియించిన గలుగు మర్దులకెల్లను ముక్తి భూవరా.

17

సీ. నూటిలో నొక్కఁ డేపాటిదానంబు గావించఁడే యంచును వెదకివెదకి
వెయ్యింట నొకఁడైన వేదంబుచదవఁడే షోణీసుగుఁ డటంచుఁ జూచిచూచి
పదివేల నొకఁడైన బట్టెఁ డన్నము పరదేశి కిడఁచె యంచుఁ దెలిసితెలిసి
లక్షలోపల నొక్కలనయెనను సాధ్వీయై యుండఁదే యని యరసియరసి

తే. కోటి నొకపూజ్యమైన గన్గొనఁగలేక, సంచరించుచు మ్లేచ్ఛదేశములలోన
ధర్మవృషభంబు కొదవపాదంబువీటికి, విబుధపురిఁజేరె కలి కేక వేసె ననఁగ. 18

సీ. బాలరండలు గొడ్డుబ్రహ్మ వారులు మహావ్రతము లన్వేషింతు రతిశయముగఁ
జక్కనినిజకులసతులకు జారులఁ గూర్తురు సంసారికులు యథేచ్ఛ
కాంతులు గండదోషములుఁ దద్దినములు భూసురు లెంతురు భోజనేచ్ఛ
బలుకఁ బోయినఁ గొండెములు పల్కుదురు రాజసంసేవకులు దొరచనువుఁ గోరి

తే. యభ్యసింతురు శ్రుతులు దానార్థులగుచు
నేరుతురు శాస్త్రములును బాండిత్యమునకే
వైష్ణికత పూనికొందు ప్రతిష్ఠకొఱకు
ధార్మికులులేరు కలియుగాంత్యంబునందు.

19

సీ. బ్రహ్మసూత్రమేకాని బ్రాహ్మణోత్తములకుఁ గలుగదు పట్కర్మగౌరవంబు
పరదారపరధనహరణవృత్తియేకాని ధరణీశులకు లేదు ధర్మబుద్ధి
కపటమార్గమేకాని క్రయవిక్రయంబుల న్యాయంబులేదు వైశ్యాన్వయులకు
ధర్మశాస్త్రంబులు తారుసెప్పనె కాని వినరు విప్రులచేత వృషలకులు

తే. జ్యోతిషము వైద్యసంగీతశాబరములు, సేర్పి చండాలకాదులు నిఖిలపూజ్య
రాదు రిల్లాంద్రత్యజయించి యాత్మపతుల, నర్థవంతులఁ గూడుదు రభిమతముగ.

సీ. 'అన్న దాతలమంచు యాయజుకులమంచు దొరలచే దూకలు దోచుకారు
గడువుకక్కుటిలికి గావికోకలుగట్టి యతులమంచును భిక్ష లడుగువారు
దల్లిదండ్రులజంపి ధనమెత్తుకొనిపోయి చెలగి తోత్తులపాత్తు గలయువారు
గానువీనములకై కలహించి యతిరోషవివశులై ప్రాణము ల్విడుచువారు

తే. దూరపరదేశి నని పంచజేరి రాత్రి
వేళ యిలుసొచ్చి ధనమెల్ల వెరజువారు
నవితంబును జూదంబు లాడువారు
నగుచు జెడుదురు కలియుగాంత్యమున జనులు.

21

తే. అవని నొక్కొక పుణ్యాత్మరాలు వలసిని, జంపకయె జారువెంబడి జరుగుగోని
పట్టపిడుగున మగని జంపించ కీల్లు, వెడల దిల్లాలు కలియుగవిలయవేళ.

22

తే. ఎన్న నై దేండ్లనైన నాతేండ్లనైన
విడ్డలనుగండ్లు కన్నెక ల్లాడ్డునీగి
వసియు నొకయేటల బెడ్డలు: బదియునాటు
నేండ్లు పరమాయువగు గలిహెచ్చుకతన.

23

ప. అట్టి నమయంబున.

24

శా. శ్రీమద్విష్ణుయశోభి ధానమున రాజిల్లుక మహిదేవము
త్రాముం దొక్కడు సర్వసంపదల విభ్రాజ్ఞువా శంభ
గ్రామాభిఖ్యపురంబులో నతనిభార్యారత్న మబ్జాలయా
హైమగ్రామతాభయై తగు సుశీలాబ్రాహ్మి శీలంబునన్.

25

సీ. కలనైన మగవాని: దలయెత్తిచూడదు కలకలనవ్వుచు బలుకబోదు
కులటల గూడదు తొలగనియదువైట మిఁగాల్ల పైకోక మెదలనీదు
విభునితో జెప్పక వెడలదు వాకిలి పొరుగిండ్ల నిరుగిండ్ల బ్రొద్దగడప
దధిపుడు విల్చినట్లైన దిగ్గునవచ్చు మమత దేవోపచారములు సలుపు

తే. బ్రతిదినము నత్తమామల బ్రత్తి సేయు, దోడికోడండ్రు గనుసందిదోడుజాడ
బరిజనంబుల బోపించు బ్రజలీలి, సరసభాషణసాధి యప్పరమసాధి.

26

క. ఆపుణ్యసాధి కాత్తజుడై పుట్టును గల్గి యనగ సంభోనిధిక
న్యాపతి పంచగ్రహములు, దీపితముగ నుచ్చసంస్థితి బొరయంగన్.

27

క. లౌల్యప్రధానమై తగు, బాల్యము గ్రమియించి తరుణభావము దనరం
బాల్యము భూతలమిక నని, లౌల్యంబున గల్గి విజయలంపటు డగుచున్.

28

సీ. తథుకుబంగరుచెలంగులయొర తలపాగ తలకు జొపంచ మిన్నలతురాయి
మొసలివా యెంటులు మిసిమికస్తరిబొట్టు నంగివై బొసగు వజ్రంగిబోడు

శకునాన్ని జిగివట్టు నడికట్టు పడిదలపట్టుంబు నేజయు బాగుచేర
 నభిఖాగమున బాగా నతూణిరంబు కరమున జీనిసింగాణివిల్లు
 తే. పెరియ నువై శ్రవముఁ బోనిమించు. తెల్ల, లేజిపై నెక్కి లేజంబు లేజరిల్ల
 పెడలు దిగిజయార్థియై వేదబాహ్య, గళితధర్మైకజీవాతు కలికిరాతు. 29

సీ. జోడన ల్లోక్కించు శూరసేనాంగబంగాళము ల్బంచబంగాళముగను
 జుట్టువేడెమువెట్టుఁ జోళనూళవగోళపాంచాలములు పటాపంచగాఁగ
 రవగాలు నెఱపు సౌరాష్ట్ర గూర్జరలాటమత్యభూములను దుమార మెగయ
 నిబ్బరంబుగ నూకు నిషధమాగధసింధుమేదిసింద్రులు కంచుమించు గాఁగఁ
 తే. గర్మకర్మశతకృపాఘాతజాత, నూతనస్థితరేఖకాజాతధూత
 లోదరీమేదురీధూతసాదరాన్నితాత్మనఖముఖభంగి మాయాతురంగి. 80

మ. జవలీలాహసితానిలం బగుజిరాసంజోకగుణ్ణంబుమేల్
 రవగాల్బోడన చుట్టువేడెము లొనర్పం బుట్టుకెందూల్చి
 తవతారంగికఖడ్గంఁడితనమ స్తమ్మెచ్చతుచ్చాంగర
 క్తవిలోలంబయి మించు భూతరుణికిం గాశ్చీరచర్చకృతిన్. 81

క. ఈరితిఁ గల్గి జనసంహారము గావించి తెలిసి మహిధర్మము వి
 స్తారము సేయుననన్ విని, శౌరవముఖ్యుండు మునిశిఖామణి కసియన్. 82

తే. విష్ణుయశునకు విష్ణుఁ డావిర్భవించఁ, గారణంబెని యతఁ డెట్టిఘనతపంబుఁ
 జేసినో తనీయచరితంబుఁ జెప్పు మనిన, వ్యాసమునిశిష్యుఁ డిటువలె నానతిచ్చె.

సీ. అవశీశ తొల్లి స్వాయంభువమనువు బ్రహ్మర్షి లోకశరణ్యమైన వైది
 శారణ్యమునఁ దర్పకారి జటావాటినలరు వేలుపుటేటివలెఁ దనర్పు
 గోమతీద్వీపవతీమణితటమున ద్వారకార్ణవముమంత్రము జపంబు
 సేయుచుఁ గలశాబ్ధిశాయిఁ గూటిచి పూర్ణతమనిష్ఠ మును ఎద్దుతంబు నెంద

తే. దశశతాబ్దంబు లతిఘోరతప మొనర్ప
 మెచ్చి కనువీనుకవణంబు మెక్కు పక్కి
 జక్కిపై నెక్కి తనయిరుపక్కియలను
 నలువ మొదలైనవేలుపు బ్బలసికొల్వ
 శౌరి యాతనిమెదుట సాక్షాత్కరించె. 84

చ. కమలదళాతుఁ డిట్లు దనకట్టెదుటం గనుపట్టినం బ్రమో
 దము మదిఁ గ్రమ్మ నమృనువతంసము నేటికి నాతంబుజ
 న్నము ఫలియించెగా యని నమస్కృతులున్ నుతులున్ ఘటించ వే
 దుము వర మెట్టిదైన ననుడున్ విని యాతఁడు శౌరి కిట్లనున్. 85

సీ. శతపత్రదళశత్రే జననత్రయంబు మత్సుత్రుడవై సీవు పాడమపలయు
 నా ధర్మసంస్థాపనముసేయ నీకునే గుతుడనై జనియింప మఱి దలంతు

నన దశరథుడయ్యె మనువు దొల్లఁ దదీయ బాయమశీల కౌసల్య యయ్యె
హరి రాముడయ్యె రెండవవరి దేవకీసుదేవు లగుటయు వారియందుఁ
లే. గృష్ణుడై విష్ణుఁడుదయించె నింకవిష్ణు, యశుఁడుదేవప్రభయనఁగల్గింతుమునను
వారెయుదయింపఁగల్గియైశౌరియవత, రింఁచిృతయుగచర్యఁ గావించఁగలఁడు.

క. ఈకల్కవతారక్రమ, మాకర్ణించిన జను ల్పదారోగ్యశుభ
శ్రీకలిత లగుదు రతులగు, నాకర జనమేజయక్షమాధ్యక్షమణి. 87

సీ. సకలసత్త్వవినుతాష్టాదశవర్ణనాపూర్ణమై నవరసోదీర్ఘ మగుచుఁ
గదలితాఫలపాకకమనీయభాషావిశేషమై కృతపరిశోష మగుచు
నశ్వమేధాదిమాగాభోగఫలదానదక్షమై కృతితతాధ్యక్ష మగుచు
భాగవతాగ్రణీపారంపరిభాగధేయమై సజ్జనగేయమగుచుఁ

ఆ. వనరు నీదశావతారమహాప్రబం, ధంబు వినినయట్టిధన్యమతులు
ధరణిఁ గృష్ణకరుణ ధర్మార్థకామము, ల్లిగి పిదప ముక్తిఁ గాంతు రధిప. 88

క. అనిశ్రీవైశంపాయన, ముని వినుంచినను భక్తి విని వేడుకతో
జనమేజయజనవిభూ డా, మునిసోమునిఁ గమలభవనముని బూజించెన్. 89

శా. శ్రీమద్యోకటమాభిధానవరపుత్రీరత్నపుత్రీవివా
హమేయోత్సవసుస్థితాస్యరఘుపత్యాశ్వాత్మజాక్షేపణో
ద్దామప్రేమరసాభిరామసతి సీతానామకన్యామణి
హైమోదంచిత డోలికాకలన వీక్షాయ త్తచిత్రాంబుజా. 40

క. ద్విద్యోభధయూధపాథో, రుద్రామిన్యధిపక్షీర్తిరచిరచిరసుధా
త్విద్యోభగధవలితాశా, కుడ్యంతరధర్మమర్త్యోవిదవృద్ధయా. 41

మత్తకోకిల. హైమభూధరగౌరసీరజహంసమండలైత్రదో
ద్దామక్షీర్తిరమాదురంధరరమ్యసీతియుగంధరా
భీమసారవృతాపితావనిభుగ్వసుంధరరుగ్వజ
స్వామవేదవిశారదద్విజచాతకప్రజకంధరా. 42

గద్య. ఇది శ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షాపరిప్రాప్తదీప్తతరాష్ట్ర
భాషాకవిత్య సామ్రాజ్యధారేయ సకలవిద్యత్కవిజనవిధేయ ధరణీదేవుల నాగ
నామాత్యసుధాసముద్ర సమున్నదప్రాణ్లిమాచంద్ర రామమంత్రింద్రప్రణీతం
నైన దశావతారచరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునందు దశమాశ్వాసము.

ఇది పదియవ యవతారంబగు కల్కవతారము.

దశావతారచరిత్ర సర్వము సంపూర్ణము.

స వ రణ ప త్ర ము.

పాఠకు లీక్రింది సవరణలను గ్రంథమునం దొనర్చుకొని విదపఁ జదువవలయును.

పేజీ	ఉన్నది	సవరణ	పేజీ	ఉన్నది	సవరణ
1	4 లేకృప	లేకృప	72	23 కలికనుక్తి	కలికనుక్తి
6	28 భారతీ	భారతి	73	10 పాలీలవ్రాలె	పాలీలవ్రాలె
16	2 శృంగార	శృంగారి	74	31 మంగమును	మంగమును
17	2 మైవ	మైవ	78	2 గ్నలె	గ్నలె
18	16 గావవి	గావవి	9	రస్స	రస్స
22	26 వవడంపు	వవడంపు	32	వల్లవ	వల్లవ
26	30 లనంగ	లనంగ	79	22 విందమ్ము	విందమ్ము
33	31 జడిసి	జడిసి	81	9 దనకక్కా	దనకక్కా
34	16 సప్తపత్తి	సప్తపత్తి	32	నేలువటిది	నేలువటిది
35	9 సవధరింప	సవధరింప	82	12 గొంచేల	గొంచేల
10	దిరువుల	దిరువుల	15	సుధారసం	సుధారసం
36	7 గట్టిగా	గట్టిగా	20	కానిని పిలిచినఁ గల కంతి వడ్డింప కలిగి పోవునొ కడ కను చు నొక్కఁ
12	దొంగతనమున్న	దొంగతనమున్న	21	నమృత	డమృత
41	12 గల్లుదురు	గల్లుదురు	27	3 గలిగ్గప్పింప	గలిగ్గప్పింప
19	భృత్తటి	భృత్తటి	19	జాలియొం ప	జాలియొం ప
42	32 బెరుకుకన్న	బెరుకుకన్న	8	కషాయ	కషాయి
45	6 బాలింప	బాలింపు	15	జలిసింది	జలిసింది
45	4 వెఱచి పతా	వెఱచి మా	91	27 దగిన	దెగిన
26	తరల	దరల	32	జిక్కువడి	జిక్కువడి
50	21 వారిజోదరు	వారిజోదరు	94	వరహావతార	వరాహావతారి
51	7 యసుర	యసుర	26	టలుగు	కలుగు
52	11 నవరసంబుల	నవరసంబుల	95	15 పూటోపకారి	పూటోపకారి
55	14 కట్టడి	కట్టడ	32	గృహముచ్చలే	గృహముచ్చలే
56	18 వైక్య	వైక్య	101	32 రమియించి	రమియించి
57	2 రాజ్యజీవీకర	రాజ్యజీవీకర	103	24 జంద్రానన	జంద్రానన
58	7 మీగిరి	యిగిరి	104	28 ఆనిన స్విని యి మ్ము	ఆనిన, స్వినియ, మ్ము
65	20 క్షేల	క్షేల	ని యి ట్లనియెక్	నియి, ట్లనియెక్	
24	వగునామ	వగుకామ	26	దత్తడు	దత్తని
66	2 దామరసాప్తనందనుని	దామరసాప్తనందనుని			
69	25 రసమాచకా	రసమాచితా			
71	32 యనచెలంగు	యనఁజెలంగు	105		

క్ర.సం.	ఉన్నది	సవరణ	క్ర.సం.	ఉన్నది	సవరణ
107	17 ముక్తులే	ముక్తిలే	190	17 భిదురాగ్ర	భిదురాగ్ర
108	18 ధీవిర	ధీవిర	192	5 రజిత	రజిత
108	24 నాదిరాజ	నాధిరాజ	194	1 ధరావరోహ	ధరావరారోహ
111	10 బరాదరి	బరాదిరి	197	15 వూయయాను	వూయమాను
113	6 కెన	కెన	198	4 రేలు	రేలు
	23 సున్న	సున్న	199	9 శక్త్యాదిపుత్రుల	శక్త్యాదిపుత్రుల
115	16 ముఖమున	మఖమున	200	14 చల్లాడత్	చల్లాడత్
116	12 మహారోహస్థలి	మహారోహస్థలి	202	14 దగవటంచు	దగవటంచు
129	27 మూంగిరి దినిపోవ	మూంగిరి తినిపోవ	205	11 బలిచి	బలిచి
130	13 వ్రతమో	వ్రతమా		20 గలిగినిట్టెనం	గలిగినట్టెనం
134	కళిపు	కళిపు			
	31 శేషేలు	శేషేలు	207	7 గుచ్చిగుచ్చు	గుచ్చిగుచ్చు
137	28 చండామూర్తి	చండామూర్తి	208	15 వచ్చిలివె	వచ్చిలివె
150	10 చుక్కరరక్తాగరు	చుక్కరక్తాగరు	209	8 పృక్కె	పృక్కె
151	13 వర్తకంశీరవ	వర్తకంశీరవ	214	14 వర్ణసేయను	వర్ణసేయను
152	15 పాపవల్లి	పాపవల్లి	215	7 యలికాముకు	యలికాముకు
	33 భాధించు	భాధించు	216	20 రాఘవుల	రాఘవుల
153	24 ప్రస్ఫుటా	ప్రస్ఫుటా	219	1 విక్రమాను	విక్రమాను
155	6 ప్రహ్లాద	ప్రహ్లాద		12 వలివె	వలివె
	27 కారులు	కారులు	21	దివుణ	నివుణ
	31 గోవుగాంచి	గోవుగాంచి	29	జానకీ	జానకీ
157	28 జాలంజన్నము	జాలంజన్నము	220	18 లేంజిగరాకు	లేంజిగరాకు
159	7 పోదమిపుడా	పోదమిపుడా	221	5 కురుల్వీకటు	కురుల్వీకటు
160	32 కర్తసీయ	కీర్తసీయ		11 బాసన్న	బాసన్న
162	10 గడలక్	గడలక్	30	యొసంగి	యొసంగి
167	12 కంఠికాకంఠ	కంఠికాకంఠ	222	9 పనాగంపు	పనాగంపు
	14 మహాస్వర్ణోక	మహాస్వర్ణోక	29	ఇద్విధంబున	ఇద్విధంబున
172	5 I పల్లియుం బల్లవ	తల్లి జపల్లవపాణి	225	27 తొక్తైకమోహన	తొక్తైకరంజన
		పాణి	30	రాసుతల	రాసుతల
175	7 భృగురామావతారక	భృగురామావతార	226	26 నొడివెడికడక	నొడివెడికడక
176	10 శపించినను	శపించిన	229	5 నొక్కగురుకుచ	నొక్కగురుకుచ
177	23 క్కునగంగానది	క్కునగంగానది	230	4 స్వక్యతరక్త	స్వక్యతరక్త
183	11 నవని	నవని	20	భావదరి	భావదరి
188	5 విప్రుఁ డేమాత్రము	విప్రుఁ డేమాత్రమున	26	దానవీహరణమే	దానవీహరణమే
	నైన	నైన	232	8 సేర్పునే	సేర్పునే
	24 హయా	యహా	11	బట్టిముంగురులు	బట్టిముంగురులు
189	13 త్రోద్యద్రథా	త్రోద్యద్రథా	22	మంచనగరాత్తి	మంచినకరాత్తి

పేజీ	అంకం	ఉన్నది	సవరణ	పేజీ	అంకం	ఉన్నది	సవరణ
232	27	జక్కునించి	జక్కునించి	251	8	తృటిత	తృటిత
233	5	వాసనప్రక్క	వాసనవక్క	16	దంగదవై	దంగదవై	
	11	వరాహోహనం	వరాహోహనం	252	27	రువవరించె	రువవరించె
234	9	కొప్పకించ	కొప్పకించ	253	11	ఉదవించాడె	ఉదవించాడె
	11	తరుణి నియధరా	తరుణి నియధరా	25	బోయెవాడ	బోయెవాడు	
236	14	బోయిపిల్చినక్	బోయి పిల్చినక్	254	9	మాటి	మాటి
237	7	సంచిన్నతాముగ్ని	సంచన్నతాముగ్ని	11	వికతన	వికతన	
	8	తరుదత్తానోదగ్గ	తరుదమునోదగ్గ	255	12	ల్పలపు	చ్చలపు
	9	ధ్యనిపట రిణవేణా	ధ్యనిపటారీణ వేణా	22	వనలి	వసలి	
		త్కర చిటచిట ని	త్కర చిటచిట	256	11	నిల్చి	నిల్చి
		ధ్యాణాభ్య స్తు	నిధ్యాన బిభృష్తు	257	1	మారుతసుతా	మారుతసుతా
		గంబై	గంబై	258	5	వరకృప ధన్యుఁ జేయు ిఘువల్లభ రాఘవభక్తవత్సలా
	24	పుట్టెను	పుట్టెడు		9	అవ్వదళ	అవ్వదళ
237	7	భద్రకుంభీద్ర	భద్రకుంభీద్ర	22	చెలవవించె	చెలవవించె	
	12	సరసవణిలి	సరసవణిలి	259	6	త్యాగీరంగపుపాళి	త్యాగరంగప్రపాళి
	28	వాస్తువోమంబు	వాస్తువోమంబు	8	శ్రీ ధాళిరామ	శ్రీదాళిరామ	
239	9	నత్రితరు	నత్రితరు	261	10	నాలుగద్దు	నాలుగద్దు
	14	నడలెడు	నడలెడు	21	కొక్కపంగ	కొక్కపంగ	
240	17	చిననైచదు	చిననైచదు	262	7	దనప	దనర్ప
	22	జింతులక్	జింటిలక్	15	నీవకావే	నీవకావే	
	31	హరేనృసింహ	హరేనృసింహ	264	2	వెడనీడు	వెడనీడు
241	4	శృంగారభీక్ష	శృంగారభీక్ష	17	మెఱయం	లారయం	
	12	టెక్కియంబున	టెక్కియంబున	27	నీవి	నీవి	
	18	తెలిసి	తెలిసి	32	నంగవీరతంబు	నంగువీరతంబు	
242	4	నేయుదు	నేయుదు	266	23	నవకుం, దరదుండు	నవకుం, దరదుండు
	28	నవపుండరీక	నవపుండరీక	267	4	యంబుద్వృశా	యంబుద్వృశా
243	30	వడఁకెద	వడఁకెద	12	నేటవారు	నేటవారు	
	32	దడసిలి	దడసిలి	268	7	నిడియర్ప	నిడియర్ప
244	23	మఱువ	మఱువ	14	బంధువులఁజోలి	బంధువులఁజోలి	
245	3	నంభోజినీ	నంభోజినీ	16	నేయంగంబు	నేయంగంబు	
	12	స్వహతాస్సలముక్	స్వహతాస్సలముక్	269	1	సమద్విలీయ	మద్విలీయ
	15	మహాత్తంసూత్త	మహాత్తరసూత్త	17	గరిగరి	గరిగరి	
247	6	దర్భశలయించి	దర్భశలయించి	25	చంద్రానన	చంద్రానన	
	15	రింభోళికా	రింభోళికా	270	17	మెనుకనుఁజితలము	మెనుకఁ జితలమున
248	20	నమృతనిధి	నమృతనిధి	273	4	చందనప్రతి	చందనప్రతి
249	26	గోహ్వా	గోహ్వా				
250	24	పాశమోద	పాశనోద				

సం ఖ్య	ఉన్నది	నవరణ	సం ఖ్య	ఉన్నది	నవరణ
273	31 వేయమని	వేయమని	303	19 పల్లవోష్టి	పల్లవోష్టి
276	12 భూదర	భూధర	304	7 వచ్చిలతాంగ	వచ్చిలతాంగ
277	2 శ్రీ శైలబిలపాతా	శ్రీ శైలబిలపాతా		17 ముగ్ధజారాంగ	ముగ్ధజారాంగ
	3 జాతికిరీట	జాతికిరీటి	305	19 నయగారి	నయగా
	17 దీరమాడి	దీరమాడి		20 మనోభవు	మనోభవు
281	13 నచ్చెగాలిడి	నంచెగాలిడి		29 నఖక్షతులు	నఖక్షతులు
	14 యాశిపునికైన	యాశిపునికైన	306	19 పావపుటోళ్లు	పారువపుటోళ్లు
282	24 బోదురందరక	బోదురందరక	307	18 పులకలు	పులకలు
283	1 చెలువొందుచు	చెలువందుచు	308	20 బటిచె	బటిచె
	21 యన్ను దెవల	యన్ను దెగల	309	3 నినోదగతుల్	నినోదగతుల్
286	4 కేరినించు	కేరినిలుచు		9 తెలవాతెనేమియె	తెలవాతెనె యొకని
	23 అమ్మ నేఁజెల్లె	అమ్మ నేఁజెల్లె		క..... దోచెక	మిమము, వలెదోచె
287	13 నించెవి	నించెవి		విలాస	చెక నీవిలాస
	20 సావీకృతానన	సావీకృతానన	309	20 లోకారాధ్యుడు	లోకారాధ్యుడు
288	24 కాళియాహి	కాళియాహి	310	4 తప్పదని	తప్పదని
290	20 బడుకయిట	బడుకయిలు		20 బరిహరము	బరిహరము
291	16 దువ్వుచునొక్క	దువ్వుచునొక	311	25 గ్రమ్మలకును	గ్రమ్మ సొమ్మలకును
292	25 నగురు	నగుచు		28 కాండవదహన	ఖాండవదహన
294	28 తెలువ	తెలువ	312	4 ద్రోక్క	ద్రోక్క
295	6 దముదమి	దముదమి		6 మధిపా	మధిప
	30 వెదుకుచు	వెదకుచు		18 కుచసి భూ	కుచసి భూ
298	1 గురుకంబున	గురుకంబున	314	31 ఘృశికుంతిత	ఘృశికుంతిత
	4 మురుపు	మురుపు	318	18 నహింసాత్పర్వ	నహింసాత్పర్వ
	20 లీలల	లీలల		20 హెచ్చరిక	హెచ్చరిక
	28 దూతెదపు	దూతెదపు		25 రదనధదాచ్చిదా	రదనధదాచ్చిదా
299	25 కమూరి	కమూరి	319	22 శాశ్వతు	శాశ్వతు
300	1 పంకజాక్షులు	పంకజాక్షులు	320	4 శ్రీఘంబున నశప్ప	శ్రీఘంబున నశప్ప
301	16 పుర్యహ విసస్యద	ప్రత్యహ విసస్యద		చారులు	చారులు
	మిత్ర...	మిత్ర హితాబ్జమి		8 కదూపుకే	కదూపుకే
		త్రసం		12 కరిగిరపుడు	కరిగిరపుడు
302	18 దళకుండలి	దళకుండలి	321	9 నవధరించి	నవధరించి
	19 గలకల కంఠికాకలక	గలకల కంఠికాకల	323	23 ల్మలసిగొలువ	ల్మలసిగొలువ
	లనంబు	కంఠకలనంబు	324	25 క్రతుధాన	క్రతుధాన
303	9 గంధర్వశతుల	గంధర్వశాంతల			

చెన్న పురి : వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండుసన్నవారి

వావిళ్ల ప్రెస్సున ముద్రించుము.—1926.

